Henry James

ARIPILE PORUMBIȚEI

EDITURA UNIVERS

Henry James

ARIPILE PORUMBIŢEI

în româneşte de ILEANA GALEA

The Wings of the Dove

by

Editura Univers

Bucureşti – 197!)

HENRY JAMES

Cliarles E. Merrill Publishing’ Company

Toate drepturile asupra acestei versiuni sunt rezei-vate Editurii UNIVERS

Cartea întâi

Kate Croy îl aştepta pe tatăl ei, dar el întârzia neînchipuit de mult, astfel că în anumite clipe privindu-se în oglinda de deasupra căminului, îşi vedea chipul foarte palid şi enervat, gândindu-se chiar să plece fără să-l mai întâlnească. Deşi supărată, rămânea totuşi; se plimba prin odaie de la canapeaua ponosită la fotoliul tapiţat într-o stofă lucioasă pe care dacă te aşezai – îl încercase – îţi dădea o senzaţie de lunecos şi lipicios. Se uita la gravurile îngălbenite de pe pereţi şi la revista stingheră de anul trecut care, împreună cu lampa mică de sticlă colorată şi cu milieu 1 alb şi îmbâcsit, scoteau în evidenţă faţa de masă purpurie; din când în când zăbovea o clipă pe balconul mic spre care dădeau cele două uşi cu geam. Străduţa banală, văzută de acolo, nu te îndemna să dai uitării cămăruţa banală; te făcea să te gândeşti mai ales că faţadele înguste şi întunecate, mult prea scunde chiar şi pentru partea din spate a caselor, sugerau asemenea interioare. Le aveai în minte în vreme ce stăteai în odaie, întocmai cum aveai în minte odaia – şi sute asemenea ei – când te aflai pe stradă. De câte ori se întorcea în cameră, re~ nunţând în nerăbdarea ei să-l mai aştepte, era profund răscolită, simţind totodată aerul îmbâcsit al lucrurilor, decepţia înfrângerii şi a dezonoarei. De fapt, continua să aştepte, într-un fel pentru a nu mai adăuga ruşinea fricii şi a nereuşitei individuale, personale, la celelalte ru- şini. Faptul de a se afla

sub impresia străzii, a odăii, a feţei de masă cu milieul din mijloc şi a lămpii, îi dădea uşoara consolare că, cel puţin, nu se eschivează şi nu minte. Situaţia era de-a dreptul gravă, fiindcă includea mai ales întrevederea pentru care se pregătise; dar pentru ce venise ea oare, dacă nu pentru lucrul cel mai rău? încerca să fie tristă pentru ca să nu fie mânioasă; dar se mânie fiindcă nu putea fi tristă. Şi totuşi unde sălăşluia mizeria, o mizerie prea banală pentru ca să poată fi condamnată şi prea însemnată cu creta de soartă ca un „obiect" la o licitaţie obişnuită, dacă nu în aceste semne nemiloase ale unor sentimente meschine şi răsuflate?

Viaţa tatălui şi a surorii ei, chiar şi a ei, vieţile celor doi fraţi pe care îi pierduse – întreaga istorie a familiei lor, era ca o frază frumoasă, înzorzonată şi voluminoasă, chiar muzicală să zicem, care la început se înşira în cuvinte, în note fără sens, iar apoi, rămânând neisprăvită, nu mai existau nici cuvinte şi nici note. De ce oare a fost pus în mişcare grupul acela de oameni într-o asemenea măsură şi cu pretenţia de a fi pregătit pentru o călătorie profitabilă, ca în cele din urmă să se prăbuşească fără să fi suferit vreun accident, şi să zacă fără motiv în colbul de la marginea drumului? Răspunsul la aceste întrebări nu se găsea în Chirk Street, dar întrebările roiau acolo, iar oprirea repetată a fetei' în faţa' oglinzii şi a căminului ar fi putut reprezenta singura încercare de a scăpa de de. Nu însemna oarecum o scăpare din acest „rău" care o copleşea faptul de a descoperi din nou că era plăcută la vedere? îşi aţinti privirile în oglinda fără luciu, prea mult într-adevăr pentru cineva care s-ar fi uitat doar la frumuseţea sa. Îşi potrivi pălăria neagră cu pene dese; îşi aranjă sub borurile ei podoaba părului întunecat-; îşi privi chipul frumos mai întâi din profil şi apoi din faţă. Veşmintele negre scoteau în relief obrazul luminos şi se armonizau cu păru-i întunecat. Afară, pe balcon, ochii păreau albaştri; înăuntru, în oglindă, se vedeau aproape negri. Era frumoasă, dar frumuseţea ei nu era scoasă în evidenţă prin diverse procedee şi farduri – lucru ce influenţa aproape întotdeauna asupra impresiei pe care o producea ea. Impresia rămânea, dar în privinţa surselor ci nicio sumă n-ar fi putut alcătui totalul. Se remarca prin statură fără a fi înaltă, avea graţie fără să se mişte, şi prezenţă fără a fi trupeşă. Zveltă şi simplă, adesea neauzită, atrăgea întotdeauna privirile, încântându-le cu prisosinţă. Mai „elegantă", adeseori cu accesorii mai puţine decât alte femei, sau mai puţin elegantă dacă o cerea ocazia, şi cu mai multe accesorii, ea însăşi probabil că n-ar fi putut să explice acest dar pe care-l avea. Erau mistere de care prietenii ei îşi dădeau

seama – acei prieteni care explicau totul prin inteligenţa ei, indiferent dacă ceilalţi considerau aceasta drept cauza sau efectul farmecului ei.

«

Dacă vedea şi altceva decât chipul ei frumos în oglinda învechită din locuinţa tatălui, s-ar fi putut să observe că ea personal nu participa, la urma urmelor, la acea prăbuşire. Nu se socotea o fiinţă lipsită de valoare şi nici hărăzită suferinţei. Cel puţin ea nu era desemnată pentru licitaţie. Nu se socotea încă învinsă, iar fraza întreruptă, chiar dacă ea însemna ultimul cuvânt, va dobândi la sfârşit totuşi un înţeles. A existat o clipă când, deşi ochii ei priveau ţintă, nu-şi mai văzu chipul, căci o stăpânea gândul cum ar fi putut îndrepta lucrurile dacă ar fi fost’bărbat. Ar fi restabilit mai presus de orice numele – preţiosul hume la care ţinea atâta şi pentru care, deşi tatăl ei îl înjosise. Mai merita încă să se roage. Numele îi era de fapt şi mai drag tocmai din pricina acelei răni sângerânde. Dar ce altceva putea să facă o fâtă fără bani decât să-l lase să se piardă?

Când tatăl ei apăru în sfârşit, ea deveni, ca de obicei, numaidecât conştientă de zădărnicia oricărui efort de a-l face răspunzător de ceva. El îi scrisese că era bolnav, prea bolnav ca să părăsească odaia şi că trebuia s-o vadă fără întâi’ziere; şi dacă fusese doar o viclenie, cum era şi de aşteptat, puţin îi păsa lui de unele ticluiri simple, necesare înşelătoriei. Voise desigur s-o vadă din răutate, pretinzând însă că avea motive, daişi ea se pregătise în vederea unei discuţii; acum însă o copleşi din nou, datorită lipsei de consideraţie cu care se purta faţă de ea, vechea durere pe care o simţise sărmana ei mamă, căci o atingere cât de uşoară din partea lui era imposibil să nu te înverşuneze. Nicio relaţie cu el nu putea să fie destul de trecătoare sau superficială ca să nu te jignească; şi aceasta se întâmpla, în mod ciudat, nu pentru că el o dorea – simţind adesea, desigur şi el că ar fi fost mai bine să nu fie aşa – ci pentru că nu exista vreo greşeală pe care el să n-o facă, sau vreo impresie că este nesuferit pe care să n-o întărească prin prezenţa lui. Ar fi putut s-o aştepte pe canapea, în salon, sau ar fi putut să stea în pat şi s-o primească acolo. Îi părea bine că era cruţată de priveliştea unui „sanctuar44, deşi aceasta i-ar fi amintit ceva mai puţin că el trăia din minciună. De aceea îi era silă de fiece nouă intâlnire: împărţea în jur minciuni, ca nişte cărţi de joc, din pachetul vechi şi soios al jocului diplomaţiei la care trebuia să participi împreună cu el. Inconvenientul – aşa cum se întâmplă întotdeauna în asemenea cazuri – nu oi’a că o indispunea tot ceea ce era fals, ci că îi scăpa ceea ce era adevărat. Poate că era bolnav,

şi era bine s-o ştie, dar pentru aceasta nicio comunicare cu el nu putea să fie destul de sinceră. Putea chiar să moară, dar Kate se întreba, pe bună dreptate, pe temeiul cărei dovezi a lui va trebui într-o bună zi s-o creadă.

Acum nu cobora din camera lui, despre care ea ştia că se află deasupra aceleia în care se găsea; fusese plecat de acasă deşi, dacă l-ar fi întrebat, fie că ar fi negat, fie ar fi prezentat faptul ca o mărturie a stării lui grave. Ea însă încetase să-i mai pună întrebări; nu numai că în prezenţa lui enervarea zadarnică pierea, dar el avea o asemenea înrâurire asupra tragicului, îneât după o clipă nu mai rămânea nimic din el. Nu mai puţin supărător era faptul că avea aceeaşi înrâurire asupra comicului: Kate era gata să creadă că aici ar fi putut găsi un punct de sprijin, pentru a rămâne ataşată de el. Tatăl ei nu mai era amuzant – prea era inuman. Arătase mereu foarte bine, şi arăta de fapt la fel şi acum; dar de multă vreme, şi cu fiecare ocazie, era ceva socotit cu totul firesc. Nimic nu putea dovedi mai bine decât situaţia prezentă că aşa era. Arăta exact ca întotdeauna – faţa trandafirie şi părul argintiu, foarte drept şi scrobit în ţinută şi îmbrăcăminte – şi părea ultimul om din lume care să aibă vreo legătură cu lucruri neplăcute. Era în mod atât de tipic gentlemanul englez şi omul norocos, aşezat, normal. Văzut la o *table ă'hote* în străinătate, sugera doar un lucru: „Cât de perfecţi îi produce Anglia!" Avea ochii blânzi şi liniştiţi şi o voce care, cu toată plenitudinea ei senină, îţi povestea parcă despre fericita situaţie de a nu fi fost niciodată nevoită să se răstească. Părea că viaţa îi ieşise în întâmpinare, făcuse o cotitură ca să se plimbe cu el, petrecându-şi mâna pe sub braţul său şi lăsându-l drăgăstoasă să aleagă pasul. Cei care îl cunoşteau puţin spuneau: „Cum se mai îmbracă!" – cei care îl cunoşteau mai bine spuneau: „Cum de reuşeşte?" Unda de umor din ochii fiicei sale trăda simţământul amuzant pe care i-l crea timp de o clipă, şi anume că o,. Primea" într-o locuinţă sordidă. Imediat după ce el îşi făcu apariţia, avu impresia că s-ar fi găsit acasă la ca, şi că el ar fi fost musafirul susceptibil, îi provoca simţăminte ciudate, stăpânea vicleşuguri de nedescris, care dădeau o altă întorsătură lucrurilor: în acest fel venise întotdeauna s-o vadă pe mama ei, atâta timp cât mama ei voise să-l vadă. Venea din locuri despre care de adesea habar n-aveau, însă patrona reşedinţa de la Lexhom Gardens. Singura expresie a nerăbdării lui Kate a fost:

— Sunt bucuroasă că te simţi mult mai bine!

— Nu mă simt mult mai bine, draga mea – mă simt nespus de rău; dovada e că m-am dus la farmacie – la tipul acela nesuferit din colţ. Astfel

era în stare domnul Croy să aprecieze mina umilă care îi alina suferinţa. Iau o doctorie pe care mi-a preparat-o el. Tocmai de aceea am trimis după tine – ca să vezi în ce stare sunt de fapt.

— O, tată, am încetat de mult să te văd altfel decât eşti de fapt! Cred că în sensul acesta am ajuns cu toţii la expresia potrivită: „Eşti frumos – *n'en parlons plus*. Eşti frumos ca întotdeauna – arăţi minunat."

io

u

El observa în timpul acesta înfăţişarea ei, cum ea ştia prea bine că avea obiceiul sa facă, reeunoscând, apreciind, uneori dezaprobând ceea ce purta ea, dovedindu-şi interesul pe care continua să i-l poarte. Se putea să nici nu se sinchisească; dar ea ştia totuşi că era fiinţa din lume faţă de care era cel mai puţin indiferent. Se întreba adesea ce putea, în situaţia lui, să-i ofere mulţumire, şi revenea de fiecare dată la aceeaşi concluzie. Îl' mulţumea faptul că era frumoasă, că reprezenta, în felul ei, o valoare evidentă. Era la fel de clar însă că nu-l mulţumea câtuşi de puţin, în condiţii similare – în măsura în care erau similare – cealaltă fiică a lui. N-avea decitsă fit' frumoasă biata Marian, căci lui put în îi păsa. Pricina, fireşte, era că oricât de frumoasă ar fi fost sora ei, fiind văduvă şi aproape săracă şi cu patru copii neastâmpăraţi, nu constituia o valoare evidentă. Ea îl întrebă apoi de cât timp locuia acolo, deşi îşi dădea seama cât de puţin conta asta, cât de puţin avea de-a face probabil cu adevărul orice răspuns pe care i l-ar fi dat. Nu ascultă însă atentă răspunsul lui, adevărat sau neadevărat, preocupată fiind de ceea ce avea ea să-i spună. De fapt pentru asta îl aşteptase – înlăturând totodată ' bruma de resentiment ce-i mai rămăsese faţă de, permanenta lui impertinenţă; rezultatul fiind că după un minut, dădu glas gândului ei:

— Da – chiar şi acum sunt dispusă să merg cu dumneata. Nu ştiu ce ai fi dorit să-mi spui şi, chiar de nu mi-ai îi scris, peste o zi sau două ai fi primit veşti de la mine. S-au întâmplat unele lucruri şi am aşteptat doar ca atunci când te văd, să fiu pe deplin sigură. Sunt acum pe deplin sigură. Voi merge cu dumneata.

Vorbele ei avură efect:

— Unde să mergi cu mine?

— Oriunde. Am să stau cu dumneata. Chiar şi aici:

îşi scoase mănuşile, iar apoi ca şi cum ar fi vrut să-şi urmeze planul, luă loc.

Lionel Croy începu să se plimbe în felul său degajat – invirtindu-se de colo-colo de parcă, în urma hotărârii ei, ’ tir fi fost în căutarea unui pretext să se retragă pe nesimţite; ea îşi dădu imediat seama că îi zădărnicise, aşa zicind, urzelile lui – nu voise ca ea să vină la el, şi cu atât mai puţin să se stabilească acolo; o chemase doar pentru a renunţa la ea cu oarecare pompă şi grandoare; culmea fiind sacrificiul pe care el îl făcea pentru ca ea să fie liberă. Nu va exista nicio pompă şi nicio grandoare, decât dacă ea voia să-l părăsească, ldeea lui fusese prin urmare s-o lase în voia ei cu toată nobleţea; nu se gândise nicidecum s-o oprească. Ei însă nu-i păsa niciun pic de situaţia lui penibilă – dându-şi seama totodată cât de puţin înduioşată era. Îl văzuse de la început în atâtea ipostaze, îneât acum putea să-l scutească fără nicio remuşcare de extravaganţa uneia noi. Totuşi, simţi tulburarea din glasul lui când îi zise:

— Vai, copila mea, n-am să fiu niciodată de acord!

— Atunci, ce ai de gând să faci?

— Chibzuiesc în fel şi chip. Zise Lionel Croy. Poţi să-ţi imaginezi cât mă gândesc.

— Prin urmare nu te-ai gândit, zise fiica lui, la ceea ce îţi spun? Adică la faptul că eu sunt gata.

Stâna în faţa ei, cu mâinile la spate şi cu picioarele puţin depărtate, se legăna uşor dintr-o parte ântr-ălta, înclinat spre ea, de parcă s-ar fi ridicat în vârful picioarelor. Dădea impresia că chibzuieşte cu seriozitate.

— Nu.. Nu m-am gândit. N-am putut. N-am vrut.

Era un spectacol atât de respectabil, încât ea simţi din nou, odată cu amintirea vechii lor disperări, a disperării de acasă, cât de puţine lucruri exprima vreodată înfăţişarea lui. Felul său de a fi plauzibil pricinuise cea mai amarnică mâhnire mamei sale, acesta fiind, inevitabil, mult mai vizibil pentru oameni decât toate grozăviile – slavă’ Domnului că nu se cunoştea tot adevărul! — pe care le făcuse el. Fusese, fără îndoială, în felul său, şi datorită tipului pe care îl reprezenta, un soţ alături de care era imposibil să nu poţi trăi; un tip de soţ care arunca o lumină atât de nefavorabilă asupra femeii care îl găsea nesuferit. Oare toate acestea n-o făcuseră pe Kate să-şi dea seama că, în anumite privinţe, nu va fi uşor să lase singur un părinte cu asemenea chip şi asemenea maniere? Dar dacă erau multe lucruri pe care ea nu le cunoştea şi nu-i trecuseră măcar prin minte vreodată, el îi dădu de înţeles în clipele acelea că ştia foarte bine că provoacă astfel de dileme. Dacă recunoştea că înfăţişarea fiicei sale mai mici constituia o valoare

considerabilă, îşi apreciase şi măi exact de la bun început propria-i înfăţişare. Minunea cea mare nu era că, având atâtea păcate, fizicul lui îl ajutase totuşi; marea minune era că nu îl ajutase mai mult. Fără îndoială că îl ajuta într-o mare măsură tot timpul; răbdarea ei faţă de el dovedea cum îl ajuta chiar şi acum. În următoarele clipe ea îşi dădu seama precis de poziţia pe care avea s-o adopte tatăl ei.

— Îmi ceri intr-adevăr să cred că aşa te-ai hotărât?

Ea trebui să chibzuiască acum asupra atitudinii ei.

— Nu' cred că mă interesează, tată, ce gândeşti dumneata. Niciodată, de fapt nu mi-am închipuit că crezi ceva, după cum – îşi permise să adauge – nu-mi închipui nici că eşti crezut. Nu" te cunosc, tată, vezi bine.

— Şi crezi că ai putea, în sfârşit, să te lămureşti?

— Ah, Doamne, nici gând. Nu poate fi vorba de aşa ceva. Dacă până acum nu te-am înţeles, n-am să te înţeleg niciodată, şi' nici n-are importanţă. Mi s-a părut că aş putea trăi alături de dumneata, dar nu aş putea să te înţeleg. Habar n-am, fireşte, cum1 te descurci.

— Nu mă descurc, răspunse domnul Croy aproape vesel.

Fiica sa cuprinse din nou cu privirea odaia, şi putea să pară ciudat că ochiul, deşi atras de atât de puţine lucruri, vedea totuşi atât de mult. Vedea urâţenia – atât de clară şi de palpabilă, încât era oarecum încurajatoare. Era un mediu, un decor, şi în acest sens, la urma urmelor, un semn îngrozitor al vieţii; astf el că răspunsul ei dobândi o anume semnificaţie:

— A, te rog, să mă scuzi, dar mi se pare că înfloreşti.

— Vrei din nou să-mi reproşezi, întrebă el amabil, că nu m-am prăpădit încă?

Ea consideră că întrebarea nu avea nevoie de răspuns; venise acolo ca să vorbească de lucruri reale.

— Ştii de unde au provenit, cunoscând testamentul mamei, toate necazurile noastre. Avea şi mai puţin de lăsat decât credea că are. Nici nu ştim cum am trăit. Totul se ridică la nu mai mult de două sute pe an pentru Marian, şi două sute pentru mine, din care însă îi cedez o sută ei.

— Vai, ce fiinţă slabă! suspină tatăl cu bunăvoinţa.

— Pentru mine şi dumneata la un loc, continuă ea, cealaltă sută ar conta cât de cât.

— Şi iestul, de unde?

— Dumneata nu poţi să contribui cu nimic?

El îi aruncă o privire, apoi vârtndu-şi mâinile în buzunare se depărtă şi rămase o vreme la fereastra pe care fiica lui o lăsase deschisă. Ea nu mai zise nimic – îl trimisese acolo cu întrebarea ei, iar tăcerea dură un minut, întreruptă de strigătul îmbietor al unui vânzător de fructe, ce răzbătea înăuntru împreună cu aerul blând de martie şi cu strălucirea sfioasă a soarelui, înfiorător de nepotrivite cu odaia, precum şi cu freamătul firav şi obişnuit din Chirk Street. Nu peste mult el se apropie, ca şi cum întrebarea ei n-ar mai fi existat.

— Nu pricep ce te-a apucat, aşa, deodată.

— Credeam că poate ai să ghiceşti. Să-ţi spun, totuşi. Mătuşa Maud mi-a făcut o propunere. Dar mi-a pus şi o condiţie. Vrea să mă ţină la ea.

— Şi ce-ar mai pu tea ea să dorească, oare?

— A, nu ştiu – multe lucruri. Nu sunt o achiziţie atât de preţioasă, explică fata pe un ton cam sec. Nimeni altcineva nu mi-a mai făcut asemenea propunere.

Căutând întotdeauna să aibă aerul cuvenit, tatăl ei părea acum mai mult surprins decât curios.

— Nimeni altcineva?

Vorbea de parcă ar fi fost o situaţie incredibilă pentru fiica lui Lionel Croy; de parcă o asemenea afirmaţie nu concorda, chiar în cazul unei intimităţi filiale, cu spiritul ei superior şi situaţia ei iu general.

— Nu, vreau să spun nu rudele bogate. Este deosebit de bună cu mine, dar a sosit timpul, spunea ea. Să ajungem la o înţelegere.

Domnul Croy se declară intru totul de acord.

— Bineînţeles că a sosit timpul şi pot prea bine să-mi imaginez ce urmăreşte.

— Eşti foarte sigur?

— Absolut. Vrea să spună că se va îngriji de viitorul tău cu generozitate, dacă vei întrerupe toate relaţiile cu mine. Vorbeşti de condiţia ei. Aceasta e, desigur, condiţia ei.

— Ei bine, zise Kate, faptul acesta m-a întărâtat. Şi de aceea am venit la dumneata.

El arătă printr-un gest cât de bine pricepuse; după care, în câteva secunde, răsuci foarte dibaci problema.

— Chiar mă crezi într-o situaţie care să justifice venirea ta aici?

Ea aşteptă o clipă, apoi răspunse răspicat:

— Da.

— În cazul acesta, eşti o neroadă cum n-aş fi crezut.

— Cum aşa? Trăieşti. Prosperi. Înfloreşti.

— Ah, cum m-aţi ui'ât întotdeauna! murmură el, privind din nou visător pe fereastră.

li

— Nimeni n-ar putea să fie mai puţin doar o amintire îndrăgită, declară ea de parcă nu l-ar fi auzit. Eşti cea mai reală persoană din câte cunosc. Am spus tocmai că eşti frumos. Ştii, mi se pare că eşti – în felul dumitale – mult mai sigur pe situaţie decât mine. Să nu-mi spui deci că-i îngrozitor să ne lăsăm acum influenţaţi de faptul că suntem tată şi fiică. Mă gândeam că ar trebui să aibă efect asupra fiecăruia dintre noi. Nu înţeleg deloc, cum îţi spuneam, continuă ea, viaţa dumitale; dar oricum ar fi, sunt dispusă s-o accept. Iar în ce mă priveşte, voi face tot ce voi putea pentru dumneata.

— Înţeleg, spuse Lionel CroV. Iar apoi, pe un ton cât se poate de serios, urmă: Dar ce poţi, în fond, să faci? Şi cum ea nu ştiu ce să-i răspundă, interpretă cum voi tăcerea ei. Poţi să-ţi imaginezi că, dintr-o pornire nobilă, renunţi la mătuşă-ta pentru mine; dar la ce mi-ar folosi mie, aş vrea să ştiu, avintul tău nobil.? Deoarece ea tot nu răspundea, îşi continuă ideea: Nu suntem atât de bogaţi în momentul de faţă – să nu uiţi, te rog – încât să ne permitem să nu apucăm mâna care ni se întinde. Îmi place, draga mea, când vorbeşti de „renunţare1'! Nu renunţi la lingură, când ajungi să trăieşti numai cu supă. Iar lingura ta, vreau să spun mătuşa ta, gândeşte-le bine, este şi a mea.

Ea se ridică, de parcă ar fi simţit acum finalul strădaniilor ei, ar fi simţit zădărnicia şi sila ce i-o inspirau multe lucruri şi se întoarse la sărmana oglinjoară cu care stătuse la sfat mai înainte. Din nou îşi potrivi pălăria, ceea ce provocă din partea tatălui ei o altă remarcă, în care nerăbdarea era înlocuită cu o nostimă izbucnire apreciativă:

— A, eşti foarte bine! Nu-ţi mai încurca viaţa din cauza mea!

Fiica lui se întoarse spre el.

— Condiţia pe care o pune mătuşa Maud este să nu am absolut nimic de-a face cu dumneata; să nu te mai văd niciodată, să nu-ţi vorbesc, să nu-ţi scriu, să nu mă apropii de dumneata sau să-ţi dau vreun semn de viaţă, să nu mai am niciun fel de legătură cu dumneata. Îmi cere să încetezi cu desăvârşire să mai exişti pentru mine.

El dăduse întotdeauna impresia – era unul din semnele acelui element „indescriptibil" din fiinţa lui – că umblă în vârful picioarelor, cu voioşie

parcă, în prezenţa jignirii. Nimic însă nu era mai uimitor decât să vezi ceea ce socotea el uneori drept jignire, în afară doar de ceea ce uneori nu voia să considere că ar fi. În orice caz, umbla acum pe vârful picioarelor.

— O pretenţie foarte firească din partea mătuşii tale Maud, ’ draga mea – n-am ce zice! Auzindu-l, deşi înţelesese unele lucruri, ea rămase tăcută la început, fiindcă îi era oarecum lehamite, aşa încât el avu timp să continue: Prin urmare, aceasta e condiţia ei. Dar care sunt promisiunile? La ce se angajează? încearcă să tragi şi tu iţele!

— Adică s-o fac să înţeleagă, răspunse Kate după o clipă, cât îţi sunt de ataşată?

— Ei bine, cât de crud şi de jignitor este legământul pe care trebuie să-l semnezi. Nu prea sunt eu acel tată bătrân la care să nu poţi renunţa cu niciun preţ. Dar nu sunt, la urma urmelor, nici chiar tăticul bătrân care să nu aibă şi el un folos din această renunţare.

— Intenţia ei este, zise Kate aproape veselă acum, ca eu să primesc foarte mult.

El vorbi cu inevitabila-i amabilitate:

— Dar a spus şi ce anume?

Fata se angaja în joc:

— Mai mult sau mai puţin, cred. Dar multe sunt lucrurile pe care aş putea să le consider fireşti – lucruri pe care femeile şi le pot face una alteia şi pe cai’e dumneata nu le-ai înţelege.

— Nimic nu înţeleg mai bine decât lucrurile pe care n.ar trebui să le pricep. Dar vezi tu, vreau să-ţi trezesc conştiinţa asupra ocaziei admirabile pe care o ai; şi să te fac să pricepi că pentru asta, la urma urmelor, fir-ar să fie – mie trebuie să-mi mul lumeşti.

— Mărturisesc, observă Kate, că nu văd ce are „conştiinţa” mea de-a face cu toate astea.

— Dacă e aşa, fată dragă, ar trebui pur şi simplu, să-ţi fie ruşine. Ştii ce dovediţi, cu toţii, voi oameni lără suflet şi găunoşi? Pusese întrebarea pe un ton îneântător, de subită înflăcărare spirituală. Moralitatea deplorabil de superficială a epocii. S-a zis cu sentimentul de familie în viaţa noastră vulgarizată şi brutală. Pe vremuri un om ca mine – vi-eau să zic un părinte ca mine – ar fi fost pentru fiica lui o valoare deosebită; ceea ce se numeşte în lumea afacerilor, mi se pare, un „bun”. Şi continuă volubil să-şi lămurească ideea: Nu mă refer doar la ceea ce ai putea, nutrind sentimentele cuvenite, să faci pentru mine, ci la ceea ce ai putea – şi aceasta e şansa ta –

să faci cu ajutorul meu. Dar s-ar putea ca totul să se reducă, în fond, zise el în clipa următoare imperturbabil, cam la acelaşi lucru. Datoria ta, precum şi şansa ta, dacă eşti în stare s-o întrezăreşti, constau în a te folosi de mine. Dovedeşte-ţi sentimentul de familie, înţelegând la ce sunt bun. Dacă l-ai avea, aşa cum îl am eu, ai vedea că sunt încă bun – ei da, pentru o mulţime de lucruri. De fapt, draga în? a, încheie domnul Croy, de la mine ai putea avea o trăsură cu patru cai.

Oprirea, sau mai degi’abă punctul său culminant, nu-şi făcu tocmai efectul, din pricina grabei inoportune a gândului său. Îşi aminti ceva ce îi spusese fiica lui.

— Ai stabilit să cedezi jumătate din mica ta moştenire?

Şovăiala ei se schimbă într-un râset.

— Nu, n-am stabilit nimic.

— Dar ai de gând, practic, s-o laşi pe Marian s-o înhaţe? Stăteau faţă în faţă, dar ea refuză cu atâta hotărâre să răspundă provocării lui, incit el trebui să continue: Ai de gând să-i oferi trei sute pe an, în plus faţă de ceea ce i-a lăsat soţul ei? *Asta* este. Se minună cu glas tare precursorul îndepărtat al unei asemenea frivolităţi, moralitatea ta?

Kate găsi lesne răspunsul:

— Te gândeşti că s-ar cuveni să-ţi ofer dumitale totul?

Cuvântul „totul” îl surprinse, evident, într-atâta, încât determină şi tonul răspunsului său:

— Nici vorbă. Cum poţi să întrebi una ca asta, când refuz ceea ce-mi spui că ai venit să-mi oferi? înţelege intenţia mea cum vrei; cred că m-am exprimat destul de clar; dacă-ţi place bine, dacă nu, nu. Este singura idee pe care o am, şi pe ea mizez. Nu umblu, trebuie să adaug, cu ascunzişuri. Este, pe scurt, concepţia mea asupra datoriei tale.

Zâmbetul obosit al fetei urmări cuvântul de parcă ar fi devenit în mod grotesc vizibil.

— Eşti neîntrecut în asemenea probleme! Trebuie să fie clar însă, continuă ea, că dacă voi cădea la o înţelegere cu mătuşa Maud, am s-o respect, pe cuvântul meu de onoare, întocmai.

— Sigur că da, scumpa mea! Tocmai la onoarea ta apelez. Singura cale de a face jocul acesta este să-l joci. Mătuşa ta va face extrem de multe pentru tine.

— Vrei să spui, în privinţa căsătoriei?

— Se înţelege. Are să te mărite bine.

— Iar apoi? întrebă Kate, în timp ce el şovăia.

— Iar apoi – ei bine, am să stau da vorbă cu tine. Voi relua relaţiile.

Ea căută cu privirea în jur şi îşi luă umbrela.

— Fiindcă nu există pe lume cineva de care să te temi mai mult decât de ea? Soţul meu, dacă am să mă mărit, va fi în cel mai rău caz mai puţin înfricoşător? Dacă asta vrei să spui, poate că ai dreptate. Dar nu depinde puţin şi de ceea ce înţelegi când spui că trebuie să găsesc un soţ potrivit? Totuşi, adăugă Kate în timp ce potrivea volanul umbreluţei, nu prea cred că ai vrea ca el să te convingă să stai la noi.

— Nici pomeneală – deloc, spuse el cu tonul unuia căruia nu-i displăceau nici frica şi nici speranţa de care era învinuit; răspunse de fapt ambelor învinuiri cu un fel de uşurare intelectuală: Las situaţia ta cu totul pe seama mătuşii. Îi accept cu ochii închişi punctul de vedere; accept cu toată încrederea orice bărbat pe care ţi-l alege. Dacă pentru ea va fi destul de bun – snoabă imensă cum este – şi pentru mine va fi destul de bun; şi chiar în ciuda faptului că va alege, desigur, un om care se va purta urât cu mine. Nu mă interesează decâtsă faci ceea ce doreşte ea. N-ar trebui să fii chiar atât de îngrozitor de săracă, dragă, declară domnul Croy, dacă ar depinde de mine.

— Ei atunci, la revedere, tată, zise fata, după ce chibzui o clipă şi apoi renunţă să mai discute. Bineînţeles că s-ar putea să treacă mult timp până ce ne vom revedea.

Atunci tatăl ei avu una din cele mai minunate inspiraţii:

— Dar, zău aşa, de ce n-ar fi pentru totdeauna? Cel puţin ai putea să recunoşti că eu nu fac lucrurile – că nu le-am făcut niciodată pe jumătate, că dacă îţi spun că am să dispar, nu cer decât să mă ştergi din viaţa ta, definitiv şi irevocabil.

Ea îşi întoarse spre el chipul frumos şi senin, privindu-l atât de îndelung, încât ar fi putut să fie pentru ultima oară.

— Nu ştiu cum eşti.

2*

— Nici eu nu ştiu, dragă. Mi-am petrecut viaţa încercând în zadar să descopăr. Ca nimeni altul – cu atât mai rău. Dacă am fi fost mulţi şi ne-am fi descoperit unul pe celălalt, cine ştie ce am fi făcut? Dar n-are importanţă, acum. La revedere, draga mea.

Nu părea prea sigur dacă ea se aştepta din partea lui la un sărut, dar nu se simţi totuşi stânjenit de această nesiguranţă.

Ea întârzie încă o clipă, ca să clarifice situaţia.
— Mi-ar părea bine dacă ar fi cineva aici, pentru orice eventualitate, ca să vadă că ţi-am adus la cunoştinţă că sunt gata să vin.
— Ai vrea, întrebă tatăl, s-o chem pe proprietăreasă?
— Poate că nu mă crezi, continuă ea, dar am venit intr-adevăr în speranţa că ai găsit o soluţie. Oricum, regret foarte mult că te las bolnav.
Auzind aceasta, el se îndepărtă, şi, ca mai înainte, se refugie lângă fereastră, cu privirea aţintită spre stradă.
— Îţi spun, din păcate fără martori, adăugă ea peste o clipă, că n-ar fi nevoie decât să rosteşti un singur cuvânt.
Era şi acum întors cu spatele spre ea.
— Dacă nu ţi se pare că l-am şi rostit, înseamnă că ne-am irosit timpul.
— Am să procedez în ceea ce te priveşte exact cum doreşte mătuşa. Ea doreşte. Să aleg. Foarte bine, voi alege. Am. Sii mă spăl pe mâini de ea pentru dumneata.
În sfârşit, el păru să se trezească.
— Ştii că-mi vine rău când te aud? Eu am încercat să vorbesc limpede şi nu e cinstit din partea ta.
Dar ea nu luă în seamă remarca aceasta. Era prea vizibil sinceră.
— Tată!
— Nu înţeleg ce e cu tine, zise el, şi dacă nu poţi să-ţi revii – pe cuvântul meu – am să te învăţ eu minte: Te urc într-o trăsură şi te depun frumos în Lancaster Gate.
Ea era într-adevăr dusă pe gânduri, departe.
— Tată!
Era prea mult, şi el se răsti:
— Ei?
— Oricât ţi s-ar părea de ciudat că o spun, dar poţi să-mi faci un bine şi să-mi dai o mână de ajutor.
— Păi nu tocmai asta încerc să te conving?
— Da, răspunse ea cu răbdare, însă într-un fel greşit, Sunt absolut cinstită în ceea ce spun, şi ştiu ce vorbesc. Înainte cu o lună n-aş fi crezut în ceea ce s-ar numi ajutor sau sprijin din partea dumitale. Dar lucrurile s-au schimbat – asta s-a întâmplat; întâmpin o nouă dificultate. Dar chiar şi acum nu e vorba să te rog să „faci” ceva. E doar vorba să nu mă alungi – plecând din viaţa mea. Ar trebui doar să spui:,. Bine, atunci, dacă asta doreşti, vom rămâne unul alături de celălalt. N-o să ne batem capul dinainte cum şi unde;

vom fi încrezători şi vom găsi o soluţie”. Asta e tot – ar fi binele pe care mi l-ai face. Te-aş avea, şi ar fi în folosul meu. Înţelegi?

El nu înţelegea, dar nu din pricină că nu se uita la ea cu toată atenţia.

— Problema ta e că eşti îndrăgostită şi mătuşă-ta o ştie, dar din motive, sunt sigur, absolut întemeiate, detestă persoana şi se împotriveşte. Şi pe bună dreptate! în chestiunea asta am toată încrederea în ea. Şi-acum, pleacă.

Deşi nu vorbea cu mânie mai degrabă cu o infinită tristeţe – în fond o dădea afară. Înainte ca ea să-şi dea bine seama, el, ca o expresie a sentimentelor sale, deschisese uşa camerei. Îi mai rămăsese, la drept vorbind, în profunda lui dezaprobare, o generoasă compasiune.

— Îmi pare rău pentru ea, femeie înşelată cum este, dacă îşi pune speranţa în tine.

Kate stătu o clipă în uşă.

— Nu jx1 ea o compătimesc cel mai mult, căci deşi poate că se înşelă în multe privinţe, nu este persoana care se înşală cel mai amarnic. Vreau să spun, explică ea, în cazul că îşi pune speranţe în mine.

Lui i se păru că ea voia să-i dea de înţeles cu totul altceva.

— Atunci, înşeli două persoane, pe doamna Lowder şi încă pe cineva?

— N-am asemenea intenţii – cel puţin faţă de doamna Lowder. Dacă nu mă sprijini – părea că-şi vorbeşte sieşi – faptul are măcar meritul de a simplifica lucrurile. Merg pe drumul meu, aşa cum cred eu că e bine.

— Drumul tău va fi deci să te măriţi cu vreun netrebnic fără o leţcaie?

— Vrei să ştii prea multe, observă ea, pentru puţinul pe care-l oferi.

Remarca îl făcu să se oprească din nou în faţa ei, cu sentimentul că nu trebuia s-o constrângă; se uită urât la ea, deşi aceasta era demult limita reală a puterii lui de a obiecta.

— Dacă eşti destul de i’ea ca să-ţi atragi dispreţul mătuşii, eşti tot atât de rea ca să stau de vorbă cu tine. Ce altceva, decât că ţ. I-e gândul la o persoană cu desăvârşire nepotrivită, înseamnă declaraţiile pe care le-ai făcut? Cine este totuşi ticălosul acela sărăntoc? întrebă el văzând că nu-i răspundea.

Când veni, răspunsul ei sună rece, dar hotărât:

— Este cu totul dispus să te accepte aşa cum eşti. De fapt, nu vrea decât să fie bun cu dumneata.

— Atunci, cu siguranţă că e un măgar! Şi cum oare te poţi gândi că se va înţelege cu mine, continuă tatăl ei, de vreme ce e sărac şi nesuferit? Există măgari şi măgari – buni şi răi – dar parcă ai căutat să ţi-l alegi pe cel rău.

Mătuşă-ta îl cunoaşte, din fericire; am încredere absolută, cum îţi spuneam, în judecata ei când e vorba de d-alde ăştia; şi îţi spun o dată pentru totdeauna că nu vreau să ştiu de cineva c-are ei nu-i convine. Şi adăugă: Dacă ai de gând să ne înfrunţi pe amândoi, atunci…

— Atunci ce, tată?

— Atunci, scumpa mea copilă, socot că – deşi ai bunătatea să crezi că am ajuns ca vai de lume – aş mai avea puterea totuşi să te fac să regreţi.

Ea se opri gravă, dar aparent nu pentru a cântări primejdia.

— Dacă n-aş face-o, n-ar fi pentru că mi-e teamă de dumneata, să ştii.

— A, dacă n-o faci, răspunse el, n-ai decât să fii cât vrei de curajoasă!

— Va să zică, nu poţi face absolut nimic pentru mine?

El îi arătă, de data asta cum nu se poate mai clar – acolo în faţa ei, pe palier, în vârful scării întortocheate şi în mirosul ciudat de care parcă nu mai puteau scăpa – cât de zadarnică era rugămintea ei.

— Mi-am făcut întotdeauna datoria şi nimic mai mult; ţi-am dat sfatul cel mai bun şi cel mai limpede. Şi, în sfârşit, ieşi la iveală faptul care îl scotea din sărite: Dacă eşti nemulţumită, poţi să te duci la Marian să te consoleze.

Nu putea să-i ierte că împărţea cu Marian mica ei pai e din moştenirea pe care mama lor le-o lăsase. Ar ti. Ivia-. I s-o împartă cu el.

II

Ea plecase la doamna Lowder după moartea mamei – plecase eu un efort atât de mare şi de dureros, încât doar aducându-şi aminte îşi dădea seama de drumul lung pe care îl parcursese de atunci. Nu putuse să facă nimic altceva – nu existase niciun ban în cealaltă casă, nimic în afară de chitanţe neplătite, care se strângeau în timp ce marna ei era pe patul de moarte, şi de avertismentul că nu avea de unde să primească vreun ban, deoarece totul făcea parte din „moştenire”. Cum se va evalua moştenirea apărea în cel mai bun caz ca un mister absolut înspăimântător; se dovedise a fi de fapt un rest, ceva mai mare decât se temuse ea timp de crteva săptămâni împreună cu Marian că va fi; dai’ la început simţise eu durere că moştenirea era urmărită cu interes, spre profitul lui Marian şi al copiilor ei. Doamne, dar ce puteau să-şi închipuie că va face ea cu această moştenire? Adevărul era că ea nu dorea decât să renunţe – să lase la o parte propriul ei interes, ceea ce fără îndoială ar fi şi făcut, dacă n-ar fi fost intervenţia categorică a mătuşii Maud. Intervenţia mătuşii Maud fusese foarte categorică, iar cealaltă problemă, problema principală, era că moştenirea trebuia iie acceptata în întregime, fie respinsă cu totul. La sfârşitul iernii, totuşi, n-ar fi putut să

spună ce poziţie se hotărâse să adopte. Nu era pentru prima oară că se vedea obligată să încuviinţeze cu ironie înăbuşită interpretarea pe care alte persoane o dădeau atitudinii ei. Adesea sfârşea prin a accepta

— Părea că numai astfel se putea trăi – versiunea care le convenea lor.

Casa înaltă, luxoasă, solidă, din Lancaster Gate, de cealaltă parte a parcului, şi aleile din South Kensington îi apăruseră în copilărie şi adolescenţă drept limita cea mai îndepărtată a. Lumii ei noi şi nebuloase. Era mai îndepărtată şi mai de neînchipuit decât orice realitate din cercul relativ compact în care se învârtea şi i se părea, printr-o restricţie impusă de timpuriu, că nu se poate ajunge acolo decât pe căi lungi, drepte şi deprimante, care continuau să se lungească şi să se îndrepte, câtă vreme aproape totul în viaţă se întâmpla-, în cel mai rău caz, fie în jurul lui Cromwell Road, fie mai departe, prin părţile mai apropiate de Kensington Gaidens. Doamna Lowder era singura ei mătuşă „adevărată”, nu soţia unui unchi, şi fusese deci, atât odinioară oât şi atunci când se abătu asupra lor marca nenorocire, singura persoană potrivită să facă faţă situaţiei; însă sentimentul tinerei fete se întemeia pe impresia, cultivată ani în şir, că răspunsul acesta, în intervalul de timp menţionat, nu fusese aşa cum se cuvenea să fie. Principalul serviciu făcut de această rudă tinerilor Croy – în afară de faptul că ea stabilea măsura fixă a însemnătăţii lor sociale – li s-a părut că a fost de a-i ajuta să priceapă la care anume lucruri nu trebuiau să se aştepte. Când Kate a ajuns să judece situaţia pe temeiul unor constatări – nu-şi dădu seama cum ar fi putut mătuşa Maud să fie altfel – înţelese mai degrabă cum ar fi putut alte multe lucruri să fie altfel; îşi dădu însă seama că, de-ar fi trebuit cu toţii să trăiască în pustiul din *ultima Thule*, tot n-ar fi avut încotro. Părea limpede însă că dacă doamnei Lowder îi displăceau, nu-i displăceau totuşi atât de mult cum îşi închipuiau ei. În orice caz, cu scopul de-a arăta cum lupta ea împotriva acestei aversiuni, venea uneori să-i vadă, îi invita periodic la ea acasă, pe scurt, îi trata în aşa fel încât să-i dea surorii ei cât mai multe motive să se simtă jignită. Sora ei – biata doamnă Croy —

o judecase întotdeauna, după cum ştia fata, cu ranchiună şi cultivase, la Marian, la băieţi şi la ea însăşi ideea unei anumite atitudini faţă de mătuşa lor, iar ei se priveau cu groază aşteptând rezultatele. Atitudinea aceasta însemna s-o facă pe mătuşa Maud să înţeleagă clar, cu aceeaşi regularitate ca şi invitaţiile ei, că ei aveau – slavă Domnului! — din ce să trăiască. Dar motivul atitudinii lor – şi de asta Kate şi-a dat seama mai târziu – era tocmai faptul că ea nu le oferea suficient. Puţinul pe care îl dăruia trebuia acceptat

cu proteste, dar nu pentru că în realitate ar fi fost excesiv. Îi jignea – aceasta era durerea – fiindcă nu le ajungea.

Numărul lucrurilor noi pe care tânăra noastră le contempla de la fereastra înaltă din sud ce dădea spre parc

— Numărul acesta era atât de mare (deşi unele nu erau decât modificate sau, cum s-ar spune, renovate), încât acum viaţa îi apărea de la o săptămână la alta tot mai mult ca faţa unui străin frapant şi distins. Ajunsese la o vârstă matură – căci avea într-adevăr impresia că la douăzeci şi cinci de ani era târziu pentru a-şi schimba opiniile; şi o stăpânea un uşor regret că nu-şi dăduse seama mai devreme. Lumea era alta – indiferent dacă în bine sau în rău – decât cea din lecturile ei elementare şi îi crea sentimentul unui trecut irosit. De-ar fi ştiut mai demult, ar fi fost mai pregătită să-i facă faţă. În orice caz, în fiecare zi făcea câte o descoperire – ba despre sine, ba despre alte persoane. Două dintre acestea – câte una din fiecare categoric – o frământau, pe rând, în mod deosebit. Înţelese, aşa cum nu înţelesese niciodată, cât de mult însemnau pentru ea lucrurile materiale. Vedea, şi roşea văzând, că dacă în contrast cu unele aspecte vechi ale ei viaţa i se părea acum ca o rochie „transformată” cu succes, era tocmai din cauza ornamentelor şi dantelei, nefiind vorba decât de panglici şi mătase şi catifea. Asemenea lucruri erau izvorul unei teribile îneântări pentru ea. Îi plăcea locuinţa minunată pe care i-o pusese la dispoziţie mătuşa Maud, îi plăcea mai mult decât îi plăcuse vreodată ceva, şi bănuiala ei despre părerea mătuşii asupra acestui adevăr o stânjenea cât se poate de mult. Ruda ei era extraordinară şi ea nu-i recunoscuse niciodată meritele. Această bunăstare îi vorbea de ea, de dimineaţa până seara; dar mătuşa ei era o persoană în faţa căreia, cunoscând-o mai bine, nu puteai decât – cu toate că pare ciudat – să mori de frică.

A doua mare descoperire a fetei a fost că, departe de a fi pentru doamna Lowder un subiect de mică importanţă, casa întunecată din Lexham Gardens o obsedase nopţi şi zile de-a rândul. Kate îşi petrecuse în timpul iernii ceasuri întregi de observaţie nu mai puţin pătrunzătoare fiindcă le petrecuse singură; evenimentele recente, ce justificau doliul ei, îi asigurau o anumită izolare, şi tocmai în această izolare acţiona mai ales influenţa aceleia în casa căreia trăia. Având-şi camerele departe, la parter, mătuşa Maud era totuşi o prezenţă din pricina căreia o nepoată sensibilă se putea simţi extrem de apăsată. Îşi cădea seama acum, nepoata sensibilă, că fusese remarcată încă de multă vreme. Ştia mai multe lucruri decât ţi-ar fi putut

spune, şezând lângă focul de la etaj, într-o lungă şi întunecată după-amiază de decembrie. Ştia atât de multe, încât tocmai aceasta o îndemna să rămână acolo, făcând-o uneori să se plimbe fără ţintă între mica sofa tapisată cu mătase, aşezată în faţa focului, şi harta mare, cenuşie a Middlesexului, întinsă sub ochii ei. A coborî, a-şi părăsi refugiul, însemna a ieşi în întâmpinarea unora dintre descoperirile ei, a trebui să le înfrunte sau a fugi din faţa lor; câtă vreme, la mare înălţime, de se auzeau doar ca duduitul unui asediu îndepărtat în citadela bine aprovizionată. Aproape că ajunseseră să-i placă, în aceste săplâmâni, evenimentele care produseseră neliniştea şi încordarea ei: pierderea mamei, decăderea tatălui, jena financiară a surorii, confirmarea perspectivelor modeste, laptul cert, mai ales, de a trebui să admită că, dacă se va comporta intr-un fel pe care îl socotea corect – dacă va face adică un bine altora – ea însăşi va rămâne complet fără mijloace. Susţinea că avea dreptul la tristeţe şi linişte; le cultiva pentru puterea lor de a îndepărta totul. Ceea ce se îndepărta era mai ales problema unei renunţări – deşi acum n-ar ti putut spune la ce; o renunţare la absolut tot – astfel i se părea în unele clipe – în favoarea personalităţii ameninţătoare' a mătuşii Maud. Tocmai prin P (tonalitatea ei era mătuşa Maud extraordinară, iar complexitatea acestei personalităţi se întrezărea ameninţătoare, deoarece în aerul dens, ceţos al existenţei ei orânduite, unele aspecte apăreau fără îndoială exagerate, iar altele evident nebuloase. Ele reprezentau, în orice caz, deopotrivă nebulosul şi distinctul, o voinţă puternică şi o mână autoritară. Kate îşi dădea foarte bine seama că putea să fie devorată şi că era asemenea unui ied Inspăimântat, ţinut deoparte o zi sau două până ce îi venea rândul, dar care mai devreme sau mai târziu urma să fie azvârlit în cuşca leoaicei.

Cuşca era camera mătuşii Maud, biroul ei, casieria ei, câmpul ei de luptă, pe scurt scena specifică a existenţei că, situată la parter, desehizându-se din holul principal şi prezentâcdu-se tinerei noastre, la ieşire şi la intrare, ca un corp de gardă sau ca o barieră vamală. Leoaica aştepta

— Iedul, cel puţin, avea această impresie; era conştientă că în vecinătatea ei exista o bucăţică pe care-avea motive s-o bănuiască fragedă. Intre timp, ea putea să fie o preafrumoasă leoaică pentru spectacol, o figură extraordinară într-o cuşcă sau oriunde; maiestuoasă, magnifică, viu colorată, toată numai strălucire, în veşnicul satin, cu trompete lucitoare şi nestemate scânteietoare, cu sclipirile ochilor de agat şi luciul părului ca pana corbului, precum şi cu tenul ca un porţelan bine păstrat care – ca şi

cum pielea ar fi fost prea întinsă – se observa mai ales la curburile şi colţurile feţei. Nepoata avea un anume secret pentru ea – îl păstra în taină; gândindu-se la ea cu nestăvilită fantezie, ca fiind oarecum tipic insulară, o numea în sine Britannia din Piaţă – Britannia negreşit, dar cu un creion la ureche, şi simţea că nu va fi fericită până când nu va putea adăuga cândva armurii un coif, un scut, un trident şi un registru de contabilitate. De fapt, aşa cum simţea Kate, forţele pe care trebuia să le înfrunte nu erau sugerate în chipul cel mai fericit de o imagine simplă şi clară; învăţa, la urma urmelor, cu fiecare zi, să-şi cunoască mătuşa şi înţelesese până acum bine că era o greşeală să te încrezi în analogii' uşoare. Exista o latură a Britanniei, latura filistinismului ei înfloritor, penajul şi trena, fantasticul echipament şi pieptul pe care şi-l umfla, zeii falşi ai gustului ei şi notele false din vorbire, a căror contemplare era primejdios de derutantă. Era o Britannie complexă şi subtilă, pe cât de înflăcărată pe atât de practică, cu o pungă-pentru prejudecăţi la fel de adâncă precum celălalt buzunar, buzunarul plin de monede gravate cu imaginea ei, după care îndeobşte o recunoştea lumea. Conducea, pe scurt, îndărătul faţadei agresive şi defensive, operaţii dictate de înţelepciunea ei. În fond, după cum am şi dat de înţeles, tânăra noastră din citadela bine aprovizionată trebuia să se gândească la ea mai ales ca la un asediator, şi ceea ce o făcea formidabilă în această calitate era faptul că nu avea scrupule şi era imorală. Astfel şi-o imagina Kate în meditaţiile ei, în felul spontan al tinereţii; aceasta însemnând că personalitatea ei era ameninţată de primejdii – acele primejdii pe care noi le-am relevat şi care făceau ca tânăra fată să zăbovească şi să stea la pândă deasupra, în timp ce femeia virstnică de dede. Ubt. Activă şi diplomată, ocupa cât se putea de mult din teren. Şi totuşi, care erau primejdiile, la urma urmelor, dacă nu tocmai primejdiile vieţii şi ale Londrei? Doamna Lowder era însăşi Londra, era însăşi viaţa – vacarmul asediului, tumultul luptei. Existau unele lucruri totuşi de care Britannia se temea; dar mătuşa Maud nu se temea ic nimic – nici măcar, după câte se părea, să-şi frământe necontenit mintea.

Kate însă tăinuia atât de mult aceste impresii, încât nu! împărtăşea nici bietei Marian, scopul aparent al deselor vizite la sora ei conlinuând să fie acela de a discuta genera îi lăţi. Unul din motivele pentru care se ferea să facă ultima concesie mătuşii Maud era că putea fi astfel mai liberă să se pună în slujba acestei rude mult mai apropiate şi mai puţin fericite, cu care mătuşa Maud nu voia, în mod direct, să aibă aproape nimic de a face. Dar

între timp-, era foarte supărător tocmai faptul că relaţiile cu sora ei aveau efectul de a-i slăbi -curajul, de a-i lega mâinile, întărind cu fiece zi impresia despre rolul, nu întotdeauna încurajator sau mângâietor, pe care legătura de sânge poate să-l joace în viaţa omului. Era pusă faţă în faţă cu ea acum, cu legătura de sânge. Ajunsese să.. Moştenească" mai ales conştiinţa acestui fapt prin moartea mamei ei, oricât de mult ar fi absorbit şi ar fi luat cu sine mama ei din această conştiinţă. Tatăl care o obseda şi o necăjea, mătuşa ameninţătoare şi dârză, nepoţeii şi nepoatele fără nicio avere

— Erau figuri care făceau să vibreze excesiv coarda pietăţii naturale. Îşi zicea – mai ales gândindu-se la Marian – că îşi dă seama unde puteai să ajungi prin cultivarea rudeniei le sânge. Apreciase mai demult, credea ea, importanţa acestei îndatoriri; atunci când, ca soră mai mică. Socotise că nimeni pe lume nu era mai drăguţă ca Marian, mai simpa-

ı ică şi mai deşteaptă, cu siguranţă menită fericirii şi succesului. Acum gândea altfel, dar atitudinea ei trebuia, din mai multe motive, să pară aceeaşi.. Obiectul acelor aprecieri nu mai era o fată drăguţă, după cum motivele de a u considera deşteaptă nu mai erau clare; totuşi, săracă, dezamăgită, demoralizată, certăreaţă cum era. Rămânea şi mai pregnant, şi mai stăruitor, sora mai mare şi unică a

lui Kate. Impresia pe care o avea în permanenţă era că îi va impune ei, lui Kate,. Să facă anumite lucruri; şi întotdeauna în Chelsea, unde era atât de puţin confort, ia uşa căsuţei a cărei chirie mică nu putea totuşi să n-o îngrijoreze, se întreba în chip fatal, înainte de a intra, care va fi oare lucrul ce i-l va impune de data aceasta. Observă cu luciditate că dezamăgirea îi făcea pe oameni egoişti; observă mirată cu ce seninătate – singurul caz în care sărmana femeie era senină – lua Marian de bune anumite lucruri: situaţia de inferioritate a lui Kate ca a doua născută, viaţa ei redusă doar la condiţia unică de soi'ă. Ea exista, după această părere, numai pentru casa mică din Chelsea; morala fiind, bineînţeles, că cu cât te dăruiai mai mult, cu atât îţi rămânea mai puţin din tine. Existau întotdeauna oameni care smulgeau ceva de la tine, fără să le treacă vreodată prin minte că te înghiţeau de-a binelea.

O făceau fără să guste.

n

Nu exista un nenoroc mai mare, sau în orice caz o situaţie mai neplăcută, reflectă ea în continuare, decât să fii făcut pentru a exista şi în acelaşi timp a înţelege. În acest caz, înţelegeai mereu altceva decât ceea ce erai în realitate

şi nu dobândeai, ca urmare, nimic din liniştea condiţiei tale. Dar întrucât n-o lăsa niciodată pe Marian să vadă cum era ea de fapt, se putea foarte bine ca Marian să nu-şi dea seama ceea ce ea, Kate, înţelegea. Kate nu era, prin urmare, după câte credea ea, o ipocrită a virtuţii, căci ceda; dar era o ipocrită a stupidităţii, căci păstra pentru sine" lucrurile cu care nu era de acord. Ceea ce păstra pentru sine, mai ales, era simţământul de care era cuprinsă văzând cum sora ei, instinctiv, nu neglija nimic care putea contribui la supunerea ei faţă de mătuşa lor; o stare de spirit care dezvăluia în mod grăitor cât de sărac poţi să devii când te supără atât de mult absenţa bogăţiei. Tocmai prin Kate trebuiau să fie trase foloasele de pe urma mătuşii Maud, şi nimic nu conta mai puţin decât ce se va alege de Kate în cursul acestui proces. Pe scurt, Kate trebuia să-şi înece corăbiile, pentru, ca Marian să profite; iar dorinţa lui Marian de a profita nu ţinea câtuşi de puţin seama de o demnitate care îşi avea, la urma urmelor, motivele ei – numai de-ar fi ţinut la ele – de a rămâne puţin băţoasă. Kate, ca să fie destul de băţoasă pentru amândouă, ar fi trebuit prin urmare să devină egoistă, să prefere un ideal de comportament – cum nu se putea mai egoist – ce nu ţinea seama de posibilitatea existenţei câtorva firimituri pentru cei patru copilaşi. Povestea aversiunii doamnei Lowder faţă de căsătoria nepoatei mai mari cu domnul Condrip pierduse foarte puţin din vehemenţa ei; purtarea incredibil de neroadă a domnului Condrip, paroh într-o jalnică suburbie, cu un profil de sf-înt care te frapa întotdeauna, era atât de binecunoscută încât justifica pe deplin critica. Îşi prezentase sistematic profilul, neăvând, după cum bine se ştia, altceva de prezentat – absolut nicio calitate pe baza căreia să privească lumea în faţă, şi nicio idee despre ce însemna să trăieşti decent şi să-ţi vezi de ale tale. Mătuşa Maud rămase destul de consecventă în critica pe care i-o adresa; nu era ea persoana care să nu considere asemenea acte drept greşeli, chiar dacă dobândiseră ceva din privilegiul compasiunii. Nu le acordase iertarea, iar singura încercare de a le trece cu vederea fusese de a trece cu vederea – împreună cu vinovatul ce supravieţuia – mica falangă compactă care le reprezenta acum. În privinţa celor două ceremonii sinistre pe care le considera intr-un singur tot, căsătoria şi înmormântarea, fusese prezentă la prima şi-i trimisese lui Marian înainte, cu dărnicie, un cec; dar pentru ea asta nu reprezenta decât umbra unei încuviinţări faţă de calea aleasă de doamna Condrip. Îi displăceau copiii gălăgioşi pentru care nu exista niciun viitor; îi displăceau văduvele plângăreţe care nu erau în stare să-şi îndrepte greşelile; astfel îi oferise lui Marian unul din puţinele avantaje rămase, după

ce atât de mult se pierduse, anume un pretext facil de a se simţi mereu jignită. Kate Croy îşi amintea bine de reacţia mamei lor într-o situaţie diferită; şi tocmai faptul evident că Marian nu reuşea să culeagă roadele resentimentului ei le făcea pe amândouă surorile să împărtăşească deopotrivă umilinţa. Dacă teoretic una dintre ele încetase, din păcate,
ı mai fie luată în seamă, iar cealaltă, prin compensaţie, era destul de mult luată în seamă, cine nu putea să înţeleagă, că tocmai Kale cu putea să se dezică, fără a da dovadă de o cruda mândrie? Aceasta a fost o lecţie dureţi iasă pentru tânăra noastră în ziua care urmă întrevederii cu tatăl ei.

— Nu-mi pot imagina, îi zige Marian cu această ocazie, cum te mai poţi gândi şi la altceva pe lume în afară de situaţia îngrozitoare în care am ajuns.

— . Şi, mă rog, de unde ştii, întrebă la rândul ei Kate, la ce mă gândesc? Cred că-ţi dau destule dovezi că mă gândesc destul de mult la tine. Şi, la drept vorbind, draga mea, ce altceva te mai priveşte?

Replica lui Marian, deşi se pregătise pentru ea în fel ţii chip, veni totuşi neaşteptat de prompt. Prevăzuse teama generală a surorii ei; dar ieşea la iveală, ameninţătoare, şi o teamă specială.

— Ei bine, n-ai decât să procedezi cum te taie capiii şi poţi să spui că nu sunt eu chemată să-ţi dau lecţii. Totuşi, chiar dacă te-ai spăla pentru totdeauna pe miini de mine, de data asta n-am să mă sfiesc să-ţi spun că nu consider că ai dreptul, în situaţia noastră, să te iroseşti.

Era după prânzul copiilor şi al mamei lor, de la care mătuşa găsea de cele mai multe ori mijlocul să se eschiveze; şi cele două surori mai stăteau încă înaintea feţei de masă boţite, a şorţuleţelor împrăştiate, a farfuriilor eu resturi de mâncare şi a mirosului persistent de bucate fierte. Kate întrebă politicos dacă putea să deschidă puţin fereastra, iar doamna Condrip îi replică aspru că n-avea decât. Adesea reacţiona la asemenea întrebări de parcă ar fi avut un anume efect dăunător asupra esenţei pure a copilaşilor ei. Cei patru copii se retraseră, zburdalnici şi foarte zgomotoşi, ’imperfect stăpâniţi de mica guvernantă irlandeză pe care le-o găsise mătuşa şi a cărei sumbră hotărâre de a nu mai prelungi nerăsplătit un asemenea martiriu nu mai era pentru ea o simplă bănuială. Mama lor devenise pentru Kate – care punea totul pe seama faptului că era mama lor – cu totul alta decât blinda Marian de odinioară: văduva domnului Condrip întuneca acea imagine. Nu era altceva decât o pastişă zdrenţuită, un rezultat simplu şi prozaic al domnului Condrip, de parcă ar fi fost trecută într-un oarecare chip prin el, ca printr-un horn îngust, pentru a rămâne mototolită şi fără folos, neavând

altceva în fiinţa ei decât ceea ce i se datora lui. Devenise rumenă şi aproape grasă, acestea nefiind semnele cele mai potrivite ale doliului; din ce în ce mai pu'in arăta ca o Croy, mai ales ca o Croy necăjită,

: W

începând să semene foarte clar cu cele două surori necăsătorite ale soţului, ei, care veneau s-o vadă, după părerea lui Kate, mult prea des. Şi zăboveau îndelung, rezultatul fiind că se înfruptau din ceai şi pâine cu unt, lucru faţă de care Kate, nefiind indiferentă la notele de plată, avea anumite resentimente. În privinţa acestor surori Marian era intr-adevăr susceptibilă, iar lui Kate, care observa şi cântărea lucrurile, i se părea ciudat că orice reflexii ale ei asupra lor deveneau pentru sora ei reflexii asupra propriei persoane. Dacă asta însemna să fii căsătorită, atunci Kate Croy punea la îndoială rostul căsătoriei. Era un exemplu grav, în orice caz, care arăta ce putea să facă un bărbat – şi ce bărbat! — dintr-o femeie. Vedea cum surorile Condrip stăruiau pe lângă cumnata lor îndoliată să afle tot felul de amănunte despre mătuşa Maud. Care în fond nu era mătuşa lor; o făceau, în vreme ce sorbeau interminabilele ceşti cu ceai, să sporovăiască şi chiar să se laude cu Lancaster Gate, o determinau să fie mai vulgară decât i-a fost dat vreunui membru al familiei Croy să devină în legătură cu un asemenea subiect. Stabiliseră, şi o ţineau înainte, că Lancaster Gate nu trebuia pierdut nicio clipă din vedere şi că ea, Kate, trebuia să fie cu privirile aţintite asupra lui; astfel încât era destul de ciudat, sau în orice caz trist, că tânăra noastră nu se îndoia că îşi permiteau s-o considere ca un obiect de comentariu mult mai mult decât şi-ar fi permis ea vreodată să le considere pe ele. Şi culmea era că Marian nu ţinea la ele. Dar erau din neamul Condrip – şi aşchia nu sare departe de trunchi; erau aproape la fel ca şi Bertie şi Maudie, ca Kitty şi Guy. Îi vorbeau de cei morţi, ceea ce Kate nu făcea niciodată; aceasta fiind o situaţie în care Kate nu putea decât să asculte mută. Nu mai contenea să-şi spună că, dacă aceasta însemna căsătoria…! Se poate uşor deduce, prin urmare, că lumina ironică a acestor rezerve se revărsă direct asupra avertismentului dat de Marian.

— Nu prea înţeleg, îi răspunse, de unde ţi se pare că mă pândeşte primejdia. Nu sunt deloc dispusă, te asigur, să mă „irosesc”. Simt, deocamdată, că m-am irosit destul de mult.

— Nu eşti dispusă, îi spuse Marian deschis, să te măriţi cu Merton Densher?

Kate avu nevoie de o clipă pentru a face faţă acestei întrebări.

— Crezi că, dacă aş fi dispusă s-o fac, ar trebui să-ţi dau de ştire ca să începi să mă pisezi? Asta crezi? întrebă fata. Apoi, deoarece şi sora ei stătea pe gânduri, adăugă: Nu ştiu ce te face să vorbeşti de domnul Densher.

— Vorbesc tocmai pentru că nu spui nimic de el. Faptul că nu vorbeşti niciodată de el, cu toate că ştiu unele lucruri – ei bine, asta mă face să mă gândesc la Densher. Sau mai bine zis, mă face să mă gândesc la tine. Dacă până acuma nu ştii ce sper pentru tine, ce visez – fiindcă ţin la tine – n-are rost să-ţi mai spun. (Dar Marian se ambalase şi Kate era sigură că discutase despre domnul Densher cu domnişoarele Condrip.) Pomenesc de omul acesta fiindcă mă tem de el. Dacă vrei să ştii, chiar mă îngrozeşte. Dacă vrei să ştii, îmi displace la fel de mult pe cât mă înfricoşează.

— Şi totuşi, nu crezi că e periculos să-l vorbeşti de rău în faţa mea?

— Ba da, recunoscu doamna Condrip, cred într-adevăr că e periculos, dar cum aş putea să-l vorbesc altminteri? Recunosc că n-ar trebui să vorbesc despre el deloc. Numai că, de data asta, după cum spuneam, voiam să afli.

— Ce să aflu, dragă?

— Că, după părerea mea, replică prompt Marian, este cel mai îngrozitor lucru ce ni s-a întâmplat până acuma.

— Din pricină că n-are bani?

— Da, pe de o parte. Şi fiindcă n-am încredere în el.

Kate vorbi politicos dar cu indiferenţă:

— Cum adică, n-ai încredere în el?

— Sunt sigură că nu va avea niciodată. Iar tu trebuie să ai bani. Şi îi vei avea cu siguranţă.

— Pentru ca să-ţi dau ţie?

Marian îi răspunse cu o promptitudine care, de fapt, era o insolenţă.

— Să-i ai în primul rând. În orice caz, de acum înainte să nu mai fii fără bani. Apoi, vom mai vedea.

— Te ci’ed şi eu! zise Kate Croy.

3 – Aripile porumbiţei îi era silă de o asemenea discuţie, dar dacă Marian dorea să fie vulgară, ce putea face? O îndemna să se gândească cu aversiune sporită la domnişoarele Condrip.

— Îmi place cum aranjezi tu lucrurile – îmi place ce iei de bun. Dacă e atât de uşor să ne mărităm cu bărbaţi care nu vor decât să le cheltuim banii, mă mir că mai stăm pe gânduri. Nu văd în jur prea mulţi dintre aceştia şi nici ce interes aş putea să prezint pentru ei. Trăieşti, draga mea, adăugă ea pe dată, într-o lume de închipuiri deşarte.

— Nu atât de mult ca tine, Kate; fiindcă eu văd ce văd şi nu mă poţi duce cu vorba. Sora mai mare se opri destu! de mult pentru ca obrazul celei mai mici să trădeze, cu toată superioritatea ei, o anume îngrijorare. Nu vorbesc de vreun alt om, decât de omul mătuşii Maud, şi nu de alţi bani, dacă vrei să ştii, decât de banii mătuşii Maud. Nu spun altceva decât că trebuie să faci ceea ce doreşte ea. Greşeşti dacă spui că vreau ceva de la tine; doresc să nu-i ieşi din voie; doar atât vreau! — iar tonul lui Marian
i se păru surorii ei înfiorător. Dacă n-am încredere în Merton Densher, am măcar în doamna Lowder.

— Ideile tale sunt cu atât mai surprinzătoare, răspunse Kate, cu cât sunt exact ca şi ale tatii. Le-am auzit rostite chiar de el, dacă vrei să ştii – şi cu toată strălucirea pe care ţi-o poţi imagina – ieri.

Marian, evident, deveni curioasă.

— A fost pe la tine?

— Nu, m-am dus eu la el.

— Serios? se miră Marian. În ce scop?

— Ca să-i spun că sunt gata să stau cu el.

Marian făcu ochii mari.

— S-o părăseşti pe mătuşa Maud?

— Pentru tata, da.

Biata doamnă Condrip se îmbujora de-a binelea de spaimă.

— Eşti gata…?

— Asta i-am şi spus. Nu puteam să-i spun mai puţin de atâta.

— Şi mă rog, ai fi putut să-i spui mai mult? rosti pe nerăsuflate Marian. Dar oare ce este el pentru noi? Să-i spui un asemenea lucru!

Se priviră şi ochii lui Marian erau plini de lacrimi. Kate se uită la ea câteva clipe şi zise:

— M-am gândit bine – în fel şi chip. Dar nu trebuie să fii supărată. Nu mă duc la el. Nu mă primeşte.

Marian, mai respira încă greu – şi trecu un timp până să se liniştească.

— Ei bine, eu una nu te-aş vrea – nu te-aş primi deloc, te asigur – dacă ţi-ar fi dat alt răspuns. Sunt într-adevăr supărată pentru că ai fost dispusă s-o faci. Dacă ai pleca la tata, draga mea, n-ai mai avea ce căuta aici.

Astfel prezentă Marian situaţia, imprecis, ca o imagine a privaţiunii de care sora ei putea să se ferească. Acestea erau ameninţările pe care era în stare să i le adreseze cu satisfacţie şi, adresându-i-le, se credea tare isteaţă.

— Dar dacă nu vrea să te primească, continuă ea, cel puţin îşi arată şiretenia.

Marian avea întotdeauna părerea ei despre şiretenie; se pricepea, îşi zise în sinea ei soră-sa, grozav la de-alde astea. Dar Kate căută să-şi alunge mâhnirea.

— Nu vrea să mă primească, repetă ea simplu. Însă are încredere, ca şi tine, în mătuşa Maud. Mă ameninţă cu blesteme dacă o părăsesc.

— Prin urmare, n-ai s-o părăseşti? Deoarece la început Kate nu-i răspunse nimic, Marian stărui: Nu-i aşa că n-ai s-o părăseşti? îmi dau seama că nu. Dar nu văd cu toate astea, de ce n-aş insista o dată pentru totdeauna asupra adevărului adevărat. Adevărul datoriei tale, dragă. La asta te gândeşti vreodată? Este datoria ta cea mai mare.

— Iar începi, râse Kate. Şi tata ţine grozav la datoria asta a mea.

— Eu nu pretind că sunt grozavă, dar pretind că viaţa o cunosc mai bine decât tine; poate mai bine chiar decât tata. Şi Marian păru să privească acum acel personaj în lumina unei ironii mai blânde: Sărmanul tata!

Suspinase cu acel ton iertător cu cai'e nu o dată o surprinsese spunând: „Scumpa mătuşă Maud!" Toate acestea o făcură pe Kate, în acele clipe, să-i întoarcă brusc spatele şi să se pregătească de plecare. Ieşea din nou la iveală umilinţa; era greu de spus care din persoanele în cauză dovedise cel mai clar cât de puţin ţinea la ea. Fata îşi propuse, în orice caz, să întrerupă discuţia; şi credea că, în ceea ce o priveşte, aşa şi făcu în timpul celor zece minute câte trecură, datorită dorinţei ei de a nu pleca brusc înainte de a se putea retrage elegant. Însă Marian continuă şi până la urmă spuse ceva ce Kate trebuia să ia în seamă:

— La cine te gândeşti când spui tânărul mătuşii Maud?

— La cine altul decât la lordul Mark?

— De unde ai mai auzit şi bârfa asta? întrebă Kate, senină. Cum ajung asemenea lucruri la tine, în fundătura asta?

Nu termină bine, că se şi întrebă ce s-a ales din mărinimia căreia i se dedicase. Marian, desigur, nu făcea nimic pentru ca s-o salveze, şi nimic nu era mai lipsit de sens decât motivele ei de nemulţumire. Voia ca ea „să tragă foloase" din Lancaster Gate. Deoarece credea că din acel lăcaş al abundenţei se puteau trage foloase; dar acum nu pricepea de ce trebuia să se profite de această rubedenie umflată în pene pentru a se aduce o jignire propriului ei cămin sărăcăcios. Părea, de fapt, să considere pentru moment că sora ei Kate o ţinea în „fundătura" acrea, ca apoi tot ea să reflecteze

nepăsătoare asupra faptului că se afla acolo. Totuşi, nu explică de unde aflase ştirile pentru care Kate îi ceruse socoteală – aşa că surorii ei nu-i rămase decât să întrevadă în această situaţie, o dată mai mult, un semn al curiozităţii scormonitoare a domnişoarelor Condrip. Ele trăiau într-o fundătură mai adâncă decât Marian, dar stăteau cu urechea la pământ, îşi petreceau zilele pândind, câtă vreme Marian, în veşminte şi pantofi aparent tot mai largi şi mai mari, nu stătea niciodată la pândă. Uneori Kate se întreba dacă nu cumva soarta i le-a scos în cale pe domnişoarele Condrip ca un avertisment în legătură cu propriul ei viitor – arătându-i ce putea ea însăşi să devină la patruzeci de ani dacă lăsa lucrurile în voia lor. Ceea ce alţii aşteptau de la ea – şi erau mulţi aceştia – putea totuşi să i se înfăţişeze uneori ca un lucru deosebit de serios; şi acesta era acum cazul. Nu numai că trebuia să se certe cu Merton Densher pentru a-i mulţumi pe cei cinci spectatori – cu domnişoarele Condrip erau cinci; trebuia să pornească în urmărirea lordului Mark pe temeiul unei teorii fără noimă despre recompensa care se ataşa izbânzii. O ataşase mâna doamnei Lowder şi figura la sfârşitul cursei, fiind ca un clopot care ar suna, ar declanşa zarvă, de îndată ce ar fi atins.

Cartea a doua

Kate reflecta cu destulă severitate asupra punctelor slabe ale acestui gând iluzoriu, rezultatul fiind că îşi pierdu încrederea deplină în sora ei; deşi doamna Condrip îşi mai afla refugiul în pretextul – care era în fond punctul esenţial – că mătuşa va fi mărinimoasă dacă i se va face pe voie. Identitatea exactă a candidatului ei nu era decât un detaliu; esenţialul era concepţia despre genul de partidă pe care nepoată-sa o putea face cu ajutorul ei. Marian vorbea întotdeauna de căsătorii ca de „partide”, dar şi acesta era doar un detaliu. Între timp, „ajutorul” doamnei Lowder le stătea la dispoziţie – dacă nu pentru a înlesni calea spre lordul Mark, atunci spre altcineva mai bun. Marian se va împăca, la urma urmelor, cu cineva mai bun; nu se va împăca însă cu cineva atât de rău. Kate trebui încă o dată să audă toate acestea, înainte de exprimarea unei concluzii mulţumitoare. Şi anume, trebui să-l sacrifice pe domnul Densher, pentru a-l reduce astfel pe lordul Mark la absurd. Astfel că se despărţiră în termeni destul de prietenoşi. Urma să fie scutită să mai audă de lordul Mark, atâta timp cât se angaja să nu încurajeze pe nimeni altcineva în taină. Renunţase la totul şi la toţi, gândi ea în timp ce pleca – şi aceasta era o uşurare; dar mai însemna că

îşi spulbera viitorul. Perspectiva crea un gol care o şi făcea să aibă ceva în comun cu domnişoarele Condrip.

Merton Densher, care îşi petrecea cele mai multe ceasuri ale serii la redacţia ziarului său, simţea unegri în timpul zile;, prin compensaţie, sau cel puţin dădea impresia, că are timp liber, astfel că nu arareori putea fi întâlnit în diverse părţi ale oraşului, în momente când oamenii de afaceri sunt nevăzuţi pentru ochiul public. Nu o dată la sfârşitul acestei ierni îl purtară paşii, pe la ceasurile trei sau patru, în Kensington Gardens, unde putu fi văzut un timp, de fiecare dată comportându-se ca unul ce nu avea nimic de făcut. Se îndrepta, de cele mai multe ori cu o anume hotărâre, spre nord: dar odată ajuns acolo, evident nu mai avea nicio ţintă. Bătea aleile, după câte se părea, la întâmplare; se oprea fără motiv şi rămânea cu privirea pierdută; se aşeza intr-un scaun şi apoi se muta pe o bancă; o lua din nou razna, sprinten şi fără ţintă ca şi mai înainte. Era evident sau un om fără nicio ocupaţie, sau îl copleşeau sumedenie de gânduri; şi impresia pe care adesea putea s-o producă astfel făcea ca sarcina de a o dovedi, intr-un anumit sens, să-i revină lui. De vină era aspectul, semnalmentele lui, din cauza cărora era aproape cu neputinţă să-i afli profesia.

Era un tânăr englez înalt, subţire şi blond, care se preta, în anumite privinţe, la o clasificare – în sensul, de pildă, că era un gentleman, că era în mod specific o persoană cultă, unul din cei îşi genere cu bun simţ şi în genere agreabili; dar, deşi nici extraordinar, nici anormal, nu putea fi descifrat uşor. Era prea tânăr pentru Camera Comunelor, şi prea dezinvolt pentru un militar. Era prea rafinat, cum s-ar zice, pentru centrul comercial, şi lăsând la o parte croiala hainelor, aveai impresia că era prea sceptic pentru a fi preot. Pe de altă parte, era prea credul pentru diplomaţie sau chiar pentru ştiinţă, pe câtă vreme era poate prea mult ancorat în realitate pentru poezie, şi totuşi prea puţin pentru a fi artist plastic. Te-ai fi apropiat destul de mult de el, desluşindu-i în ochi capacitatea de a recunoaşte idei; dar ai fi rămas la distanţă în privinţa ideilor înseşi. Dificultatea era că Densher părea nehotărât fără să pară însă slab – trândav fără să pară gol. Aspectul acesta se datora poate picioarelor sale lungi pe care le ţinea întinse; părului drept şi capului frumos modelat, niciodată foarte îngrijit, şi capabil pe deasupra, în momentele când era solicitat în cu totul altă direcţie, să se azvârle spre spate brusc şi, sprijinit de braţele înălţate şi de manile înlănţuite, să-l pună pe Densher în legătură un timp nelimitat cu tavanul, cu vârfurile copacilor sau cu cerul. Era, evident, distrat, deştept dar inegal, în

stare să lase să-i scape ceea ce era în apropiere şi să apuce ceea ce era departe. În general, mai degrabă respecta obiceiurile decât le urma. Sugera mai ales acea stare uluitoare a tinereţii în care elementele, metalele mai mult sau mai puţin preţioase, sunt atât de mult amalgamate şi învălmăşite, încât problema marcajului final, pecetea care fixează valoarea trebuie să aştepte până la o oarecare răcire Era un semn al acestui interesant amestec faptul că irascibilitatea lui se datora unei legi extrem de subtile – unei legi care, în relaţiile cu el, ţi-ar putea fi de folos, deşi n-ar fi uşor s-o stăpâneşti. Unul din efectele ei era că el îţi rezerva surprize în ce priveşte îngăduinţa, dar şi capriciile sale.

Hoinărea, în cele mai multe din zilele acelea liniştite, în diversele ocazii de care vorbim, de-a lungul părţii din Kensington Gardens care era mai apropiată de Lancaster Gate, iar când la timpul stabilit Kate Croy ieşea din casa mătuşii ei şi, traversând drumul, o lua pe calea cea mai directă, exista o oarecare publicitate în întâlnirea lor puţin ieşită din comun. Dacă întâlnirea trebuia să fie liberă, ar fi putut să aibă loc în casă; dacă trebuia să fie sfioasă şi tainică, ar fi putut să aibă loc -aproape oriunde mai bine decât sub ferestrele doamnei Lowder. De fapt ei nu rămâneau în locul acela; cutreierau în voie şi se plimbau, făcând de multe ori un drum lung, sau alegeau două scaune sub unul din copacii cei mari şi şedeau cât se putea mai izolaţi – izolaţi de toată lumea. La început însă Kate avea de fiecare dată aerul că doreşte să fie urmărită şi găsită, dacă se putea spune astfel. Declara că nu făcea uz de duplicitate, tot aşa cum nu accepta vulgaritatea; ca în Kensington Gardens era minunat şi că plimbarea acolo era o chestiune de gust; dar dacă mătuşa ei voia să se uite la ea din sufragerie sau s-o urmărească şi s-o surprindă, cel puţin putea să-i ofere uşor asemenea prilejuri. Adevărul era că relaţiile dintre cei doi tineri erau pline de ciudăţenii, simbolizate destul de exact de întâlniri care aveau mai multă aparenţă decât motivaţie. Tăria legăturii care îi unea o vom aprecia îndeajuns; dar în acelaşi timp era aproape evident că, dacă li se înfăţişase marea şansă, aceasta s-a întâmplat, într-o măsură excepţională, sub protecţia faimoasei legi a contrariilor. Orice armonie profundă care putea să-i guverneze nu era până la urmă rezultatul faptului că aveau multe în comun – neavând de fapt nimic, în afară de afecţiunea lor; şi şi-ar fi găsit adevărata explicaţie în impresia fiecăruia din ei că unul era sărac acolo unde celălalt era bogat. Nu e nimic nou în faptul că tinerii generoşi nutresc adesea o

deosebită admiraţie pentru ceea ce natura nu le-a dăruit – de unde s-ar deduce că, în fond, prietenii noştri erau amândoi generoşi.

Merton Densher îşi spusese în repetate rânduri – şi încă de multă vreme – că ar fi fost o nebunie să nu se însoare cu o fată a cărei valoare consta în deosebirile ei faţă de el; iar Kate Croy, deşi fără să filosofeze, recunoscu pe dată în tânărul acesta o preţioasă neasemănare. Ei reprezenta ceea ce ei viaţa nu-i dăruise niciodată şi cu siguranţă, fără un ajutor din partea lui, nici nu-i va dărui vreodată; toate lucrurile superioare şi nebuloase le grupa la „un loc, socotind că aparţin minţii. Tocmai din punct de vedere intelectual îi apărea Densher înzestrat şi totodată misterios şi puternic; iar el îi făcuse mai ales supremul serviciu de a transforma aeele lucruri în ceva real. Era îngrozitor cum toată viaţa trebuise să le accepte fără vreo dovadă, nicio fiinţă pe care o întilnise nefiind în stare în vreo măsură oarecare să le dovedească în mod direct. Zvonuri vagi despre existenţa lor îşi făcuseră drum în mod precar până la ea; dar fusese aproape sigură că va trăi şi va muri fără a le putea verifica. Şansa apăruse – o şansă extraordinară – în ziua când l-a întâlnit pentru prima oară pe Densher; şi era spre marea ei cinste că-şi dăduse seama imediat în prezenţa cui se afla. Ocazia aceea, într-adevăr, pentru tot ceea ce a făcut numaidecât să înflorească îii ea, va fi demnă de o înaltă comemorare; percepţia lui Densher venea s-o întâmpine pe cea a tinerei fete şi ţinea pasul cu propria ei recunoaştere. Deoarece deseori a tras concluzia că era slab, cum zicea el, în faţa vieţii – tăria lui eonstând doar în gândire – viaţa, chibzuia el logic, era aceea pe care trebuia să se străduiască s-o anexeze şi s-o stăpânească. Aceasta era o necesitate atât de stringentă, încât gândirea singură se. Desfăşura doar în gol; tocmai din atmosfera imediată a vieţii trebuia să-şi tragă seva. Astfel tânărul, ingenios dar cu vederi largi, critic dar înflăcărat, înţelese atât situaţia lui cât şi pe cea a lui Kate Croy.

S-au întâlnit pentru prima oară înainte de moartea maniei ei – o ocazie ce rămase pentru ea ultima bucurie pe care i-a permis-o apropierea acelui eveniment; după care lunile întunecate au aşternut un văl peste tot şi, în ceea ce o privea, făcură sfârşitul una cu începutul.

începutul – spre care o purta adesea gândul – fusese o scenă, de supremă strălucire pentru tânăra noastră; o serată dată într-o „galerie” închiriată de o gazdă care invita lume de-a valma; o dansatoare spaniolă, considerată la vremea, aceea drept o îneânţare a oraşului, un recitator american, bucuria unui popor înrudit, un violonist maghiar, o minune a lumii – în numele

acestora şi al altor puncte de atracţie a fost convocată o societate în care, printr-un privilegiu rar, s-a aflat invitată cu generozitate şi Kate. Trăia în casa mamei sale, după părerea ei destul de obscur, şi cunoştea puţine persoane care dădeau asemenea serate; dar cunoscuse două sau trei care erau în relaţii, după câte se părea, cu asemenea oameni – două sau trei persoane prin care şuvoiul ospitalităţii, filtrat sau difuz, putea astfel când şi când să se întindă spre receptori periferici. O doamnă bună, prietenă a mamei ei şi rudă a doamnei cu galeria, s-a oferit s-o ducă la serata în cauză, iar acolo a încurajat-o prin două sau trei din acele prezentări care, la marile serate, duc la alte lucruri şi care oricum, cu această ocazie, au culminat pentru ea în conversaţia cu un tânăr înalt, blond, uşor neglijent şi cam stânjenit dar deloc mohorât. Tânănji poera î s-a părut detaşat şi – aşa cum spunea singur – complet pierdut, fiind cu totul deosebit de cei care-i înconjurau şi poate chiar dispus să evadeze când a fost oprit pentru a face cunoştinţă cu ea. Şi-a dat cuvântul într-adevăr, chiar în seara aceea, că doar întâlnirea lor l-a împiedicat să fugă şi că îşi dădea seama acum cât de rău i-ar fi părut dacă n-ar fi cunoscut-o. La punctul acesta au ajuns pe la miezul nopţii şi, cu toate că înţelesul profund al unor asemenea remarci răzbatea doar în ton, tonul se instalase de-a binelea la miezul nopţii. De la început ea înţelesese pe deplin stinghereala lui şi situaţia lui neclară – perceperea totală fiind pentru ea adesea imediată; apoi a fost la fel de conştientă că în cinci minute – ei bine, ceva se ivise între ei. Nu era nimic, deşi într-un fel era totul – oricum, ceva i se întâmplase fiecăruia dintre ei.

S-au pomenit că se priveau drept în faţă şi mai îndelung decât se obişnuia chiar la serate în galerii; dar acesta ar fi fost un fapt neînsemnat, dacă n-ar fi avut şi o altă implicaţie. Într-un cuvânt, nu numai că ochii lor s-au întâlnit; alte simţuri conştiente, alte facultăţi, antene se întâlniseră de asemenea; şi când Kate, mai târziu, evocă acest fapt profund şi răscolitor, îl consideră în chip ciudat ca o realizare deosebită. Observase o scară sprijinită de zidul unei grădini şi cutezase s-o urce ca să poată să privească în grădina care, probabil, se întindea de partea cealaltă. Ajungând în vârf, se pomenise faţă în faţă cu domnul care intenţiona să facă acelaşi lucru, în acelaşi moment, şi cei doi curioşi rămaseră uitându-se unul la celălalt, pe scară. Interesant era că în tot restul acelei seri rămaseră căţăraţi – nu coborâseră; şi într-adevăr, în perioada care a urmat, Kate cel puţin avea simţământul că era căţărată – de parcă s-ar fi găsit acolo sus, fără putinţa de a se retrage. O interpretare mai simplă a acestei situaţii este, fără îndoială, că se apreciaseră unul pe

altul cu mult interes; şi dacă n-ar fi avut loc o întâmplare fericită cu şase luni mai târziu, incidentul s-ar fi sfârşit cu această descriere. Întâmplarea însă a fost la fel de naturală ca multe altele la Londra: într-o după-amiază, Kate se pomenise în faţa domnului Densher, în staţia de metrou. Se urcase la Sloane Square pentru a merge la Queen's Road, iar vagonul în care găsise un loc era aproape plin.

Densher era şi el acolo – pe banca din faţa ei şi în colţul cel mai îndepărtat; îl i'ecunoscuse înainte ca vagonul să pornească. La ora aceea era întuneric, se mai aflau acolo încă şase persoane, iar Kate îşi căuta un loc; dar gândul ei se îndreptă direct spre el, de parcă s-ar fi regăsit pe un tărâm luminos al pustiului. Nu şovăiră nicio clipită; străbătură amândoj cu privirea compartimentul aglomerat, exact de parcă ea ar fi ştiut că el se va găsi acolo, şi de parcă el s-ar fi aşteptat ca ea să apară; astfel încât, deşi în acele împrejurări nu putură să schimbe decât saluturi, zâmbete, tăceri, ar fi fost în tonul acestor secvenţe să coboare, pentru a fi în largul lor, chiar la staţia următoare. De fapt Kate era sigură că tânărul urma să coboare la staţia următoare – fiind limpede că el continuă să călătorească doar din dorinţa de a-i vorbi ei. Aşa că rămase, cu acest scop, până la High Street, Kensington. Căci numai a tunci plecarea unui călător îi oferi prilejul.

Prilejul acesta îl puse în stăpânirea imediată a locului din faţa ei şi graba lui Densher de a nu-l pierde îi dezvălui nerăbdarea lui. Dar nu putură. Înconjuraţi cum erau de străini, să stea de vorbă; deşi tocmai această restricţie, poate, avu asupra lor o impresie pe care nimic altceva n-ar fi putut s-o aibă. Dacă faptul că pentru ei se ivise din nou un prilej era exprimat cu atâta intensitate şi fără o vorbă, putea prea bine să-şi dea seama numaidecit că prilejul nu se ivise în zadar. Partea cea mai extraordinară era că, întâlnindu-se, nu se mai aflau în acelaşi stadiu ca atunci când se despărţiseră, ci într-unul mult mai avansat, iar verigilor adăugite li se mai adăugă una între High Street şi Notting Hill Gate, iar apoi, între această din urmă staţie şi Queen's Road, mai apăru o prelungire într-adevăr excesivă. La Notting Hill Gate, vecinul lui Kate din dreapta coborî, şi Densher se repezi să ocupe locul; numai că nu i-a prea fost de folos, căci o doamnă, în clipa următoare, se repezi să se aşeze pe locul lui Densher. El nu-i putu spune aproape nimic – sau cel puţin ea nu auzi ce-i spune; era prea preocupată de faptul că o persoană din faţa ei, un tinerel cu un monoclu pe care şi-l potrivea mereu, observase de la bun început cât era ds vizibil şi în mod ciudat emoţionată. Dacă o asemenei persoană desluşiso starea ei,

atunci cum să nu fi observat Densher? — o întrebare la care s-a răspuns suficient când, ajungând la staţia ei, el'coborî imediat după ea. Acela a fost adevăratul început – începutul tuturor celor ce au urmat; cealaltă ocazie, ocazia de la serată, fusese doar începutul acesteia. Niciodată în viaţa ei nu se lăsase dusă astfel de val; căci înainte – atât cât se putea voi'bi în cazul ei de mici aventuri – niciodată nu rămăsese impresionată, cum s-ar zice, cu una eu două. O condusese până în Lancaster Gate, iar de acolo se plimbaseră mai departe – întocmai, îşi zise ea, ca o slujnică ce chicoteşte cu brutarul.

Această aparenţă, îşi dădu ea seama mai târziu, se potrivise unei relaţii ce putea fi foarte bine comparată cu aceea dintre brutar şi slujnică. Îşi putea spune că din momentul acela s-au împrietenit; ocazia ajunse să reprezinte, practic, măsura cât şi limita legăturii dintre ei. Chiar atunci el îi ceru, fireşte, îngăduinţa de a-i face o vizită – ceea ce ea, ca o tânără ce nu era de fapt tânără, şi care nu pretindea că este o floare ţinută la adăpost, în mod raţional acceptă. Aceasta – îşi dădu seama numaidecât – constituia singura ei bază posibilă; era tânăra londoneză contemporană, foarte modernă, cu mintea inevitabil frământată şi în mod onorabil liberă. Îi mărturisi, fireşte fără întârziere, totul mătuşii – îndeplinise formalitatea de a-i cere permisiunea; şi ulterior îşi aminti că, deşi cu acel prilej vorbi doar pe departe despre povestea noii ei prietenii care era încă şubredă, doamna Lowder i se păru atunci surprinzător de blândă. Era în toate privinţele ocazia ce-i aminti cu prisosinţă că gazda ei era o femeie şireată; hotărât că atunci începu să se întrebe ce mai „cooea", cum s-ar zice în limbaj vulgar, mătuşa Maud… Poţi să primeşti, dragă, pe cine voieşti" – iată ce a răspuns mătuşa Maud care, în general, nu era de acord ca oamenii să facă ce voiau; şi se preta, acest răspuns neaşteptat, la o examinare îndelungă. Existau multe explicaţii, şi toate erau amuzante – amuzante, adică, în sensul unui amuzament sumbru şi străbătut de presimţiri rele, cultivat de Kate în profundul ei refugiu de atunci. Merton Densher veni chiar în duminica viitoare; dar doamna Lowder era într-atât de mărinimoasă, încât le dădu prilejul să rămână singuri. Ea îl întâlni însă în duminica următoare pentru a-l invita la cină; şi când, după cină, el veni iarăşi – ceea ce se întâmplă de trei ori, doamna Lowder găsi mijlocul de a se ocupa în mod deosebit de el. Convingerea lui Kate că ei nu-i plăcea Densher făcea ca atitudinea aceasta să pară remarcabilă; se adăuga mărturiilor, la vremea aceea numeroase, că era remarcabilă în toate privinţele. Dacă ar fi fost, sub aspectul energiei, o

fiinţă obişnuită, şi-ar fi exprimat antipatia fără înconjur; dar părea că încearcă să-l cunoască pentru a afla exact în ce fel putea „să-l aibă la mână”. Aceasta era una din reflexiile tinerei noastre în refugiul ei de la etaj; zâmbea de la postul ei de observaţie, în tăcerea care însemna doar că auzea sunete nedesluşite, înţelegând că puteai lesne să accepţi oamenii când ţineai morţiş să-ţi cadă în mână. Când mătuşa Maud dorea să-i lichideze, acest lucru nu trebuia săvârşit de un delegat; era, evident, întotdeauna o chestiune pe care şi-o rezerva pentru propria-i mână.

Dar ceea ce o mira mult pe tânăra noastră era folosirea unei asemenea diplomaţii când era vorba de persoana ei. Ce părere să-şi facă despre situaţia ei, observând că mătuşă-sa se temea atâta deocamdată să n-o supere? Se părea că Densher era acceptat în parte de teama că, în caz contrar, Kate i-ar fi purtat pică. Nu se gândiae oare mătuşă-sa că, în acel caz, ea ar fi rupt relaţiile, s-ar fi retras? Primejdia era exagerată – n-ar fi făcut ceva atât de grosolan; dar se pare că doamna Lowder o vedea pe ea în această lumină şi considera că aşa trebuia să fie tratată. Ce importanţă deci îi acorda ei şi ce interes ciudat avea ca ele să rămână în termeni buni? Tatăl şi sora ei găsiseră un răspuns la aceasta – chiar fără să cunoască părerea ei: socoteau că doamna din Lancaster Gate ardea de dorinţa să-i ofere prosperitate, iar explicaţia acelei dorinţe era că, privind mai îndeaproape, ea fusese îneântată, de-a dreptul uluită. Ei încuviinţau, admirau la ea una din fanteziile târzii ale femeilor bătrâne, bogate, capricioase, năvalnice – cu atât mai remarcabile cu cât nu erau rezultatul unei urzeli, şi îşi imaginau sumedenie de consecinţe pentru persoana în cauză. Kate ştia ce să gândească despre propria ei capacitate de a da o asemenea lovitură; se considera frumoasă, fără îndoială, dar dură, şi se simţea deşteaptă, dar rece; şi atât de imperfect ambiţioasă, pe deasupra, încât era păcat că, pentru a duce o viaţă liniştită, nu se putea obişnui să fie cu superioritate sau în chip stupid indiferentă. Inteligenţa ei o imobiliza câteodată – prea mult – dar când îi lipsea era neliniştită, astfel încât nu se folosea de nicio extremă. Se vedea în prezent într-o situaţie deosebită şi chiar sărmana ei mamă, deziluzionată şi pe moarte, în vreme ee mătuşa Maud punea întrebări infirmierei pe scări, nu uitase să-i aducă aminte că ţinea de esenţa situaţiilor ca ele să fie manevrate cu ajutorul providenţei. Biata femeie murise în credinţa că manevra tocmai situaţia care se crease atunci.

Kate făcu o plimbare cu Densher. Chiar după vizita ei la domnul Croy; cea mai mare parte din timp o petrecură ca de obicei şezând pe bancă şi

discutând. Aveau, sub copacii de lângă lac, aerul unor vechi prieteni – treceau prin l'aze de aparentă ardoare, când s-ar fi părut că lămuresc orice problemă în lumea lor tânără şi nemărginită; şi prin perioade de tăcere, poatte chiar mai multe, când „o îndelungată logodnă" ar fi fost interpretarea finală pe care ar fi dat-o un trecător ce i-ar fi remarcat, aşa cum fesne ar fi putut să se întâmple. S-ar fi înfăţişat astfel mai degrabă ca prieteni foarte vechi decât ca tineri ce se întilniseră pentru prima oară anul trecut şi de atunci aproape că nu se mai văzuseră. Se simţeau şi ei ca nişte vechi prieteni; şi cu toate că succesiunea întâlnirilor ar fi putut, să fie clar stabilită, aveau doar simţământul confuz că avuseseră loc numeroase întâlniri foarte asemănătoare între ele şi dorinţa confuză de a mai urma altele, multe, cât mai puţin deosebite de cele dinainte. Dorinţa de a le menţine neschimbate se datora faptului că, în ciuda presupusei diagnoze a unui străin. Între ei nu avusese încă loc vreo înţelegere formală, decisivă. Densher stăruise la început asupra acestei probleme, dar atunci fusese uşor de răspuns că era prea devreme; astfel că se crease după aceea o situaţie singulară. Considerau că se cunoşteau de prea puţin timp pentru a se logodi, dar că trecuse destulă vreme pentru aproape orice altceva, iar căsătoria se afla în faţa lor ca un templu inaccesibil. Aparţineau templului şi se în-

it tilneau în parcul din jur; se aflau în stadiul când parcul, în general, oferea multe delectări, risipite peste tot. Dar Kate avusese între timp atât de puţini confidenţi, încât se întreba de unde au izvorât bănuielile tatălui ei. La Londra zvonurile se răspândeau, bineînţeles, foarte repede, dar şi în cazul lui Marian – deoarece mătuşa Maud nu-i abordase pe niciunul din ei direct – misterul îşi făcuse efectul. Fără îndoială că fusese văzută. Nu se deranjase să se ascundă şi, de altfel, acesta era un lucru de care ar fi fost incapabilă. Dar a fost văzută, cum? — şi ce era în fond de văzut? Era îndrăgostită – o ştia prea bine: dor n-o privea decât pe ea şi avea credinţa că fusese, că era de un conformism aproape violent.

— Am impresia – de fapt sunt sigură – că mătuşa Maud intenţionează să-ţi scrie; şi cred că e bine s-o ştii. Atât îi spuse lui Densher când s-au intâlnit. Şi adăugă pe dată: Ca să te hotărăşti cum să-i răspunzi. Inii închipui ce o să-ţi scrie.

— Atunci, poate că ar fi bine să-mi spui şi mie?

Ea stătu puţin pe gânduri.

— Nu pot. N-aş face decât să stric. Îşi va susţine din răsputeri ideea.

— Vrei să spui, ideea că sunt un fel de nemernic; sau, în cel mai bun caz, nu destul de bun pentru tine?

Erau din nou alături, în scaunele plătite cu un bănuţ, iar Kate stătu iarăşi pe gânduri.

— Nu destul de bun pentru ea.

— Aha, înţeleg. Şi asta e necesar.

O spusese de parcă ar fi fost un adevăr mai degrabă decât o întrebare, dar între ei existaseră sumedenie de adevăruri pe care fiecai'e dintre ei le contrazise. Kate îl trecu însă pe acesta cu vederea, spunând doar în următoarea clipă:

— S-a comportat extraordinar.

— La fel ne-am comportat şi noi, declară Densher. Îţi dai seama, cred, că am fost teribil de corecţi.

— Faţă de noi înşine, unul faţă de celălalt, faţă de lume în general, da. Dar nu faţă de ea. Faţă de ea, zise Kate, ne-am purtat monstruos. Ea ne-a dat frâu liber. Prin urmare, dacă trimite după tine, repetă fata, să ştii cum stai.

47

— Asta o ştiu ţot timpul. Mă interesează însă cum stai tu.

— Ei bine, zise Kate după o clipă, asta vei auzi chiar de la ea.

El o privi îndelung, şi indiferent ce i-ar fi dorit spre binele ei oamenii care nu voiau s-o lase în pace, cert era că de privirile lui lungi ea nu s-ar fi săturat niciodată. Simţea că, orice ş-ar fi întâmplat, trebuia să le păstreze, să fie numai ale ei; şi era şi aşa destul de ciudat că judeca, sau în orice caz începea să acţioneze, de parcă ar fi putut să le îmbine cu alte lucruri străine, să le îndrăgească şi totuşi, în ceea ce priveşte rigoarea acestui fapt, să nu plătească nimic. Privea situaţia drept în faţă şi înţelegea cu ardoare că se iubeau; se bucura în sinea ei şi. În mod deschis, în faţa lui, când şi-o spuneau; dar, fiinţă aparte ce era, privea acest fapt într-un mod neconvenţional. Stăruia că era dreptul îor şi ceva atât de firesc, încât nu presupunea îndrăzneală; dar Densher, deşi. De aceeaşi părere cu ea, se minuna de simplificările, de valorile ei. Viaţa putea să se dovedească grea – se va dovedi, neîndoielnic; clar între timp se aveau unul pe altul, şi era destul. Astfel judeca ea, dar în acelaşi timp, după părerea lui, nu. Se aveau unul pe altul, şi tocmai asta era problema. În repetate rinduri, totuşi, Densher considerase că în faţa unor lucruri ciudate şi speciale, ar fi fost o bădărănie penibilă să insiste. Era cu neputinţă să nu ţină seama de doamna

Lowder. Stătea prea aproape şi prea fermă pe poziţie; avea să se deschidă o poartă la un moment dat, chiar dacă ei s-ar fi împotrivit, pentru ca ea să vină înăuntru. Iar ea venea întotdeauna, în vreme ce ei doi o priveau neajutoraţi, de parcă s-ar fi aflat într-o trăsură cu patru cai; ea conducea trăsura în jurul viitorului lor, aşa cum o artistă de circ, deţinând rolul principal, mână caii în jurul ringului, şi oprea în mijloc pentru a descinde maiestuos. Tânărul nostru o socotea magnific de vulgară, dar nu aceasta era totul. Nu din cauza vulgarităţii ei, simţea ea lipsa lui de mijloace materiale, deşi aceasta ar fi putut s-o ajute să brodeze cu prisosinţă în jurul faptului; şi nu din pricina aceleiaşi infirmităţi era ea puternică, originală, primejdioasă.

Lipsa lui de mijloace materiale – de mijloace suficiente pentru oricine în afară de el – constituia cu adevărat marele lui cusur, şi faptul nu i-a fost nicieând mai urât decât atunci când se ivi acolo, cum păru să se ivească fără ruşine faţă în faţă cu elementele vieţii lui Kate, clasificate în mod uzual şi convenabil de către amândoi drept ciudate. Se întreba uneori dacă acele elemente erau la fel de ciudate ca şi faptul cel mai intim, al conştiinţei lui, atât de viu pentru el: incapacitatea lui particulară de a crede că va fi vreodată bogat. Convingerea lui în această privinţă era de fapt neclintită; nu reuşi totuşi, în urma analizei, s-o lămurească, deşi fireşte cunoştea cauzele mai bine decât oricine altul. Ştia cum subzistă această convingere, deşi îşi dădea la fel de bine seama că nu era neajutorat din punct de vedere intelectual sau. Fizic, şi nici netot sau infirm; ştia că această convingere este absolută şi în acelaşi timp tainică, şi că nu se referea, lucru curios, la întreprinderi banale, că nu era descurajatoare sau prohibitivă. Şi abia acum trebuia să se gândească dacă era prohibitivă în ceea ce privea căsătoria; abia acum, pentru prima oară, trebuia să-şi pună situaţia pe cântar. Talgerele, în timp ce stătea alături de Kate, adesea i se mişcau în faţa ochilor. Le vedea, mari şi negre, în vreme ce el vorbea sau asculta, luând în atmosfera luminoasă poziţii singulare. Uneori partea dreaptă trăgea în jos, alteori stânga; niciodată un echilibru fericit, mereu ba una ba alta atârna mai greu. Astfel îşi punea problema dacă era mai ruşinos să-i ceri unei femei să-şi încerce norocul alături de tine, sau să te împaci cu ideea că şansa ei nu putea să fie în cel mai bun caz decât o stare de privaţiune; dacă, pe de altă parte, căsătoria pentru bani n-ar fi, la urma urmei, mai puţin ruşinoasă decât cumplita situaţie de a te căsători cu un om sărac. Stările de spirit şi părerile sale se schimbau astfel, dar’semnul de pe frunte îi stătea limpede scris: se vedea rămânând fără bani, fie că se căsătorea fie că nu. În privinţa acestei

viziuni, fantezia lui putea să fie admirabil de activă; nenumăratele modalităţi de a face bani i se înfăţişau cu deosebită claritate; ar fi putut să se ocupe de ele în interesul ziarului său, la fel de uşor cum se ocupa de orice. Îşi dădea bine seama că putea să rezolve orice;

şi acest lucru îi stătea scris în frunte; pecetea lăsată de degetul sorţii, semnul cu fierul roşu pe lâna pasivă a mieilor datau dintru început şi îi ţineau tovărăşie. Scria pentru ziar cu o uşurinţă deplorabilă; deoarece nu existase nimic care să-l oprească încă de la vârsta de zece ani, la douăzeci opreliştea exista cu atât mai puţin; era parte din soarta lui în primul rând, şi parte din aceea a bietului public, în al doilea rând. Nenumăratele căi de a face bani erau, neîndoielnic, subiectul care-i stârnea adesea imaginaţia după ce împingea scaunul şi îşi azvârlea capul pe spate, sprijinindu-l de mâinile încleştate. Ceea ce prelungea cel mai mult atitudinea aceasta era gândul că acele căi erau doar pentru alţii. Intr-o clipă, acum – oricare ar fi fost cauza – înţelese mai limpede decât până atunci împrejurările vieţii lui Kate care nu simplificau situaţia. Înţelese mai ales felul cum le vedea ea însăşi, căci ea acum vorbea de ele deschis, povestindu-i de vizita pe care i-o făcuse tatălui şi oferindu-i, în relatarea scenei ulterioare de la sora ei, un exemplu de modul cum era nevoită mereu să refacă, într-un fel sau altul, speranţele spulberate ale acelei oropsite femei.

— Cât de ratată e familia noastră! exclamă ea.

Şi iarăşi auzi de la ea toată povestea – şi de data asta, după cum i se păru, chiar mai multe lucruri decât de obicei: adică despre dezonoarea pe care le-o adusese tatăl, despre nebuniile, neîndurarea şi netrebnicia lui; despre starea îndurerată a mamei, părăsită, săracă şi fără ajutor, şi în acelaşi timp, pentru conducerea unei case ea a lor, îngrozitor de nerezonabilă; despre moartea celor doi fraţi tineri ai ei – unul la nouăsprezece ani, cel mai mare dintre ei, de febră tifoidă, contractată într-o mică localitate insalubră, după cum aflară mai târziu, unde s-a dus în timpul verii; celălalt, o mândreţe de băiat, aspirant de marină pe „Britannia”, care se înecase într-un chip îngrozitor, nici măcar printr-un accident pe mare, ci din cauza unui cârcel, nesalvat pe când făcea baie, prea târziu toamna, într-un râuleţ nenorocit, în concediu, în timpul vizitei la un coleg din marină. Apoi căsătoria nepotrivită a lui Marian, de parcă, deprimată, fiinţa aceasta i-ar fi întors sorţii şi obrazul celălalt; nenorocirea şi jalea ei de acum, copiii ei soioşi, pretenţiile imposibile, musafirii ei odioşi – toate acestea întregind dovada că ei, toţi, erau. Năpăstuiţi de soartă. Kate descrise toate acestea cu un exces de

nerăbdare; farmecul ei deosebit pentru Densher consta în turnura pe care o dădea descrierilor, în parte de parcă ar fi vrut să-l distreze prin coloratura nepăsării şi umorului, în parte – şi aceasta avea cel mai mare farmec – de parcă ar fi încercat să alunge, pentru a-şi alina sufletul, ideea mereu prezentă în mintea ei a absurdităţii lucrurilor. Văzuse spectacolul vieţii prea de timpuriu şi fără cruţare, şi era atât de inteligentă încât înţelegea nenorocirea şi o avea mereu în minte; de aceea când, discutând cu el, era năprasnică şi aproape nefeminină, părea că amândoi se hotărâseră ca, în comunicarea dintre ei, să adopte calea scurtă a limbajului fantastic şi fericit al exagerării. Era limpede pentru ei într-un stadiu de început faptul că, dacă nu puteau s-o apuce pe o cale dreaptă, împărăţia gândului cel puţin le era deschisă. Puteau gândi. Ce doreau şi despre orice pe lume – sau, eu alte cuvinte, puteau să spună orice. Faptul că îşi vorbeau unul altuia, doar unul altuia, întărea savoarea experienţei. Reieşea deci că ceea ce spuneau, când nu se găseau împreună, n-avea nicio savoare pentru ei şi nimic nu putea servi mai mult să-i lanseze, la anumite ore, pe mica lor insulă plutitoare, decât ideea că în orice altă parte se prefăceau doar. Tânărul nostru, trebuie să adăugăm, îşi dădea seama că tocmai Kate era aoeea care profita cel mai mult din jocul acesta neobişnuit al intimităţii. I se părea întotdeauna că ea era mai plină de viaţă decât el şi de aceea reacţiona mai puternic, iar când înşira dezastrele sumbre ale familiei ei şi aprecia printr-un contrast izbitor şi ciudat înălţarea ei în prezent – căci după câte se părea trebuia socotită drept înălţare – el simţea că cenuşiile lui anale domestice făceau prea puţină impresie. Fireşte, vorbind despre toate acestea, îl interesa cel mai mult caracterul tatălui ei, dar descrierea peripeţiilor ei din Chirk Street îl făcu să înţeleagă cât de puţin înţelegea el caracterul lui. Ce făcuse, la drşpt vorbind, domnul Croy?

— Nu ştiu – şi nici nu vreau să ştiu. Ştiu doar că de mult – când aveam vreo cincisprezece ani – s-a întâmplat ceva. După care el a devenit de-a dreptul imposibil. Vreau să spun, imposibil pentru lume în general, iar apoi, treptat, pentru mama. Noi, bineînţeles, nu ştiam la vremea aceea nimic, urmă Kate, dar am aflat mai târziu; şi curios a fost că soră-mea a înţeles prima că el făcuse ceva. Parcă o aud într-o dimineaţă de duminică rece şi întunecată când, din pricina unei ceţi nemaipomenite, nu ne-am dus la biserică, dezvăluindu-mi faptul acesta în faţa focului din odaia unde învăţam. Citeam o carte de istorie la lumina lămpii – când nu mergeam la biserică trebuia să citim cărţi de istorie – şi am auzit-o deodată prin ceaţa

încăperii spunând din senin: „Tata a făcut o ticăloşie”. Şi curios este că am crezut-o pe dată şi ci’ed şi acum, deşi mai mult nu mi-a putut spune – nici care era ticăloşia, nici de unde ştia, nici ce i se va întâmpla lui, nimic altceva. Noi simţeam mereu că se întâmplaseră într-adevăr tot felul de lucruri, vreau să spun că i se întâmplau lui; astfel că atunci când Marian a zis că era sigură, teribil de sigură, şi că îşi dăduse seama singură, dar că atât era destul, am crezut-o pe euvânt – părea atât de firesc. Nu trebuia însă s-o întrebăm pe mama – ceea ce era şi mai firesc, şi de aceea n-am suflat o vorbă. Dar mama, curios lucru, mi-a vorbit, când a venit vremea, fără s-o silească nimeni, însă mult mai târziu. Tata nu mai stătea cu noi de mult, dar eram obişnuiţi. Probabil că mama se temea, sau era convinsă, că ştiu ceva şi s-o fi gândit că cel mai bun lucru era să-mi spună. Şi-a dat drumul tot pe neaşteptate, ca şi Marian. „Dacă auzi orice împotriva tatălui tău – orice adică, în afară de faptul că e odios şi nemernic – să ştii că e absolut fals.” în felul acesta am aflat că era adevărat, deşi îmi amintesc că i-am spus atunci că eu, fireşte, eram convinsă că nu este. Ea ar fi putut să-mi spună că era adevărat şi ar fi putut să creadă că am să tăgăduiesc orice acuzaţie împotriva lui – că am să tăgăduiesc mult mai tare şi mai eficient, cred, decât ar fi făcut-o ea. Dar s-a întâmplat totuşi, continuă fata, că n-am avut niciodată ocazia şi rămân mirată. Aceasta a făcut ca lumea să-mi pară mai cumsecade. Nici măcar nu s-a suflat o vorbă. Astfel se explică în parte tăcerea care îl înconjoară, tăcerea care, pentru lume, l-a desfiinţat. El nu există pentru oameni. Şi totuşi, sunt foarte sigură. Deşi în fond nu ştiu mai muit decât atunci, sunt totuşi sigură. Şi. Asta, încheie Kate, e tot ce-ţi pot spune, şezând aici, despre tatăl meu. Dacă n-o numeşti dovadă de încredere din partea mea, nu ştiu ce te-ar putea mulţumi.

— Sunt într-adevăr mulţumit, declară Densher, numai că rămân nelămurite, copila mea dragă, prea multe lucruri. Ştii, nu-mi spui de fapt nimic. E atât de vag, încât ce altceva să cred decât că s-ar putea foarte bine să greşeşti? Ce a făcut oare, dacă nimeni nu poate spune?

— A făcut totul.

— Ah – totul! Totul înseamnă nimic.

— Ei bine, zise Kate, a făcut un anume lucru. 3o ştie tot. Dar noi, slavă Domnului, nu ştim. E ceva care l-a dat gata. Tu însă ai putea să afli cu puţină strădanie. Poţi să te interesezi.

Densher nu zise nimic o clipă; dar în momentul următor îşi formulă gândul.

— N-aş vrea să aflu pentru nimic în lume şi. Mai bine să-mi piară graiul decât să pun o întrebare.

— Şi totuşi, e parte din mine, zise Kate.

— Parte din tine?

— Dezonoarea tatii. Apoi dădu glas, dar mai profund decât oricând, notei ei de pesimism mândru şi înăbuşit:: Cum să nu fie acesta cel mai însemnat lucru din viaţa unui om?

Ochii ei întâmpinară, din nou, una din privmle-i lungi şi i-o absorbiră până în adâncurile lor cele mai tulburătoare.

— Am să-ţi cer ca, în ceea ce priveşte lucrul cel mai însemnat din viaţa ta, zise el, să te bizui pe mine mai mult. După care, şovăind, întrebă: Nu e membru al vreunui club?

Ea clătină din cap.

— Obişnuia pe vremuri să fie – al multora.

— Le-a părăsit?

— Ele l-au părăsit pe el. Sunt sigură. Asta ar trebui să fie de ajuns pentru tine. M-am oferit, continuă, fata imediat, şi de aceea m-am dus să-l vizitez, să stau cu el, să-i creez un cămin, atât cât se poate. Dar nici n-a vrut să audă. — ’

Densher o asculta cu mirare vizibilă, dar generoasă.

— Te-ai oferit – deşi mi-l descrii ca pe un om nesuferit – să stai cu el şi să împărţi cu el neajunsurile? Tânărul văzu o clipă doar nobleţea deosebită a gestului. Ce fată curajoasă!

— Fiindcă ţi se pare că sunt prea bravă pentru un om ca el 7 (Ea nu accepta această interpretare). Nu era vorba de curaj – dimpotrivă. Am făcut-o ca să mă salvez – Cei să. Sccip.

El avea impresia, atât de constantă în această fază, că ea îi oferea motive mai nobile de meditaţie decât oricine altul.

— Să scapi de ce?

— De orice.

— Te gândeşti cumva să scapi de mine?

— Nu – i-am vorbit despre tine. I-am spus, i-am dat de înţeles, că te voi aduce, dacă îmi va permite, cu mine.

— Dar nu îţi va permite, zise Densher.

— Nici n-a vrut s-audă. Nu vrea să mă ajute, să mă salveze, să mişte un deget pentru mine, continuă Kate. Se fofilează pur şi simplu, în felul său de nedescris, şi mă abandonează.

— Te abandonează, slavă Domnului, conchise Densher, lăsindu-te în grija mea.

Dar ea vorbi iarăşi, de parcă ar fi avut în minte doar soena pe care o evocase.

— Păcat, fiindcă ţi-ar place. E nemaipomenit – e fermecător.

Râsul însoţitorului ei dezvălui din nou faptul că el simţea în tonul ei, ca întotdeauna, ceva care alunga conversaţia altor femei, atât cât cunoştea el alte femei, spre deşertul monoton al convenţionalismului, în timp ce ea îşi continuă ideea:

— Ar şti să se facă simpatic.

— Chiar dacă are ceva împotriva mea?

— Ei, ţine să se facă plăcut. Te-ar aprecia şi ar şti să se poarte cu tine. De fapt, are ce are împotriva mea – fiindcă îmi placi.

— Cerul fie lăudat, exclamă Densher, dacă mă iubeşti destul pentru ca el să se împotrivească!

Dar după o clipă ea vorbi cu oarecare inconsecvenţă:

— Nu-i aşa. I-am spus că renunţ la tine, dacă trebuie, pentru ca să stau cu el. Dar pentru el n-a contat, şi la asta mă refer, continuă ea, când spun că m-a refuzat categoric. Scopul este, vezi bine, să nu scap.

Densher se miră.

— Dar dacă n-ai vrut să scapi de mine?

— Am vrut să scap de mătuşa Maud. Însă el insista că numai şi numai prin ea pot să-l ajut; aşa după cum şi Marian insistă că numai şi numai prin mătuşa Maud o pot ajuta. Asta înţeleg, explică din nou, când spun că mă alungă.

Tânărul rămase puţin pe gânduri.

— Şi sora ta te alungă?

— Chiar îmi dă brânci!

— Dar te-ai oferit să locuieşti cu sora ta?

— Aş face-o imediat, dacă m-ar primi. Asta e toată virtutea mea – un pic de sentiment familial. Am o mică şi stupidă pietate – nu ştiu cum s-o numesc. Şi Kate îşi susţinu ideea*, plină de curaj, lămurind: Uneori, când sunt singură, trebuie să-mi înăbuş ţipetele când mă gândesc la biata mama. A îndurat mult – s-a distrus; acum ştiu ce a fost – atunci habar n-aveam fiindcă eram o neroadă; iar situaţia mea, comparată cu a ei, este o insolenţă a succesului. Aşa o ţine întruna Marian; asta face, cum spuneam, şi tata în felul său inimitabil. Situaţia mea este o valoare, o mare valoare pentru ei

amândoi… — astfel vorbea Kate. Lucidă şi ironică, lăsă la o parte menajamentele: Aceasta e valoarea mea – singura pe care o au ei.

Tot ceea ce exista între ei se precipita parcă, în pofida tăcerilor şi a rezervelor – ardoarea şi teama jucându-se ca fulgerul în zăpuşeală. Densher era mai atent, fără îndoială, decât oricând.

— Şi faptul de care vorbeşti te ţine prizonieră!

— Bineînţeles că mă ţine. Răsună continuu în urechile mele. Mă îndeamnă să mă întreb dacă am vreun drept la fericire personală, vreun drept la altceva decât să fiu putred de bogată şi cât se poate de isteaţă şi. De strălucitoare.

Densher chibzui o clipă.

— Ai putea, dacă eşti norocoasă, să ai şi fericire personală.

Răspunsul ei a fost o tăcere ca şi a lui; după care exclamă deodată simplu şi liniştit:

— Dragul meu!

Densher chibzui o clipă; apoi, la fel de simplu şi liniştit, zise:

— Vrei s-o dobândeşti căsătorind u-ne mâine – cum putem, în mod foarte firesc şi onorabil?

— Să aşteptăm, răspunse Kate în grabă, până ce ai să vorbeşti cu ea.

— Asta înseamnă că mă adori? întrebă Densher.

Discutau deocamdată cu cel mai ciudat amestec de deliberare şi spontaneitate şi nimic nu putea s-o releve mai bine decât felul 111 care ea spuse:

— Şi ţie îţi este teamă de ea.

Un zâmbet fără viaţă flutură pe buzele lui Densher.

— Ca tineri foarte distinşi, cu spirit elevat, suntem nişte fenomene!

— Da, reluă ea imediat, suntem înfricoşător de inteligenţi. Dar e şi distractiv în acelaşi timp. Trebuie să ne amuzăm cum putem. Cred, adăugă ea ce-i drept nu fără cutezanţă, că prietenia noastră e frumoasă. Nu e câtuşi de puţin banală. Mă cramponez de un oarecare romantism care salvează lucrurile.

Aceasta îl făcu să izbucnească într-un râs mai puţin forţat decât zâmbetul de până atunci:

— Tare-ţi mai este teamă că ai să-mi dai drumul!

— Nu, nu, asta ar fi cu adevărat banal. Dar bineînţeles că-mi dau seama, recunoscu ea, de primejdia de a săvârşi ceva josnic.

— Ce poate fi mai josnic decât să mă sacrifici?

— N-am să te sacrific; nu te plânge până ce nu eşti lovit. N-am să sacrific pe nimeni şi nimic, şi tocmai pentru asta voi încerca totul. Astfel, conchise ea, mă văd şi te văd şi pe tine acţionând pentru ei.

— Pentru „ei”? şi tânărul îşi accentua răceala cu fermitate totală: Mulţumesc!

— Nu-ţi pasă cte ei?

— De ce să-mi pese? Ce înseamnă ei pentru mine decât o adevărată pacoste?

Nu sfârşi bine cu această caracterizare a nefericitelor persoane pe care ea le îndrăgea cu atâta îndărătnicie, că se şi căi pentru felul dur în care-i vorbise – şi în parte fiindcă se aştepta ca ea să riposteze aprins. Dar una din trăsăturile subtile ale lui Kate era faptul că, uneori, ideile ei licăreau blând.

— Nu ştiu de ce nu pricepi că, evitând nerozia, puteam face totul. O putem păstra pe mătuşa Maud.

El privi în gol.

— Ca să ne finanţeze?

— Să aşteptăm cel puţin până vom vedea.

— Până vom vedea ce se poale obţine de la ea?

O clipă, Kate nu spuse nimic.

— La urma urmelor, niciodată n-am întrebat-o; niciodată, chiar când noi aveam necazuri mari, n-am apelat la ea şi nu m-am apropiat de ea. Ea s-a lipit de mine, m-a acaparat cu minunatele ei gheare aurite.

— Vorbeşti, observă Densher, de parcă ar fi o pasăre de pradă.

— Spune-i vultur cu cioc aurit şi cu aripi întinse pentru zboruri lungi. Dacă-i place să zboare, să zicem ca un balon – eu n-am urcat niciodată în maşinăria ei. Ea m-a ales.

Avea într-adevăr, această descriere a ei, multă culoare şi un stil sugestiv şi el o contemplă o clipă ca pe un tablou al unui maestru.

— Oare ce vede în tine?

— Minuni! Şi vorbind răspicat, se ridică în picioare: Totul. Asta e.

Da, asta era, şi în timp ce ea stătea în faţa lui, tânărul continuă să înfrunte situaţia.

— Vrei să spui, deci, că trebuie să-i fac şi eu oarecum pe voie?

— Trebuie s-o vezi, zise Kate cu nerăbdare.

— Şi să mă ploconesc în faţa ei?

— Oh, fă ce vrei!

e; cuprinsă de nerăbdare, plecă singură.

Ochii lui o urmăriră atunci destul de mult timp, înainte de a o ajunge din urmă, pentru a desluşi mai mult decât oricând, în ţinuta Ei, în semeţia pasului – nici nu ştia cum să se exprime – o parte cel puţin din motivele doamnei Lowder. Simţi că se înfioară când se imagină ca un motiv opus acestor motive, deşi în acelaşi timp, cu sursa de inspii'aţie a mătuşii Maud în faţa lui, era dispus să se supună, aproape prin orice atitudine abjectă sau compromis profitabil, poruncii uşor de îndeplinit a prietenei lui. Va face aşa cum dorea ea – indiferent ce se va alege de propria lui dorinţă.' O va ajuta din răsputeri; căci, tot timpul în ziua aceea şi în cea următoare, porunca ei uşoară, azvârlită astfel pe când îşi întorcea frumosu-i spate, i-a sunat ca pocnitura unui bici în văzduhul albastru, acel element superior în care plana doamna Lowder. Nu se va ploconi, poate – nu era tocmai dispus pentru asta; dar va fi răbdător, ridicol, înţelegător, neînţelegător şi, mai presus de orice, va da dovadă de multă diplomaţie. Va fi deştept, îşi va folosi toată deşteptăciunea pe care acum o scutura cu tărie, cum scutura uneori bietul său ceas vechi şi rablagit ca să-l pornească iar. Nu că n-ar fi avut, slavă 'Domnului, destulă isteţime şi, acţionând cu toată energia, nu ar fi avut în gând steaua lor, oricât. De palidă, dacă înfrângerea şi predarea – predarea atât de timpurie, atât de imediată – ar fi fost rezultatul. Nu se gândea de fapt la acel dezastru, în cel mai rău caz, ca la un sacrificiu direct al posibilităţilor lor; şi-l imagina doar – ceea ce era de ajuns pentru a dovedi o anumită vanitate, pentru a da în vileag o anumită îngâmfare din parte-i, sperând s-o convingă pe doamna Lowder. Când, la scurtă vreme, în salonul vast al acestei doamne – apartamentele din Lancaster Gate i se păruseră de la început neobişnuit de spaţioase – o aştepta la invitaţia ei transmisă printr-o telegramă cu „răspuns plătit”, teoria lui era că trebuiau să rămână la ideea lor, deşi i se părea că dificultăţile luaseră o amploare de proporţia locului în care se afla.

Stătea acolo de mult timp – i se păru un sfert de oră; şi în timp ce mătuşa Maud nu mai venea, în timp ce observaţiile şi reflecţiile puneau deplină stăpinire pe el, se întreba la ce se putea aştepta de la o persoană care te trata în felul acesta. Vizita şi ora fuseseră propuse de ea, aşa încât întârzierea ei, neîndoielnic, făoaa parte dintr-un plan general de a-l face să se simtă stânjenit; în timp ce se plimba încoace şi-ncolo, străduindu-se să priceapă mesajul mobilierului masiv şi încărcat, covârşitoarea expresie a semnelor şi simbolurilor ei, avea puţine îndoieli cu privire la stinghereala pe care o va avea de suportat. Îi trecu prin minte că nu se putea bizui pe nimic şi că un

om mândru nu putea să sufere o mai mare umilinţă pentru o cauză dreaptă. Până acum nu-şi dăduse seama atât de limpede ca persoana sa nu strălucea – literalmente deloc; în vreme ce totul în jurul său strălucea; atât de nefiresc afirmative, atât de agresiv semeţe erau obiectele mari şi greoaie care îi vorbeau despre gazda lui. „Dacă e s-o spunem deschis, ştii, ’ e colosal de vulgară11 – fusese gata odată să-i zică nepoatei despre doamna Lowder, dar se reţinuse în ultima clipă, păstrase pentru sine afirmaţia, cu toată primejdia pe care o conţinea. Trăsătura era importantă, deoarece avea consecinţe directe, însă presimţea că fata însăşi i-o va dezvălui într-o zi. Avea o legătură directă cu situaţia prezentă şi, într-adevăr, cu atât mai mult cu cât într-un fel, şi într-un mod ciudat, nu însemna câtuşi de puţin că mătuşa Maud era obtuză sau învechită. Era vulgară cu prospeţime, aproape într-un chip frumos, căci exista frumuseţe, într-o anume măsură, în jocul unui temperament atât de energic şi de cutezător. Avea de-a face probabil cu cea mai impunătoare persoană, iar el era în cuşca leoaicei fără bici – cu alte cuvinte, fără biciul unei rezerve de replici adecvate. Nu avea altă replică decât că o iubea pe Kate – ceea ce într-o asemenea casă’era dureros de puţin. Kate îi spusese de mai multe ori că mătuşa ei era Pasionată, vorbind de aceasta ca de un fel de compensaţie şi rostind cuvântul ca şi cum ar fi fost scris cu majusculă, desemnându-l ca ceva pe care el putea şi trebuia să-l aibă în vedere, spre folosul lor. Se întreba acum în ce fel se putea folosi de el; dar situaţia se complica pe măsură ce aşteptarea se prelungea. Fără îndoială că exista ceva oe lui îi lipsea. Era consternat.

Mişcându-se agale de colo până colo, părea că i se lămureşte situaţia; în timp ce tot păşea şi păşea pe aceeaşi distanţă, ea devenea pustiul sărăciei sale, putând să se amăgească la fel de puţin ca şi înainte că pustiul ar fi putut să devină roditor. Lancaster Gate arăta prosper – acesta era întregul efect; şi era de necrezut că starea lui va ajunge vreodată să fie pe departe măcar asemănătoare. Descifra mai limpede, mai critic, după cum s-a amintit, aparenţele în jurul său; iar ele nici măcar nu-l făcură să se mire de reacţia sa estetică. Nu ştiuse – în pofida repetatelor referiri ale lui Kate la revolta gustului ei – că se va „sinchisi” atâita de felul în care o doamnă independentă putea să-şi decoreze casa. Chiar limbajul casei îi vorbea, îi descifra, cu amploare şi dezinvoltură, asociaţiile şi concepţiile, idealurile şi posibilităţile stăpânei acelei case. Niciodată, îşi zicea măgulit, nu văzuse ceva de o urâţenie atât de gregară – ceva de o asemenea cruzime operativă, ameninţătoare. Era încântat că găsise acest nume pentru a caracteriza locul

unde se afla; „cruzimea” ’ se preta oarecum să fie tratată într-un articol sugerat pe dată minţii sale de impresia produsă. Va scrie despre ororile masive care mai puteau încă să abunde, care-şi înălţau nestingherite capetele într-o epocă atât de mândră că lichidase zeii falşi; şi va fi nostim dacă ceea ce-i va furniza doamna Lowder se va dovedi, până la urmă, a nu fi decât material pentru un articol. Totuşi faptul însemnat, într-adevăr faptul sumbru era că, tocmai când se gândea la articolul pe care putea să-l încropească, îi venea mai greu să râdă de ororile apăsătoare decât să tremure în faţa lor. Nu putea să le descrie şi să le respingă în totalitatea lor, indiferent dacă le considera a fi din epoca victoriană mijlocie ori timpuiie; nefiind deloc sigur că puteau fi grupate în aceeaşi categorie. Se observa limpede că erau splendide şi, în plus, foarte concludent britanice. Reflectau o anume orânduire şi abundau în material rar – lemn preţios, metal, ţesături, marmură. Nici nu se gândise vreodată că putea să existe ceva cu atâtea franjuri, atât de festonat, îmbumbat şi în şiret at, atât de compact şi ondulat peste tot. Nu se gândise nicicând la atâtea aurării şi sticlării, la atâta satin şi pluş, lemn de trandafir, marmură şi malachit. Dar semnificative erau mai ales formele solide, finisajul irosit, preţul greşit orientat, atestarea generală a moralităţii şi banilor, a unei conştiinţe curate şi a unui mare cont la bancă. Aceste lucruri, până la urmă, reprezentau pentru el o negaţie covârşitoare a lumii gândurilor lui – de care, la drept vorbind, în prezenţa. Lor a devenit pentru prima oară conştient până la deznădejde. I se revelau tocmai prin nemiloasa lor deosebire.

Convorbirea cu mătuşa Maud nu luă însă întorsătura la care se aşteptase. Cu toate că avea o natură aprigă, nu încăpea îndoială că de data asta doamna Lowder nici n-a ameninţat şi nici n-a apelat la el. Armele ei de atac, precum şi cele de apărare, îi erau probabil la îndemână, dar le lăsă neatinse şi se purtă atât de blajin, încât numai ulterior îşi dădu el seama cât de abilă fusese. Îşi dădu însă seama şi de un alt fapt care complica situaţia; n-ar fi ştiut cum să-l numească altfel decât bunătatea ei într-adevăr imprudentă. Blândeţea ei, cu alte cuvinte, nu era numai o politică, întrucât nu i se păruse destul de primejdioasă; era urmarea faptului, putea să-şi dea seama, că îl simpatiza puţin. Din momentul când ea dovedi acest lucru, deveni mai interesantă; şi cine ştie ce s-ar fi putut întâmpla dacă şi el ar fi început s-o simpatizeze? Ei bine, era un risc căruia, fireşte, trebuia să-i facă faţă. Ea lupta împotriva lui, în orice caz, dar cu o singură mână, cu câteva firicele de praf de puşcă. Densher recunoscu după zece minute, şi fără ca ca

să-i dea vreo explicaţie, că dacă îl lăsase să aştepte, n-o făcuse pentru a-l jigni; ajunseseră să se înţeleagă în ceea ce priveşte intenţiile ei. Urmărise ca el să se gândească singur la ceea ce îşi propusese să-i: spună – pentru că într-altfel nu-i dăduse nimic în vileag; voise ca el să deducă pe loc şi, plină de perspicacitate, crezuse că aşa se va şi întâmpla. Prima ei întrebare a fost, astfel, dacă el nu pricepuse cumva aluzia ei, iar această problemă implica atâtea lucruri, încât provocă pe dată o discuţie sinceră şi cuprinzătoare. Densher îşi dădu seama, când i se puse întrebarea, că era vorba exact de ceea ce gândise el; îşi dădu seama că îl determina s-o ierte repede pentru că îşi etalase puterea; ştia că dacă el nu se va feri, o va înţelege prea bine, pe ea şi tăria scopului ei, ca să nu mai vorbim de aceea a imaginaţiei ei şi de mărimea pungii ei. Se imbărbătă totuşi la gândul că nu-i va fi teamă s-o înţeleagă; are să înţeleagă, ceea ce nu va ştirbi câtuşi de puţin nici chiar cea mai slabă dintre pasiunile lui. Jocul minţii, în cel mai bun caz, îţi crea greutăţi înspăimântător de multe, dacă era vorba de acţiune, de nevoia de a acţiona atunci când simplitatea era totul: dar când nu puteai să-l împiedici, trebuia să mergi până la capăt. N-ar exista niciodată greşeli, dacă greşelile n-ar îi la început amuzante. Trebuia să-şi folosească inteligenţa fatală pentru a rezista. Doamna Lowder n-avea decât să şi-o folosească pentru ce vroia.

Doar după ce ea începu să-şi. Exprime opinia despre Kate, începu şi el, la rându-i, să reflecteze că —’ dai fiind felul ei de a o prezenta, ca şi cum atât ar fi fost intr-adevăr suficient dacă el binevoia să-i accepte părerea – ea nu se putea să-l urască. Era, neîndoielnic, tot ceea ce ea arăta deocamdată că încearcă; evident, dacă îşi satisfăcea intenţia, nu avea altceva mai dezagreabil de făcut.

— Dacă n-ăş fi fost dispusă să fac mult mai mult, înţelegi, n-aş fi mers atât de departe. Nu mă interesează ce ai să-i transmiţi ei – cu cât ai să-i transmiţi mai mult, cu atât poate că va fi mai bine; şi de altfel ea ştie de pe acum totul. N-o spun pentru ea; o spun pentru dumneata – pe nepoata mea ştiu s-o abordez fără ocolişuri.

Astfel grăi mătuşa Maud – cu bunăvoinţă firească, cât se poate de simplu şi de limpede; dând de înţeles, virtual, că deşi un cuvint ădresat unui om cu judecată nu era, în ciuda avantajului, întotdeauna suficient, o vorbă adresată unuia bun nu se putea să nu fie de ajuns, Tânărul nostru desluşi din spusele ei că îl simpatiza fiindcă era bun, că era într-adevăr, după aprecierea ei, destul de bun: destul de bun, adică, pentru a renunţa la nepoata ei şi pentru a-şi vedea de drum. Dar era el oare destul de bun – după aprecierea lui? Se

întrebă pe drept cuvint, în timp ce ea dădea glas părerii ei, dacă îi era sortit să se dovedească astfel.

— Este cea mai aleasă fiinţă şi îţi place să crezi că o cunoşti. Dar eu o ştiu cum este – vreau să zic mu't mai bine decât dumneata; şi modul cum sunt gata să-mi. Dovedesc credinţa se compară, cred, destul de favorabil cu orice ai vrea dumneata să faci. N-o spun fiindcă este nepoata mea – asta n-are importanţă; aş fi putut să am cincizeci de nepoate şi să n-o aduc pe niciuna aici, dacă n-aş fi găsit-o pe placul meu. Nu spun că n-aş fi făcut altceva, dar n-aş fi suportat prezenţa ei. Prezenţa lui Kate. Din fericire, am remarcat-o de timpuriu; prezenţa lui Kate – din nefericire pentru dumneata – este tot ce aş putea să-mi doresc; prezenţa lui Kate este, pe scurt, deosebită, cum prea bine ştii, şi am p. Ăstrat-o spre mângâierea anilor mei târzii. Am urmărit-o îndelung; am pus-o deoparte şi am lăsat-o, cum ai spune despre investiţii, să-şi sporească valoarea şi poţi să judeci şi singur dacă acum. Când a început să aducă un asemenea venit, aş putea fi dispusă să duc tratative pentru ea cu altcineva decât cu licitatorul care ar oferi cel mai maro preţ. Sunt în stare să fac foarte mult pentru ea şi am părerea mea despre ce

i . Se potriveşte cel mai bine.

— Şi îmi închipui, zise Densher, că ideea dumneavoastră despre ce i. Se potriveşte cel mai bine nu sunt eu.

O ciudăţenie a doamnei Lowder era că obrazul ei, când vorbea, era ca o fereastră luminată noaptea, dar că tăcerea trăgea numaideeât perdeaua. Ocazia pentru replică, oferită de tăcerea ei, nu era niciodată uşor de folosit; totuşi îţi venea şi mai greu s-o întrerupi. Strălucirea intensă a chipului ei, în orice caz, nu oferi vizitatorului ajutor imediat.

— Nu te-am chemat ca să auzi care nu este – te-am chemat să auzi care este într-adevăr cel mai bun lucru pentru ea.

— Bineînţeles, râse Densher, că trebuie să fie. Ceva grandios.

Gazda continuă, de parcă contribuţia lui la subiect n-avea importanţă.

— Vreau s-o văd sus, sus de tot – sus de tot şi în lumină.

— A, fireşte, doriţi s-o măritaţi cu un duce şi ţineţi neapărat să înlăturaţi orice piedică.

După ce spuse aceasta, ea îi dădu atât de mult impresia că s-a tras o perdea, încât el crezu, la început poate pe drept cuvânt, că i-a părut fluşturatec şi chiar meschin. Fusese în acest fel considerat, în momente nenorocite de înfumurare tinerească, de către mari şi glaciale persoane

oficiale, dar niciodată, după câte îşi amintea, de vreo doamnă în viaţa particulară. Mai mult decât orice, îi dădu posibilitatea să aprecieze subtilitatea ei şi, prin urmare, viitorul posibil al lui Kate. „Nu fi prea imposibil!” – se temu el, o clipă, de un asemenea răspuns din partea prietenei sale. Apoi simţi, în vreme ce mătuşa îi spunea cu totul altceva, că îl ierta uşor.

— Vreau, să se mărite cu un om de seamă.

Asta era totul; dar din ce în ce mai mult părea să fie destul; şi dacă totuşi n-ar fi fost, vorbele pe care ea le rosti după aceea, ar fi făcut să fie:

— Iar eu cred ce cred despre ea. Asta e.

Rămaseră scurtă vreme faţă în faţă, pe gânduri, iar el îşi dădu seama de ceva şi mai adânc, de ceva ce ea dorea ca el să priceapă, numai de-ar fi voit, Asta era ceea ce dorea – dorea să facă apel la inteligenţa pe care ţinea să arate că el o posedă. Iar el. Nu era omul care să nu priceapă lucrurile.

— Natural, îmi dau seama cât de puţin pot corespunde oricărui vis drag şi ambiţios. Aveţi o idee – o idee minunată, pe care o împărtăşesc întru totul. Înţeleg foarte bine ceea ce nu sunt şi vă sunt îndatorat că nu mi-aţi spus-o într-un fel mai dur.

Ea nu zise nimic – continua să tacă; poate o făcea pentru a-l lăsa să meargă şi mai departe, dacă era în stare, pe calea umilinţei. Era unul din acele cazuri în care omul nu putea să arate, dacă arăta totuşi în vreun fel, decât umil; în afară de cazul că prefera să arate de-a dreptul tont. Iată adevărul limpede: era într-adevăr – după criteriile doamnei Lowder, singurele care contau – o cantitate neglijabilă, iar el ştia foarte bine, al naibii de bine, ce anume făcea ca o cantitate să fie importantă. Voia să fie cât se poate de simplu; dar în toiul acelei încordări, zvâcnea o teamă mai profundă. Mătuşa Maud o exprimă clar, deşi el n-ar fi putut spune mai târziu în ce fel:

5 Aripile porumbiţei

— De fapt, nu contezi, cred, atât de mult cât îţi închipui şi n-am de gând să fac din dumneata un. Martir, alunei gându-te. Spectacolul dumitale cu Kate în parc este ridicol, în măsura în care îmi este adresat mie; şi aş prefera să te întâlnesc eu însămi – fiindcă în felul dumitale, tinere, eşti simpatic – şi să mă înţeleg cu dumneata, să lămurim lucrurile, cum foarte bine ar trebui s-o şi fac. Mă crezi atât de neroadă încât să mă cert cu dumneata dacă nu e într-adevăr necesar? N-o să fie necesar – ar fi prea din eale-afară de absurd. Aş putea să-ţi iau piuitul oricând, oricând m-aş decide să-ţi vorbesc pe

şleau, dar acum tratez cu dumneata, vezi doar— şi chibzuiese bine lucrurile – fără să-ţi vorbesc pe şleau. Mă port frumos – te pun în faţa unui plan, dar din clipa în care te consider cu toată seriozitatea, eşti incompatibil cu el. Apropie-te, prin urmare, cât mai mult de acest plan, umblă în jurul lui – nu-ţi fie teamă că-l nimiceşti şi să-l ai de acum înainte mereu în faţa ochilor.

După aceea, simţi că dacă doamna Lowder nu exprimase toate acestea amănunţit, motivul era că îşi dăduse seama curând că el îi desluşea destul de bine intenţiile. A fost atât de plăcut impresionat de faptul că nu i-a cerut să facă nicio promisiune, că nu i-a propus să-i răsplătească indulgenţa prin cuvântul său de onoare că nu se va amesteca, încât el o asigură oarecum de stima lui. La scurtă vreme după aceea, îi vorbi lui Kate despre toate acestea şi ceea ce îşi aminti în primul rând a fost felul cum îi spusese doamnei Lowder – îi povesti şi fetei – întocmai ca un îndrăgostit ce-i spune iubitei lui când se despart prin bună înţelegere: „Sper' din suflet că mă veţi socoti întotdeauna prieten." Probabil că în felul acosta mersese prea departe – o lăsă pe Kate să judece; dar întâlnirea cu doamna Lowder avea atâtea semnificaţii, încât faptul trebuia privit, cum s-ar zice, în propria lui lumină.

Alte lucruri decât cele povestite aici se iviseră înainte de încheierea întrevederii cu 'mătuşa Maud, dar ceea ce a predominat, bineînţeles, a fost faptul că ea nu l-a considerat o primejdie foarte mare. Multe s-au discutat cu ocazia întâlnirii ulterioare dintre el şi tânăra noastră, fiindcă lui Densher i se spusese brusc, cu o seară înainte, că avea prilejul să se afirme, făcând în acelaşi timp un serviciu ziarului său – în felul acesta măgulitor i-a fost prezentată situaţia – ducându-se pentru patru sau cinci luni îe America. Ideea unei serii de corespondenţe din Statele Unite, tratând aspecte strict sociale, fusese cultivată de câiva timp în tainicul sanctuar la uşa căruia şedea el, şi acum s-a considerat că sosise momentul fericit de a fi lansată. Gândul ţinut închis, când s-a deschis uşa a zburat drept în obrazul lui Densher, sau cel puţin s-a cocoţat pe umărul lui, făcmdu-l să-şi ridice surprins privirile de pe biroul mânjit cu cerneală. Lui Kate îi spuse că n-a putut refuza – nefiind în situaţia, deocamdată, de a refuza ceva; dar că faptul de a fi ales pentru o asemenea misiune i-a tulburat simţul proporţiei. Cu siguranţă că nu prea ştia să aprecieze această onoare, şi situaţia i se părea echivocă; nu se socotea omul potrivit pentru o asemenea slujbă. Tulburarea sa, destăinui el, a dezvăluit-o destul de repede directorului; după care văzu cu uimire că problema se limpezea. Deduse că nu aveau nevoie, în mod surprinzător, tocmai de genul de baliverne pe care nu le cultiva el.

Aveau însă nevoie de corespondenţele lui şi, din motive ciudate, doreau să fie cât mai măiestrite; trebuia să-şi joace micul rol şi să nu-i fie teamă; aceasta era întreaga problemă.

Ai’ fi fost, adică, întreaga problemă dacă n-ar fi existat o alta mai stringentă, şi anume că trebuia să plece fără întârziere. Misiunea lui, cum o numea la birou, se va termina probabil la sfânşitul lunii iunie, oeea ce era de dorit; dar ca să realizeze aceasta, nu trebuia să piardă acum nicio săptămârnă; cercetările sale, după câte înţelegea, trebuiau să fie cât se poate de ample şi existau raţiuni de stat – raţiuni operând la sediul imperiului din Fleet Street – conform cărora trebuia să pună chiar degetul pe rană. Densher nu făcu un secret din faptul că ceru o zi pentru ca sa se hotărască, deoarece simţea că era de datoria lui să-i vorbească mai întâi ei. Kate îl asigură că nimie mai mult poate decât acest scrupul nu i-a dovedit până atunci cât de legaţi erau unul de altul; era foarte mândră că, pentru el, un lucru de o asemenea importanţă depindea de ea; dar şi mai limpede a fost opinia ei despre datoria lui imediată. Era încântată de perspectivele lui şi îl îndemnă să primească misiunea; îi va fi foarte dor de el – fireşte că-i va fi dor; dar trecu repede peste acest fapt şi vorbi extaziată despre ceea ce va vedea şi a face el’ acolo. Stărui atât de mult asupra acestui ultim aspect, încât el râse de naivitatea ei, deşi totodată nu-l lăsă inima să-şi compare aportul doar cu o picătură în mare. Îl uimi cât de bine înţelegea ea ce se petrecuse într-adevăr în Fleet Street – cu atât mai mult cu cât corespundea interpretării lui finale. Trebuia să dea o nouă strălucire subiectului – asta doreau de la el; şi pe el nu-l vor da gata nici toate Statele Unite la un loc, chiar de-ar fi să viziteze fiecare, stat în parte. Tocmai fiindcă nu-şi băga nasul peste tot şi nu era obişnuitul colportator, îl aleseseră pe el; era vorba de o ramură a corespondenţelor pe care voiau, evident, s-o asocieze cu un ton nou, un ton pe care în viitor îl vor adopta după exemplul său.

— Fiindcă înţelegi atât de bine, ar trebui într-adevăr să fii soţie de ziarist! exclamă Densher cu admiraţie, chiar pe când i se părea că îl zorea să plece.

Dar Kate nu păru să tolereze laudа:

— Ce te aştepţi să nu pricep când ţin la tine?

— Oh, atunci am să spun: „Cât de mult ţii la mine! *

— Da, încuviinţă ea; asta compensează îndeajuns stupiditatea mea. O să-mi pun imaginaţia la contribuţie când e vorba de tine, dacă voi avea ocazia.

De data aceasta, Kate vorbi de viitor ca şi cum ar fi fost puţin problematic, încât el avu o senzaţie ciudată în timp ce-i relata despre

convorbirea cu adevăratul arbitru al destinului lor. Calea spre această relatare fusese blocată puţin de veştile din Fleet Street; dar în creuzetul fericitei discuţii dintre ei, cele două elemente se contopiră în curând, iar în amestecul ce rezultă părţile componente nu se mai puteau distinge. Tânărul, însă, înainte de a-şi lua rămas bun, avea să înţeleagă pentru ce Kate vorbise despre viitor de parcă acum îl şi âtăpâneau şi avea să ajungă la înţelegerea acestui fapt pe o cale ocolită, care la sfârşit le spori bucuria. Feţele lor se îndreptară spre aspectele. Luminoase ale viitorului, de îndată ce el răspunse întrebării ei despre capacitatea lor de a participa cu succes la jocul aşteptării. Tocmai având în vedere această capacitate, îl rugase ea cu atâta stăruinţă cu câteva zile în urmă să discute cu mătuşa ei; şi dacă întrevederea nu i s-a părut lui Densher că s-a soldat prea fericit, sărăcăcioasele fapte erau învestite cu un sens mai luminos pe măsură, ce Kate le relua, unul c'âte unul.

— Dacă mătuşa îţi îngăduie să vii, nu înseamnă asta oare totul?

— Înseamnă totul; tot ceea ce crede ea. E vorba de probabilitatea – vreau să spun, cum apreciază doamna Lowder probabilitatea – că aş putea fi împiedicat să devin o complicaţie. Pentru ea, printr-un aranjament, orice aranjament, prin care tu să mă întâlneşti des şi uşor. E sigură că n-am bani, şi asta îi dă timp. Crede că am o oarecare delicateţe, că doresc să-mi îmbunătăţesc situaţia înainte ck' n-ţi pune pistol.0 la tâmplă, pentru ca să te câştig. Timpul de care am nevoie corespunde, pentru ea, cu timpul care o va ajuta, dacă nu-şi ratează prilejul purtându-se rău cu mine. Pe de altă parte, continuă Densher, ea nu vrea să se poarte rău, deoarece cred, pe onoarea mea. Oricât de caraghios ţi-ar părea, că personal mă simpatizează şi că, dacă n-ai fi în cauză, aproape aş putea să devin preferatul ei. Nu dispreţuieşte intelectul şi cultura – dimpotrivă; doreşte ca acestea să-i decoreze masa şi să figureze în programul ei; şi sunt sigur că uneori a durut-n sufletul gândindu-se că sunt atât de atrăgător şi totodată atât de imposibil.

Se opri o clipă, iar Kate observă zâmbetul ciudat de p «chipul lui – un zâmbet la fel de ciudat ca şi oel de pchipul ei, în timp ce-l asculta.

— Cred, de-ar fi să spunem adevărul, că îşi închipuie că mă simpatizează chiar mai mult – în fond – decât mă simpatizezi tu, deci îmi face onoarea să creadă că pot să fiu lăsat să dăunez în linişte propriei mele caua. Aici intervine, după cum spuneam, mărginirea ei. Nu sâm plămădit din aoel romantism care se poartă, se spală, care supravieţuieşte uzurii şi rezistă familiarităţii. Numai e dată să adrniţi asta, şi poţi să laşi restul pe seama

mândriei şi prejudecăţii tale! Mândrie umflată, între timp, de sistemul pe care vrea să ţi-l aplice, iar prejudecata stârnită de comparaţia pe care îţi va da prilejul s-o faci şi de pe urma căreia eu o să ies prost. Îi plac, dar niciodată n-o să-i plac atât de mult ca atunci când va reuşi puţin mai bine să mă facă să par nenorocit. Fiindcă ţie o să-ţi plac atunci mai puţin.

Kate urmărea cu interes argumentarea lui, dar nu era îngrijorată; şi parcă ar fi vrut să-i răsplătească cinismul duios cu aceeaşi monedă, când răspunse după o olipă:

— Înţeleg, înţeleg; ce afacere grozavă crede că sunt! îmi dădeam eu seama, dar tu mi-ai întărit impresia.

— Cred că n-ai face o greşeală, zise Densher, dacă i-ai da cât mai mare amploare.

Ba îi oferise într-adevăr – şi tânăra fată nu şovăia s-o arate – material bogat pentru meditaţie.

— Faptul că nu crâcneşte, oă te primeşte cu braţele deschise, cum spui – e o idee straşnică, să ştii, şi demnă de celelalte lucruri straşnice care, în relaţiile cu lumea, îi conferă un loc aparte.

— Oh, e nemaipomenit, se declax’ă de acoi’d tânărul; are aproape proporţiile carului lui Juggemaut – o imagine care mi-a venit în minte ieri, în timp ce o aşteptam în Lancaster Gate. Lucrurile din salonul de acolo sunt ca idolii ciudaţi, ca excrescenţei© mistice de care probabil e plină partea din faţă a carului.

— Chiar aşa, răspunse fata.

Şi urmă, în privinţa acestui aspect al minunatei doamne, unul din schimburile profunde şi degajate de idei, care făoea ca totul, în afară de încredere, să li se pară o notă falsă. Existau complicaţii, existau probleme; dar important era că se aflau împreună. Kate nu condamnă deocamdată „straşnica” diplomaţie a mătuşii Maud şi o lăsară în pace, aşa cum ar fi lăsat orice alt produs rafinaţ, ca un monument al puterilor ei. Dar, îi povesti mai departe Densher, avusese şi în alte privinţe de înfruntat carul lui Juggemaut; nu omise nimic din relatarea vizitei sale şi cu atât mai puţin felul cum mătuşa Maud izbutise în cele dan urmă – deşi într-adevăr doar printr-o stăruinţă şireată – să lovească făţiş în tipul pe care el îl reprezenta, în lipsa lui de rang, în viaţa lui din străinătate, în antecedentele lui ciudate. Ea sublimase că nu era decât pe jumătate englez, ceea ce, o asigură el pe Kate, i s-ar fi părut îngrozitor dacă n-ar fi fost hotărât să rămână ţinta criticilor ei.

— Eram, ştii, cu adevărat curios, explică el, să aflu de la ea ce fel de creatură ciudată, ce fel de anomalie socială este considerat un om cu educaţia mea, în lumina convenţiilor ei.

Kate nu zise nimic o vreme; iar apoi întrebă:

— Şi de ce să-ţi pese?

— Oh, râse el, îmi este grozav de simpatică; şi-apoi, pentru un ziarist este absolut esenţial să sesizeze părerile, spiritul ei; ele aparţin minţii marelui public pe care o întâlnkn la fiecare pas şi faţă de care trebuie să stabilim mereu „coduri”. În afară de asta, doresc să-i fiu pe plac,

— A, da, trebuie să-i fim pe plac! repetă prietena lui,

Cuvintele acestea ar putea să reprezinte recunoaşterea hotărâtă din partea lor, la vremea aceea, a câştigului politic al lui Densher. Aveau în fond multe de discutat până la plecarea lui la New York, iar chestiunea pe care o abordă el acum o interesa pe Kate mai presus de orice, îl privea de parcă îl bănuia că i-a povestit într-adevăr mătuşii mai multe din viaţa lui personală imediată, decât i-a pbvestit ei vreodată. Dacă era aşa, nu fusese decât o întâmplare şi Densher îi înfăţişă, timp de o jumătate de ceas, tabloul anilor săi tineri în străinătate, pe părinţii săi migratori, şcolile elveţiene pe care le urmase, universitatea germană – cucerindu-i întreaga atenţie. Un bărbat, sugeră el, un bărbat din lumea lor, ar fi depistat la el imediat multe din acele fapte; dar un bărbat din lumea lor, în măsura în care ei doi aveau o lume, ar fi trecut prin şcoala vieţii engleze. Era totuşi plăcut să facă mărturisiri unei femei; femeile aveau mult mai multă imaginaţie pentru asemenea nuanţe. Kate avea toată imaginaţia pe care putea s-o necesite cazul său; după ce ascultă povestea de la început şi până la sfârşit, declară că îşi dădea seama mai bine ca oricând de ce îl iubea. Ea însăşi, în copilărie, trăise cu oarecare continuitate pe continent, şi revenise acasă încă pe când era copil; şi participase după aceea, ca adolescentă, la retragerile repetate şi de scurtă durată ale mamei ei la Dresda, Florenţa, Biarritz – biete încercări costisitoare de a face economii, de pe urma cărora îi rămăsese în minte, deşi în general exprimată cu rezervă, întrucât evita instinctiv exaltările ieftine, veneraţia faţă de lucrurile străine. Când îi fu dezvăluit că existau mult mai multe lucruri străine în viaţă lui Merton Densher decât îi pomenise el până atunci, îl privi de parcă ar fi fost o hartă a continentului, sau un nou şi încântător dar oferit cu generozitate, El nu intenţionase să se fălească, se gândise mai degrabă să implore, deşi în faţa doamnei Lowder avusese şi intenţia de a explica. Tatăl lui fusese în tot felul de ţări străine, în douăzeci

de colonii engleze, capelan britanic stabilit temporar în acele locuri sau fiind în trecere, având ani de-a rândul neobişnuitul noroc de a nu duce nicicând lipsă de post. Cariera sa în străinătate fusese aşadar neîntreruptă şi, deoarece nu avusese niciodată un salariu mare, îşi instruise copiii cu cheltuieli reduse la cele mai apropiate şcoli; ceea ce însemna că trebuiau să plătească bilete de tren. Mama lui Densher, după cum reieşea, practicase la rindu-i o distinsă artă, la succesul căreia – în măsura în care succesul o încununase vreodată – această perioadă a exilului contribuise mult: copia cu răbdare picturi celebre în marile muzee; având la început o fericită înzestrare naturală, înţelesese curând măreţia prilejului ce
i se ivise. Erau mulţi aceia ce copiau tablouri în străinătate, dar doamna Densher avusese un simţ şi o mână aparte şi ajunsese la o perfecţiune care convinsese, care înşelase chiar, şi care contribuise la o plasare comodă a operelor ei. După moartea ei, fiul îi păstra o imagine sfântă, iar după ce-i povestise lui Kate totul despre ea, precum şi alte lucruri până atunci învălmăşite şi obscure, viaţa lui apăru bogată, izvoarele-i abundente, iar profilul lui ieşit din comun. Adusese din nou vorba, revenise cu multă insistenţă la faptul că era englez: anii săi la Cambridge, fericita frecventare, după cum se dovedi, a colegiului unde învăţase şi tatăl său, adevereau cu prisosinţă aceasta, ca să nu mai vorbim de ayântarea sa în viaţa londoneză, care întregea măsura. Daideşi descinsese plin de curaj pe pământ britanic, trecuse în drumul său prin zone de pe urma cărora aripile îi rămaseră zburlite, fusese expus la iniţieri de neşters. Ceva i se întâmplase ce nu mai putea fi înlăturat.

Când Kate Croy i-o spuse, el o imploră să nu insiste, declarmd că într-adevăr aşa era, că devenise cu siguranţă un ratat în ceea ce priveşte folosul pe care putea să-l aducă spiritului insular. La care, fireşte, ea stărui cu atât mai mult, asigurându-l cu tărie că dacă era complicat şi un spirit. Strălucit, pentru nimic în lume n-ar fi vrut ca el să fie altfel; aşa că în cele’ din urmă se pomeni ttcuzând-o că îi înfăţişa adevărul în învelişul ieftin al măgulirii. Ea descoperea cât de anormal era, pentru ca să-l găsească în cele din urmă imposibil; şi deoarece nu putea s-o descopere pe deplin decât cu ajutorul lui, trebui să-l momească prin ir-o pref ăcută îneântare pentru ca s-o ajute. Dacă ultima ei concluzie în această privinţă era căfelul cum el se privea constituia o dovadă în plus că gustase din fructul cunoaşterii şi era deci pregătit s-o ajute şi ea, aceasta indică tonul fericit ai întregii lor conversaţii, făcând să zboare timpul în preajma plecării lui dej; stabilite. Kate sublinia

însă că spusele ei trebuiau considerate literal când vorbea despre uşurarea pe pare o. Va simţi mătuşa Maud când va afla despre absenţa lui.

— Deşi nu prea văd de ce, răspunse el, când se teme atât de puţin de mine.

Prietena lui chibzui asupra acestei obiecţii.

— Îţi închipui că îi placi atât de mult, încât are să regrete că te pierde?

Ei bine, el vedea problema într-o perspectivă mai largă

— Înt rucât ea speculează asupra procesului treptat ai înstrăinării tale, e posibil să-şi închipuie că în procesul acesta e nevoie în permanenţă de mine. Nu trebuie oare să fiu prezent pentru ca el să se desfăşoare? Şi absenţa mea l-ar face să lâncezească.

Densher continuă să-şi dezvolte ideea, dar acum Katenu-l mai asculta. El îşi dădu foarte curând seama că ea urmărea un gând al ei şi simţi cum. Se naşte un fapt hotărîtor chiar din extravaganţa glumei, din ironia caldă, transparentă, în care ini imita tea lor plină de vioiciune se cufunda mereu ca un înotător îndrăzneţ. Deodată ea îi zise eu o rară nobleţe:

— Mă leg să rămân alături de tine pentru totdeauna.

Nobleţea răzbatea din tot şi el n-ar fi putut separa nimic – n-ar fi putut să se gmdească la obrazul ei în afara bucuriei generale. Totuşi, pe faţa ei era o lumină nouă.

— Şi îţi încredinţez – Domnul mi-e martor! — fiecare seânteie a speranţei mele; îţi dăruiesc fiecare strop al vieţii mele.

Asta a fost -tot, deocamdată, dar a fost de ajuns, iar apoi se aşternu o linişte de parcă nu s-ar fi petreţut nimic. Se aflau afară, pe o alee din Kensington Gardens; spaţiul întins care părea că se arcuieşte mai sus şi că se deschide mai mult pentru ei îi readuse la meditaţie concentrată. Dintr-o pornii’e comună, se îndreptară spre un loc care se putea zări şi care li se păru destul de însingurat, iar acolo, înainte de a se despărţi, smulseră acestei concentrări tot ceea ce ea putea să le ofere. Schimbară jurăminte şi mărturii, pecetluiră profundul lor angajament, sărbătoriră, atât cât se putea prin vorbe şoptite şi sunete murmurate şi ochi scăpărători şi mâini împreunate, înţelegerea lor de a-şi aparţine doar unul altuia, de a-şi aparţine întru totul. Aveau să părăsească locul acela ca doi oameni ce s-au încredinţat unul altuia; dar înainte de a-i părăsi, se mai petrecură şi alte lucruri Densher declară că îi era groază să curme prematur bunele relaţii dintre Kate şi mătuşa ei; şi ajunseră amândoi la un înalt grad de înţelepciune şi răbdare Kate mărturisi fără ocol că nu voia să-l lipsească de favoarea doamnei

Lowder de care, până. La urmă, era convinsă că va continua să se bucure; şi fiindcă, din fericire, mătuşa Maud nu-i ceruse nicio promisiune care să-l lege de mâini, ei vor putea să-şi cultive destinul în felui lor şi totuşi să rămână loiali. O singură dificultate se ivea, pe care Densher o remarcă:

— Desigur că n-o să meargă – să nu uităm asta – din clipa în care îi permiţi să spere că te poate destina cuiva anurae. Atâta timp cât planurile ei rămân generale, cum par să fie în prezent, nu cred că o înşelăm. La un moment dat, vezi tu, va trebui să fie trezită la realitate; de aceea este important să fim pregătiţi pentru momentul acela şi să-l înfruntăm. Numai că, în cazul acesta, observă tânărul, nu-mi dau bine seama, la urma urmelor, ce vom dobândi de la ea.

— Ce va dobândi ea de la noi? întrebă Kate zâmbind. Ce va dobândi de la noi, continuă fata, o priveşte – ea va trebui să aprecieze. Eu nu i-am cerut nimic, adăugă; nu umblu să trag foloase. N-are decât să rişte şi cu siguranţă că înţelege primejdia. Ceea ce vom dobândi noi de la ea e faptul de care am vorbit, lămuri Kate; vom câştiga timp. Şi dacă e vorba, la fel şi ea.

Denşher reflectă puţin asupra acestei clarificări; privirea lui nu rătăcea în momentele acelea în obscurităţi romantice.

— Da; fără îndoială, în situaţia noastră specială, timpul~ e totul. Şi-apoi, ne putem şi bucura.

Ea şovăi.

— De taina noastră?

— Nu atâta, poate, de taina însăşi, ci de ceea ce reprezintă ea şi, după cum şi simţim într-un fel, de ceea ce protejează ea şi de ceea ce devine mai profund şi mai apropiat prin această taină. Şi chipul lui* frumos, destins într-o expresie de fericire, o copleşi cu întreaga semnificaţie a vorbelor lui: De faptul că suntem aşa cum suntem.

O clipă, se lăsă pătrunsă de semnificaţia cuvintelor lui:

— Atât de îndrăgostiţi?

— Da, atât de îndrăgostiţi. Extrem de îndrăgostiţi. Totuşi, zâmbi el, vom merge încă şi mai departe.

La care ea nu răspunse decât prin blândeţea tăcerii – o tăcere ce îi aştepta pe ammdoi în perspectiva îndepărtată a viitorului lor. Era o tăcere imensă, şi o luară definitiv în stăpânire. Erau de fapt uniţi şi erau minunat de puternici; dar mai existau şi alte lucruri pe care, fiind destul de puternici, puteau să le înfrunte cu succes şi să le aibă în vedere fără nicio grijă; iar ca urmare, dacă nu se va ivi un motiv mai bun, îşi vor păstra legământul tainic. Şi numai

după o altă remarcă a lui Densher, socotiră că problema era pe deplin lămurită:

— Singurul lucru, fireşte, este că ar putea oricând să devină prea insistentă.

Kate stătu puţin pe gânduri.

— Adică să mă întrebe, pe cuvânt de onoare, în ce situaţie ne aflăm? Bineînţeles că ar putea; dar mă îndoiesc că o va face. Va fi foarte bucuroasă de absenţa ta şi are să mă lase în pace.

.

— Dar am să-ţi trimit scrisori.

Fata se opri o clipă asupra acestui fapt.

— Foarte, foarte multe?

— Foarte, foarte, foarte multe – mai multe ca oricând; şi ştii ce înseamnă asta! Şi adăugă: Şi o să-mi sorii şi tu.

— A, n-am să le las pe masa din hol. Am să le expediez eu însămi.

El o privi o clipă.

— Crezi că ar fi mai bine să-ţi scriu pe altă adresă? După care, înainte ca ea să poată răspunde, adaugă cu tărie: Ştii, nu-mi vine s-o fac. Nu e cinstit.

Ea ar fi putut să mai aştepte.

— Fireşte că nu e cinstit. Am să fiu şi eu corectă, n~ai teamă. Adresează-le, continuă ea, unde doreşti voi fi destul de mândră dacă se va şti că îmi scrii.

El voia să se lămurească până la capăt.

— Chiar cu riscul de a provoca inchiziţia?

Pentru ea lucrurile erau lămurite până la capăt.

— Nu mi-e teamă de inchiziţie. În cazul că mă va întreba dacă între noi doi există un legământ, ştiu foarte bine ce să-i răspund.

— Că sunt, fireşte, „îndrăgostit" de tine?

— Că ta iubesc cum nu voi iubi pe nimeni în viaţa mea şi că n-are decât să creadă ce doreşte.

Declaraţia aceasta a fost atât de minunată, încât era ca o nouă profesiune de credinţă, ca un şuvoi învolburat oe se revărsa; iar ca urmare, însoţitorul ei o întâmpină cu o asemenea privire, încât ea avu din nou un răgaz, înainte ca el să poată spune ceva.

— Şi-apoi, s-ar putea să te întrebe pe tine.

— N-are cum, dacă sunt plecat.

— Atunci, când te vei întoarce.

— Ei, până atunci, zise Densher, vom avea bucuria noastră. Dar presimt, adăugă sincer, că tactica ei superioară îi dictează să nu mă întrebe. Are să mă scutească. N-o să trebuiască s-o mint,

— Va rămâne totul pe seama mea? întrebă Kate.

— Totul pe seama ta! risc el duios.

Cartea a treia

Dar ciudat era că, în clipa următoare, i se păru că fusese cam prea inocent. Distincţia pe care o făcea indica parcă o posibilă şi firească realitate, o realitate nu pe deplin respinsă de spusele fetei în legătură cu intenţiile ei. O diferenţă se făcu într-adevăr simţită – chiar dacă nu alta decât presupusa deosebire în privinţa adevărului, dintre bărbat şi femeie; era ca şi cum însăşi conştiinţa acestui fapt ar fi provocat-o. Ea îşi frământă mintea câteva clipe, apoi reveni puţin supăi'ată la ceva ce lăsase să treacă neobservat puţin mai înainte. Părea că ia mai în serios decât era nevoie gluma despre libertatea ei de -a înşela. Dar şi acum procedă într-un chip nobil:

— Bărbaţii sunt prea nerozi – chiar şi tu. N-ai înţeles adineaori că, dacă îmi voi expedia singură scrisorile, n-am s-o fac pentru motivul vulgar de a le ascunde.

— Oh, spuneai că o faci din plăcere.

— Da; dar n-ai înţeles, nu înţelegi ce plăcere ar putea să fie. Există rafinamente, urmă ea cu mai multă răbdare. Vreau să spun de conştiinţă, de senzaţie, de apreciere, continuă. Nu, stărui ea cu tristeţe, bărbaţii nu ştiu. Despre lucrurile astea» ei nu ştiu mai nimic în afară *de* ceea oe le arată femeile.

Asemenea cuvinte rostea ea adesea, şi ele puseră stăpânire pe Densher cu. Generozitate, cu voioşie şi intensitate, învăluindu-l, apropiindu-l de ea din nou şi captivtndu-l atâta timp cât le permitea situaţia.

— Tocmai de aceea avem o nevoie atât de imensă de voi!

Cele două doamne care, înainte de a pleca în Elveţia, fuseseră prevenite că planul lor era nechibzuit, că trecătorile nu vor fi libere, nici aerul blând şi nici hanurile deschise – cele două doamne care, în mod caracteristic, bravaseră destulă doj ană, făcută poate din interes, se pomeniră pe măsură ce înaintau în aventură pe deplin îndreptăţite. Acum aprecierea ospătarilor şefi şi a altor slujbaşi din apropierea lacurilor italiene se arăta a fi interesată; ele însele îşi trăiseră nerăbdarea, nutriseră visuri mai cutezătoare – cel puţin cea mai tânără dintre ele; astfel că unul din faptele de care şi-au dat seama

împreună – după cum şi-au dat seama de o diversitate nesfârşită de lucruri – era că în impresionantele palate de la Villa d’Este, Cadenabbia, Pallanza şi Stresa, femeile singure, oricât de bine ar fi fost înarmate cu o librărie ambulanţă de volume instructive, puteau fi înşelate şi ruinate. Însă zborurile imaginaţiei lor fuseseră modeste; nu riscaseră, de pildă, nimic de importanţă vitală sperând să treacă prin Briinig. De fapt treceau pe acolo foarte bine, acum când le întâlnim, şi îşi doreau doar, datorită frumuseţii de neînchipuit a primăverii timpurii ce se căţărase sus de tot, ca drumul să fi fost mai lung, iar locurile de popas şi de odihnă mai numeroase.

Aceasta cel puţin a fost atitudinea doamnei Stringham, cea mai vârstnică dintre ele, care avea o părere proprie despre neastâmpărul celei tinere, însă faţă de care manifesta o opoziţie dintre cele mai precaute. Ea se mişca, admirabila doamnă Stringham, într-un nor gingaş de observaţii şi suspiciuni; era în situaţia, credea ea, de a şti mai multe despre Milly Theale decât ştia Milly însăşi, şi totuşi trebuia să-şi ascundă cunoaşterea, dar în acelaşi timp să o şi folosească. Fiind dintre toate femeile cea mai puţin predispusă prin firea ei să abordeze duplicitatea şi ocolişurile, după cum îşi dădea foarte bine seama, se pomeni că se dedică subtilităţilor, din cauza noilor împrejurări şi mai ales a unei noi relaţii personale; trebuia, de fapt, să admită acum că o iniţiere în de-ale tăinuirii— nu prea ştia cum s-o numească – începuse pentru ea în ziua când plecase cu Mildred din New York. Venise de la Boston în acest scop; pe fată o văzuse prea puţin – sau mai degrabă o văzuse prea puţin timp, căci doamna Stringham, când vedea ceva, vedea mult, vedea totul – înainte de a-i accepta propunerea; şi se îmbarcase deci, cu voia ei, într-un vas pe care îl socotea din ce în ce mai mult, omeneşte vorbind, ca fiind dintre cele mai mari şi totodată, în multe privinţe, datorită mărimii sale, drept unul dintre cele mai sigure. La Boston, în iarna trecută, tânăra domnişoară care ne interesează emoţionând-o numaidecât, în mod profund şi totuşi aproape fără a-i cere nimic, făcuse să-i încolţească uşor în minte ideea unui ajutor, a unui devotament. Viaţa obscură a doamnei Stringham fusese adesea străbătută de asemenea fantezii – visuri tainice care îşi fluturaseră existenţa efemeră între zidurile ei înguste, fără ca măcar să aibă curajul să privească pe geamurile ei întunecate. Dar această închipuire – ideea unei posibile legături cu remarcabila fiinţă din New York – luase totuşi mare avânt: se căţărase pe dată, la cel mai bun post de observaţie pe care-l găsi, şi s-ar putea spune că

a rămas acolo până când, câteva luni mai târziu, percepuse cu uimire şi bucurie fulgerarea neîndoielnică a unui semnal.

Milly Theale avea prieteni la Boston, indiferent cum ar fi fost ei, pe care şi-i făcuse de curând; şi era limpede că vizita la ei – vizită ce nu trebuia să fie înconjurată de modestie – fusese întreprinsă după o serie de pierderi grele, tocmai pentru că New York-ul nu-i putea oferi tihna de care avea nevoie. Se recunoştea cu destulă generozitate că erau multe lucruri – poate chiar prea multe – pe care New York-ul le putea oferi; dar aceasta nu avea nicio importanţă când simţeai constant, sub imperiul vieţii sau al morţii, cât de gravă era situaţia. Într-o asemenea stare Bostonul putea să ajute mai mult ca orice, şi în cazul lui Milly se poate presupune că aşa s-a şi întâmplat. Doamna Stringham nu va uita niciodată – căci momentul nu se şterse, şi nici vibraţia infinit de gingaşă pe care o stârni nu încetă niciodată – clipa când pentru prima oară dădu cu ochii de acea apariţie uimitoare, pe atunci nevestită şi neexplicată: tânăra zveltă, mereu palidă, cam firavă, neobişnuit de slabă, şi totuşi plăcută la vedere, neavând mai mult de douăzeci şi doi de ani, cu pârul atât de roşu, chiar dacă era natural, ceea ce eu nevinovăţie mărturisea, şi îmbrăcată toată în negru, prea mult în negru chiar pentru un. Veşmânt de doliu, ceea ce şi exprima veşmântul. Era un doliu din New York, un păr din New York, o poveste din New York, tulbure încă dar încărcată, despre pierderea părinţilor, a fraţilor, a surorilor, aproape a oricărei relaţii umane, totul pe o seară şi. Într-un iureş care reclamaseră o scenă mai largă; era o legendă newyorkeză de o impresionantă, romantică izolare şi dezvăluia mai presus de orice, având în vedere maldărul de bani ce împovăra umerii fetei, o serie întreagă de posibilităţi newyorkeze. Era singură, lovită de soartă, bogată şi mai cu seamă ciudată – o combinaţie de natură să atragă atenţia doamnei Stringham. Dar tocmai ciudăţenia ei stârni cel mai mult compasiunea bunei noastre doamne, convinsă că era o ciudăţenie mult mai mare decât putea oricine – oricine în afară de Susan Stringham – să-şi închipuie. Susan, în sinea ei, era convinsă că Bostonul n-o aprecia pe Milly, şi avea grijă doar ca ea să aprecieze Bostonul, şi că orice presupusă afinitate dintre cele două caractere era înşelătoare şi deşartă. Ea însă o aprecia pe fată şi trăia momentul cel mai profund al vieţii ei acum, supunându-se tendinţei de a tăinui ceea ce observa. N-ar fi putut să explice nimeni n-ar îi înţeles-o. S-ar fi spus lucrurile inteligente, obişnuite la Boston – doamna Stringham era din Burlington, Vermont, care, susţinea ea cu tărie,

era inima Noii Anglii, Bostonul fiind „prea departe în sud” – dar acele lucruri n-ar fi limpezit defel situaţia.

Nu putea să existe o mai bună dovadă decât această rapidă distanţare intelectuală, a impresiei produse asupra prietenei noastre, care strălucea ea însăşi, îşi dădea seama, numai datorită luminii reflectate de admirabilul oraş. Şi pe ea viaţa o pedepsise, dar n-o făcuse să se izoleze; pedeapsa fusese -prozaic de obişnuită, deşi fără îndoială deloc mică; doar obişnuită, pentru a fi pe măsura ei – adică obişnuită după criteriile din Boston. Îşi pierduse mai întâi soţul, apoi mama, cu care locuise după moartea soţului; aşa încât acum, fără copii, era mai dureros de singură decât înainte. Dar nu-şi pierdu cumpătul, având, după cum spunea ea, din ce să trăiască – atâta vreme cât trăia doar cu pâine; dar cât de puţin era mulţumită cu această hrană reieşea din numele pe care şi-l luase – Susan Shepherd Stringham – în calitate de colaboratoare la cele mai bune reviste. Scria nuvele şi credea cu ardoare că avea „particularitatea” ei, arta de a prezenta Noua Anglie fără a o prezenta doar în bucătărie. Ea însăşi nu. Fusese crescută în bucătărie; cunoştea şi alte persoane care nu fuseseră; şi a vorbi în numele lor devenise astfel pentru ea o misiune literară. Dorinţa ei cea mai aprigă fusese întotdeauna de a deveni o adevărată literată, dorinţă care-i menţinea tot timpul pe nas ochelarii lucitori în funcţiune. Existau maeştri, modele, celebrităţi, mai ales în străinătate, pe care îi considera ca atare şi sub îndrumarea luminoasă a cărora trudea; erau alţii po care. Oricât de mult s-ar fi vorbit despre ei, îi considera stupizi, căci avea mult discernământ; dar toate categoriile dispăreau – încetau să însemne ceva – de îndată ce se afâa în prezenţa autenticului, a vieţii romantice înseşi. Şi asta văzu în Mildred – ceea ce făcu într-adevăr ca mjna să-i tremure un timp prea tare pentru ca să poată ţine pana. Avusese, i se părea ei, o revelaţie – una pe care nici Noua Anglie, rafinată şi gramaticală, nu putea s-o o! e: o; şi doamna Stringham, cu crâmpeiele de amintiri bine orinduite şi. Cu ingeniozităţile ei, cu micile ei strădanii şi. Ambiţii, străbătute de un filon moral personal, era cu atât mai intens receptivă şi simţea că noua ei prietenă i-ar face un. Rău dacă prietenia lor nu se dezvolta, şi că totuşi nu va rămâne nimic din tot ce a fost dacă aceasta se va consolida. Era însă dispusă să renunţe la toate celelalte lucruri, dar în timp ce-şi vedea de ocupaţiile ei bostoniene cu obişnuita-i probitate bostoniană, rămânea pe poziţie. Continua să-şi poarte cu aceeaşi rectitudine şi siguranţă frumoasă-l pălărie de fetru atât de tiroleză şi totuşi, în ciuda penei de vultur, atât de americană; îşi punea găteala din pene de

struţ cu aceeaşi onestă precauţie; îşi menţinea echilibrul pe pantele îngheţate cu aceeaşi încercată di-

«

băcie; deschidea în fiecare seară revista „Transcript” cu acelaşi amestec de curiozitate şi resemnare; era prezentă la concerte aproape zilnic cu aceeaşi risipă de răbdare şi aceeaşi economie de pasiune; ţâşnea pe poarta bibliotecii publice şi apoi pleca grăbită, cu aerul că restituie cu conştiinciozitate sau depozitează bravă, în buzunarul ei, cheia cunoaşterii înseşi; şi în fine – mai ales aceasta – urmărea în reviste firul subţire al unej fictive şi palpitante „poveşti de dragoste” ce pătrundea pe anumite căi întortocheate ale minţii ei, menţinută liberă pentru acea intrigă. Dar faptul autentic, în tot’ acest timp, se afla altundeva; faptul autentic se întorsese la New York, lăsând în urmă cele două întrebări fără răspuns, dar cu totul distincte – şi anume *de ce* era real faptul, şi dacă ea va mai fi vreodată atât de aproape de el.

6*

Pentru fiinţa la care se refereau aceste întrebări găsise o descriere convenabilă – fata i se înfăţişa întotdeauna ca într-un cadru. Cel mai de seamă fapt era că, de curând, după doar două sau trei întâlniri, fata aceasta ce-i apărea ea într-un cadru, fata ce purta o coroană de aur vechi şi un doliu care nu era ca doliul la Boston, ci mai rebel în întunecimea lui şi totodată mai frivol prin volanele lui. Îi spusese că n-a văzut nicicând pe cineva ca ea. Se întâlniseră astfel ca nişte curiozităţi opuse, şi acea simplă remarcă a lui Milly – dacă era simplă – deveni cel mai de seamă lucru din viaţa ei; făcea ca „povestea de dragoste” să-i apară o vreme lipsită de realitate şi chiar de interes; o îndemna în primul rând, şi într-o mare măsură, la recunoştinţă şi apoi la o mare compasiune. Totuşi, cât priveşte această relaţie, remarca s-a dovedit a fi tocmai cheia cunoaşterii; lămurea, ca nimic altceva, povestea sărmanei tinere. Faptul că moştenitoarea virtuală a tuturor epocilor nu cunoscuse încă niciodată pe cineva care să fie doar un simplu şi banal abonat la „Transcript” era un adevăr care – mai ales anunţat cu modestie, cu umilinţă, cu regret – descria o situaţie. / O investea pe femeia mai vârstnică, în privinţa vidului ce trebuia umplut, cu greutatea responsabilităţii; dar ân mod deosebit o îndemna să întrebe pe cine cunoscuse Mildred şi de ce fel de relaţii fusese nevoie pentru a produce asemenea surprize ciudate.

Aceasta a fost într-adevăr investigaţia care se termină cu limpezirea situaţiei: doamna Stringham auzi cum cheia cunoaşterii” se întoarse în lacăt

în momentul când îi trecu prin minte că prietena ei era însetată de cultură. Ea reprezenta pentru Milly cultura şi tocmai a trăi în conformitate cu acea' idee va fi cu siguranţă faptul cel mai de seamă. Ea ştia, isteaţa doamnă, ce reprezenta ideea însăşi şi-şi cunoştea limitele propriei cunoaşteri; o anume îngrijorare ar fi copleşit-o dacă un alt simţământ nu i-ar fi cuprins numaidecât sufletul. Era, spre norocul ei – şi o redăm prin propriile ei cuvinte – o compasiune sfâşietnare. Acest sentiment a îmboldit-o în primul rând, a părut să-i deschidă mai larg uşa romantismului decât orice altă relaţie, chiar şi cea mai cutezătoare, cu „revistele ilustrate".

— Căci acesta era adevărul: era minunat, romantic, ameţitor să ai, după cum se vedea, mii şi mii de dolari pe an, să ai tinereţe şi inteligenţă, şi dacă nu frumuseţe, atunci să te distingi cel puţin în măsură egală printr-o deosebită, nedesluşită, fermecătoare şi ambiguă ciudăţenie, ceea ce era poale şi hiai mult; iar pe deasupra să te bucuri de o libertate nemărginită, libertatea vântului din deşert – era negrăit de tulburător să fii astfel înzestrat şi totuşi să fi fost condamnat de soartă să faci greşeli mărunte, pe măsura unei minţi umile.

Din această cauză, imaginaţia prietenei noastre zbură iarăşi înapoi spre New York, unde aberaţiile erau atât de posibile în sfera intelectuală, şi tocmai de âceea vizita pe care după puţină vreme o făcu acolo prezintă un interes deosebit. Deoarece Milly o invitase cu mărinimie, ea îşi propusese să reziste dacă va putea presiunii datorate unei încrederi prea mari în judecata ei; iar faptul remarcabil era că mai rezista chiar şi la capătul a trei săptămâni. Dar între timp gândurile îi deveniseră mai îndrăzneţe şi mai libere; avea de-a face cu noi valori, cu dimensiuni complet diferite, iar faptul acesta produse o împrospătare: plecă acasă stăpânindu-şi subiectul în mod mulţumitor. New York-ul era vast, New York-ul era uimitor, cu istorii ciudate, cu generaţii năvalnice, cosmopolite în trecut, care explicau orice; şi a te apropia de tribul luxuriant a cărui ultimă floare era această minunată fiinţă, de imensul, extravagantul, neorânduitul roi, cu strămoşi ce trăiseră liber, eu veri mândri care muriseră şi ei, cu unchi îndepărtaţi, frumoase mătuşi dispărute, persoane numai busturi şi cârlionţi, păstrate, deşi atât de expuse, în marmura unor faimoase dăltuiri franceze – toate acestea, ca să nu mai vorbim de efectul unor mlădiţe mai apropiate de tulpină, însemnau că micul spaţiu al lumii ei devenise în acelaşi timp încărcat şi cuprinzător. Prietenele noastre făcuseră în orice caz un schimb; cea mai vârstnică fusese cât se putea de conştient, intelectuală, iar cea tânără, cu nenumăratele-!

revelaţii personale, fusese la fel de inconştient distinsa. Aceasta era poezie – era de asemenea istorie, gândi doamna Stringham – mai rafinată chiar decât aceea a lui Maeterimk şi. Pater, decât a lui Marbot şi Gregorovius. Ea stabili ocazii pentru lectura acestor autori, împreună cu gazda ei, dar nu prea reuşi să le dedice perioade lungi de timp; lucrurile dobândi le şi cele pierdute se scufundară în scurtă vreme în adâncurile obscure ale relativului, atât de repede, atât de intens sesizase ea ce avea de făcut. Toate scrupulele şi ezitările ei, toate avânturile entuziaste se reduseseră la o singură îngrijorare – teama că ar putea să se. Poarte nedelicat cu prietena ei. Îi era într-adevăr teamă că putea. Să-i pricinuiască vreun rău; să evite aceasta, să evite cu pietate şi ardoare, să nu facă mai degrabă absolut nimic, s-o lase neatinsă, fiindcă până şi o atingere, oricât de uşoară, oricât de îndreptăţită, oricât de entuziastă sau temătoare, ar fi numai pe jumătate destul de bună, n-ar fi decât o întinare a perfecţiunii – acesta era gândul statornic şi însufleţit or ce se impunea acum.

Să

La mai puţin de o lună după evenimentul care determinase astfel atitudinea doamnei Stringham – imediat după întoarcerea ei de la New York – i s-a făcut o propunere ce a dus la apariţia unui anume gen de problemă, şi cu aceasta delicateţea ei putea să aibă de luptat. Va pleca oare în Europa cu tânăra ei prietenă cât mai curând posibil şi va fi ea oare de acord să facă aceasta fără să pună condiţii? întrebarea a fost lansată telegrafic; i se promiteau explicaţii suficiente; i se sugera o grabă extremă şi era invitată să capituleze. Făcea onoare sincerităţii ei faptul că se predase pe loc, deşi poate nu şi logicii ei. Dorise foarte conştient, de la început, să renunţe la ceva în favoarea noii sale prietene, dar acum nu se îndoia că, practic, renunţase la totul. Procedă astfel datorită unei impresii anume, impresie care o încurajase necontenit cu tot mai multă tărie şi căreia i-ar fi dat glas, atât cât putea, spunind că farmecul acelei fiinţe consta de fapt în măreţia ei. Ar fi. Fost mulţumită doar cu atât; în afară de cazul că ar li spus în termeni mai familiari că Mildred îi făcuse cea mai covârşitoare impresie din viaţa ei. Aceasta era, în orice caz, cea mai covârşitoare explicaţie asupra lui Mildred şi, neîndoielnic, doar o asemenea explicaţie i se potrivea. Viaţa ei, cum s-ar spune, se desfăşura pe scară mare; dar totuşi nu aceasta era ceea ce interesa. Problema era firea ei, odată pentru totdeauna – o fire ce îi amintea doamnei Stringham de termenul folosit în ziare referitor la vapoarele mari şi noi, la numărul mare de „picioare de apă4* pe care îl dislocau; astfel încât dacă ai

fi dorit să te apropii cu o băreuţă, nu puteai decât să mulţumeşti, odată pusă în mişcare bărcuţa, pentru felul cum te ducea curentul. Milly se pricepea să disloce cantitatea de apă, şi deşi pare ciudat ca o fată singuratică, deloc robustă şi displăcându-i zgomotul şi ostentaţia, să învolbureze şuvoiul de apă ca un vapor uriaş, însoţitoarea ei înainta, cu simţământuî că era puternic legănată de val, alături de ea. Mai mult decât pregătită pentru acea emoţionantă existenţă, doamna Stringham nu era însă împăcată în privinţa propriei sale consecvenţe. A se angaja în situaţia aceasta pentru un timp indefinit părea să fie un mod indirect de a-şi feri, mâinile. Dacă voia să -fie sigură că nu va atinge şi nu va întina, planul cel mai loial ar fi fost, neîndoielnic, de a se ţine la distanţă de prietena ei. Ea recunoştea pe deplin acest lucru, cât şi măsura în care dorea ca fata să-şi trăiască viaţa ei, o viaţă cu siguranţă mult mai frumoasă decât a altora. Dificultatea însă pieri, din fericire, îndată ce recunoscu ceea ce s-a întâmplat foarte curând – că ea, Susan Shepherd – nume care o distra mult pe Milly – nu era una din acele persoane. Renunţase la personajul acela; acum nu mai avea o existenţă proprie; şi credea cinstit că era pe deplin pregătită pentru a o urma pe Milly. Nicio altă persoană, era sigură, nu avea această calificare în acelaşi grad, şi în fond tocmai pentru a dovedi acest fapt s-a îmbarcat plină de avânt.

Multe lucruri, deşi nu în multe săptămâni, se petrecuseră de atunci, iar unul din cele mai bune a fost, fără îndoială, chiar fericitul voiaj spre jud, trecând printr-o serie de porturi mediteraneene, care se termină'ân tulburătorul Napoli. Călătoria fusese precedată de alte două sau trei întâmplări; incidente, mai degrabă dovezi vii ale ultimelor două săptămâni pe care le-au petrecut acasă, dintre care unul o determinase pe doamna Stringham să plece val-vârtej la New York şi să petreacă acolo patruzeci şi opt de ore trepidante, înaintea plecării finale. Dar lumina puternică şi prelungită a mării absorbise restul tabloului, astfel că zile întregi, alte întrebări şi alte posibilităţi răsunară la fel de slab ca un trio de fluiere ieftine într-o uvertură de Wagner. Tocmai uvertura lui Wagner predomina în timp ce călătoreau spre nord, prin Italia, unde Milly mai fusese, şi de asemenea străbătând Alpii, locuri în parte cunoscute şi doamnei Stringham; erau însă „luate cu asalt” din pricina neastâmpărului fetei. Era de aşteptat, de altfel ea o spusese deschis, că nu va rămâne mult timp într-un loc – oarecum şi din acest motiv era ea „aparte” – sau faptul era în orice caz o consecinţă, dacă nu o cauză; totuşi nu anunţase că va forţa atât de mult nota. Doamnei Stringham i se părea firesc şi frumos că avea de recuperat ocaziile

pe care le pierduse din cauza strămoşilor desfrânaţi pe care îi pasionase Parisul, însă nu în aspectele lui mai înălţătoare, şi pe care nu-i pasionase aproape nimic altceva; dar felul ciudat de a fi al lui Milly, francheţea, ardoarea fără ţintă şi interesul neobosit – toate parte din farmecul naturii ei neobişnuite, după cum s-a arătat la început – deveniră tot mai uimitoare pe măsură ce triumfau asupra mişcării şi schimbării. Avea capricii şi idiosincrazii despre care nu s-ar fi putut spune prea mult, dar care constituiau o încântare zilnică dacă trăiai în preajma lor: de pildă, înclinaţia de a fi aproape tragic de neastâmpărată, şi totuşi de a face dinacest fapt ceva uşor ca aerul; de a fi cuprinsă de o inexplicabilă tristeţe, şi totuşi de a o face să pară limpede ca lumina zilei: de a fi cuprinsă de o neîndoielnică veselie, dar de a *fee* veselia să devină molcomă precum amurgul. Doamna Stringham înţelegea acum totul, era mai mult ca oricând pătrunsă de uimire şi admiraţie şi de părerea că trăia intens pur şi simplu pentru că împărtăşea simţămintele prietenei sale; însă existau chei speciale pe care nu le avea încă în legătura ei de chei, impresii care, deodată, ar fi putut să-i apară noi. Şi chiar această zi pe marele drum elveţian fusese, dintr-un motiv oarecare, plină de asemenea impresii, ce reflectau în vremea aceea profunzimi mai mari decât acelea pe care putuse ea să le intuiască – deşi trebuie menţionat că în două sau trei asemenea profunzimi îşi furişase privirea destul de îndelung, pentru a se pomeni dintr-o dată împinsă înapoi. Nu starea de neastâmpăr a lui Milly, pe scurt, o îngrijora acum – cu toate că, fireşte, deoarece Europa era marele sedativ american, neliniştea, ei trebuia luată totuşi în seamă; era vorba de existenţa bănuită a unui fapt ce sălăşluia în dosul acestei stări – care însă nu s-ar fi putut instala acolo de când au plecat. Din ce putea să fi izvorât deodată vreun motiv de nelinişte – nu putea ghici. Însemna să explice doar pe jumătate dacă spunea că emoţia, pentru fiecare din ele două, pierise în mod firesc şi că ceea ce lăsaseră sau încercaseră să lase în urmă

— Marile fapte serioase ale vieţii, cum îi plăcea doamnei Stringham să le numească – se ivea din nou în faţa ochilor, aşa cum se conturează obiectele prin fum când acesta începe să se risipească; fiindcă din aceste aparenţe generale părea mai degrabă să se detaşeze aspectul propriu al fetei, caracterul ei într-adevăr nedesluşit. Doamna Stringham se lăsă cuprinsă de îngrijorare când se întrebă dacă nu cumva avea de a face cu unul din cazurile mai subtile, unul din cele mai subtile, unul din cele mai rare – după cum îl numea, pentru ca să nu-i dea un nume nedemn – cazuri de

receptivitate americană. Avusese doar o clipă de teamă – se întreba dacă tânăra ei prietenă nu-i va prezenta o complicată dramă a nervilor. După o săptămână însă, în timp ce străbateau felurite meleaguri, tânăra prietenă i-a răspuns la întrebare şi i-a creat impresia, încă neclară, că exista un fapt de o asemenea realitate, încât explicaţia de natură nervoasă ar fi fost prea grosolană. Doamna Stringham se pomeni deci din ceasul acela în faţa unei explicaţii voalate şi intangibile, care însă dacă s-ar fi conturat ar fi lămurit categoric totul şi, mai mult decât atâta, ar fi arătat pe dată în ce lumină trebuia înţeleasă Milly.

O asemenea situaţie era în orice caz semnificativă, pentru stilul în care tânăra noastră putea să-i impresioneze pe cei din preajma ei şi să dovedească genul de interes pe care îl inspira. Ea acţiona – aparent fără vreun plan – asupra simpatiei, asupra curiozităţii şi fanteziei celor din jur, şi noi înşine nu vom reuşi să ne apropiem într-altfel de'ea decât cunoscând impresia lor şi împărtăşindu-te, la nevoie, confuzia. Îi reducea – ar fi spus doamna Stringham – la o consternare aprobativă; ceea ce pentru buna doamnă, în ultimă analiză, era în cea mai deplină concordanţă cu puternica ei personalitate. Ea depăşea înţelegerea, era surprinzătoare, ' numai fiindcă ceilalţi nu prea aveau grandoare. Astfel se întâmplă că, în această minunată zi pe Brunig, vraja pe care o simţea privind-o pe Milly deveni mai mult ca oricând irezistibilă; o dovadă a stării – sau a unei părţi din ea – la care fusese redusă doamna Stringham împreună cu toţi ceilalţi. Avea aproape impresia că o urmăreşte pe tânăra prietenă ca şi când, la un moment dat, ar fi vrut să se repeadă asupra ei. Dar ştia că n-ar trebui s-o facă şi că nu venise pentru asta; totuşi simţi că o urmăreşte cu o intenţie tainică şi că o observă parcă cu interes ştiinţific. I se părea că o iscodeşte, că o spionează, căutând dovezi, întinzând curse, ascunzând semne. Ceea ce va dura însă numai până când va înţelege bine ce se întâmplă; iar pânda era, la urma urmelor, un mod de a n-o scăpa din ochi pe fată, un fel de ocupaţie, o satisfacţie în sine. Plăcerea de a urmări, pe de altă parte, dacă era nevoie de un motiv, izvora din impresia că fata era frumoasă. Frumuseţea ei nu păruse la început un element al situaţiei, iar doamna Stringham, chiar în primul val de entuziasm," nu fusese atât de necizelată încât s-o menţioneze cuiva; dându-şi seama de timpuriu că pentru nerozi – şi cine, se întreba uneori, nu era nerod? — ar fi fost nevoie de prea multe explicaţii. Se învăţase să n-o menţioneze până când n-o menţiona mai întâi altcineva – ceea ce se întâmplă uneori, dar nu prea des; atunci însă se angaja cu toată forţa. O

însufleţea percepţia care se întâlnea cu propria ei percepţie, dar o şi punea în discuţie, bănuitoare, în privinţa unor amănunte; în. Acelaşi timp, îşi însuşise o asemenea şiretenie, încât folosea acelaşi cuvint pe care îl folosea majoritatea oamenilor. Îl folosea pentru a părea şi ea neroadă, şi pentru a pune astfel capăt problemei; spunea că prietena ei era fadă, urâtă chiar, în cazul unor insistenţe deosebit de mari; dar că părea să aibă „teribil de multe lucruriacesta era felul ei de a descrie o fată care, din cauză că avea neîndoielnic prea multă frunte, prea mult nas, o gură prea mare şi totodată prea puţină culoare convenţională ori linieconvenţională, era expresivă, cu trăsături neregulate, aparte, atât când vorbea cât şi atunci când tăcea. Când Milly zâmbea, era un eveniment public – când nu zâmbea, era un capitol de istorie. Ele se opriseră pe Brunig pentru a lua prânzul, iar acolo, îneântate de peisaj, îşi puseră problema unei şederi mai îndelungate.

Doamna Stringham începuse acum să facă recunoaşteri emoţionante, mici şi pregnante ecouri ale unui trecut păstrat intr-o cutie mult mânuită, dar care, dacă apăsai pe un resort şi o ţineai la* aer, se dovedea că mai ticăie la fel da tare ca un ceas vechi şi de nădejde. Neuitata „Europă” a tinereţii ei fusese reprezentată, în parte, de cei trei ani petrecuţi în Elveţia, un semestru întreg la şcoală la Vevey, cu premii sub forma unor medalii de argint legate cu panglici albastre şi a unor plimbări prin trecători line, atacate cu bastoane de alpinism. Cele mai bune la învăţătură erau duse în vacanţe pe culmi foarte înalte, iar prietena noastră putea acum să-şi dea seama, având în vedere familiaritatea ei cu vârfurile minore, că fusese una dintre cele. Mai bune eleve. Aceste amintiri, sacre astăzi, fuseseră pregătite în încăperile amuţite ale trecutului, şi erau consecinţa educaţiei date celor două surori, fiice rămase de timpuriu fără tată, de către curajoasa lor mamă din Vermont care, îşi dădea ea seama acum, elaborase precum Columb, fără să fie ajutată, o anumită concepţie despre cealaltă parte a globului. Depistase localitatea Vevey, cu agerimea ei naturală şi cu o extraordinară exactitate, încă la Burlington j după’care se îmbarcase, călătorise pe mare, debarcase, explorase şi mai ales acţionase cu folos. Le oferise fiicelor sa) e cei cinci ani în Elveţia şi Germania care aveau să le asigure de-a pururi un criteriu de comparaţie pentru toate călătoriile viitoare şi aveau să-şi pună amprenta mai ales asupra celei mici – Susan – ceea ce, după cum şi-o spunea adesea doamna Stringham, contase enorm. Pentru doamna Stringham contase enorm de” multe ori, şi în situaţii foarte diverse faptul că, datorită perseverenţei, chibzuinţei şi cutezanţei mamei sale, devenise o femeie de

lume. Existau o mulţime de femei cu o sumedenie de calităţi pe care ea nu le avea; pe de altă parte însă nu erau femei de lume şi nu ştiau că ea era (ceea ce îi convenea fiindcă le distanţa şi mai mult) şi nici cum îi dădea ei faptul acesta posibilitatea să le judece. Nu se privise nicicând atât de mult în această lumină ca în. Actuala fază, destul de puţin dirijată, a pelerinajului alături de Milly; şi conştiinţa acestui fapt făcea poate ca stăruinţa ei de a se opri puţin să pară mai intensă decât credea. Zilele nerecuperabile se întoarseră din depărtări; ele se asociau cu senzaţia aerului de munte răcoros şi cu tot ceea ce persista ca o mireasmă nepieritoare în veşmântul sfâşiat al tinereţii – gustul mierii şi abundenţa laptelui, tălăngile vitelor, năvala torentelor, mireasma ierburilor parfumate călcate în picioare şi ameţeala din faţa cheiurilor adânci.

Milly de asemenea simţea aceste lucruri, şi o impresiona în anumite clipe pe însoţitoarea ei – astfel s-ar fi exprimat doamna Stringham – aşa cum prinţesa dintr-o tragedie convenţională ar fi putuf s-o impresioneze pe confidentă, dacă acesteia din urmă i s-ar fi îngăduit vreodată să aibă o emoţie personală. Că o prinţesă nu putea să fie decât o prinţesă era un adevăr pe care o confidentă, oricât de sensibilă ar fi fost, trebuia să-l accepte. Doamna Stringham era o femeie de lume, dar Milly Theale era o prinţesă, singura pe care o cunoscuse, iar acest fapt, în felul său, conta şi el foarte mult. Era ceva perfect definit pentru cel în cauză – şi pentru toţi ceilalţi o calitate perfect palpabilă. Ar fi putut să însemne, din cauza singurătăţii pe care o implica şi a altor mistere, povara sub care îşi închipuia că admirabilul cap al prietenei se apleca uneori atât de supus. Milly fusese de acord la prânz că vor rămâne acolo şi o lăsase să inspecteze odăi, să aranjeze totul, să se îngrijească de trăsură şi cai \ erau responsabilităţi caws acum reveneau doamnei Stringham ca ceva firesc şi care totuşi, dintr-un motiv oarecare, mai ales cu acest prilej, o făcură să-şi dea seama – cu multă plăcere, copleşitor, aproape magnific – ce însemna să trăieşti în preajma celor mari. Tânăra ei prietenă avea o capacitate aproape sublimă de a nu lua în seamă dificultăţile, de care însă nu se debarasa nicidecum aşa cum se ştie că fac multe persoane încântătoare, trecându-le pur şi simplu asupra altora. Le ţinea la distanţă: era o problemă care nu intra niciodată în perimetrul ei; nici cea mai plângăreaţă confidentă n-ar fi putut s-o introducă; iar a păşi pe calea unei confidente însemna p/în urmare a trăi ferită de dificultăţi. Serviciul, cu alte cuvinte, era atât de uşor de făcut, încât totul îţi apărea, precum viaţa la curte, fără greutăţi. Totul se reducea, bineînţeles, la situaţia

bănească, iar doamna noastră, care observa fără preget, reflectase până acum de mai multe ori că, vorbind de „diferenţă”, tocmai acesta era faptul incomparabil care avea, la urma urmelor, importanţă. Doamna Stringham nu şi-ar fi putut închipui că există o persoană mai puţin înclinată spre risipă şi ostentaţie vulgară decât Milly; dar cu toate acestea, adevărul adevărat era că fata nu se putea desprinde de bogăţia ei. Putea s-o lase pe scrupuloasa-i însoţitoare absolut singură cu bogăţia şi să nu pună nicio întrebare, să nu tolereze nici chiar o aluzie; dar bogăţia se afla în cutele frumoase ale rochiei negre, scumpe pe care şi-o târa prin iarbă pe când se depărta fără ţintă; se afla în buclele ciudate şi splendide ale părului ei „coafat”, fără să ţină seama câtuşi de puţin de *la mode du jour,* care se iveau sfioase de sub pălăria ce sfida la fel de mult moda, o tradiţie personală ce sugera un soi de nobilă lipsă de eleganţă; licărea din filele netăiate ale vechiului volum Tauchnitz pe care, înainte de a pleca, îl luase automat cu ea. Nu putea să alunge bogăţia nici din îmbrăcăminte, nici din mers, nici din lecturile sau gândurile ei; nici prin surâsul ei nu putea s-o alunge într-o absenţă iluzorie sau s-o spulbere printr-un suspin uşor. N-ar fi putut s-o piardă chiar dacă ar fi încercat – asta însemna să fii într-adevăr bogat. Trebuia să fii ceea ce erai,

Deoarece după un ceas fata nu se întorsese încă, doamna Stringham, deşi însorita după-amiază era încă la început, o porni cu precauţie în aceeaşi direcţie, cu gândul s-o însoţească în cazul că Milly ar fi dorit să facă o plimbare. Dar scopul de a o întâlni era de fapt mai puţin distinct decât consideraţia cuvenită faţă de o posibilă preferinţă pentru singurătate; aşa încât, din nou, buna doamnă porni liniştită spre ceea ce i se păru chiar ei a semăna cu o „uneltire”. N-avea încotro şi de altfel nici nu-i păsa, fiind sigură că în fond nu voia să încalce limita, ci să se oprească la timp. Tocmai pentru a fi în stare să se oprească la timp umbla cu grijă, dar cu acest prilej trebui să meargă mai departe decât altădată, căci umblă în zadar, şi în cele din urmă cu oarecare îngrijorare, pe cărarea pe care crezu că apucase Milly. Cărarea şerpuia pe un povârniş şi prin poieni alpine mai înalte, pe unde în ultimele zile, în vreme ce treceau deasupra sau pe la poalele lor, doriseră adesea să rătăcească; iar apoi se pierdea într-o pădure, urca tot mai sus şi mai sus, ţinta ei fiind desigur un mic grup de cabane cafenii situate pe culmi. Doamna Stringham ajunse la cabane la timpul potrivit, iar acolo primi de la o bătrână năucă, o femeie înfricoşătoare la vedere, o indicaţie folositoare. Tânăra fusese văzută nu demult trecind mai departe peste o creastă, spre un loc unde poteca, după cum observă de fapt neobosma

noastră urmăritoare cu un sfert de oră mai târziu, cobora iarăşi brusc şi ameninţător. Ducea undeva, dai' parcă se pierdea în spaţiu, căci coasta muntelui părea, din locul unde se oprise ea, să dispară pe neaşteptate, ducând probabil spre o cărăruie nevăzută de dedesubt. Nu şovăi mult, căci zări deodată pe un colţ de stâncă, la o depărtare de douăzeci de paşi, volumul Tauchnitz pe care fata îl luase cu sine şi care dovodea că doar cu puţin timp înainte trecuse pe acolo. Lăsase cartea care o împovăra şi intenţiona eu siguranţă s-o ia la întoarcere; dai' fiindcă n-o luase încă de acolo, ce Dumnezeu s-o fi întâmplat cu Milly? Doamna Stringham, mă grăbesc să adaug, urma să afle peste câteva clipe, şi doar din întâmplare nu-şi trădă prezenţa, înainte de scurgerea acelor clipe, prin profunda ei frământare.

s» 2

Locul acela, cu poteca ee cobora după o cotitură bruscă, mascată de stânci şi arbuşti, părea să se scufunde într-n prăpastie şi să devină pur şi simplu o „privelişte4* pano – – ramică deosebit de frumoasă, dar mult proiectată în afară şi ameţitoare. Milly, tentată de promisiunea priveliştii, coborâse acolo fără oprire, până când întreaga panoramă se tifla în faţa ei; iar aici, în locul ce i se păru prietene' ei a fi o muchie periculoasă, Milly şedea la largul ei. Cărarea continua nud departe, dar fata se oprise pe o lespede de stâncă la capătul unui scurt promontoriu, care ducea la dreapta spre abisuri, fiind situată din fericire

— Sau poate din păcate – în aşa fel încât era, în cele din urma, vizibilă. Căci doamna Stringham îşi înăbuşi un ţipăt, dându-şi seama de ceea ce socotea a fi primejdia unui asemenea loc de popas pentru o fetişcană – posibilitatea de a aluneca, de a face un pas greşit, de a sări, de a se prăvăli printr-o singură mişcare nesocotită, o întoarcere a capului – puteai să ştii? — în abisul ele jos. O mie de gânduri în acea clipă ţiuiau în urechile bietei femei, dar fără să răzbată până la Milly. Simţi o asemenea zguduire, încât rămase împietrită ţinându-şi răsuflarea. La început i se înfăţişase posibilitatea unei intenţii latente – oricât de nesăbuită ar fi fost ideea; a unei concordanţe date în vileag între capriciul lui Milly şi o oribilă şi tainică obsesie. Dar cum doamna Stringham stătea înlemnită, de parcă un sunet, o silabă doar ar fi putut produce tresărirea ce ar fi fost fatală, chiar-şi scurgerea câtorva secunde avu un efect liniştitor. Îi dădu timp să înregistreze impresia care, după câteva minute, când se retrase uşurel, deveni cea mai puternică şi mai persistentă. Şi anume impresia că fata,

cugetând acolo profund, dar cu nesăbuinţă, nu cugeta asupra unei sărituri; dimpotrivă, cum şedea acolo, era mai mult într-o stare de nobilă şi neţărmurită meditaţie, ce nu avea nimic de câşligat de pe urma unui act violent. Milly privea în jos la împărăţiile lumii şi, deşi acest singur fapt ar fi putut să-i rătăcească mintea, cu siguranţă că n-ar fi renunţat la ele. Alegea oaie printre ele, sau le vroia pe toate? Această întrebare, înainte ca doamna Stringham să ia o hotărâre, făcea ca altele să apară lipsite de noimă; ca urmare înţelegea, sau cel puţin aşa credea, că fiind primejdios îă strige, să dea glas unei mirări, mai cuminte ar fi fost să se retragă aşa mm venise. Mai privi un timp ţinându-şi răsuflarea, iar după aceea nu-şi mai dădu seama cita vreme trecuse de când era acolo.

Nu prea multe minute, probabil, deşi nu i se păruseră puţine şi i-au dat atât de mult de gândit, nu numai pe când mergea spre casă, dar şi după aceea în timp ce aştepta la han, încât era încă preocupată când, târziu după-amiază, apăru şi fata. Doamna Stringham se oprise în punctul de pe cărare unde se afla cartea, o luase în mână, şi cu creionul ataşat la lanţul de ceas scrisese pe copertă: d *bientot!* Apoi, cum fata continua să întârzie, măsurase timpul, însă fără să se mai neliniştească. Faptul însemnat ce-i stăruia în minte era tocmai convingerea că viitorul nu va exista pentru prinţesa ei sub forma unei eliberări categorice sau simple de osânda umană. Nu va fi vorba de un salt vertiginos şi deci de o scăpare rapidă. Va lua viaţa pieptiş, şi poate că tocmai această chemare năvalnică îi absorbise întreaga atenţie – în vreme ce şedea acolo pe stâncă. Doamna Stringham era astfel în stare să-şi spună, chiar după un alt interval de timp mai lung, că tânăra ei prietenă continua să fie absentă nu din pricină că hotărâse să-şi curme viaţa, oricât de prielnică ar-fi fost ocazia. Nu s-ar fi sinucis; ştia că era sortită unei vieţi mult mai complicate; aşa îi apăruse în clipa când, nu cu puţină groază, o descoperise. Imaginea pe care o păstră astfel doamna mai vârstnică avea caracterul unei revelaţii. În timp ce o urmărea eu răsuflarea tăiată, o văzu într-alt fel pe prietena ei; tipul ei, aspectul, semnele, istoria, starea ei, frumuseţea, misterul ei, toate se dezvăluiau în mod inconştient aerului alpin, toate întrunite pentru a hrăni flacăra doamnei Stringham. E vorba de lucruri ce ne vor apare mai limpezi, reflectate deocamdată de entuziasmul prietenei noastre, mai puternic decât orioe îndoială. Cu această recunoaştere încă nu se prea obişnuise, dar avea parcă la picioare o mină preţioasă. I se părea că stătea lângă gura minei, încă inaccesibilă. Dar mina trebuia exploatată şi cu

siguranţă că va da la iveală o comoară. Doamna Stringham nu se gândea însă la aurul, la averea lui Milly.

Când se întâlniră „fata nu zise nimic despre cuvintele scrise pe carte, iar doamna Stringham observă că nu o avea la ea. O lăsase acolo şi probabil nu-şi va aminti niciodată de ea. Însoţitoarea ei hotărî pe dată să nu-i spună că o urmărise; iar la cinci minute după întoarcerea ei, într-un mod destul de surprinzător, preocuparea lui Milly, indicată şi de uitarea ei, ieşi la iveală:

— Ai crede că sunt foarte nesuferită dacă aş spune că,

În fond…?

Când auzi primul cuvânt al ântrebării, doamna Stringham se şi gândise la tot ceea ce era în stare să se gândească şi schiţă de ândată un asemenea gest, încât vorbele lui Milly dădură naştere unei uşurări vizibile:

— Nu-ţi place că ne-am oprit aici – ai prefera să mergi mai departe? Vom pleca mâine în zori – sau cât de devreme îţi convine; acum e prea târziu ca să pornim din nou la drum. Şi zâmbi pentru a arăta că glumise când insinuase că fata ar fi dorit să pornească în goană imediat. Am stăruit prea mult să ne oprim, adăugă ea; aşa că am să mă ânvăţ minte,

Milly savura de obicei cu plăcere glumele bunei sale prietene; dar de data aceasta era dusă pe gânduri

— Oh, da, să ştii că nu-mi dai pace.

Şi stabiliră, fără a mai lungi vorba, să-şi reia călătoria dimineaţa. Interesul tinerei turiste pentru amănuntele problemei – cu toate că doamna mai vârstnică declarase că va consimţi să fie târâtă oriunde – păru să piară imediat după aceea; făgădui totuşi să se gândească până la cină unde ar fi putut să meargă, acum că aveau lumea toată în faţa lor – cina fiind comandată la ora când se aprindeau lumânările. Fuseseră de părere că lumânările: aprinse la hanurile de la marginea drumului, în ţările străine, în peisajul de munte, dădeau mesei de seară o poezie deosebită – acestea fiind aventurile modeste, rafinamentele de impresie, la cafre, cum ar fi spus ele, ţineau morţiş. Acum, înainte de a lua masa, se părea că Milly intenţiona să „se odihnească”; dar după trei minute, ea nu se mai odihnea, ci

în

întrebă deodată, trecând brusc Ia. Alt subiect, de parcă ar fi făcut o săritură de mii de mile:

— Ce ţi-a spus doctorul Finch pe data de nou:! când î-ai Văzut între patru ochi la New York?

Abia mai târziu înţelese complet doamna Stringham de ce întrebarea o descumpănise mai mult decât ar fi putut să justifice bruscheţea ei; deşi ca urmare, chiar în clipa respectivă, se înspăimântă într-atâta, încât era gata să dea un răspuns fals. Trebuia să se gândească, să-şi amintească ocazia, data de „nouă”, la New York, când îi văzuse pe doctorul Finch între patru ochi, şi să-şi aducă aminte ce i-a spus el atunci; şi când îşi aminti totul, o clipă i se păru că el ar fi spus ceva de o imensă importanţă. Dar de fapt nu spusese; doar părea să fi vrut să spună. Pe data de şase – înainte cu zece zile de îmbarcarea lor – venise în grabă de la Boston, îngrijorată din pricina unui mic dar suficient de puternic şoc, auzind că Mildred se îmbolnăvise brusc, suferise, dintr-o cauză obscură, un acces care ameninţa să anuleze călătoria lor. Dar din fericire urmările s-au anunţat a fi neînsemnate, grijile durând doar câteva ore; călătoria va fi nu numai posibilă, dar o „schimbare” va fi chiar foarte recomandabilă; şi dacă plină de zel discutase cinci minute între patru ochi cu doctorul, aceasta s-a întâmplat, evident, la insistenţa lui şi nu a ei. Nu discutaseră aproape nimic altceva decât despre calităţile tămăduitoare ale Europei; şi amintindu-şi faptele, această asigurare putea s-o dea acum:

— Nimic, pe cuvântul meu de onoare, ce n-ai putea să ştii sau n-ai fi putut atunci să afli. N-am niciun secret cu el în legătură cu tine. Ce te face să bănuieşti? Nu prea îmi dau seama de unde ştii că am vorbit între patru ochi.

— Nu, dumneata nu mi-ai spus niciodată, zise Milly. Şi nu mă refer la cele douăzeci şi patru de ore cât m-am simţit rău, dnd era firesc să vă consultaţi. Vreau să spun, după ce m-am simţit mai bine – chiar fruntea plecării dumitale acasă.

Doamna Stringham se miră:

— Cine ţi-a spus că l-am văzut atunci?

— El în orice caz nu – şi nici dumneata nu mi-ai scris despre asta mai târziu. Vorbim acum pentru prima oară.

Tocmai de aceea! declară Milly, cu ceva pe chip şi -in glas care, în clipa următoare, trădă însoţitoarei sale că, **ÎS** fond, nu ştia nimic, îşi închipuise doar şi, lansând la Infim* plare întrebarea, nimerise; şi totuşi, de ce o preocupa problema? Dar dacă nu eşti, după cum mă asiguri, contidenta lui, zâmbi ea, n-are nicio importanţă.

— Nu îi sunt confidentă şi n-avea nimic să-mi încredinţeze. Dar nu te simţi cumva bine?

Doamna Stringham era dornică să afle adevărul, deşi posibilitatea pe care o menţiona părea nelalocul, ei – dovada fiind că Milly urcase muntele. Fata avea obrazul mereu, alb, fapt pe care toţi prietenii ei se obişnuiseră să-l treacă cu vederea, şi faţa ei era adesea mai luminoasă când, aparent, exprima mai puţin curaj. Ea continuă o vreme să zâmbească misterios.

— Nu ştiu. Habar n-am. Dar poate că e bine să. Aflu „

Doamna Stringham era nespus de înduioşată.

— Ai vreun necaz – te doare ceva?

— Nam absolut nimic. Dar uneori mă întreb!

Da, stărui ea, ce te întrebi?

— Ei-bine, cât de mult timp o să am parte.

Doamna Stringham privi în gol.

— Parte de ce? Doar nu de suferinţă?

— De tot, De tot ce ara.

îngrijorată din nou, duioasă, prietena noastră: v. Mai ştia ce să creadă.

— Ai totul; aşa încât, când spui „mult”…

— Mă întreb, interveni fata, până când o sa am? Dacă am, într-adevăr.

Vorbele acestea o tulburară, sau cel puţin o derutară pe prietena ei, care rămase mişcată, căci era întotdeauna mişcată de o anume neajutorare ce transpărea din graţia lui Milly, de o anumită bruscheţe a mişcărilor ei, deşi desluşi acum parcă un fel de licărire batjocoritoare în expresia fetei.

— Dacă ai vreo boală?

— Dacă am totul, râse Milly.

— A, în privinţa asta – aproape ca nimeni altcineva.

— Atunci, pentru cât timp?

Ochii doamnei Stringham o implorară; se apropiase de ea şi o înlănţui pe jumătate cu braţele ei impetuoase.

j – Aripile porumbiţei

— Vrei să consulţi pe cineva? Iar apoi, fiindcă fata îi răspunse clătinând încet din cap, deşi părând parcă puţin mai atentă, zise: Vom merge negreşit la cel mai bun doctor de aici.

Acest îndemn produse de asemenea o privire aprobativă şi o tăcere dulce şi vagă, ce lăsa problema deschisă; şi atunci prietena noastră se pierdu de-a binelea:

— Spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, dacă ai vreun necaz.

— Nu cred că am într-adevăr totul, zise Milly, ca pentru a explica – şi de parcă ar fi vrut să dea lucrurilor o întorsătură glumeaţă.

— Dar oare, ce aş putea face pentru tine?

Fata şovăi, apoi păru gata să-i spună; dar deodată se răzgândi şi se exprimă altfel:

— Scumpa mea – sunt doar prea fericită!

Aceasta le apropie, dar întări într-un fel bănuiala” doamnei Stringham:

— Atunci, ce se întâmplă?

— Asta se întâmplă – nu pot îndura.

— Dar ce crezi că-ţi lipseşte?

Milly aşteptă o clipă; apoi află răspunsul şi găsi pentru el o expresie palidă de bucurie.

— Puterea de a rezista fericirii pe care o am!

Doamna Stringham rămase pe gânduri —: avea impresia că era „dusă cu vorba”, o posibilă, probabilă ironie – iar duioşia ei se reînnoi într-un murmur prelung de teamă.

— Pe cine vrei să consulţi? — căci era ca şi cum priveau în jos, din înălţimea lor, la un continent de medici. Unde vrei să mergi mai întâi?

Pentru a treia oară Milly căzu pe gânduri; dar reveni La rugămintea de acum câteva clipe.

— Am să-ţi spun la cină – la revedere până atunci.

*’1**

Şi părăsi încăperea, zglobie, ceea ce dovedea însoţitoarei ceva care iarăşi o bucură în mod deosebit, ca o făgăduinţă reînnoită că vor relua călătoria. Episodul acesta ciudat fiind încheiat, doamna Stringham cugeta pe când şedea din nou cu o croşetă în mână şi un ghem de mătase alături – „distinsa” îndeletnicire pe care nro părăsea niciodată – că această stare de spirit mistificatoare fusese precipitată, neîndoielnic, de oprirea lor prelungită, care de fapt: nu fusese pe placul fetei. Nu trebuia decât să admită că nemulţumirea ei era doar o expresie a excesului bucuriei de a trăi, şi atunci totul părea firesc. Nu se putea opri din cauza bucuriei, dar putea merge mai departe din acelaşi motiv, şi având simţământul că mergea mai departe, ea plutea iarăşi, era redată întinselor spaţii. Nu ocolea vreun adevăr – eel puţin aşa nădăjduia Susan Shepherd – şezând acolo în timp ce amurgul cobora şi simţind cu şi mai multă acuitate că situaţia tinerei fete era magnifică. La acea înălţime, seara era fireşte friguroasă, iar călătorii porunciseră în timpul mesei să li se facă foc; marele drum alpin îşi afirma prezenţa cutezătoare prin geamurile mici ale ferestrelor joase şi curate, prin întâmplări la uşa hanului, galbena *diligence*, căruţele mari, trăsurile

particulare acoperite, grăbite, amintind prietenei noastre pline de fantezie de poveşti vechi, de tablouri vechi, fugi istorice, retrageri, urmăriri, lucruri ce se întâmplaseră şi care într-adevăr, printr-o ciudată potrivire, o ajutau să introducă semnificaţii din cele mai interesante în relaţia în care era acum atât de profund implicată. Era firesc ca această mărturie a măreţiei prietenei ei să i se pară, în cele din urmă, cea mai de seamă dintre semnificaţii; căci ea însăşi era instalată în acea situaţie magnifică de parcă ar fi fost într-o trăsură a curţii, şi un asemenea mod de a înainta, o asemenea privelişte văzută dintre perne purpurii avea, evident, mult mai mult de oferit. După ce lumânările au fost aprinse pentru cină şi perdelele scurte şi albe au fost trase, Milly reapăru, iar atmosfera din mica încăpere deveni plină de romantism. Farmecul n-a fost câtuşi de puţin risipit de cuvintele pe care le rosti fără să piardă timpul, bucurând-o pe răbdătoarea-i prietenă:

— Vreau să plec direct la Londra.

Afirmaţia era neaşteptată şi nu corespundea planurilor pe care şi le făcuseră la plecare; când Anglia păruse, dimpotrivă, mai degrabă să fie dată la o parte şi amânată

— Văzută, cum s-ar zice, la capătul unui drum de pregătiri şi iniţieri. Londra, cu alte cuvinte, ar fi putut să fie punctul culminant, cucerită ca şi cum s-ar fi dat im asediu, prin înaintări treptate. Saltul considerabil făcut de Milly era de aceea eu atât mai impresionant, căci astfel

ii apărea întotdeauna doamnei Stringham orice simplificare; pe deasupra, avea să-şi amintească după aceea ca un început de dramă, cuvintele prin care fata îşi exprimase, printre lumânările fumegânde, preferinţele şi care dezvatiaseră şi alte lucruri, în vreme ce zornăitul lanţurilor de la căruţe în aerul rece le ajungea la urechi, împreună cu bocănitul copitelor, zdrăngănitul căldărilor şi întrebările străine, răspunsurile străine, toate făcând parte din conversaţia voioasă de pe drum. Fata şi-o smulse din suflet, aşa cum şi-ar fi smuls o spovedanie, ca pe un lucra faţă de care îşi recunoscu sfiala şi care părea s-o înfăţişeze drept superficială; îi venise în minte ideea că în Europa o interesau mai ales „oamenii41, în măsura în care îi putea cunoaşte, iar că dacă prietena ei voia cu adevărat să ştie, viziunea acestei noţiuni echivoce o obsedaşe în zilele dinainte, în muzee şi biserici, şi îi adumbrise admiraţia pură pentru peisaj. O interesa peisajul – da; însă îl voia omenesc şi personal, şi tot ceea ce putea spune era că la Londra va găsi – nu-i aşa? — mai mult decât oriunde un asemenea peisaj. Reveni la ideea că dacă nu-i mai rămânea mult timp – dacă s-ar întâmplă ca nimic să nu mai dureze mult pentru ea – ei bine, lucrul de care vorbea *îi* va oferi cele mai mari satisfacţii în timpul rămas, va fi probabil mai puţin decât orice altceva o irosire a vremii pe care o mai avea. Ea rosti această ultimă idee cu o asemenea veselie, încât doamna Stringham n-a fost din nou descumpănită, fiind de fapt gata – dacă se punea problema unei morţi timpurii – să-şi trăiască propriul viitor ’potrivit intenţiei lui Milly. Bine; vor mânca şi vor bea, căci cine ştie ce va aduce ziua de mâine; şi de acum înainte vor avea în vedere mâncarea şi băutura. Intr-adevăr, mâncară şi băură în seara aceea parcă în spiritul hoţărârii luate; iar drept urmare atmosfera, înainte de a se despărţi, se mai limpezise.

S-a limpezit poate, dezvăluind ochilor un orizont prea amplu – prea amplu, adică, în comparaţie cu semnele de viaţă prezentate. Ideea despre „oameni” nu se lega în mintea lui Milly de anume persoane, şi cele două doamne hotărâră să debarce, complet necunoscute, – la Dover. Nu-şi făcuseră nicd o relaţie; şi doamna Stringham dădu glas propunerii, ca să va? a ce efect va avea. Nu produse niciun efect la început, decât remarca fetei că nu ţinea la. Societate sau la cunoştinţe agasante; nimic n-o interesa mai puţin decât prilejul pe care îl reprezenta în general, pentru compatrioţii ei, un geamantan de „scrisori de recomandare*. Nu era vorba pe scurt de oamenii după care umblau compatrioţii lor; era vorba de peisajul uman, peisajul vieţii engleze în sine, în felul cum ar ’putea să-l privească ele – o

lume imaginată întotdeauna după ceea ce ai citit şi ai visat. Doamna Stringham aprecia valoarea acestei lumi, dar mai târziu, când se ivi ocazia, ţinu cu tot dinadinsul să remarce că ar putea să fie plăcut să cunoşti dinainte chiar şi un singur om. Aceasta însă nu reuşi, *cum* s-ar zice în limbajul de toate zilele, „să prindă” la Milly, aşa încât trebui să meargă până la capăt:

— N-am înţeles oare de la tine, în această privinţă, că i-ai făcut domnului Densher un fel de promisiune?

O clipă simţi că privirea lui Milly exprima unul din două lucruri – sau că voia să pară nesigură, sau că numele domnului Densher nu stârnea niciun ecou. Dar tocmai fiindcă se arăta atât de nesigură în privinţa promisiunii, interlocutoarea ei deduse imediat că o asocia cu ceva; trebuia să fie o făgăduinţă făcută cuiva anume, pentru.ca să fie astfel repudiată. Până la urmă fata admise că *era* vorba de domnul Merton Densher, tânărul englez neobişnuit de deştept care îşi făcuse apariţia la New York cu. O misiune literară specială – nu-i aşa? — cu puţin timp înainte de plecarea lor şi care fusese de trei sau patru ori în casa ei, în scurta perioadă dintre vizita ei la Boston şi şederea doamnei Stringham la ea; cu greu îşi aminti că îi vorbise acestei doamne, imediat după aceea, despre nădejdea exprimată” de personajul în cauză că Milly nu va face niciodată un lucru atât de cumplit ca acela ele a veni la Londra fără să dea un semn de viaţă. Îl lăsase să nutrească această nădejde, exprimată într-o formă ce putea să pară puţin cam îndrăzneaţă, lucru pe care acum îl recunoscu; nu făcuse nimic pentru ca s-o ştirbească şi nici ca s-o întărească; dar o făcuse pe doamna Stringham să regrete că nu-l întilnise pe domnul Densher. Se gândise din nou la el, după aceea, femeia mai vârstnică; observase de asemenea că pe Milly, aparent, n-o preocupa prea mult – ceea ce fata probabil lăsase uşor să se înţeleagă; şi cum o interesa tot ce se referea la ea, se lămuri singură şi în van că „de n-ar fi fost călătoria, tânărul englez ar fi putut deveni o cunoştinţă mai bună. Faptul că era o cunoştinţă a fost unul din semnele care, în primele zile. Contribuise la imaginea ei despre Milly ca despre o tânără ce avea lumea întreagă în faţă, stârnind însă totodată milă şi uimire. Singură, fără mamă, neocrotită, dar având şi alte caracteristici pregnante, ca de pildă casa ei mare, averea mare, marea-i libertate, ea începuse în ultima vreme să „primească’*, deşi era încă atât de tânără, ca o femeie mai vârstnică – întocmai cum făceau prinţesele, nevoite să respecte convenţii sociale şi trebuind de aceea să se maturizeze foarte de timpuriu. Dacă era limpede pentru doamna Stringham că domnul Densher plecase într-altă parte în

cadrul misiunii sale, înaintea vizitei ei la New York, nu i-a fost greu să descopere că se întorsese mai târziu pentru o zi sau două, ’adică după a doua călătorie a ei – că el, în fine, reapăruse într-o singură ocazie, în drumul spre vest: în drumul său dinspre Washington, după cum credea ca, deşi se făcuse nevăzut în vremea când ea şi prietena ei se pregăteau da plecare. Nu-i trecuse prin cap înainte să exagereze – nu-i trecuse prin cap că ar fi putut face aceasta; dar parcă îşi dădea seama în astăseară că existaseră destule indicii în această relaţie pentru a satisface, pentru a provoca chiar ideea că putea să conţină ceva mai profund.

Doamna Stringham zise îndată că, indiferent dacă făgăduise sau nu, Milly va putea la nevoie să acţioneze potrivit permisiunii lui de a-i da un semn de viaţă; la care Milly răspunse prompt că posibilitatea aceasta, deşi evidentă, va fi cu totul zadarnică, fiindcă, neîndoielnic, domnul Densher se afla încă în America. Avea mult de’lucru acolo – şi de-abia începuse; şi se prea poate ca ea să nu se fi gândit deloc la Londra dacă n-ar fi fost sigură că el se va întoarce mai târziu. Însoţitoarea ei îşi dădu seama că în momentul când tânăra noastră se încumetase să se dezvăluie într-atâta, înţelesese şi că depăşise limita; părere ce nu se atenuă când în clipa următoare spuse, lipsită oarecum de prezenţă de spirit, ’că ultimul lucru pe care-l dorea era de a da impresia că fuge după el. Doamna

Stringham se întrebă în sinea ei cum putea să fie vorba de o asemenea impresie – şi brusc îşi dădu seama de această primejdie; dar deocamdată nu zise nimic – vorbi doar de alte lucruri: ca, de pildă, că dacă domnul Densher era plecat, n-avea decât, şi cu asta basta; apoi că, bineînţeles, trebuiau să fie discrete’cu orice preţ. Dar care era măsura discreţiei şi cum putea să fie sigură? Astfel că, pe când stăteaii acolo, începu să vorbească de propriul ei caz: avea şi ea o posibilă legătură cu Londra pe care se gândea tot atât de puţin s-o renege, pe Cât dorea să rişte bizuindu-se pe ea. Cu alte cuvinte, o distră pe Milly în seara aceea cu povestea lui Maud Manningham, acea tânără englezoaică ciudată dar interesantă de care se ataşase în mod deosebit pe vremuri, la şcoala din Vevey; căreia îi scrisese după ce s-au despărţit la început la intervale inegale, ca apoi corespondenţa să se întrerupă. Dar prietenia aceasta fusese, totuşi, la vremea aceea un exemplu frumos de statornicie tinerească şi ea a prins din nou viaţă, de la sine, când se căsătoriseră. Atunci şi-au scris din nou cu drag şi scrupulozitate – doamna Lowder, prima; şi şi-au mai trimis apoi una sau două scrisori. Acesta a fost însă sfârşitul – deşi n-a avut loc o ruptură, ci doar o încetare

lină. Maud Manningham făcuse, credea ea, o căsătorie. Foarte bună, în timp ce ea, una mai modestă; în afară de aceasta, distanţa, deosebirile, prea puţine preocupări comune şi imposibilitatea reîntâlnirii duseseră până la urma la o tăcere deplină. Dar după toţi aceşti ani, reîntâlnirea părea posibilă – dacă prietena ei, bineînţeles, mai trăia. Lucrul i se păru doamnei Stringham interesant de aflat, căci cu puţin ajutor credea că va reuşi. Era o încercare pe care voia neapărat s-o facă, dacă Milly n-avea nimic împotrivă.

Milly în general nu avea obiecţii şi, cu toate că puse «j întrebare sau două, nu dădu glas vreunei pretenţii. Întrebările – sau cel puţin propriile-i răspunsuri— răscoliră în mintea doamnei Stringham trecutul: până în astă-seară nu ştiuse cât de mult îşi amintea, sau cât de mult ar fi vrut să vadă ce a devenit Maud cea voinică şi roşie *în*. Obraz, înfloritoare, exotică şi străină – trăsături ce constituiseră tocmai farmecul ei căci astfel îi apăruse în tine reţe. Exista primejdia – vorbi despre ea deschis – ca un asemenea temperament să nu se fi maturizat cu anii în sensul rafinării; era genul de primejdie pe care, atunci când. Reînnoieşii relaţiile după o lungă întrerupere, trebui: întotdeauna s-o ai în faţa. A strânge laolaltă fire răzleţitînsemna a-ţi asuma un risc – lucru pe care ţineai să-l facă dacă Milly era de acord. „Amuzamentul” posibil era în şi ispititor, mărturisi ea; şi prin aceasta proclamă – deş întărâtată puţin – nota de amuzament, ca un ultim, nevinovat şi binemeritat drept al celor cincizeci de ani de virtute -specifică Noii Anglii. Printre lucrurile pe care şi le aminti mai târziu a fost privirea de nedescris pe care i~o aruncă, auzind aceasta, cea în a cărei companie se afla; mai şedea încă printre lumânări şi în faţa cinei consumate, în vreme ce Milly era prin preajmă, iar privirea aceea avea să fie mult timp pentru ea un comentariu inscrutabil asupra concepţiei lui Milly despre libertate. Provocată, în orice caz, să-şi spună ultimul cuvânt, Milly declară gânditoare, într-un chip fermecător, că deşi atenţia ei a fost mai cu seamă tăcută, povestea prietenei ei – dată la iveală ca o resursă nebănuită, ca o carte de joc scoasă parcă din mînecă – o surprinsese în parte, şi în parte o ademenise, Deoarece problema, aşa cum se prezenta, depindea de acest fapt, ea spuse înainte de a merge la culcare, cu dezinvoltură şi nepăsare:

— Cu orice risc!

Această calitate a vorbelor ei părea să diminueze întrucâtva însemnătatea prezenţei evocate a lui Maud Lowder – după cum, reflectând emoţionată, Susan Stringham, care mai rămăsese acolo, îşi dădu mai bine seama. Ceva hotărâtor se petrecu în sufletul ei după ce fata o părăsi – ceva fără nume, un

lucru care însă deveni necesar în clipa când ea cedă. Parcă înţelegea mai bine acum că, după căsătoria lui Maud, rămăsese mult în urmă, sau cum s-ar zice trecuse pe linie moartă. Doamna Lowder o lăsase în urmă, iar ulterior, cu ocazia evenimentului corespunzător în propria ei viaţă – nu al doilea, cel trist, cu demnitatea tristeţii lui, ci primul, cu modestia presupusei fericiri – ea fusese, în acelaşi spirit, compătimită cu oarecare condescendenţă. Dacă acea bănuială, chiar atunci când a încetat **-! p** a mai avea vreo importanţă, nu se ştersese niciodată cu totul din sufletul ei, era ciudat că se oferea acum ca o. Verigă de legătură mai degrabă decât ca o altă întrerupere a lanţului; şi într-adevăr ar fi putut să treacă printr-o stare de spirit în care gândul atitudinii condescendente a colegei ei de odinioară ar fi rezolvat problema într-alt sens. Era în fond rezolvată – dacă merită să analizăm cazul – prin fericitul final, prin justiţia poetică, prin răzbunarea generoasă, prin faptul că în cele din urmă ea putea să se laude cu ceva. Maud, când s-au despărţit, putea să se laude cu multe lucruri, iar acum o fi având poate, odată cu acumulările, cu avansările, cu expansiunile, mult mai multe motive să fie mândră, căci oare nu era tocmai aceasta minunata lege a vieţii engleze? Foarte bine; asemenea lucruri puteau să existe; era pregătită să le întimpine. Indiferent cu ce s-ar lăuda doamna Lowder

— Şi spera că presupunerile ei se vor adeveri – nu va avea nimic comparabil cu Milly Theale, acest trofeu pe care putea să-l arate biata Susan. Biata Susan zăbovi până târziu – până când lumânările licăriră slab, şi de înceată ce masa a fost strinsă, şi-a deschis eleganta-i mapă. Nu pierduse vechile puncte de reper; îşi amintea de relaţii, puta să apeleze la adrese; era deci timpul să înceapă.

Scrise fără întârziere.

Cartea a patra

După aceea’lotul se potrccu atât de repede, incit Milly nu exprimă decât adevărul cei mai simplu când îi zise domnului din dreapta ei – care era, în acelaşi timp, domnul din stânga gazdei – că nici acum nu-şi dădea bine seama unde se afla: vorbele acestea arătând că era pe deplin conştientă de caracterul cu adevărat romantic al situaţiei. Luau masa, ea şi prietena ei, în Lancaster Gate şi erau înconjurate, i se părea ei, de toate accesoriile vieţii englezeşti; deşi aflase de existenţa doamnei Lowder şi de remarcabila ei personalitate foarte recent şi pe neaşteptate. S-usie, după cum îi plăcea în răstimpuri s-o numească pe însoţitoarea ei, nu trebuise decât să fluture o mică şi elegantă baghetă, pentru ca basmul să înceapă imediat; ca urmare,

Susie strălucea acum – căci cu noua conştiinţă a succesului doamna Stringham aici ajunsese – ca zâna. Bună din basme. Milly aproape că stăruise s-o îmbrace pentru această ocazie ca pe un atare personaj; şi nu era vina tinerei fete că buna doamnă nu apăruse cu o pălărie ţuguiată, o fustă scurtă şi catarame cu diamante 3a pantofi, fluturând bagheta magică. Buna doamnă, de fapt, se arăta atât de încântată, de parcă aceste însemne ar fi indicat îndeletnicirea ei; iar remarca lui Milly către lordul Mark fusese, fără îndoială, rezultatul unui schimb rapid de priviri între ele, pe care lungimea mesei nu l-a împiedicat. Erau douăzeci de persoane între ele, dar acest episod a fost ’ urmarea cea mai pregnantă a celuilalt schimb de opinii, în timpul popasului din trecătoarea elveţiană. Lui Milly i se părea aproape că soarta lor se precipitase în chip nefiresc – de parcă, la drept vorbind, ele ar fi încercat să facă o mică glumă şi s-ar fi pomenit cu un i’ăspuns grav. N-ar fi putut, în momentul acesta, de pildă, să spună, acum când devenise atât de receptivă, dacă era mai înviorată sau dimpotrivă mai deprimată; iar situaţia ar fi putut intr-adevăr să fie gravă dacă, din fericire, în clipa când tabloul se contură, ea n-ar fi stabilit rapid că nu intenţiona în fond nici să caute, nici să se eschiveze şi nici măcar să se minuneze prea mult, ci să lase lucrurile să se desfăşoare de la sine, deoarece nu prea existau îndoieli asupra felului cum vor decurge.

Lordul Mark îi fusese prezentat înainte de cină – nu de către doamna Lowder, ci de nepoata acestei doamne, fata frumoasă ce se afla acum în celălalt capăt al mesei, pe aceeaşi parte cu Susie; el o conduse la masă şi ea voi să-l înU-ebe numaidecât despre domnişoara Croy, fata frumoasă din faţa ei – de data aceasta ca un chip splendid —r. Pentru a doua oară. Prima ocazie – numai cu trei zile înainte – fusese când a trecut pe la hotelul lor împreună cu mătuşa ei, şi atunci le-a impresionat profund pe cele două eroine ale noastre, care au găsit-o frumoasă şi distinsă. Produsese o impresie atât de puternică asupra lui Milly, încât în prezent, deşi foarte atentă la tot ce se petrecea în jur, ochii îi erau mai ales atraşi de Kate Croy, când nu se uita la Susie. Şi ochii minunatei fiinţe îi întâlneau pe ai ei numaidecât – căci o socotea acum drept o fiinţă minunată; şi la succesul vizitatoarelor americane părea să contribuie şi faptul, iniţial puţin important, că domnişoara Croy părea totuşi conştientă, fermecător şi sincer conştientă, de posibilitatea unei prietenii cu ele. Milly, ca musafiră, generalizase uşor, cu generozitate; tinerele fete din Anglia aveau o frumuseţe deosebită, remarcabilă mai cu seamă în ţinuta de seară – mai ales când, după cum se

vedea clar în cazul de faţă, rochia era aşa cum se cerea să fie. Remarca o ţinea pregătită pentru lordul Mark când, după o vreme, vor aborda această problemă. Părea să-şi dea seama chiar şi acum că erau multe probleme de discutat; şi se putea deduce că, ocupată definitiv cu celălalt vecin al ei, gazda îi va lăsa multă vreme singuri. Celălalt vecin al doamnei Lowder era episcopul de Murrum – un adevărat episcop, cum Milly nu mai văzuse, într-un costum complicat, cu un glas ca un instrument de suflat învechit, şi cu faţa ca portretul unui prelat; în timp ce domnul din stânga tinerei noastre, un bărbat cu gâtul gros, voluminos şi prozaic, care privea drept înainte, de parcă n-ar fi vrut să fie conturbat de vorbe fără noimă, contrasta în mod vădit cu lordul Mark. În timp oe Milly desluşea aceste lucruri – uşor exaltată de felul cum le potrivea – îşi dădea seama cât de îndreptăţită era dorinţa ei de îl cunoaşte oamenii, ca şi dragostea ei «te viaţă. Aşadar, nu era după cum se părea atât de greu să te Iaşi dus de curent, sau să stai măcar pe mal. Era uşor să te apropii – dacă ei erau aproape; totuşi, elementele erau diferite de cele ale vieţii ei de până atunci, însă tabloul era cu siguranţă multicolor şi straniu.

Se întreba dacă vecinul din dreapta are s-o înţeleagă, în eazul că se încumeta să descrie astfel tabloul; dar îşp dădea seama în acelaşi timp că nu, hotărât, n-o va înţelege. Acum însă era limpede că el îşi va pune isteţimea în joc; într-adevăr, interesul principal va consta, evident, în permanenta confruntare, cât şi în efectul mereu proaspăt al isteţimii oamenilor, dar şi al simplităţii lor. Ea se exalta, se înflăcăra cu bună ştiinţă şi pălea din cauza certitudinii

— Nicicând atât de prezentă – că se va trezi implicată complet în situaţie: iarăşi atmosfera locului, tonalitatea ocaziei aveau pentru’ea un iz prea speeific şi o reverberaţie prea profundă. Cele mai mici lucruri, feţele, mâinile, bijuteriile femeilor, sunetul vorbelor, mai cu seamă al numelor, rosti peste masă, forma furculiţelor, aranjamentul florilor, athodinea slujitorilor, pereţii încăperii – erau toate trăsături ale unui tablou, elemente dintr-o piesă; şi evidenţiau, în plus, subtilitatea percepţiilor ei. Nu mai fusese, credea pe bună dreptate, într-o asemenea stare de vibraţie; sensibilitatea ei era aproape prea ascuţită pentru ca să se simtă bine: existau, de pildă, mai multe indicaţii decât putea mintea ei să discearnă în felul de a fi al prietenoasei nepoate, care i se păru distinsă şi interesantă, şi de fapt uimitor de binevoitoare. Acest gen de tânără avea, evident, şi alte posibilităţi; totuşi aici, din propria ei pornire, schiţase deja o relaţie. Oare

ele două, domnişoara Croy şi cu ea, vor relua povestea de unde o lăsaseră doamnele mai vârstnice cu atâţia ani în urmă? Erau sortite să descopere că se simpatizau şi să încerce să vadă dacă nu puteau ajunge la statornicie pe un temei mai modern? Se îndoise, în timp ce călătoreau spre Anglia, d «Maud Manningham, o crezuse o persoană pe care nu puteai conta, un sprijin nesigur. Considerase dependenţa lor de ea ca o stare de spirit regretabil de stupidă – în măsura în care era dependenţă – dacă ele ar fi dorit să facă un lucru atât de nechibzuit ca acela de a „pătrunde în societate'1. Să facă toată călătoria doar de dragul de a fi în. Societatea pe care ie-o putea oferi doamna Lowder —cu acest gând nu merita să-şi bată capul, iar ea îşi şi alesese calea ce-avea să-i trezească intr-alte feluri curiozitatea. Ar fi descris această curiozitate ca o dorinţă de a vizita locuri despre caiv citise, şi tocmai în felul acesta era dispusă să prezinte vecinului de masă motivele – chiar dacă el ar afla astfel cât de puţin citise. Era ca şi cum modesta ei previziune ar fi fost dojenită de măreţia evenimentului – nu putea să-i spună altfel – sau în orice caz, de caracterul impunător – nici pe acesta nu-l putea numi altfel – al celor două figuri care i se înfăţişau cu precădere. Doamna Lowder şi nepoata ei, oridt de neasemănătoare, aveau în comun faptul că fiecare din ele era o realitate covârşitoare. Faptul era valabil în primul rând privitor la mătuşă – atât de valabil încât Milly se mira cum de ajunsese însoţitoarea ei să lege odinioară o prietenie atât de ieşită din comun; totuşi, simţea că doamna Lowder era o persoană al cărei înconjur mintea putea să-l facă în două sau trei zile. Doamna Lowder va şedea acolo, impunătoare. În vreme ce mintea va încerca s-o descifreze; pe când domnişoara Croy, fata frumoasă, va face gesturi greu de prevăzut, putând stânjeni acest voiaj mintal. Exa însă reală, şi totul, toată lumea din jur era reală; iar ei şi doamnei Stringham le era, fără îndoială, învăţătură de minte, fiindcă prea se avântaseră în aventura aceasta.

Intre timp, inteligenţa lordului Mark se confrunta cu a ei îndeajuns pentru ca el să aibă prilejul de a-i mărturisi cât de puţin înţelegea situaţia ei; îi explică – sau cel puţin făcu aluzie la faptul – că în ziua de azi, la Londra, nu puteai spune exact unde te găseai. Fiecare era pretutindeni – nimeni nu era nicăieri. I-ar fi fost greu – da, greu cu adevărat – să dea un nume de vreun fel sau gen „grupului" gazdei lor. Era într-adevăr un grup sau nu era? şi mai existau oare, în fond, grupuri? Exista ceva în afară de învârtirea fără rost, ca aceea a unui vârtej imens şi tulbure în mijlocul Canalului Mânecii, a unui amestec omogenizat, copleşitor? El lansă această întrebare destul de

cuprinzătoare; şi Milly simţi că în cinci minute lansase o sumedenie de probleme, deşi n-o urmări pe niciuna îndeaproape; poate că îi va oferi şi sugestii, dar până acum n-o ajuta să Iaca distincţii: vorbea de parcă ar fi renunţat la sugestii, intrucât ştia prea mult. El se afla astfel la cealaltă extremitate faţă de ea, şi ea o consecinţă a acestui fapt ea rătăcea fără ţintă şi era pierdută; lordul Mark însemna însă, eu toată incoerenţa lui temporară care credea ea – avea poate o explicaţie, o realitate la fel de covârşitoare ea. Şi cea a doamnei Lowder sau a lui Kate. Pe prima din ele n-o putea socoti decât o femeie extraordinară – cea mai extraordinară femeie şi „cu atât mai extraordinară cu cât o cunoşteai mai bine”, câtă vreme despre a doua nu putea spune deocamdată nimic, decât că era nemaipomenit, da, nemaipomenit de frumoasă, Trecu un timp, gândi Milly, până ce conversaţia lordului Mark îi dezvălui inteligenţa lui, şi totuşi, cti fiecare minut-, avea tot mai multă încredere în această inteligenţă a. Lui, chiar fără să ia în considerare ce-i spusese gazda când pomenise prima oară numele lui. Poate că el era unul din cazurile despre care auzise acasă – acele caracteristice cazuri de oameni din Anglia ce preferau să-şi ascundă jocul minţii decât. Să-l dea în vileag. Chiar şi domnul Densher proceda întrueâtva la fel. Dar ce-l făcea oare pe lordul Mark să fie atât de real, când acesta era un fapt asupra căruia stăruia atât de clar? Tipul de om pe care îi reprezenta, datorită parcă unei vieţi, unei necesităţi, unei intenţii proprii lui, pleda într-un fel pentru el; dar asta era tot. Era greu să-i ghiceşti vârsta – fie că era un tânăr ce părea vârstnic, sau un bătrân ce părea tânăr; nu părea să dovedească ceva, în comparaţie cu alte lucruri, faptul că era chel şi, cum s-ar zice, cam fără haz sau, mai delicat spus, poate sec: se întrezărea în fiinţa lui neastâmpărul unei existenţe preocupate, iar ochii lui, uneori – deşi era o aparenţă care putea pieri brusc – erau la fel de sinceri şi de limpezi ca -ai unui băiat simpatic. Foarte îngrijit, foarte delicat şi atât de blond, încât nu exista alt. Indiciu că avea mustaţă decât faptul că ducea mereu mâna la ea

— Iarăşi un gest de băieţandni – i s-ar fi părut cel mai intelectual de acolo, dacă nu i s-ar fi părut că este cel mai frivol. Această din urmă însuşire îi sălăşluia mai degrabă în privire, deşi purta ochelari cu două focare, ceea ce constituia o trăsătură mult mai multbostoniană şi îi dădea un aer meditativ.

Ideea frivolităţii lui avea de-a face, neîndoielnic, cu personalitatea lui care reprezenta – până acum, pentru tânăra noastră, în chip cam confuz – o legătură cu un patriciat istoric, o clasă care la rându-i, tot în chip confuz,

înfăţişa o afinitate cu un element social niciodată calificat altfel decât „monden”. Elementul social suprem la New York fusese întotdeauna redus la acea categorie şi deşi Milly îşi dădea seama că, aplicată la o aristocraţie teritorială şi politică, etichetarea era probabil prea simplistă, deocamdată nu-i venea alta în minte. Ce-i drept, îşi îmbogăţi numaidecât ideea prin observaţia că interlocutorul ei era nepăsător; ceea ce, deşi aristocraţiile erau în mod notoriu nepăsătoare, n-o duse totuşi prea departe, deoarece î. Şi dada seama, în primul rând, că el dorea să se înţeleagă bine cu ea, iar în al doilea rând, că se gând ea la prea multe probleme ale lui. Dacă pe ea o avea în vedere, pe de o parte, şi se mai gândea şi la atâtea alte lucruri, pe de alta – felul cum fărâmiţa piinea era o dovadă – de ce i se înfăţişa ca un nobil ce putea deveni insolent? Ea n-ar fi fost în stare să răspundă la întrebarea aceasta, deşi era tocmai una din acelea care se puneau cu insistenţă. Problema era complicată, ar fi putut pe drept cuvint să spună, prin faptul că el ştia evident, ştiuse chiar de la început, că era străină şi americană, cât şi prin faptul că nu dădea mare importanţă acestui fapt, de parcă ea sau cei asemenea ei ar fi fost ceva la fel de obişnuit ca hrana de toate zilele. O trata cu destulă amabilitate, dar în mod imperturbabil, iremediabil ca atare – şi nu era de niciun ajutor faptul că îşi dădu seama imediat că lordul Mark fusese în ţara ei şi o analizase amănunţit. Ea n-avea ce să explice sau ce să atenueze sau cu ce să se fălească; nu putea nici să scape, nici să se prevaleze de faptul că era străină; asupra unui asemenea subiect el ar fi avut, de altfel, mai multe lucruri să-i spună decât să afle de la ea. Ar fi putut să afle *de la el* de ce era atât de diferită de fata frumoasă – lucru pe care ea nu-l ştia, fiind în stare doar săintuiască; sau în orice eaz ar fi putut să afle de la el de ce fata frumoasă era atât de diferită de ea.

Pe aceste linii aveau să înainteze însă mai târziu; liniile stabilite imediat erau, în pofida felului vag de a fi al lordului Mark, destul de clare. Ea se şi gândea, remarcă ei, ce să spună la rând ui ei – doar americanii asta făceau. Întotdeauna. Ea nu trebuia să spună absolut nimic; dar americanii nu ştiau niciodată aista şi nici, bieţii de ei (ea strecură „bieţii de ei”!), ce să nu facă. Ce responsabilităţi luau asupră-le – ce lucruri îi mai preocupau î Această uşoară şi la urma urmelor prietenoasă persiflare a poporului ei, din partea noului prieten, era de fapt pentru ea nota recunoaşterii personale, în măsura în care o solicita; şi îi dădu un exemplu prompt şi lucid de anxietate morbidă, accentumd că dorinţa ei de a fi „drăguţă” în toate privinţele se întemeia exact pe modul drăguţ cum o primise doamna Lowder. Lordul

Mark se arătă pe dată curios şi numai ulterior îşi dădu seama că el se alesese cu mult mai multe informaţii despre prietena lor decât oferise. Ceea ce i se păru ei iarăşi o trăsătură semnificativă; întâlnise imediat, pătrunzând pentru prima oară în adâncimile obscure ale unei societăţi constituite din timpuri străvechi, fenomenul interesant al unor motivări complicate, poate chiar sinistre. Dar Maud Manningham (numele, chiar şi în prezenţa persoanei ei, dădea încă avânt imaginaţiei) fusese cu toate acestea drăguţă, şi Milly intenţiona s-o întâmpine la fel cum fusese şi ea întâmpinată. Au venit la ele la hotel – mătuşa şi nepoata – chiar înainte ca ele să presupună că ar fi primit scrisoarea lor. Fireşte că scriseseră dinainte, dar sosiră la foarte scurtă vreme. Astfel că doamna Lowder le invitase la masă două zile mai târziu, apoi în ziua următoare fără să aştepte vizita lor, fără să se aştepte la nimic, trecuse din nou pe la ele cu nepoată-sa. Se părea că ţine la ele şi aceasta era o minunată fidelitate – fidelitate faţă de doamna Stringham, însoţitoarea ei şi fosta colegă de şcoală a doamnei Lowder, doamna cu obraz plăcut şi cu o rochie închisă la gât, aşezată la celălalt capăt al mesei.

Lordul Mark înregistră prin ochelarii săi aceste calităţi moderate ale lui Susie.

— Dar fidelitatea doamnei Stringham nu este la fel de minunată?

— Ei bine, e un sentiment frumos; dar ea nu are nimic de oferit.

— Nu vă are pe dumneavoastră? întrebă imediat lordul Mark.

— Pe mine – să mă ofere doamnei Lowder? (Milly evident nu se gândise la. Una ca asta.) Oh, aş fi un cadou modest; însă chiar şi aşa, n-am impresia că aş fi fost oferită.

— Aţi fost arătată, iar dacă prietena dumneavoastră v-a luat în braţe, înseamnă acelaşi lucru. (Făcea glume, lordul Mark, dar nu se distra; totuşi nu era mohorât.) A fi văzută, trebuie să recunoaşteţi, înseamnă pentru dumneavoastră a cuceri; iar dacă e vorba să fiţi arătată, este acelaşi lucru. Însă acum situaţia nu mai e în mâinile prietenei dumneavoastră; doamna Lowder a şi început să tragă foioasele. Uitaţi-vă în jurul mesei şi veţi observa, – cred eu, că absolut toţi se extaziază în faţa dumneavoastră.

— Ei, în acest caz, zise Milly, cred şi eu că e mai bine aşa, decât să se amuze pe seama mea.

Unul, din lucrurile de care îşi dădu seama ulterior

— Milly mereu îşi dădea seama ulterior – era că lordul Mark o asigurase într-un fel personal, foarte diferit de al altora, de consideraţia lui. Se întreba cum a făcut-o, fiindcă nici nu se scuzase şi nici nu protestase. Îşi zicea că a

luat-o pe d arte; şi ceea ce i s-a părut mai ciudat a fost întrebarea prin care o făcuse:

— Ştie multe despre dumneavoastră?

— Nu. Ne simpatizează.

Chiar auzind acestea, lordul cel voiajat, rafinat, saturat, nu râse.

— Vreau să spun, despre dumneavoastră în special. Doamna aceea cu faţa încântătoare, care este cu adevărat îneântâtoare, i-a spus?

Milly şovăi:

— Ce să-i spună?

— Totul.

Această întrebare, în felul cum o plasă, o impresionă iarăşi foarte mult – o făcu să simtă o clipă că, de fapt» era subiect de comentarii. Dar găsi iute răspunsul:

— Oh, în privinţa asta, întrebaţi-o pe ea.

— Pe simpatica dumneavoastră însoţitoare?

— Pe doamna Lowder.

El răspunse că doamna Lowder era o persoană faţă de care nu puteai nieiodată să-ţi permiţi anumite lucruri; dar că era totuşi încrezător, deoarece se purta tot timpul amabil cu el şi deoarece, dacă va fi la locul lui o vreme, probabil că o să-i spună chiar ea.

— Iar între timp, voi fi curios să văd cum se va purta cu dumneavoastră. Şi asta are să-mi arate, mai mult sau mai puţin, cât de multe ştie.

Milly chibzui asupra spuselor lui – era limpede; dar mai sugerau ceva deosebit.

— Cât de mult ştie despre dumneavoastră?

— Nimic, zise lordul Mark senin. Dar asta n-are importanţă – pentru felul cum se poartă cu mine. Şi; mediat, ca pentru a anticipa întrebarea lui Milly referitoare la natura unei asemenea comportări, adăugă: Faptul, de pildă, că mă dirijează spre dumneavoastră.

Fata stătu puţin pe gânduri.

— Şi credeţi că n-ar face-o dacă ar şti cu adevărat…?

El replică, de parcă tocmai aceasta era problem*!:

— Nu. Cred, drept să vă spun, că ar face-o totuşi. Aşa că puteţi fi pe pace.

În clipa următoare Milly vorbi pe temeiul acestei permisiuni:

— Deoarece, chiar şi în cel mai rău caz, sunteţi cel mai de preţ bun pe care îl are?

Asta păru, în sfârşit, să-l amuze.

— Am fost, până când aţi venit. Dumneavoastră sunteţi acum lucrul cel mai de preţ.

Lucru ciudat, vorbele lui îi dădeau impresia că ştia ceva, categoric îi dădeau această impresie, şi încă în aşa măsură încât o determinau să le dea crezare, deşi era uimită. De la prima lor întâlnire, impresia aceasta avea să dăinuiască în mintea ei; ea acceptă aproape neputincioasă, se supuse faptului inevitabil de a fi genul de fiinţă, cum ar fi spus lordul Mark, pe care el credea că îl văzuse destul de des pentru a-l cunoaşte atât cât era necesar. Continuă să se supună, fireşte, chiar şi mai târziu când af'ă că el fusese la intervale scurte, deşi după câte se părea chiar înainte ca ea să răsară din tenebrele extremei tinereţi, de trei ori la New York, unde cei pe care îi putea numi prieteni, cât şi simplele cunoştinţe, fuseseră numeroase. Impresiile lui, amintirile lui despre tumultul de acolo, erau încă evident vii. Aceasta îl ajutase s-o încadreze, iar Milly deveni tot mai conştientă că pentru el – ca şi cum o uşă ar fi fost trântită în urma ei şi conductorul ar fi anunţat pornirea trenului —. Ea fusese instalată Iute în compartimentul în care urma să călătorească de acum înainte. Fără îndoială că multe tinere ar fi refuzat imediat să fie tratate astfel; iar genul de raţiune care, în cazul tinerei noastre, judeca lucrurile doar la suprafaţă, consi tuie tocmai una din atracţiile subiectului nostru. Milly tocmai aflase de la el, pricepuse, cum s-ar zice, din compartimentul trenului. Care pornise uruind, că o situa pe locul cel mai de preţ dintre bunurile prietenei lor. Ea avea succes, fără îndoială, o asigură el pe dată, şi iată ce înseamnă să ai succes; lucrul acesta se întâmplă întotdeauna fără să prinzi de veste măcar. Succesul se datora adesea în cea mai mare parte ignoranţei.

— N-aţi avut încă timp, zise el. Asta nu e încă nimic. Dar veţi vedea. Veţi vedea totul. Ştiţi, o să puteţi *a* tot ce visaţi.

Era tot mai uluită; aproape avea impresia că îi arăta imagini în timp ce vorbea; şi foarte ciudat, deşi imaginile o atrăseseră, nu le văzuse asociate— adică asociate preliminar şi necesar – cu o faţă ca a lordului Mark, cu asemenea ochi şi o asemenea voce, cu un asemenea ton vşi un asemenea fel de a fi. O clipă prezenţa lui o făcu să se întrebe dacă îi va fi până la urmă teamă; atât de distinct a fost efectul timp de cincizeci de secunde, încât o cuprinse spaima. Din nou aceeaşi problemă – da, cu siguranţa: abordarea doamnei Lowder din partea lui Susie fusese o glumă, dar apăsaseră, în veselia lor, pe un buton electric care mai continua să sune. Hotărât că, în

vreme ce şedea acolo, în urechi îi mai suna clopoţelul şi se mira în aceste clipe cum de nu-l auzeau şi ceilalţi. Nu priveau miraţi, nuzâmbeau, iar spaima de care pomenesc era. doar dorinţa ei de a-l opri. Dar se potoli, de parcă însuşi semnalul de alarmă ar fi încetat; i se părea că văzuse dintr-o privire rapidă, strecurată pe furiş, că avea de ales între două căi: sau să părăsească Londra în ziua următoare, sau să nu facă absolut nimic. Ei bine, va lăsa totul în voia sorţii; asta şi făcea; mai mult decât atât, asta şi făcuse, şi pierduse şansa. Se preda – avea simţământul straniu că hotărâse astfel; deoarece făcuse o cotitură, înainte de a relua discuţia cu lordul Mark. Într-un chip inexpresiv, dar te ribil de semnificativ, el răspunse ca nimeni altul tocmai la întrebarea pe care i-o pusese şi ea doamnei Stringham, atunci pe Brunig. Va avea oare mult timp? — fusese întrebarea. „A, foarte posibil că nu’1, păru să răspundă vecinul ei; „şi totuşi, nu înţelegeţi? Eu sunt posibilitatea.11 Era clar că putea să fie, deşi lordul Mark era lipsit de ostentaţie; posibilitatea reprezentată de el constând neîndoielnic tocmai în această lipsă. Fata frumoasă pe care ea n-o scăpa din ochi şi care, îşi dădea seama, la rându-i o avea tot timpul în vedere – nepoata remarcabilă a doamnei Lowder – va fi poate şi ea un mijloc prin care. Reuşi, deoarece şi la ea se observa absenţa ostentaţiei, deşi după câte puteai să-ţi dai seama nu avea nimic altceva în comun cu lordul Mark: Dar totuşi, ce puteai să ştii, ce înţelegeai şi, mai ales, de ce erai uneori conştient că se aflau oarecum legaţi prin ceea ce reprezentau? Kate Croy îi aruncă o privire subtilă dar prietenoasă, ca şi cum ar fi ghicit impresia pe care lordul Mark o făcea asupra ei Dacă putea să ghicească această impresie, ce ştia oare despre ea şi în ce măsură o simţise ea însăşi? Să existe oare între ei. Doi ceva deosebit şi va trebui Milly să ţină seama de ei ca de nişte oameni ce dublau şi intensificau, printr-o înţelegere mutuală, relaţia în care ea se aventura? Nimic nu era mai curios decât faptul că trebuia să recunoască atât de iute, în aceste priviri fugare, semnele diverse ale unei relaţii; şi această anomalie însăşi, de-ar fi putut să-i consacre mai mult timp, putea prea bine, putea aproape în chip înfricoşător să-i sugereze.că soarta ei era să trăiască rapid. Problema care se punea era, în mod ciudat, aceea a unui răgaz prea scurt şi deci a unei minţi prea încărcate de impresii.

Toate acestea constituiau imense speculaţii pentru spiritul unei fete tinere la dineul doamnei Lowder; dar ce altceva era mai semnificativ şi totodată mai alarmant decât faptul că ele erau posibile? Ce ar fi putut ele să fie decât o parte, de pe acum, a acestei minţi încărcate? Sălăşluiau în mintea ei ca şi

faptul că, în vreme ce farfuriile erau schimbate şi mâncărurile servite şi perioadele banchetului marcate; în vreme ce aparenţele stăruiau şi fenomenele se înmulţeau, iar vorbele răzbăteau până la ea de aici, de colo, precum clipocitul mareii abundente şi greoaie, în vreme ce doamna Lowder ciştiga parcă în soliditate şi stabilitate, iar Susie, la distanţă şi prin comparaţie, devenea mai inconsistentă şi mai diferită – diferită adică de oricine şi orice; sălăşluiai! ca şi faptul că, în vreme ce acest proces se desfăşura, tânăra noastră descindea, revenea, urmându-şi din nou destinul, de parcă mai înainte, printr-o fluturare sau două a aripilor, ar fi reuşit să se aşeze pentru timp scurt într-un loc de unde putea să întrezărească o alternativă faţă de acest destin. Indiferent ce ar fi fost, se arătase în acel scurt interval a fi mai favorabil decât alternativa; iar acum destinul avea întru totul imaginea de dinainte şi îl regăsea în locul în care îl lăsase. Era imaginea faptului, după cum o declarase lordul Mark, că ea avea succes. Lucru ce depindea mai mult sau mai puţin, fireşte, de felul cum privea **el** situaţia – ceea ce ea deocamdată nu cerceta. Dairevenind curând, il întrebă cum s-a gândit că o va trata doamna Lowder, iar el răspunse că de problema aceasta nu trebuiau să se îngrijească.

— Ea îşi va recupera, zise el amabil, cheltuielile. Şi putea s-o spună – ceea ce era surprinzător – fără să-i dea impresia de a fi vulgar sau „răutăcios11; şi în curând adăugă şi o lămurire: Aici, trebuie s-o ştiţi, nimeni nu face ceva pe degeaba.

— A, dacă vreţi să spuneţi că o s-o răsplătim din plin, nimic nu e mai sigur. Dar ea e o idealistă, continuă Milly, iar idealiştii până la urmă, după părex’ea mea, nu simt că pierd.

Lordul Mark păru, în limitele entuziasmului său, să considere afirmaţia fermecătoare.

— Oh, vi se pare că e idealistă?

— Ne idealizează pe noi, pe prietena mea şi pe mine, cu siguranţă. Ne vede într-un nimb, zise Milly. Acesta e singurul lucru pe care mă pot baza. Aşa că vă rog să nu mi-l luaţi.

— N-aş face-o pentru nimic în lume. Dar credeţi cumva, continuă de parcă gândul ar fi avut dintr-o dată importanţă pentru el, credeţi că pe mine mă vede într-un nimb?

Milly ignoră o clipă întrebarea, fiindcă atenţia îi era atrasă tot mai mult de fata cea frumoasă şi deoarece, fiind atât de aproape de gazdă, nu voia să pară că discută despre ea prea liber. Doamna Lowder, ce-i drept, virând spre

cealaltă parte, trecu de la un invitat la altul de parcă ei ar fi fost insule într-un arhipelag şi-i lăsă în pace mai departe pe ei doi, iar Kate Croy, în timpul acesta, se dezvăluia necontenit ca o fiinţă interesantă. Milly îşi găsi deodată liniştea – o găsi în întregime – la gândul că doamna Lowder punea la cale lucrurile în aşa fel încât lordul Mark să-i poată raporta asupra calităţii şi, cum s-ar zice, asupra valorii ei. Dorea, minunata doamnă, ca el să nu aibă niciun motiv de a ignora nimic în legătură cu domnişoara Theale. Pentru ce conta aşa de mult părerea lui, rămânea de văzut; dar tocmai această deducţie determină replica lui Milly:

— Nu. Pe dumneavoastră vă cunoaşte. Probabil că are motivele ei. Şi toţi de aici vă cunoaşteţi – îmi dau seama – în măsura în care puteţi să cunoaşteţi ceva. Ştiţi cu ce sunteţi deprinşi, şi acest fapt – doar acest singur fapt – vă determină. Dar există lucruri pe care nu le ştiţi.

îriregistră spusele ei de parcă, pentru el, puteau fi ceva demn de luat în seamă.

— Lucruri pe care eu nu le ştiu – cu toată strădania mea şi cu toate că am cutreierat lumea ca să nu-mi rămână nimic necunoscut?

Milly se gândi puţin şi poate tocmai adevărul pretenţiei lui – faptul că nu era neglijabil – îi ascuţi spiritul şi o făcu să-şi piardă răbdarea.

— Sunteţi *blase*, dar nu şi luminat. Totul vă este cunoscut, dar în fond nu sunteţi sensibil la nimic. Vreau să spun că nu aveţi imaginaţie.

Auzind acestea, lordul Mark dădu capul pe spate, străbătând cu privirea partea opusă a încăperii şi arătându-se, în fine. Foarte bine dispus, aşa încât atrase într-adevăr atenţia gazdei. Doamna Lowder însă îi zâmbi doar lui Milly, în semn că se aşteptase la verva lor şi’ reluă, cu un clipocit al elicei, croaziera ei printre insule.

— Oh, am mai auzit asta! spuse tânărul.

— Va să zică aşa. Aţi auzit totul înainte. M-aţi auzit bineînţeles şi pe mine înainte, în ţara mea. Destul de des.

— Oh, nu prea des, protestă el; nădăjduiesc,” a vă aud mereu.

— Dar ia *ce* vă foloseşte? continuă fata, de parcă acum ar fi vrut cu tot dinadinsul să-l distreze.

— O să vă daţi seama când mă veţi cunoaşte.

— Dar cu siguranţă că n-am să vă cunosc niciodată.

— Ei bine, tocmai acesta va fi folosul! zise el râzând.

Dacă era deci limpede că ei nu puteau, sau nu voiau, să se asocieze, de ce totuşi simţea Milly o îndărătnică intensificare a relaţiei la care participa fără

voia ei? Ce altă consecinţă mai ciudată a faptului că nu se asociau putea să existe decât aceea că discutau – căci aici ajunseseră – aproape intim? Ar fi vrut să se îndepărteze de el, sau mai degrabă de ea însăşi în măsura în care era astfel prezentă pentru el. Îşi şi dădea seama – căci era şi ea, la urma urmelor, o fiinţă minunată – că i se vor mai dezvălui multe lucruri despre el şi că semnul particular ai comunicării dintre ei va fi menţinerea ei în afara discuţiei Orice altceva putea să fie inclus – numai ea nu; şi sta bilind o asemenea înţelegere, puteau ajunge departe. Şi tuaţâa aceasta, de fapt, ar fi putut să înceapă pe loc, îr clipa când va relua discuţia despre fata frumoasă. Daci ea trebuia să se ţină la o parte, era cel mai bine s-o im plice pe Kate Croy, fiind gata în acest sens – căci nuera defel teamă – s-o sacrifice la nevoie. Lordul Mar însuşi, la drept vorbind, îi facilitase sarcina, spunând puţin timp înainte că niciunul dintre ei nu făcea cev: pe degeaba.

— Atunci pentru ce, şi zicând asta îşi dădu seama *a* era prea repezită, o face domnişoara Croy, dacă e atât d interesată? Ce are ea de câştigat de pe urma acestei în moaşe primiri? Priviţi-o acum!

Milly îşi dădu drumul cu dezinvoltura caracteristic/ laudei, dar se opri cu un „ah!” plin de regret, deoare îşi aţintiră privirile spre Kate chiar în clipa când ea: întorcea obrazul spre ei. Milly voise doar să sublinieze era un chip frumos; dar de fapt nu făcu decât să reni noiască impresia lui Kate că ea şi cu lordul Mark îl pr veau cu viu interes. El însă îi răspunse prompt la în trebare:

— Ce are de câştigat? Ei, cunoştinţa cu dumr voastră.

— Dar ce importanţă are pentru ea cunoştinţa cu mine? Nu poate să ţină la mine – probabil că aşa şi simte – decât eompătimindu-mă, şi de aceea se poartă drăguţ: doar binevoind să se ostenească. Este semnul superiorităţii celor dezinteresaţi.

Lordul Mark, ar fi avut multe de spus auzind vorbele acestea; dar într-o clipă se decise:

— Ah, atunci eu n-am’nici un rost, fiindcă eu nu vă compătimesc niciun pic. Şi ce părere aveţi, în acest caz, de succesul dumneavoastră?

— Este principalul motiv. Tocmai fiindcă prietena noastră îşi dă seama de acest succes, îi e milă de mine. Ea înţelege. Este superioară oricăruia dintre dumneavoastră. Un caracter minunat.

El păru în cele din urmă uimit de aceste afirmaţii – de interpretarea pe care o dădea ea. Şi reveni la subiect, după o mică întrerupere prilejuită de servirea unui nou fel de mâncare:

— E un caracter minunat, spuneţi. Aşa să fie oare? Trebuie să-mi vorbiţi despre ea.

Milly rămasa mirată:

— Dar n-o cunoaşteţi de mai multă vreme decât mine? Nu v-aţi dat singur seama?

— Nu – în cazul ei n-am reuşit. N-are rost. Nu-mi dau seama cum este. Şi vă asigur că aş vrea s-o înţeleg.

Asigurarea i se păru lui Milly, fără îndoială, sinceră; avu impresia că de data asta el spusese ce simţea; şi păru cu atât mai mirată cu cât era conştientă că nici curiozitatea pe care tocmai o manifestase faţă de ea nu-i fusese satisfăcută. Milly se gândise la ceva anume – deşi numai în legătură cu persoana ei – când vorbise despre mila *firească* a prietenei lor; fusese, evident, o notă de gust îndoielnic, dar izbuti să transpară totuşi – împotriva voinţei ei; iar el nici măcar nu se sinchisise să întrebe: „De ce *firească?*” În fond, era mai feine pentru ea că n-o întrebase: explicaţiile ar fi dus-o, ia drept vorbind, prea departe. Înţelese acum că, prin comparaţie, ceea ce spusese despre cealaltă persoană îl „captiva” cu adevărat; şi existau lucruri în acest sens, poate chiar numeroase, despre care ea va afla mai mult şi care şi începuseră să mi~ jească acolo, ca parte integrantă a acelui „real” mai vast, care, în noua ei situaţie, avea s-o ispitească. Şi chiar îri acel moment elementul acesta nu lipsi din ceea ce lord Mark spuse în continuare:

— Deci greşiţi când ziceţi că noi ştim totul unul despre celălalt. Există cazuri în care nu reuşim. Eu, în orice caz, renunţ la ea – pentru ca să v-o predau dumneavoastră Studiaţi-o în locul meu – spuneţi-mi când veţi afla mai multe. Vă daţi seama, probabil, termină el cu amabilitate, că am încredere în dumneavoastră.

— De ce n-aţi avea? întrebă Milly, desluşind în vorbele lorduluL după a ei părere, o uşoară îngâmfare, deşi, pentru un asemenea om, surprinzător de puţin sofisticată

Era ca şi cum ar fi putut fi bănuită de falsitate, pentru a-şi da importanţă – parcă onestitatea ei n-ar fi rezistat dorinţei de a se avea bine cu el. Ea însă nu protesta împotriva remarcii lui; altceva o preocupa. Numai fata frumoasă, membră a propriei lui specii şi a propriei lui societăţi, îl făcuse să se simtă nesigur. Era perfect mulţumit de certitudinile lui în legătură cu o neînsemnată americancă, o exotică oarecare, importată angro, şi al cărei loc de baştină avea condiţii specifice de climă, creştere şi cultivare, o abundenţă imensă dar puţine, varietăţi şi o slabă dezvoltare. De mirare era că Milly

înţelese mulţumirea lui – conştientă fiind totodată că exprima adevărul când spuse numaidecât:

— Bineînţeles; îmi dau seama că trebuie să fie o fire oomplicată; după cum îmi dau seama că eu nu sunt.

Era singurul fapt ce o preocupă în timpul acelei serate – şi în fond cel mai interesant lucru ce putea să-i stăruie în minte. Se simţea din ce în ce mai mulţumită că era o fiinţă simplă; s-ar fi resemnat, chiar dacă i s-ar fi spus fără menajamente, să treacă drept o exotică oarecare. Deocamdată, în orice caz, acest fapt îi întărea intenţia de a rămâne în expectativă faţă de lordul Mark. Cu toţii îi făcuseră impresia că nu se putea să nu se cunoască, iar dacă locul fetei frumoase printre ei era ceva ce nu putea fi înţeles nici de iniţiaţi – ei bine, atunci însemna că nu era o cantitate neglijabilă.

Sesizarea aceasta a valorilor, separate sau la un loc, a fost la început neîndoielnic cel mai de seamă fapt pentru cele două americance uşor uluite; ea îşi găsi expresia în frecventa remarcă pe care o făceau, şi anume că nu puteau să-şi mulţumească decât lor. Milly spuse nu o dată că de-ar i'i ştiut că era atât de uşor…! deşi exclamaţia ei de obicei nu-i lămurea gândul. Faptul era însă neînsemnat pentru doamna Stringham, căreia puţin îi păsa dacă Milly voia1 să spună că în acest caz ar fi venit mai de mult. N-ar fi putut veni mai de mult şi poate, dimpotrivă, voia să spună – deoarece o asemenea remarcă i se potrivea – că n-ar fi venit deloc; uşurinţa de care vorbea Milly fiind în orice caz o problemă despre care însoţitoarea ei începuse repede să facă unele deducţii. Susie păstra unele dintre ele deocamdată pentru sine, deoarece date în vileag ar fi putut să fie cam supărătoare; în. Plus, valorile care spuneam că le înconjux-au pe cele două doamne erau, în multe cazuri, valori ale lucrurilor – şi ale multor lucruri – despre care trebuiau să discute. Înţeleseră deci numaidecât că au fost captate de forţa incalculabilă a unui val, pe creasta căruia se înăl-ţaseră şi care, fireşte, le va izbi după voia lui. Ne grăbim să adăugăm că între timp încercau să facă faţă situaţiei lor precare, iar dacă Milly n-ar fi avut' niciun alt ajutor, ar fi găsit sprijin în starea în care se găsea Susan Shepherd. Fata n-avusese nimic să-i spună timp de trei zile despre „succesul" ' menţionat de lordul Mark— pe care îl considerau, de altfel, asigurat; era prea absorbită, prea mişcată, de exaltarea lui Susie. Această doamnă jubila, deoarece credinţa ei se adeverea; se întâmplase tot ceea ce ea, cu perspicacitate, socotise puţin probabil să se întâmple; apelase la o posibilă delicateţe din partea lui Maud Manningham – o delicateţe, să nu uitaţi, pe

care nu contase – iar apelului ei i s-a răspuns într-un fel care făcea onoare naturii umane. Această sensibilitate dovedită' a stăpânei din Lancaster Gate era, pe drept cuvint, pentru ambele noastre prietene, în aceste prime zile, ca o pulbere fină ce plutea în văzduh, ceva ce acoperea perspectiva cu un văl al armoniei. Formele, culorile de după această pulbere erau intense, vii – am văzut deja cum i se înfăţişau lui Milly; dar nimic, comparativ vorbind, n-avusese atât de mult din demnitatea adevărului ca fidelitatea lui Maud faţă de un sentiment. De acest fapt era mândră Susie, mult mai mult decât de locul important al prietenei ei în societate, pe care era conştientă că nu îl evaluase încă pe deplin. Acel lucru îi apărea mai impresionant decât faptul că Maud era – într-un sens mai monden'şi aproape ca o revelaţie – englezoaică, o personalitate bine conturată şi hotărâtă, cu o foarte frumoasă rezonanţă exterioară, dar aproape complet lipsită de una interioară.

Susan Shepherd spunea mereu despre prietena ei că era „mare"; totuşi, în privinţa sufletului ei, nu se putea vorbi chiar de încăperi cu rezonanţă: ar fi putut mai degrabă să fie asemănată cu un recipient spaţios, la început probabil deschis, dar acum foarte bine închis peste conţinutul acumulat – o masă compactă de detalii ciudate pentru admiratoarea ei americană. Când această bună doamnă îşi închipuise cu generozitate acasă că prietenii ei nu erau mititei – acesta fiind felul cum şi-i imagina mai ales – exista o anume implicaţie că erau spaţioşi, deoarece erau goi pe dinăuntru. Doamna Lowder, după o lege diferită, fera spaţioasă fiindcă era plină, fiindcă avea ceva comun, chiar şi în repaus, cu un proiectil de mare capacitate, încărcat şi gata de a fi folosit. În mintea romantică a lui Susie, tocmai aceasta promitea să constituie jumătate din farmecul prieteniei reînnoite – farmec asemănător cu cel resimţit când stai primăvara în linişte pe malul acoperit de iarbă şi margarete al unei fortăreţe. Mari şi adormite. Fidelă instinctelor ei, doamna Stringham observase că „sentimentul" dovedit de fosta colegă de şcoală, care o încânţa, era pe de-a-ntregul o chestiune da iniţiative şi ostentaţie, că exoeptând folosirea mai frecventă a câte unui „scumpa mea" decât ar fi făcut-o ea, nu pi'ea se manifesta prin alte drăgălăşenii. Ea medită cu interes asupra diferenţei de naţionalitate, simţind în propriul ei spirit alte îndemnuri. Se bucura să afle de ce acţiona astfel – motivul constituia jumătate din problemă; în vreme ce, în cazul doamnei Lowder, poate că nu exista nici im. Motiv. „De ce" era pentru ea condimentul banal, vanilia sau nucşoax*a ce puteau fi omise din budinca hrănitoate Iară să-i striec gustul. Dorinţa arzătoare a doamnei Lowder era evident ca tinerele lor prietene să

prosper® alături; iar doamna Stringham îi povestea lui Milly, în timpul primelor zile, că atunci când era în Lancaster Gate şi nu vorbea despre ea „asculta povestea strălucitei nepoate a gazdei.

în această privinţă, cele două femei mai vârstnice aveau din belşug de dat şi de luat, şi nu-i era tocmai clar vizitatoarei din Boston dacă venind la Londra nu cumva sperase să aibă ea însăşi o serie de ocazii senzaţionale. Avea într-adevăr mustrări de conştiinţă, aproape un simţământ de imoralitate, când trebuia să admită că era, după spusele ei, pur şi simplu împinsă din spate. Râdea când îi spunea lui Milly că nu ştie care va fi sfârşitul; iar cauza principală a tulburării ei era faptul că viaţa doamnei Lowder îi apărea înţesată de elemente la care trebuia să se uite într-adevăr pentru prima oară. Ele reprezentau, credea ea, lumea, lumea care, din cauză că Părinţii Pelerini îi întorseseră spatele, încă nu traversase cutezătoare oceanul până la Boston – ar fi făcut să se scufunde cu siguranţă şi cel mai solid vas al firmei Cunard – şi nu putea pretinde că înfrunta perspectiva doar fiindcă Milly fusese stăpânită de un capriciu. Ea însăşi, era minată de un.ipririu în legătură cu prezentul spectacol. Nu putea decât să se mângâie cu gândul că până acum nu avusese riicicând capricii – sau nu cedase nici unuia, ceea ce însemna acelaşi 3uc.ru. Importanţa acestei experienţe ca material literar pierise pentru ea. Trebuia să aştepte, în orice caz, şi apoi va vedea: i se părea, la stadiul la care ajunsese, că era o experienţă vastă, obscură, tulbure. Reflecta în ceasurile de veghe ale nopţii că această lume o să-i placă în sine – adică în sine şi de dragul lui Milly. Lucrul curios era că se putea gândi că Milly iubea lumea aceasta fără teamă – sau cu o teamă care cel puţin nu se referea la conştiinţă, ei doar la linişte. Era o fericire, în orice caz, că deocamdată fantezia ei se avânta la fel ca şi cea a lui Milly.

în vreme ce, în săptămâna ce urmă dineului, ea sorbea adine din experienţa câştigată în Lancaster Gate, prietena ei părea în chip la fel de fericit, într-un mod tot atât de romantic, îndestulată. Frumoasa fată engleză din impimăf. , T-ea casă engleză fusese ca o figurii dintr-un tablou care, printr-o minune, coborâse din cadrul ei: şi în acest caz doamna Stringham găsi pe dată imaginea perfectă, Nu-i pierise din minte, ci dimpotrivă îi stăruia, imaginea cealaltă, în care Milly era prinţesa pribeagă: aşa încât ce putea să fie acum mai potrivit decât s-o vadă pe prinţesă întâmpinată la porţile cetăţii de cea mai vrednică fecioară, fiica aleasă a oraşului? Evident, era din nou realitatea, iar pentru prinţesă întâlnirea mai însemna şi distracţie; prinţesele trăind în cea mai mare parte, într-un chip atât de

liniştit, doar în planul reprezentaţiei elegante. De aceea la porţile cetăţii ele se repezeau la domniţele ce presărau flori. În întâmpinarea lor; de aceea, după efigii, procesiuni şi alte jocuri de gală, tovărăşia sineeră a oamenilor le era plăcută. Kate Croy i se înfăţişă într-adevăr lui Milly – aceasta din urmă nu mai contenea să-i povestească doamnei Stringham – drept, minunata fată londoneză în persoană, aceea din plămădirile imaginaţiei sale de odinioară despre fata londoneză; plămădită din povestirile călătoriilor şi anecdotele din New York, din vechi spicuiri din „Punch" şi o bună cunoaştere a romanelor vremii. Cu deosebirea că era mai amabilă, căci fiinţa imaginată fusese pentru tânăra noastră mai degrabă înfricoşătoare. Şi-o închipuise în cel mai bun caz la fel de frumoasă ca şi Kate, cu întoarceri ale capului şi modulări ale glasului, cu o plăcută siluetă şi atitudine, cu lucruri „asumate" şi „respinse", toate semne ale produsului unei societăţi compacte, trebuind să fie în acelaşi timp eroina unei povestiri emoţionante. Ea încadrase această uimitoare tânără de la bun început într-o povestire, o văzuse dintr-un îndemn al imaginaţiei ca pe o eroină, simţind că era singura calitate în care nu i se pierdea valoarea; şi aceasta în ciuda lipsei de afectare, a spontaneităţii ei plăcute, a umbrelelor ei, a jachetelor şi pantofilor ei – aşa cum i se conturau aceste lucruri lui Milly – şi deşi avea ceva de băieţandru neastâmpărat, în felul cum îşi ţinea braţele şi cum folosea uneori prea liber argoul.

Deşi Milly conchise că marea bunăvoinţă a lui Kate o intimida, găsi deocamdată cheia situaţiei, şi la vremea aceea începură să se simtă cutotul la largul lor împreuna.

,9 Aripile porumbiţei

Poate că era cel mai fericit ceas pe care aveau să-l trăiască, atacând cu independenţă prietenească marea Londră – Londra magazinelor, a străzilor şi a suburbiilor ciudat de interesante pentru Milly, precum şi a muzeelor, a monumentelor, „privelişti" curios de neobişnuite pentru Kate, în vreme ce doamnele mai vârstnice îşi urmau drumul lor, bucurându-se că s-au reîntâlnit şi fiecare consideri nd o fericită, în timpi are că cele două fete se cunoscuseră. Milly îi spuse lui Susan Shepherd de mai multe ori că tânăra Kate avea o taină, o mâhnire înăbuşită, în afară de povestea cunoscută a vieţii ei; şi dacă sprijinise cu atâta bunăvoinţă intenţia doamnei Lowder de s le întâlni, o făcuse pentru a avea o nouă preocupare, pentru a-şi abate atenţia într-altă parte. Dar asupra cazului astfel postulat tânăra noastră americancă nu se lămurise încă: simţea doar că lumina ce va cădea asupra

lui va întări culorile tabloului; şi îi plăcea să creadă că era pregătită pentru orice. Ba mai mult, ceea ce aflase până atunci corespundea, după câte credea ea, pe deplin acestui personaj englezesc excentric, ca dintr-un roman de Thackeray – căci Kate Croy îi destăinuise treptat destul de multe despre situaţia ei din trecut şi prezent, despre dificultăţile şi nereuşitele ei de până acum în încercarea de a mulţumi în acelaşi timp pe tatăl ei, pe sora şi mătuşa ei, şi de a se mulţumi şi pe sine însăşi. Bănuiala subtilă a lui Milly, împărtăşită prietenei sale Susie, era că fata mai avea de mulţumit pe cineva, nenumit încă, fiind evident că o fiinţă ca ea nu se putea să nu aibă în viaţa ei o asemenea persoană; o fiinţă poate, dacă vreţi, nu tocmai menită să inspire pasiuni, fiindcă aceasta de obicei presupune o anume nerozie, dar care, mai ales în ochii admirativi ai prietenei, apărea evident în conul de umbră al interesului vreunui bărbat excepţional. Conul acesta de umbră, din orice sursă ar fi fost proiectat, rămase în orice caz asupra prietenei lui Milly întreaga săptămână, 4ar obrazul frumos a lui Kate Croy transpărea zâmbind de sub lumina blândă a lucarnelor, în prezenţa atât a vechilor maeştri, pasivi în gloria lor, cât şi a celor noi, modernii gata să se. Ia la harţă şi să sfârtece orice.

între timp, nostim în prietenia dintre aceste două tinere era că fiecare o socotea pe cealaltă mai remarcabilă decât ea însăşi – că fiecare sesocotea a fi, sau cel puţin astfel îşi spuneau, un obiect, comparativ vorbind, prăfuit, iar pe cealaltă o favorită a naturii şi a sorţii. Kate era amuzată, uimită de felul cum prietena ei stăruia s-o „vadă”, iar Milly se întreba în ce măsură era sinceră Kate când afirma că ca este cea mai extraordinară fiinţă pe care o cunoscuse vreodată, pe lângă faptul că era şi cea mai îneântătoare. Discutau în timpul lungilor plimbări cu trăsura, şi poveşti întregi au fost date la iveală – pe temeiul cărora s-ar fi părut că nepoata doamnei Lowder avea câştig de cauză. Relatările vizitatoarei despre Statele Unite, cu uimitoarele lor imensităţi, New York-ul uluitor şi plin de bani, emoţiile mistuitoare, posibilităţile de libertate nesăbuită, relatările despre moartea rudelor, a părinţilor şi a unor fraţi zvelţi, cinstiţi, înflăcăraţi, inteligenţi – oe; mai iubiţi dintre toţi – cu toţii logodiţi, iar apoi despre un şir de tutori întrecmdu-se unul pe altul în risipă, speculaţii şi extravaganţă, eu toţii lăsând acestei desăvârşite fiinţe rochia ei neagră, faţa albă, părul strălucitor, ca o ultimă verigă frântă: un asemenea tablou punea în umbră biografia scurtă, oricât de schematic amplificată, a unei persoane oarecare de origine

burgheză din Bayswater. Şi deşi modul acesta de a privi lucrurile ar putea să fie tipic pentru Bayswater, Milly interesându-se' la vremea aceea şi de obiceiurile din Bayswater, Kate îşi impuse în aşa măsură punctul de vedere, încât la fel ca şi doamna Stringham însăşi o făcu pe prietena ei să accepte ideee că ea era întruchiparea cea mai desăvârşită a smgurei prinţese pe care Bayswater-ul putea spera că o va cunoaşte vreodată. Realitatea era că, după trei zile, Milly începu să împrumute de la fata frumoasă un fel de viziune asupra propriei sale situaţii; impresia fetei frumoase era cât se poate de sinceră. Impresia era un omagiu cu siguranţă adresat puterii, al cărei izvor era ultimul lucru pe care Kate îl socotea mister. În unele momente, în timp ce treceau pe sub lucarne, şirul magazinelor vizitate fiind mare, Kate, în felul-ei degajat dar un pic sec. Dădea să so înjeleagâ' destul de clar că de-ar fi avut ea un buzunar atât de adine…!

Dar în niciun caz nu părea s-o acuze pe prietena ei că n-avea imaginaţia de a cheltui, ci că n-avea imaginaţia groazei, a economisirii, imaginaţia sau deprinderea în vreun fel a dependenţei conştiente de alţii. În clipele când întreaga stradă Wigmore, de pildă, fremăta, iar palida fată însăşi părea să-i înfrunte pe cei ce fremutau în jur. Ca nişte anonimi, ea indivizi britanici, ca persoane, ca părţi ale unei relaţii, şi care erau poate intrinsec remarcabili – în asemenea clipe, mai ales, înţelegea Kate marea fericire pe care i-o crea prietenei ei libertatea. Posibilităţile lui Milly erau imense; nu trebuia să ceară nimănui nimic. Nu trebuia să raporteze vreun lucru cuiva; libertatea, bogăţia şi fantezia erau legea ei; o înconjura o lume servilă, căreia putea să-i adulmece la fiecare pas miasmele. Iar Kate în aceste zile era cu desăvârşire dispusă s-o ierte pentru atâta fericire; dispusă în plus să creadă că, dacă vor continua să fie prietene, generozitatea ei va persista. La vremea aceea ea nu bănuia încă existenţa unei fisuri înăuntrul lăutei – înţelegând prin aceasta nu numai că nu-şi dădea seama că ceva ar putea să intervină între ele, dar nici că ar putea să existe vreun cusur printre atâtea calităţi evidente. Cu toate acestea, dacă Milly la dineul doamnei Lowder îi dezvăluise lordului Mark că era tratată cu amabilitate de tânăra fată aşezată în cealaltă parte a mesei, fiindcă aceasta din urmă pricepea cu fineţe că aşa se cuvenea, atitudinea ei concorda cu un simţământ intim, neanalizat şi contradictoriu, o impresie latentă că Mildred Theale nu era, la urma urmelor, o persoană al cărei loc şi ale cărei şanse să şi le dorească. Kate, la drept vorbind, n-ar fi ştiut tocmai bine ce înţelegea ea prin această rezervă, şi reuşi oarecum să şi-o clarifice doar când îşi zise că, deşi Milly era bogată,

n-o va urî probabil niciodată – ceea ce era un fapt ciudat – pentru aceasta. Fata frumoasă avea unele idei binefăcătoare şi simple: îşi dădea seama că, neavând un motiv cu totul special, putea să-şi pună la încercare filosofia nelăsându-se iritată de o fiinţă ce stăpânea milioane sau alte bogăţii, dar care ca fată ar fi putut atât de uşor să fie, ca şi ea, doar neînţeleasă şi în chip fatal feminină. Nu era deloc sigură că ţinea la mătuşa

Maud atât cât merita ea, iar mătuşa Maud dispunea evident de mai puţine fonduri decât Milly. Exista astfel evident un anumit factor pledând petru Milly, şi care mai târziu se va contura mai clar; iar între timp ştia doar că Milly era pe cât de fermecătoare pe atât de stranie, şi la fel de stranie pe cât era de fermecătoare – totul fiind o rară delectare; i de altfel, stăruise ca prietena ei Kate să accepte cadouri de valoare. O săptămină în compania ei în aceste condiţii – condiţii pe care Milly le considera de mare ajutor unui pelerin orb şi dezorientat – promitea de timpuriu să devină o săptămână de daruri, mărturisiri, memento-uri, îegăminte de recunoştinţă şi admiraţie, venind toate dintr-o singură parte. Kate socoti de cuviinţă să spună făţiş că va evita magazinele până când nu va primi’asigurarea că nu

i se va aşeza la picioare conţinutul fiecăruia pe care îl vizita ca umilă însoţitoare; dar aceasta nu se întâmplă înainte ca ea să se pomenească, cu toate protestele ei, în posesia mai multor podoabe preţioase şi a altor avantaje minore.

Foarte ciudat a fost de asemenea că într-o zi, pe la sfirşitul săptămânii, se păru că Milly nu avea să-i ceară drept „recompensă”, cum s-ar zice, altceva decât să i se spună unele lucruri despre lordul Mark şi să i se ofere plăcerea unei vizite la doamna Condrip. Alte multe distracţii i se oferiseră, dar curiozitatea ei era impudic omenească şi părea într-adevăr să-şi pună mai multe speranţe în cunoştinţa cu îngrijorata doamnă din Chelsea decât în cele mai reuşite spectacole de operă. Kate admira în chip vădit o asemenea absenţă a fricii-: frica de a fi plictisită într-o astfel de companie ar fi fost fireşte îndreptăţită. Milly stărui că avea curiozităţi – ceea ce o făcu pe prietena ei să se mire de ciudata lor orientare. Unele dintre ele, neîndoielnic, erau mai de înţeles, şi Kate auzi fără mirare că o preocupa de pildă lordul Mark. Caracterizarea pe care i-o făcu însă această tânără se dovedi de-a dreptul imperfectă; căci faptul prin care era mai ales cunoscut în Lancaster Gate rămânea greu de’explicat. Oamenii erau în general cunoscuţi după lucrurile prin care se remarcau, ceva care fie că le făcea cinste fie că nu, ceva care putea fi atins ori numit ori dovedit; iar ea nu se putea gândi la un

alt caz în care o valoare considerată atât de mare să persiste totuşi fără a fi verificată. Valoarea lordului Mark consta în viitorul lui, care ajunsese să fie acceptat de mătuşa Maud exact ca bucătarul ori iahtul lui. Kate nu voia să spună prin aceasta că îl considera un farsor; el putea săvârşi fapte. Mari – dar până acum. La drept vorbind, nu făcuse cine ştie ce. Pe de altă parte era bineînţeles un fel de realizare, şi nu oricine avea calea deschisă spre ea, ca să ajungă a fi luat în considerare cu atâta seriozitate de către mătuşa Maud. În ceea ce îl privea, cel mai bun lucru era, în general, faptul că mătuşa Maud credea în el. Ea era adesea fantezistă, dar recunoştea un farsor şi – nu, lordul Mark nu era un om de aoest soi. Fusese pentru scurt timp în Cameră, din partea partidului tory, dar îşi pierduse locul cu prima ocazie, şi asta eră tot cu ce se putea lăuda acum. Dar el nu se lăuda cu nimic, ceea ce putea foarte bine să fie un semn al inteligenţei lui, un semn dintre acelea pe care cei cu adevărat inteligenţi îl au în comun cu cei într-adevăr slabi cu duhul. Chiar şi mătuşa Maud admitea adesea că, după cum îl cunoştea ea, ' multe lucruri aveau până la urmă să iasă la iveală despre el. Între timp, nu era indiferent – indiferent faţă de propria-i persoană – căci trăgea foloase din Lancaster Gate, atât cât se putea; exact la fel cum şi această reşedinţă trăgea, fără îndoială, foloase de pe urma lui, exact la fel cum cei ce trăgeau foloase şi cei de pe urma cărora se trăgeau foloase formau la Londra, cum s-ar spune, părţile oricărei relaţii.

Kate îi dădu într-adevăr explicaţii lui Milly: oricine avea un lucru de dat – ce-i drept erau foarte puţini aceia – cerea preţul cel mai usturător şi primea în schimb ceva cel puţin de valoarea lui. Ciudat era însă că puteau să cadă, în unele cazuri, la o fericită înţelegere. Cel care trăgea foloase într-o privinţă era cel de pe urma căruia se trăgeau foloase în altă privinţă; era totuna, iar angrenajul sistemului, după cum se vedea, era foarte bine uns. În cadrul lui oamenii se puteau simpatiza între ei, aşa cum de pildă mătuşa Maud, după câte se vedea, îl simpatiza pe lordul Mark şi după cum lordul Mark. Se nădăjduia, o simpatiza pe doamna Lowder, căci de nu, era un nemernic fără pereche. Ea, Kate, încă nu-şi dăduse seama, *e* drept, ce făcea el pentru mătuşa Maud – şi-apoi, draga de ea. Avea nevoie de el mult mai puţin decât îşi imagina „chiar dacă lordul s-ar fi pus cu totul în slujba ei; aşa cum mergeau treburile, existau o mulţime de lucruri de fiecare parte pe care ea nu le lămurise încă. Credea, în general, în orice persoană pe care şi-o alegea mătuşa Maud; şi îi spuse lui Milly să nu uite că, indiferent cât de minunaţi erau oamenii pe care îi putea înlâlni, nu va întâlni o altă femeie

mai excepţională. Exista un milion de celebrităţi mai mari, şi bogătaşe mai mari, dar o personalitate mai puternică, după părerea lui Kate, şi o fiinţă mai greu de stăpânit în toate privinţele, rar se mai putea afla. Când Milly o întrebă, interesată, dacă încrederea lui Kate în că se întemeia în primul rând pe „alegerea” doamnei Lowder, interlocutoarea ei putu spune cu toată certitudinea „da’\ pe aceeaşi bază fiind clădită şi încrederea în ea însăşi. Cine altcineva decât nepoata mătuşii Maud fusese mai înainte aleasă de mătuşa Maud, şi cine altcineva era mai mult alături de ea în tendinţa de a trage foloase şi de a acorda foloase?

— Ai putea să întrebi, zise Kate, oare ce am eu de dat? Tocmai asta încerc să şi aflu. Trebuie să existe ceva ce crede ea că poate să obţină de la mine. Şi va obţine – fii pe pace; iar atunci voi vedea şi eu despre ce e vorba; fapt pe care, te rog să mă crezi, nu l-aş fi aflat niciodată singură.

Refuză însă să discute posibilitatea lui Milly de a „plăti”; faptul că Milly va da un profit de sută la sută – şi că va plăti neîndoielnic cu vârf şi îndesat – era tocmai frumoasa bază pe care se statornicea prietenia lor.

Acestea toate erau amabilităţi subtile, glume, ironii, rafinamente de clevetealǎ şi filosofări asupra Londrei şi vieţii, devenind curând, pentru cele două prietene, forma obişnuită a conversaţiei; şi Milly se declara încântată să ştie că de pe urma ei avea să se dobândească ceva. Dacă cea mai remarcabilă femeie din Anglia va face aceasta, cu atât mai bine, şi dacă cea mai remarcabilă femeie din Anglia le avea în mână pe amândouă – ce putea să fie mai plăcut pentru fiecare din ele.? Când reflecta puţin asupra faptului ciudat că le voia pe amândouă. Kate iţii dădea răspunsul firesc că tocmai aceasta denota sinceritatea ei. Mătuşa Maud, în mod invariabil, dădea friu liber sentimentelor, şi sentimentele se iviseră neîndoielnic odată cu sosirea prietenei ei din copilărie. Întotdeauna, în prezenţa oricărui fapt care o emoţiona pe mătuşa Maud, era interesant de văzut dincotro va bate vântul: destul de evident era însă că de mult nu mai suflase cu o asemenea putere. Faptul acesta, după cum ştim, a fost prilej de mirare pentru Milly Theale, care la vederea doamnei Lowder constată că, în pi’ivinţa lui Susie. Lipseau cel puţin cincizeci de verigi din lanţul asociaţiei. Ea însăşi ştia atât de bine ce gândea despre Susie, încât s-ar fi aşteptat ca doamna din Lancaster Gate să se poarte cu totul diferit; faptul că nu se întâmplase aşa o nedumerea nespus de mult. Dar nedumerirea ci era cauza unei alte impresii subtile, deoarece atunci când se încumetă să-i spună lui Kate că Susan Shepherd – şi mai ales acea Susan Shepherd care se ivise cu totul neinvitată d intr-un

trecut nesemnificativ – ar fi trebuit după toate probabilităţile s-o plictisească pur şi simplu pe mătuşa Maud, confidenta ei se declară de acord fără să protesteze, împărtăşindu-i mirarea. Pe nepoată, cel puţin. Susan Shepherd o plictisea – era limpede;

în

’ tânăra fată nu vedea nimic în ea – nimic care ar fi explicat ceva, nici măcar indulgenţa lui Milly: un fapt mărunt ce devenea la rândul său, după opinia tinerei americance. Semnificativ. Faptul că biata Susie nu însemna nimic pentru ea arunca o lumină asupra fetei frumoase, care însemna mai mult decât arătau aparenţele. Era într-un fel un avertisment general pentru prietena sărmanei Susie, făcând-o să înţeleagă că, într-un anume sens, era foarte bine să fie cât mai atentă. O rodea puţin gândul că o persoană, care era destul de bună pentru Milly Theale, să nu fie destul de bună pentru o altă fată; deşi, ciudat e că doamnei Lowder i-ar fi putut uşor ierta lipsa indulgenţei faţă de Susan Shepherd. Dar doamna Lowder nu o simţea, iar Kate Croy era indulgentă cu nepăsare; totuşi în cele din urmă, în treacăt fie zis, ea pricepu motivul, iar motivul îi îmbogăţi mintea. Nu ajungea oare că fata frumoasă avea, pe lângă alte douăzeci de calităţi, şi putină asprime, şi nu-i sugera oare prietenei ei, cum n-o mai făcuse nimeni până atunci, că putea exista în acest fapt o frumuseţe sălbatică, şi chiar un farmec ciudat? Kate nu era aspră cu asprime – ceea ce Milly, neştiutoare până atunci, îşi închipuise a fi singura posibilitate; nu era nici măcar în chip agresiv aspră, ci mai degrabă cu indiferenţă, defensiv şi, cum s-ar spune, din obişnuinţa de a anticipa. Kate simplifica lucrurile dinainte, se pripea cu bănuielile şi ştia foarte repede ce anume, cum se spunea la New York, n-o să aibă la inimă. În această privinţă cel puţin, oamenii înţelegeau evident mai repede în Anglia decât acasă, iar Milly era în stare să-şi dea seama, după un timp, cum asemenea instincte puteau deveni obişnuite într-o lume plină de primejdii. Erau mai multe primejdii, evident, în Lancaster Gate decât bănuiai că ar fi la New York sau decât ai fi putut visa că sunt la Boston. În orice caz, fiind conştient de ele, puteai să fii mai precaut, şi era o lume remarcabilă acea lume în care puteau să existe precauţii, indiferent pe ce temei, împotriva lui Susie.

IX

Milly o comp usă însă imediat pe Susie pentru concesiile pe care ar fi fost nevoită să le facă în legătură cu unele aprecieri mai puţin elogioase; căci discuţiile lungi şi târzii ale celor două prietene cuprindeau nu numai tot ce

ofereau şi sugerau orele pe care le petreceau separat, dar încă şi multe altele. Ea putea fi detaşată în măsura în care o cerea ocazia la orele patru după-amiază, dar cu nimeni, şi privitor la nimic, nu se desfăşura cu libertatea pe care o arăta de obicei discutând cu Susan Shepherd la miezul nopţii. Cu toate acestea, ar fi trebuit să se menţioneze mai de mult că nu-i dezvăluise încă – după şase zile – nicio veste care să se compare cu aceea pe care i-o anunţă aceasta din urmă, ca rezultat al unei plimbări în societatea doamnei Lowder, de data aceasta în minunatul Battersea Park. Prietenele mai vârstnice dăduseră câteva ocoluri pe acolo, în vreme ce tinerele şi-au permis unele capricii mai îndrăzneţe în admirabilul echipaj reţinut pentru Milly la hotel – o trăsură mai grea, mai blazonată, mai nostimă decât avusese vreodată acasă, unde grajdurile* erau în mod notoriu rău administrate; iar în cursul repetatelor ocoluri „reieşi se”, după cum a spus doamna Stringham, că din întâmplare în Lancaster Gate era cunoscut celălalt prieten englez al lui Mildred – domnul acela care lucra pentru ziarul englez (Susie ezită să-i pronunţe numele) şi care o întâlnise la New York cu puţin timp înainte de peripeţiile lor de acum. Fusese pomenit desigur în Battersea Park – altfel n-ar fi putut să fie identificat; iar Susie a trebuit fireşte, înainte de a-şi da la iveală contribuţia la acea discuţie sub forma unei destăinuiri, să spună limpede că era vorba de domnul Merton Densher. Aceasta din pricină că Milly avu la început aerul că nu prea înţelegea despre cine era vorba; şi tânăra ştiu într-adevăr să se stăpânească, în vreme ce observă că situaţia era surprinzătoare, iar întâmplarea, una dintr-o mie. Îl cunoştea, atât Maud cât şi domnişoara Croy, după câte pricepuse ea, destul de bine, deşi aluzia făcută la el nu indica vreo întâlnire. Nu ea – şi Susie sublinie aceasta – a adus vorba despre el; de fapt nu s-a discutat de el, ci doar s-a menţionat în treacăt că era un tânăr ziarist, un cunoscut al doamnei Lowder, care nu demult plecase în „minunata lor ţară” – doamna Lowder spunea întotdeauna „minunata voastră ţară” – trimis de. Redacţia ziarului. Dar doamna Stringham a prins sensul – cu vârful degetelor. Cum s-ar spune; şi iată în ce consta destăinuirea; ea, fără a socoti că face’ vreun rău, spusese că. Domnul Densher era un cunoscut al lui Milly, deşi evitase să dea detalii. Doamna Lowder rămăsese evident uimită – se putea spune fără exagerare: apoi dăduse şi ea impresia că se reţine, şi a existat o clipă când părea că îşi ascund ceva,

— Doar că, observă prietena lui Milly, mi-am adus aminte, din fericire la timp, că nu aveam nimic de tăinuit – ceea ce era mult’mai simplu şi mai

plăcut. Nu ştiu ce are Maud de tăinuit, dar aşa s-au întâmplat lucrurile. O interesa, neîndoielnic, faptul că-l cunoşti – că te-a întâlnit acasă nu cu multă vreme în urmă. Dar am cutezat să-i spun că timpul a fost prea scurt pentru ca să deveniţi prieteni buni. Nu ştiu dacă am făcut bine.

Indiferent cât timp ar fi cerut această explicaţie, trecură destule clipe – inainte ca femeia mai vârstnică să-şi fi descărcat conştiinţa – care să-i dea lui Milly prilejul să răspundă că, deşi problema avea fără îndoială însemnătate, ea n-o considera de o însemnătate covârşitoare. Era într-adevăr ciudat că auziseră de curând despre singurul englez pe care îl cunoşteau; nu era totuşi miraculos – cu toţii şi-au dat de multe ori seama că, aşa cum se spunea, lumea era extraordinar de „mică". Era firesc, fără îndoială, ca Susie să nu treacă sub tăcere numele lui. De oe oare ar fi un mister? — şi ce mister mare ar fi dacă el, întorcându-se, ar afla că tăinuiseră cunoştinţa cu el î

— Nu ştiu, Susie dragă, observă fata, ce crezi dumneata că am de ascuns.

— N-are importanţă la un moment dat, răspunse doamna Stringham, ce ştii sau nu ştii despre ceea ce cred eu; căci afli întotdeauna chiar în clipa următoare, iar când afli, scumpa mea, în fond nu te prea sinchiseşti. Dar, întrebă ea imediat, ai auzit de el de la domnişoara Croy?

— Dacă am auzit de domnul Densher? Niciun cuvint N-am vorbit despre el. De ce să vorbim?

— Că tu n-ai vorbit, înţeleg; dar că ea nu l-a amintit. Îşi dădu cu părerea Susie, poate să însemne ceva.

— Ce să însemne?

— Ei bine, declară pe dată doamna Stringham, îţi spun totul mărturisindu-ţi – că Maud mă roagă să-ţi sugerez că' poate ar fi mai bine, deocamdată, să nu vorbiţi despre el: adică să nu-i vorbeşti lui Kate despre el, decât dacă ea îţi vorbeşte mai întâi. Dar Maud nu crede că are s-o facă.

Milly era gata să se angajeze la orice; dar în privinţa faptelor— atât cât ştiau acum despre ele – totul părea cam complicat.

— Fiindcă este ceva între ei?

— Nu – după câte înţeleg, nu; dar Maud e precaută, îi e teamă de ceva. Sau, mai bine zis, îi este teamă de tot

— Îi este teamă, vrei să spui, întrebă Milly, să nu. —~ a a – se îndrăgostească unul de altul?

Susie se concentră, iar apoi avu o inspiraţie:

— Draga mea copilă, ne mişcăm într-un labirint.

— Bineînţeles. Tocmai asta e amuzant! zise Milly cu o stranie veselie. Apoi adăugă: Să nu-mi spui că – în acest caz – nu există abisuri. Îmi plac abisurile.

Prietena ei o privi – nu rareori se întâmplă – mai grav decât o oerea situaţia aparentă; şi o altă persoană prezentă în asemenea clipe s-ar fi putut întreba cărui gâncî intim încerca buna doamnă să-şi potrivească vorbele. Era prea înclinată, fără îndoială, să considere spusele tinere; prietene ca simptome ale unei maladii. Totuşi legea ei supremă era să ia lucrurile uşor, când fata făcea la fel. Ştia să fie nostimă într-un nou fel de a fi nostim – marele talent bostonian; aceasta fusese, din fericire, nota ei caracteristică în reviste; şi Maud Lowder, pentru care era un lucru într-adevăr nou şi care nu mai pomenise aşa ceva, o cultiva ca relaţie mondenă tocmai pentru acest motiv. De aceea acum nu trebuia să fie mai prejos; cu această stare de spirit puteai de fapt să înfrunţi orice.

— Oh, atunci să sperăm că vom ajunge – sunt pregătită pentru tot ce poate fi mai rău – la străfundurile suferinţei şi păcatului! Dar i-ar plăcea – şi ştim şi noi asta, nu-i aşa? — ca nepoata ei să se mărite cu lordul Mark. Nu ţi-a spus?

— Dacă mi-a spus doamna Lowder?

— Nu. Kate. Nu s-ar putea spune că nu ştie.

Milly avu, sub privirea amicei sale, un minut de detaşare mută. Trăise în compania lui Kate Croy timp de mai multe zile într-o stare de intimitate pe atât de profundă pe cât fusese de neaşteptată, şi abordând felurite subiecte ajunseseră în mod clar la anumite limite. Dar acum îi trecu prin minte, înfiorindu-se, că în eventualitatea unui bilanţ al relaţiilor dintre ele, ceea ce-i spusese noua ei prietenă ar putea să fie puţin, chiar foarte puţin, în raport cu ceea ce nu-i spusese. Nu-şi dădea seama, în orice caz, dacă îi destăinuise ori nu că mătuşa ei o hărăzise lordului Mark; a reieşit însă destul de limpede – ceea ce se putea de altfel foarte bine ghici – că era implicată în planurile mătuşii ei. Într-un fel, pentru Milly, deşi ar fi putut şterge faptul cu buretele printr-un gest nervos şi simplificator1, această bruscă înlăturare a domnului Densher schimba poporţiile, altera toate valorile. Era cu totul neobişnuit faptul că dădea acestei realităţi o importanţă pe care n-ar fi putut defel s-o definească – şi se simţea totuşi, în aceste clipe, mândră că era în stare să ascundă imediat importanţa pe care o avea într-adevăr. Totuşi simţi aproape violent că domnul Densher fusese acolo – fusese acolo unde ea stătuse până acum în simplitatea ei – înaintea ei. Ar fi fost nevoie doar de încă un

moment pentru ca, ea să ajungă să vadă abisuri – căci îşi dorea abisuri – în faptul că el îşi trecuse sub tăcere, la New York, prietenii englezi. La New York avuseseră puţin timp, într-adevăr; însă, de-ar fi vrut, Milly ar fi putut să-şi dea seama singura că el evitase subiectul domnişoarei Croy, deşi domnişoara Croy era un subiect pe care nu era firesc să-l eviţi, Trebuia adăugat în acelaşi timp că în eventualitatea că tăcerea lui a fost un labirint – ceea ce era absurd, ţinând seama şi de sumedenia de alte lucruri despre care nu vorbise – aceasta nu putea decât să-i convină, deoarece se potrivea cu dorinţa ei. Pe care tocmai o exprimase în faţa lui Susie. Lucrurile acestea însă se iveau şi treceau; şi cele două prietene îşi ziseră, în chip deosebit de ciudat, că dacă l-au cunoscut toate pe domnul Densher – în afară de Susie, care urma probabil să-l cunoască – întimplarea era, într-o viaţă de alergătură continuă, în firea lucrurilor; şi că era amuzant – oh, teribil de amuzant! — să fii în stare să speri din suflet că dezvăluirea atât de bruscă a acestui fapt avea un „tâlc”. Părea să existe oarecum o posibilitate ca pământul sau, poate, aerul să fi pregătit o ambianţă binefăcătoare; deşi problema acestei posibilităţi ar fi necesitat, la urma urmelor, o examinare atentă. Adevărul însă – şi iată că cele două prietene vorbeau deia despre el, „adevărul” 1 – încă nu ieşise la iveală. Se ţinea, evident, seama de rugămintea doamnei Lowder către vechea ei prietenă.

Plin urmare, recomandarea doamnei Lowder de a nu i se spune nimic lui Kate – această nemaipomenită atitudine a mătuşii Maud – oferea cele mai bune temeiuri pentru a se spera într-o complicaţie interesantă; şi când, după convorbirea pe care am relatat-o, tânăra americancă o întâlni din nou pe Kate, şi iarăşi nu se menţiona niciun nume, tăcerea a fost acceptată de Milly ca începutul unui nou gen de amuzament.’ Genul acesta era cu atât mai nou cu cât conţinea un mic sâmbure de nelinişte; până atunci, când se amuza, era mai puţin implicată în situaţie. Totuşi, era destul de emoţionant să-ţi dai seama că exista un motiv şi mai pregnant pentru ca s-o intereseze fata frumoasă, cum continua Kate, chiar şi acum, să rămână pentru ea; şi un motiv – tocmai aceasta era problema – asupra căruia însăşi Kate nu putea să aibă vi’eo bănuială. De două ori astfel, aflându-se timp de câteva ore împreună, Milly se pomeni că o priveşte pe Kate, că o ţintuieşte eu privirea la gândul că era un chip asupra căruia ochii domnului Densher zăboviseră într-un fel mai mult sau mai puţin familiar şi care, cu siguranţă, se uitase mai degrabă cu încântare la el. Se stăpâni însă la gândul că se uitase cu încântare la mii de alte feţe;

dar acest gând îi întări impresia despre acea latură a prietenei ei pe care, neîndoielnic, era mai dispusă decât îşi dădea seama. S-o; considere drept „cealaltă”, nu întru totul descifrabilă. Era de necrezut, şi Milly îşi dădea seama de asta, dar cealaltă latură i se înfăţişase brusc atunci când descoperise prietenia cu domnul Densher. N-avea scuza de a şti că latura aceasta îi era proprie lui Kate, fiindcă nimic n-o dovedea încă în mod special. N-avea importanţă; cu această nouă latură pe deplin înfăţişată acum, Kate venea şi pleca, o săruta când se întâlneau şi se despărţeau, vorbea ca de obicei despre toate, în afară de – căci astfel i se înfăţişa acum lui Milly – faptul esenţial. Tânăra noastră, ce-i drept, n-ar fi sesizat *o* diferenţă atât de netă în aceste două ocazii dacă n-ar fi sesizat în chip deosebit propriile ei trădări posibile. După’ aceea însă, despărţindu-se, se întrebă dacă nu cumva *că* era atât de mult „alta”, atât de absorbită de ceea ce nu se spunea; cel mai straniu fapt fiind că atunci când se întrebă, tot mai târziu, cum de n-a simţit Kate aceasta, îşi dădu seama că se afla la marginea unui abis de întuneric. Nu va afla niciodată ce impresii avea Kate cu adevărat despre o fiinţă ca Milly Theale. Kate n-o să le dezvăluie niciodată unei astfel de fiinţe – şi nu din rea-voinţă, nici din duplicitate, ci oarecum din lipsa unor termeni comuni – şi nici nu-i va înlesni în vreun fel cunoaşterea lor.

Ca o astfel de fiinţă deci, timp de trei sau patru zile, o observă Milly pe Kate, ca şi cum ar fi fost o altfel de

HO

fi aţă; şi în această calitate se duse să facă vizita promisă în Chelsea, cartierul faimosului Carlyle, câmpul de manevtv al stafiei sale, ăl admiratorilor săi, şi reşedinţa „bietei Marian” la care s-au făcut atâtea referiri, loc ce era într-adevăr neadecvat spiritului ei. Când tânăra noastră o văzu pentru prima oară pe biata Marian, o ului faptul că în Anglia, după câte se vedea, poziţiile sociale ale unor surori puteau fi atât de deosebite, că putea lipsi cu desăvârşire o bază comună pentru un loc în lume; o stare de lucruri, înţelegea ea plină de înţelepciune, inerentă unei orinduiri ierarhice, aristocratice. Problema unde anume, în această orinduire, îşi plasa doamna Lowder nepoata nu era încă pe de-a-ntregul lipsită de ambiguitate – deşi Milly era absolut sigură că lordul Mark ar fi putut, dacă ar fi vrut. Să fixeze punctul cu exactitate, fixându-l totodată şi pentru mătuşa Maud; dar era limpede că doamna Condrip se afla. Cum s-ar zice, în cu totul altă emisferă geografică. Ea n-ar fi putut, pe scurt, să fie găsită pe aceeaşi hartă socială şi

se părea că vizitatorii ei ar fi trebuit să dea filă după filă până să răsufle în cele din urmă uşuraţi şi să exprime cu bunăvoinţă: „Aici!” Peste prăpastie se aruncase bineînţeles o punte, dar de punte era cu adevărat nevoie, iar impresia aceasta o făcu pe Milly să se întrebe dacă într-un sens general spiritul ce nu cunoştea disciplina locală va fi mai conştient de punţi sau de prăpăstii. Acasă, prin contrast, după câte se părea, nu exista nimic din aşa ceva. Nici deosebirea însăşi de la o poziţie socială la alta, şi nici, de fiecare parte, şi mai ales de una. Manierele foarte alese şi totodată înăbuşirea conştiinţei, drept compensare. Înăbuşirea conştientă, în orice caz, şi manierele foarte alese, deosebirea, puntea, prăpastia, filele atlasului social peste care se sărea – toate acestea, la drept vorbind, au prins viaţă pentru tânăra noastră în lipsa unui material mai serios, într-o legendă literară uşoară – un ecou pribeag, amalgamat, din Trollope, Thackeray, poate cel mai mult din Dickens – sub înrâurirea căreia pelerinajul acesta o însufleţise. Putea să-i povestească lui Susie după aceea, târziu-în aceeaşi seară, că legenda, înainte de a se sfârşi, se derulase limpede, că adoratul autor al romanului *Familia Newcome* a dat în cele din-urmă tonul: tabloului lipsm-

1l-i du-i astfel mai mult decât sperase, sau mai degrabă vădind mai puţin decât se temuse ea, posibilitatea unui contur pickwickian. Înţelegea prin aceasta, lămuri ea, că doamna Condrip nu se dovedise întocmai o altă doamnă Nickleby, nici măcar – căci ar fi putut să se dovedească aproape orice, din felul cum vorbise îngrijorată biata Kate – o exasperată văduvă Micawber.

Doamna Stringham, la taifasul din miez de noapte, dădu să se înţeleagă cu alean că, oricum ar fi fost evenimentul, acea latură a vieţii engleze i-o dezvăluiau lui Milly tocmai experienţele pe care ea personal părea a fi „menită-’ – cum spuneau toţi din jurul ei acum – să nu le cunoască: în faţa prietenei care o observa, începuse să aibă asemenea momente de reacţie fantezistă – reacţie în care era din nou Susan Shepherd – faţă de sfera înaltă a convenţiilor rigide în care o transportase copleşitoarea prietenie cu Maud Manningham. Milly nu pierdea din vedere mult timp latura Susan Shepherd şi era întotdeauna gata s-o întâmpine când îşi făcea apariţia şi s-o mângâie uşor, duios şi cu însufleţire, fiind sigură că aveau s-o cultive şi maideparte. Dar în seara aceasta erau preocupate *de* o altă chestiune, care se dovedi în curând a fi, în ceea ce o privea pe fată şi referitor la ora petrecută în Chelsea, revelaţia că doamna Condrip, profitând de câteva minute când Kate urcase în dormitor cu un copilaş. Cam plingăcios, adusese vorba

deodată, fără nicio „introducere”, despre domnul Densher, amintindu-l pe nepusă-masă ca fiind îndrăgostit de sora ei.

— Voia ca eu să ştiu, dacă ţin la Kate, zise Milly – căci ar fi prea îngrozitor, mai ales că s-ar mai putea face ceva.

Susie se minună.

— Pentru ca să nu iasă nimic din asta? Uşor de zis. Ce să se facă?

Milly surâse uşor.

— Cred că ar dori să trec des pe la ea, ca să discutăm împreună despre situaţia aceasta.

— Nu-şi închipuie că ai altceva mai bun de făcut?

Fata însă se lămurise.

— Nimic altceva decât s-o admir şi să fiu preocupată de sora ei – pe care ea însăşi n-o înţelege defel – şi să-ms sacrific timpul şi orice altceva pentru asta.

Prietenei mai vârstnice i se păru că Milly nu mai vorbise niricând atât de caustic; de parcă doamna Condrip ar fi făcut-o să-şi piardă cumpătul. Niciodată n-o văzuse doamna Stringham pe prietena ei ca în ultima vreme, plutind parcă, din cauza celor ce se petreceau în sufletul ei, într-o sferă diafană şi aurie, în vreme ce supărarea sălăşlui a dedesubt. Asta i se întâmplă cu Milly – era poezia ei caracteristică; sau cel puţin, era a lui Susan Shepherd.

— Dar a stăruit, continuă Milly, să nu-i destăinuiese lui Kate ce mi-a spus. Trebuie să păstrez secretul.

— Dar de ce, întrebă pe dată doamna Stringham. Este domnul Densher atât de îngrozitor?

Milly, i se păru ei, avu o ezitare – ceva care sugera o discuţie mai amplă cu doamna Condrip decât cea pe care era dispusă poate să i-o relateze.

— Nu atât el, ca persoană. Şi-apoi adăugă, cu un oarecare romantism – la ea nu puteai niciodată să ştii când intervenea romantismul: E vorba de s’tarea lui materială.

— E chiar atât de proastă?

— Nu are „avere” şi nici perspectiva de a avea. Nu are niciun venit şi nici capacitatea, după părerea doamnei Condrip, de a-şi face vreunul. E sărac „lipit pământului”, cum se exprimă ea, şi zice că ştie ce înseamnă asta.

Doamna Stringham căzu din nou pe gânduri şi foarte curând zise:

— Dar nu este oare deosebit de inteligent?

Milly reflectă o clipă, ea să spună apoi:

— Habar n-am.
La care, deocamdată, Susie răspunse doar cu un „A!” – iar după un minut continuă pe un ton uşor meditativ:
— Înţeleg. Iar apoi: Asta crede şi Maud Lowder.
— Că nu va face niciodată nimic?
— Nu – chiar dimpotrivă: că este excepţional de capabil.
— A, da; ştiu – şi Milly avu din nou, referindu-se la ceea ce-i mai spusese prietena ei în această privinţă, tonul de acum câteva clipe: Dar interesant e că d «amna Condrip susţine că nici mătuşa Maud nu vrea să audă de o asemenea persoană. Domnul Densher, susţine ea – cel puţin aşa mi s-a explicat —’ n-are să fie niciodată nici cunoscut şi nici bogat. Dacă ar fi faimos, ar fi dispusă, după câte înţeleg, să-l ajute; dacă ar fi bogat – fără a fi altceva – l-ar accepta totuşi. Dar aşa cum este, îl consideră tabu.
— Pe scurt, vorbi doamna Stringham de parcă ar fi urmărit un scop, sora ei ţi-a spus totul. Dar doamna Lowder îl simpatizează, adăugă.
— Doamna Condrip nu mi-a spus asta.
— Ei bine „draga mea, totuşi îl simpatizează foarte mult.
— Vă să zică, aşa!
După care, resemnată, lăsându-se cu’un mic oftat în voia unui reflux uşor şi a unei oboseli generale, care se observau în ultima vreme tot mai des la ea, Milly nu mai spuse nimic. Totuşi, problema n-a fost încheiată’ în seara aceea, iar mai târziu n-ar fi putut niciuna din ele să spună care a abordat-o din nou. Milly făcu o aluzie, spunând că pentru toţi – pentru fiecare persoană întâlnită – banul conta înfiorător de mult. Ceea ce o ’ândemnă pe Susie să râdă, nu fără duioşie, cu semnificaţia nevinovată că unora le dădea mâna să considere banii cu indiferenţă, în vreme ce altora nu; după care adăugă, pe bună dreptate, că nu era deloc simplu să deduci după expresia feţei lai Maud Manningham ce loc deţineau banii în existenţa ei. Îşi purta mondenitatea cu mari tăceri potrivite – dacă nu s-ar putea mai degrabă spune că îşi purta detaşarea cu un nobil tupeu, când era cazul. Totuşi, oricum s-ar fi exprimat Susie, adevărul este că se gândea la diferenţa, după felul cum au fost favorizate de soartă „dintre vechea şi noua ei prietenă. Mătuşa Maud şedea oarecum în mijlocul banilor ei, bazându-se pe ei şi înconjurată de ei, chiar dacă o făcea intr-o manieră inteligentă şi superioară, arătând semeaţă şi strălucitoare, ca şi cum banii nici n-ar fi existat pentru ea. Milly, în privinţa banilor ei, nu avea nicio atitudine – ceea ce, dintr-un punct de vedere, era poate o greşeală: ea se afla în orice caz departe, la

marginea lor, nu era nevoie, cum s-ar zice, ca să ajungi la natura ei să traversezi pe vreun drum un colţ din proprietatea ei. Era limpede, pe de altă parte, că doamna Lowder îşi păstra avuţia pentru scopuri, fantezii, ambiţii ce vor părea măreţe, deosebit de generoase, în ziua când vor intra în acţiune. Îşi va impune voinţa, dar voinţa i se va exercita doar pentru ca o persoană sau două să nu piardă un avantaj prin nesupunere, dacă puteau fi făcute să se supună. Lui Milly, fiind mult mai tânără, asemenea planuri de perspectivă nu i se puteau imputa: nu era de presupus că urmărea interesele vreunei persoane. ’Era prea devreme, fiindcă nu-şi urmărea nici interesul personal. Chiar celei mai bogate femei, la vârsta ei, îi lipseau motivele, iar pentru Milly, neîndoielnic, mai era destul timp până să apară un motiv. Ea era deocamdată frumoasă, simplă, sublimă şi fără motiv – indiferent dacă îi ducea lipsa şi întindea vag mâna după el, sau nu; dar chiar şi având un motiv, calităţile ei ar fi rămas în fond aceleaşi. Numai că în această eventualitate ar fi putut să adopte, ca mătuşa Maud, o atitudine. În orice caz, prin această asociaţie de idei se înfiripă din nou conversaţia celor două eroine ale noastre, cea mai vârstnică întrebând-o pe cea mai tânără dacă în după-amiaza aceea ea afirmase că domnul Densher era un cunoscut al ei.

— A, nu – n-am spus că l-am întâlnit. Mi-am amintit, explică ea, de dorinţa doamnei Lowder.

— Dar dorinţa, observa prietena ei după o clipă, era să nu-i destăinuieşti nimic lui Kate.

— Da – însă doamna Condrip i-ar fi spus imediat.

— Cum aşa? Doar trebuie să-i displacă să discute despre el.

— Doamnei Condrip? întrebă mirată Milly. Cel mai mult i-ar place ca sora ei să ajungă să aibă o părere proastă despre el; şi dacă ceva ce poate să-i spună ar contribui la asta…

Şi Milly se opri brusc, de parcă prietena ei ar fi înţeles minarea.

Doamna Stringham voia numai să afle ce înţelegea Milly.

— Vrei să spui că ar vorbi imediat?

Doamna Stringham deduse că asta voia Milly să spună, însă mai rămânea o întrebare :

— Dar cum poate să-i facă rău faptul că îl cunoşti?

— A, nu ştiu. Nu atât faptul că îl cunosc, ci că m-am ferit să-i spun că-l cunosc.

— Oh, făcu doamna Stringham ca şi când ar fi vrut s-o liniştească, dar nu te-ai ferit tu, ci mai degrabă domnişoara Croy.

— Da, dar nu ea a tăinuit faptul că-l cunosc, zâmbi Milly.

— A tăinuit doar faptul că-l cunoaşte ea? Ei, atunci responsabilitatea este a ei.

— Da, zise fata oarecum fără consecvenţă, numai că ea are dreptul să facă ce vrea.

— La fel şi tu! zâmbi Susan Shepherd.

Milly o privi ca şi cum ar fi fost aproape venerabil de simplă, dar şi cu un aer de parcă tocmai de aceea o iubea

— Nu ne certăm din pricina asta, Kate şi cu mine, deocamdată.

— Voiam doar să zic, explică doamna Stringham, că nu văd ce are doamna Condrip de câştigat.

— Dacă îi spune lui Kate? Şi adăugă, după ce se gândi puţin: Voiam doar să spun că nu văd ce aş avea eu personal de câştigat.

— Dar va trebui să se afle odată şi odată – că vă cunoaşte pe amândouă.

Milly nu prea era de acord.

— Vrei să spui atunci când se va întoarce?

— O să vă găsească pe amândouă aici şi e greu de crezut că se va face că n-o cunoaşte pe una, de dragul celeilalte.

în sfârşit, priviră situaţia cu oarecare umor.

— S-ar putea să dau de el înainte, spuse fata. Aş putea să-i şoptesc discret, cum se zice pe-aici, că nu trebuie să mă cunoască atunci când ne vom întâlni Insă şi mai bine ar fi să plec.

— Vrei să fugi de ei? (

Foarte curios, Milly păru pe jumătate să accepte ideea.

— Nu ştiu de ce anume vreau să fug!

Răspunsul i se păru femeii mai vârstnice molcom şi duios, risipind orice nevoie de explicaţie. Îşi dădea seama tot timpul că relaţia lor plutea parcă, asemenea unei insule din sud, într-o mare întinsă şi caldă, ce forma pentru orice posibilitate imaginabilă o margine, o sferă exterioară a emoţiei generale; iar efectul unei întâmplări anume era că marea scufunda insula, că marginea inunda textul. Acum trecu peste ca valul cel mare.

— Am să merg cu tine oriunde doreşti.

Dar Milly îşi recăpătă cumpătul.

— Draga mea Susie, cum te mai exploatez \

— O, asta încă nu e nimic.

— Nu, într-adevăr – faţă de ce va veni.

— Nu eşti – şi n-are rost să te prefaci – zise draga de Susie care încercase s-o înţeleagă, atât de zdravănă şi de puternică cum ţin eu morţiş să fii.

— N-ai decât să ţii – cu cât mai mult cu atât mai bine. Dar în ziua când voi arăta puternică şi zdravănă ca dumneata, să ştii, continuă Milly, în ziua aceea am să fiu destul de puternică şi de zdravănă ca să te părăsesc uşurel pentru totdeauna. Asta-i situaţia, continuă ea să-şi dezvolte ideea, când chiar şi cele mai *beaux moments* nu pot să te pregătească, după cât se pare, pentru ceva mai vesel decât un cimitir frumos. Fiindcă am trăit în toţi aceşti ani de parcă aş fi fost moartă, voi muri fără îndoială de parcă aş fi vie – exact aşa cum mă vrei dumneata. Aşa că, vezi, încheie ea, n-ai să ştii niciodată de fapt ce-i cu mine. Decât atunci când voi muri; iar atunci ai să ştii că nu mai sunt.

— Mi-aş da viaţa pentru tine, zise Susan Shepherd după o clipă.

— Mii de mulţumiri! Atunci, mai bine rămâi aici pentru mine.

— Dar nu putem sta la Londra în august şi nici în săptămânile ce urmează.

— Atunci, să ne întoarcem

Susie tresări.

— Înapoi în America?

— Nu, în străinătate, în Elveţia, Italia, oriunde. Când spun să rămâi „aici" pentru mine. Continuă Milly, mă gândesc să rămâi cu mine oriunde aş fi, chiar dacă deocamdată n-am şti niciuna dintre noi unde. Nu, stărui ea, nu ştiu în ce situaţie măaflu, şi dumneata nu vei şti niciodată, dar n-are importanţă – şi adevărul este, încheie oprindu-se o clipă, că totul va trebui să iasă la iveală.

Prietena ei ar fi avut impresia că glumeşte, dacă trecerea de la gravitate la veselie n-ar fi fost atât de subtil nuanţată, încât contrastele nu apăreau niciodată puternice Ea compensa pierderea gravităţii prin pierderea voioşiei; dacă nu era, adică, uneori atât de serioasă cum ar fi fost de dorit, cu siguranţă că alteori nu era atât de nepăsătoare cum i-ar fi plăcut ei să fie.

— Trebuie să înghit hapul. Problema nu este, în orice caz. Că totul „va ieşi la iveală", adăugă ea, ci că doamna Condrip îi va prezenta lui Kate situaţia în aşa fel încât să-l denigreze.

însoţâtoarea ei se miră.

— Dar de ce pe el.?

— Ei, dacă pretinde că o iubeşte î

— Şi „pretinde" numai?

— Vreau să spun. Dacă el, cât timp se află pe alte meleaguri şi ea ale încredere în el, o uită şi face curte altora

Amendamentul o făcu pe Susie să ajungă, pare-se, cu voioşie la liman.

— Ţi-a făcut ţie – omul acela fals – curte?

— Nu – dar nu despre asta e vorba. E vorba de ceea cte ar putea alţii s-o convingă pe Kate să creadă.

— Adică să-i spună că, deoarece el ţi-a cultivat mai mult sau mai puţin prietenia, ea să nu mai vorbim de straniul tău farmec, ar fi fost gata, dacă l-ai fi încurajat?

Milly nici nu aprobă şi nici nu făcu vreun comentariu p zise doar după o clipă, parcă în mod voit cufundată în visare:

— Nu, nu cred că ea ar dori să dea de înţeles că eu i-aş fi făcut avansuri; fiindcă asta ar sublinia doar fidelitatea lui. Vreau să spun, adăugă în sfârşit, pare-se cu o supremă ardoare, că făptui de a-l considera cât de cât în stare să dea motive de gelozie ar ajuta-o evident – deoarece îi este teamă de el – să-l denigreze în ochii surorii ei.

Susan Shepherd recunoscu în această explicaţie semnele unei dispoziţii spre motivări care ar fi putut împor dobi cu graţie chiar şi pe una din eroinele ei din Noua Anglie. Însemna să scormoneşti prin toate ungherele; dar asta făceau eroinele din Noua Anglie, şi apoi era interesant deocamdată de văzut câte s-a apucat să scormonească tânăra er prietenă. Dar, în fine, nu sondau ele adâncurile?

. Se amuzau cum puteau.

— Oare nu este mai curând probabil, întrebă ea, ca doamna Condrip aă urmărească, de fapt, ca el să-i apară lui Kate (care-i cuvintelul acela?) fluşturatic…?

— Şi?…

Dar nu termină ce voia să spună, şi de fapt nici Milly pare-se nu putu să termine.

— Ei bine, se va întâmplă ceea ce se întâmplă adesea – după binecuvântatele noastre legi şi obiceiuri, cel puţin; va înflăcăra sentimentele lui Kate în loc să le slăbească.

Era o idee bună, însă fata rămase privind în gol.

— Sentimentele lui Kate? Oh, de asta n-a vorbit. N-aş t rede, adăugă ea de parcă ar fi creat în mod inconştient o impresie greşită, n-aş crede că doamna Condrip îşi închipuie că e îndrăgostită.

Doamna Stringham, la rându-i, privi în gol.

— Atunci, de oe se teme?

.

— De faptul că domnul. Densher ar putea să stăruie şi, în cele din urmă, să iasă ceva.

— A, zise Susie, puţin descumpănită, merge cu gândul cam departe!

Auzind acestea, Milly dădu glas unuia din „spiritele” ei neaşteptate şi greu de înţeles:

— Nu – numai noi facem asta.

— Ei bine, să nu ne intereseze mai mult situaţia lor decât le interesează pe ele!

— Bineînţeles, încuviinţă fata imediat.

Mai rămânea însă o problemă, şi ea ţinea să lămurească lucrurile.

— Dar ea n-a spus ce gândeşte Kate.

— Adică, îşi închipuie că sora ei nu ţine ia el?

O clipă, păru din nou că Milly nu prea era'sigură de ce voia să spună; dar se hotărî:

Cartea a cincea

— Dacă ar ţine la el, doamna Condrip mi-ar fi spus-o. Susan Shepherd păru să se minuneze pentru ce mai discutau.

— Dai' ai întrebat-o?

— Oh, nu!

— Aha! zise Susan Shepherd.

Milly însă îi explică imediat că n-ar fi întrebat-o pentru nimic în lume.

\

Lordul Mark se uita astăzi la ea de parcă ar fi vrut neapărat să-i smulgă destăinuirea că, iniţial, îl nedreptăţise; şi intenţia lui se întemeia pe faptul că se simţea îndreptăţit să primească mărturisirea ei, şi să obţină orice avantaj posibil de pe urma acesteia; îl preocupa ceva, la urma urmelor, destul de mult, pentru a-i crea ei impresia absurdă că i se destăinuia cu adevărat – între ei nepunându-se atunci problema de a nedreptăţi sau nu. Se prezentase la hotel, o găsise şi pe ea şi pe Susan Shepherd, fusese „politicos” cu Susan – o nuanţă pe care imaginaţia lui Susan o sesizase cu duioşie; apoi mai veni o dată,. Însă ele nu erau acasă; după care veni încă o dată şi le găsi; şi le dădu de înţeles limpede că dacă nu ar fi fost totul la sfârşit – lucru pe care-l puteau simţi în atmosfera vlăguită a sezonului care îşi dădea ultima suflare. — . Ele ar fi putut merge oriunde ar fi dorit. Impresia lor – sau, în orice caz, modesta lor scuză – era că nu exista un loc unde ar fi dorit să meargă; aveau

doar simţământul că le plăcea, indiferent unde s-ar fi aflat, locul în care fuseseră aduse. Astfel gândeau de obicei – ceea ce putea, să fie, într-adevăr, un fapt cu desăvârşire firesc; impresiile lor fiind adunate în acea după-amiază, printr-o întoarcere favorabilă a roţii norocului, într-un splendid mănunchi, o ofrandă, un braţ de flori dintre cele mai rare. Se aflau în prezenţa ofrandei – fuseseră conduse spre ea; şi dacă ar mai fi avut încă obiceiul să se înţeleagă din priviri de la distanţă, mina lordului Mark, şi-ar fi spus ele în tăcere, era mâna care mişca roata. Atingerea lui, la o analiză sumară, marcase deosebirea – deosebirea în sensul de a nu fi pierdut o experienţă atât de frumoasă şi de interesantă, cum spuse chiar atunci de mai multe ori Susie, atât în numele ei cât şi al acelora interesaţi; deosebirea şi în sensul că nici doamna Lowder n-o pierduse, deşi aparent cu doamna Lowder veniseră, şi deşi tânăra noastră cu doamna Lowder se întreţinuse în jumătatea de oră când a avut cea mai plăcută reacţie sufletească la scena amintită.

Marea reşedinţă istorică, dincolo de terasă şi grădină, ea un centru al unei compoziţii de Watteau, aproape extravagant de măreaţă, dădea impresia de aur vechi, cu, o patină dată de calitatea aerului saturat de arşiţa verii, dar pretutindeni în armonie cu bunul gust. O mulţime de lucruri, după aprecierea ei, păreau în această ordine de idei să i se fi întâmplat în ora precedentă – lucruri ce se exprimau prin cunoaşterea unor oameni noi, îneântători, prin plimbări în săli cu armuri, cu tablouri, scrinuri, tapiserii, ’ măsuţe de ceai, într-un asalt ce,i amintea că această bogăţie a stilului era semnul fericirii hărăzite. Bogăţia stilului era marele recipient, în vreme ce tot restul, agreabilele contacte personale, urarea de bun venit în chip firesc murmurată, vârsta onorabilă a gazdelor ilustre, totul atât de distins şi atât de simplu, atât de public şi în acelaşi timp atât de discret, deveneau doar unul sau altul din elementele infuziei. Elementele se contopeau şi dădeau aromă sorbiturii, iar esenţa lor putea să-i apară distilată în eeşcuţa de cafea de la gheaţă pe care o acceptase oarecum distrată de la cineva, în vreme ce un curent mai năvalnic continua, cumva, s-o ţină la suprafaţă. Acesta era răspunsul proaspăt pe care îl dădea viaţa ei tânără, prospeţimea din prima şi unica ei înflorire. Ceea ce produse acum un fel de punct culminant era, poate, faptul că îşi dădea seama, prin mătuşa Maud, de ceea ce se întâmplă. Nu putea să fie mai puţin decât un punct culminant pentru o biată şi fragilă tânără fată căreia i se dădea deodată a înţelege că

i se întâmplă ceva – căci într-adevăr asta făcea doamna Lowder. Totul era măreţ, desigur, apărând în tablouri măreţe, şi fără îndoială tocmai caracteristic unei vieţi strălucite – deoarece viaţa strălucită, cum şi-o reprezenta vag, era desigur trăită omeneşte – era că toate impresiile ce se înscriau în aria acestei vieţi împrumutau din strălucirea ci: totuşi, lăsând asta la o parte, îţi rămânea întipărită, de parcă purta pecetea oficială, ora în care erai în stare să înţelegi atât de uşor amabilitatea caldă a unei prietene. „Trebuie să rămâi printre noi – trebuie să rămâi *i* orice altceva e imposibil şi ridicol; nu ştii încă, fără îndoială n-ai cum să ştii; dar vei şti în curând: poţi rămâne în orice situaţie." Fusese ca o consacrare murmurată, urmând urării de bun venit murmurate; şi chiar de-ar fi făcut doar parte din ebrietatea spirituală a mătuşii Maud

— Căci draga de ea, după câte se vede, prezida cu fast ziua din punct de vedere spiritual – însemna pentru Milly, atunci şi după aceea, punctul cel mai înalt pe care-l atinsese imaginaţia. Acesta avea să fie sfârşitul scurtei paranteze care se deschisese mai deunăzi în Lancaster Gate, când lordul Mark o informase că ea avea „succes" – coarda era deci din nou atinsă; şi cu toate că nu avusese revelaţii distincte, numărate, existaseră în spaţiul şi timpul acela, după cum am văzut, o mulţime de incidente. Fuseseră de trei ori mai multe, şi toate neaşteptate şi interesante – chiar dacă până acum nu avusese loc marea revelaţie – decât se putea aştepta să se întâmple în trei săptămâni nepregătite. Doamna Lowder organizase un „roi" în jurul lor, însă după cum îşi dădea mai bine seama acum Milly, din elemente oarecum combinata la întâmplare. De aceea, dacă în acest moment avea motive – cu totul personale – să creadă că paranteza se va închide, avea şi în privinţa însoţitoarei ei o presimţire aproape la fel de profundă. Paranteza se va închide cu acest admirabil tablou, dar admirabilul tablou va arăta că nici mătuşa Maud nu era pe deplin sigură dacă era sortită să rămână în el. Nu făcea altceva decât să se convingă pe sine că totul mergea de minune – ceea ce Milly nu putea să nu observe – în timp ce căuta ostentativ s-o convingă pe fată. Era amuzant, fata o simţea din plin, cum căuta s-o convingă pe ea, cu toate că în fond tânăra noastră avea prea puţin nevoie şi nici nu găsea că alte asemenea încercări dăduseră greş. Mai ales în clipele când, recunoscătoare, sorbea cafeaua de la gheaţă, se întreba îndeosebi

— Pătrunsă de o răscolitoare îndoială asupra propriei sale înţelepciuni – ce legătură avea lordul Mark cu prezenţa ei acolo, sau cel puţin dacă asta o amuza. N-ar fi fost greu ca, după cinci minute, să simtă că o asemenea

relaţie era încântătoare. Poate că din nou, totul, orice, era pur şi simplu fermecător atunci când erai pe drept cuvânt i pe deplin fermecat; dar sincer vorbind, nu bănuise că o asemenea întrunire mondenă putea da naştere înţelegerii prieteneşti ce parcă îi învăluia în preaent. Se aflau, mulţi dintre ei, lângă cortul maiee înălţat pe un petic de pajişte.

ca un templu al înviorării care părea să aibă proprietatea – ceea ce era foarte bine – de a o face pe Milly să se gândească la o „recepţie" dată de un principe indian; cafeaua ei de la gheaţă fusese o consecinţă a acestei imagini, în care continua să se încadreze perfect societatea elegantă răspândită în jur. Unii din ei puteau reprezenta contingentul „prinţilor băştinaşi" – termen familiar, dar nu mai puţin gregar şi distins! — iar lordul Mark ar fi putut să fie unul din ei, deşi el se prezenta de preferinţă ca prieten al familiei. Avea în vedere, desigur, familia din Lancaster Gate, în care includea noii membri americani şi o includea mai cu seamă pe Kate Croy – o tânără de care era extrem de uşor să ai grijă. Ea cunoştea oamenii, şi oamenii o cunoşteau pe ea, şi era cea mai frumoasă fiinţă de acolo – această din urmă afirmaţie fiind făcută de Milly mătuşii Maud, într-un fel de blândă nebunie din miez de vară. Într-un elan al carităţii, asemenea unui zbor de ciocârlie.

Kate avea, în ochii noii ei prietene, calitatea extraordinară şi atrăgătoare de a apărea la un moment dat ca o străină frumoasă care nu mai avea niciun fel de relaţii şi îşi pierdea identitatea, lăsând un timp imaginaţia să facă ce vroia cu ele, înfăţişându-se doar ca o persoană frapantă de la distanţă, tot mai plăcută în timp ce o priveai, dar mai presus de orice un subiect al curiozităţii. Nimic n-ar fi putut să-i dea ei, ca parte a unei relaţii, o impresie de mai mare prospeţime decât convingerea – ivită la un moment dat în minte – că era atât de curioasă în legătură cu Kate de parcă n-ar fi cunoscut-o. S-a întâmplat, am dedus noi, când Milly a întâlnit-o imediat după ce auzise-de la doamna Stringham că îl cunoştea pe Merton Densher; Kate îi apăru atunci într-adevăr alta şi. După cum recunoscu Milly că ar spune un spirit cu adevărat critic, într-un fel mai obiectiv; iar tânăra noastră prevăzu atunci că ea i se va înfăţişa adesea astfel. Exact aşa se întâmpla şi în dupăamiaza asta; iar Milly, oare se amuza în sinea ei, deţinând parcă secretele unei fetiţe oe se joacă cu păpuşi deşi convenţional vorbind e „prea mare", îşi imagina ce ar fi putut să creadă despre ea. Cum ar fi clasat-o dacă n-ar fi eunoscut-o. Kate deveni astfel, în răstimpuri, o figură condiţionată doar de marile fapte ale aspectului, o figură ce tre buia aşteptată, numită şi

încadrată. Acesta nu era desigur decât un mod de a sesiza că nu depindea decât de ea să fie în special ceea ce ocazia, oricare ar fi fost ea, pretindea, când pretenţia era dintre cele mai mari. Existau probabil în acest sens destule modalităţi de a exţprima o asemenea idee despre Kate; o modalitate ar fi fost, de pildă, să se spună că era hărăzită să slujească măreţe scopuri mondene. Milly nu era tocmai sigură că ştie care puteau să fie acele măreţe scopuri mondene – dacă nu cumva a exercita un asemenea farmec într-un asemenea cadru era tocmai un exemplu în această privinţă; s-ar, fi bazat pe faptul că ştia prea bine că ele existau, în orice caz pentru prietena ei. Erai acuzat de superficialitate dacă te limitai să spui, dând glas amuzamentului, că tot ceea os făcea era perfect – deoarece acelaşi lucru se putea spune adesea şi despre cei „insuportabili"; totuşi, în efuziunea ei în faţa mătuşii Maud, trebui să se mulţumească cu atât – adăugind ca o slabă compensaţie că tânăra ei prietenă era încântătoare. Afirmaţia slujea totuşi scopului, întărea legătura care le unea deocamdată pe cele două tinere, cu, alte cuvinte extrăgea ca o picătură aspectul trandafiriu al relaţiei din punctul de vedere al doamnei Lowder. Aceasta era situaţia căreia, în cea mai mare pante a timpului ce rămăsese în acea ocazie, Milly trebuia să-i acorde atenţie; fapt ce n-a împiedicat însă jocul permanent ai opiniilor schimbătoare, al ciudatelor amăgiri ale minţii, asupra cărora am şi aruncat o privire.

Doamnei Lowder i s-a părut destul de simplu să răspundă, în legătură cu Kate, că-era într-adevăr tm articol de lux, bun de purtat prin lume; a fost singura aluzie la apariţia ei „perfectă" din acea zi. Nu era suficient de vizibil că tocmai ca articol de lux fusese de multă vreme apreciată şi aşteptată? Exaltarea lipsită de rafinament putea fi reţinută, dar cu toate acestea împrejurarea arăta că pluteau parcă cu toţii în neştire pe albastrele ape. Totul se rezuma din nou la lordul Mark, care trecea, reapărea şi zăbovea puţin în faţa lor; el personal dădea nota de albastru – ca o jurubiţă de mătase atârnată la îndemâna ţesătoarei. Suveica mătuşii Maud, ce se rotea în voie, lua câte o lungime din fir la intervale ritmice; şi unul din, adevărurile care licări în mintea lui Milly era că el ştia şi accepta să fie inclus în ţesătură. Parcă ar fi vrut să ajungă la o înţelegere cu ea, pe socoteala doamnei Lowder, înţelegere pe care ea n-ar fi acceptat-o: nu i-ar fi convenit pentru nimic în lume ca el să declare limpede că nu le-ar fi dus la Matcham – sau în fine altundeva – doar pentru *Ies beaux yeus* ai mătuşii Maud. Ceea ce a făcut el

— Lucru lesne de bănuit – a fost ceva ce se aştepta de câtva timp zadarnic din partea lui; şi cu toţii profitau acum de o schimbare oarecum neaşteptată, adică de împlinirea unei speranţe. Cauza nu trebuia s-o privească pe Milly; şi nu exista, din fericire, pericolul de a auzi direct de la el că greutatea, că importanţa persoanei ei trăsese în cumpănă. Atunci, de ce era oare tm efect al participării lui difuze şi estompate faptul că.ar fi putut foarte bine să-i zică: „Da, s-o lăsăm.pe scumpa doamnă să-şi urmeze calea ei? De vreme ce-i aici, poate să rămână”. Şi ar fi putut să adauge: „Şi n-are decât să creadă ce vrea. Daidumneata şi cu mine suntem altfel”. Milly ştia că ea era într-adevăr altfel – îl privea personal dacă el era sau nu altfel; dar mai ştia că. La urma urmelor, chiar şi atunci când erau foarte clare, „poveţele” lordului Mark erau tacite. El n-o obliga – acest fapt reieşea iarăşi – absolut la nimic. Era la fel de uşor s-o lase pe doamna Lowder în voia ei. N-avea decât – şi asta nu ştirbea nimic.

— Trebuie să rămâi în continuare la noi; poţi să rămâi, ştii, în orice situaţie care îţi convine; în oricare, oricare, absolut oricare situaţie, draga mea copilă – şi sublinierea ei avea un anume înţeles. Trebuie să-ţi faci căminul aici, cu noi: şi ai într-adevăr posibilitatea să-ţi creezi cel mai frumos cămin din lume. Să nu faci cumva vreo greşeală – nicio greşeală; şi lasă-ne pe toţi să ne gândim puţin la dumneata, să. Avem grijă de dumneata şi să veghem asupra dumitale. Mai ales trebuie să mă ajuţi în privinţa lui Kate şi trebuie să mai rămâi pentru ea; de mult nu m-am mai bucurat de ceva ca de prietenia voastră. E frumoasă, e grozavă, e extraordinară. E perfectă fiindcă s-a înfiripat cu ajutorul scumpei şi încântătoarei noastre Susie, care mi-a fost redată după atâţia ani, printr-un asemenea miracol. Nu – acest lucru e mai minunat pentru mine chiar decât faptul că dumneata şi cu Kate vă înţele geţi atât de bine. Dumnezeu a fost bun eu mine – absolut, fiindcă n-aş fi putut, la vârsta mea, să leg o prietenie nouă, o adevărată prietenie. E ca şi cum ţi-ai schimba bancherii după vârsta de cincizeci de ani: nimeni -nu face aşa ceva De aceea Susie mi-a fost păstrată, aşa după cum se pare că păstraţi oamenii în minunata voastră ţară, în levănţică şi hârtie roz – apărând în cele din urmă parcă de-a dreptul dintr-un basm – iar dumneata eşti zâna din basm.

Milly răspunse cu recunoştinţă că o asemenea descriere o face să se simtă într-adevăr înveşmântată în hârtie roz parfumată cu levănţică. Dar mătuşa Maud nu se lăsa descurajată de o glumă uşoară. Ba mai mult, interlocutoarea ei putea să-şi dea seama că îşi susţinea părerea cu o perfectă

sinceritate. Era la această oră, într-un sens, o femeie foarte fericită, şi o parte din fericirea ei ar fi putut să provină tocmai din faptul că afecţiunile şi opiniile ei erau, ca niciodată, într-un deplin acord. Fără îndoială că o iubea pt Susie; dar o iubea şi pe Kate, şi-l iubea şi pe lordul Mark, le iubea pe nostimele şi bătrânele lor gazde, iubea pe toată lumea din jur, până la slujitorul care venea să ridice farfuria goală de îngheţată a lui Milly – şi chiar şi pe Milly însăşi, care era, în vreme ce vorbea, într-adevăr conştientă că o înfăşură pulpana unei mantii protectoare, un adăpost greu ca un covor oriental. Un covor oriental era un lucru pe care doreai să păşeşti, mai degrabă decât să te acoperi cu el; totuşi, dacă fata se va înăbuşi, asta nu se va întâmplă, simţea ea, din greşeala doamnei Lowder. Unul din ultimele lucruri pe care avea să şi le amintească mai târziu era felul în care mătuşa Maud continua să spună că ea şi Kate trebuiau să fie mereu alături, deoarece împreună puteau face orice. De fapt, planurile le făcea pentru Kate; dar extinse şi înălţate acum, planurile solicitau într-un fel şi prosperarea lui Milly, pentru ca să opereze din plin, aşa după cum prosperarea lui Milly o presupunea pe cea a lui Kate. Era un planln încă nebulos, oarecum derutant, dai neîndoielnic cutezător şi generos şi o făcea pe tânăra noastră să înţeleagă ce anume spusese Kate despre posibilităţile mătuşii ei, precum şi caracterizările lui Susan Shepherd una dintre cele mai frecvente caracterizări pe buzele ei fusese aceea că draga de Maud era o forţă naturală.

Un prim motiv, trebuie să adăugăm, pentru care diverse impresii nu i s-au limpezit tinerei fete decât mai târziu. A fost că în acest stadiu s-” ău pomenit date la o parte, suferind o puternică reprimare, de către o convorbire degajată de un sfert de oră – singura pe care o avut-o cu lordul Mark. ’

— Aţi văzut tabloul din casă, portretul acela frumos ce vă seamănă atât de mult?

Puse această întrebare în vreme ce stătea în faţa ei, msinuând subtil că sfori Io pe care le-ar fi tras, şi. De care totuşi nu voia să-i amintească, nu constituiau tocmai un motiv ca să n-aibă nicio bucurie.

— Am trecut prin încăperi şi am văzut tablouri. Dar dacă eu „semăn” cu ceva atât de frumos cum mi s-au părut a fi cele mai multe portrete —!

Milly avea. Nevoie, cu alte cuvinte, de o dovadă pe care el se grăbi să i-o dea. Semăna leit cu minunatul Bronzino, pe care trebuia neapărat să-l contemple. O chemă astfel din mijlocul celorlalţi şi o conduse în casă, cu

atât mai uşor cu cât tocmai interiorul casei o atrăsese pe Milly în oercu-i vrăjit. Nu intrară însă imediat; mergeau fără grabă, cu nenumărate opriri fireşti şi cu uşoare poticniri, determinate mai ales de apariţia în faţa lor a unor doamne şi domni, singuri, perechi, în grupuri, care îi opreau, rostind cu insistenţă: „Ascultă, Mark!” Ea nu prea desluşea ce spuneau: o surprindea mai ales faptul că îl cunoşteau în chip ’ atât de intim şi că şi el îi cunoştea, iar în rest îi dădeau impresia unor oameni plimbându-se, plutind parcă mai la intâmplare decât ei, figuranţi în cea mai mare parte perimaţi, fie bărbaţi spilcuiţi ori femei în aparenţă la fel de elegante. Poate că se mişcau datorită unei vechi inerţii, dar se ţineau încă bine şi erau arătoşi, deoarece mai aveau cu siguranţă mult de trăit şi impresia ei era că auzea glasuri plăcute, mai plăcute decât ale actorilor, vorbe prietenoase dar goale, şi că ei aruncau priviri lungi şi galeşe. Privirile galeşe o examinau, privirile galeşe se potriveau cu. O simplitate aproape mărturisită vorbelor lipsite de noimă: „Ascultă. Mark”; exista o sugestie foarte transparentă din partea lui, apărând ca ceva plăcut şi firesc că, dacă ea n-avea nimic împotrivă, să le dea voie oamenilor, biete făpturi, să se bucure de prezenţa ei.

Ciudat era că o făcea pe ea însăşi să creadă, de dragul amuzamentului, în bucuria pe care o răspândea buna ei dispoziţie de acum, apreciată de lordul Mark doar prin comportare – fiindcă reţinerea lui, ca mijloc de exprimare, era într-adevăr uluitoare. Era, după cum putea uşor să vadă, un carnaval obişnuit şi blând al bunăvoinţei – londonezi de toate soiurile, strânşi laolaltă, dar care mai ales se cunoşteau unii pe alţii şi care, în felul lor, păreau neîndoielnic curioşi. Se răspândise vestea că ea era acolo; puneau întrebări despre ea; cel mai uşor lucru era să treacă prin furcile caudine alături de el, după cum la fel de uşor era să aibă încredere în el, în general. Oare ea nu ştia, în mod pasiv, cât de puţin. Îi voiau ei răul? — astfel încât n-a. Vea importanţă dacă el îi prezenta ori nu. Foarte ciudat

i se părea eventual lui Milly felul sigur şi indiferent în care răspundea privirii fixe şi afabile ce denota parcă în asemenea cazuri cea mai rafinaită civilizaţie. De zvonul ce se „răspândise în legătură cu ea se făcea atât de puţin vinovată, încât să accepte ciudăţenia fără discuţie putea să fie un mod ca oricare altul de a simţi viaţa. Se gândi inevitabil la felul în care probabil era descrisă: o tânără americancă, teribil de bogată, care apărea atât de stranie priviri-

i lor, dar drăguţă, negreşit, când o cunoşteai; şi n-a avut într-adevăr decât

o clipă de speculaţie în legătură cu fabulaţiile şi fanteziile lansate poate iniţial. Se întrebă doar o dată dacă Susie ar fi putut, lucru totuşi greu de crezut, să pălăvrăgească despre ea; şi întrebarea a fost numaidecât alungată pentru totdeauna din mintea ei. Îşi dădu seama de fapt imediat şi cu perspicacitate pentru ce o „alese se” pe Susan Shepherd; avusese din primul moment convingerea că era ultima persoană din lume care ar fi putut să fie gură spartă. Astfel că nu era greşeala lor, cu siguranţă că nu, şi orice lucru, dacă era să se întâmple, se va întâmpla; şi pentru ea totul se învălmăşea acum din nou, iar privirile binevoitoare rămâneau priviri binevoitoare – de-ar fi fost numai acesta singurul rău! Intră cu însoţitorul ei în casă; trecură în grabă şi în mod fericit peste toate întâmplările.. Tabloul lui Bronzino era, pare-se, într-o încăpere din fundul casei, iar lumina prelungă de după-amiază stăruia pe petele de culoare veche şi îi pândea, în timp ce înaintau, în colţuri şi în încăperile ce li se deschideau în faţă.

Lui Milly i se păru tot timpul că lordul Mark avusese de fapt în vedere altceva decât acest pretext rostit; de parcă ar fi vrut să-i spună ceva şi – cu bună ştiinţă, dar nu jenant, ci delicat doar – ar fi şovăit. În acelaşi timp, parcă lucrul acela fusese de fapt spus în clipa când tabloul le apăru în faţa ochilor; căci părea să însemne: „Lăsaţi-l, vă rog, pe omul care nu e un neghiob să vă ocrotească puţin.” Lucrul acesta se petrecuse oarecum cu ajutorul lui Bronzino; nu părea să fi avut înainte vreo importanţă pentru ea dacă el era sau nu neghiob; dar acum, aflându-se acolo, se bucura că nu era; şi îi părea bine că reveneau la ceva ce suna ca şi aluzia atât de recentă a doamnei Lowder. Şi se voia să fie ocrotită – şi nu asta voiau a *pen pres* toţi oamenii cu priviri binevoitoare? încă o dată lucrurile se învălmăşeau – frumuseţea şi istoria şi dezinvoltura şi splendida strălucire din miez de vară: era un fel de culme magnifică, zorii trandafirii ai unei apoteoze ivindu-se în chip curios atât de timpuriu. S-a întâmplat de fapt că, după cum şi-a dat seama ulterior, lordul Mark n-a spus ceva deosebit – ea era aceea care a spus totul. N-avea încotro – simţi că trebuia să spună; iar motivul era că se pomeni, în primul moment, uitându-se printre lacrimi la misteriosul portret. Poate că lacrimile ei făceau în clipele acelea ca portretul să pară atât de straniu şi de frumos – atât de minunat cum spusese el: portretul unei tinere femei pictat magnific, inclusiv mâinile, şi magnific înveşmântată; o faţă aproape lividă şi totuşi frumoasă în tristeţea ei, împodobită cu un păr bogat prins într-un coc înalt şi care probabil, înainte ca timpul să-şi fi lăsat

urmele, avea ceva în comun cu a ei. Doamna în cauză în orice caz, cu liniile, în maniera lui Michelangelo, uşor colţuroase, cu ochii ce priveau într-o epocă apusă, cu buzele pline, gâtul lung, cu bijuteriile cunoscute şi cu roşul istovit al brocarturilor, era un foarte mare personaj – doar că nu o însoţea bucuria. Şi era moartă, moartă, moartă. Milly o aprecie exact, prin cuvinte ce nu aveau nimic de-a face cu ea.

— N să fiu nicicând mai reuşită decât portretul acesta

El îi mbi în faţa tabloului.

— Ecât ea? Nici n-aveţi nevoie să fiţi mai reuşită, căci e destul cu siguranţă aşa cum sunteţi. Dar sunteţi într-adevăr mai reuşită; fiindcă, deşi e splendidă, nu suntem siguri că era bună.

El nu pricepuse. Ea se afla în faţa tabloului, dar se întoarse spre lordul Mark şi puţin îi păsa dacă în clipele acelea el îi observă lacrimile. Era probabil cel mai fericit moment pe care îl va trăi vreodată în vreo împrejurare sau alături de cineva.

— Vreau să spun că totul în după-amiaza asta a fost prea frumos şi poate că nimic nu va mai avea vreodată aceeaşi desăvârşire. Şi îmi pare foarte bine că aţi participat şi dumneavoastră.

Deşi el n-o înţelegea nici acum, era amabil de parcă ar fi înţeles-o; nu-i ceru să insiste şi în parte în aceasta se manifesta tocmai grija pe care i-o purta. Pur şi simplu, o apăra acum de propria ei persoană şi dovedea că era neasemuit de abil.

— Oh, trebuie să discutăm despre aceste lucruri!

Oh, discutaseră deja, Milly o ştia prea bine; iar în clipa următoare ea clătină din cap către sora ei palidă, cu **o** mare încetineală:

— Aş vrea să pot vedea asemănarea. Bineînţeles, obrazul ei este verde, râse ea; dar al meu este şi mai verde.

— Aceasta e şi culoarea mâinilor ei, zise lordul Mark.

— Are mâinile mari, continuă Milly, dar ale mele sunt şi mai mari. Aile mele sunt enorme.

— A, **o** întreceţi în toate privinţele cu „o clasă” – şi v-am **mai** spus-o. Dar formaţi **o** pereche. Cu siguranţă că vă **daţi** seama, adăugă, de parcă ar fi fost important pentru calitatea **sa** de om serios să nu pară că şi-a născocit ple**doaria.**

— Nu ştiu – nu te cunoşti niciodată pe tine însuţi. E **o idee** interesantă **şi** nu cred că i-ar fi trecut cuiva prin **minte…!**

— Văd că a trecut totuşi prin mintea cuiva, o întrerupse el,

În timp ce privea tabloul, ea stătea cu spatele spre una din uşile deschise ale încăperii, şi întorcându-se când îl auzi vorbind văzu că se aflau în prezenţa altor trei persoane care, după cât se părea, examinau de asemenea cu interes tablouri. Kate Croy era una dintre aceste persoane; lordul Mark tocmai o zărise, iar ea, surprinsă, văzu pe dată că nu sosise prima. Venise cu o doamnă şi cu un domn cărora voia să le arate ceea ce lordul Mark îi arăta lui Milly, şi el se bucură că va avea întăriri. Kate vorbi însă înainte ca el să aibă timp să i-o spună:

— Şi dumneata ai observat? — şi îi zâmbi fără s-o privească pe Milly. Atunci nu sunt originală – aşa cum speră fiecare să fie. Dar asemănarea e prea mare. Acum se uită la Milly – căreia din nou i se păru că vede numai şi numai ochi binevoitori, binevoitori. Da, tu eşti asta, draga mea, dacă vrei să ştii. Şi eşti superbă. Aruncă doar o privire tabloului, deşi era destul pentru a face ca întrebarea adresată prietenilor ei să nu pară prea spontană: Nu e superbă?

— Am adus-o pe domnişoara Theale, îi explică lordul Mark, din proprie iniţiativă.

— Şi eu voiam ca lady Aldershaw, continuă Kate către Milly, să se convingă cu ochii ei.

— *Les grands esprits se renconirent!* zise râzând domnul care o însoţea – un bărbat înalt, uşor adus de spate, ce-şi târa picioarele, reprezentând manierele alese cu ajutorul generos al unor dinţi proeminenţi – care lui Milly i se păru a fi un om important.

Lady Aldershaw o privea în vremea asta pe Milly de parcă ar fi fost chiar tabloul lui Bronzino, iar tabloul lui Bronzino, Milly.

— Superbă, superbă. Bineînţeles că v-am remarcat. Este într-adevăr minunat, continuă ea stând cu spatele spre tablou, dar cu un alt fel de însufleţire pe care Milly **o** simţea cum se intensifică, dirijându-i mişcările. Era de ajuns – fuseseră prezentaţi, şi doamna spuse: Poate că aţi putea să ne faceţi plăcerea să veniţi…

Nu era proaspătă, căci nu era tânără, deşi nega cu toată fiinţa ei că era bătrână; dar era vioaie şi încărcată de giuvaeruri ce sclipeau în lumina miezului de vară; şi era îmbrăcată în nuanţele cele mai pale de roz şi bleu. Nu se gândea în faza aceasta că putea „ajunge” undeva – Milly nu se gândea la aşa ceva; şi ştia că lordul Mark, într-un fel, o salva. El interveni, luând vorbele de pe buzele doamnei şi, fără să-i pese dacă doamnei îi convenea sau nu. Acesta era fără îndoială modul potrivit de a o trata – cel

puţin pentru el; fiindcă doamna tăcu şi, zâmbind apoi, se depărtă alături de el. Fusese expediată – i-ar fi căzut bine urilii duşman. Domnul mai zăbovi, puţin neajutorat, recurgând la politeţe ca la un şuierat puternic, pentru a masca stânjeneala; îşi manifestase prin gesturi simpatia, în vreme ce doamna făcea avansuri; iar Milly, având aceste indicii, le descoperi în curând identitatea. Erau lordul şi lady Aldershaw, iar soţia era cea isteaţă. După un minut sau două situaţia se schimbă, şi ea înţelese mai târziu că aceasta s-a petrecut prin acţiunea subtilă a lur Kate. Milly spuse că, din păcate, trebuia să plece acum, dacă va putea s-o găsească pe Susie; dar se aşeză pe scaunul cel mai apropiat când o spuse. Perspectiva, prin uşi deschise, dezvăluia privirii alte încăperi, pe unde lordul Mark se plimba cu lady Aldershaw, care, aproape de el şi foarte concentrată părea din spate a fi o mare cunoscătoare. Lordul Aldershaw, pe de altă parte, fusese lăsat în mijlocul camerei în timp ce Kate, cu spatele spre el, stătea'ân faţa lui Milly cu multă drăgălăşenie. Drăgălăşenia era toată pentru ea; avu impresia că bietul domn fusese tratat aşa cum lordul Mark o tratase pe soţia lui. Se învârti de colo până colo, târându-şi picioarele; apoi îşi aminti de Bronzino în faţa căruia zăbovi cu monoclul la ochi. Scoase un sunet ciudat şi nedesluşit care semăna cu un grohăit şi un „Hm, absolut, remarcabiF1 ceea ce o făcu pe Kate să se amuze. În momentul următor se duse cu paşi scârţâitori, peste pardoseala lustruită, după ceilalţi, iar Milly se simţi de parcă ea însăşi s-ar fi purtat nepoliticos. Dar lordul Aldershaw era în toate privinţele un detaliu, iar Kate îi spuse că speră să nu fie bolnavă.

Astfel, acolo sus, în marea încăpere istorică aurită şi în prezenţa personajului palid de pe perete, care parcă nu-şi lua ochii de la ea în tot acest timp, se pomeni deodată copleşită de un simţământ cu totul intim şi umil, ai cărui martori stranii erau acele splendori. Se ivise, în felul în care trebuia acceptat, cu totul subit, şi nimic nu era în acelaşi timp mai pregnant decât faptul că se cufundase oarecum în această stare pentru a scăpa de altceva. De când o zărise pe prietena ei cu trei minute înainte, altceva o stăpânea, cu toate că şi ceilalţi îi atrăgeau atenţia; ceva ce stăruia cu îndărătnicie, în mod aproape inexplicabil, în primele clipe ale fiecărei noi întâlniri dintre ele, după cum constata ea tot mai stânjenită. „îşi pune oare speranţe în el?" se întreba ea— îndărătnicia datorându-se faptului de neuitat că el o cunoştea pe Kate. Nu era vreo greşeală a lui Kate – nici a lui cu siguranţă; şi avea oroare, fiind generoasă şi blândă, să-i trateze pe oricare din ei de parcă ar fi fost vinovat. Lui Densher nu putea să-i dovedească

bunele ei intenţii – era prea departe; dar impulsul următor era să le dovedească lui Kate. Aşa şi procedă acum cu o energie ciudată şi domoală – impulsul acţionând imediat.

— Vrei să-mi faci mâine un mare serviciu?

— Orice serviciu din lume, dragă copilă.

— Dar e ceva secret – nimeni nu trebuie să ştie. Trebuie să fiu rea şi falsă de data aceasta.

— S-a făcut, zâmbi Kate, fiindcă asemenea lucruri îmi plac cu adevărat. Hai să facem ceva rău. Eşti cu totul lipsită de păcate, ştii doar.

Auzind acestea, Milly e privi în ochi pe prietena ei.

— A, probabil că n-am să-ţi împlinesc dorinţa. E vorba doar s-o înşel pe Susan Shepherd.

— A! exclamă Kate, de parcă ar fi fost într-adevăr ceva prea nevinovat.

— Dar complet – cât de mult.

— Şi la înşelarea ei, întrebă Kate, va contribui şi dibăcia mea? Ei bine, o să-mi dau toată silinţa.

După care stabiliră imediat ca Milly să aibă ajutorul şi încurajarea lui Kate cu ocazia unei vizite ce i-o va face lui Sir Luke Strett. Kate avusese nevoie de un minut ca să se lămurească, iar Milly se bucură că numele acesta nu i-a spus nimic. Căci ei, de câteva zile, îi spunea în taină multe. Personajul în cauză, era, explică ea, cea mai mare somitate medicală – dacă reuşise să ajungă, după cum cre’dea (şi folosise în acest scop înţelepciunea şarpelui), la omul potrivit, la faimosul specialist. Îi scrisese cu trei zile înainte, iar el i-a fixat ora unsprezece şi douăzeci; numai că se gândise, în ajun, că nu putea merge singură. Camerista ei, pe de altă parte, nu era destul de bună pentru **o** asemenea ocazie, iar Susie era prea bună. Kate o ascultase cu o mare indulgenţă.

— Iar eu sunt între ele. Straşnică idee! Prea bună pentru ce?

Milly reflectă.

— Ei bine, ca să se necăjească dacă nu-i nimic. Şi să se necăjească şi mai mult – vreau să zi*c*. Înainte de a fi nevoie – dacă este ceva.

Kate o aţinti cu o privire sfredelitoare.

— Dar ce ai?

Vocea ei avea în mod inevitabil o notă de nerăbdare, de parcă ar fi fost într-adevăr o provocare pentru a ieşi ceva la iveală; astfel încât lui Milly îi apăru o clipă ca o persoană mult mai în vârstă, situată puţin deasupra ei, punând la îndoială bolile imaginare, suspectând indispoziţiile uşoare ale

tinereţii neştiutoare. Se înfrână la gândul că tocmai ce avea voia şi ea să afle; şi declară imediat, împăciuitoare, că de-ar fi doar o închipuire a ei, Kate are s-o vadă ruşinată. Kate exprimă, la rându-i, speranţa vie că, deoarece era în stare să strălucească şi să stârnească interes absolut pretutindeni, nu putea să fie totodată necăjită sau neliniştită – nu credea, pe scurt, că putea să fie ceva serios.

— Ei bine, vreau să mă lămuresc – să mă lămuresc! a fost tot ce a aflat.

La care Kate răspunse limpede:

— Oh, atunci să mergem, negreşit!

— Mă gândeam, zise Milly, că ai vrea să mă ajuţi. Dar trebuie să-mi făgăduieşti o discreţie absolută.

— Dar cum pot prietenii tăi, dacă eşti într-adevăr bolnavă, să rămână neştiutori?

— Ei bine, dacă sunt, într-adevăr bolnavă, fireşte că va trebui să se afle până la urmă. Dar pot să rabd încă multă vreme.

Milly vorbi uitându-se din nou în ochii surorii ei pictate – parcă ar fi fost sub înrâurirea lor. Continua să stea acolo, în faţa lui Kate, nu fără o licărire de lumină în obraz.

— Acesta va fi unul din avantajele mele. Cred că aş putea muri fără. Să se observe.

— Eşti nemaipomenită, declară prietena ei, evident' până la urmă captivată de ea. Tocmai acum să discutăm de asemenea lucruri!

— Ei bine, să nu discutăm. Milly îşi adună iarăşi gândurile: Voiam doar să fiu sigură de tine.

— Chiar aici, în mijlocul…!

Dar Kate nu putea decât să se minuneze – şi era aproape vizibil că-i era milă.

O clipă Milly aşteptă cu nerăbdare vorbele ei; în parte parcă din dorinţa, sfioasă dar profundă, de a i se prezenta situaţia exact cum o vedea Kate; în parte de parcă mila ar fi dat un înţeles „scenei" dintre ea şi lordul Mark, la primul dineu al doamnei Lowder. Tocmai felul de a fi compătimitor al fetei frumoase, faptul că din prietenie nu-şi folosea puterea – tocmai la asta se aşteptase ea atunci. O întrebă fără înconjur pe Kate, parcă pentru *x* descoperi sensul mai profund al cuvintelor ei:

— Adică, în mijlocul a ce?

— Adică în mijlocul tuturor lucrurilor. Nu există nimic ce să nu poţi avea. Nu există nimic ce să nu poţi face.

— Aşa îmi spune şi doamna Lowder.

Kate o privi fix, de parcă ar fi vrut să afle mai multe; apoi, fără să aştepte, continuă:

— Cu toţii te adorăm.

— Sunteţi minunaţi —dragii de voi! zise Milly rizând.

— Nu, tu eşti. Şi dintr-o dată, impresionată de adevărata semnificaţie a acestui fapt: În trei săptămâni!

Milly o ţinea înainte:

— N-am văzut niciodată oameni mai prietenoşi! Cu atât mai mult, adăugă, nu trebuie să vă chinuiesc fără rost.

— Dar eu? Cu mine cum va fi? zise Kate.

— Ei, tu, reflectă Milly, dacă e ceva de îndurat, vei îndura.

— Dar nu vreau să îndur! zise Kate Croy.

— Ba da, ai s-o faci totuşi! Ai să mă compătimeşti grozav, şi ai să mă ajuţi foarte mult. Iar eu am deplină încredere în tine. Asta e situaţia.

Asta era deci situaţia, dacă aşa voia Kate să înţeleagă lucrurile; dar asta era situaţia şi pentru Milly; căci ajunsese în punctul unde dorise -să ajungă. Voise să-şi dove dească sieşi că n-o învinuia pe prietena ei pentru că-i ascundea ceva; şi ce altă dovadă mai bună putea să existe decât această destăinuire specială? Dacă voia să-i arate că se încredea cu adevărat în sentimentele prieteneşti ale lui Kate, cum ar fi putut s-o arate mai clar decât cerându-i ajutorul?

XII

în ziua următoare, când Kate o însoţi pentru prima dată, marele doctor trebui puţin să se scuze; nu avu, în mod cu totul excepţional – deoarece în general îşi respecta cu rigurozitate orele de consultaţie – decât zece minute pentru ea; doar zece minute puse în slujba ei, într-o manieră pe care ea o admiră nespus de mult: străvezie precum cristalul a fost cupa mare şi goală a atenţiei pe care el o aşeză între ei, pe masă. Urma să urce grabnic în trăsură, dar stabili fără întârziere că trebuia neapărat s-o vadă iarăşi, s-o vadă peste o zi sau două; îi indică imediat o altă oră – spulberându-i chiar atunci îndoielile despre rostul venirii ei acolo. Minutele i se părură de fapt că se scurgeau prea iute pentru ca mica ei armată de probleme să poată ţine pasul cu ele, şi probabil că ar fi trecut fără ca ea să obţină altceva decât fixarea unei alte consultatii, dacă n-ar fi avut simţământul la sfârşit că dobândise, mai presus de toate, o impresie. Impresia – rezultat vădit al ultimelor clipe – nu era alta decât că putea să-şi facă în cu totul altă lume,

un alt prieten sincer, un prieten ce va fi dealtminteri cel mai indicat, cel mai adecvat din întreaga colecţie în sensul că îşi va deţine calitatea în chip ştiinţific, demonstrabil cu greutate, şi nu doar cu amabilitate şi de formă. Pe lângă aceasta, prietenia lui Sir Luke Strett nu va depinde, în fond, câtuşi de puţin de ea; poate că ceea ce o făcea mai ales să bâiguie şi să răsufle greu era ideea ciudată ce-i trecu prin minte că putea să se pomenească azvârlită într-un curent care se va pierde în marea ştiinţei. În timp ce se lupta însă, se şi preda; a existat o clipă în care aproape renunţase să mai afirme, să explice, încredinţân du-se bunăvoinţei lui, fără vehemenţă, «Liar cu un tremur suprem şi zadami. care se preschimbă în clipa următoare într-o linişte plină de întrebări. Faţa lui mare, calmă, deşi hotărî tă, nu era, cum crezuse ea la început, severă; foarte ciudat, el apărea închipuirii ei pe jumătate ca un general şi pe jumătate ca un episcop, şi în curând a fost sigură că, într-o asemenea calitate înaltă, îi va arăta ceea ce era bine, ceea ce era cel mai bine pentru ea. Ea stabilise, cu alte cuvinte, într-un timp foarte scurt o relaţie, iar relaţia era trofeul. Special pe care deocamdată îl dobândise. Era ca o posesie absolută, o resursă cu totul nouă, ceva învelit în cea mai fină mătase şi păstrat sub braţul amintirii. N-o avusese când a intrat la el, dar o avea la plecare; o avea acolo, sub mantie, dar în chip disimulat, tăinuit, când numai zâmbet se află din nou în faţa lui Kate Croy. Tânăra o aşteptase bineînţeles într-o altă încăpere unde, deoarece marele doctor urma să plece, nu mai era nimeni; şi se ridică pe faţă cu un aer atât de compătimitor, încât i-ar fi stat bine în sala de aşteptare a unui dentist. „L-ai extras?” părea că întreabă, ca şi cum ar fi fost vorba de un dinte; iar Milly, ce-i drept, n-o lăsă deloc să aştepte.

— E un om minunat. Am să revin.

— Dar ce spune?

Milly era aproape veselă:

— Că nu trebuie să mă neliniştească nimic şi că, dacă sunt cuminte şi am să fac întocmai ce zioe, va avea grijă de mine înt. Otdeauna.

Kate se minună, de parcă lucrurile nu se prea potriveau.

— Recunoaşte prin urmare că eşti bolnavă?

— Nu ştiu ce recunoaşte şi nici nu-mi pasă. Voi, afla cu siguranţă, şi asta e destul, orice ar fi. El ştie totul despre mine, şi îmi pare bine. N-am absolut nimic împotrivă.

Kate avea însă o privire nedumerită.

— Dar cum a putut în atât de puţine minute să te întrebe îndeajuns…?

— Nu prea m-a întrebat – n-are nevoie să facă un lucru atât de stupid, zise Milly. Îşi dă seama singur. Ştie, repetă ea. Şi când am să mai vin – între timp va reflecta asupra mea – totul va fi clar.

Kate, după o clipă, se arătă bucuroasă.

— Atunci, când trebuie să venim?

Milly se înfrână, deoarece chiar pe când discutau – era cel puţin unul dintre motive – Kate îi apăru deodată, în mod inexplicabil, în lumina celeilalte identităţi a ei, pe care o avea pentru domnul Densher. Era întotdeauna, de la o clipă la alta, o lumină de neprevăzut care, deşi putea să se stingă mai iute decât apărea, o tulbura inevitabil. Izvora cu îndărătnicie din faptul că, pe măsură ce se scurgeau orele şi zilele, ocaziile când putea să fie pomenit numele lui întârziau să apară. Au fost douăzeci, au foşl cincizeci de asemenea ocazii, dar niciuna nu a fost fructificată. Acum, în special, nu era desigur un moment prielnic pentru cea mai slabă dintre ocazii; şi va însemna, îşi dădu seama Milly, încă o zi pe de-a-ntregul caracterizată «prin evitări. Înţelese într-o clipită cum stăteau lucrurile şi totodată se dezvălui natura lui Kate; apoi alungă obsesia. Dar durase destul de mult pentru a-i determina răspunsul. Nu, îi arătase lui Kate că avea încredere în ea: şi aceasta,. Pentru a-şi dovedi loialitatea, era oarecum de ajuns.

— Ah, draga mea, acum după ce s-a spart gheaţa, n-am să te mai deranjez.

— Vii singură?

— Bineînţeles. Dar am să te rog să păstrezi o discreţie absolută.

Afară, în faţa uşii, pe trotuarul lat al marii pieţe, au trebuit să aştepte din nou, în vreme ce trăsura pe care o angajase Milly executa o nouă întoarcere, din motive numai de birjar ştiute. Valetul era acolo, indicând printr-un gest că făcea ocolul; aşa încât Kate continuă în vreme ce aşteptau:

— Dar nu pretinzi prea mult, scumpa mea, faţă de ceea ce dai?

Aceasta o trezi pe Milly şi mai brusc – de fapt atât de brusc, încât cedă în clipa când pricepu. Dar continuă să zâmbească.

— Înţeleg. Atunci poţi s-o spui.

— Nu vreau s-o spun, zise Kate. Am să fiu ca mormântul, numai de-aş auzi adevărul de la tine. Nu doresc altceva decât să nu-mi ascunzi starea ta reală.

— Bine, n-o să mă ascund niciodată. Dar vezi şi singură, continuă Milly, care e starea mea reală. Sunt mulţumită. Sunt fericită.

Kate o privi lung.
— Cred că îţi place. În felul cum îţi ies toate…!
Milly îi întâlni privirea, fără să se gândeas.că la altceva decât la vorbele rostite. Kate încetase de a mai fi imaginea domnului Densher; era numai propriul ei memento, şi totuşi încântătoare. Avusese loc însă un târg cinstit, şi era binevenit.
— Fireşte că-mi place. Mă simt – n-aş putea să descriu altfel starea – de parcă aş fi stat în genunchi în faţa unui preot. M-am spovedit şi am fost absolvită. Mi-am uşurat sufletul.
Kate nu-şi lua ochii de la ea.
— Probabil că i-ai plăcut.
” – Âh, doctorii! zise Milly. Dar sper, adăugă, că nu i-am plăcut prea mult.
Apoi, ca şi cum ar fi vrut să scape de o cercetare, mai aprofundată din partea prietenei, sau parcă nerăbdătoare să urce în trăsura care nu se vedea încă, îşi întoarse privirile spre marea piaţă monotonă. Deoarece monotonia ei era însă aceea a Londrei ostenite, a Londrei târzii şi fierbinţi cu dansul ei dănţuit până la capăt, cu povestea ei spusă până la capăt, atmosfera parcă avea ceva de tablouri şterse şi ecouri confuze, şi toate acestea lăsară o impresie – o impresie ce răzbătu în clipa următoare printre buzele strânse ale fetei:
— Ah, lumea e mare şi frumoasă, şi fiecare, da, fiecare…!
îşi aminti imediat de Kate şi nădăjdui să mr-i apară înlăcrimată, cum probabil îi apăruse lordului Mark printre portrete, la Matcham.
într-un fel, Kate pricepu.
— Şi fiecare vrea să fie atât de drăguţ?
— Atât de drăguţ, zise recunoscătoare Milly.
— A, râse Kate, o să te scoatem noi din încurcătură! Şi n-ai vrea acum s-o aduci pe doamna Stringham?
Dar Milly, după o clipă, o lămuri din nou:
— Numai dtspă ce am să-l mai văd o dată.
Avea să-şi satisfacă această preferinţă, două zile mai târziu, din plin; şi totuşi când, aşa după cum le-a fost înţelegerea, reapăru în faţa distinsului ei prieten – acea calitate a lui între timp devenind şi mai întemeiată – primul lucru pe care o întrebă a fost dacă era însoţită. Ea îi spuse cu acest prilej totul, deschis; fără jena de la început, dispusă chiar – cum simţea că putea deveni – să manifeste o volubilitate exagerată, şi pe deasupra conştientă că

nu exista nimic alarmant în dorinţa lui ea ea să nu fi venit singură. Era exact ca şi cum, în cele patruzeci şi opt de ore ce trecuseră, s-ar fi cunoscut mai bine, cunoaşterea lui mai cu seamă dobândind misterioase adăugiri. Nu stătuseră de vorbă prima oară decât zece minute; dar relaţia aceea, creată într-un chip-atât de minunat de cele zece minute, se făcea simţită şi trebuia continuată numaidecât: şi aceasta, în ceea ce-l privea, izvora nu numai din însufleţire profesională, din omenie faţă de bolnav, ceea ce ei i-ar fi displăcut – ci mai degrabă dintr-o atitudine blindă şi plăcută, ca şi când între timp ar fi întrebat pe ici pe colo despre ea şi ar fi aflat. Fireşte că era cu neputinţă să fi întrebat sau să fi vrut să întrebe; nu exista o sursă de informaţii la îndemâna lui şi. De fapt, nici nu avusese nevoie de vreuna: descoperise pur şi simplu datorită geniului său – şi descoperise, înţelegea ea, în fond totul. Acum ea ştia nu numai că asta n-o deranja – faptul că aflase despre ea; dar că, dimpotrivă, tocmai de aceea venise şi că, deocamdată cel puţin, însemna pentru ea ceva pe care se putea bizui. Devenise deodată conştientă, conştientă cum nu mai fusese nieicând, că de fapt nu avusese de la început ceva pe care să se bizuie. Era ciudat ca sprijinul să vină, până la urmă, din descoperirea pe care o făcea, în aceste împrejurări agreabile, că era într-un fel condamnată; dar mai cu seamă lucrul acesta va dovedi ca până acum nu se putuse sprijini pe nimic. Dacă urma să fie încurajată doar prin procesul dezamăgirii – căci probabil aşa se va întâmplă – faptul acesta, la rându-i, nu făcea decât să sprijine povestea ei ciudată. Senzaţia că plutea în gol nu fusese în fond un proces; şi era adevărat şi ridicol în acelaşi timp că faptul de a şedea acolo pentru a-şi vedea viaţa pusă pe cântar însemna că avea pentru prima oară sentimentul unei existenţe orânduite. Asta era versiunea romantică a lui Milly – că viaţa ei, mai ales cu ocazia celei de a doua întrevederi, era într-adevăr pusă pe cântar; iar aspectul cel mai pozitiv al relaţiei ce se stabilise între ei ar fi putut să fie, în acel sens, că omul celebru, grav şi fermecător ştia, ştiuse pe dată că situaţia ei era romantică şi ţinea cont de asta. Avea însă o îndoială, o singură teamă ca nu cumva să profite de faptul că ea era puţin romantică pentru ca s-o trateze ca şi când ar fi cu totul romantică. Fără îndoială asta era primejdia; însă va vedea eacitm se va descurca, iar primejdiile, între timp, piereau una câte una.

După câteva minute chiar şi locul, „impunătoarea” încăpere spaţioasă din spatele casei frumoase şi vechi, ferită de zgomot prin poziţia ei, cam îngălbenită de atâţia ani de celebritate, cam posomorită chiar în miez de

vară – locul acela parcă îi vorbea de tradiţii şi de îndelungă folosire, dura un pătrat solid în jurul ei, cu făgăduinţe şi certitudini parcă. Venise pentru a vedea lumea, şi aceasta era deci strălucirea lumii, amurgul intens al unei încăperi „retrase” dintr-o casă londoneză, acestea erau zidurile lumii şi perdelele ei, acela covorul lumii. Toate acestea avea să le cunoască bine: orologiul mare de bronz şi ornamentele căminului, daruri oferite, evident de multă vreme, în semn de gratitudine; ea va fi asemenea unei persoane din cercul de contemporani eminenţi, fotografiaţi, gravaţi, iscăliţi, şi mai ales înrămaţi şi puşi sub sticlă, care constituiau restul decorurilor şi ofereau atâta mângâiere; şi în vreme ce se gândea la toate adevărurile curate, neînzorzonate şi neatinse, pe care tăcerea atentă, încordată în pauze şi aşteptări, le va fi păstrat distincte mereu şi mereu, ani în şir, se întreba şi ce se va hotărî ea, în cele din urmă, să ofere în semn de gratitudine. Va oferi măcar ceva mai bun decât viguroasele statui victoriene în bronz. Acesta era tocmai unul din faptele pe care simţea că doctorul le ştia despre ea, înainte de a se despărţi: că trăia într-o lume imaginară, în vreme ce alte lucruri mult mai presante o înconjurau peste tot. Atât se putea deocamdată spune despre secretele ei faţă de el, dar nici rinul nu trebuia să fie exprimat. Ar fi fost, de pildă, un secret al ei faţă de oricine altcineva că, fără o anumită scumpă doamnă, pe care o găsise tocmai înainte de a veni aici, n-ar fi avut nicio relaţie apropiată şi onorabilă de vreun fel la care să se refere în această ocazie; absolut pe nimeni care să reprezinte respectabilitatea. Dar nu-i păsa deloc că el îşi dădea seama de asta şi că ştia că scumpei doamne nu-i dezvăluiseâncă nimic. A venit singură, fiindcă pe prietena ei o dusese cu vorba: invocând pretextul magazinelor, un capriciu, şi câte şi mai câte – plăcerea de a se afla o dată singură pe străzi. A se afla singură pe străzi era ceva cu totul nou pentru ea – fusese întotdeauna însoţită de o prietenă sau de o cameristă; iar el nu trebuia o clipă să creadă că ea nu era în stare să înfrunte cu curaj orice ar fi avut să-i spună. Păru să se amuze uşor când ea îi vorbi de curajul ei; deşi’ îşi manifestă amuzamentul fără să pară prea nedelicat. Totuşi doctorul voi să ştie pe cine avea. Nu fusese o doamnă cu ea miercuri?

— Da – alta. Nu cea care călătoreşte cu mine. Ei i-am spus.

Era limpede că el se amuza, şi asta accentua impresia

— Ceea ce de altfel constituia cel mai mare farmec al lui – Că îi acorda timp cât voia ea.

— Ce i-aţi spus?

— Ei bine, zise Milly, că vă fac vizite în taină.

— Şi câtor persoane are să spună?

— Oh, e devotată. Nimănui.

— Ei, dacă e devotată, nu înseamnă că şi ea vă este prietenă?

Nu era nevoie de multă chibzuinţă, dar trebui totuşi să se gândească o clipă, fiind conştientă că el, evident, voia să-şi completeze imaginea despre ea – chiar, cum s-ar zice. Să încălzească puţin atmosfera. Lucru care – şi mai bine mai devreme decât prea târziu – trebuia să recunoască şi el că era lipsit de rost; şi ea simţi o clipă o certitudine aproape desăvârşită în privinţa motivului unei asemenea încălziri. Atmosfera, pentru Milly Theale, trebuia prin însăşi natura cazului să rămână întotdeauna rece. Asta putea să i-o spună categoric, dacă altceva nu putea; şi se părea că ea înţelegea acum că faptul acesta va simplifica lucrurile şi va fi foarte important.

— Da, înseamnă încă o prietenă; dar toţi laolaltă, ei bine, pot să spun că n-ar conta atât de mult. Adică atunci când omul e într-adevăr singur. O asemenea amabilitate a-am mai pomenit.

Se opri o clipă în vreme ce el aştepta – aştepta iarăşi, de parcă ar fi avut motivele lui s-o lase, aproape s-o facă să vorbească. Ea nu voia să plângă pentru a treia oară, cum s-ar zice, în public. O asemenea amabilitate nu mai pomenise într-adevăr şi dorea să fie dreaptă; însă ştia ce face, iar dreptatea nu era ştirbită dacă îşi menţinea punctul de vedere.

— Situaţia este aşa cum este. E vorba de mine. Restul e încântător şi fără rost. Nimeni nu poate să mă ajute, de fapt. De aceea azi sunt singură. Aşa vreau să fiu – în ciuda domnişoarei Croy care a venit cu mine data trecută. Dacă mă puteţi ajuta, cu atât mai bine – şi dacă mă pot ajuta puţin şi eu, desigur. În afară de asta – de faptul că dumneavoastră şi cu mine facem tot ce ne stă în putere – aş vrea să mă vedeţi exact aşa cum sunt. Da, aş vrea – şi nu exagerez. N-ar trebui ca omul, la început, să arate tot ce are mai rău – aşa încât orice, după aceea, să pară mai bun? N-ar avea nicio importanţă în fond – n-ar avea deloc, orice s-ar întâmplă, n-ar avea – pentru nimeni. De aceea mă simt astfel în prezenţa dumneavoastră, întocmai cum sunt; şi – dacă doriţi totuşi să ştiţi – fireşte că aceasta mă încurajează.

i-o spuse de parcă l-ar fi interesat să ştie, fiindcă atitudinea lui părea să-i ofere singura ei şansă, iar această impresie stăruia în mintea ei. Era stranie şi profundă, această impresie pe care şi-o însuşi pe dată. Doctorul îi apărea – împotriva voinţei lui – ca şi cum ar fi îngăduit, undeva în străfundurile sufletului, ca lucruri relativ îndepărtate, de fapt lucruri cu totul, cum ar fi

spus ea, în afara situaţiei, să-l influenţeze uşor; părea că se interesează, în ceea ce o privea, şi de alte probleme decât de sănătatea ei. Ea-şi spuse că aoest interes era firesc în cazul unei minţi ştiinţifice, cu adevărat superioare, mintea lui fiind în chip magnific cu adevărat superioară – căci, altminteri, acest interes, evident, n-ar exista; dar totodată putea să considere interesul medicului drept o sursă directă de clarificare a situaţiei ei, deşi aceasta putea însemna că ea avea pretenţia să-l egaleze. A dori să ştii mai mult despre un pacient decât felul cum este construit ori care-i este suferinţa nu putea fi, chiar din partea unuia dintre cei mai de seamă medici, decât o formă a intenţiei de a-l

menaja cu mult tact. Dacă astfel stăteau lucrurile, motivul, pe de altă parte, nu putea fi evident decât mila; iar când mila îşi ţinea chipul grăitor în sus, ca un cap înfipt într-o suliţă în timpul unei revoluţii franceze, bălăbăni ndu-se în faţa unei ferestre, ce altceva se putea deduce decât că pacientul era grav bolnav? N-avea decât să spună acum ce dorea – ea va vedea mereu capul la fereastră; şi de fapt, din această clipă, nu dorea decât ca doctorul să-i spună ceea ce voia el. Poate că îi era cu atât mai uşor s-o spună cu eâi puţin îi păsa de vreo bănuială a ei. În fine, dacă el o făcea să vorbească, avea să vorbească; şi ceea ce putea el în orice caz, să deducă era că ea nu se temea. Dacă medicul voia să-i facă un foarte mare bine, trebuia să-i arate că e convins că ea nu se teme; acea ispravă a ei – faptul de a nu-l fi derutat – o considera în clipa aceea drept mica ei aluzie înfumurată că era la fel de inteligentă ca şi el. Faptul sublinia ideea îndrăzneaţă că el putea într-adevăr să fie derutat; şi de fapt, timp de câteva secunde, şi-au făcut un semn, un semn din ochi doar, că ştiau an'ândoi care era situaţia. Aceasta produse, în vechiul şi întunecatul templu al adevărului cunoscut de ei, o pâlpâire de o clipă; ceea ce urmă era că el o avea'totuşi la mână; şi totul se sfârşi, ca o încununare, cu surâsul lui şters şi blând. C asemenea bunătate era minunată când era atât de obscură; iar strălucirea – chiar de oţel ascuţit – se referea, fireşte, la cealaltă latură a problemei, dar ea va avea într-un fel sau altul parte de toate.

— Vreţi să spuneţi, întrebă el, că n-aveţi deloc rude? — nici părinţi, nici soră, nici măcar o verişoară sau mătuşă?

Ea clătină din cap cu obişnuinţa şi degajarea unei eroine căreia i se ia un interviu, sau ale unui monstru al naturii la un spectacol.

— Absolut pe nimeni. (Dar nu pentru a se jelui din pricina aceasta venise la el.) Sunt o supravieţuitoare – supravieţuitoarea unui dezastru general.

Vedeţi, adăugă, trebuie să se aibă în vedere că toţi ceilalţi au pierit. Când aveam zece ani, eram cu tata şi cu mama şase. Dar n-am mai rămas decât eu. Însă au murit, continuă ea pentru a fi corectă până la capăt, din pricini diverse. Aşa stau lucrurile. Şi după cum vă spuneam, sunt americancă. Nu că faptul acesta mi-ar înrăutăţi starea. Însă cred că dumneavoastră ştiţi ce înseamnă asta.

— Da, aprobă el discret. Ştiu perfect ce înseamnă asta. Înseamnă că sunteţi, mai întâi de toate, un caz deosebit.

Ea suspină, recunoscătoare totuşi, de parcă s-ar fi aflat pe scena vieţii mondene.

— Aşa sunteţi dumneavoastră!

— A, nu; „noi" nu suntem aşa. Numai eu – atâta cât vă convine. Am o mulţime de prieteni americani; aşa sunt ei, dacă vreţi, iar adevărul e că omul n-ar putea să se afle într-un loc mai agreabil decât în societatea lor. Vă pune în legătură cu o sumedenie de alte persoane – şi aceasta nu înseamnă solitudine. Apoi, continuă: Sunt sigur că sunteţi extrem de curajoasă; dar nu încercaţi să suportaţi mai mult decât e nevoie. Peste o clipă explică: Aţi trecut prin greutăţi în tinereţe, dar nu trebuie să credeţi că viaţa, pentru dumneavoastră, va consta numai din greutăţi! Aveţi dreptul la fericire. Trebuie să vă hotărâţi s-o aveţi. Trebuie să acceptaţi orice formă sub care v-ar apărea fericirea.

— A, am să accept orice fel de fericire! răspunse ea aproape voioasă. Şi îmi pare, de fapt, că accept una nouă în fiecare zi. Acum, de pildă! zâmbi.

— Foarte bine. Puteţi să fiţi încredinţată, zise celebrul om, de interesul nelimitat pe care vi-l port. Dar eu nu sunt, la urma urmelor, decât un element din cincizeci. Trebuie să mai strângem alte multe.. Să nu vă pese dacă mai ştie cineva. Ştie, vreau să zic, că dumneavoastră şi cu mine suntem prieteni.

— A, vreţi să cunoaşteţi pe cineva! izbucni ea. Vreţi să ajungeţi la cineva care ţine la mine.

După care însă, deoarece el răspunse foarte firesc acestei spontaneităţi, într-un fel care dovedea că reacţia o mai observase la multe persoane din ţara ei şi că cunoştea bine chiar şi posibilităţile familiarităţii lor, simţi că prin tăcerea lui libertatea ei devenea zadarnică şi imediat se gândi la cel mai rezonabil lucru pe care putea să-l spună. Se va referi tocmai la acea libertate, despre care spuse imediat că era deplină:

— Aceasta e în sine o mare binefacere; aşa că vă rog să nu vă închipuiţi că n-o ştiu. Pot să fac exact c-îirii place – oi’ice pe lumea asta. Nu dau nimănui socoteala – nu există absolut nimeni care să mă oprească. Pot să mă învârtesc până mă apucă ameţeala. Aceasta poate că nu înseamnă numai bucurie; dar multor oameni pe care îi cunosc le-ar place să încerce.

Doctorul păruse că vrea să-i pună o întrebare, dar apoi o lăsă să continue, ceea ce făcu imediat, căci înţelese în clipa următoare că cele spuse de ea îl făcuseră să înţeleagă cât de mare era averea ei. Pur şi simplu îi prezentase situaţia, şi asta a fost tot ce s-a spus între ei în legătură cu odiosul subiect. Totuşi, ea n-a putut să nu-şi dea seama că faptul avea un efect important asupra părerii sau, cel puţin, asupra amuzamentului lui – acesta fiind felul în care simţea el, căci în mod miraculos avea şi simţire. Toate micile piese ale existenţei ei se îmbinară acum pentru el într-un tot, ca bucăţile de sticlă colorată care formau combinaţii când le mişcai în adâncimiâe unuia din caleidoscoapele copilăriei ei.

— Aşa că, dacă e vorba să fac orice pe lume care să ajute…!

— O să faceţi într-iadevăr orice pe lume? Minunat!

El aprecie valoarea spuselor ei cu nobleţe, şi chiar cu plăcere; dar era nevoie de timp – cam zece minute – pentru a trata chiar şi provizoriu chestiunea fundamentală. Era bine, într-o anumită măsură, că nu exista nimic ce ea n-ar fi vrut să facă; dar însuşi faptul că avea ceva de făcut i se înfăţişa foarte vag şi totodată plăcut. Păreau să considere pentru moment, oarecum din amabilitate, că ea era, gata să treacă la extreme gratuite; rezultatul fiind că după multe întrebări, după auscultaţii şi examinări, după multă atenţie acordată succesiunii ideilor lui şi neglijarea ideilor ei, care menţineau, cum era şi cazul, starea de confuzie, ar fi putut să li se pară, sau cel puţin ar puteia nouă să ne pară, că se întorceau dintr-o călătorie neînfricată, dar fără rost, la Polul Nord. Milly era gata să pornească, dacă i s-ar fi dat ordin, spre Polul Nord; ceea ce era, neîndoielnic, în contrast izbitor cu faptul, că prietenul ei se abţinea să dea ordine.

— Nu, îl auzi ea că spune din nou răspicat. Nu vreau deocamdată să faceţi absolut nimic; adică nimic altceva decât să respectaţi una sau două mici prescripţii, pe care am să vi le explic, şi să-mi permiteţi să vă văd acasă peste câteva zile.

Ea început a fost de-a dreptul divin.

— Atunci o s-o întâlniţi pe doamna Stringham.

Acum ei nu-i mai păsa.

— Ei bine, n-o să-mi fie teamă de doamna Stringham. Şi doctorul o mai spuse o dată, deoarece ea mai întrebase o dată: Nici vorbă; nu vă „expediez” nicăieri. În Anglia e foarte bine – orice loc plăcut, comod, respectabil, va **fi** foarte indicat. Spuneţi că puteţi face exact ce doriţi. Vă rog prin urmare să procedaţi întocmai. Există însă un singur lucru: ar trebui bineînţeles acum, imediat după ce vă văd din nou, să plecaţi din Londra.

Milly reflectă:

— Pot atunci să mă întorc pe continent?

— Neapărat pe continent. Vă rog să vă întoarceţi pe continent.

— Atunci, cum o să mă mai vedeţi? Dar poate, adăugă ea repede, nu vreţi să mă mai vedeţi.

El însă era pe deplin pregătit; avea într-adevăr totul pregătit:

— Am să vă urmăresc, deşi, dacă aveţi impresia că nu vreau să vă mai văd…

— Ei bine? întrebă ea.

De-abia acum i se păru doctorul puţin încurcat.

— Ei bine, căutaţi să vedeţi cât mai mult. Asta contează, de fapt. Nu vă faceţi nicio grijă. Cel puţin n-aveţi de ce să vă necăjiţi. Este o şansă mare şi rară.

Ea se ridică, deoarece înţelese de la el că o va înştiinţa fără întârziere când va veni s-o vadă, iar cu aceasta vizita ei luă sfârşit. Dar o mai reţineau unul sau două lucruri.

— Aş putea să mă întorc în Anglia?

— Fireşte! Oricând doriţi. Dar întotdeauna, când veniţi, daţi-mi imediat de ştire.

— Oh, zise Milly, n-are să fie un du-te-vino.

— Dacă rămâneţi la noi, cu atât mai bine.

O emoţionă felul în care el îşi stăpânea nerăbdarea; şi faptul în sine i se păru atât de preţios, încât cedă dorinţei de a obţine mai mult.

— Deci, nu credeţi că mi-am ieşit din minţi?

— – Poate tocmai acesta, zâmbi el, e tot necazul.

Ea continua să-l privească.

— Nu, ar fi prea bine. Oricum, voi suferi?

— Niciun pic.

— Şi o să trăiesc totuşi?

— Dragă domnişoară, ce altceva am spus decât să vă străduiţi să „trăiţi”?

XIII

Plecase cu aceste ultime vorbe răsunându-i atât de tare în auz, încât de îndată ce se. Depărta mai mult – aflându-se iarăşi singură în marea piaţă – i se păru că efectele aplicării lor imediate i s-ar fi înfăţişat acolo. Cu siguranţă că aceste efecte îi produceau o emoţie care îi dădea aripi; străbătea spaţiul cu simţământul că primise un imbold – un imbold simplu şi direct, sub influenţa căruia era uşor de acţionat, Deocamdată se simţea încurajată, şi acum ştia de ce voise să vină singură. Nimeni în lume nu s-ar fi putut transpune în starea ei; nicio legătură n-ar fi putut să fie destul de apropiată pentru a da posibilitate unui prieten să păşească alături de ea, fără să se creeze o oarecare discordanţă. În acest prim avânt simţea cu adevărat că singura ei tovărăşie trebuia să fie întreaga omenire, prezentă peste tot în jurul ei, dar însufleţitor de impersonală, şi că singura ei lume trebuia să fie, chiar atunci, imensitatea cenuşie a Londrei. Imensitatea cenuşie devenise, oarecum subit, elementul ei; această imensitate cenuşie era ceea ce distinsul ei prieten dăruise deocamdată vieţii ei, era aspectul imediat pe care problema de a „trăi”, cum se exprimase el, a trăi prin opţiune, prin voinţă, îl luase în chip inevitabil. Mergea drept înainte, fără ezitare, cu deplină tărie; şi în vreme ce mergea, se bucura şi mai mult de singurătate, căci nimeni – nici Kate Croy, nici Susan Shepherd – n-ar fi vrut să iuţească pasul alături de ea. Îl întrebase la urmă dacă, nefiind aşteptată de un vehicul, putea merge pe jos până acasă ori în altă parte, iar el răspunsese de parcă s-ar fi amuzat iarăşi de ciudăţenia ei: „Sunteţi activă din fire – e minunat – prin urmare, bucuraţi-vă din plin. Fiţi activă însă fără nesăbuinţă – fiindcă nu sunteţi nesăbuită; fiţi oricât de activă puteţi sau doriţi.” Acesta a fost de fapt îndemnul final, precum şi nota care determina sentimentele contradictorii în sufletul ei – un amestec ciudat având totodată izul lucrurilor pierdute, dar şi al celor dăruite. În vreme ce hoinărea pe străzi, simţea că aceste elemente păreau să fie egale: fusese tratată – nu-i aşa? — de parcă ar fi fost în puterea ei să trăiască; şi totuşi, n-ar fi fost tratată astfel – nu-i aşa? — dacă nu s-ar fi ştiut că putea să moară. Nu mai înflorea vechiul simţământ al siguranţei – lucrul era limpede; îl lăsase acolo, în urmă, pentru totdeauna. Dar frumuseţea ideii unei mari aventuri, o mare şi tulbure experienţă sau luptă, la care ar putea, cu mai multă responsabilitate d cât oricând înainte, să ia parte, i-au fost oferite în locul acelui simţământ. Părea că trebuise să-şi smulgă de la piept, să azvârle o podoabă dragă, o floare intimă, un mic giuvaer vechi, parte din îmbrăcămintea ei zilnică; şi să preia şi să-şi pună la umăr, în locul ei, o ciudată armă de apărare, o muschetă, o lance, o

halebardă – care-i va da probabil într-o mai mare măsură o înfăţişare frapantă, cerându-i însă întregul efort al posturii militare.

Simţea de altfel de pe acum instrumentul pe spate, aşa încât porni chiar ca un soldat în marş – porni de parcă, pentru iniţierea ei, ar fi răsunat prima salvă. Trecu pe străzi necunoscute, pe căi prăfuite, nemăturate, printre şiruri lungi de faţade ce nu deveneau mai impunătoare în lumina de august; se simţi la largul ei'mile în şir şi nu voia decât să se rătăcească; în unele clipe, la colţuri,. Se oprea şi alegea direcţia, respectând cu totul porunca de a se bucura din plin că este activă. Era ca o nouă plăcere să ai un motiv atât de nou; îşi va afirma fără întârziere opţiunea, voinţa; a lua în posesie personală tot ceea ce o înconjura era o bună afirmare pentru început; şi nu-i păsa defel dacă o făcea cu preţul îngrijorării lui Susie. Susie se va întreba la timpul potrivit „dacă nu cumva", cum se zicea la hotel, i s-a întâmplat ceva; totuşi aceasta nu însemna nimic, probabil, faţă de uimirile ce vor urma. La drept vorbind, Milly simţea că uimirile îi însoţeau paşii chiar şi acum: parcă vedea în oehii oamenilor reflectarea chipului şi a pasului ei. Se pomenea mergând uneori prin locuri evident neumblate de tinere fete newyorkeze cu înfăţişare ciudată, cu veşminte întunecate şi b-lănuri atârnânde, cu încălţări caraghioase şi privind în juru-le uluite; ar fi putut, dată fiind curiozitatea pe care o stârnea în mod evident pe ulicioare şi străzi lăturalnice, cu copii murdari şi cărucioare de zarzavagii, să aibă cu adevărat muscheta la umăr, şi să fi şi pornit la război. De n-ar fi fost teama că exagerează această calitate, ar fi intrat în vorbă ici-colo, ar fi întrebat pe unde s-o ia; dar tocmai drumul nu voia să-l ştie, căci asta o făcea să creadă că trăieşte cu adevărat o aventură. Din păcate, în cele din urmă îl găsi întâmplător; ajunse, după cum văzu pe dată, la Regent's Park, pe unde de vreo două sau trei ori, plimbându-se cu Kate Croy, trăsura dăduse cu solemnitate câteva ocoluri. Dar acum înţelegea mai bine: aceasta era adevărata experienţă; adevărata experienţă era să fii departe de locurile pompoase, chiar în miezul lucrurilor şi pe întinderile cu iarbă pirpirie. Se aflau aici bănci şi oi murdare; băietani fără căpătâi ce băteau mingea, ori ale căror strigăte răsunau slab în aerul dens; pribegi neliniştiţi şi osteniţi ca şi ea; precum şi sute de alte persoane în aceeaşi situaţie. Situaţia lor, marea anxietate comună, ce altceva era în acest spaţiu hain decât problema practică a vieţii? Puteau trăi dacă voiau; adică asta li se spusese şi lor, la fel ca şi ei; îi văzu pretutindeni în jurul ei, pe scaune, în timp ce se concentrau asupra acestei informaţii, simţind-o modificată şi asimilată, recunoscând însă iarăşi un fapt familiar, deşi uşor

diferit, şi anume adevărul vechi şi binecuvântat că vor trăi dacă vor putea. Tot ceea ce împărţea astfel cu ei o făcea să-şi dorească să fie în societatea lor; ceea ce şi făcu pe dată, căutând o bancă liberă, ocolind un scaun liber din apropiere, pentru care ar fi plătit, cu superioritate, o taxă.

Ultima fărâmă de superioritate o părăsi destul de curând, fiindcă în scurtă vreme se simţi mai ostenită decât ar fi vrut. Aceasta, şi un oarecare farmec al situaţiei, o făcură să zăbovească şi să se odihnească; izvora un fel de vrajă din faptul că nimeni pe lume nu ştia unde se afla. Pentru prima oară în viaţă i se întâmplă aşa ceva; cineva, toată lumea, păruse să ştie înainte, în fiece clipă, unde se afla; aşa încât acum era în stare deodată să-şi dea seama că aceea nu fusese viaţă. Starea prezentă putea deci să fie – şi tocmai aici părea distinsul ei prieten să dorească ca ea să ajungă. El mai dorea, ce-i drept, ca ea să nu se izoleze prea mult, aşa cum poate făcea acum; în acelaşi timp era limpede că nu voia să-i refuze nicio sursă onorabilă de preocupări. El dorea – şi asta o deduse singură – ca ea să apeleze la cât mai multe surse; şi îi trecu prin minte, în vreme ce nu-i mai venea să plece de acolo, că îi susţinea mai ales moralul. Dacă ea ar fi făcut acelaşi lucru, ar fi zis că oferă un suport – un suport celor slabi; şi se gândea, în vreme ce punea cap la cap dovezile, că o trata ca pe unul dintre cei slabi. Fireşte că se dusese la el ca unul dintre cei slabi – dar oh! cu ce licărire de speranţă că ar fi putut s-o declare, cu toată tăria, o veritabilă leoaică tânără! Dar îşi dădea seama că el, la urma urmelor, n-o caracterizase deloc: se amăgi cu impresia că doctorul se eschivase cu delicateţe să se pronunţe. Credea el oare, se întreba, că putea să se eschiveze până la sfârşit? — deşi în timp ce reflecta asupra problemei, simţea că era cam nedrept. Milly se gândi, în ceasul acesta extraordinar pentru ea, la multe şi ciudate probleme; dar din fericire, înainte de a porni iarăşi, procedase la o simplificare. Mai stranie decât orice era, de pildă, ideea că, dacă te gândeai bine, el „ieşise” poate pe o uşă doar pentru a apărea pe cealaltă, oferindu-i o amăgire frumoasă şi binefăcătoare. O ţintuia în locul acela gândul că intenţia lui ascunsă era să fie alături de ea ca prieten. Nu asta spuneau întotdeauna femeile că vor când dispreţuiau avansurile domnilor de care nu se puteau apropia într-un fel mai intim? Astfel, neîndoielnic, îşi închipuiau sincer că puteau să se poarte cu bărbaţii din care nu puteau să-şi facă soţi.’ Iar ea nici măcar nu deduse că acesta era, după o lege similară, şiretlicul doctorilor, în general, faţă de bolnavii din care nu puteau să-şi facă pacienţi; într-un fel, îşi dădea atât de bine seama că medicul ei era – orioât de fantezist ar putea să sun «! — de-a dreptul

emoţionat. Micul fapt condamnabil – dacă se putea vorbi de condamnare – era că putea să-şi închipuie că surprinsese la el semnele unei simpatii fără rost. Nu se dusese la el ca să fie simpatizată, se dusese ca el să aprecieze «tarea ei; şi era un om destul de remarcabil pentru a avea, în general, obiceiul să observe diferenţa. Putea să-i placă persoana lui – aşa cum se şi întâmplase – dar era cu totul altceva; cu atât mai mult cu cât faptul era acum. Într-un mod atât de limpede pentru ea, compatibil cu o apreciere din partea lui. Însă ar fi rămas într-o confuzie prevestitoare de rău dacă nu i-ar fi venit într-ajutor, cum s-ar zice, un val binefăcător, însă mai degrabă rece, care spălase în cele din urmă totul.

Ideea se ivi dinti'-o dată, atunci când orice alt gând fusese epuizat. Se întreba de ce, dacă situaţia ei era gravă – şi ştia ce anume înţelegea prin asta – discutase despre ceea ce putea ea cu uşurinţă să „facă"; sau de ce, pe de altă parte, dacă era un caz uşor, îşi oferea cu atâta insistenţă serviciile de prieten? înţelese cu mintea-i ageră şi însingurată – aşa cum putea să fie agerimea în zilele de zăduf în Regent's Park – că îl putea strânge cu uşa: sau prezenta importanţă, şi atunci era bolnavă; sau n-avea importanţă, şi atunci era destul de sănătoasă. Acum el „se prefăcea", cum s-ar spune, că ea avea într-adevăr importanţă – până ce va dovedi contrariul. Era prea evident că o persoană cu autoritatea lui trebuia să-şi păstreze inconsecvenţele, acestea fiind probabil pentru el cele mai straşnice motive de amuzament, numai pentru ocaziile cu adevărat mari. Intuiţia ei în legătură cu motivele lui determină acea opinie pe care cuteză, în fine, s~e adopte. Şi opinia aceasta lămurea situaţia. Medicul o remarcase într-adevăr – şi acest fapt o consterna. Nu ştiuse – cum să fi ştiut? — că era diabolic de subtilă, subtilă exact în maniera celor suspectaţi, a suspicioşilor, a condamnaţilor. Mărturisise, în felul lui, că îl interesau relaţiile ei, ciudatul neam din care făcea parte, ciudatele ei pierderi, ciudatele câştiguri, ciudata libertate şi, fără îndoială, mai presus de orice, ciudatul ei fel de a fi – ciudat ca felul de a fi al americanilor de cea mai bună calitate, lipsit de vulgaritate, justificând amabilitatea şi contribuind la transmiterea ei. În aprecierea lui asupra acestor excese, înfrumuseţase în faţa ei compasiunea pe care în chip atât de clar îşi permitea s-o irosească; dar compasiunea aceasta dezvăluia, descoperea, expunea fără nicio rezervă. O reducea la starea extremă a unei fete sărmane – trebuind să plătească chirie, de pildă – privind înainte, fără ţintă, într-un mare oraş. Milly avea de plătit chirie – chiria pentru viitorul ei; totul în afara preocupării de a rezolva această problemă se destrăma în

bucăţi, în zdrenţe. Era o impresie pe care, neîndoielnic, celebrul om nu vrusese s-o producă. Ei bine, trebuia să meargă acasă ca o fată sărmană şi să chibzuiască. Poate că existau totuşi modalităţi; fata sărmană se gândea şi ea, probabil. Revenea, în acest sens poate, la păreri deja prezentate. Privi iarăşi în jurul ei, în jos, la camarazii ei risipiţi, melancolici – unii dintre ei atât de melancolici încât stăteau pe burtă în iarbă, cu capul întors, fără să mai ştie de nimic, săpându-şi parcă o vizuină; înţelese încă o dată, împreună cu ei, cele două feţe ale problemei, în afara cărora nu aveai de ales. Era poate mai atrăgător într-un mod superficial faptul că puteai să trăieşti dacă voiai; dar era mai impresionant, mai insinuant, pe scurt irezistibil faptul că voiai să trăieşti dacă puteai.

După aceea, timp de o zi sau două găsi un prilej mai bun de amuzament decât crezuse în faptul, dacă nu era pură închipuire, de a o înşela pe Susie; şi simţi curând că avea importanţă ideea fantezistă – căci asta şi era – de a-l contracara pe celebrul om. Întrucât doctorul îşi asumase răspunderea de a lua legătura cu însoţitoarea ei

— În cazul că va proceda astfel – ea devenea dintr-o dată iresponsabilă, şi astfel putea să se conducă după orice idee care i-ar fi venit în minte; deşi chiar în momentul când îşi adresa îndemnul de a se bucura de această impunitate, deveni conştientă că exist' u noi motive de uimire, sau cel puţin de speculaţie. Se gândea mai degrabă că doamna Stringham ar fi privit-o sevt*r – schiţarea motivelor pentru care făcuse lunga şi independenta, ei excursie apărând, putea să-şi dea seama, aproape cinică în superficialitatea ei. Totuşi, draga de ea reuşi până la urmă atât de puţin să se folosească de dreptul la critică, încât lui Milly i se păru deosebit de ispititor, timp de o oră, să se întrebe dacă prietena ei Kate Croy se purtase absolut corect. Oare nu-i oferise ea lui Susie, din motive cum nu se poate mai binevoitoare, din îndemnuri ale celei mai subtile anxietăţi, ceea ce ar fi putut să numească aluzii directe? Trebuie menţionat însă fără întârziere că, lăsând la o parte amintirea făgăduinţei clare al lui Kate, Milly găsi" explicaţia într-un adevăr cu meritul de a fi general. Dacă în. Această criză Susie o cruţa plină de suspiciune, aăevărul era că suspicioasă fiind, Susie o cruţa întotdea una – deşi uneori cu o milă neaşteptată şi prevestitoare de rău. Fata îşi dădea seama că uneori Susie adopta o atitudine de deferenţă, într-un chip obscur şi de neînţeles – fapt care, fără intenţie însă, ştirbea familiaritatea, intimitatea firească. Parcă lua seama la maniere, la legea etichetei de la curte – această ultimă notă mai ales o ajută pe tânăra noastră să facă o apreciere justă. I se

părea clar, chiar dacă nu destul de concret, că era o necesitate absolută a spiritului însoţitoarei ei s-o trateze ca pe o prinţesă; prin urmare, nu putea schimba lucrurile dacă această doamnă avea opinia ei transcendentală asupra felului cum se trata clasa respectivă. Susan citise istorie, îi citise pe Gibbon, pe Froude şi pe Saint-Simon; avea unele repere cu privire la privilegiile acordate acelei clase şi deoarece socotise în tinereţe că reprezentanţii ei erau epuizaţi şi supereducaţi, inevitabil ironici şi infinit rafinaţi, trebuia să ţi se pară amuzant dacă ea înclina spre **o** indulgenţă cu adevărat bizantină. Numai de-ar fi putut să fie bizantină! Oare nu tocmai după aceasta te făcea ea în chip insidios să suspini? Milly încercă să-i facă acest hatâr – căci îi stătea atât de frumos lui Susan să fie bizantină. Marile doamne de acel fel – trebuia să fie undeva în Gibbon! — nu erau, se pare, întrebate despre misterele lor. Dar oh, biata Milly şi misterele ei! Susan, în orice caz, nu se dovedi mai curioasă decât ar fi fost un mozaic din Ravenna. Era ca un monument de porţelan ridicat în cinstea ciudatei morale după care consideraţia, ca şi cinismul, ar putea avea adâncimi abisale. Pe de altă parte, puritanismul era în fine descătuşat! Pentru câte generaţii înfometate avea de gând doamna Stringham să recupereze prilejurile irosite?

Kate Croy veni direct la hotel – veni în seara aceea cu puţin înainte de cină; şi pe deasupra, în mod specific şi public, într-o trăsură care, mânată, după câte se vedea, foarte iute, trase sub ferestrele lor aproape cu zăngănitul unui accident, al unei „ciocniri”. Milly, întâmplător singură în marea pustietate ornamentată a salonului unde, într-adevăr ca o prizonieră bizantină, se plimbase în sus şi în jos în aoea ciudată, aproape sinistră seară care parcă nu se mai sfârşea – impresie ce-i făcea însă plăcere – auzind zgomotulprintr-una din uşile deschise, ieşi în balconul ce domina pretenţios intrarea principală, la timp pentru a surprinde privirea pe care Kate, descinzând şi plătind vizitiul, o ridică întâmplător spre faţadă. Vizitatoarea mai aştepta să primească înapoi un şiling, în care timp Milly, de pe balcon, se uită la ea, iar apoi îşi zâmbiră şi dădură din cap gândindu-se ce se petrecuse dimineaţa. De aceea o vizita acum Kate, şi intenţia ei se contură astfel, aproape întâmplător pentru Milly, încă înainte ca prietena ei să urce sus. I se mai contură însă în mod stăruitor faptul că imaginea ce i se înfăţişa, splendida femeie tânără atât de frumoasă în nerăbdarea ei, cu minunata detaşare a mâinii fluturate, era proprietatea deosebită a viziunii altcuiva, că minunata detaşare era pe scurt detaşarea pe care o arăta domnului Densher. Aşa îi apărea lui, şi astfel era Milly captivată de ea – captivată parcă de

simţământul straniu că vede prin ochii celui din depărtări. Ca de obicei, straniul simţământ persistă doar cincizeci de secunde; totuşi, persistând atâta, îşi produse efectul. Produse de fapt mai multe efecte, şi le vom descrie pe rând. În primul rând, tânăra noastră socoti absurdă aserţiunea că a apărea astfel unui bărbat nu avea consecinţe; iar în al doilea rând, până ce Kate pătrunse în odaie, Milly înţelese principala consecinţă pe care faptul îl avea pentru ea.

Acest lucru îl dădu imediat la iveală – îl dădu la iveală, mai bine zis, ca răspuns prompt la întrebarea fără înconjur a lui Kate: „Ei, ce e?” întrebarea se referea, bineînţeles, subliniată cu nerăbdarea lui Kate, la rezultatul întâmplării din dimineaţa aceea, la ultima părere a celebrului doctor şi, neîndoielnic, o afectă pe Milly puţin, aşa cum curiozitatea voioasă de a afla veşti este în stare să afecteze sufletele zbuciumate când veştile nu sunt pregătite într-o formă mai clară pentru a fi transmise. N-ar fi putut spune exact ce anume o hotărî în clipa aceea; cea mai fidelă descriere a motivului ei ar fi fost, poate, că avea acum o impresie mai clară despre tot ceea ce prietena ei considera firesc. Contrastul între atitudinea ei degajată şi vălmăşagul de posibilităţi prin care ea, Milly, îşi croia de căasuri în şir drum, apăru deocamdată de o grosolănie pe care chiar şi formele prieteneşti n-o puteau atenua; o ajută să-şi dea seama că nu avea absolut nimic de spus.

în afară de aceasta, mai exista desigur şi altceva – o influenţă care, în acele împrejurări, era încă şi mai obscură. Kate pierduse, urcând scările, expresia – o anume expresie – care o făcu pe tânăra ei gazdă să gândească atât de subtil, una din caracteristicile ei fiind că n-o păstra niciodată timp de mai multe clipe; totuşi stătea acolo, plină de viaţă şi vitalitate, din nou „fata frumoasă-’ ca nimeni alta, „fata frumoasă1’ cum o considerase Milly la început cu recunoştinţă, încât s-o întâmpine acum cu tânguiri ar fi însemnat oarecum o predare, o destăinuire. Ea nu va fi în viaţa ei bolnavă; cel mai vestit doctor o va reţine, în cel mai rău caz, doar câteva minute; iar Kate, care era practic invulnerabilă, se interesa tocmai de ceea ce era mai vulnerabil la prietena ei. Toate acestea dănţuiau în voie în sufletul lui Milly; dar vibraţia produsă şi praful stârnit au durat mai puţin decât descrierea noastră. Se pomeni pe negândite că răspunde, şi răspunde frumos, fără să aibă conştiinţa fraudei, doar cu o subită răbufnire a faimoasei „puteri de voinţă” despre care auzise şi citise şi la care apelase mai ales medicul ei povăţuitor.

— Oh, totul e în ordine. E un om minunat.

Kate era splendidă şi ar fi fost clar pentru Milly, acum, dacă ar mai fi persistat în această presupunere, că nu-i spusese nicio vorbă doamnei Stringham.

— Adică, ai fost absurdă?

— Absurdă.

Era un cuvânt uşor de spus, dar de îndată ce-l rosti, tânăra noastră simţi că el contribuise cu ceva la siguranţa ei.

Dar Kate ardea de nerăbdare să afle mai mult:

— Nu e absolut niciun necaz?

— Nimic îngrijorător. O să fiu puţin mai grijulie, dar nu va trebui să fac nimic înfiorător sau neplăcut. Pot să fac, de fapt, ce doresc.

Lui Milly i se părea minunat felul cum această prezentare făcea toate elementele stării ei să se îmbine acum armonios într-un tot.

însă, chiar înainte de a se produce efectul deplin, Kate o prinse în braţe, o sărută, o binecuvântă.

Scumpa mea, eşti atât de drăguţă! Ce fericire! Dar e aşa cum gândeam şi eu. Apoi sesiză întreaga frumuseţe a faptului. Poţi să faci chiar ce doreşti?

— ~ Exact. Nu e minunat?

— A, numai să te prind, triumfă Kate cu voioşie, că nu faci aşa…! Şi ce-ai să faci, de fapt?

— Deocamdată mă bucur. Mă bucur – Milly era cu totul senină – că am scăpat de greu.

— Că ai aflat adică atât de uşor că eşti într-adevăr sănătoasă?

Ce uşor îi venea să repete vorbele lui Kate:

— Că am aflat atât de uşor că sunt sănătoasă.

— Numai că nimeni nu e destul de sănătos ca să râmână acum la Londra. E imposibil, continuă Kate, să-ţi ceară asta.

— Slavă Domnului, nu – urmează să hoinăresc. Voi vizita diverse locuri.

— Dar nu unde sunt „clime” afurisite – Engandine, Riviere, mohoreli din astea?

— Nu, cum spuneam, doar unde-mi place. Trebuie să mă distrez.

— A, draga de ea! şi Kate n-o mai slăbea cu dezmierdările. Dar ce fel de distracţii?

— Cele mai straşnice, zâmbi Milly.

Prietena ei o întrebă cu nobleţe:

— Dar care este de fapt cea mai straşnică?

— Ei bine, avem tocmai ocazia să descoperim. Trebuie să mă ajuţi şi tu.

— Ce altceva am vrut decât să te ajut, întrebă Kate, din prima clipă când am dat cu ochii de tine? Dar totuşi era mirată: Grozavă idee pe tine – ce ajutor poate să-şi dorească o fiinţă atât de norocoasă?

XIV

Milly nu mai ştia ce să zică; astfel încât deocamdată ajunse într-adevăr la concluzia subliniată în chip atât de ciudat de vizitatoarea ei – adevărul că era puternică şi de invidiat. N-avea să uite, acest adevăr, începând din seara. Aceea, în f iecare oră care i-a mai rămas, cu atât mai uşor cu cât orele îi erau numărate. Nu mai aştepta de fapt decât vizita pe care i-o promisese Sir Luke Strett, faţă de care îşi fixase definitiv atitudinea. Fiindcă el voia s-o cunoască pe Susie, va avea cale liberă, iar apoi va vedea cât de mult îi convine asta. Ceea ce era între ei doi se putea rezolva între ei doi, şi ca urmare orice povară care i se lua de pe suflet putea fi uşor convertită de ei în propriul lor folos. Dacă omul acela bun dorea să-i insufle lui Susan Shepherd un ideal şi mai înalt, va fi în cel mai rău caz răspunzător de asta. Dacă, pe scurt, cei doi urmăreau să-i ofere devotament, ea însăşi era gata să-l consume ca pe o mâncare garnisită şi servită. E'l îi vorbise de „apetitul11 ei, şi simţea că comentariul ei trebuie să fi fost vag. Dar pentru devotament putea să-şi dea seama acum, acest apetit era dintre cele mai bune. Neşlefuită, lacomă, rapace

— Acestea erau neîndoielnic nume ce i se potriveau – se resemna, în orice caz, în faţa stratagemelor milei. Mai erau două sau trei zile după singuratica ei excursie până când va părăsi Londra; dar seara aceea o socotea de fapt, în privinţa relaţiilor cu lumea, drept ultima. Oamenii se şi risipiseră şi mulţi dintre cei ce o copleşiseră cu amabilităţi, cărţi de vizită şi o evidentă sinceritate în legătură cu vizite de făcut mai târziu în difer!: ; locuri la ţară se făcuseră nevăzuţi; iar dacă era vorb;. Special, de membrii cercului intim al doamnei Lowat-r sau al lordului Mark – prietenele noastre erau acum în stare să facă deosebirea. Îmbulzeala se potolise astfel, iar ocaziile demne de a fi luate în seamă rămâneau speciale şi puţine. Una dintre acestea, pentru Milly, se anunţă a fi vizita doctorului, menţionată mai înainte, despre care află acum printr-un bilet de la el; cealaltă ocazie importantă a fost aceea în care şi-au luat rămas bun – pentru o foarte scurtă despărţire – de la doamna Lowder şi Kate. Mătuşa şi nepoata urmau să ia împreună cu ele o masă intimă şi uşoară – uşoară mai ales, pentru că după aceea trebuiau să meargă amândouă la o serată mult prea târzie, la care, potrivit sfatului dat de mătuşa Maud, era bine să fie prezente. Sir Luke urma

să-şi facă apariţia în ziua următoare, iar în legătură cu această complicaţie Milly îşi şi ticluise un plan.

Seara era, în orice caz, caldă şi înăbuşitoare, şi se făcuse destul de târziu când cele patru doamne se întâlniră pentru scurt timp la hotel, unde ferestrele erau încă deschise spre balcoanele înalte, iar flăcările lumânărilor, de după abajururile trandafirii – dispuse parcă pentru veghe – rămâneau nemişcate în atmosfera sezonului mort. Botărârâ pe dată ca Miily, ce dovedea cu acest prilej o preferinţă mai accentuată ca de obicei, să nu se considere obligată să urce în seara aceea scara socială, oricât de îmbietor s-ar fi întins în faţa ei, iar deoarece doamna Lowder şi doamna Stringham urmau să înfrunte chinul împreună, Kate Croy avea să rămână cu ea şi să le aştepte să se întoarcă. Lui Milly îi plăcea întotdeauna s-o trimită pe Susan Stringham înainte; o văzu plecând cu încântare. Fiindcă îi plăcea oarecum să-i îndepărteze pe oameni cu ajutorul lui Susie şi observă cumulţumire, în timp ce buna ei prietenă se îndrepta spre trăsură, tăietura mai adâncă în spate – ca un val de reflux – a rochiei ei. Dacă idealul mătuşii Maud nu era tocmai s-o scoată în lume pe prietena nostimă a tinerei americance în locul tinere; americance, nimic nu putea să releve mai bine amploarei meritului acestei doamne decât spiritul în care – ca d; pildă acum – ştia să profite de un avantaj minor. Şi e făcea cu o îngăduitoare şi voioasă absenţă a iluziilor; o făcea – mărturisind-o chiar bietei Susie – fiindcă, sincer vorbind, era bună la suflet. Când doamna Stringham observă că posibilităţile ei erau împrumutate la disperare şi că era preţuită doar ca o verigă ce din fericire nu lipsea mătuşa Maud întări această părere cu remarca: „Ei bine draga mea, eşti mai mult decât nimic11. În seara aceasta însă, lui Milly îi trecu prin minte că mătuşa Maud avei un anumit scop. Doamna Stringham, înainte de a plec* împreună cu ea, se duse să-şi ia un şal sau cine ştie ce ah accesoriu, iar Kate, aşteptând parcă nerăbdătoare retra gerea lor, ieşi într-o doară pe balcon, unde zăbovi o vrem-, neobservată, deşi nu avea la ce să se uite decât la stelei* înceţoşate ale Londrei şi la cârciumioara din colţul străzii în faţa căreia un cal de trăsură, frânt de oboseală, se contura clar în lumina stridentă ce se revărsa. Doamna Lowdei profită de clipa aceasta, şi Milly îşi dădu seama dup* aceea că urmărise un anume lucru.

— Susan mi-a spus că l-ai întâlnit în America p* domhul Densher – despre care până acum, după cum poate ai observat, nu te-am întrebat. Dar vrei să fii drăguţă, în legătură cu persoana lui, să faci ceva pentru mine?

își coborâse vocea-i frumoasă, deşi vorbea cu toată bogăţia volubilităţii ei; iar Milly, după ce rămase uluită o clipă, pricepu tâlcul acestei rugăminţi.

— Vrei să-i pomeneşti ei de el într-un fel oarecare? — şi mătuşa Maud făcu un semn din cap spre fereastră – aşa incit să poţi afla, poate, dacă s-a întors?

Atâtea şi atâtea lucruri se limpeziră pentru Milly acum; era o minune, gândi ea după aceea, că atâtea îi năvăliră în minte deodată. Zâmbi însă neîndurătoare:

— Dar nu cred că-e important pentru mine „să aflu”. Faptele se aglomerară în număr şi mai mare în timp ce vorbea, încât i se păru că ar fi fost prea multe de spus. De aceea încercă iute să spună mai puţin: Poate vreţi să spuneţi, desigur, că e important pentru dumneavoastră. Avu impresia că mătuşa Maud o privea tot atât de neîndurător cum zâmbea ea însăşi, şi aceasta o îndemna să adauge: Ştiţi că ei nu i-am pomenit de el; aşa încât, dacă mi-aş da drumul aşa, deodată, acum…

— Da? — aşteptă doamna Lowder.

— Ei, s-ar putea întreba de ce am făcut din asta un mister. Ea nu mi-a pomenit de el, să ştiţi, urmă Milly.

— Nu, chibzui doamna Lowder asupra celor aflate, nu, n-a făcut-o. Ea este prin urmare, după cum vezi, cea misterioasă.

Da, Milly voia doar să înţeleagă; numai că erau atâtea de înţeles!

— Nu a existat fireşte niciun motiv anume. Credeţi, urmă ea, că el s-a întors?

— E timpul, după câte înţeleg, şi tare aş vrea să ştiu exact.

— Dar n-o puteţi întreba pe ea?

— A, noi nu vorbim niciodată de el!

Mâlly trăi o clipă de consternare.

— Vreţi să spuneţi că e o cunoştinţă a ei cu care nu sunteţi de acord?

Mătuşa Maud întârzie şi ea cu răspunsul:

— Nu sunt de acord cu ea în ceea ce-l priveşte pe bietul tânăr. Ea nu ţine la el.

— Dar el ţine atât de mult la ea?

13 – Arâpâle porumbiţei

— Prea mult, prea mult. Şi teamă îmi e, zise doamna Lowder, că **n.o** lasă în pace. Ea face un secret din asta, dar n-aş vrea să fie necăjită. Şi, la drept vorbind, încheie cu’ generozitate pe un ton confidenţial, nu vreau să fie nici el necăjit.

Milly se strădui să facă faţă situaţiei:

— Dar ce pot să fac eu?

— Poţi afla ce este între ei. Dacă aş încerca eu, urmă doamna Lowder, s-ar putea crede că îi tratez de parcă aş bănui că mă înşală.

— Şi dumneavoastră nu bănuiţi. Nu bănuiţi, medita Milly cu glas tare în locul ei, că vă înşală.

— Ei bine, zise mătuşa Maud, ai cărei, ochi frumoşi de onix nu clipeau cu toate oă întrebările lui Milly s-ar' fi părut că o duc mai departe decât voise ea la început să ajungă, ei bine, Kate cunoaşte intenţiile mele în ceea ce o priveşte şi ştie că socot prezenţa ei alături de mine, având în vedere relaţiile dintre noi, dacă înţelegi ce vreau să spun, ca o aprobare loială a acestora. Prin urmare, deoarece domnul Densher nu-şi găseşte niciun loc' în vederile mele, deşi, într-un fel, îl simpatizez…

Prin urmare, prin urmare… pe scurt, mătuşa Maud **a** fost determinată să ia măsura aceasta, cu toate că nu şi-a terminat decât foarte vag ideea, făcându-şi vânt cu marele ci evantai.

Le ajută poate, în acele momente, faptul că Milly era în stare să desluşească în vorbele ei ceea ce era foarte limpede.

— Vă place, deci, domnul Densher?

— A, cum să nu. Dumitale nu-ţi place?

Milly şovăi, deoarece întrebarea fusese ca o înţepătură neaşteptată pe un nerv care a tresărit. Îşi ţinu răsuflarea, dar avu motiv să se bucure după aceea, fiindcă reuşise să aleagă destul de rapid, din cincisprezece răspunsuri posibile, pe acela care slujea cel mai bine scopului ei. Şi era aproape mândră că reuşi să zâmbească cu voioşie.

— Ba da, mi-a plăcut – în cele trei rânduri cât l-am văzut – la New York. 1

Astfel se ivi şi trecu, în vorbele acestea simple, răspunsul care, după cum consideră ea mai târziu în seara aceea, a costat-o cel mai mult din toate câte le rostise vreodată. Rămase trează jumătate din noapte, de bucuria că nu adoptase o atitudine nedemnă, cum ar fi fost aceea de a nu recunoaşte că el îi făcuse o impresie bună.

Şi doamnei Lowder vorbele ei simple i se părură potrivite; şi fuseseră spuse, după cum arătă râsul acestei doamne, pe tonul natural al oamenilor din America.

— Draga mea americancă! Dar oamenii pot fi foarte buni, şi totuşi nu tocmai buni pentru ceea ce doreşti.

— Da, aprobă tânăra fată, chiar şi atunci, presupun, când ceea ce doreşti e ceva foarte bun.

— A, copila mea, mi-ar trebui prea mult acum ca să-ţi spun tot ceea ce doresc! Doresc totul dintr-o dată – şi atât de mult şi pentru dumneata, să ştii. Dar ne-ai cunoscut, continuă mătuşa Maud, şi îţi vei fi dat singură seama.

— Oh, zise Milly, nu-mi dau scama – (fiindcă din nou simţea, şi simţământul acesta o copleşi, că lucrurile sunt obscure). Ei, dacă prietenei noastre nu-i place domnul Densher…

— Şi crezi că ar avea interesul să se ascundă de mine? Şi tot ea, îşi răspunse singură: Draga mea, cum poţi întreba? Gândeşte-te că ai fi în locul ei. Noi ne înţelegem, până la un punct. Însă aşa sunt tinerele mândre, şi pace. Iar femeile bătrâne şi mândre sunt – ei bine, aşa cum sunt eu. Fiindcă te iubim amândouă, poţi să ne ajuţi.

Milly încercă să fie bine inspirată.

— Înseamnă deci că trebuie să-i pun întrebarea direct?

Auzind acestea, mătuşa Maud renunţă în cele din urmă.

— A, dacă ai atâtea motive să nu…!

— N-am atâtea, zâmbi Milly, dar am unul. Dacă mă reped să-i spun că-l cunosc, cum va interpreta faptul că nu i-am vorbit până acum de el?

Doamna Lowder privi în gol.

— De ce să-ţi pese? Poate că ai fost discretă, fiindcă aşa se cuvine.

— A, am fost într-adevăr, se grăbi fata să răspundă.

— Şi apoi, continuă prietena ei, ţi-am sugerat prin Susan ce atitudine să iei.

— Da, acesta este un motiv pentru mine.

— Şi pentru mine, insistă doamna Lowder. Şi ea nu e atât de prostuţă, încât să nu accepte motive clare. Poţi să-i spui, în definitiv, că eu ţi-am cerut să nu-i pomeneşti nimic.

— Şi pot să-i spun că mi-aţi cerut acum. Să vorbesc?

Poate că doamna Lowder chibzuise asupra acestui aspect, dar curios a fost că întrebarea o uimi.

— Nu poţi s-o faci fără…?

Lui Milly îi era aproape ruşine că provocase atâtea dificultăţi.

— Am să fac ce pot dacă sunteţi bună să-mi mai spuneţi ceva. Şovăi puţin – se simţea parcă iscodind; dar până la urmă zise: El i-a scris oare?

— Tocmai asta, draga mea, aş vrea să ştiu şi eu, îşi pierdu în cele din urmă doamna Lowder răbdarea. Insistă pe lângă ea, şi îndrăznesc să cred că

are să-ţi spună.

Chiar şi acum, Milly nu se dădu bătută.

— Înseamnă că voi insista, continuă ea să zâmbească, ’ de dragul dumneavoastră. Dar nu-i dădu timp doamnei Lowder să răspundă şi adăugă: Problema e că, dacă el i-a scris într-adevăr, se poate ca ea să-i fi răspuns.

— Dar ce problemă, fiinţă subtilă ce eşti, mai e şi asta?

— Nu e deloc subtilă, zise Milly, şi mi se pare chiar simplu de bănuit că dacă ea a răspuns, e foarte posibil să-i fi vorbit de mine.

— Foarte adevărat, n-am ce zice. Dar ce importanţă are?

Auzind asta, tânăra fată se gândî o clipă că era firesc ca doamna Lowder să nu fie subtilă.

— Are importanţă în sensul că el i-a scris probabil la rândul lui că mă cunoaşte. Iar acest lucru, explică tânăra noastră, va face ca tăcerea mea să pară ciudată.

— Cum aşa, dacă e perfect conştientă că nu ţi-a dat niciun prilej? Ciudat ar trebui numai dumitale să ţi se pară, declară mătuşa Maud cu luciditate, că ea nu ţi-a vorbit de el.,

— Asta aşa el zise Milly.

Vorbise, evident, pe un ton care o uimi pe doamna Lowder. J

— Prin urmare, te-a supărat totuşi faptul?

Dar vai, întrebarea, de îndată ce a fost rostită, făcu să apară, în chip de neînţeles, îmbujorata atât de rară în obrajii ei.

— Nu, absolut deloc!

Şi imediat, simţind nevoia să sublinieze ideea, a fost pe punctul, ca să nu mai lungească vorba, de a declara că nu-i păsa niciun pic, la urma urmelor, dacă le făcea sau nu pe voie altora. Numai că simţi în acel moment şi intervenţia altor lucruri. Doamna Lowder era dinainle afectată parcă de ideea neaşteptată că împinsese lucrurile prea departe. Milly nu putea niciodată să judece, după expresia de pe faţa doamnei Lowder, ce anume urmărea – nu avea, cu strălucirea şi netezimea ei severă, acel gen de faţă. Avea o expresie severă când vorbea sincer; iar atunci când vorbea sever, nu avea o expresie blândă. Ceva totuşi se stârnise în fiinţa ei – un torent năvalnic care pătrundea prin spărtura vreunui stăvilar. Îi declară că dacă lucrul pe care i-l ceruse era câtuşi de puţin neplăcut, tânăra ei prietenă nici nu trebuia să se mai gândească la el; dar prin schimbarea tonului, o făcu pe tânăra prietenă să se gândească pe dată la o sumedenie de alte lucruri. Lămurindu-se asupra unor lucruri, doamna Lowder vorbea, după cum sesiză

Milly – care sesiza întotdeauna – din milă; iar recunoaşterea acestui fapt avu pentru tânăra fată un rezultat deosebit de important; îi dovedea că prietena ei Kate, păstrând taina, fusese loială faţă de ea. Eralimpede prin urmare că mătuşa Maud nu aflase nimic de la Kate despre motivul pentru care trebuia compătimită, şi astfel ieşea pur şi simplu la iveală frumuseţea propriului ei caracter. Frumuseţea consta în capacitatea ei aproape în orice clipă, printr-o preferinţă brusc stârnită sau printr-o abatere a energiei, de a se însufleţi când era vorba de un alt interes decât ai ei. Ea spusese de asemenea că Milly reflectase probabil asupra cazului mult mai mult decât presupunea ea; iar remarca a fost de natură s-o afecteze imediat pe fată la fel de puternic ca orice alt mod de a fi acuzată de slăbiciune. Următorul lucru, dacă nu va fi cu băgare de seamă, îl va spune în curând toată lumea: „Se întâmplă ceva cu tine O preocupa deci să stabilească neântârziat că nu se întâmplă nimic cu ea.

— Aş vrea să vă ajut; aş vrea, la drept vorbind, s-o ajut pe Kate, declară ea cât putu mai repede; şi ochii ei rătăceau între timp prin cameră, spre amurgul din balcon unde, poate oarecum inexplicabil, zăbovea prietena lor

Ea îi şi arătă prin aceasta nerăbdarea; se miră aproape făţiş de lunga ocazie pe care le-o oferea Kate – raportând-o atât cât se putea prin vorbe la întârzierea celeilalte prietene şi întrerupându-se brusc, ca să spună amuzată:

— Mult se mai găteşte Susie.

Se vedea însă că mătuşa Maud era prea preocupată ca să sesizeze aluzia. Ochii strălucitori de onix erau fixaţi stăruitor asupra ei, urmărind să exprime o mai mare bunăvoinţă.

— Lasă, draga mea. Vom afla, de altfel, destul de curând.

— Dacă el s-a întors, vom afla cu siguranţă, spuse Milly după o clipă; fiindcă îşi va da seama probabil că nu se cade să nu vină să mă vadă. Iar atunci, remarcă ea, ne vom lămuri. Kate, înţelegeţi, nu va da nimic la iveală – veţi afla de la el. Numai că, încheie cu un surâs, n-are să mă mai găsească.

Avu în mod cert impresia că o interesa pe interlocutoarea ei, fără să vrea, mai mult decât ar fi dorit; părea că soarta o mâna după voia ei astfel încât nu se putea opri – prin aceeaşi farsă pe care i-o jucase şi cu doctorul.’

— Ai să fugi de el?

Milly nu luă în seamă întrebarea, voind acum doar să scape.

— Atunci, continuă ea, o să aveţi de-a face ’direct cu Kate. I

” – Ai să fugi de ea? întrebă cu înţeles doamna Lowder, în vreme ce observau amândouă cum Susie se întorcea prin încăperea ce se deschidea în

spatele lor şi unde luaseră masa.

Aceasta păru să-i dea lui Milly un scurt răgaz; şi brusc, tot ceea ce simţi se înjghebă într-o întrebare pe care, chiar în vreme ce o punea, ştia că nu este în stare s-o rostească inexpresiv:

— Dumneavoastră credeţi că el ţine la ea?

Mătuşa Maud pricepu – pricepu adică din tonul ei – tot ceea ce Milly voia ca ea să înţeleagă. Iar rezultatul, timp de câteva clipe, a fost că ochii lor se întâlniră în tăcere. Doamna Stringham se apropie şi întrebă dacă nu cumva Kate plecase – întrebare la care i se răspunse pe dată prin chiar reapariţia tinerei fete. O văzură din nou în uşa deschisă unde, privindu-le, se oprise – producând astfel di **a** partea mătuşii Maud un „Psst!” aproape prea energic. Doamna Lowder, fără să piardă timp, înlătură orice primejdie printr-o retragere impunătoare alături de Susie; dar vorbele pe care Milly tocmai le rostise, despre abordarea directă a nepoatei, i se părură tinerei noastre că se răsfrâng asupra ei. Sinceritatea, oricât de mult ocolită, va fi deplină doar din partea ei; de fapt nimic nu’ putea să fie mai sincer din partea ei decât ocolirea. Kate rămăsese în uşa balconului, foarte frumoasă şi semeaţă, întunericul de afară încadrându-i cu eleganţă rochia simplă şi uşoară de vară. Milly, având în vedere distanţa, nu se temea că auzise discuţia lor; numai că ea zăbovea acolo cu ochi lucizi şi un oarecare avantaj în plus. Peste foarte puţin timp, prietena ei se lămuri însă: ochii lucizi, avantajul în plus, le avea acum mereu în stăpânire – mijloace proprii persoanei despre care Milly ştia că îi era cunoscută lui Merton Densher. Pentru câteva secunde, avu din nou impresia că personalitatea ei îi era cunoscută lui Densher – o determinare ce avea ca rezultat un fapt deosebit de clar. Kate nu trebuia decât să fie acolo, aşa după cum şi era, pentru ca să-i spună că el se întorsese. Părea că i-ar fi dat lui Milly de înţeles, fără o vorbă, că el era la Londra, că era poate chiar la doi paşi; şi neîndoielnic Milly nu s-ar fi putut purta cu mai multă sinceritate faţă de ea.

XV

Poate pentru că această curioasă formă a sincerităţii păruse în sine, deocamdată, cu totul satisfăcătoare, Milly şi-a dat seama ulterior că nu făcuse de fapt nimic în tot acel interval – perioada ciudată, de nedescris, dinaintea întoarcerii prietenelor lor – pentru a o intensifica; Ea a fost deosebit de conştientă de aceasta doar mai târziu. În veghea chinuită până la ivirea zorilor, deoarece cât au stat împreună în seara aceea n-a simţit de fapt că -tihna lor ar fi fost întrucâtva tulburată. Ceea ce sălăşluia în dosul

aparenţelor se întrezărea doar în licăriri şi crâmpeie; ceea ce se observa pe faţă nu se dovedea niciodată să nu fie de primă importanţă. Nu trecură nici trei minute, şi Milly ştia foarte bine că n-ar fi trebuit să facă nimic din ce i-a cerut mătuşa Maud. Şi o ştia pe temeiul aceleiaşi presimţiri pe care a avut-o în prezenţa acelei doamne şi a lui Sir Luke Strett. O obsedă numaidecât ideea că era încă dusă de un curent dirijat de alţii, datorită indiferenţei ei, timidităţii, curajului, generozităţii ei – n-ar fi putut spune care din ele; că nu ca, ci curentul acţiona şi că altcineva, întotdeauna, era paznicul stăvilarului sau al zăgazului. Kate, de pildă, n-avea decât să deschidă porţile stăvilarului: curentul pornea pe dată năvalnic – curentul comportării ei în sensul pe care-l dorea ea – după cum se şi întâmplase. Ce altceva, şi încă într-un chip formidabil, urmărise Kate decât să fie dintr-o dată mai interesantă decât fusese vreodată? Milly, în seara aceea, îşi ţinu respiraţia la gândul acesta. Dacă n-ar fi fost sigură că prietena ei nu obţinuse niciun indiciu din conversaţia cu doamna Lowder după care să se orienteze, aproape că ar fi văzut-o pe admirabila fiinţă „intervenind” pentru a evita o primejdie. Această închipuire, în vreme ce stăteau împreună, pieri după un timp; chiar dacă numai pentru motivul că alte închipuiri se îngrămădiră, creând pentru tânăra noastră mediul exuberant în care prietena ei vorbea şi se mişca. Şedeau împreună, ziceam, dar Kate se mişca la fel de mult pe cât vorbea, învârtindu-se fără astâmpăr, îneântătoare, puţin cam distrată poate, părăsindu-şi mei’eu locul, măsurând agale-încoace şi încolo odaia, în rochia-i uşoar a ce cădea în falduri şi comportându-se, în mod aproape mărturisit, în aşa fel ineât să fie pe placul gazdei.

Doamna Lowder îi spusese lui Milly la Matcham că ea şi prietena ei, dacă se aliau, puteau practic să cucerească lumea; dar deşi declaraţia se asociase chiar atunci cu un oarecare farmec al grandorii, fata desluşi acum în vorbele acestea un anume înţeles. Kate, singuiă, la drept vorbind, putea să cucerească orice, iar pe ea, Milly Theale, o interesa „lumea” numai în acea fărâmă de care se izbea mai des şi de care trebuia prin urmare să se ocupe în primul rând. Pe temeiul acestei preocupări, fără îndoială că va participa şi ea la cucerirea lumii: ea va avea ceva de oferit, Kate ceva de luat – şi fiecare din ele va obţine astfel ceva care să corespundă idealului mătuşii Maud. Pe scurt, aceasta era acum situaţia – ocazia, în lumina blândă şi târzie a lămpii, având calitatea unei repetiţii generale a marii drame posibile. Milly ştia că era dirijată – cu generozitate şi din plin. Accepta ideea, deoarece în acest fel avea impresia că îşi aducea şi ea aportul. Iar

ceea ce avea Kate de luat, lua cu dezinvoltură şi, după câte se părea, cu recunoştinţă; acceptând din nou, în timp ce se plimba cu paşi lungi şi domoli, relaţia dintre ele astfel stabilită şi consfinţind capitularea prietenei pur şi simplu prin interesul pe care i-l arăta. Era vorba de interesul faţă de Milly, bineînţeles; interesul faţă de Kate, Milly avea impresia că era inferior. Se ivi uşor şi din plin în discuţia lor de acum, în zborul rapid al orelor, înainte ca vraja să se destrame

— Totul se ivi, dacă se gândea bine, din împrejurarea nicidecum neobişnuită că fata frumoasă era într-o „formă" extraordinară. Milly îşi amintea ce-i spusese Kate, că era întotdeauna într-o formă excelentă noaptea târziu; îşi amintea fiindcă faptul, prin absoluta lui certitudine, o făcea să se întrebe când era ea într-o formă excelentă şi să-şi spună cât de fericiţi erau probabil oamenii care aveau asemenea perioade de bună dispoziţie. Ea nu avea nicio perioadă anume; nu era nicicând într-o formă excelentă – decât poate în momente ca acestea de acum, ascultând, privind, admirând, prăbuşindu-se. Dacă însă Kate, în chip cu totul neîndurător, nu fusese niciodată atât de bună, era grozav şi de mirare că nu fusese niciodată atât de sinceră; căci era o persoană de un asemenea calibru, cum ar fi spus Milly, încât chiar în timp ce. „se ocupa" de tine şi prin urmare, cum s-ar zice, păşea cu grijă, putea să-şi dea drumul, putea într-un mod ironic, confidenţial, din extravaganţă, să-ţi spună lucruri pe care nu le spusese niciodată. Aceasta era impresia – că făcea destăinuiri şi era de presupus că le făcea pentru propria ei alinare; aproape ca şi cum erorile de concepţie, greşelile de proporţie, rămăşiţele inocenţei spirituale, ce mai puteau fi încă remediate de către cel ce o asculta, se dovedeau uneori prea mult pentru nervii ei. Şi se repezea la ele acum, la aceste. Surse de iritaţie, cu o însufleţire amuzată pe care Milly ar fi putut s-o considere drept cinism şi care era totuşi necesară – în această privinţă intenţia lui Kate era limpede – deoarece în anumite situaţii mentalitatea americană era eu totul depăşilă; Părea cel puţin – şi tânăra falâ cu mentalitatea americană ascultând se tulbura şi era uluită – că nu înţi legea societatea englezească fără o confruntare separată cu absolut toate cazurile Nu putea să continue – exista un termen tehnic care îi iipsea. Până când Milly sugeră atât analogia cât şi inducţia, iar apoi. În mod diferit, instinctul, dar niciunul din acestea nu era potrivit mentalitatea americană trebuia condusă şi prezentată fiecărui aspect al monstrului, trebuia să i se dea putinţa să umble împrejurul lui fie pentru a se extazia în mod exagerat, fie – aşa cum i se părea acelui critic – pentru a

simţi un şoc încă şi mai disproporţionat. Se putea ca monstrul, admise Kate. Să le pară ameninţător celor născuţi într-un mediu de forme mai puţin evoluate şi. Prin urmare, fără îndoială mai puţin amuzante; se putea, ca în anumite privinţe, să fie un monstru ciudat şi înspăimântător, menit să-i devoreze pe cei creduli, să-i umilească pe cei trufaşi, să-i indigneze pe cei buni; dar dacă trebuia să exişti alături de el, trebuia

— Pentru a nu sta mereu de veghe – să înveţi cum s-o faci; ceea ce, la drept vorbind, fata frumoasă păru să-i înveţe şi pe alţii în seara asta.

Procedând astfel, ea trăda în mod public reşedinţa lancaster Gate şi tot ceea ce era înăuntru; trăda în grabă, pe rând – continuă Milly să observe în tulburarea ei – pe mătuşa Maud, şi gloria mătuşii Maud. Şi vanităţile mătuşii Maud; se trădă pe sine mai cu seamă, şi aceasta fireşte dovedea mai ales sinceritatea ei. Ea nu mai cânta iarăşi în struna mătuşii Maud, vorbindu-i lui Milly despre cum puteau ele două să asalteze înalturile; vorbi însă cu strălucire şi îndărătnicie în această ocazie despre necesitatea, în primul rând, de a nu fi nici nerod nici vulgar. Pentru tânăra noastră americancă, ar fi putut să fie o lecţie despre arta de a vedea lucrurile aşa cum sunt – o lecţie atât de complexă şi de susţinută, încât eleva nu putea decât, cum am arătat, să asculte uluită. Era curios însă că lecţia putea să-şi atingă scopul negând totodată, explicit, orice înclinaţie personală. Nu că i-ar fi displăcut mătuşa Maud, care era aşa cum declarase ea cu alte prilejuri, dar biata femeie purtând amprenta de neşters a forţelor inscrutafeile ale naturii, cât şi a unei formaţii de proastă calitate, nu putea – cum ar fi putut oare? — să fie ceea ce nu era. Ea nu era nimeni. Nu era nimic. Nu ei'a nicăieri. Milly nu trebuia să creadă că era ceva – nu putea, ca prietenă bună, s-o lase să creadă. Orele petrecute la Matcham au fost *inesperees*, au fost o adevărată mană cerească; sau dacă nu fuseseră poate tocmai astfel, în măsura în care lordul Mai'k se afla cu viclenie în spatele lucrurilor, ele nu puteau să constituie o bază pentru speranţe şi planuri. N-avea nimic împotriva lordului Mark, dar nu era el cel mai deştept om din Anglia, şi, de-ar fi fost, nu era cel mai îndatoritor. El cântărea în uncii şi, într-adevăr, fiecare din cei doi aştepta să vadă ce punea celălalt pe talger.

— Ea te-a pus pe tine, continuă Milly, şi cred că ceea ce vrei să spui e că pe tejghea te şi are în stăpânire.

— Ca nu cumva, continuă Kate, el să mă înhaţe deodată şi s-o ia la fugă? A, deoarece nu este gata s-o ia la fugă, cu atât mai puţin e pregătit să înhaţe. Eu sunt intr-adevăr – ai dreptate în această privinţă – pe tejghea, atunci când

nu sunt în galantar. Sunt aşezată sau luată la repezeală, după plac şi interese comerciale: iată esenţa, întreaga esenţă a situaţiei mele şi preţul, pe bună dreptate, al protecţiei mătuşii Maud.

începuse să vorbească în primul rând de lordul Mark, de îndată ce rămăseseră singure; Milly avea încă impresia că-i rostise numele impunându-l ca subiect de conversaţie, în directă opoziţie cu celălalt nume pe care doamna Lowder îl lăsase în aer şi pe care, după cum am văzut, întreaga expresie a lui Kate îl făcea să fie atât de prezent pentru Milly. Rezultatul imediat şi straniu a fost că avea nevoie în mod conştient, cum s-ar zice, de un alibi pe care astfel izbuti să-l găsească. Se folosi de el până la capăt, îl călări de colo până colo, pe parcursul căii trasate lui Milly de către mătuşa Maud, iar acum reuşi de-a binelea, aşa zicând, să-l dreseze.

— Agasant este că ea îl vrea atât de mult – îl vrea, s-o ierte Dumnezeu! pentru mine – în timp ce el ne-a dat pe toţi la o parte de când ai sosit, dorind pe altcineva. Nu vreau să zic pe altcineva, decât pe tine.

Milly se smulse din vrajă îndeajuns pentru a clătina din cap.

— Atunci, înseamnă că n-am priceput cine este. Dacă eu sunt cealaltă alternativă a lui, ar face mai bine să-şi vadă de treabă.

— Adevărat, adevărat? — întotdeauna, întotdeauna?

Milly încercă să stăruie cu egală voioşie.

— Ai vrea să jur?

Kate păru o clipă – deşi fără îndoială tot cu voioşie – să reflecteze.

— N-am jurat amândouă îndeajuns?

— Poate tu, dar eu n-am jurat, şi se cade să-ţi răspund în acelaşi fel. Asta şi fac. „Adevărat, adevărat41, cum spui tu – „întotdeauna, întotdeauna”. Aşa că nu stau în cale.

— Mulţumesc, zise Kate, dar asta nu mă ajută cu nimic.

— Dar simplifică lucrurile, şi pentru el, faptul că vorbesc astfel.

— Dificultatea este că el are atâtea idei, încât e foarte greu să simplifici în cazul lui. Tocmai asta încearcă să facă mătuşa Maud. El n-o să se hotărască, continuă Kate cu fermitate, în ce mă priveşte.

— Ei, zâmbi Milly, dă-i timp.

Prietena ei răspunse prompt.

— Asta fac – bineînţeles. Dar rămâne totuşi doar una din ideile lui.

— Nu e niciun rău în asta, vorbi Milly, dacă până la urmă izbuteşti să fii cea mai bună dintre ele. Ce este un om, continuă ea, mai cu seamă unul ambiţios, dacă nu are o mulţime de idei?

— Fără îndoială. Cu cât mai multe, cu atât mai bine. Şi, cu o privire maiestuoasă: Nu pot decât să sper că o să izbutesc, şi n-am să fac nimic ca să-l împiedic.

Totul contribui la impresia, fantastică sau nu, că era un alibi. Pentru Milly, splendoarea, măreţia, o producea spiritul cutezător şi ironic din spatele lui, atât de interesant în sine. Nu mai puţin interesant era însă faptul, după cum remarcă tânăra noastră, că şi Kate îşi limita problema la dificultăţile, în ceea ce o privea pe ea, create numai de lordul Mark. Acum nu se referea la niciuna din greutăţile pe care le-ar fi putut ridica propriile ei preferinţe; această împrejurare avea şi ea un mic tâlc. Făcea ce-i convenea în privinţa altei persoane, iar menţiunea că lordul Mark nu era tânăr şi nici sincer vădea doar semnele unei conştiinţe de sine clare, se asocia cu extravaganţa ei oarecum necruţătoare, dar nu mai puţin graţioasă. Nu voia să-şi arate prea mult consimţământul faţă de faptul că se urzeau planuri pentru ea, dar era cu totul altceva decât că nu vrei să ţi-l dai. Mai exista încă un lucru pe care Milly găsi prilejul să-l spună:

— Dacă mătuşa ta a fost, după cum zici, dată la o parte de persoana mea, ştiu că a rămas totuşi deosebit de amabilă.

— A, dar ea – orice s-ar fi întâmplat în această privinţă – are nevoie de tine! Mai mult o implici, draga mea, decât o dai la o parte. Tu habar n-ai, dar ea a pus mâna pe tine. Poţi face orice – poţi să faci vreau să zic, o mulţime de lucruri pe care noi nu putem să le. Facem Eşti o persoană din afară, independentă şi stăpână pe tine; nu cunoşti hidoşenia dependenţei de şiruri întregi de alte persoane.

Şi Kate, pornind pe calea aceasta, mergea tot mai departe; încheie, în vreme ce Milly rămăsese uluită, cu asemenea vorbe extraordinare:

— Noi nu-ţi suntem de niciun folos – ţi-o spun cinstit. Tu ne-ai fi de folos, dar asta e cu totul altceva. Sfatul meu sincer ar fi (mergea într-adevăr până La capăt) să te debarasezi de noi atât timp cât mai poţi. Curios ar fi să nu-ţi dai seama curând că poţi să obţii lucruri incomparabil mai mari. Noi n-am făcut de fapt pentru tine nici oel mai mic lucru pe care ar merita să-l pomenim – nimic ce n-ai fi putut dobândi pe altă cale. De aceea n-ai nicio obligaţie. N-o să ai nevoie de noi în anul viitor; numai noi vom continua să avem nevoie de tine. Dar acesta nu este un motiv şi preţul nu trebuie să fie

chiar atât de mare pentru că biata doamnă Stringham te-a introdus în societatea noastră.’ Ea are cea mai curată conştiinţă din lume; e îneântată de ceea ce a făcut; dar să nu-ţi alegi oamenii după sfatul ci. A fost de-a dreptul groaznic când te-am văzut făcând asta.

Milly încercă să se amuze, ca să nu fie – era prea absurd – de-a binclea înspăimântată. Destul de ciudat

— Dacă nu destul de firesc – era că astfel târziu în noapte, într-un apartament de hotel, pe când Susie era plecată, neîncrederea punea stăpânire pe ea. În ziua următoare corelind faptele în zori, Milly îşi aminti, alături de toate celelalte lucruri, că se simţise singură alături de *o* fiinţă care păşea ca o panteră. Era o imagine violentă, dar

0 făcea să se ruşineze mai puţin că s-a înspăimintal. Cu toată spaima însă a fost destul de dibace pentru a spune:

— Şi totuşi, fără Susie nu te-aş fi avut pe tine.

în acel moment Kate se aprinse foarte tare:

— A, totuşi s-ar putea prea bine să mă deteşti.

Fusese, într-adevăr, prea mult; ca şi cum, printr-o izbucnire destul de vehementă, după ce urmărise totul cu uimire, Milly ar fi mărturisit. Nu-i pasase; voise prea mult să ştie; şi cu toate că o uşoară solemnitate a reproşului, o undă sumbră răzbătuse din glasul ei, era singura încercare de a se pune în slujba doamnei Lowder.

— Pentru ce-ini spui toate astea?

Ceea ce, pe neaşteptate, prin schimbarea bruscă a atitudinii lui Kate, păru o întrebare foarte binevenită. Se ridicase în timp ce vorbea, iar Kate se opri în faţa ei, strălucind pe dată cu o lumină mai molcomă. Sărmanei Milly

1 se adeverea părerea că oamenii, tresărind ciudat, erau adesea impresionaţi de ea.

— Fiindcă eşti o porumbiţă.

După care se simţi cum nu se putea mai delicat, mai duios îmbrăţişată; nu cu familiaritate, ori ca şi cum şi-ar fi luat o libertate, ci aproape ceremonios de parcă ar fi fost o acoladă; în parte ca şi cum, deşi era o porumbiţă ce se putea cocoţa pe un deget, ar fi fost şi o prinţesă faţa de care trebuiau respectate uzanţele. Îi trecu chiar prin minte, când simţi atingerea buzelor prietenei ei, că această uzanţă, această pecetluire glacială, lămuri definitiv înţelesul vorbelor rostite de Kate. A fost ca o inspiraţie: se pomeni că acceptă ca pe cel mai potrivit – în vreme ce-şi ţinea răsuflarea, uşurată – numele ce i-a fost dat. Ti primi de îndată ca şi cum ar fi primit adevărul dezvăluit; îi lumină amurgul straniu în care umblase în ultima vreme. Aceasta era problema ei: ea era o porumbiţă. Ah, nu-i aşa? — se întreba în sinea ei, şi în acelaşi timp peroepu zgomotul de afară care anunţa întoarcerea prietenelor. Nu mai era nicio îndoială, căci mătuşa Maud se şi afla în odaie. Doamna Lowder urcase împreună cu Susan – ceea ce n-ar fi fost nevoie să facă la ceasul acela, în loc s-o lase pe Kate să coboare la ea; astfel încât

Milly putea fi sigură că o făcuse pentru a apuca, intr-un fel, firul întrerupt al discuţiei lor. Ei bine, îl reluă „pentru a da de înţeles că nu mai avea nicio importanţă. Urcase scările pentru asta şi se întreţinu o clipă iarăşi cu gazda cea tânără, în vreme ce Kate, pe dată, după cum observă Milly, îi oferi lui

Susan Shepherd prilejuri neobişnuite. Kate, cu alte cuvinte, pe când mătuşa Maud se întreţinea cu prietena ei, o asculta cu cel mai generos interes pe doamna Stringham, care-şi povestea impresiile despre scena pe care nu demult o părăsise. Cu un ton de afectuoasă îngăduinţă – la drept vorbind aproape ca un gângurit de porumbiţă către o altă porumbiţă – doamna Lowder îşi exprima în faţa lui Milly nădejdea că totul a decurs frumos. Acest „totul” implica o largă bunăvoinţă; liniştea şi simplifica; vorbea de parcă cele două tinere, şi nu ea cu prietena ei, înfruntaseră împreună oraşul. Dar Milly îşi pregătise răspunsul în timp ce mătuşa Maud era încă pe scări; înţelese deodată toate motivele care vor face din el un răspuns de porumbiţă, şi i-l dădu, în vreme ce gândea astfel, cu însufleţire, cu sinceritate:

— Nu cred, scumpă doamnă, că el e aici.

Ceea ce îi oferi fără întârziere măsura izbânzii pe care putea s-oaibă ca porumbiţă; o văzu întipărită în privirea îndelungă de critică profundă, privire fără o vorbă, pe care i-o aruncă doamna Lowder. Iar cuvântul rostit imediat era semnificativ:

— Ah, fiinţă desăvârşită ce eşti!

Insinuarea seducătoare, cai’e aproape o ului, stărui în odaie şi după plecarea musafirelor ca un parfum prea dulceag. Dar rămasă singură cu doamna Stringham, Milly continua să-l inspire: studie din nou asemănarea cu o porumbiţă şi o rugă pe însoţitoarea ei să-i relateze în detalii ceea ce văzuse, pentru ca să evite întrebări referitoare la situaţia ei.

Odată cu ivirea noii zile, hotăriiea ei era luată – cu toate că vedea că-i stă în faţă, fireşte ca un fel de complicaţie, necesitatea de a decide, de fiecare dată. Trebuia să ştie limpede cum acţiona o porumbiţă. Procedase, gândi ea, destul de bine în dimineaţa aceasta, readoptând planul ei cu privire la Sir Luke Strett. Planul, îi plăcea ei să reflecteze, fusese iniţial conceput în tonul unui brun irizat; şi cu toate că după micul dejun doamna Stringham studie planul de parcă ar fi fost un nepreţuit covor persan desfăşurat deodată la picioarele ei, nu şovăi, după cinci minute, s-o lase să se bucure de el.

— Sir Luke Strett vine, după cum am stabilit, să mă vadă la unsprezece, dar eu o să plec. Să-i spui, te rog, spre a-l înşela, că sunt acasă, şi că dumneata, – ca reprezentantă a mea, vei sta de vorbă cu el – când îşi va face apariţia. Are să-i convină de data asta. Aşa că te rog să fii amabilă cu el.

S-au dat, fireşte, mai multe explicaţii şi s-a menţionat mai ales că vizitatorul era cel mai renumit doctor; totuşi după ce i s-a oferit cheia, Susie

o strecură printre celelalte, în legătura de chei pe care o avea, iar tânăra ei prietenă putea din nou să simtă cum lucra încântătoarea ei imaginaţie. Lucra într-adevăr foarte asemănător cu felul cum operase cea a doamnei Lowder în cele din urmă, cu o seară înainte: crea din nou o atmosferă plină de generozitate consimţită. Tânăra noastră ar fi putut aproape să se înspăimânte iarăşi, văzând cum oamenii se îmbulzeau s-o întâlnească: avea oare atât de puţin timp de trăit încât trebuia întotdeauna să fie tratată de parcă era gata să cadă de pe picioare? Se părea că o ajutau să-şi dea sufletul. Susie – nu putea să nege şi nici nu pretindea că o face – s-ar putea să considere. În ceea ce *o* privea pe ea, că o asemenea veste era doar o idee sinistră; şi de aceea, ta drept vorbind, era îndurerată. Totuşi trebuia să se ţină cont şi de şansa care tot mai exista pentru tânăra ei prietenă; iar propunerea care i se făcea acum – cum se putea numi altfel decât bizantină? Felul cum privea Milly chestiunea înlătura imediat din-atitudinea ei orice manifestare de surpriză sau de şoc; astfel că în următoarele clipe nu dori decât să cunoască foarte bine faptele. Milly putea să vorbească uşor, de parcă ar fi fost vorba doar de un singur fapt; nu aminti deloc că ea însăşi se simţise ameninţată. Faptul însemnat era, în fine, că ştia că el dorea mai mult ca orice să stea ele vorbă între patru ochi cu cineva care ţinea la ea. Cine altcineva ţinea mai mult la ea decât credincioasa Susan? În afară de asta, după ce o părăsi pe prietena ei, consideră că singurul fapt pe care ar fi meritat să-l pomenească era că la început intenţionase să păstreze tăcerea. Se considerase iniţial drept o persoană căreia îi plăcea să păstreze un secret. Dar îşi schimbase hotărârea, iar rezultatul era rugăminea ei de acum. Nu spunea de ce îşi schimbase hotărârea, dar st bizuia pe credincioasa Susan. Musafirul lor se va încrede în ea la fel de mult, iar Susan însăşi îl va adora. În afară de asta el nu~i va spune – fata era sigură – nimic înspăimântător. În cel mai rău caz îi va spune că era îndrăgostit şi că avea nevoie de o confidentă care să-l ajute.

Iar acum ea avea să plece la Galeria Naţională.

XVI

Ideea de a se duce la Galeria Naţională n-o părăsise din clipa când aflase de ora La care urma Sir Luke Strett să-i facă o vizită. Stăruise în mintea ei ca un loc prea puţin vizitat şi care acasă i se păruse a fi una din atracţiile cele mai de seamă ale Europei, constituind un sprijin preţios pentru dobândirea culturii, dar pe care – vechea poveste – cei frivoli sfârşeau întotdeauna prin a-l sacrifica desfătărilor banale. Avusese pe deplin în

clipele acelea capricioase de pe Brunig simţământul, care o făcea aproape să se ruşineze, că întorcea spatele unor prilejuri de îmbogăţire spirituală ce figuraseră pentru ea mai demult, în legătură cu voiajul pe continent, sub titlul general de „tablouri şi alte lucruri"; iar acum ştia pentru ce procedase astfel. Pledoaria fusese clară – alesese viaţa, în opoziţie cu învăţătura; urmarea fiind că viaţa i se oferea acum cu dărnicie. În ciuda acelor puţine scufundări şi înmuieri în fluviul multicolor al istoriei pentru care, în ultima vreme, Kate Croy o ajutase să găsească timp, era posibil să existe şanse mari pe care le neglijase, momente mari pe care, cu excepţia zilei de azi, le lăsase să-i scape. Simţea că mai putea încă să regăsească unul sau două dintre ele printre tablourile lui Tizian şi Turner; se gândise cu drag la ceasul acesta şi, odată ce se pomeni în sălile îmbietoare, credinţa ei a fost îndreptăţită. Era atmosfera pe care şi-o dorea şi lumea pe care de acum şi-o va alege în exclusivitate; încăperile liniştite, copleşitoare prin nobleţea lor, bogate şi uşor voalate, se deschideau în jurul ei şi o îndemnară să spună numaidecât: „De-aş putea să uit de mine aici!" Eraţi oameni, o mulţime de oameni, dar în mod admirabil nu, exista nicio problemă personală. Afară, problema personală era imensă; o lăsase afară din fericire, dar timp de un sfert de oră îi miji din nou în faţă când o privi pe una dintre doamnele care copiau cu mult zel tablouri. Două sau trei mai cu seamă, cu ochelari şi şorţuri şi foarte absorbite, ce î-au câştigat simpatia într-o măsură absurdă, păreau să-i arate cum trebuia să trăiască. Ar fi trebuit şi ea să copieze tablouri – era exact ce-i trebuia. Problema era să evadeze, să trăiască izolată, să fie în acelaşi timp impersonală şi fermă Şansa era acolo, în faţa ei, şi nu trebuia decât să te agăţi de ea cu tărie.

Milly se lăsă pradă acestei încântări până când simţi aproape că-i e ruşine. Le urmări pe doamnele care copiau tablouri până când. Se pomeni că se întreabă ce puteau crede oare despre o tânără cu înfăţişare decentă care părea să le considere fala galeriei. I-ar fi plăcut să discute cu ele, să pătrundă, cum îşi închipuia ea, în viaţa lor şi se reţinu doar fiindcă nu se imagina cumpărând imitaţii, temându-se în acelaşi timp să nu creeze impresia că dorea să cumpere. Îşi dădu seama în curând că ceea ce o reţinea era doar dorinţa de refugiu, că ceva înăuntrul fiinţei ei era, la urma urmelor, prea slab pentru tablourile lui Tizian şi Turner. Ele o înconjurau într-un cerc prea vast, deşi era un cerc pe care cu un an înainte ar fi dorit să-l parcurgă. Erau făcute într-adevăr pentru viaţa mai amplă, nu pentru viaţa" măruntă al cărei ton era dat, de pildă, de un interes, interesul compasiunii, faţă de

eforturi ratate. Făcea, în chip absurd, scurte popasuri, clipind cu o curiozitate redusă înaintea zidurilor minunate, dar fără să piardă din vedere spaţiile îndepărtate şi căile de acces, aşa încât să nu fie surprinsă în mod flagrant. Spaţiile şi căile de acces o purtau astfel din încăpere în încăpere, şi parcursese, după cum credea ea, o mare parte a expoziţiei când se aşeză să se odihnească. Existau ici-colo câteva scaune, locuri de unde puteai să priveşti. Milly n-ar fi putut totuşi să explice prea bine unui examinator ordinea „şcolilor" pe care le cercetase şi pentru ce era mai ostenită decât ar fi vrut să fie, cu toate că era mai puţin inteligentă. Trebuie adăugat că ochii ei îşi aflară şi alte îndeletniciri, şi ea îi lăsă să le urmeze în voie: ei zăboviră pe îndelete, în visarea ei, asupra stării de visare a altor vizitatori; se opriră mai ales, cu rezultate diferite, asupra şuvoiului surprinzător al compatrioţilor ei. O miră faptul că marele muzeu era frecventat devreme în august de aceşti pelerini şi că îi recunoştea de departe, remarcându-i imediat, pe fiecare şi pe toţi, şi recunoscând că îi ofereau noi unghiuri de lumină – unghiuri luminoase asupra propriei lor întunecimi. Se împăcă în cele din urmă cu situaţia, căci era şi acesta un rezultat; venise deci azi la Galeria Naţională doar pentru a le privi pe doamnele care copiau tablouri şi a număra ghidurile Baedeker. Aceasta era poate morala unei sănătăţi şubrede – să stai în locuri publice şi sa numeri americanii. Era un mod de a-ţi trece timpul; dar părea să fie deja a doua linie de apărare, şi aceasta în pofida tipicului de neconfundat al compatrioţilor ei. Ei erau croiţi parcă cu foarfecele, coloraţi, etichetaţi, încadraţi; dar relaţia tor cu ea nu opera – nu făceau nimic pentru ea. Probabil că nici măcar n-o observau, n-o ştiau, nici măcar nu recunoşteau descumpănirea comună, semnul pe care îl purta în vreme ce şedea acolo, că şi pentru ea Europa era „dificilă". Îi trecu prin minte – căci gândul jucăuş mai făcea speculaţii – că nu părea să aibă acelaşi succes la ei ca la locuitorii Londrei, care o primiseră în rând urile lor imediat ce o cunoscuseră. Se întrebă dacă americanii se vor purta altfel în cazul când se va întoarce cu această aureolă; şi se mai întrebă, fiindcă ajunsese aici, dacă se va mai întoarce vreodată. În orice caz, compatrioţii ei se răzleţeau primprejur cu vioiciunea lipsei lor de simţ critic, iar ea avu chiar la urmă impresia că profita într-un chip meschin.

Dar există şi o clipă mai semnificativă, când trei doamne, neîndoielnic mama cu fiicele, se opriră în faţa ei din cauza unui comentariu pe care, după cât se părea, tocmai îl rostise una dintre ele, referindu-se la un obiect din celălalt capăt al sălii. Milly era cu spatele spre obiect, dar cu faţa spre tânăra

compatrioată, cea care vorbise şi în expresia căreia întrezărise o anume tristeţe a recunoaşterii. Recunoaşterea, la drept vorbind, sălăşluia în chip mărturisit în propriii ei ochi: recunoscu tipul pe care îl reprezentau cele trei, la fel de uşor cum ar fi ştiut un şcolar cu o fi-

210

ţuică în poală să dea răspunsul în clasă; se simţea la fel ca şi şcolarul destul de vinovată – întrebată, după cum o cerea onoarea, în privinţa dreptului ei de a poseda, de a deposeda astfel oameni care n-o provocaseră conştient. Ar fi fost în stare să spună de unde erau şi cum trăiau, dacă locul şi felul de viaţă ar fi fost accesibile unei verificări concrete: zăbovi cu duioşie în închipuire asupra domnului Cutare, soţul şi tatăl de acasă, pomenit mereu, cu toate onorurile şi placidităţile, dar veşnic nevăzut şi existând doar ca cineva de la care se puteau primi veşti de natură financiară. Mama, cu părul alb pieptănat şi aranjat fără legătură cu vârsta ei aparentă, avea un obraz uscat şi purificat aproape chimic; însoţitoarele ei aveau un aer de resentiment vag, umanizat din cauza ostenelii; şi toate trei erau îmbrăcate cu pelerine scurte de stofă colorată, cu glugi mici ecosez. Ecosezul era neîndoielnic diferit, dar cele trei pelerine păreau, în mod curios, identice… Frumos? Ei da, dacă vrei să spui aşa.” Mama era aceea care vorbise şi care adăugă după o pauză, în care Milly înţelese că era vorba de un tablou: „În stil englezesc.” Cele trei perechi de ochi se îndreptară în aceeaşi direcţie, iar posesoarele lor zăboviră o clipă asupra acestei din urmă cara*cterizări, rez*ultatul părând să fie abandonarea subiectului, cât şi o întristare mută la una din fiice iar la cealaltă murmurată. Milly se simţea înduioşată în timp ce ele se îndepărtau; îşi zise că ar fi fost bine să se fi cunoscut, că aveau în comun lucruri pe care ar fi fost foarte frumos să le desluşească împreună. Dar le pierdu şi pe ele – erau reci; o părăsiră, iar ea se întrebă neputincioasă ce contemplaseră. Cuvântul „frumos” o în**de**mnă să se întoarcă

— Cu atât mai mult cu cât „stilul englezesc” se referea probabil la şcoala engleză care ei îi plăcea; numai că înainte de a se mişca, îşi dădu seama după şirul din faţa ei că se afla de fapt printre mici tablouri olandeze. Acest lucru o derută şi mai mult – avu **o** vagă bănuială că nu un lablou stârnise **o** vibraţie în sufletul celor trei doamne. Era în orice caz timpul să plece şi se întoarse după ce se ridică în picioare. În spatele ei se afla una dintre uşile pe unde, câtă Vreme şezuse, intraseră diverşi vizitatori câte unul sau în grupuri, şi simţi că unul dintre cei veniţi singuri îi reţine deodată privirea.

* ***ta***

Era un domn din mijlocul sălii, care îşi scosese pălăria şi care, o clipă, în vreme ce privea absent, după câte putea ea să vadă, şirul de sus al colecţiei, îşi tampona fruntea cu batista. Ocupaţia îl reţinu destul de mult pentru a-i da răgaz lui Milly să se asigure – şi câteva secunde fură de ajuns – că faţa lui era ceea ce atrăsese atenţia compatrioatelor ei. Explicaţia era că nu putea să nu fie de acord cu calificativul lor, chiar dacă era puţin atenuat, şi într-adevăr „stilul englezesc” al domnului – poate prin contrast imediat cu cel american – avusese puterea de a atrage atenţia. Această putere de atracţie – şi aici era minunea – dobândi în acelaşi timp o acuitate aproape dureroasă, căci \n timp ce privea cu detaşare capul descoperit se simţi cutremurată recunoscându-l. Era chiar Merton Densher şi rămase acolo, rămase destul de mult fără s-o observe, pentru caea să-l privească atent şi apoi să şovăie. Totul se petrecu foarte rapid, aşa încât se mai întreba încă dacă era bine să-i dea prilejul s-o vadă. Putea încă să-şi răspundă că nu i-ar place s-o surprindă în efortul de a se eschiva; şi ar fi putut în continuare să-şi spună că era prea preocupat pentru a vedea ceva, dacă n-ar fi intervenit o percepţie care o întrecu pe prima – prin violenţa ei. I-a fost cu neputinţă să-şi dea seama după aceea cât timp l-a privit înainte de a observa că era şi ea privită; mai târziu n-a putut să desluşească decât că recunoscuse a doua persoană fără ca el s-o fi zărit. Sursa acestui al doilea şoc nu era alta decât Kate Croy – care’ se ivise deodată în câmpul ei vizual şi ai cărei ochi îi întâlniră pe ai ei când îşi mută privirea. Kate era doar la doi paşi de el – domnul Densher nu era singur. Obrazul lui Kate o spunea lămurit, căci după o privire la fel de înmărmurită ca şi cea a lui Milly, un zâmbet vag îi lumină faţa. Şi îi transmise lui Milly în mod de-a dreptul miraculos – pe lângă miracolul întâlnirii – că reducea la firesc faptul că se aflau acolo amândouă. Poate că doar mai târziu simţi din plin legătura dintre această nuanţă şi convingerea deja formată că prietena ei Kate era nemaipomenită; totuşi, îşi dădu seama numaidecât că ei’a întao oarecare măsură dirijată, şi din nou, după cum se întâmplase şi în seara precedentă, o manevrau – se ocupau de ea tot timpul, chiar spre bucuria ei. Nu trecu un minut, şi Kate o determină să privească provizoriu situaţia ca fiind absolut firească. Şi tocmai în provizorat stătea farmecul – dobândind acel caracter-de la un minut la altul; reprezenta din fericire atât de mult din ceea ce Kate avea să explice cu primul prilej. Lăsa – şi accasta era cea mai mare minune – spaţiul cuvenit amuzament/ului faţă de felul cum se întâmplau lucrurile, faţă de ciudăţenia enormă a apariţiei lor

într-un asemenea loc şi atât de curând după ce se despărţiseră fără măcar o aluzie la ce aveau de gând să facă. Fata frumoasă şi luase situaţia în mână în clipa când Merton Densher se pregătea să exclame, adânc tulburat, cu o roşeaţă vie în obraji – nu se putea deosebi stânjeneala de bucurie:

— A. Domnişoara Theale: ia te uită! şi apoi: Cum, domnişoara Theale? Ce noroc!

Domnişoara Theale avu între timp impresia că şi pentru el, sub influenţa lui Kate, se pregătea ceva minunat şi de nespus; şi aceasta deşi însoţitoarea lui nu se uitase cu înţeles la el, mai mult decât se uitase el la ea întrebător. El se uitase şi se uita încă numai la Milly, cu atâta bucurie şi consideraţie – încât nici nu mai ştia cum să interpreteze privirea lui; dar fără să-i ştirbească totuşi convingerea că femeile se descurcau mai bine decât bărbaţii. Situaţia, bineînţeles, nu era clară şi explicabilă – şi felul cum trecură peste orice fel de explicaţie îi apăru pe dată ca un triumf caracteristic al civilizaţiei; dar consideră că era ceva firesc, şi într-un mic acces de înflăcărare îşi dădu seama că voia să-i arate lui Densher că îl scutea de orice obligaţie. Ar fi fost într-adevăr, în starea de oboseală şi nervozitate, foarte decepţionată dacă prilejul acesta n-ar fi salvat-o. A salvat-o cu adevărat, făcând-o după primele secunde să fie aproape la fel de curajoasă în ochii lui Kate cum era Kate în ochii ei, şi se întrebă doar la ce se aştepta prietenul lor din partea ei. Că devenise după trei minute atât de uşor şi făi’ă cea mai mică referire complicată prietenul „lor”, se datora tocmai faptului că toţi trei erau extrem de civilizaţi. Clipa în care el înţelese aceasta a fost pentru Milly de-a dreptul inspiratoare – în aşa măsură îndt chiar şi acum dorea din tot sufletul să fie la înălţime. A fost nevoie fără îndoială de o mare doză de inspiraţie ca să nu considere drepţi nostim, sau cel puţin neplăcut, faptul ciudat pentru Kate că ea îl cunoştea pe domnul Densher, şi faptul ciudat pentru ea că o găsea pe Kate petrecându-şi dimineaţa alături de el; dar totul continuă să contribuie la această impresie după ce Milly îşi sorbise porţia ce i se cuvenea. Avea să se întrebe ulterior ce spuseseră ei în fond, deoarece avuseseră un asemenea succes cu ceea ce nu spuseseră; dulceaţa sorbiturii, oricum, însenina să simţi deocamdată succesul asigurat. La ce-i folosea aceasta domnului Densher. Nu înţelegea, şi poate că născoci doar că lui îi era absolut necesar pentru a ajunge mai repede la ceva care să-i servească. Oricare ar fi fost realitatea, manierele lor perfecte sub toate aspectele i-au scos din încurcătură. Trebuie adăugat că foarte nimerită a fost recunoaşterea imediată că ajuta cel mai mult, aşa-zicând, propria ei vervă americănească.

De multă vreme fusese conştientă, ruşinându-se de lipsa ei de vigoare, de faptul că nu-şi folosea resursele, că nu beneficia de îngăduinţa acordată fetelor americane – oricât de stricte ar fi fost convenţiile în atmosfera englezească. Mai avea rezerve de spontaneitate, dacă nu şi de umor; aşa încât toţi aceşti bani lichizi de care dispunea puteau găsi acum plasament. Deveni cât se putea de spontană şi pe atât de americancă pe cât putea să-i placă domnului Densher s-o găsească după călătoriile sale. Spunea lucruri în vânt, şi totuşi era încântată că, din punctul lui de vedere, nu le spunea pe un ton care să trădeze agitaţie, ci pe un ton newyorkez. În tonul newyorkez agitaţia era ignorată cu superioritate, iar acum vedea destul de bine cât de mult putea s-o ajute aceasta.

Ajutorul i-a fost într-adevăr acordat înainte ca ei să părăsească muzeul; când prietenii ei acceptară invitaţia de a rămâne să ia prânzul cu ea la hotel, masa ar fi putut tot atât de bine să aibă loc în Fif th Avenue. Kate nu se dusese niciodată acolo cu atâta promptitudine, dar acum o conducea Milly; iar dacă domnul Densher mai fusese invitat, cel puţin n-a trebuit nidodată să se grăbească astfel. Ea făcu propunerea cât se poate de firesc – o făcu ca o fată americană; şi a fost mulţumită când văzu cu cât zel era urmată. Partea frumoasă era că, pentru a reuşi, nu trebuia decât să pară că pricepe aluzia lui Kate. Aluzia păruse să-i indice cu primul zâmbet subtil: „A, da, apariţia noastră e ciudată – dar acordă-mi timp"; iar fata americană putea să acorde timp -ca nimeni altul. Ceea ce acorda astfel Milly, ea îi obliga totodată să primească – chiar dacă, după cum presupunea în prealabil, era mai mult decât aveau nevoie. Stând în poarta muzeului, îşi exprimă preferinţa pentru o trăsură; îşi vor continua dramul în acest fel tocmai pentru a câştiga timp. Şi se văzu mai mult decât îndreptăţită tocmai datorită farmecului neîntrecut cu care spiritul ei învestea această deplasare; şi verva ei atinse culmea, i se păru ei, în vreme ce-şi conducea prietenii în faţa lui Susie. Susie o aştepta cu prânzul pregătit; şi nimic n-ar fi putut s-o bucure pe Milly ca faptul de a vedea cum buna ei prietenă înţelegea cât de departe era de ea orice nelinişte nedemnă. Însăşi cupa ce i se oferea bunei ci prietene putea la rându-i să stârnească uimirea, căci avea fără îndoială un amestec ciudat de ingrediente. O surprinse pe Susie privind-o drept în faţă, ca şi cum ar fi vrut să ştie dacă adusese musafirii pentru ca. Să audă ce a spus Sir Luke Strett. Era mai bine ca însoţitoarea ei să aibă prea multe motive să se mire, decât prea puţine; ea ieşise în lume, „ce mai încoace-ncolo", cum se spunea pe acasă, din curiozitate; iar curiozitatea sălăşluia neîndoielnic în ochii ei. Lui Milly

totuşi, în timpul celei mai acute crize, îi era puţin milă de ea; în mod fatal, Susie nu putea să deducă din ciudata scenă decât prea puţin dintr-o taină liniştitoare. Văzu că domnul Densher îşi face deodată apariţia, dar nu văzu nimic din ce se întâmplase înainte. Văzu de asemenea pe tânăra ei prietenă indiferentă faţă de soarta tânărului ei prieten, dar îi lipsea explicaţia. Singurul lucru care putea s-o facă să rămână calmă era felul cum după prânz Kate încercă, s-ar putea spune, să se pună bine pe lângă ea. Acesta era poate motivul care o făcu şi pe Milly să rămână calmă. Faptul avea în fond pentru tânăra noastră o desăvârşită frumuseţe – era în mod atât de vădit o deviere de la atitudinile ante rioare ale fetei frumoase. Susie q plictisise pe fata frumoasă, iar schimbarea era acum semnificativă. Şedeau împreună, după ce se ridicară de la masă, în încăperea în care luaseră masa, dând astfel prilej musafirului şi lui Milly să stea de vorbă în odaia alăturată. Lui Milly i se părură momente de toată frumuseţea; din partea lui Kate era aproape ca o rugăciune de a fi izbăvită. Dacă prefera sincer să se „întreţină" mai degrabă cu Susan Shepherd decât cu prietenul lor, aceasta spunea în fond totul. Poate însă că nu explica deloc pentru ce ieşise cu el în dimineaţa aceea, dar spunea, după câte se putea crede, cam tot atât de mult cât putea Kate să-i spună lui în faţă.

Încetul cu incetrn. Sub influenţa atitudinii grăitoare a lui Kate, probabilităţile se regrupară într-o anumită ordine. Merton Densher era îndrăgostit şi Kate n-avea ce-i face – nu putea decât să-l compătimească şi să fie amabilă: oare aceasta, fără să meargă prea departe cu închipuirea, nu acoperea totul? Milly în orice caz încercă să accepte explicaţia, încercă stăruitor s-o ia drept o acoperire; o trase deasupra ei, în odaia mai mare din faţă, o trase până sub bărbie, cu putere. Dacă faptul considerat astfel nu o ajuta întru totul, o ajuta totuşi destul încât restul să-l poată deduce fără dificultate. Reuşi datorită interesului pe care îl prezenta marea ei problemă, şi anume problema dacă văzându-l încă o dată după toate câte se petrecuseră, cum zicea ea, impresia pe care i-o făcea va fi alta decât impresia de la New York. Chestiunea o preocupase din clipa când părăsiră muzeul; o însoţise în trăsură şi în vreme ce luau masa; iar acum, când era de un sfert de oră singură cu el, deveni acută. Avea să simtă, în aceste momente critice, că nu va primi niciun răspuns clar, obişnuit, nicio satisfacţie concretă; avea să vadă cum din problema ei se va alege praful. N-ar fi putut spune dacă el era schimbat şi nu ştia şi nici nu-i păsa dacă ea era schimbată; aceste lucruri încetaseră de a mai avea importanţă în lumina

singurului fapt pe care îl ştia cu adevărat. Acesta era că ei îi plăcea Densher, îşi zicea ea, la fel de mult ca şi altă dată; iar dacă asta însemna că îi plăcea o persoană nouă, distracţia, va fi cu atât mai mare. La început el i se păru foarte tăcut, în ciudă' faptului că îşi revenise din confuzia primelor clipe; că uşoara lui derută, îşi dădu seama, nu se explica prin vreo nesiguranţă provocată de reîntâlnirea cu ea, pe care cunoaşterea a mii şi mii de oameni ca ea ar fi îndreptăţit-o îndeajuns. Nu, rămase inevitabil tăcut în prima jumătate a timpului petrecut împreună, deoarece atitudinea voioasă a lui Milly – spontaneitatea ei – fâcea ca orice altceva să pară relativ: şi de asemenea fiindcă de vreme ce şi Kate era spontană, simţeau cu toţii că trebuia menţinut tonul normal După aceea, când au început să se simtă, cum s-ar zice. La largul lor. El vorbi mai mult şi îşi puse la uft moment dat problema în ca fel ar trebui să se exprime atitudinea lui firească şi vioaie Avea să se exprime în convingerea lui că ea dorea să audă veşti despre Statele Unite, aşa că începu să-i povestească. Într-o anume succesiune, tot ceea ce văzuse şi făcuse acolo Devenise dintr-o dată volubil, aproape insistent: revenea, după câte o pauză, la atac; iar efectul era poate cu atât mai ciudat cu cât nu explica defel pentru ce admirase sau nu admirase ceva. O copleşea pur şi simplu cu povestirile lui amuzante – mai ales în timpul cât ei doi rămaseră izolaţi. Milly încetase atunci să fie americancă – numai pentru a-l lăsa pe el să fie englez; o permisiune de pe urma căreia observă că el profita din plin şi fără să-şi dea seama. Pe ea n-o interesară de fapt niciodată mai puţin Statele Unite decât acum; dar asta nu avea nicio legătură cu problema. Ar fi fast ocazia unică a vieţii ei de a afla despre ele, căci nimic nu putea să-l abată de la subiect şi nici nu se încumetă să facă vreo referire la ceea ce se petrecuse cu ea. Parcă ar fi ştiut că cea mai mare dintre toate aventurile era aceea de acum.

în acest moment Milly îşi dădu seama de năruirea completă a marii ei probleme, şi că tot ceea ce o interesa era că se află acolo eu ei. Şi acest simţământ n-a fost ştirbit de faptul pe care-l observă de asemenea foarte curând – că. Oricum ar fi început, el acţiona acum determinai de noi situaţii sau de noi fantezii, din dorinţa specială de a fi ca oricine altul, de a fi „amabil” faţă de ea. El pricepu numaidecât ce atitudine trebuia să ia – era în rind cu toţi ceilalţi; iar dacă dispoziţia lui s-a înviorat într-adevăr, poate că a simţit că găsise remediul împotriva stânjenelii. Indiferent ce ar fi făcut sau n-ar fi făcut el, Milly ştia că ea tot va ţine la el – nu exista altă alternativă; dar simţi o strângere de inimă când îşi dădu seama cât de mult

semăna părerea lui despre ea – şi suspina acum la gândul acesta --. Eu o anume părere îndeobşte acceptată despre fetele americane. Ar fi putut spera că el

Cartea a şasea nu împărtăşea totuşi acea părere, că poate nu avea chiar nicio părere; n-avea decât să creadă ce voia şi fără nicio supărare, fiindcă acea părere nu va fi, la urma urmelor un obstacol serios dacă ea dorea să se întâlnească cu el. Viciul general al acestei păreri – dacă Milly putea să-şi permită să critice – era că, prin dulcea ei universalitate, făcea ca relaţiile să fie, în mod destul de prozaic, cu totul fireşti. Anticipa şi înlocuia acţiunea – la fel de dulce – a afinităţilor reale. Tocmai acestfapt se făcea simţit în puterea ei de a-l reţine acum – acest fapt precum şi atenţia ce-i lucea în ochi, ascultând amabilităţile lui în legătură cu peisajul din Munţii Stâncoşi. De fapt, ea îşi măsura puţin succesul de a-l reţine prin succesul lui Kate de a o „suporta" pe Susan, Nu va fi, dacă depindea de ea, domnul Densher acela care se vă da bătut primul. Aceasta a fost una din formele în care s-a manifestat tensiunea interioară a fetei; dar dedesubtul acestui motiv profund exista unul şi mai subtil. Ceea ce lăsase în urma ei acasă, plecând pentru a acorda o şansă acestui din urmă motiv, continua să existe în mod şi mai acut, şi mai activ. Ceea ce fusese pe primul plan în mintea ei, fiind apoi înăbuşit cu violenţă – acel gând răzbătea acum din nou la suprafaţă. De îndată ce prietenii lor vor pleca, Susie va răbufni, iar ceea ce o va face să răbufnească – deşi arătase în mai multe rânduri că o interesa acest domn – nu va fi persoana domnului Densher. Milly întrezări în timpul prânzului pe chipul ei o înflăcărare care mărturisea gândurile ce o mistuiau. Lui Susie nu-i păsa acum de persoana domnului Densher. Domnul Densher se ivise numai pentru a-şi găsi dintr-o dată ocupat locul cuvenit în imaginaţia ei. Persoana lui n-a reuşit până la urmă să devină pentru ea un fapt personal, iar prietena ei înregistră nereuşita. Aceasta nu putea să-însemne decât că era până peste cap preocupată de Sir Luke Strett şi de ceea ce aflase de la el. Ce anume aflase ea însă de la el? Milly era preocupată să fie pusă în cunoştinţă de cauză, cu toate că nu prea erau speranţe să afle, judecând după expresia dârză a lui Susie. Tocmai pentru că tânăra gazdă a lui Densher era despărţită de ceea ce o preocupa printr-un perete despărţitor atât de subţire, continua ea să rămână cu încăpăţânare în Munţii Stâncoşi.

— Ei da, Kate – ai stat ceva! a fost remarca promptă a lui Merton Densher asupra îniâmplării după ce, cum s-ar spune, au scăpat: o observaţie

pentru care ea, nu mai puţin prompt, i-a dat de înţeles că îi iartă numai fiindcă era bărbat.

Kate trebui să admită, cu toată dezamăgirea, că era fără îndoială cea mai potrivită pe care o putea face el în aea calitate. Că întâmplarea fusese o aventură era lucru clar pentru ei; se priviră în timp ce înaintau pe stradă, aşa cum se privesc oamenii care tocmai au trecut împreună de un loc primejdios, căci între ei se şi înfiripase un acord ce-i lămurea însoţitorului ei orice ar fi putut părea echivoc în acţiunea ei. Dar de cită lămurire aveau într-adevăr nevoie bărbaţii! — era un lucru asupra căruia Kate ar fi avut foarte multe de spus Analizând însă mai atent, lui Densher îi apăru foarte limpede ideea că, regăsindu-se după absenţa lui şi după ce stătuseră jumătate din dimineaţă împreună, trebuiau să se ocupe fără întârziere de viitorul lor. Faptul că trebuiau să st' ocupe, că vor mai trebui să facă faţă. Şi încă cu subtilitate, unor dificultăţi şi amânări – era problema cea mai importantă care îl întâmpina după sosire, mai importantă decât orice altceva, în afara convingerii reînnoite că aveau nevoie unul de celălalt. Le trebuiseră în după-amiaza trecută douăzeci de minute ca să-şi dea seama care era de fapt situaţia lor, iar această trecere a timpului a, fost pe deplin justificată prin farmecul demonstraţiei. Densher sosise la Euston la cinci, după ce-i telegrafiase din Liverpool de îndată ce debarcase, iar Kate hotărâse în grabă să-l întâlnească la gară, chiar cu riscul de a fi văzuţi. Când o lăudă pentru că îl aşteptase la coborârea din tren, ea. Răspunse deschis că asemenea lucruri trebuiau înfruntate fără a sta pe gânduri. Nu-i păsa astăzi cine o vedea, astfel că se putea bucura din plin de ocazie. Mâine, inevitabil, va avea timp să se gândească, şi atunci la fel de inevitabil va deveni o fiinţă prudentă. Îi fixă totuşi următoarea în-

ı Unire pentru a doua zi la o oră timpurie, neuitând că avea deocamdată o anume obligaţie de a se afla în Lancaster (îate la şase. Şi îi povesti furioasă motivul – lume invitată

ı \ ceai, tot timpul, şi o promisiune făcută mătuşii Maud. Dar propuse cu destulă generozitate Galeria Naţională pentru dimineaţă, ca şi cum ideea aceasta s-ar fi maturizat în aşteptare. Şi acolo puteau fi văzuţi, dar nimeni nu-i va cunoaşte; la fel ca şi acum când, aflându-se la bufetul gării, vor atrage atenţia, dar în cel mai rău caz unor oameni pe care nu-i cunoşteau. Vor „lua o îmbucătură" acolo, pentru ca să se simtă mai la largul lor. Astfel se adeverea încă o dată că, de fapt, nu-şi găseau nicăieri locul.

El se pomeni pe pământul britanic cuprins de o puzderie de sentimente, însă nu ştiuse că unul dintre cele mai acute va fi o anume tristeţe în legătură cu această situaţie a lor îşi dădu seama mai târziu că existau lucruri pe care, în nerăbdarea lui, le-a evitat; în consecinţă, îl deprimă gândul că din cauză că nu se pregătise şi nu se asigurase, nu avea unde să-şi „ducă” iubita. Aşa erau acum în gara Euston şi – la sugestia lui Kate – o duse într-un ioc unde lumea bea bere cu cornuri; comandă acolo ceai la o masă mică în colţ; ceea ce fără îndoială, deoarece se aflau pierduţi în mulţime, era deocamdată acceptabil ca un expedient. Ideea era probabil la fel de reuşită ca şi aceea ca ea să călătorească alături de el în trăsură până la uşa locuinţei lui, ceea ce părea a fi singura născocire a spiritului lui. Acel spirit, la drept vorbind, se simţi întrucitva înfrânt când prevăzu cu durere că, odată ajunşi la uşa lui, trebuiau să dea înapoi. Ea va trebui să se oprească acolo, nu va merge înăuntru cu el, fiindcă era într-adevăr cu neputinţă; iar’ el nu va fi în stare s-o cheme, va simţi că nu poate s-o facă fără să trădeze astfel, chiar şi în stadiul lor avansat, o lipsă de respect faţă de ea; această situaţie era cât se poate de limpede, în afara faptului că mai era şi înnebunitoare. Constrâns şi concentrat, limitându-se la una sau două săgetări ascuţite, dar aşteptându-l totuşi acolo pe peronul de la Euston şi ridicând capul ca un şarpe în grădină, exista simţământul derutant că „respectul” în jocul lor părea să fie oarecum – nici nu prea ştia cum să-i zică – a cincea rotită la căruţă. Era însă ceva interior, nu din afară, un lucru ce făcea iubirea mai intensă şi nu atenua fericirea. Se întâlniseră din nou tocmai pentru a cunoaşte din plin fericirea, şi Densher simţea clar, în cele mai lucide clipe ale lui, că trebuia să fie atent la tot ceea ce ameninţa cu adevărat această favoare. Dacă însă Kate ar fi consimţit să-l însoţească şi să urce la el, ar fi încercat probabil amândoi în faţa scărilor una din acele ciudate experienţe între un bărbat-şi o femeie care aprind seânteia purpurie, scânteia conflictului, întotdeauna latentă în străfundurile pasiunii. Ea ar fi refuzat, clătinând din cap – o, cât de trist şi divin! — să păşească înăuntru; iar el, deşi ar fi înţeles foarte bine refuzul ei, şi-ar fi simţit totuşi ochii cercetându-i mai adine privirile decât ar fi putut s-o facă, în asemenea momente, un cuvânt. Aceasta ar fi însemnat bănuiala, groaza de umbra, unei voinţe adverse. Din fericire însă în împrejurările acelea puţinele minute de care dispuneau luară o altă întorsătură, şi în jumătatea de oră pe care Kate izbuti totuşi s-o petreacă alături de el, ea arătă de minune că ştia să trateze aspectul acesta înnebunitor. Părea că-l întreabă,

că-l imploră, şi doar pentru liniştea lui, s-o lase acum, şi în viitor, să facă faţă situaţiei aşa cum ştia ea.

Kate îi şi făcuse faţă, menţionând atât de prompt că, la o oră timpurie, un loc convenabil era unul din marile muzee; şi procedase într-adevăr cu o dibăcie desăvârşită, încât de abia după ce se despărţi de ea îşi dădu seama cu adevărat unde îl ducea. Săptămânile de absenţă avuseseră un asemenea efect asupra lui, încât pretenţiile, dorinţele lui crescuseră; şi numai în seara dinainte, în vreme ce vaporul plutea sub stelele de vară şi el întrezărise coasta irlandeză, simţise întreaga intensitate a dorului său. Cu alte cuvinte, nu se îndoise nicio clipă ce are să-i spună lui Kate: că trebuiau să pună capăt greşelii lor. Greşeala lor era că au crezut că puteau să reziste – să reziste, adică, nu împotriva mătuşii Maud, ci împotriva unei nerăbdări care, prelungită, îl îmbolnăvea. Ştiuse foarte bine, atunci când s-au despărţit la gară, cât de bolnav putea să i'ie un bărbat, şi chiar o femeie, din această cauză; dar deodată îşi dădu seama că o şi lăsase deja pe Kate să manevreze cu dibăcie lucrurile. Suna vulgar – aşa cum tot timpul, în dragoste, numele lucrurilor, termenii verbali ai relaţiei erau, în comparaţie cu dragostea însăşi, vulgari; dar se părea că, la urma urmelor, s-a întors pentru a se vedea „dus cu vorba", deşi va avea nevoie bineînţeles de o zi sau două ca să se lămurească. Corespondenţele lui din America fuseseră apreciate de cei interesaţi, deşi nu atât de mult cum crezuse el; şi avea să fie plătit conform înţelegeri? şi foarte curând îşi va încasa banii. Nu prea era, la drept vorbind, mult de încasat, aşa că nu se întorsese fluturând un carnet de cecuri, nu putea deci să invoce noul motiv pentru a o împăca pe iubita lui. Certitudinea ideală ar fi însemnat ca el să-i poată prezenta schimbarea perspectivelor drept o garanţie pentru schimbarea orientării lor, dar neputând face aceasta, trebuia să se descurce doar cu pretextul trecerii timpului. Trecerea timpului

— Nu chiar atât de multe săptămâni, la urma urmelor, ar putea fireşte spune ea – era imposibil să nu fi făcut ceva pentru el; şi tocmai acea consideraţie îl ajuta acum, cu atât mai multcu cât văzu ce făcuse timpul pentru Kate. Era ceva ce-i apăruse, cu o splendoare care îl înspăimântă aproape, acolo în micul colţ al încăperii din gara Euston – aproape îl înspăimântă, fiindcă părea să-i dezvăluie faptul că aşteptarea era jocul netoţilor. Niciodată până acum nu i se înfăţişase ea atât de mult ca. Fiinţa pe care o văzuse iniţial; niciodată până acum nu se simţise atât de sigur, atât de liniştit. Toate aceste simţăminte cântau pe strunele mândrici sale, aşa cum

un maestru, ascuns într-o biserică mare şi întunecată, ar cânta la cea mai impunătoare orgă. Impresia lui finală era că o femeie nu putea fi astfel, iar apoi să-i ceară imposibilul.

Şi la fel fusese şi în ziua următoare; aşa incit deocamdată au putut să simtă bucuria apropierii – o'apropiere cât permitea situaţia lor în săli publice cu tablouri. Acest biet expedient în locul intimităţii se dovedea de fapt, prin zeci de mici semne de nelinişte chiar şi din partea lui Kate, a fi nepotrivit; atât de puţin putea preocuparea cuvenită faţă de interesantul muzeu să-şi îngăduie să le amintească de pretenţiile acelui loc. S-au întâlnit acolo pentru ca să nu se întâlnească pe străzi sau iarăşi, din lipsă de fantezie, într-6 gară; şi nici în Kensington Gardens care – asta puteau s-o admită uşor şi în mod tacit – păstra prea mult din izul vechilor lor frustrări. Izul de acuma, izul acelei dimineţi în sălile cu picturi fusese altceva; totuşi Densher ştiuse foarte bine, după un sâert de ceas, ce concluzie să tragă. A fost ca o consolare pentru stânjeneala pe care o simţeau, de parcă ar fi urmărit cum o afecta pe ea această stânjeneală.

J5 – Aripile porumbiţei

Kate putea să-şi dovedească farmecul nobil oricât dorea, căci el în America nu întâlnise pe nimeni care să se compare cu ea. Ea însăşi nu putea să pretindă că, în situaţia dată, aceasta era de ajuns pentru el. Nu putea nici pretinde că îşi închipuia că, după părerea lui, era de ajuns pentru 'a. Nu era de ajuns pentru ea – şi Kate i-o arătă El putea să fie bucuros că, demonstrându-i, a făcut-o să ajungă ia această concluzie. Dacă i-ar fi pus problema direct şi imediat, ar fi zis: „Să înţeleg oare că, după părerea ta, putem continua aşa?” Ar fi putut, neîndoielnic, să-i răspundă că a-l avea din nou alături, a-i fi atât de drag şi pe deplin devotat cum îl considerase în perioada cât aşteptaseră cu dor, erau fapte asupra cărora n-avea rost să se certe; dar ar fi fost doar un gest elegant, un joc al subtilităţii ei. Kate ştia la fel de bine ca şi el ce doreau; şi cât de frumos ar fi putut el s-o exprime încă o dată şi să stăruie, dacă ea n-ar fi tulburat, cum s-arzice, la un moment dat armonia dintre ei. Se aşezară în curând ca să stea de vorbă mai pe îndelete şi rămaseră astfel o vreme într-o intimitate superficială. Lucrurile pe care şi le-au spus au fost multe, căci nu le epuizaseră la Euston. Le discutară acum pe larg, iar Kate păru că uită cu desăvârşire – ceea ce îi stătea uluitor de bine – să privească în jur pentru a descoperi surpriza. El avea să încerce după aceea, şi să încerce în zadar, să-. Şi amintească ce vorbe sau ce tăcere a lui, ce semn firesc cu ochii sau atingere întâmplătoare a mâinii,

determinase din partea ei, în această situaţie, o pornire bruscă şi umilitoare. Kate se ridică într-un mod cu totul de neînţeles, de parcă ar fi vrut să risipească vraja, deşi el nu-şi dădea seama ce făcuse în clipele acelea pentru ca vraja să devină o primejdie. Ea drese lucrurile destul de bine în minutu următor, printr-o ciudată remarcă despre un tablou, la care el nici măcar nu răspunse; şi cu totul independent de această observaţie, el exclamă că era o zăpuşeală grozavă în săli. Mai spuse că trebuiau să iasă din muzeu ca să ia aer; şi, în vreme ce treceau într-altă sală, păreau asemenea unor persoane care, legate printr-un ataşament neţărmurit, fuseseră speriate şi încercau să se comporte natural. Probabil că tocmai pe când erau astfel preocupaţi – după cum reconstitui el ulterior – dădură peste mica lui prietenă din New York. El şi-o amintea, nu se ştie de ce, ca fiind mică de statură, deşi avea aproximativ înălţimea lui Kate, numai că ei, şi oricărei calităţi a suăpânei gândurilor lui, nu-i aplicase niciodată diminutivul.

Ceea ce-i apăru mai limpede în retrospectivă a fost procesul prin care deveni conştient că, în fond, Kate o cunoştea mai îndeaproape decât îşi închipuia. Ea îi scrisese la un moment dat despre o cunoştinţă nouă şi amuzantă, iar el îi răspunsese că o întâlnise şi el în America şi că îi plăcea mult, după care ea îl ruga să se intereseze de ea înainte de întoarcere. Până la urmă însă Kate nu mai reveni asupra chestiunii, iar el a fost bineînţeles prea ocupat cu alte lucruri. Povestea micuţei domnişoare Theale nu era un material pentru ziarul său; în afară de aceasta, întâlnise prea multe micuţe domnişoare Theale: ele ajunseseră chiar să se impună ca unul din grupurile de fenomene sociale care se încadrau în proiectul corespondenţelor lui publice. Pentru acest grup în special – tinere remarcabile şi de neînfrânt – îşi pregătise el poate cea mai bună pană. De aceea retrăia la Londra, o oră sau două după prânzul lor cu cele două americance, simţământul că era o situaţie pentru care Kate nu-l pregătise pe deplin. Şi probabil la fel de pronunţată era intuiţia lui reînnoită că, atât ieri cât şi astăzi, Kate punea la cale urzeli de mai multe feluri. Teama aceasta deveni pentru el atât de acută, încât simţi nevoia să şi-o risipească. Şi reuşi să scape de ea într-o oarecare măsură după ce s-au despărţit de gazda lor, şi apoi unul de celălalt, în timpul unei plimbări lungi şi fără ţintă. Urma să meargă la birou mai târziu, dar era liber în următoarele două, trei ore, şi născoci faţă de sine însuşi pretextul că mâncase mult prea mult. După ce Kate îl rugă s-o urce într-o trăsură – ceea ce dezaprobă socotind-o o tactică declarată şi repetată din partea ei – rămase o vreme la colţ, cu privirea pierdută asupra Londrei sale.

Fără îndoială că există întotdeauna o clipă pentru un absent revenit – o anume clipă, aceea a refluxului primei emoţii – în care simte incontestabil că s-a întors acasă. Paranteza lui se închisese şi el era din nou doar o propoziţie, aşa zicând, în textul general, text care, privit o clipă din colţul de stradă unde se afla el, arăta ca o pagină mare, cenuşie, tipărită, ce într-un fel reuşea să fie încărcată fără a fi însă „frumoasă”. Cenuşiul reprezenta însă, mai mult sau mai puţin, caracterul ceţos al unui punct de vedere care nu fusese încă întru totul redobândit; dar limpezirea nu va întârzia. Se întorsese, oarecum fără elan, dar se întorsese la posibilităţi şi perspective, iar faptul că mai orbecăia încă însemna totodată o nouă luare în posesiune.

O porni spre miazănoapte fără vreun plan, fără vreo suspiciune, chiar în direcţia pe care micuţa prietenă din New York, în hoinăreala ei zbuciumată, o luase cu una sau două zile înainte. Ajunse, ca şi Milly, în Regent’s Park; şi cu toate că mersese mai departe şi mai repede, până la urmă se aşeză, ca şi Milly, copleşit de gânduri. Şi aşa cum stătea – şi s-ar putea să fi stat chiar pe aceeaşi bancă – diverse închipuiri îngrijorătoare îşi strângeau aripile. El vorbise la fel de puţin ca şi Kate despre ceea ce dorea cu adevărat – va auzi ea destule lucruri peste câteva zile. Nu stăruise în legătură cu problemele care îi interesau cel mai mult; a socotit că în aceste prime ceasuri îi interesa să fie doar, spiritual vorbind, aproape. Era în orice caz limpede că în prezent o mulţime de lucruri trebuiau lămurite. În primul rând, explicaţiile în legătură cu cele două doamne, dar care aveau să aştepte, alături de toate celelalte. Cu siguranţă însă că nu acele lucruri îi făceau mai ales să pribegească – nu explicaţiile care lipseau. Înainte spunea mereu, dând întotdeauna impresia unei întreruperi subite: „Acum, te rog, sărmi chemi o trăsură bună”. Întâlnirile lor anterioare, ocaziile când plimbându-se ajungeau în partea de sud a parcului, se sfârşeau în felul acesta de neînţeles. Era efectiv ceea ee îi despărţea, căci în general, de n-ar fi fost motivele ei, ar fi putut să sară şi el în trăsură. Oare cum credea Kate că avea să se poarte el? — era o întrebare pe care avusese ocazia s-o pună. Era de altfel o chestiune măruntă, fără îndoială – căci la drept vorbind sentimentul că erau uniţi nu depindea de trăsuri, fie ele rele sau bune: importantă era nu atât pierderea ca atare, cât mai degrabă dovada supărătoare a dibăciei lui Kate. Providenţa făcuse ca această dibăcie să fie mare de la început în ceea ce priveşte întâlnirile lor; şi el îi găsea doar cusurul că fusese încă şi mai mare, tot de la început, în felul cum se despărţea de el. Îi aminti de aceasta în după-amiaza când ea îşi repetă rugămintea – o întrebă încă o dată ce îşi

închipuia că avea el de gând. Îşi aminti pe banca din Piegent's Park de răspunsul ei plin de fantezie, nostim şi drăgălaş; de momentul însuşi, în vreme ce plătea obişnuita trăsură şi când, dezamăgit cum era, se gândi cu o strâmbătură la superioritatea,. Nazurilor" ei, pline de farmecul sporit al veseliei faţă de celebra americancă solemnă. Noua lor întâlnire fusese de altfel fixată şi va vedea în ce fel preferinţa ei de data aceasta – surpriză precum şi uşurare – va contribui la o adevărată simplificare a lucrurilor. Însemna fie un nou ajutor, fie o nouă piedică, cu toate că cel puţin scăpau de străzi. Iar când ea pomeni de acest privilegiu, el întrebă fireşte dacă doamna Lowder ştia de întoarcerea lui.

— De la mine, nu, răspunse Kate. Dar am să-i vorbesc. Şi susţinu, de parcă ar fi avut deodată o nouă idee, că acum va fi foarte uşor: Ne-am purtat luni de zile atât de frumos, încât pot să-mi îngădui să pomenesc de tine. Ai să vii s-o vezi, iar ea o să ne lase singuri; îşi va arăta în felul acesta bunăvoinţa şi nu-şi va trăda teama. Cu ea n-ai rupt niciodată relaţiile – dimpotrivă. Şi ţine mult la tine. O să plecăm din oraş şi n-o să ne mai vedem o vreme; de aceea e o nimica toată s-o întreb. Am să întreb deseară, încheie Kate, iar dacă laşi lucrurile pe seama mea – am devenit, crede-mă, infernal de isteaţă – totul va ieşi bine.

El lăsase bineînţeles totul pe seama ei şi se mira acum mai mult decât se mirase atunci, în Brook Street. Şi-o repeta că dacă aceasta nu semăna cu o izbândă, semăna desigur cu o harababură. Şi fără îndoială că mai avea şi alte multe nedumeriri. Kate evitase cu dibăcie să răspundă provocării lui în ceea ce priveşte relaţia dintre ea şi draga de Milly. Draga de Milly făcea şi ea parte, evident, din tablou. Draga de Milly, ivindu-se în absenţa lui, se afla mai mult decât te-ai fi aşteptat – n-ar fi putut prea bine spune de ce simţea aşa ceva – în prim plan. Ocupa spaţiu şi parcă se făcuse un loc anume pentru ea. Kate părea convinsă că el ştia de ce i se făcuse loc; dar tocmai aici era problema. Era un prim plan în care el însuşi, în care relaţia dintre el şi Kate n-aveau unde să se mişte. Dar domnişoara Theale oferea poate, în împrejurările acelea, o posibilitate de acelaşi fel ca şi domolită, dacă nu şi mulţumită mătuşă Maud. Şi dacă nu cumva era o pacoste, se putea întâmplă să reprezinte un avantaj. Îi trecu prin minte deodată, după ce îşi reluă plimbarea, că poate asta a vrut să spună Kate. Încântătoarea fată o adora – Densher îşi dădu singur seama – şi va oblădui, va înlesni întrevederile dintre ei. Ele vor putea avea loc, cu alte cuvinte, în locuinţa ei, şi astfel nu se vor mai întâlni pe stradă. Era într-adevăr o explicaţie ce stătea

în picioare. Era umbrită puţin, ce-i drept, de gândul că următoarea lor întâlnire nu va depinde categoric de Milly. Totuşi acest fapt, la rându-i, va fi motivat de necesitatea altor preliminarii. Îşi zise că va pricepe mai bine joi, în Lancaster Gate, de ce se cădea să procedeze astfel.

XVIII

Şi a fost de-a dreptul extraordinar când, sosind ziua de joi, şi-a dat seama că presupunerile lui erau destul de apropiate de adevăr. Kate nra-i spusese totul, dar îi lămuri indeajuns după trecerea unui sfert de oră. Începu prin a se arăta mirată că marţi nu-l lăsase să înţeleagă mai mult. Piesele mânuite de ea, după cum vedea el acum, se îmbinau mai mult sau mai puţin, fără 'ca ea să fi părut măcar că le potrivise ori schimbase din loc. Ea era isteaţă şi frumoasă, nu istovită şi epuizată; şi reieşea destul de limpede că, dacă nu se putea obţine consimţământul doamnelor americane, ceea ce era absurd, se impunea neapărat să o abordeze iarăşi pe mătuşa Maud. Deşi Milly fusese atât de amabilă cu ei, nu le putea spune: „O să ne întilnim, de câte ori o să ne îngăduiţi, la voi acasă; dar ne bizuim că veţi păstra secretul.” în mod inevitabil, deci, ele vor discuta despre aoeasta cu mătuşa Maud – ar fi deosebit de penibil să le ceri să n-o facă. Kate ţinuse seama de toate acestea când se hotărî să vorbească ea întâi. Ceea ce pricepuse Kate i se păru astăzi lui Densher într-adevăr minunat, deşi avea impresia că o iscodeşte încetul cu încetul, în loc să-i spună ea totul limpede. Simţea însă întotdeauna că, cu cât îi cerea mai mult, cu atât o găsea mai pregătită să-i încredinţeze ceva. Îi spusese în mai multe rânduri, chiar înaintea plecării sale: „Tu păstrezi cheia de la bufet şi prevăd că, după ce ne vom căsători, o să-mi dai zahărul cu bucata.” Ea îi răspunsese că era bine dacă el îşi închipuie că se va hrăni cu zahăr, iar aranjamentul treburilor casnice care se contura astfel părea de pe acum să predomine în relaţiile dintre ei. Porţia din bufet, fără îndoială, nu era deocamdată tocmai pe săturate; dar satisfăcea într-un fel cerinţele lui imediate. Dacă explicaţiile ci oricum îndemnau la întrebări, întrebările nu le epuizau mai mult decât îi epuizau ele răbdarea. Şi erau, din seria întrebărilor, fireşte cele mai simple; ca de pildă atunci când el a dedus că domnişoara Theale nu putea să facă nimic pentru ei. Rosti fără ezitare ceea ce cutezase să-şi închipuie:

— Dacă nu ne putem întâlni aici, iar locurile în aer liber şi muiţimea şi-au pierdut pentru noi farmecul, vreo plută mică în naufragiu, un prilej întâmplător ca acela de marţi, mi s-au părut în aceste două zile mai mult decât nimic. Dar dacă prietenele noastre sunt atât de îndatorate acestei case,

fireşte că n-am nimic de spus. Oricum, sper că se va sfârşi, slavă Domnului, cu odioasa noastră aşteptare. Şi, fără a mai lungi vorba, îi indică bucuros concluzia: Acum cred că-ţi dai seama că nu putem s-o scoatem la capăt.

Iar dacă ea începu să râdă – şi părea într-adevăr voioasă – o făcu din cauză că se gândi la prilejul de care el se arătase atât de bucuros la hotel:

— Ideea ta e frumoasă, dacă ne amintim că n-ai avut o vorbă pentru nimeni în afară de Milly. (Era minunat de bine dispusă.) Ai putea, bineînţeles, să te obişnuieşti cu ea – o să te obişnuieşti desigur. Ai perfectă dreptate – atâta timp cât de sunt cu noi sau aproape de noi. (Şi adăugă, cu luciditate, că dragele de ele nu puteau, fiind prietene minunate, să nu le dea ajutor.) Vor vorbi cu mătuşa Maud, dar n-au să ne închidă uşa: asta ar fi cu totul altceva. Un prieten îţi dă întotdeauna o mână de ajutor – şi ea ne e prietenă. (O lăsase pe doamna Stringham deoparte; totul se rezuma la Milly.) Şi-apoi, ne simpatizează mult. Pe tine te simpatizează mult. Ascultă, dragul meu, foloseşte-te cumva de asta.

Simţea că ea ocolea ultimatumul pe care el i-l dăduse, avertismentul lui clar că, în cel mai bun caz, nu puteau să reuşească decât în prea mică măsură; dar existau unele remarci ale lui – mai ales acelea ce rezultau dintr-o înţelegere profundă – pe care ea se obişnuise de la început să nu le ia în seamă. Efectul lor se manifesta pe căi mai puţin obişnuite. Ceea ce se întâmplă şi acum: el nu credea cu adevărat că în fond lui Kate nu-i păsa. Pe neaşteptate, ea reveni cu o problemă minoră:

— Zici că nu ne putem întâlni aici, dar vezi că tocmai asta facem. Ce poate fi mai drăguţ?

Nu pentru ca să-l chinuie vorbea astfel – asta el n-o credea; dar venise în casa aceea oarecum stânjenit, aşa încât se încruntă puţin când ea afirmă că posibilitatea de acum era un lux. Nu era oare vorba de un fel de recădere în robie? Robia putea să fie mascată şi lustruită, dar în sinea lui ştia cât de puţin puteau chiar şi cele mai mari înlesniri în Lancaster Gate să fie un semn al libertăţii lor. Se aflau la etaj, într-una din încăperile mai mici, o cameră aranjată ca un budoar, dar vizibil nelocuită – sfida familiaritatea – şi cu mobila tapiţată în cel mai urât albastru. El se uită imediat cu atenţie la uşile închise, iar Kate îl asigură că lucrurile mergeau bine şi că mătuşa Maud avea încredere în ei, cel puţin de această dată; că vor fi singuri şi că n-aveau de ce se teme. Dar aluzia pe care el o provocase acţiona acum asupra lui mai direct, îl apropia încă şi mai mult de problemă. Erau într-adevăr singuri – şi lucrul era acceptat. Se uită din nou la uşile închise şi

constată izolarea ce li s-a permis, tăcerea solidă a casei mari. Aceste fapte se legară pe loc de ceva ce deveni de două ori mai viu pentru el, datorită jocului de acum al voinţei ei puternice, fermecătoare. Adevărul era că el – fir-ar să fie! — nu putea admite ca ea să-l joace pe degete. Nu putea şi nu voia să accepte ca atitudinea ei să fie evazivă. Nu voia ca ea să fie mai iscusită decât el, oricât de mult ar fi dovedit aceasta subtilitatea spiritului sau caracterul ei; dorea ca între ei comunicarea să rămână sinceră şi uşoară, iar relaţiile dintre ei să fie independente. Aşa că zise după o clipă:

— Vrei să mă iei cum sunt?

Ea păli uşor la auzul adevărului din vorbele lui – ceea ce el socoti că atenua într-un mod îneântător tăria voinţei ei; iar bucuria pe care o simţi a fost cu atât mai mare când, după o clipă, ea îi vorbi pe un ton care îl tulbură nespus de mult:

— Oh, te rog, lasă-mă să încerc singură! Te asigur că văd foarte limpede – aşa că nu-mi strica planul: aşteaptă şi acordă-mi timp. Dragul meu, adăugă ea, încrede-te în mine şi totul va fi frumos.

Nu se întorsese în ţară ca s-o audă zicând că trebuia să se încreadă în ea, de parcă nu s-ar fi încrezut; dar se întorsese – şi era foarte conştient de asta – pentru ca s-o cuprindă într-o pornire năvalnică, ce din pricina felului ei de a-l implora deveni, după cum se vedea, de-a dreptul ii’ezistibilă. O apucă cu mâini puternice şi zise aproape ml ni os:

— Mă iubeşti, mă iubeşti, mă iubeşti?

Iar ea închise ochii, cu simţământul că de-ar fi lovit-o, ar fi putut să accepte gestul cu recunoştinţă. Acceptarea era răspunsul ei, răspunsul ei era că se abandona; şi cu toate că abia auzi spusele lui Kate, se simţi atât de încurajat, încât măcar timp de câteva clipe putea să fie sigur că o păstrează. Lunga îmbrăţişare risipi atitudinea ei evazivă şi el avu certitudinea că îi comunica astfel cât de profunde erau sentimentele lui. Totul ei? a mai puternic decât un angajament rostit, şi îşi spuse după ce mai reflectă că ea fusese de o sinceritate sublimă. Doar atât îi cerea

— Sinceritate, care va făuri o temelie în stare să susţină aproape orice. Aceasta lămurea atâtea lucruri, şi le lămurea atât de bine încât nu mai trebuia să-i ceară jurăminte. Lăsâhd la o parte jurămintele şi legămintele, acum puteau să stea de vorbă în tihnă. Se părea ca abia acum proble mele erau puse cum trebuie. După cinci minute, el reluă dinadins în discuţie rugămintea ei de a-şi pune în aplicare planul, şi era limpede că deosebirea creată de scena care tocmai se petrecuse era o deosebire în favoarea

mijloacelor alese de ea. Dintr-o dată se transformară în detaliu – domeniul şi preocuparea ei; devenise mai viu faptul că inteligenţa ei era una cu pasiunea ei.

— Fireşte că nu vreau, zise el, – şi putea s-o spună cu un zâmbet de indulgenţă – să pun mereu problema că nu m-aş încrede în tine.

— Sper că nu! Ce crezi că aş vrea să fac?

După ce auzi întrebarea, trebui într-adevăr să-şi limpezească puţin gândurile, şi primul lucru care ieşi în evidenţă a fost bineînţeles ciudăţenia jocului lor, la care el putu să facă deschis aluzie:

— În cel mai bun caz, încercind să tărăgănăm lucrurile procedăm într-un fel în care majoritatea oamenilor ar zice că suntem nebuni.

Dar vizita lui luă totuşi sfârşit, fără ca să încerce din nou să se folosească de acel „aşa cum sunt”. Nu avea mai mulţi bani aşa cum era decât avusese aşa cum a fost, ori decât va avea probabil, la drept vorbind, aşa cum va fi întotdeauna; în vreme ce Kate, prin comparaţie cu starea ei de acum câteva luni, avea fără îndoială la ce să renunţe. Şi el îşi dădu seama uşor că întâlnirea lor din Lancaster Gate sublinia acest fapt mai mult decât o făcuseră întâlnirile din gară sau din parc; pe de altă parte, n-ar fi putut să-l invoce ca un pretext împotriva întâlnirii din Lancaster Gate. Dacă doamna Lowder era indiferentă, indiferenţa ei se adăuga într-un fel la ceea ce Kate îi cerea să sacrifice dacă îl accepta aşa cum era. Atât de **iscusit** se purta ea, încât părea să exprime problema aşteptării lor în cu totul alţi termeni decât în termenii tapiţeriei albastre urile, ai porţelanurilor dantelate de Sevres, şi obiectelor ornamentate de alamă în care o exprima budoarul. Şi spuse de fapt aproape totul când declară, referindu-se la mătuşa Maud despre cai'e el o mai întrebase o dată stăruitor, că atunci când o va întâlni, ceea ce inevitabil trebuia să se întâmple în curând, va înţelege cum stau lucrurile.

— Vrei să spui, întrebă el, că ar exista semne clare că se va lăsa înduplecată? Nu-i vorbea, explică el, doar de ipocrizia ei sau de cutezătoarele ei duplicităţi. Nu uita, la urma urmelor, că deşi suntem deosebit de iscusiţi şi formăm, sunt de acord, o asociaţie foarte puternică, nu uita că poate să se joacc cu noi la fel de bine cum ne jucăm noi cu ea.

— Cu mine nu vrea să se joace, răspunse Kate lucidă; nu vrea să mă facă să sufăr niciun pic mai mult decât trebuie. Ţine prea mult la mine şi tot ceea ce, face, sau nu face, are o valoare. Şi aceasta axe o valoare – atitudinea ei de astăzi. Cred că e în camera ei, unde stă absolut singură, în vreme ce tu eşti aici cu mine. Dar asta nu înseamnă,. Joacă” – niciun pic.

— Atunci ce este, întrebă tânărul, din moment ce nu e vorba de binecuvântarea ei şi de un cec?

Kate lămuri situaţia:

— Înseamnă pur şi simplu, că nu e meschină. Există în ea ceva care o ridică deasupra fleacurilor. În genera! are încredere în noi; nu-şi propune să ne încolţească, şi dacă cerem deschis un lucru – atunci, zise Kate, strânge din umeri dar îl dă. Are doar un cusur – detaliile îi sunt indiferente în atitudinea pe care a adoptat-o faţă de noi. Dar, continuă fata veselă, nici noi nu luptăm împotriva ei pentru detalii.

— Mi se pare însă, vorbi Densher după o clipă de gândire, că o înşelăm tocmai în detalii – vorbe care, de îndată ce au fost rostite, se refereau pentru el, şi în mod vizibil şi pentru Kate, la împrejurările recentei lor îmbrăţişări. ’

Orice confuzie care ar fi însoţit-o a fost însă dată la o parte de Kate care, după cum putea el să vadă cu o tainică bucurie, nu-şi făcea mustrări de conştiinţă doar pentru atâta.

— Nu zic că putem să procedăm iarăşi la fel. Vreau să spun, explica ea, să ne întâlnim aici.

Densher se întrebă unde ar putea să se în; Unea-că din nou. Dacă Lancaster Gate era atât de limitat, problema se punea din nou.

— N-am voie să mai vin deloc?

— Ba da – ca să-i vorbeşti. De fapt, zâmbi prietena lui, este îndrăgostită de tine.

Ceea ce îl îndemnă s-o privească o clipă cu mai multă gravitate.

— Să nu spui cumva că toată lumea e îndrăgostită de mine.

Ea şovăi.

— Nu spun că toată lumea.

— Ai spus mai adineauri – domnişoara Theale.

— Am spus că îi placi – da.

— E acelaşi lucru. După care însă continuă: Bineînţeles că s-ar cuveni să-i mulţumesc doamnei Lowder personal. Vreau să spun pentru asta – ca din partea mea.

— A, dar, ştii, nu prea mult! Şi, plină de o veselie ironică faţă de implicaţiile a ceea ce numise el „asta”, se arătă dornică să insiste pentru mai multă prudenţă: Are să se întrebe pentru ce îi mulţumeşti.

Densher răspunse ambelor consideraţii:

— De, nu prea pot să-i spun totul.

Poate fiindcă el vorbise atât de grav, Kate se simţi din nou oarecum amuzată. Totuşi, lămuri lucrurile:

— De fapt, nu poţi să-i „spui" limpede nimic, însă n-are importanţă. Să fii doar drăguţ cu ea. Fă-i pe voie; arată cât de inteligent eşti – numai să nu observe că te străduieşti. Totul este să reuşeşti să-i fii simpatic.

Dar ea părea să simplifice prea mult lucrurile.

— Pot să-i fiu „simpatic", după câte îmi dau seama, doar făcând-o să presupună că renunţ la tine – ceea ce, naiba să mă ia dacă am să fac! Este într-adevăr, încheie el cu însufleţire, un „joc".

— Fireşte că-i un joc. Dar n-o să-şi închipuie niciodată că renunţi la mine – sau că renunţ eu la tine – dacă ai să-i aminteşti mereu cât de mult îţi plac întâlnirile noastre.

— Dacă trebuie să creadă că suntem atât de îndărătnici şi de constanţi, întrebă Densher, ce rost are să mai încerc?

Kate rămase un moment nedumerită.

— Cum, adică, ce rost are?

— Să încerc să-i fiu pe plac – sau orice altceva. Nu pot, declară el cu nerăbdare, să-i fiu „pe plac".*

Kate îl privi din nou stăruitor, dezamăgită de lipsa lui de perseverenţă; dar asta o determină să facă ceva mai bun decât să se plângă.

— Atunci, pot eu! Las' pe mine.

După care veni lângă el, minată de aceeaşi pornire care îi apropiase cu puţin timp înainte, şi îl imbrăţişă din nou cu ardoare. Tocmai această formă de implorare reînnoită şi repetată limpezi până la urmă, în vreme ce el îi răspundea, marea lor problemă. Şi faptul că erau astfel uniţi clarifica oarecum toate lucrurile. Rezultatul a fost că, o dată mai mult, în împrejurările acestea el nu putea să fie decât generos. Aşa că lăsă totul pe seama ei, şi peste câteva momente Kate reveni la una din ideile ei anterioare, după cum se părea una dintre cele mai preţioase:

— Chiar acum m-ai acuzat că am spus că Milly e îndrăgostită de tine. Ei, ca să fiu sinceră, am spus-o. N-ai ce-i face. Acesta e binele pe care o să ni-l facă ea. E un motiv ca să te întâlnească – aşa că o să ne ajute să continuăm.

Densher o privi uimit – era într-adevăr neasemuită.

— Şi dacă o întâlnesc, ce motiv se creează?

— TOh, nu-mi pasă! zâmbi Kate.

— Nu-ţi pasă că o amăgesc?

Ea se exprimă într-alt fel:

— Nu-mi pasă că ea te amăgeşte ps tine.

— A, n-o va face – aşa că n-are de ce să-ţi pese. Dar cum poate acest fapt să „ajute”, continuă el, cu toate câte le ştie ea?

— Ce ştie? Ceva care nu trebuie s-o împiedice.

El se miră:

— S-o împiedice să ne iubească pe noi?

— S-o împiedice să te ajute. Aşa e ea, îi explică tânăra fată.

Nu era uşor de priceput.

— Adică, să nu dea nicio importanţă faptului că iubesc pe altcineva?

— Să-i dea toată importanţa, zise Kate. Pentru ca să te consoleze.

— Dar pentru ce anume?

— Pentru că n-ai şanse la cealaltă.

El continuă să privească mirat.

— De unde ştie?

— Că n-ai şanse la ea? Nu ştie; dar, pe de altă parte, nu ştie că vei avea şanse. Între timp te vede dezamăgit, deoarece cunoaşte poziţia mătuşii Maud. Şi asta – Kate era lucidă – îi dă prilejul să fie drăguţă cu tine.

— Ce fel de prilej, întrebă tânărul, îmi oferă? Să fiu faţă de ea un nenorocit de impostor?

Kate cunoştea atât de bine faptele, încât surise văzându-l înverşunat.

— Are să-ţi placă teribil de mult. E desăvârşiţă. Şi există motive. Vreau să zic, altele.

— Care altele?

— Ei, o să-ţi spun altă dată. Acelea pe care ţi le spun, adăugă, sunt suficiente ca să continui.

— Ca să continui?

— Ei, s-o întâlneşti, să zicem cât mai curând; ceea ce, în toate privinţele, se şi cade să faci.

El, bineînţeles, pricepu aluzia ei, mai ales că îşi amintea foarte bine ce se petrecuse între ei la New York. Nu fusese nimic important, dar îi făcuse atunci mare bucurie; aşa încât orice îndemn în numele acelui episod îi încălzea sufletul.

— A, o să trec fireşte pe la ea din nou şi cât mai curând. Da, zise Densher, n-are niciun rost să spui’că mă iubeşte; dar, cu totul independent de aceasta, trebuie să răspund neapărat bunăvoinţei ce mi s-a arătat.

Era tot ceea ce, în fond, ceruse şi Kate.

— Văd că înţelegi. O să te întâlnesc deci acolo.

.

— Nu prea înţeleg, spuse el imediat „de ce ar dori ea să te primească pe tine pentru asta.

— Ea mă primeşte pentru mine însămi – adică pentru ea. Mă admiră nespus de mult. De câte ori să-ţi mai spun?

Totuşi, el nu pricepea.

— Mărturisesc că mă depăşeşte.

Kate nu putea decât să lase lucrurile aşa cum erau.

— Mă consideră – după câteva săptămâni numai – drept cea mai bună prietenă a ei. Suntem prietene intime.

Şi, pentru a lămuri situaţia, ca şi cum i-ar fi trecut deodată prin minte că Densher era dezorientat, dădu în vileag până la urmă adevărata ei părere: Nu ştie, bineînţeles, că ţin la tine. Crede că ţin atât de puţin, incit nici nu merită să discutăm. Că el fusese într-adevăr dezorientat o dovedeau limpede aceste remarci, şi Kate fu uimită de efectul lor: Ţi-ai închipuit cumva că ştie…?

— Despre situaţia noastră? Bineînţeles, dacă sunteţi prietene atât de bune şi dacă nu i-ai prezentat-o într-alt fel. Dar cum Kate dădu glas unei exclamaţii de nerăbdare, el rămase sincer nedumerit: Ai negat deci în faţa ei?

Ea îşi ridică braţele, văzându-l atât de neiscusit.

— Să neg? Dragă băiete, dar n-am vorbit niciodată despre tine.

— Chiar niciodată?

— Oricât de mult ţi-ar leza amorul propriu, să ştii că niciodată.

Densher nu mai ştia ce să creadă.

— Dar n-o fi vorbit doamna Lowder?

— Foarte probabil. Însă despre tine. Nu despi’e mine.

Acum chiar că nu mai înţelegea nimic.

— Dar atunci cum mă cunoaşte ea altfel decât ca parte integrantă din existenţa ta?

— Cum? întrebă Kate triumfătoare. Exact aşa ca să nu dea nicio importanţă, să nu aibă nimic de-a face cu povestea asta, să meargă mai departe pe linia ei. Linia mătuşii Maud este să excludă orice realitate din legătura noastră – adică să excludă pericolul pe care l-ai prezenta pentru mine – de parcă nici măcar n-ar bănui sau auzi că ar exista. Va scăpa de acest pericol, crede ea, trecând cu vederea şi minimalizind lucrurile – dacă o va face cu destulă hotărî re. De aceea, în felul ei „neagă”, dacă vrei. În

sensul acesta te ştie ea altfel decât parte integrantă din existenţa mea. Mătuşa Maud n-ar fi admis nicio clipă în faţa doamnei Stringham sau a lui Milly că eu, cum s-ar zice, te-am remarcat.

— Şi rru crezi, zise Densher, că şi-au dat seama şi singure?

— Nu, dragă, nu cred; nici măcar după ce marţi Milly s-a izbit de noi în mod atât de caraghios.

— Şi ea nu-şi dă seama din faptul acesta…?

— Că eşti, ca să zicem aşa, nebun după mine? Da, îşi dă sama, fără îndoială, că mă priveşti cu drag – fiindcă o arăţi întotdeauna, şi încă prea mult. Dar în afară de aceasta, nimic. Iar eu n-o arăt probabil prea mult; n-o arăt destul – ca să-ţi fac plăcere – în prezenţa altora.

— Poţi s-o arăţi sau nu, după plac? întrebă Densher.

Puţin descumpănită, se descurcă totuşi strălucit:

— Nu atunci când e vorba de tine. În afară de faptul că te vede îndrăgostit lulea, continuă ea, Milly nu vede decât că mă port frumos cu tine.

— Tare frumos trebuie să i se pară!

— Tare frumos, într-adevăr; Milly mă consideră, zâmbi Kate, foarte bună.

Tânărul rămase pe gânduri.

— Dar într-un sens care necesită unele explicaţii.

— Atunci am să explic.

Era într-adevăr neîntrecută; totul se întemeia pe nevoia ei esenţială de a avea libertate de acţiune şi pe nobleţea încrederii lui.

— Adică, adăugă, am să-i explic.

— Şi ce să fac eu?

— Să recunoşti cât de important e ca ea să creadă.

Dar aici Kate şovăi. Numai tăcerea lui înregistră deocamdată intenţia ei aparentă; şi înainte ca Densher să vorbească din nou, ea reveni la amintiri şi la necesitatea prudenţei. Nu trebuiau să uite că mărinimia mătuşii Maud fiind bazată pe încrederea în ei, n-aveau voie să-şi năruiască planurile abuzând. El trebuia s-o părăsească la vreme; îşi vor da probabil seama că aceasta îi va ajuta. Şi deodată reveni la Milly:

— Nu uita să te duci s-o vezi.

Densher nu luă însă în seamă îndemnul ei.

— Atunci pot să vin iar?

— Pentru mătuşa Maud – cât pofteşti. Dar nu putem, aise Kate, s-o mai păcălim în acest fel. Nu te pot întâlni aici singură

— Atunci unde?

— Du-te s-o vezi pe Milly, îi răspunse Kate.

— Şi la ce bun?

— Încearcă şi ai să vezi.

— Vrei să spui că o să reuşeşti să i'iî şi tu acolo? întrebă Densher. Bine, să zicem că o să fii – cum putem rămâne singuri?

— Încearcă şi ai să vezi, răspunse din nou fata. Trebuie să ne descurcăm într-un fel.

— Aşa cred şi eu. Mi se pare că am putea să ne descurcăm mai bine. Densher ezită o clipă, dar zise plin de convingere: De ce nu vrei să vii la mine?

Era o întrebare, păreau să spună ochii ei tulburaţi, la care nu prea vedea cum ar fi putut să-i dea un răspuns. Hotărât şi, cerându-i din priviri să aibă cel puţin răbdare, Kate de fapt îl făcea să simtă că apela în fond la mila lui. Se pomeni impresionat de această nuanţă a duioşiei; şi în vreme ce îşi întreba spiritul şi trupul la ce concesie puteau să ajungă, ea insistă din nou asupra ciudatei soluţionări a situaţiei lor stânjenitoare. Ar fi putut să fie supărător dacă el ar fi observat vreodată că în mintea ei putea să existe vreo urmă de nerozie.

— Ai să vezi, zise ea, ce importanţă o să aibă.

Ei bine, fiindcă nu era neroadă, era inteligentă; el era cel nerod – dovadă fiind că va face ceea ce voia ea. Dar mai depuse un ultim efort ca să înţeleagă aluzia ei la „importanţa" de care încerca să-l convingă. Şi îşi dădu seama chiar în timp oe o întreba că era vorba de ceva subtil dar puternic:

— Vrei să spui că va avea importanţă ca ea să creadă că mă urăşti?

Acest mod simplist de a prezenta lucrurile o făcu pe Kate să-şi manifeste mai tare nerăbdarea; după care încheie brusc discuţia. La un semn al ei el deschise uşa, şi ea îl însoţi până în capul scărilor, cu aerul că îi prezentase în aşa fel posibilităţile ce le aveau, încât întrebările erau fără rost, iar îndoielile nefireşti.

— Cred într-adevăr că te voi urî dacă strici frumuseţea perspectivei pe care o întrezăresc!

Şi avea să audă din partea lui Kate mai multe despre ceea ce întrezărea ea; iar ocazia următoare îi rezerva şi alte surprize. Primi de la doamna Lowder, în dimineaţa ce urmă vizitei făcute lui Kate, expresia telegrafică a

speranţei ei că va fi liber pentru a lua masa cu ele în acea seară; şi faptul că era liber i se păru un noroc, deşi libertatea îi era într-o anumită măsură restrânsă de misiva ei: „Vor veni prietenele americane pe care mă bucur mult că îe Cunoşti!;’ Faptul că el le cunoştea pe prietenele americane era limpede un accident, al cărui rod amar avea să-l guste. Teama lui, ne grăbim să adăugăm, suferi însă în situaţia dată o anume atenuare; situaţia dată fiind că în Lancaster Gate, după cinci minute de la sosirea lui, fixată pentru opt şi jumătate, doamna Stringham apăru singură. Amurgul prelungit care amâna aprinderea lămpilor la ora stabilită întârzie cina şi favoriză sosirea mai târzie a musafirilor: aşa încât, deşi era punctual, o găsi pe doamna Lowder singură, Kate nefiind încă prezentă. Petrecu astfel în compania ei câteva clipe de zăpăceală – de zăpăceală, la drept vorbind, din cauză că, tacit, era îndemnat să se poarte simplu. Tocmai aşa voia şi el să fie; dar niciodată încă nu i se pretinsese aceasta cu atâta dezinvoltură şi într-un mod extrem de firesc, ca şi cum ar fi fost un lucru uşor de realizat. Era un caz special în care mătuşa Maud părea să se ofere drept exemplu şi să spună pe un ton agreabil: „Ceea ce vreau de la dumneata, nu vezi? este să fii exact cum sunt eu.” Valoarea lucrului care i se cerea ar fi putut să-l facă să se clatine – atât de’ mult îi plăceau în general valorile pe care le comercializa doamna Lowder. I-ar fi plăcut de asemenea s-o întrebe ce posibilităţi credea ea că are un biet tânăr să-i semene în vreo privinţă; dar destul de curând îşi dădu seama că proceda exact cum dorea ea, mirarea lui apărând astfel puţintel neroadă. Mai simţea o uşoară şi ciudată groază de rezultatele discuţiei cu ea – ciudată fiindcă îi era teamă de bunătatea ei şi nu de asprimea ei. Asprimea ar fi putut să-l înfurie – gândul acesta aducând întotdeauna o anume mângâiere; bunătatea, în situaţia lui, ar fi putut să-l facă să se simtă prost – ceea ce, îşi dăd’u seama, mătuşa Maud cu isteţimea ei ghicise, ţinând la el doar de dragul lui. Da aceea, pentru ca să-l menajeze, evita şi ea discuţia; îl stăpânea refuzând să se certe cu el. Şi îi sugera acum să se bucure de acest lucru, făcându-l să se simtă jenat, deoarece îşi dădea seama că, în general, asta îi convenea. Era o pacoste să fii stăpânit. Dar îi era groază să se simtă prost, ceea ce era cu totul altceva; şi nu prea avea importanţă că se simţea prost şi din cauza asta.

Din cauza poziţiei lui într-o asemenea casă. Lucrurile puteau să se întoarcă întotdeauna împotrivă-i. „Ce oferi, ce oferi?” – îi şoptea în permanenţă cu o ironie densă locul acela, oricât de învăluit ar fi fost de

bună-cuviinţă şi convenţii. Ironia era o referire reînnoită la mituiri evidente, şi văzuse cât de puţin îl putea ajuta faptul de a denunţa mituirile ca fiind de prost gust. Metalul preţios

— Numai el – putea să-şi permită să fie astfel; şi era oarecum zadarnic să încerce să atribuie strălucire valorilor sale comparativ ieftine. Umilinţa neputinţei lui căuta mătuşa Maud s-o atenueze, supunându-l; şi deoarece strădania ei în acest scop nu fusese niciodată atât de vizibilă, el n-ar fi putut simţi nicio clipă măcar care era locul său în lume ca în vremea cât aştepta lângă ea sosirea celorlalţi şase musafiri. Mătuşa Maud îl primise cu multă amabilitate, şi puţinele ei întrebări despre Statele Unite, deşi lipsite de coerenţă, erau pătrunzătoare, iar el se amuză observând ca printr-o sticlă străvezie cum urzea un plan şi cum i se trezea curiozitatea. Sub ochii lui, îşi dădu seama că America era o posibilă scenă pentru activităţi mondene; şi deşi era limpede că ideea unei vizite în acea ţară minunată îi trecu prin cap abia atunci, începu să vorbească după un minut de parcă ar fi fost visul ei dintotdeauna. El nu credea, dar se prefăcea că o crede, ceea ce o ajută la fel ca orice altceva să-l trateze ca pe un tânăr inofensiv. De aceste lucruri se preocupa, ajutată în plus de o totală absenţă a aluziilor, când metoda ei dobândi cel mai înalt efect prin măreaţa apariţie lui Kate. Metoda primi deci sprijin în toate privinţele, deoarece niciun om nu putea fi mai inofensiv decât era el, a cărui timiditate primi un ajutor ostentativ de la nepoata ei. Ajutorul ostentativ primit de la Kate i se păru în această.. Ocazie de-a dreptul prodigios; de altfel nu mai puţin prodigioasă a fost intuiţia lui imediată asupra relaţiei dintre persoanele în compania cărora s afla – o relaţie lămurită de privirea directă, nici tocmai iubitoare şi nici insistentă, dar totuşi iscoditoare şi galeşă a mătuşii, pe care tânăra fată trebuia s-o înfrunte în timp ce înainta. O măsură din cap până în picioare, şi aceasta mărturisea o realitatea care îi provoca iarăşi sărmanului Densher o foarte uşoară indispoziţie: dezvăluia limpede o situaţie căreia Kate îi făcea de obicei faţă în chip desăvârşit.

Realitatea era că ea se afla întotdeauna, în faţa binefăcătorului ei dragon, sub arme; trăind în fiece clipă, dar mai cu seâmă în clipele festive, pe măsura „valorii” pe care doamna Lowder i-o atribuia. Semeaţă şi neclintită, această apreciere domina, cu fiecare ocazie, scena mondenă în Lancaster Gate; aşa încât tânărul nostru recunoscu în ea ceva de felul ideii artistice, al substanţei plastice impuse de tradiţie, de geniu, de critică, unei actriţe distinse în legătură cu un personaj dat. După cum o asemenea persoană

trebuia să se transpună în rol, să meargă, să privească, să vorbească, să exprime în toate chipurile rolul, la fel şi Kate trebuia să îndeplinească toate acestea în pielea personajului pe care se angajase în casa mătuşii ei să-l reprezinte. Era constituit, personajul acesta, din elemente şi nuanţe distincte, toate însă supuse criticii; iar critica o înfrunta, evident la început, asigurându-se că machiajul era exact şi că cel puţin nu arăta mai rău ca de obicei. Aprecierea mătuşii Maud asupra acestui fapt era în astă-seară într-adevăr ca aceea a unui director, iar contribuţia lui Kate era ca a soldatului exemplar la paradă. Densher se vedea în acele momente la piesă, în locul său din stal; directorul, atent, se afla în fundul unei loji, iar biata actriţă în lumina puternică a rampei. Dar a trecut examenul, biata actriţă, şi Densher şi-a dat seama că întotdeauna făcea faţă onorabil; peruca, fardul, bijuteriile, fiecare trăsătură a expresiei erau impecabile, iar intrarea în scenă salutată cu aplauzele cuvenite. Asemenea impresii, pe care le notăm în cazul lui Densher, se ivesc şi dispar cu siguranţă în mult mai puţin timp decât acela pe care-l reclamă notax-ea lor; dar putem să subliniem totuşi că mai era încă timp printre ele ca el să se simtă api’oape prea îngrozit pentru a participa la ovaţii. I se păru că şi-a pierdut pentru o clipă prezenţa de spirit – aşa încât, în tot timpul mesei, contemplă uimit, în tăcere, măiestria tehnică a femeii mai vârstnice şi expresia disciplinată a celei tinei’e. Se părea că drama – în felul acesta gândea, fiindcă era fără doar şi poate dramă – avea loc între ele două, cu preponderenţă între ele; rolul lui Densher limitându-se la acela al unui spectator care ocupă un loc în faţă, şi încă unul din cele mai costisitoare. De aceea aprecierea lui se preschimbă în acele clipe în teamă – se preschimbă tocmai, cum spuneam, într-o indispoziţie; şi aceasta în ciuda faptului că faţa disciplinată îi dezvăluia, credea el, deasupra luminilor rampei, licărirea gingaşă, ’firavă, dar desăvârşită a unui gând special. Astfel poate o actriţă cu experienţă, chiar şi atunci când e ţinta binoclurilor, să pară a fi cu totul absorbită de rol, şi totuşi să trimită un semn omului din sală pe care îl iubeşte.

i; Între timp drama, în orice caz aşa cum o vedea Densher, continua – amplificată destul de curând de sosirea altor musafiri, doi domni singuratici şi pribegi acum la sfârşit de sezon, care evident i s-au înfăţişat lui Kate în următoarele clipe ca subiect al unei tratări la fel de impersonale, beneficiind de o milă la fel de obişnuită. Situaţi la extreme opuse ale tipologiei umane, ei prezentau în privinţa „siluetei” – uniri din ei efectul expansiunii, celălalt efectul contracţiei vestei de un alb imaculat. O societate înjghebată din doi

tineri inofensivi şi un veteran potolit se oferea deci acum privirilor doamnei Stringham care intră foşnind, oarecum cu sufletul la gură şi regretând că trebuise să vină singură. Prietena ei, în ultima clipă, nu se simţise bine – era de fapt bolnavă şi de aceea o expediase stăruitor, cu scuze şi cu regrete teribile. Boala încân’ tătoarei lor prietene a fost primul lucru pe care Kate şi Densher l-au abordat când, după cină, au putut să fie fără ostentaţie zece minute – „la largul lor", cum spunea ea, deşi el nu era de aceeaşi părere; dar se părea că printr-o ciudată iluzie, pentru Densher în tot timpul mesei domnişoara Theale nu fusese cu totul absentă. Doamna Lowder făcuse din Milly subiectul principal al discuţiei, dovedindu-se un subiect la fel de familiar şi pentru tânărul entuziast ca şi pentru bărbatul mai vârstnic şi mai potolit. De altfel, nepoata doamnei Lowder se grăbi să-i pună la curent cu tot ceea ce nu ştiau, în vreme ce se apela fără rezerve şi la domnul Densher, ca fiind la urma urmelor cel mai privilegiat din grup. Nu s-ar fi putut spune oare că el o inventase pe minunata fiinţă – prin faptul că o văzuse primul şi o surprinse în jungla ei natală? Nu el îi pregătise oarecum calea, prin recunoaşterea promptă a rarităţii ei, precedând-o într-un spirit prietenesc – tiindcă lumea bună îşi pleca urechea la ceea ce spunea el – şi proiectând parcă asupra ei lumina unui far?

Bietul Densher răspunse cum putu acestor întrebări, ascultând cu interes dar destul de stânjenit; tresărind mai ales, spirit rece de jurnalist ce era, când se pomeni suspectat de a-şi fi pus pana – ah.’,. Pana" lui! — în slujba gloriei personale. Urechea lumii bune? — ei bine, vorbeau, sau aproape, de parcă ar fi publicat un articol despre o tânără modestă. Nălucirile lor, îşi dădu seama, îl trezeau într-adevăr la realitate şi se instală mai bine în scaun, atât pentru a rezista stânjenelii cât şi pentru a înţelege întreaga semnificaţie a celor spuse. Stânjeneala se datora, fireşte, faptului că dacă nu putea să-şi revendice niciun merit în succesul domnişoarei Theale, nu se cuvenea nici să insiste că nu se preocupase de persoana ei. Ceea ce; îl impresionă cel mai mult era faptul că seara avea oarecum aerul unui banchet comemorativ, un dineul sărbătorind o ascensiune vertiginoasă, chiar dacă era scurtă. Se spuneau fireşte mai multe despre eroină decât s-ar fi spus dacă ar fi fost prezentă şi se pomeni mai degrabă uluit de triumful lui Milly. Doamna Lowder putea să povestească minuni despre ea; cei doi purtători ai vestelor, cu sinceritate sau ipocrizie, se dovedeau la fel de experţi în problemă; iar lui Densher, în cele din urmă, i se păru că se află în prezenţa unui „caz" social. Mărturia doamnei Stringham, evident, ar fi fost cel mai mult invocată dacă

ea nu s-ar fi mărginit, ca reprezentantă a prietenei ei, mai degrabă să primească tămâia; astfel încât Kate, care o trata frumos, zâmbindu-i, înveselind-o şi consolând-o peste masă, părea să-i vorbească şi să-i traducă cu bunăvoinţă ceea ce spuneau ceilalţi. Kate vorbi de parcă n-ar fi priceput felui lor de a o aprecia pe Milly, dar putea totuşi să-i lase, recunoscându-le bunele intenţii, să se exprime în modul lor mai grosolan. Densher însuşi nu rămase insensibil în această privinţă la o anume fraternizare cu doamna Stringham; întrebându-se de fapt, în vreme ce urmărea discuţia, cum putea această discuţie să afecteze nervii unor americani. Auzise doar de ei înainte, dar în recenta sa călătorie îi surprinsese în acţiune, şi o clipă sau două îi trecu prin minte că poate el – şi nu în sensul unei evadări – primise de la ei o lecţie. S

Nervii aceştia fremâtau, era limpede, vuiau şi tropăiau, săreau şi săltau în organismul tipic american al doamnei Stringham – doamna aceasta părându-i-se, înainte de toate, deosebit de dornică sau, după expresia americană, „pornită” să înţeleagă mai multe elemente ale situaţiei decât era el însuşi în stare să sesizeze. Îşi închipuia că ea înţelegea anumite aspecte care încă mai rămâneau obscure pentru el; căci, deşi era vădit bucuroasă şi plină de elan, o vedea totuşi în anumite clipe mult prea tulburată. Era o emotivitate care nu putea să însemne doar nerăbdarea de a raporta acasă. Vioiciunea ei seacă, tipică pentru cei din Noua Anglie – el „luase probe” din toate nuanţele complexităţii americane, dacă putea fi vorba de complexitate – avea motive reale de a se exprima mai ales prin tăcere. Astfel că, înainte de a se schimba subiectul, îşi dădu seama – mirându-se de ceilalţi – că îi oferiseră ei prilejul să audă prea multe despre Milly. Ajunsese să se sature şi el de acest subiect, când îl întrebară dacă era adevărat că prietena lor nu se remarcase în propria-i ţară la fel de strălucit ca la Londra. Doamna Lowder a fost aceea care i-a adresat această întrebare, iar el nu ştia dacă era mai impresionat de o asemenea întrebare pusă în faţa doamnei Stringham, sau de speranţa acestei doamne că el are să acorde Londrei onoarea descoperirii. Tânărul cel inofensiv susţinea teoria că la Londra oamenii vedeau – orice s-ar spune – mult mai departe decât în Statele Unite; n-ar fi pentru prima oară, stărui el, că-i învăţau pe americani să aprecieze – mai ales când era ciudat – un pro dus indigen. Nu voia să spună că domnişoara Theale era ciudată – deşi avea ceva straniu în fiinţa ei şi tocmai în asta şi consta farmecul; dar era posibil ca New York-ul, deşi putea să se laude cu ea, să nu fi fost conştient de norocul său. Existau într-adevăr o

mulţime de oameni care nu se remarcau prin nimic acolo, şi ajungeau să fie grozav de apreciaţi în Anglia; aşa precum – pentru a echilibra balanţa, slavă Domnului *f* – uneori trimiteau frumuseţi şi celebrităţi care îi lăsau pe englezi indiferenţi. Temperatura englezului de fapt nu putea fi calculată – o formulare a problemei la care nu s-a ajuns însă fără a produce din partea doamnei Stringham o ultimă replică infierbintată. Ea declară că dacă punctul de vedere din care se cuvenea să fie admirată tânăra ei prietenă lipsea, pare-se, la New York, nu exista nicio îndoială că la Boston ea făcuse furori. Morala era că Bostonul, în privinţa gustului rafinat, nu se compara cu New York-ul; iar buna doamnă, ca exponentă a acestei doctrine – expusă de ea amănunţit – reuşi evident, după părerea lui Densher, să creeze mai ales impresia de straniu de care Milly îi lipsise prin absenţa ei. Şi doamna Stringham îl făcu să-i simtă efectul când i se adresă brusc:

— Nu ştiţi nimic, domnule – nu ştiţi absolut nimic – despre prietena mea.

Nu avusese pretenţia că ştie, dar exista o puritşte a reproşului pe faţa şi în tonul doamnei Stringham, o puritate încărcată, după câte se observa, de semnificaţii soîemne, aşa încât oricât de mică ar fi fost pretenţia, nu putea decât să simtă că ea exagera. Se întrebă ce voia să spună, dar totodată începu să se apere.

— Desigur că nu ştiu foarte mult – în afară de faptul că a fost deosebit de amabilă cu mine la New York, când eram un biet străin dezorientat abia sosit, şi că am apreciat teribil de mult aceasta. Şi adăugă, nu prea ştia nici el bine de ce, aceste vorbe care avură un succes imediat: Nu uitaţi, doamnă Stringham, că dumneavoastră nu eraţi atunci prezentă.

— A, asta era! zise Kate bine dispusă, deşi Densher nu putu să-şi dea seama atunci dacă o spusese pentru el sau pentru doamna Stringham.

— Tu nu erai prezentă atunci, scumpa mea, întări din plin doamna Lowder. Nu ştii, continuă ea cu voioşie suavă, cât de departe au putut să meargă lucrurile.

Putea să vadă că biata doamnă Stringham îşi pierduse într-adevăr capul. O preocupau mai multe lucruri decât pe oricare dintre ei, cu excepţia lui Kate care, simţea el, îl urmărea pe ascuns în timpul acestui schimb de cuvinte absurd, deşi îi convenea – tocmai din cauza absurdului – să nu-i întâlneaseă privirea. O întâlni pe cea a doamnei Stringham, care îl. Emoţionă: cu ea va putea într-o zi să lămurească lucrurile – o impresie creată de comuniunea tacită dintre ei şi care marca de fapt, după cum avea să se dovedească, începutul unei situaţii cu totul deosebite. Rezultatul

acestei comuniuni se şi vedea în faptul că doamna Stringham ezită în mod perceptibil înainte de a răspunde glumei mătuşii Maud.

— Vreau tocmai să arăt că domnul Densher nu se poate să fi avut ocazii prea mari. Apoi îi zâmbi: N-am fost plecată, ştiţi, prea multă vreme.

Ceea ce îndreptă lucrurile imediat şi într-un mod cât se poate de ciudat.

— Iar eu n-am fost multă vreme acolo. (Era sigur că, de acum înainte, în ceea ce o privea, el nu va mai ieşi rău niciodată.) E o fiinţă minunată, dar nu spun că e uşor s-o cunoşti.

— A, are o mie şi una de calităţi! zise buna doamnă, de parcă ar fi vrut acum să-i facă pe plac.

Asta era ceea ce aştepta şi el:

— A plecat cu dumneavoastră spre meleagurile acestea fără ca eu să ştiu. Şi eu am fost plecat – departe, pe meleaguri minunate, unde aveam incomparabil mai multe de văzut.

— Dar n-ai uitat-o, interveni mătuşa Maud, aproape ameninţător de zglobie*

— Nu, fireşte că n-am uitat-o. Asemenea impresii îneântătoare nu se uită. Dar niciodată, susţinu el lucid, n-am pălăvrăgit cu alţii despre ea.

— O să vă mulţumească pentru asta, domnule, zise doamna Stringham cu o hotărâre înflăcărată.

— Dar oare tăcerea într-un asemenea caz, întrebă mătuşa Maud cu blândeţe, nu dovedeşte foarte adesea profunzimea impresiei?

Ar fi fost amuzat, dacă n-ar fi simţit o uşoară nemulţumire faţă de tot ceea ce \foiau să pună în contul lui.

— Ei da, impresia a fost cât se poate de profundă. Dar ţin foarte mult ca domnişoara Theale să ştie, continuă el pentru doamna Stringham, că nu sunt de acord să figurez ca o autoritate în cunoaşterea ei.

Kate îi veni în ajutor – dacă se putea numi ajutor – înainte ca prietena lor să li avut timp să răspundă acestei provocări:

— Aveţi dreptate când spuneţi că nu-i uşor s-o cunoşti. O vezi într-adevăr cu intensitate – o vezi mai bine decât vezi. Aproape pe oricine; dar descoperi că de fapt n-o cunoşti şi că poate cunoşti mai bine o persoană pe care n-o „vezi”, zic eu, nici pe jumătate atât de bine.

Distincţia era interesantă, dar îi aducea înapoi la succesul lui Milly; şi faţă în faţă cu acea situaţie oarecum lipsită de fineţe, care se contura acum atât de limpede, însoţitoarea îngrijorată a lui Milly şedea acolo şi privea – privea la fel cum un spectator într-un amfiteatru de demult ar fi urmărit

neobişnuita întâmplare a unei fecioare creştine martirizate blând, mângâietor, în arenă. Acum adulmecau şi mişunau – nu leii şi tigrii, ci animale domestice lăsate libere parcă în glumă. Chiar şi gluma o deranja pe doamna Stringham, şi comunicarea ei mută cu Densher, la care ne-am referit, era tot mai mult determinată de acest fapt. După aceea el avea să se întrebe dacă şi Kate observase asta. Deşi doar mult mai târziu se pomeni că separă în gând lucrurile pe care ea s-ar fi putut să le înţeleagă de acelea care, probabil, îi. Scăpaseră. Dacă ea nu observase tulburarea doamnei Stringham, însemna că era cu totul absorbită de propria ei idee. Şi anume ca, insistând asupra prezenţei strălucite a feţei ca un eveniment ele seamă al sfârşitului de sezon, să-l menţină pe Densher în legătură, pentru ceilalţi, atât cu prezentul cât şi cu trecutul. „Tot ceea ce s-a întâmplat de atunci te face, fireşte, să fii puţin rezervat în privinţa ei. Nu ştii ce s-a întâmplat de atunci, dar noi ştim; am văzut şi am urmărit; am contribuit şi noi puţin.” Aşa cum prezenta Kate situaţia, pentru el deosebit de important era faptul irezistibil că acest caz era real – un gen de situaţie pe care, atunci când răbdarea era mai mică decât curiozitatea,ai fi putut s-o consideri o vagă posibilitate la Londra, dar fără să fi fost cât de cât implicat. Aventura mondenă subită a tinerei americance fericite şi. Fără îndoială, inofensiva ei înflorire, fuseseră probabil favorizate de diverse întâmplări dar mai ales de trambulina pe care o reprezenta mediul, de unul din acele capricii banale ale turmei neroade şi nesfârşite, mişcări gregare la fel de enigmatice ca şi curenţii oceanului. Turma îngrămădită se îndreptase spre ea orbeşte – ar fi putut la fel de orbeşte să se fi îndreptat în altă parte. Existase desigur un semnal, dar motivul esenţial a fost probabil absenţa, în momentele acelea, a unui leu mai mare. Va veni apoi o fiară mai mare, iar cea mai mică va dispărea atunci. Era în orice caz caracteristic, iar ceea ce ţinea de esenţa faptului îi dădea apă la moară, era material pentru pana lui de ziarist. Pana şi începuse să prelucreze materialul – „subiectul”, ca semn distinctiv al sezonului monden, ca trăsătură a epocii, al caracterului precipitat şi fortuit al succesului monden vertiginos. Succesul în sine era necesar – aceasta era poate dominanta, protagonistul fiind o problemă relativ minoră. Orice putea să devină destul de senzaţional când nu exista ceva şi mai senzaţional: autorul unei cărţi „infecte”, o frumuseţe ce nu era o frumuseţe, o moştenitoare care nu era decât atât, o străină care nu apărea prea străină într-un chip neplăcut doar datorită faptului că era neplăcut de binecunoscută, americance al căror americanism fusese multă vreme ignorat

cu îndârjire, fiinţe, pe scurt, la care te puteai aştepta să-şi etaleze toaletele înzorzonate cu suficientă ostentaţie.

Astfel judecă el, cel puţin în limitele sale, iar ideea că ceea ce surprinsese în plină acţiune constituia un şiretlic al modei şi dezvăluia tonul societăţii îl făcu să-şi recâştige sentimentul independenţei. Se crezuse civilizat; dar dacă asta se chema civilizaţie! Puteai să-ţi fumezi pipa afară când înăuntru se trăncănea. Evitase mai degrabă, după cum am remarcat, privirile lui Kate, dar veni o clipă când i-ar fi plăcut cu adevărat să-i spună peste masă:

„Ascultă, speranţa vieţii mele, aceasta e oare înalta societate?" Veni o clipă însă, trebuie să adăugăm – şi neîndoielnic ca rezultat al gândurilor care, peste faţa de masă, pluteau între ei – când i se păru că ea răspunse clar: „A, nici vorbă – drept cine mă iei? Niciun pic: doar o biată imitaţie neroadă, deşi cu totul inofensivă." Ceea ce s-ar fi putut crede însă că spunea ea s-a contopit practic cu ceea ce" a spus într-adevăr, căci îi veni făţiş într-ajutor, de parcă i-ar fi ghicit gândurile. Kate enunţă, pentru a-l salva din zăpăceala care îl cuprinsese, adevărul limpede că nu se putea să părăseşti Londra timp de trei luni la vremea aceea a anului şi să-ţi găseşti prietenii la întoarcere exact cum i-ai lăsat – prea dansaseră mult şi s-ar putea să fie atât de roşii la faţă, încât să nu-i mai recunoşti. Ea a reconciliat, cu alte cuvinte, dezminţirea lui în ceea ce o privea pe Milly cu onoarea de a o fi descoperit, de la care el zadarnic ar fi încercat să se sustragă cu modestie. Densher o scosese într-adevăr la lumină „dar ei erau aceia, toţi laolaltă, care i-au dat posibilităţile de dezvoltare. Milly te vrăjea întotdeauna, ca nici. O altă fiinţă, însă nu era persoana pe care el să o fi „susţinut".

Mai târziu Densher avea să fie sigur că, rostind aceste amabilităţi, Kate nu avusese niciun scop conştient, nicidecum unul insolent, de a lua în derâdere drepturile sărmanei doamne Stringham asupra tinerei lor prietene, drepturi care prin asemenea remarci erau foarte mult ameninţate; dar avea de asemenea să afle că vorbele lui Kate o supăraseră în taină pe doamna Stringham, ea fiind de părere, după cum avea el să prindă de veste, că toate Kate Croy din lume nu erau decât praful în care călca Milly a ei. Această idee, ce-i drept, nu trebuia s-o dezvăluie decât atunci când era împinsă de inamic până la ultimele întărituri şi încolţită în pasiunea ei – rara pasiune a prieteniei, singura pasiune a vieţii ei neînsemnate, în afara celeilalte, mai imperturbabil cerebrale, pe care o cultiva pentru arta lui Guy de Maupassant. Şi strecură observaţia că Milly a ei era incapabilă de schimbare, fiind tocmai, dimpotrivă, aceeaşi Milly dintotdeauna; dar acest

lucru nu schimbă direcţia de atac a lui Kate, care se purtă deosebit de amabil cu Susie; de parcă ar fi fost sigură că n-avea s-o contrazică, deoarece ea, Kate, avea personalitate şi Susie nu putea să nu admire personalitatea. Kate avu ocazia ulterior – o găsi într-un fel – să-i pomenească tânărului că Milly i-a vorbit despre acest punct de vedere al bunei doamne, căreia i-ar plăcea – Milly *o* ştia de la ea – s-o transpună pe Kate Croy într-o carte şi să vadă ce.ar putea să facă în acest caz cu ea. „Să mă taie în bucăţele ori să mă servească întreagă" – era un mod de abordare de care Kate mărturisi că îi era teamă. Dar după câte înţelegea, chiar aşa va şi proceda doamna Stringham, deoarece în chip curios îşi dădea seama că, având în vedere substanţa din care era plămădită fata aceasta ciudată din Anglia, substanţă care ei îi era cu totul necunoscută (deşi Maud Manningham era atât de entuziastă), nu putea proceda altfel. Faptele acestea au fost dezvăluite mai târziu, totuşi Densher ar fi putut chiar şi atunci să le perceapă în atmosferă. Acolo erau când Kate. Renunţând la problema transformării chimice a prietenei ei, sfârşi cu propunerea, relativ nesupărătoare, ca el să preia cazul eu toată încrederea şi să-l cerceteze mai departe, deoarece până acum îi scăpaseră atâtea lucruri, îi răspunse calm, puţin poate ca un exemplu pentru doamna Stringham – „A; cât de departe vrei tu!" Efectul imediat a fost că doamna Stringham îşi însuşi aâta cât îi era adresat ei. Nostim era că ea putea să măsoare exact cât de mult se referea la ea; de aceea, când cina se termină, ajunseseră destul de departe.

XX

Cel mai tânăr dintre ceilalţi bărbaţi, după cum a reieşit ulterior, era cu adevărat în elementul său la pian; aşa încât la etaj au băut cafea şi au ascultat cântece hazlii – domnii, temporar părăsiţi, supunându-se uşor în acest scop poruncii date la despărţire de doamna Lowder să nu rămână lipiţi de locurile lor. Tânărul nostru rămase însă locului în sufragerie; el şi Kate îşi dădeau seama că puteau, din când în când. Să se apropie fără ca să pricinuiască vreo supărare. El avea poate necesităţi mai stringente în acest sens general decât ea; dar Kate avea denumiri mai potrivite pentru micile riscuri pe care le încuviinţa. Binefacerile unei case încăpătoare constau în faptul că distanţele erau lungi şi că, în câte o seară de august, ferestrele rămâneau deschise; de aceea la un moment dat, pe balconul larg, după ce au ascultat destule cântece, mătuşa Maud şi mica ei curte au putut să stea la sfat într-o atmosferă mai răcoroasă. Densher şi Kate, în aceste clipe, şedeau unul lângă altul pe o canapeluţă – un lux pe care Kate îl consideră dx-ept o

dovadă a conştiinţei lor deosebit de curate, în cazul că ar fi fost criticaţi. „A părea că nu ne cunoaştem – odată ce eşti aici – ar fi, spusese tânăra i'ată, prea de tot”; şi aranja lucrurile de minune, pentru că trebuiau s-o inducă în eroare cu orice preţ pe mătuşa Maud. Altfel ea ar fi putut să se întrebe ce urmăreau ei, în fond. Pentru Densher însă folosul clipelor smulse, al comunicării smulse, era doar parţial şi insuficient; îl preocupau în mod deosebit mai multe lucruri decât putea să exprime în timp ce era atent la ferestre. Era tot atât de adevărat că ea înţelesese numaidecât majoritatea lor – şi mai multe decât îşi putu el da seama atunci – făcând o referire la Milly, deosebită de cele ce se spuseseră la cină.

— Ştii, nu se simte deloc bine. Vreau să spun cu sănătatea. Du-te s-o vezi în astă-seară. Pare să fie grav. Ştii, dacă ar fi fost cât de cât posibil, pentru tine ar fi venit.

El ascultă cu toată răbdarea de care era capabil.

— Ce are?

Kate continuă însă fără să-i răspundă:

— Dacă nu cumva prezenţa ta aici e un motiv ca să se sperie.

— Dar ce are? întrebă Densher din nou.

— Ei, ceea ce ţi-am spus – îi placi deosebit de mult.

— Atunci, de ce şi-a refuzat bucuria de a mă vedea?

Kate avu o clipă de ezitare – îi trebuia atâta timp ca să-i explice:

— Poate e adevărat că se simte foarte rău. S-ar putea să fie aşa.

— Da, s-ar putea, cred, judecind după doamna Stringkam, care este vizibil îngândurată şi necăjită.

— Destul de vizibil. Totuşi, zise Kate, s-ar putea să mai fie şi alt motiv.

— Ce motiv?

După o clipă de reflectare, Kate trecu cu vederea şi această întrebare.

— De ce, dacă este într-adevăr ceva serios, nu pleacă acasă? Probabil că e neliniştită şi a făcut totul pentru a fi politicoasă.

— Cred, observă Densher, că a fost minunat de politicoasă.

Avu impresia că aceasta o determină pe Kate să-l privească cu o undă de severitate, dar ea găsi imediat o explicaţie:

— Preocuparea ei se referă probabil la două chestiuni diferite. Una dintre ele o determină să se grăbească aca. A, dar cealaltă o face să rămână. Are misiunea să-i spună lui Milly totul despre tine.

— Ei bine, atunci, zise tânărul între râs şi suspin, mă bucur că în timp ce stăteam la masă m-am simţit oarecum „atras” de ca. Nu m-am purtat

frumos?

— Teribil de drăguţ. Ai instincte – drăcuşorule! Totul e aşa cum trebuie să fie, declară Kate.

— În afară de faptul, poate, sugeră el după o clipă, oarecum cinic, că nu prea îi aduc multă bucurie acum. O să-i raporteze lui Milly despre aceasta? Iar apoi, deoarece Kate păru să se întrebe ce putea fi „aceasta”, adăugă: Despre faptul că nu ne mai sinchisim acum de aparenţe.

— A, lasă aparenţele pe seama mea! zise ea cu semeţie. Am să rezolv totul. Mătuşa Maud, de altfel, se ocupă atât de insistent de ea, încât n-are să observe. Densher simţi acum că interlocutoarea lui avea nişte intuiţii pe care nu spera să le egaleze – avu de pildă o asemenea intuiţie atunci când ea adăugă: Iar doamna Stringham pâre atât de receptivă tocmai pentru a lăsa această impresie.

— Ei bine, rosti Densher cu oarecare umor, viaţa e foarte interesantă! Sper că este într-adevăr la fel de interesantă pentru tine cum o faci să fie pentru alţii; vreau s spun, judecind după cum mi-o faci mie. Îmi dai să înţeleg, mi se pare, că *ces dames* au o viaţă trepidantă, şi fiecare din ele în mod diferit: mătuşa Maud, Susan Shepherd, Milly. Dar ce se întâmplă, totuşi, sfârşi el, cu ea? Vrei să spui că este chiar atât de bolnavă precum pare?

Faţa lu Kate i-a dat de înţeles la început că zeflemeaua lui nu merita răspuns; apoi fata păru să cedeze unei necesităţi interioare – necesitatea de a sublinia că Milly nu putea să fie „chiar atât de bolnavă precum pare”. Dacă ar fi atât de bolnavă precum pare, n-ar constitui o problemă pentru ei, fiindcă în acest caz sfârşitul îi era aproape. Ea se credea însă – şi nu se putea să n-o creadă şi Kate – serios ameninţată. Adevărul era că fuseseră pe punctul de a pleca din oraş, cele două doamne, şi deodată ceva le-a determinat să rămână pe loc.

— Ne-am luat rămas bun – sau aproape – mătuşa Maud şi cu mine în seara dinaintea întâmplării aceleia ciudate, când Milly a venit la Galeria. Naţională pentru o vizită de adio şi ne-a găsit împreună. Urmau să plece după o zi sau două. Dar încă n-au plecat – nu pornesc. Când le întâlnesc – şi le-am întâlnit azi dimineaţă – au motive care bat la ochi. Intenţionează să plece, dar amână. După care fata mărturisi: Au amânat plecarea pentru tine.

El protestă atât cât poate s-o facă un bărbat fără să pară caraghios, pentru că protestul însuşi trădează credulitatea; dar Kate, ca întotdeauna, înţelese.

— Tu ai făcut-o pe. Milly să-şi schimbe hotărârea.’ Îi e dor să te vadă, dar în acelaşi timp nu vrea să arate că îi este dor; pentru care motiv, poate, după cum ziceam mai înainte, a rămas anume acasă în astă-seară. Nu ştie când s-ar putea să te revadă – nu ştie dacă are să te mai întâlnească vreodată. Ea nu întrevede viitorul. I s-a dezvăluit în aceste ultime săptămâni într-un fel întunecat şi tulbure.

Densher rămase mirat.

— Asta după ce, cum îmi spuneţi cu toţii, s-a sim-; ţit bine aici?

— Tocmai asta e. Acum s-a aşternut o umbră.

— Aceea a unei suferinţe fizice, după câte înţeleg de la tine?

— O prăbuşire fizică. Nimic mai puţin. E îngrozită. Are atâtea de pierdut. Şi îşi mai doreşte încă atâtea lucruri.

— Ei, începu Densher cuprins subit de o nelinişte ciudată, şi dacă i s-ar spune că nu poate avea totul?

— Nu – n-ar putea nimeni să i-o spună. Ea a fost intr-adevăr cineva aici, continuă Kate. Întreab-o pe mătuşa Maud – ai putea să crezi că exagerez, surâse fata intr-un mod ciudat. Mătuşa Maud are să-ţi spună – lumea toată e în faţa ei. Totul s-a întâmplat de când ai întâlnit-o şi e păcat că n-ai avut ocazia să vezi, fiindcă te-ar fi amuzat fără doar şi poate. A avut într-adevăr un succes grozav – vreau să spun atâta cât e posibil în timpul acesta scurt – şi s-a purtat ca un adevărat înger. Dacă îţi poţi imagina un înger cu un cont bancar colosal, vei avea cea mai simplă expresie a situaţiei-, Averea ei este pur şi simplu uriaşă; mătuşa Maud a auzit totul, sau destul de mult, într-o convorbire strict confidenţială cu „Susie”, iar Susie vorbeşte în cunoştinţă de cauză. Consideră informaţiile acestea ca fiind strict confidenţiale, aflate de la mine. Asta e. Şi Kate dădu glas celei mai de seamă concluzii: Poate să facă, înţelegi, o căsătorie formidabilă. Te asigur că nu este de prost gust să vorbim astfel de ea. Posibilităţile ei sunt cât se poate de clare.

Densher nu se arătă nici neîncrezător şi nici invidios în faţa acestor posibilităţi.

— Dar atunci ce bine pot să-i fac eu?

Răspunsul era pregătit.

— Poţi s-o consolezi.

— Şi pentru ce anume?

— Pentru tot ceea ce trebuie să-şi dea seama că i se spulberă, dacă e condamnată. Nu mi-ar păsa de ea, dacă n-ar avea atât de mult de pierdut, zise Kate foarte simplu. Iar apoi, fiindcă el râse nu tocmai fericit: Nu mi-aş

bate capul cu ea dacă ar avea un singur lucru care să fie al ei cu adevărat. (Fata vorbea, într-adevăr, cu o nobilă compasiune.) Milly nu are nimic.

— Şi cum e cu toţi tinerii duci?

— -Ei bine, trebuie să vedem – să vedem dacă poate să se aleagă ceva de ci. Ea, în orice caz, iubeşte cu adevărat viaţa. A întâlni o persoană ca tine, explică în continuare

Kate, înseamnă a simţi că faci parte, impreună cu toate celelalte lucruri frumoase, din viaţă. Ştii, pentru ea reprezinţi o valoare.

— Pentru tine reprezint, mi se pare, draga mea, şi o privi detaşat dar şi mâhnit. Şi mă rog, ce să am eu de-a face cu ducii?

— A, ducii vor fi dezamăgiţi.

— Atunci, de ce n-o să fiu eu?

— Pentru că tu te vei fi aşteptat la mai puţin, surise Kate. De altfel, vei fi dezamăgit. Ai să te aştepţi la destul de mult pentru ca să fii.

— Totuşi, la asta vrei să mă expui?

— Vreau să-i fac o bucurie. Mă folosesc în scopul acesta de ceea ce am. Tu eşti cel mai de preţ lucru din tot ce am, şi prin urmare de tine mă folosesc cu precădere.

El o privi lung.

— Aş vrea să mă pot folosi şi eu de tine puţin mai mult. După care întrebă, deoarece ea continua să-i surâdă: E o boală gravă de plămâni?

Expresia lui Kate păru să arate o clipă că ar dori să fie aşa.

— Nu de plămâni, cred. Oare tuberculoza nu e acum vindecabilă, dacă e tratată din timp?

— Oamenii se mai întremează, desigur, se declară el de acord, dar rămânea îngândurat. Vrei să spui că ea nu s-ar mai putea întrema? Dar înainte să i se poată răspunde, continuă: După înfăţişare, s-ar crede că e în afara unui asemenea pericol – fiindcă pare, în ciuda tinereţii, să fi trecut prin toate greutăţile imaginabile. Îmi face impresia unei fiinţe, aş zice, salvate dintr-un naufragiu. O asemenea persoană poate cu siguranţă în ziua de azi, după teoria hazardului, să pornească din nou în larg cu încredere. Ea şi-a avut fără îndoială naufragiul – a cunoscut aventura.

— A, cred şi eu că a fost naufragiată! se declară întru totul de acord Kate. Dar las-o să-şi trăiască în continuare aventura. Există naufragii care nu sunt aventuri.

— Ei bine, de-ar exista şi aventuri care să nu fie naufi'agii! Densher, pe scurt, era dispus, dar reveni la părerea lui: Vreau să spun că nu face deloc impresia – asupra nervilor sau mai ştiu eu – că ar fi bolnavă.
La rândul ei, Kate era de aceeaşi părere.
— Nu – tocmai aici e frumuseţea.
— Frumuseţea?
— Da, e atât de minunat. Nu arată nimic ca şi ceasul tău, când e pe punctul de a se opri din cauză că n-a fost întors şi nu îţi dă de ştire sau nu arată altfel decât de obicei. Nu va muri, nu va trăi cu stropul. Nu va mirosi, cum s-ar zice, a medicamente. Nu va avea gust, cum s-ar zice, de medicamente. Nimeni n-are să ştie.
— Atunci, întrebă el de-a dreptul derutat, despre ce e vorba? în ce stare extraordinară se află acum?
Kate continuă, de parcă ascultându-l încerca să-şi limpezească sieşi într-un fel situaţia:
— Cred că dacă este totuşi bolnavă, e foarte bolnavă. Cred că dacă starea ei e gravă, nu e doar puţin gravă. Nu pot să-ţi spun de ce, dar aşa o văd eu. Va trăi cu adevărat sau va muri. Ori va avea totul, ori nu va avea nimic. Iar eu nu cred că va avea totul.
Densher o asculta atent, cu privirile aţintite asupra ei – în timp ce ochii ei rătăceau îngânduraţi – de parcă situaţia ar fi foât mai mult impresionantă decât limpede.
— Crezi şi nu crezi, şi totuşi n-ai nicio bănuială despre boala ei?
— Nu-i adevărat că n-am nicio bănuială; dar e o chestiune despre care nu vreau să ştiu prea multe. Şi-apoi, nici ea nu doreşte să se ştie: are, în legătură cu ceea ce s-ar putea s-o chinuiască, un fel de modestie feroce, un fel de – nu ştiu cum s-o numesc – mândrie aprigă, Şi-a*p*, şi-apoi… dar se poticni şi nu mai zise nimic.
— Şi-apoi, ce?
— Boala mă înnebuneşte. O urăsc. E bine de tine, dragă, continuă Kate, că eşti sănătos tun.
— Mulţumesc! râse Densher. E bine atunci şi de tine că eşti tare ca piatra.
Ea îl privi o clipă, bucuroasă parcă în mod egoist de imunitatea pe care le-o oferea tinereţea. Era tot ceea ce aveau în comun, dar era cel puţin fără cusur – fiecare din ei avea frumuseţe, sănătate fizică, virtute, iubire şi dorinţa de a-l avea pe celălalt. Totuşi, se pare că tocmai această idee le stârni în clipa următoare mila pentru biata fată care avea toate celelalte

lucruri pe lume, marele avan taj pe care ei, vai, nu-l aveau, dar nu se putea, pe de altă parte, bucura de el.

— Cum vorbim de ea! suspină Kate cu mustrare de cuget – dar aceasta e realitatea. De boală mă feresc.

— Dar n-o faci – fiindcă iată-te, în ciuda afirmaţiei tale, în mijlocul ei.

— A, privesc doar…!

— Îmbrânemdu-mă pe mine în locul tău? Mulţumesc!

— A, zise Kate, te iniţiez. Asta o să-ţi arate la ce mă aştept de la tine. Nu e prea devreme ca să începi.

Auzind parcă un freamăt pe balcon, ea îşi retrase mâna pe care el i-o ţinuse cu o clipă înainte; şi avertizarea îl făcu să ia seama din nou.

— Nici măcar n-ai idee dacă e un caz pentru operaţie?

— S-ar putea să fie; adică, dacă se va ajunge la ceva, s-ar putea să se ajungă la operaţie. Bineînţeles că se află pe mâini excelente.

— Doctorii se ocupă de ea?

— Ea se ocupă de ei – e acelaşi lucru. Cred că sunt Liberă s-o spun acum r— îl consultă pe Sir Luke Strett.

El tresări.

— Ei drăcie! zise după o clipă. Mi se pare că ghicesc.

Da, însă ea alungă ideea cu mâna.

— Nu ghici. Fă numai ceea ce îţi spun eu.

Câteva momente el cântări situaţia în tăcere, de parcă ar fi desluşit-o foarte bine.

— Vrei, prin urmare, să-i fac curte unei fete bolnave.

— A, dar chiar tu spui că nu ţi se pare bolnavă. Înţelegi pe de altă parte exact cât de mult – şi exact cât de puţin – e bolnavă.

— E uimitor, oftă el, ce îţi închipui tu că înţeleg.

— Ei bine, dacă am ajuns aici, dragul meu, replică ea, acesta a fost modul tău de a mă iniţia. Şi apoi, dacă e vorba de a i se face curte, există mulţi alţi amatori.

La această sugestie Densher şi-a închipuit-o poate timp de câteva clipe pe tânăra lor prietenă aşezată pe un morman de perne, îmbrăcată în aceeaşi rochie de după-amiază, printre ’flori, într-o încăpere cu obloanele trase, înconjurată de înalta nobilime.

— Alţii n-au decât. Să facă ce poftesc. În afară de asta, alţii sunt liberi.

— Şi tu eşti, dragul meu!

Vorbise pe un ton iritat, iar apoi, părăsintiu-l brusc pe Densher, păru şi mai enervată; el însă rămase pe loc şi ridică doar privirile spre ea.

— Eşti nemaipomenită.

— Fireşte că sunt nemaipomenită!

Şi numaidecât mai dădu o dovadă că era într-adevăr astfel, în vreme ce el o urmărea din locul său. În timp oe încă mai vorbea, uşa dinspre hol se deschise brusc în faţa unui domn care, dând cu ochii de ea, înaintă s-o salute, înainte ca Densher să-i audă numele anunţat. Cu toate acestea, Densher se simţi numaidecât implicat; întâmpinarea pe care Kate i-o făcu musafirului deveni aproape în chip precipitat o rugăminte către prietenul ei, care drept răspuns se ridică alene.

— Nu ştiu dacă îl cunoşti pe lordul Mark. Iar apoi către celălalt: Domnul Merton Densher – recent întors din America.

— A! zise celălalt, în vreme ce Densher rămase tăcut – preocupat mai ales să desluşească tonul exclamaţiei.

Observă într-o clipă că tonul era mai puţin imponderabil decât ar fi putut să pară, având într-adevăr implicaţii clare. Nu era adică, îşi dădea seama, acel „A!” al netotului, oricât de mare ar fi fost asemănarea superficială; era un „A!” al omului deştept, înzestrat; constituia tocmai specificul vorbitorului şi fusese nevoie de multă pregătire şi experienţă pentru a-i da glas. Densher simţi într-un fel că, fiind, asemenea unui lucru de valoare peste care a dat întâmplător, va rămâne interesant ca o curiozitate. Cei trei rămaseră o vreme stânjeniţi. Densher fiind conştient că era o situaţie la care îşi aducea şi el contribuţia, iar Kate, fără să-l îndemne pe lordul Mark să ia loc, îl anunţă că o va găsi pe doamna Lowder împreună cu alţi musafiri pe balcon.

— A, şi pe domnişoara Theale, probabil? — fiindcă mi s-a părut că aud afară, de jos, glasul de neconfundat al doamnei Stringham.

— Da, însă doamna Stringham e singură. Milly nu se simte bine, explică tânăra fată, şi a fost nevoită să ne dezamăgească.

— A, să ne „dezamăgească” – desigur! Şi zăbovind puţin, cu privirile aţintite asupra lui Densher, adăugă: Sper că nu o grav.

Lui Densher, după cele auzite, i-a fost lesne să presupună că îl interesa Milly; dar îşi putea închipui că îl interesa şi tânărul pe care îl găsise în compania lud Kate şi pe care îl privea deocamdată fără interes vizibil. Densher însă, peste o clipă, era sigur că făcea ceea ce voia, satisfăcându-şi curiozitatea în privinţa amândurora. Îl ajută şi Kate, care zise la repezeală:

— Oh, nici vorbă: nu cred. Tocmai îl îmbărbătam pe domnul Densher, adăugă ea, care e la fel de îngrijorat ca şi noi toţi. Îi potoleam temerile.

— A! zise lordul Mark din nou – şi din nou exclamaţia era la fel de semnificativă. Îi era adresată lui, îşi dădea Densher seama, sau credea că-şi dă seama. Iar apoi pentru ceilalţi: Temerile mele ar trebui potolite. Trebuie să avem mare grijă de ea. Veniţi?

Ea îl însoţi câţiva paşi şi în vreme ce Densher, zăbovind prin preajmă, îi urmărea cu atenţie făţişă, ea se opri din nou pentru a mai schimba câteva cuvinte. Ce anume discutară, tânărul nostru n-a ştiut, dar ea a apărut numaidecât iarăşi lângă el, lordul Mark alăturându-se celorlalţi. Densher era acum pregătit să-i vorbească,

— El este omul mătuşii tale?

— Oh, în cea mai mare măsură.

— Vreau să spun – pentru tine.

— Asta vreau să spun şi eu. Zâmbi Kate. Iată-l. Acum poţi să judeci.

— Ce să j udec?

— Să-l judeci pe el.

— De ce să-l judec? întrebă Densher. N-am nimic de-a face cu el.

— Atunci de ce întrebi?

— Pentru ca să te judec pe tine – Ceea ce este cu totul altceva.

Câteva momente Kate păru să studieze deosebirea,

— Pentru ca să apreciezi cât de mare este primejdia în care mă aflu?

El şovăi, apoi zise

— Mă gândesc, în fond, la domnişoara Theale. Cum împacă mătuşa ta interesul lui pentru ea…?

— Cu interesul pe care mi-l poartă mie?

— Cu interesul pe care ţi-l poartă ea ţie, zise Densher către Kate care rămăsese gânditoare, şi apoi adaugă: Dacă interesul acesta – al doamnei Lowder – se prezintă sub forma lordului Mark, el n-ar face mai bine să fie atent la atitudinile pe care le ia?

Pe Kate păru s-o intereseze problema, dar răspunse:

— O, el le ia uşor. Frumuseţea este că ea nu are încredere în el.

— Milly nu are încredere în el?

— Nu – nici Milly nu are. Dar voiam să spun, mătuşa Maud. În fond n-are încredere.

Densher se miră:

— Îl ţine lângă el, şi totuşi îl bănuieşte de duplicitate?

— Da, zise Kate – aşa sunt oamenii. Ceea ce gândesc despre duşmanii lor, Dumnezeu ştie, e destul de rău; dar şi mai uimită sunt de ceea ce gândesc despre prietenii lor. Starea de spirit a lui Milly însă, continuă ea, este bună. Aceasta îi dă siguranţă mătuşii Maud, deşi încă n-o recunoaşte pe deplin – şi lui Milly de asemenea.

— Crezi, deci, că este într-adevăr o scăpare dacă nu te sinchiseşti de el?

Ea clătină din cap cu o frumoasă şi gravă dezaprobare.

— N-ar trebui să mă faci să spun atât de -nusite. Dar. Îmi pare bine.

— Că nu spui prea multe?

— Că nii ţin'lă lordul Mark.

— A! exclamă Densher pe un ton asemănător cu acela al lordului. După care adăugă: Susţii cu tărie că sărmana fată nu se sinchiseşte de el?

— Doar ştii ce susţin despre sărmana fată! şi păru din nou iritată.

El, se mai cramponă totuşi de subiect.

— N-ai zice, presupun, că e unul dintre duci.

— Doamne fereşte! — nici vorbă. Nu este un concurent serios. Milly, e adevărat, – sublime ea pentru a fi mai precisă, nu are simţul firesc al valorilor sociale, nu înţelege eâtuşi de puţin deosebirile dintre noi şi nu ştie ce şi cine e important.

— Înţeleg. Acesta, râse Densher. Este motivul pentru care ţine la mine.

— Exact. Nu seamănă cu mine, zise Kate. Care cel puţin ştiu ce pierd.

Pentru Densher,. Toate acestea prezentau un interes considerabil.

— Şi mătuşa Maud – ea de ce n-ar şti? Vreau să spun, că nu e nimic de capul prietenului tău de colo. Ea crede că el valorează cât un duce?

— Nu prea; decât în sensul că este unchiul unui duce. Asta, neîndoielnic, e ceva. Şi apoi, altul mai bun nu putem găsi.

— Nu mai spune f exclamă Densher – şi îndoiala sa nu era cu totul batjocoritoare.

— Nu e vorba numai de grandoarea lordului Mark, continuă Kate fără să-l ia în seamă; fiindcă în sensul acesta, el neavând bani, s-ar putea găsi ceva mai bun. Dar ea nu e sordidă. Se aşteaptă doar ca alţii să fie sordizi. În afară de asta, el e destul de important, având un duce printre rudele mai îndepărtate. Important este geniul lui.

— Şi crezi în asta?

— În geniul lordului Mark?

Pentru a ajunge la o opinie definitivă, ea reflectă câteva clipe. După expresia obrazului, n-ai fi ştiut, într-adevăr, la ce să te aştepţi; dar rosti la

timp un foarte convingător:

— Da!

— Politic?

Universal. Nu ştiu cel puţin, zise ea, cum să-i zic altfel, când un om e în stare să se facă, fără efort, fără violenţă, fără nicio maşinaţie, atât de intens simţit. Obţine efecte fără să fie în mod vizibil cauza.

— A, dar dacă efectul, zise Densher cu superficialitate voită, nu este agreabil?

— Dar este!

— Cu siguranţă că nu pentru toată lumea.

— Dacă vrei să spui că nu este pentru tine. Răspunse Kate, poate că ai motive – dar bărbaţii nu contează. Femeile nu ştiu dacă e agreabil sau nu.

— Ei, vezi?

— Da, exact – asta dovedeşte că are geniu.

Densher rămase în faţa ei, intrebindu-se ce anume ar putea „dovedi" tot ceea ce îi prezenta Kate astfel – prompt, uşor şi mai ales amuzant – dacă s-ar fi ajuns la o analiză. Ceva, deodată, ca de pe urma unei ultime şi determinante atingeri, ţâşni în sufletul lui şi se revărsă – sentimentul norocului pe care îl avea şi al infinitelor ei resurse, al viitorului pe care îl făgăduia ea, şi al interesului pe care îl stârnea.

— Toate femeile în afară de tine sunt neroade. Cum aş putea să mă gândesc la alta? Eşti deosebită, deosebită – şi iarăşi deosebită. Nu-i de mirare că mătuşa Maud îşi face planuri cu tine – numai că eşti mult prea bună pentru ceea ce plănuieşte ea. Nici măcar „societatea" nu va şti câţ eşti de bună; e prea neroadă, iar tu o depăşeşti. Va trebui s-o tragi pe culme în sus, căci. Tu însăţi eşti pe culme. Femeile pe care le xntâlnesc – ce altceva sunt ele decât cărţi pe care le-am citit deja? Tu eşti o întreagă bibliotecă a necunoscutului, a filelor netăiate. Gemu, aproape că îl duru, atât era de mulţumit. Pe onoarea mea, am un abonament!

Obrazul ei arăta din nou că îl ascultase cu atenţie, iar drept răspuns exprimă întregul ei gând şi rămaseră din nou faţă în faţă, uniţi datorită bogăţiei vieţii lor:

— Tu mă trezeşi la viaţă. Eu exist prin tine. Nu prin alţii.

Densher simţea însă că fiorul unirii lor declanşa în el, aşa cum fac marile fericiri, resortul dureros al spaimei.

— Ascultă, să nu, să nu cumva…

— Ce să nu?

— Să nu mă amăgeşti. M-ar ucide.

Kate' îl privi un minut, răspunzându-i doar din ochi: „Aşadar, te gântdeşti să mă ucizi pe mine din timp, ca să împiedici aceasta?” Ea zâmbea, dar o văzu în clipa următoare zâmbind printre lacrimi; şi pe dată Kate părăsi această problemă. Reveni la una din problemele ei; ale ei erau'atât de strâns legate, încât ale lui Densher păreau doar intercalate printre ele, în cel mai bun caz. Totuşi ea mai avea de precizat unele lucruri.

— Atunci, ştii ce ai de făcut? îi întrebă, înainte ca ei să se alăture – căci era şi timpul – celorlalţi, şi Densher pricepu că se referise, la atitudinea lui faţă de Milly.

Rămase puţin consternat în faţa explicaţiei; dar tot ea îl ajută să ajungă la un fel de limpezire. Densher putu să deslușească ceva datorită vorbelor ei, dar mai existau tenebre ce nu se risipiseră de la întoarcerea lui.

— Există un lucru pe care trebuie să mi-l spui, negreşit. Dacă prietena noastră ştie că în tot acest timp…?

Ea îi veni imediat în ajutor, transpunând în vorbe teama lui, însă numai pentru ca s-o aline.

— Că în tot acest timp, pe când ea şi cu mine ne-am împrietenit atât de mult, n-am pomenit nimic despre relaţia dintre noi doi? Dacă ea ştie asta? Da, ştie că relaţia dintre noi a constat în faptul că îmi scriai,

— Atunci, cum ar putea să presupună că nu-mi răspundea!?

— Nu presupune.

— Cum poate atunci să-şi explice că n-ai pomenit niciodată de ea?

— Nu-şi explică. Acum ştie că am pomenit de ea. I-am spus totul. Este în posesia unor motive care sunt perfect valabile.

Totuşi, el mai medita încă.

— Acceptă faptele pe care i le spui, exact ca şi mine?

— Exacl ca şi tine.

— Este doar o altă victimă?

Doar o alta. Formaţi o pereche.

— Atunci, dacă se întâmplă ceva, zise Densher, ne putem consola reciproc?

— A, ceva se poate într-adevăr întâmplă, exclamă ea, numai să mergi drept înainte fără şovăire!

El îi privi pe ceilalţi o clipă prin fereastră

— Ce vrei să spui cu asta?

— Să nu-ţi faci probleme. Să procedezi cum îţi convine. Încearcă, aşa cum îţi spuneam, şi vei vedea. La mine poţi apela oricând.

— Oh, desigur, sper. Dar dacă pleacă?

Kate stătu pe gânduri o clipă doar.

— Am s-o aduc înapoi. Asta e. N-o să poţi spune nu ţi-am netezit calea.

El pricepu totul, însă situaţia era, desigur, ciudată Dar, după încă un minut, nu ciudăţenia rămase aspectul predominant. Se simţea prins într-o minunată plasă din fire de mătase şi era cu adevăi'at amuzant.

— Mă răsfeţi!

Nu era sigur dacă doamna Lowder, care reapăru în clipa aceea, nu prinsese din zbor vorbele lui; probabil că nu, se gândi el, atenţia ei fiind îndreptată asupra doamnei Stringham, alături de care păşea şi care acum, nu prea devreme, îşi lua rămas bun. Erau urmate de lordul Mark şi de ceilalţi bărbaţi, dar două sau trei lucruri s-au întâmplat înainte ca societatea să înceapă să se împrăştie. Unul dintre* acestea a fast că prietena lui găsi timp să-i spună iute şi apăsat: „Trebuie să pleci acum! 1Un altul a fost că ea se adresă apoi lordului Mark făţiş, se apropie de el şi îi zise aproape cu reproş: „Vino să stăm de vorbă!" – o provocare care, după un minut, a avut ca rezultat faptul că Densher deveni conştient de instalarea celor doi într-un colţ mai ferit, deşi nu acela pe care îl ocupaseră ei. Şi s-a mai întâmplat că, în timp ce lumea îşi lua rămas bun, i se păru că doamna Stringham îl priveşte, dându-i de înţeles discret şi cu gravitate, după cum desluşi mai târziu, că dacă ar fi dorit să schimbe câteva vorbe cu ea după cină, ar fi găsit-o dispusă. A fost, fireşte, doar o impresie vagă., dar il lăsă cu simţământul că prin atitudinea lui ceva fusese trecut cu vederea, rămăsese neapreciat. Faptul dobândi o semnificaţie poate puţin mai pregnantă de pe urma formalităţii molcome a cuvintelor „Noapte bună, domnule!", rostite în vreme ce trecu pe lângă el: dar nu mai putu face nimic, datorită agerimii tânărul ui amintit mai înainte, pe care îl găsi chiar şi mai inofensiv. Acest personaj i-o luă înainte, deschizând doamnei Stringham uşa şi, evident – cu scopul, ar fi putut crede Densher, de a-i pune gând rău lui Mâlly – se oferi s-o însoţească până la trăsură. S-a mai întâmplat apoi că mătuşa Maud, după ce s-a despărţit de doangina Stringham, a avut imediat să-i spună lui ceva. A rostit un poruncitor: „Aşteaptă un minut", prin care îl reţinea, dar îl şi alunga; a fost foarte exactă în privinţa minutului, iar el nu dăduse încă vreun semn de retragere.

— Întoaroe-te la miea noastră prietenă. Ai s-o găseşti într-adevăr interesantă.

— Dacă vă gândiţi la domnişoara Theale, zise el, n-am s-o uit, cu siguranţă. Dar să ştiţi că în ceea ce priveşte „interesul" pe care l-a stârnit, eu însumi am descoperit-o, sau – după cum s-a spus la cină – am inventat-o.

— Ei bine, mi se părea fnai degrabă că n-ai obţinut patentul. Să n-o neglijezi prea mult, vreau să spun, în virtejul altor preocupări.

Afectat, surprins de coincidenţa rugăminţii ei cu eea exprimată de Kate, Dansher se întrebă în grabă dacă situaţia aceasta *im* putea să-l ajute să se apropie de doamna Lowder. Putea în orice caz să încerce.

— Cu toţii vă îngrijiţi de manierele mele. Tocmai asta, ştiţi, îmi spunea şi domnişoara Croy. Mă strunea – a avut atâtea de spus în acest sens.

Şi îi relată încântat discuţia dintre el şi Kate, caie pe lângă că era adevărată putea ei să-i inspire şi încredere. Dar mătuşa Maud, cu o minunată dibăcie şi privindu-l drept în ochi, îl asculta de parcă încrederea ei ar fi avut şi alţi stâlpi de susţinere. Dacă îi întrezări intenţia, ea nu clipi, nemanifestând nici îndoială, nici aprobare; spuse doar imperturbabil:

— Da, Kate ar face orice pentru prietena ei; de fapt, nu predică decât ceea ce practică.

Densher se întrebă dacă mătuşa Maud ştia cu adevărat cât de departe mergea devotamentul lui Kate. Era şi puţin derutat de marea armonie dintre ele două şi se întrebă numaidecât dacă doamna Lowder se gândise la tânăra americancă în special ca un mijloc de a-i abate lui atenţia, şi dacă stăruinţa lui Kate era, prin urmare, doar o manevră pentru a o înşela pe mătuşa ei. Ce se va alege de fapt în tratã această situaţie de tânăra americancă era deci o întrebare care, în această din urmă eventualitate, nu pierdea nimic din pregnanţa ei. Totuşi, întrebările puteau să aştepte, şi era uşor, pe cât înţelegea el, să-i răspundă doamnei Lowder:

— Nu mă opun, ştiţi, câtuşi de puţin. O găsesc pe domnişoara Theale încântătoare.

Ei bine, era tot ce-şi dorea şi ea.

— Atunci, ’să nu pierzi niciun prilej.

— Problema este însă, continuă el, că ea – fireşte acum – părăseşte oraşul şi, după câte am înţeles, pleacă în străinătate.

Mătuşa Maud păru o clipă să-i dea de înţeles că ea însăşi avea de înfruntat această dificultate.

— Nu va pleca, zâmbi ea, înainte de a te intâlni. Însă când va pleca… Se opri, făcându-l să se mire. Iar în minutul următor îl lăsă şi mai nedumerit: Vom pleca şi noi.

El surise într-un fel care i se păru şi lui puţin ciudat.

— Şi ce folos o să am eu?

— Vom fi undeva pe lângă ele şi dumneata ai să vii la noi.

— Aha! zise el puţin stânjenit.

— O să am grijă să vii. Vreau să spun că îţi voi scrie.

— Oh, mulţumesc, mulţumesc! râse Merton Densher.

Ea îl făcea să promită, iar onoarea lui se înfioră puţin din cauză că, neputincios, o lăsa să creadă că se va folosi de această onoare într-un anume fel.

— Există tot felul de lucruri de luat în seamă, remarcă el vag.

— Fără îndoială. Dar mai presus de orice, există un fapt important.

— RŞi mă rog, care este acela?

— Ei bine, să nu pierzi ocazia unică a vieţii dumitale. Te tratez cu mărinimie. Am grijă de ocazia aceasta pentru dumneata. Eu pot – pot să-ţi netezesc calea. Este o tânără încântătoare, e deşteaptă şi e bună. Iar averea ei e o adevărată avere.

A, va să zică asta urmărea mătuşa Maud! Desluşea totul acum, în vreme ce simţea că îl cumpără, şi că il cumpără – ar fi fost nostim de n-ar fi fost atât de grav – cu banii domnişoarei Theale. Se încumetă, în derâdere, să trateze totul ca pe ceva de-a dreptul extravagant.

— Vă sunt foarte obligat că îmi oferiţi cu mărinimie…

— Ceea ce nu-mi aparţine? (Nu era stânjenită.) Nu spun că-mi aparţine – dar nu există niciun motiv ca să nu-ţi aparţină dumitale. Bagă de seamă, însă, continuă ea, că nu sunt o persoană care vorbeşte fără rost. Şi îmi datorezi ceva – dacă vrei să ştii de ce o fac.

Simţea în mod desluşit insistenţa ei; simţea că perseverenţa se baza pe ceva; înţelegea chiar, într-o anume măsură care avea să primească numaidecât o ciudată confirmare, punctul de vedere al doamnei Lowder. După părerea ei, la di’ept vorbind, el era capabil să ia mită; o credinţă care lui, în vreme ce stăteau acolo, îi lămurea imposibilul. În această lumină, ce credea despre el Kate *1* Dar nu puse întrebarea cu glas tare.

— Ştiu, bineînţeles, că vă sunt îndatorat pentru atât de multă amabilitate. Invitaţia, de pildă, pentru astă-seară…!

— Da, invitaţia pentru astă-seară este o dovadă. Însă nu ştii, adăugă ea, cât de departe am mers pentru dumneata.

Densher simţi că se aprinde la faţă, de parcă onoarea lui ar fi prins culoare; dar râse din nou cam forţat.

— Văd cât de departe mergeţi.

— Sunt cea mai onestă femeie din lume; dar am făcut, totuşi, pentru dumneata ceea ce era necesar. Iar apoi, deoarece gravitatea ei acum de-a dreptul sumbră îl făcea doar să privească uimit, zise: Pentru a te lansa. Venind de la mine, faptul are greutate. Şi cum el Continua să privească uimit, ea păru surprinsă: Nu mă înţelegi? Am spus minciuna potrivită pentru dumneata.

El totuşi nu-i răspunse decât printr-un zâmbei încordat şi tulburat; în ciuda acestui fapt, vorbind cu hotărâre, de parcă el ar fi trebuit, după o reflectare doar de un minut, să-şi dea seama la ce se gândea ea, doamna Lowder se îndepărtă spunând:

— Am. Încredere că n-ai să mă trădeid.

Reflectarea de un minut putea, fireşte, s-o reia mai liber după ce părăsi casa. Merse pe Bayswater Road, dai' se opri brusc sub stelele mohorâte, înaintea noii biserici, în mijlocul pieţii care, întinzându-se spre est, se deschidea în stânga lui. Avusese câteva clipe de nerozie, dar acum înţelegea. Ea îi garantase lui Milly Theale, prin doamna Stringham, că lui Kate nu-i păsa de el. Afirmase, prin aceeaşi persoană, că ataşamentul era doar din partea lui, Era lămurit acum, lămurit complet asupra intenţiei ei când spusese că l-a lansat. Îi dăduse de înţeles că lui Kate îi era doar milă, aşa încât şi lui Milly putea să-i fie milă. „P-otrivită”, într-adevăr, era minciuna ei – cea mai potrivită posibil şi plină de profundă diplomaţie. În felul acesta,

Milly era înşelată cu succes.

XXI

S-o întâinească singură pe biata fată, simţi el cu toate acestea numaidecât, însemna **s-o** întâinească la unna urmelor pe un temei vechi, pe temeiul celor trei vizite pe care

i Ie făcuse la New York; elementul nou, odată ce se va afla iarăşi faţă în faţă cu ea, nefiind de fapt altceva decât o recunoaştere, însoţită de o mică surpriză, a extinderii cu adevărat a vechii baze. Totul în afară de aceasta, tot ceea ce era stânjenitor pieri după ce stătu cu ea cinci minute: era de fapt minunat că excelenta, plăcuta, permisa, cuvenita şi inofensiva lor prietenie

din America – a cărei justificare el nu putea **s-o** exprime prin destule cuvinte – părea să fie atât de netulburată de alte chestiuni. Amândoi trecuseră de atunci prin mari peripeţii – o asemenea peripeţie fiind pentru el anexarea mintală a ţării ei; şi acum se părea că cea mai mare dintre toate era determinată de existenţa unor motive diferite de cele de mai înainte. Densher întrebase de ea la hotel, în ziua de după cina de la mătuşa Maud. Plin de o tulbure presimţire în legătură cu rolul posibil al eforturilor atât de curios conjugate şi totodată atât de inutile, ale lui Kate şi ale doamnei Lowder, de a o face pe Milly să pară cât mai interesantă în ochii lui. Milly fusese destul de interesantă şi fără ele – îşi dădea seama şi mai bine astăzi; şi oricât de frumos şi de nobil era zelul caritabil al celor două doamne, acesta ar fi putut uşor să înăbuşe în germene o prietenie inevitabil limitată, dar totuşi perfect realizabilă. Ceea ce înlăturase în chip fericit necesitatea ca el să strice prietenia cu Milly, ceea ce în chip la fel de fericit va continua s-o înlăture» era propriul lui bun simţ şi umorul lui, o anume dispoziţie a sa ce contribuia. Eu ajutorul imaginaţiei la înţelegere şi concesii din partea lui; şi nu avusese cu siguranţă niciodată un asemenea prilej să se bucure că dispune de aceste însuşiri. Mulţi bărbaţi, reflectă el, n-ar fi văzut lucrurile în acelaşi fel, şi-ar fi pierdut răbdarea, găsind că solicitarea r'i'f iraţională, exorbitantă; şi de aceea, debarasându-se rapid. Ar fi făcut ca până la urmă continuarea prieteniei eu domnişoara Theale să devină ceva imposibil. Îi spusese lui Kate că Milly era „jertfită", şi acesta ar fi fost un mod, în ceea ce îl priveşte, de a o jertfi. Dar începând cu seara precedentă, viziunea lui, iniţial tulbure, se limpezi în privinţa acestui fapt. Nu conta atâta faptul că nu era omul care să se debaraseze de un prieten, fiindcă se ştia genul destul de inteligent pentru a recunoaşte cazurile în care „ruptura** putea să fie răul cel mai mic şi mai puţin crud. Problema era că îi plăcea prea mult fiecare din cei implicaţi pentru ca să se arate cu bună ştiinţă îndărătnic. Îi plăcea Kate – Cerul o ştia! — şi de asemenea, era destul de limpede, îi plăcea doamna Lowder. Îi plăcea în mod deosebit şi Milly; şi nu-şi dăduse el seama în seara trecută că îi plăcea chiar şi Susan Shepherd? Nu se ştiuse niciodată atât de îngăduitor. Erau raporturi în orice caz, indiferent cum ar fi fost ele motivate, în care va fi cu siguranţă un netot dacă nu reuşea, pe o linie sau alta, să evite să fie dezagreabil. Dacă va vedea cumva că nu izbuteşte, mai avea vreme destulă. Ideea de a pune în aplicare această intenţie se cristaliza în mintea lui într-o formă care promitea nu numai să prezinte un destul de mare interes, iar în caz de

succes să creeze multe emoţii, dar şi să investească eşecul cu o notă de cruzime.

Ajungând astfel în Brook Street cu cele mai bune intenţii, însă admiţând totodată posibilitatea unei stânjeneli la început, găsi că sarcina, spre marea lui mulţumire, era neaşteptat de uşoară. Stânjeneala implicată în responsabilitatea ce i se trasase atât de recent şi de ingenios îi prezentă brusc un alt aspect. Era vorba pur şi simplu de vechea lui impresie pe care acum o retrăia din plin – impresia că tinerele americance, în rarele cazuri când erau încântătoare ca Milly, erau evident cele mai naturale fiinţe din lume. Să fie adevărat oare că Milly, aoest specimen al clasei, a fost de la început atât de naturală încât nimic n-a putut ulterior s-o facă dificilă? Acest fapt i s-a părut acum şi mai probabil decât cu ocazia orelor petrecute de curând cu ea, în societatea lui Kate. Milly Theale nu văzuse nicio complicaţie, după părerea lui Densher, atunci când

ii condusese pe el şi pe Kate de la Galeria Naţională pentru a lua prânzul împreună; nu era deci nevoie să se presupună că o copleşiseră atât de curând complicaţiile. Pretextul vizitei lui a fost, din fericire, cât se poate de potrivit şi de simplu: cel mai elementar lucru pe care putea să-l facă din bunăcuviinţă; dată fiind cunoştinţa lor, era o vizită pentru a se interesa de starea-ei, după ce aflase că n-a venit la cină deoarece nu s-a simţit bine. Iar apoi mai era frumosul ei gest: se cădea să dea un semn de viaţă, ca urmare a ospitalităţii de care se bucurase alături de Kate. Ei bine, dădea acum un semn – aşa după cum se vedea; o găsi întâi de toate accesibilă, manifestându-şi cu multă naturaleţe şi drăgălăşenie bucuria de a-l vedea. El venise după prânz, devreme, deşi nu chiar atât de devreme încât ea să nu fi putut ieşi în oraş, dacă se simţea destul de bine; iar ea se simţea destul de bine, şi totuşi se afla încă acasă, îi trecu prin minte, odată cu aceasta, comentariul pe care l-ar fi făcut Kate; căci nu-i era străin gândul că Milly se afla probabil acasă deoarece se aştepta, după ce stătuse de vorbă cu doamna Stringham, ca o anume persoană să-şi facă apariţia. Spiritul lui era pregătit – atât de plăcut se desfăşurau lucrurile – să întâmpine cu bucurie, pe temeiul acestei presupuneri, un nou semn al faimoasei ipocrizii feminine. Merse până într-acolo încât acceptă încântat ideea că tânăra fată s-ar fi putut să fi rămas acasă de dragul lui; aceasta îl făcea să se amuze, fiindcă ea se comporta de parcă n-ar fi fost aşa. Milly exprimă, adică, exact măsura potrivită a surprizei; nu exageră niciun pic, concluzia fiind în mod evident că, în măsura în care lămurirea lui din

ultima vreme deschisese uşa necesităţii firescului cu ocazia întâlnirilor dintre ei, putea să aibă încredere că ea se va îngriji de acest aspect atât în interesul lui, cât şi în al ei.

Aşa că atunci când sosi, Milly îi arătă într-un mod admirabil că înţelegea situaţia: părăsi masa unde, după câte se părea, se îndeletnicise cu scrierea unor scrisori, şi din prima clipă alungă tocmai posibilitatea ca el să trădeze îngrijorare faţă de suferinţa ei. Ea nu va fi pentru el niciodată, niciodată – înţelegea oare? — o persoană dintre cele năpăstuite; iar modul cum pricepu el aceasta şi plăcerea pe care o manifestă în faţa atitudinii ei constituiau, o va recunoaşte foarte curând, un fel de început al intimităţii lor. Când. Asemenea lucruri puteau să se petreacă, oamenii trebuiau să fie de fapt conştienţi şi de existenţa unei relaţii. În orice caz, relaţia se stabili foarte curând între ei, dacă nu cumva se stabilise mai demult. ÎI lăsase să pună întrebări – fusese timp pentru aceasta – şi aluzia lui la vizita prietenei ei în Lancaster Gate fără ea fusese inevitabilă; dar ea spulberase, la fel de mult prin expresia ochilor, cât şi cu zâmbetul de pe buze, orice motiv de nelinişte şi orice prilej de a insista, cum se simţea ea? — ei bine, era aşa cum o vedea şi cum, din motive care nu priveau pe nimeni, dorea să pară, Interpretarea dată de. Kate, că era prea mândră pentru a fi compătimită, că era teribil de discretă în legătură cu o taină atât de personală,

ii veni în minte; aşa încât se bucură că putea să priceapă o aluzie, mai ales când voia. Îi păru bine să treacă repede peste întrebarea la care fata răspunse iute – „A, n-a fost nimic, mă simt foarte bine, mulţumesc!” Nu-l privea, cu toată rugămintea pe care i-o adresa Kate, câtuşi de puţin; căci intei’esul lui a fost invocat în numele compasiunii, iar cuvântul compasiune era exact acela pe care simţi după două minute că nu avea voie nici măcar să-l şoptească Fusese trimis s-o vadă pentru ca să-i fie milă de ea, iar cât de mult ar putea să-i fie milă de ea avea să-şi dea seama abia de acum încolo. Nu însemna aceasta Insă că nu-i va fi aproape deloc? — de vreme ce, oricare ar fi lucrul pe care-l va afla, ei nu i-l va spune niciodată. Astfel că, pe neaşteptate, orice obstacol fusese înlăturat; deşi doar după ce a trecut un timp mai îndelungat a înţeles, la început amuzându-se, iar apoi cu un fel de respect, ce anume devenise important în relaţia dintre ei. Extraordinar, de-a dreptul uimitor, era că începu să-şi dea seama că dacă mila lui n-ar fi trebuit să cedeze şi altor lucruri, ar fi trebuit să cedeze cu siguranţă milei ei. În felul acesta se înfăţişa situaţia: îi făcuse o vizită pentru ca să-i fie milă de ea, dar o va repeta – dacă o va

repeta – pentru ca ei să-i fie milă de el. Situaţia lui, văzută prin prisma ei, stârnea un sentiment de duioşie' – dacă ajungeai să ţii la el —; Densher simţea că ea judecă astfel şi totodată că acesta era un fapt de care foarte curând va trebui într-adevăr să ţină seama din bună-cuviinţă, din demnitate. Şi omenie.

Ciudat i se părea, bineînţeles, că problema pe care o avea de înfruntat de la început, problema pusă de Kate, era pe neaşteptate dată la o parte de o alta. Această a doua problemă, era lesne de înţeles, izvora din frumoasa iluzie a lui Milly şi din caritatea pe care o irosea, totul pregătindu-i un caz de conştiinţă cum nu se putea mai straşnic, şi unul la gândul căruia se şi înfiora. Dacă el era interesant, aceasta se datora nefericirii lui; şi era nefericit, deoarece pasiunea lui pentru Kate se istovise fără rost; iar Kate era indiferentă, inexorabilă, deoarece lui Milly nu-i lăsase nicio îndoială asupra acestui fapt. Mai presus de orice îşi dădu seama cât de clară era impresia lui Milly despre această atitudine, cât de precisă prezentarea făcută de Kate eşecului său. Un sfert de ceas în compania tinerei fete îi limpezi într-un mod lugubru această deducţie; parcă cealaltă participantă la remarcabila lor înţelegere ar fi fost alături de ei în vreme ce discutau, ar fi zăbovit primprejur, ar fi picat acolo pe neaşteptate ca să vadă ce se întâmplă cu opera ei. Valoarea operei i se păru lui Densher diferită din clipa când o văzu atât de bine reflectată în atitudinea bietei Milly. Deoarece era neadevărat că nu era iubit, drepturile care i-ar fi revenit pe acest temei îşi pierdeau importanţa; şi dacă nu era atent, se va pomeni că-i place, într-un fel cu totul potrivnic corectitudinii, bunăvoinţa sinceră a lui Milly. Aici într-adevăr era loc pentru scrupule; aici apărea necesitatea, în mod absolut, de a fi cu băgare de seamă. Dacă nu se cuvenea să se bucure de atenţie pe o bază cu totul falsă, unde era garanţia că, de-ar fi continuat, nu va dori să sufere pentru ca să nu piardă dulcea încântare? Atenţia – din partea unei fete fermecătoare— era o mângâiere, după orice teorie; şi nu-l ajută prea mult amintirea că el însuşi n-a făcut încă nimic pentru a o induce în eroare. Kate l-a descris astfel – ca pe un om înfrânt – şi nu el; responsabilitatea lui va începe, putea să spună, odată cu luarea în primire a rolului ce i se trasase. Problema esenţială era însă diferenţa între *st*, acţiona şi a. Nu acţiona; tocmai această diferenţă crea un caz de conştiinţă. Înţelese cu o oarecare spaimă că a nu pronunţa cuvintele hotărâtoare însemna a acţiona. „Daca ţii. La mine deoarece crezi că ea nu ţine, nu e deloc adevărat: ţine la mine şi încă foarte mult!” – acestea ar fi fost cuvintele hotărâtoare evident greu de

rostit. Nu era oare tot atât de nedelicat, într-un fel, s-o provoace ca şi să-i creeze iluzii? — şi aceasta pe lângă faptul că o dădea în vileag, ca să spunem aşa, pe Kate, faţă de care ar constitui un fel de trădare. Planul lui Kate era atât de extraordinar de specific ei, încât simţea că se fereşte de complicaţiile inerente judecării lui. Să n-o trădeze pe femeia iubită, ci s-o sprijine în greşelile ei – după ce atinseseră un anumit stadiu – acesta era poate cel mai însemnat fapt în condiţiile inevitabile ale degradării la care te ducea iubirea. Loialitatea, ca un fapt suveran, prescris în prezenţa oricărui plan al ei, oricât de măiestrit, avea să-i facă doar bine.

Densher trebui să fie destul de tare pentru a nu rămâne înmărmurit de imensitatea binelui pe care prietena sa, îşi dădea el seama pe baza atâtor dovezi, voise probabil să i-l facă. De un lucru însă era sigur: Milly Theale nu va urgenta trebuinţa intervenţiei lui. Ea nu-i va spune niciodată: „Este chiar atât de imposibil ca ea să ţină vreodată la dumneata serios?” – fără de care nu putea să existe ceva mai puţin delicat decât corectarea agresivă a părerii lui Milly. Kate va fi liberă s-o facă dacă, din prudenţă, din mustrare de cuget sau din vreun alt motiv justificat, îşi va revizui planul; dar se întrebă ce anume, în caz că nu se va întâmplă astfel, putea el să facă, ceva care să nu fie, la urma urmelor, mai grosolan decât a nu face nimic. Aceasta îl conduse din nou la acceptarea faptului că biata fată ţinea la el. Milly îşi aşeza sentimentul, din motive pe care doar ea le cunoştea, pe un temei simplu şi frumos, un temei ce-i oferea deja pretextul de care avea nevoie. Temeiul se afla în impresia pe care ea o avusese, o reţinuse, o îndrăgise; pretextul, în plus, era pretextul de a acţiona pe acest temei. Faptul că ea credea acum ceea ce credea îi dădea lui Milly siguranţa că în cele din urmă va putea să acţioneze; aşa încât Densher ar fi lovit la rădăcina unei bucurii pure din sufletul ei. Parcă îşi înălţa capul şi înflorea. Neîndoielnic, această bucurie pură, în timp ce tânărul stătea în compania ei, şi existau lucruri pe care ea părea să le spună, luându-i vorbele de pe buze. Dar ea n-a spus doar atât; se punea mai degrabă problema semnificai, iei acestor lucruri în lumina celor ştiute de el. Faptul că ea îi abătu atenţia, de pildă, de la starea sănătăţii ei, micul vicleşug îndrăzneţ de care se folosise pentru aceasta, reprezenta pentru el un adevăr pe care ea nu-l rosti. „Sunt sănătoasă pentru dumneata – nimic altceva nu trebuie să te intereseze sau să te îngrijoreze; ar fi îngrozitor să-ţi par bolnavă, dar lucrul acesta n-are să se întâmple. Asta-i tot; necăjeşte-te pentru mine şi menajează-mă, te rog, cât mai puţin. Să nu-ţi fie teamă, cu alte cuvinte, să ignorezi latura mea interesantă. Nu că n-ar

exista, chiar acum în vreme ce stai aici, atâtea altele. Doar să le consideri aşa cum se cuvine şi o să ne înţelegem de minune.” Aceste lucruri transpăreau cu subtilitate din conversaţia ei, care se referea în mod ostentativ la impresiile şi intenţiile ei. Încercă să aducă iar vorba de isprăvile lui Densher prin America, dar el nu era dispus astăzi să vorbească despre acest subiect. În vreme ce se gândea la felul cum şezuse în după-amiaza trecută în faţa lui Kate, mulţumit de sine, îndrugând „verzi şi uscate”, se acuza de exces, de faptul că exagerase, că întrecuse măsura, că-i bătuse capul interlocutoarei sale – cel puţin aparent – mult mai mult decât ar fi dorit. El schimbă rolurile, iscodind-o despre Londra, aflând părerea ei asupra vieţii de aici, prea bucuros s-o trateze ca pe o persoană cu care putea să discute şi despre alte subiecte decât de boala şi suferinţele ei. Îi vorbi mai cu seamă despre dovezile ce i se oferiseră în Lancaster Gate că venirea ei era o izbândă; iar după ce ea răspunse cu deplină şi voioasă aprobare „Cum puteam să nu fiu punctul de atracţie al sezonului, cum s-ar zice subiectul de pe buzele tuturor?” – au discutat prieteneşte despre tot ce li s-a întâmplat fiecăruia dintre ei de la întâlnirea lor la New York.

Dar în vreme ce într-o succesiune rapidă o mulţime de lucruri le treceau prin minte, mai cu seamă lui Densher, nimic n-a fost poate atât de pregnant ca ciudata influenţă a împrejurărilor prezente asupra amintirii relaţiilor lor din trecut. Parcă n-ar fi ştiut cât de „apropiaţi” deveniseră la început, parcă şi-ar fi amintit într-adevăr mai multe episoade de intimitate decât putuseră să aibă loc, de fapt, la vremea aceea. Se aflau acum într-o relaţie fie prin ceea ee spuneau, fie prin ceea ce nu spuneau, o relaţie atât de complicată încât ar fi putut încerca să-şi justifice dezvoltarea rapidă prin ceva asemănător întoarcerii la una din perioadele legendare în care statele prospere îşi află. Începuturile. El îşi aminti ce se spusese în casa doamnei Lowder despre etapele şi fazele în destinele oamenilor pe care. Din pricina absenţei, le pierdeai din vedere, şi despre presimţirea frecventă că îi vei întilni mai târziu – şi toate astea, împreună cu alte chestiuni de care şi-a adus aminte, se grăbi să i le comunice lui Milly. Chestiunile de care nu putea să pomenească se amestecară cu acelea despre care vorbi; aşa încât ar fi fost desigur greu de spus care din cele două grupuri de probleme avea rolul cel mai de seamă. Era pus faţă în faţă cu această tânără de către o forţă absolut inerentă situaţiei lor, acţionând asupra nervilor lui eu iuţeala forţelor considerate de obicei de pei’soane sensibile a fi incontrolabile. Curentul astfel determinat devenise pentru el, după ce stătuse zece minute în odaie,

ceva pe care, de n-ar fi fost absurditatea unei comparaţii între dimensiuni atât de deosebite, l-ar fi asemănat fără rezervă cu cascada Niagara. O cunoştinţă binevenită între un tânăr inteligent şi o tânără sensibilă nu putea face mai mult, în cel mai bun caz, decât să continue, iar experienţa lui actuală continua neîncetat. Nimic probabil nu contribuia mai mult la continuarea ei ca împrejurarea deosebită că nu suflară în, tot acest timp nicio vorbă despre Kate; şi aceasta în ciuda faptului că, de-ar fi fost vorba de ceea ce se întâm-plase în ultimele săptămâni, nimic nu se compara cu predominanţa lui Kate, Densher o rugase în seara trecută să-l înveţe ce avea de făcut în legătură cu Milly. Dar tresări într-adevăr când află la cât de puţin se reducea totul. Ea îi spusese, fireşte, că aşa va fi; dar era un adevăr cai'e apărea altfel când îi era înfăţişat de Milly. Îşi dădea seama că. În fond, despre Milly discutaseră îndeajuns, însă că totodată ar fi bine s-o mai consulte pe Kate. Ar fi vrut să vorbească cu ea înainte de a merge mai departe; – să seasigure că ea dorea într-adevăr ca el să izbutească într-o mare măsură. Cu toată deosebirea care, aşa cum spuneam, îi apăru în minte, îşi dădu seama din nou că putea să facă o scurtă vizită şi să n-o mai reînnoiască; totuşi, cel mai ciudat lucru era că argumentul împotriva acestei soluţii izvora exact din frumoasa elocventă implicată în evitările lat Milly,

Aceste gânduri puteau desigur să pară pripite, deoarece subliniau faptul că Milly acţiona în sensul măsurilor de asigurare pe care şi le luase, în privinţa lor tânăra fată evident nu ezitase, căci nu avuseseră ele meritul de a-i oferi o şansă? Densher vedea bine, simţea că Milly se foloseşte de ea – de şansa nici mai mult nici mai puţin de a-l ajuta pe măsura libertăţii ei. Asta îi rămase lui Milly în minte din ceea ce-i spusese Kate: „Să-l ascult, eu? Niciodată! Aşa că fă cum îţi plaee.” Iar lui Milly îi „plăcea” să facă, după câte se vedea, ceea ce făcea; şi tânărul nostru întrezărind aceasta, întrezări totodată cât de brutal ar fi fost să se fi debarasat de Milly. Alegerea lui degaja o mireasmă sfioasă de eroism, căci nu se punea problema despărţirii de Kate. Milly va fi admirabilă faţă de Kate, ca şi faţă de adoratorul lui Kate; va suferi orice durere pe care i-ar fi pricinuit-o spectacolul – dacă va continua să fie expusă priveliştii adoratorului conlucrând cu adorata lui. Nu-i era greu să se întrebe dacă nu avea în faţa lui unul' din acele rare cazuri de exaltare – hrană pentru romane, hrană pentru poezie – în care succesul bărbatului la femeia care nu ţine la el este determinat cu adevărat de femeia care ţine la el. Parcă Milly şi-ar fi spus: „Ei bine, el poate cel puţin s-o întâinească în societatea mea, dacă pentru el

contează; deci trebuie să fac în aşa fel încât tovărăşia mea să-i fie plăcută.” Ea n-ar fi putut desigur să producă decât. O impresie plăcută dacă într-adevăr judecase astfel. Toate acestea însă nu l-au împiedicat să-i spună destul de curând, de parcă ea ar fi urmat să fie azvârlită în spaţiu:

— – Dar spune-mi, ce se va întâmplă cu dumneata? Ai să începi să faci vizite pe la conacele din ţară?

Ea dezaprobă ideea clătinând din cap, ceea ce, indiferent ce expresie şi-ar fi compus, nu putea să nu trădeze ceva din părerea ei nemărturisită asupra posibilităţii

— Poate, poate, cândva – de a proceda astfel. În orice caz, acum nu era potrivit pentru ea.

— A, nici gând – mergem în străinătate – pentru câteva săptămâni, undeva la munte. Am programat asta de mult; am fost reţinute aici numai de unele chestiuni importante. Acum însă le-am terminat şi suntem gata să ridicăm ancora.

— Atunci vă doresc să navigaţi cu bine. Şi când vă întoarceţi?

Ea şovăi; apoi, ca şicum ar fi vrut să corecteze impresia, zise:

— Când vom avea vânt prielnic. Şi dumneata cum ai să-ţi petreci vara?

— O s-o petrec într-o corvoadă. O s-o înec în cerneală mercenari. Munca pe care am depus-o în ţara dumitale e considerată o joacă. Vezi ce se crede despre plăcerea pe care o poate oferi ţara dumitale. Vacanţa mea s-a sfârşit.

— Îmi pare rău că a trebuit s-o iei, zise Milly, în altă perioadă decât noi. De-ai putea să lucrezi şi dumneata în vreme ce noi lucrăm…

— Atunci aş putea să mă joc în timp ce vă jucaţi? A, deosebirea nu e chiar atât de mare în ce mă priveşte. Fac câte puţin din fiecare – şi din muncă şi din joacă. Dar dumneata şi doamna Stringham, domnişoara Croy şi doamna Lowder – toate, continuă el» v-aţi dedicat, ca săpătorii sau negrii, trudei fizice. Odihna v-aţi dştigat-o şi aveţi nevoie de ea. Munca mea este comparativ uşoară.

— Foarte adevărat, zâmbi ea; totuşi îmi place munca mea.

— Nu te epuizează?

— Ci tuşi de puţin. Nu obosesc atunci când mă interesează ceva. A. Aş putea să ajung departe.

El rămase pe gânduri.

— Atunci, de ce n-o faci? Fiindcă, după câte am înţeles, i-aî virit pe toţi în buzunar.

— Ei bine, e un fel de a face economii – pun lucruri deoparte. Îmi place atât de mult ce-mi spui – deşi relatarea dumitale este fantastică – încât urmăresc cu atenţie viitorul şi nu pot să nu fiu nerăbdătoare şi atentă. Vreau

— Chiar de dragul celor realizate şi al lucrurilor pe care s-ar putea să le mai dobândesc – să nu fac nicio greşeală. Pentru ca să nu fac greşeli, trebuie să fiu undeva la distanţă şi să privesc situaţia de acolo. O să păstrez totul proaspăt, încheie ea de parcă ar fi fost îneântată de ingeniozitatea afirmaţiei, am să păstrez totul proaspăt, prin această prudenţă, pentru întoarcere.

— A, va să zică ai să te întorci? Poţi să-mi făgăduieşti asta?

Faţa ei se lumină când auzi că-i cere să-i facă o promisiune; dar o clipă păru că se tocmeşte.

— Londra nu e înfiorătoare iama?

Era gata s-o întrebe dacă se gândea la bolnavi; dai st abţinu să facă această nefericită remarcă şi consideră că întrebarea se referă la viaţa mondenă.

— Nu – îmi place, la urma urmelor; nu vezi adunătura de mai târziu; şi pentru noi ar avea meritul – dacă ai veni atunci – că vom putea să te întâlnim mai des. Aşa că ie rog să revii —dacă nu e vorba de climă.

Ea păru puţin mai gravă.

— De ce să fie vorba?

— De ceea ce determină deplasările. Spuneai chiar înainte că pleci într-un loc anume.

— Într-un loc cu aer mai bun? îşi aminti ea. A, da, sigur că vreau să plec din Londra în august.

— Cred şi eu, aprobă el cu însufleţire. Deşi sunt bucuros că ai zăbovit destul pentru ca să te mai găsesc aici. Vino în orice caz, continuă el, încă o dată la noi.

— Ce vrei să spui prin „noi”? întrebă ea imediat.

îl făcu să se oprească o clipă – întrebarea conţinând, după câte îşi dădea el seama, o aluzie la alianţa dintre el şi Kate, pe care îşi propunea să n-o menţioneze mai mult decât o făcea gazda lui. Dar nu era o problemă grea.

— Vreau să spun, noi toţi, toată lumea care va fi gata să te înconjoare cu simpatie.

Aceasta o determină totuşi, în felul ei ciudat şi fermecător, să-l provoace din nou.

— De ce spui simpatie?

— Ei bine, este fără îndoială un cuvint palid. Ceea te vom simţi pentru dumneata va fi mult mai aproape de veneraţie.

— Cât vreţi de aproape! După care, în fine, avea să fie rostit şi numele lui Kate: Oamenii pentru care m-aş întoarce mai ales sunt oamenii pe care-i cunoşti. Aş face-o pentru doamna Lowder caro a fost minunat de bună cu mine.

— La fel a fost şi cu mine, zise Densher. Simt, adăugă apoi, deoarece ea nu spunea nimic, că i-am câştigat prietenia contrar aşteptărilor melc.

— Nici eu nu mă aşteptam – să fie până la urmă aşa. Dar astfel s-a întâmplat, zise Milly, şi cu Kate. Am să mă întorc şi pentru ea. Aş face orice, continuă ea, pentru Kate.

Privindu-l cu perspicacitate în vreme ce vorbea, ea ar fi putut o clipă să întindă o cursă eficace oricăror reminiscenţe de francheţe ideală care mai puteau să prindă putere şi să acţioneze în sufletul lui. Densher avea să-şi spună ulterior că ceva, în clipa aceea, atârnase pentru el de un fir de păr. „Oh, ştiu ce ar face oricine pentru Kate!”

— Atârnase de un fir de păr să-şi dea drumul gândului, dar simţi că îl opreşte un element şi mai puternic din conştiinţa sa. Dovada acestui adevăr sălăşluia chiar în tăcerea lui; rezistând impulsului de a izbucni, făcea într-adevăr ceva pentru Kate. Starea aceasta însă veni şi trecu destul de repede; încercă, în minutul următor, să risipească stânjeneala pe care aluzia i-ar fi putut-o crea lui Milly.

— Fireşte că ştiu cât de bune prietene sunteţi – şi fireşte că înţeleg, îşi îngădui să adauge, că o fiinţă atât de minunată merită oricât de mult devotament. Acesta e serviciul pe care o să ni-l facă tuturor – contribuţia ei.la întoarcerea dumitale…

— A, nici nu ştii, zise Milly, cât de neajutorată sunt fără ea.

A fost nevoie să se întrebe cât de mult putea să arate că ştie.

— O, ea este extrem de sigură pe sine.

— Este grozavă. Totuşi n-aş spune că mă intimidează.

Nu’— nu de asta e vorba. În orice caz n-o caracterizează, zâmbi el. Îşi aminti însă atunci că o cunoaştere prea bună a felului de a fi al lui Kate era tocmai ce nu trebuia să arate; şi încheie remarcând cu o bună intenţie care avea şi meritul să fie un adevăr: N-aş zice că o cunosc – că o cunosc cu adevărat.

— Ei, la drept vorbind, nici eu n-o cunosc! râse ea.

Cuvintele i-au produs, de îndată ce au fost rostite, un simţământ al responsabilităţii pentru propriile lui cuvinte; cu toate că, în tăcerea de un minut care urmă, avu timp să' admită că nici vorbele lui am conţineau, la urma urmelor, vreun element de falsitate. A fost de aceea ciudat că putea merge prea departe – dacă era într-advăr prea departe – fără a fi fals. Observaţia ar fi putut să i-o adreseze foarte bine chiar lui Kate. Şi înainte de a vorbi din nou şi înainte ca Milly să vorbească, avu timp să mai cugete Lncă – simţind că tocmai aici era punctul unde trebuia să se oprească brusc, dacă s-a hotărât într-adevăr să **nu** meargă mai departe. Parcă s-ar fi aflat în faţa unui obstacol – ajuns acolo din cauza ultimelor sale remarci; aşa încât depindea de el dacă să-l treacă sau nu, obstacolul acesta. Tăcerea, dacă s-ar fi prelungit doar încă o clipă, ar fi putut să-i creeze impresia că Milly aştepta să vadă ce va face el. Dar a fost întreruptă imediat de sunetul, destul de puternic pentru o după-amiază de august, al apropierii pe stradă a unor roţi grele de trăsură şi a unor cai dresaţi sa „meargă la pas”. Un zornăit, o zguduitură, o clămpăneală cu efect considerabil au fost urmate de o oprire la aşa hotelului, care la rându-i a fost însoţită de cambrări şi bătăi din copite, auzite mai slab.

— Ai. Un musafir, râse Densher, şi trebuie să fiecel puţin ambasador.

— E doar trăsura mea; aşa face – nu e minunat? — în fiecare zi. Dar în inocenţa sufletelor noastre, ni se pare, doamnei Stringham şi mie, foarte amuzant.

Milly se ridicase în picioare în vreme ce vorbea, ca să se asigure că aşa era; şi după câţiva paşi, se aflau împreună pe balcon, privind la trăsura care aştepta şi care oferea Intr-adevăr o privelişte grozavă.

— Este chiar aşa de caraghioasă?

Pentru Densher – în afară de masivitatea eiabsurdă – era doar plăcută la vedere, deşi pompoasă.

—” Mi se pare delicios de demodată. Dar de unde să ştiu? Eşti stăpână pe asemenea lucruri, eşti sub influenţa celei mai desăvârşite înţelepciuni. Şi apoi deţii o poziţie datorită căreia trăsura dumitale – ei bine, în ochii Londrei, ocupă şi ea un loc.

Dar Milly se pregătea să plece, şi el nu trebuia să-i stea în cale. În următorul minut ea îi spuse mai întâi că nu voia să plece, pentru ca el să-şi poată prelungi şederea; în al doilea rând, zise că ar merge cu plăcere dacă el ar vrea să facă o plimbare – că de fa.pt există întotdeauna câte ceva de

făcut, că astăzi trebuiau rezolvate mai multe lucruri, şi că „pe scurt, de aceea comandase trăsura atât de devreme.

în timp ce ea îi spunea toate acestea, îşi dădură seama că intrase cineva şi, întorcându-se, îl găsiră pe slujitorul lui Milly care anunţa trăsura, declarându-se gata s-o însoţească. Aceasta păru să rezolve situaţia – pe temeiul reacţiei binevenite a lui Densher. Dar reacţia binevenită a lui Densher în tir zi a să apară şi procesul care se petrecea în fiinţa lui opera acum cu extremă intensitate. Sistemul lui de a nu se opri din drum, de a nu rupe brusc o relaţie il azvârlise, simţea el, în situaţia în care se aflau de fapt; şi acum, mai mult ca oricând, trebuia să facă ori una ori alta. Aştepta de câteva clipe, care probabil i se părură mai lungi decât erau în realitate; aceasta, deoarece se observa cu nelinişte aşteptând. Nu putea continua astfel la infinit; şi fiindcă trebuia să hotărască într-un fel, deveni imediat conştient că se hotărâse într-un anumit fel. Dacă se lăsase dus de curent, acesta se făcu simţit acum printr-o izbire violentă de un obiect dur din şuvoiul de apă.

— A, da; am să te însoţesc cu plăcere. E o idee minunată.

Ea nu arătă în niciun fel că ar fi mulţumită – întoarse capul într-altă parte; îi zise doar slujitorului: „Peste zece minute”; iar apoi către musafir, în vreme ce omul ieşea:

— Vom merge undeva – mă bucur. Dar trebuie să-ţi cer timp – cât de puţin posibil – ca să mă gătesc. Căută prin odaie vreun obiect pentru ca el să-şi treacă timpul, să-l reţină. Sunt cărţi pe aici şi diverse alte lucruri

— O mulţime; şi eu mă îmbrac foarte repede.

El îi întâlni privirile numai când se îndepărtă, şi i se păru drăgălaşă şi înduioşătoare.

De ce mai ales înduioşătoare în acea clipă, n-ar fi putut desigur să spună; faptul avea legătură, se contopea cu impresia că ea dorea să fie îndatoritoare. Era limpede că ea dorise aceasta într-atâta încât îl făcu pur şi simplu şi pe el, din politeţe, să dorească să fie îndatoritor faţă de ea; ceea ce şi făcu acum, trecând peste obstacolul acela decisiv, îl. Trecuse când-uşa se închise în urma ei şi rămase singur. Rămase singur încă trei minute – să se gândească la câteva mici probleme foarte vii pentru el. Una dintre ek era fenomenul – tipic american, ar îi zis – al spontaneităţii extreme a lui Milly. Se gândi o clipă că îşi căuta refugiu – un refugiu pentru a scăpa de o altă problemă – în contemplarea aproape exclusivă a acestei spontaneităţi. Dar asta nu-l ducea nicăieri nici măcar la o generalizare temeinică asupra tinerelor fete americane. Fusese spontană când i-a cerut să se plimbe cu

trăsura, numai ei doi – fiindcă nu pomenise de însoţitoarea ei; dar nu i se păru, la urma urmelor, mai îndrăzneaţă propunând aceasta decât i s-ar fi părut, de pildă, Kate, care nu era americancă, nepropunând. Dar Kate ar fi făcut-o cu siguranţă, deşi nu era deloc, în acelaşi sens ca Milly, spontană. Şi apoi Kate făcuse şi ea asta – sau ceva foarte asemănător. De altfel, era logodit cu Kate – chiar dacă faptul că în ochii lumii nu era logodit făcea ca problema comportării în public să se pună altfel. Din toate punctele de vedere, – relaţia dintre Kate şi libertate, dintre libertate şi Kate, era diferită de orice relaţie pe care ar fi putut-o asocia, în orice privinţă, cu fata care tocmai se dusese să se gătească şi apoi să-şi consacre timpul – lui. Nu-şi dăduse seama de aceasta, până acum şi începu să se plimbe prin încăpere, în vreme ce se gândea, fără să se atingă de vreuna din cărţile care-i stăteau la dispoziţie. Milly era emancipată, cum s-ar spune, însă nu îndrăzneaţă; în vreme ce Kate era retrogradă – retrogradă încă, prin comparaţie, ca tânăra englezoaică – şi totuşi în mare măsură emancipată. Dar – cu toate că aceasta nu lămurea problema – Kate era, fireşte, cu doi sau trei ani mai mare decât Milly; ceea ce la vârsta lor conta destul de mult.

Făcând asemenea distincţii abile, Densher continua să se plimbe alene prin cameră; totuşi, fără să-şi înăbuşe mult timp simţământul că trecuse de greu. Răspunsul său fusese atât de hotărâtor, încât simţi că a pierdut chiar şi opţiunea de a profita de absenţa lui Milly pentru a face cale întoarsă. Dacă în urmă cu cinci minute ar fi putut, cum s-ar zice, să spele putina, acum nu mai putea s-o facă; nu putea decât să aştepte şi să-şi simtă conştiinţa încărcată. Destul de curând însă frământării lui i s-a pus capăt din afară: peste câteva minute se întoarse servitorul domni şoarei Theale, conducând o vizitatoare pe care ojntiinise evident la capătul scărilor şi pe care, deschizând uşa cu putere, o anunţă cu glas tare: domnişoara Kate Croy. Venind în urma lui, Kate se opri. Brusc când dădu cu ochii de Densher – dar după o clipă tânărul nostru văzu că o făcuse din amuzament dezinvolt, nu din cauza mirării şi încă şi mai puţin din jenă. Densher dădu explicaţii numaidecât – domnişoara Theale s-a dus să se pregătească de plimbare cu trăsura – după care servitorul dispăru.,

— Şi mergi cu ea? întrebă Kate.

— Da – cu aprobarea ta; de care, îţi dai seama că am fost sigur.

— Oh, râse ea, aprobarea mea e deplină!

Era extrem de consecventă şi de mărinimoasă.

— Vreau să zic, bineînţeles, urmă el – căci era vizibil afectat de voioşia ei –, la instigarea ta atât de însufleţită.

Ea privi prin odaie – parcă ar fi căutat semne ale duratei, ale caracterului vizitei lui, un ajutor de moment pentru a lua o hotărâre.

— N-ai decât să-i zici instigare, zise, bucurându-se parcă de succesul îndemnului pe care i-l adresase; şi făcu iarăşi o glumă referitoare la această impresie directă: Va să zică aşa? Ştii că mă gândesc să nu mai aştept?

— Să n-o vezi – după ce ai venit?

— Ei, dacă eşti tu aici…! Am venit să aflu vesti pro ea, dar probabil că se simte bine. Dacă-i aşa…

Dar el îi zise fără înconjur:

— Eu de unde să ştiu? Şi simţind nevoia să în/ai spună ceva, adăugă: Nu eu sunt răspunzător pentru ea, dragă. Mi se pare că tu eşti.

I se păru că ea lua în derâdere o chestiune oare lui îi pricinuia mustrări ele cuget; aşa încât nu se putea să aibă amândoi dreptate. Ori ea era prea nepăsătoare, ori el fustee prea îngrijorat. Nu voia, în orice caz, să se simtă un nerod:

— Nu fac nimic – şi nu voi face, te asigur, nimic altceva decât ce mi se spune.

Se priviră cu oarecare intensitate ca urmare a tonului foarte apăsat cu care vorbise; şi înţeles de la ea în clipa următoare că n-avea rost să se zbuciume.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Kate cu interes, în loc de orice alt răspuns. Nu se simte mai bine – dacă e în stare să te primească?

— M-a asigurat că e perfect sănătoasă.

Interesul lui Kate se înteţi.

— Ştiam, După care adăugă: Nu din cauză de boală o fi rămas acasă aseară.

— Atunci de ce?

— Ei bine – fiindcă a fost nervoasă.

— Nervoasă, de ce?

— A, ştii tu! Vorbise cu o nuanţă de nerăbdare, zâmbind totuşi în clipa următoare: Ţi-am spus doar.

El o privi pesntru a regăsi pe faţa ei ceea ce îi spusese; apoi se pare că ceea ce văzu acolo îl îndemnă să întrebe:

— Ce i-ai spus ei?

Kate îi zâmbi rezervată şi parcă şi-au amintit atunci unde se aflau, că puteau să fie surprinşi în timp ce vorbeau eu glas scăzut şi forţau astfel nota,

depăşind limitele buneicuviinţe. Odaia lui Milly era probabil la doi paşi, şi totuşi ei spuneau atâtea lucruri…! O clipă, cu toate acestea, conţin uară pe acelaşi ton.

— Întreab-o pe ea, dacă vrei; eşti liber – îţi va spune. Procedează cum crezi că e mai bine; nu-ţi bate capul cu ceea ce îţi închipui că i-aş fi spus sau nu i-aş fi spus. Suntem prietene. Aşa că asta e.

— Văd şi eu că asta e, răspunse el. Dacă vrei să spui că nit trebuie să mă intereseze decât faptul că ea crede în tine, ai desigur dreptate, fiindcă într-adevăr crede în tine.

— Atunci ia exemplu de la ea.

— O face de fapt pentru tine, continuă Densher. Mă scoate la plimbare de dragul tău.

— Atunci, zise Kate cu seninătatea ei domoală, poţi s-o faci şi tu puţin de dragul ei. Nu mi-e teamă. Şi apoi zâmbi.

Et rămase în faţa ei o clipă, examinându-i din nou chipul, impresionat iarăşi, după cum mai fusese de atâtea ori, de ceea ce vedea pe acest chip şi de întreaga ei persoană şi prezenţă, simţământ pe care, spre uşurarea lui, nu trebuia să-l transpună în cuvinte. Când erai copleşit de asemenea impresii, cuvintele nu mai contau.

— Nu iac nimic pentru **nimeni** în lumea asta decât pentru tine. Dar pentru tine **am să** fac orice.

— Bine, bine, zise Kate. Aşa te iubesc.

El aşteptă iarăşi o clipă.

— Atunci juri?

— Să jur? Ce să jur?

— Că mă iubeşti într-adevăr. Căci numai din **cauza asta, ştii, te las să faci – ei bine, Dumnezeu ştie ce, din mine.**

Auzind acestea, ea schiţă, privind cu uimire, un gest deznădăjduit, a cărui semnificaţie o lămuri însă numaîdecât:

— Dacă n-ai încredere în mine, la urma urmelor n-ar fi mai bine să termini înainte de **a** merge **mai** departe?

— Să termin cu tine?

— Să termini cu Milly. Acum ai putea să pleci, **zise ea, iar eu am să stau să-i explic.**

El rămase pe gânduri – de parcă nu s-ar fi aşteptat **la una ca asta.**

— Ce ai de gând să-i spui?

— Că îţi dai seama că n-o **poţi suferi** şi **că** nu-mi **rămâne altceva decât să încerc să te tolerez.**

El reflectă.

— Cât de mult mă vorbeşti de rău în **faţa ei?**

— Atât cât trebuie. Atât cât vezi din atitudinea ei.

— Nu mi se pare că ar trebui să iau seama la atitudinea ei, spuse el după ce se gândi puţin.

— Bine, atunci, cum doreşti. Am să rămân şi o să fac tot ce pot pentru tine.

înţelese că era sinceră, că-i oferea într-adevăr o şansă; şi aceasta limpezea de la sine lucrurile. Simţământul că mersese prea departe îi reveni, nu însă însoţit de remuşeări, ci de întrezărirea unei scăpări; iar acum aprecia nu consecinţa faptelor pe care le săvârşise, ci posibilităţile oferite de Kate.

— N-are să se convingă – negăsindu-mă aici – că este ceva între noi?

Kate Stătu pe gânduri.

— Oh, nu ştiu. Are s-o tulbure, bineînţeles, mult. Dar nu trebuie să-ţi faci inimă rea. N-are să moară din asta,

— Vrei să spui că va muri? întrebă Densher numai – decât.

Nu mă întreba din moment ce nu crezi ce spun. Pui prea multe condiţii.

Vorbise cu un fel de plictis raţional, care făcea ca lipsa de docilitate, neputinţa lui de a-i face pe plac să pară ieftine şi urâte; astfel că, deodată, el se gândi la deficienţa lui în privinţa lucrurilor pe care un am de gust, astfel atras, astfel angrenat, ar fi vrut să fie sigur că le putea dovedi: imaginaţie, tact, chiar şi umor. Împrejurarea este fără îndoială ciudată, dar nu e mai puţin adevărat că ideea care îl absorbea cel mai mult în această situaţie era: „Dar dacă voi începe s-o plictisesc pe fiinţa asta?” Şi peste câteva secunde dădu glas gândului:

Dacă juri din nou că mă iubeşti!

Ea privi primprejur, la uşă şi fereastră, de parcă i-ar fi cerut mai mult decât spunea.

— Aici? Nu există nimic între noi aici, zâmbi Kate.

— Serios?

Zâmbetul îi lămuri ceva şi veni la ea implorator, cu mâinile întinse, pe care ea i le apucă numaidecât, de parcă ar fi vrut să-l oprească dar şi să-l păstreze. Însă păstrându-l în această atitudine o clipă, îl opri cu adevărat; îl ţinu astfel destul de mult, în vreme ce, ochi în ochi, aşteptară în tăcere ca el

să-şi revină şi să fie din nou prudent. El se aprinse la faţă amintindu-şi unde se aflau, şi tocmai asta îi conferi lui Kate una din obişnuitele-i victorii, care pe dată şi prinse contur. În clipa când el îi lăsă mâinile, parcă le apucă pe ale lui Milly. Cu Milly, în orice caz, nu terminase.

— Am să fac tot oe doreşti, declară el, parcă pentru a confirma acceptarea condiţiei lui, pe care până la urmă o obţinu de la ea – declaraţie pe baza căreia Kate, revenind la prima ei idee, acţionă prompt.

— Dacă eşti într-adevăr atât de bun, plec. O să-i spui că, deoarece te-am găsit la ea, n-am vrut să aştept. Spune-i asta,” ca de la tine. Va înţelege.

Ajunse la uşă – hotărârea ei era neclintită; dar înainte ca ea să-l părăsească, el avu încă o îndoială.

— Ştii, nu văd cum poate ea să înţeleagă destul, fără ca să înţeleagă prea mult.

— Nu e nevoie să ştii.

îi mai trebuia o ultimă indicaţie.

Cartea a şaptea

— Să acţionez pur şi simplu orbeşte?

— Trebuie pur şi simplu să fii amabil cu ea.

— Şi să las restul pe seama ta?

— Să laşi restul pe seama ei, zise Kate şi dispăru.

Ajunseseră deci la aceeaşi situaţie ca şi altădată. Milly, la trei minute după ce plecase Kate, reveni gătită ca întotdeauna – cu pălăria ei mare, neagră, conformându-se atât de puţin modei, în veşmintele ei frumoase, tot negre, cti eşarfa ce-i înfăşură gâtul, care i se păru lui Densher formată dintr-un număr infinit de yarzi de nepreţuită dantelă şi care, cu faldurile reţinute de şiruri grele de perle, îi atârna până la picioare, ca patrafirul unei pre’otese. Îi vorbi pe dată despre vizita şi fuga prietenei lor.

— N-a ştiut că o să mă găsească aici, spuse el – şi o spuse fără greutate; trecuse hopul, încât nu mai conia un cuvânt mai mult sau mai puţin.

Ea socoti explicaţia suficientă; trecu peste ceea ce ar îi putut să fie penibil.

— Îmi pare rău – dar, fireşte, pe ea o văd adesea.

El simţi că distincţia era în favoarea lui şi că o justifica pe Kate. Acesta era tonul lui Milly când problema rămăsese pe seama ei. Ei bine, de acum înainte va rămâne cu totul pe seama ei.

Aripile porumbiţei

Când Kate şi Densher au lăsat-o în compania doamnei Stringham, după ce i-a întâlnit împreună şi i-a adus la masă, Milly a trăit în faţa însoţitoarei ei una din clipele în care luptătorul avertizat, nerăbdător să poarte bătălia vieţii, ca şi cum ar vrea să se asigure încă o dată că poartă sabia la şold, duce mâna direct spre locul undş-şi are curajul sediul. Ea şi-o puse cu hotărâre la inimă, şi cele două femei rămaseră uitându-se una la alta cu o expresie ciudată. Susan Shepherd primise vizita celebrului doctor, ceea ce fusese pentru ea, desigur, un fapt însemnat; dar Milly menţinuse de atunci cu încăpăţânare pretextul invitaţiei prietenilor, ca o barieră în faţa comunicării şi a destăinuirii, după cum singură recunoştea.

— Ai fost atât de drăguţă. Deşi eşti mult prea preocupată, te-ai purtat minunat cu ei. Nu este Kate de-a dreptul încântătoare când vrea să fie?

Expresia sărmanei Susie, luptându-se la începui ca într-un spasm intens, ascuţit, cu diverse primejdii, acum nu mai putea să fie stăpânită. Doamna Stringham trebui să facă un efort pentru a atinge un punct, în spaţiu, deja atât de îndepărtat.

— Domnişoara Croy? A, este plăcută şi deşteaptă. Ea ştia, adăugă doamna Stringham. Ştia.

Milly îşi încordă puterile – simţind însă în clipele acelea mai ales o mare compasiune pentru însoţitoarea ei. Îşi dădu seama că se lupta – se lupta cu toată firea ei ca să nu-şi trădeze mila, ceea ce din cauza firii lui Susan nu putea să fie decât un chin. Milly înţelese din această luptă cât de mare era mila şi cum suferinţa sălăşluia atât îţi sufletul cât şi în conştiinţa doamnei Stringham. Minunat şi de necrezut a fost însă că această impresie îi dădu curaj tinerei fete. Întrebându-se mâhnită cât de stingherite se vor regăsi, odată ce bariera dintre ele va dispare, simţi cu o uşurare care era aproape bucurie că întrebării i se şi răspunsese. Motivul, inevitabilul motiv, era că îi va fi milă de Susie care, după câte se vedea, fusese condamnată, intr-un mod mult mai neplăcut, să-i fie milă de ea. Mila doamnei Stringham o va îndurera pe doamna Stringham; dar cum putea mila ei să doară vreodată? Biata fată avu numaidecât cinci minute de exaltare, **în** care schimbă rolurile cu o mişcare a **mâinii,** cu un gest de o energie ce stâmi aproape o adiere **în** aer.

— Kate ştia, întrebă ea, că mintea îţi era absorbită de Sir Luke Strett?

— N-a pomenit nimic, dar era drăguţă şi binevoitoare; parcă ar fi vrut să mă ajute să ies din încurcătură. Dându-şi seama. Ce spusese, buna doamnă suspină aproape tragic şi făcu ochii mari spre Milly, cu un curaj prefăcut.

Vreau să spun că şi-a dat seama că eram preocupată de ceva. Când spun că ştia, mă gândesc că e o persoană care intuieşte, şi strâmbătura ei, în timp ce spunea asta, era în felul ei eroică. Dar ea nu contează, Milly.

Fata simţi că putea acum să înfrunte orişice.

— Nimeni nu contează, Susie – nimeni. Ceea ce însă următoarele cuvinte au contrazis: Mi-a luat-o în nume de rău că n-am fost aici? Nu tocmai asta voia şi el – să lămurească lucrurile mult mai simplu cu dumneata?

— N-am „lămurit” nimic, Milly, răspunse doamna Stringham cu voce tremurătoare.

— . Nu-i aşa că i-ai plăcut mult, continuă Milly, şi nu te-a socotit cea mai fermecătoare persoană pe care i-aş fi putut-o indica să-i vorbească despre mine? Nu v-aţi înţeles de minune şi nu v-aţi îndrăgostit unul de celălalt, aşa încât va fi un mare avantaj să mă aveţi ca pretext pentru întâlniri? Mult bine, văd eu, o să ai de pe urma mea!

— Copila mea, copila mea! murmură doamna Stringhamr implorator, dovedind însă că îi era teamă chiar şi de efectul unei dezaprobări.

— Nu e un **om** bun şi minunat? Şi nu e, indiferent ce ar spune, o cunoştinţă încântătoare? Sunteţi tocmai oamenii potriviţi pentru mine – îmi dau seama acum; **şi** ştii ce trebuie să faceţi? Iar apoi, deoarece încercând să *hv* reţină privea şi acum înmărmurită, Milly zise: Să **fiţi**. Daturi de mine până La capăt. În orice fel doriţi. Găsiţi **voi** calea. În ce mă priveşte, am să mă port şi eu minunat şi vom fi – toţi trei şi împreună cu alţii poate, ah, indiferent câţi, cu oricine doreşti – un grup straşnic! Are să vă fie uşor de tot cu mine, ca şi cum aţi purta o pană.

Susie răspunse printr-o tăcere atât de îndelunga. Încât tinerei noastre i se păru – şi de-abia se abţinu să nu remarce – că judeca ideile ei ca făcând „parte din boală”. Aceasta o ajută pe Milly să fie, după cum îşi zise ea, hotărâtă şi înţeleaptă.

— El este, în orice caz, teribil de interesant, ce zici? Cu atât mai bine. Cel puţit n-am nimerit – aşa cum s-ar fi putut, având în vedere că ne-am cam repezit – peste o persoană anostă.

— Interesant, scumpa mea? întrebă doamna Stringham, simţind că mai prinde puţină putere. Nu ştiu dacă e interesant sau nu; dar ştiu, draga mea, continuă cu vocea tremurândă, că n-ai fi putut găsi pe cineva care să se intereseze mai mult de dumneata.

— Desigur – aşa cum spui. Ca toată lumea.

— Nu, iubita mea, nu ca toată lumea. Mult mai profund şi mai inteligent.

— Aha, asta el râse Milly. Aşa te vreau, Susie. Aşa că, sus inima, draga mea! Să vezi ce bine o să ne simţim în societatea lui! Nu-ţi face griji.

— Nu-mi fac griji, şi pe faţa sărmanei Susie se imprimă sublimul minciunii ei.

Adine mişcată, prietena ei s-a apropiat de ea şi a fost primită cu o îmbrăţişare exprimând lucruri ce depăşeau vorbele. Se strângeau în braţe una pe cealaltă, de parcă ar fi încercat să se consoleze pentru mâhnirea lor fără nume, mâhnirea doamnei Stringham de a cunoaşte chinul neputincios, mâhnirea lui Milly că trebuia în asemenea momente să se gândească la ea. Curajul lui Milly era nemărginit, iar dificultatea prietenei ei consta în imposibilitatea de a-l dezminţi fără a-l pune la încercare mai mult decât permiteau duioşia şi neclaritatea situaţiei. De fapt singurul lucru care s-a adeverit a fost că puteau să se agaţe astfel una de alta – exceptând poate, după cum am arătat, că jurământul de a ocroti şi sprijini venea doar din partea tinerei fete.

— Nu te întreb, zise ea imediat, ce ţi-a spus confidenţial, nici oe ţi-a spus să-mi spui, nici cum a interpretat faptul că l-am lăsat doar cu dumneata, nici ce aţi discutat despre mine în vreo privinţă. Nu pentru ca să te pot iscodi am avut grijă să vă întâlniţi nestânjeniţi – fiindcă există lucruri pe care nu vreau să le ştiu.' Am să-l tot văd şi o să ştiu mai mult decât e nevoie. Tot ceea ce vreau cu adevărat este să fii alături de mine până la capăt conform dorinţei lui, oricare ar fi ea; pe care este suficient – în scopul acesta – s-o cunoşti, el urmând astfel să-ţi arate calea. O să-ţi creez o situaţie plăcută – asta intenţionez; o să te fac să continui în rolul acesta în aşa fel, încât jumătate din vreme n-ai să ştii că o faci. Nu trebuie decât să te laşi în grija mea. Asta e tot. Va să zică, ne-am înţeles. Ne susţinem una pe alta şi poţi să fii sigură că n-am să mă prăbuşesc. Şi deoarece nu mai trebuie să te temi nici măcar de o adiere, cum ai putea să te simţi mai liniştită decât aşa?

— El mi-a spus că pot să te ajut – bineînţeles că mi-a spus asta, susţinu Susie cu însufleţire. De ce să n-o fi spus şi pentru ce altceva am venit cu dumneata? Dar nu mi-a spus nimic rău – nimic, nimic, nimic, protestă din inimă sărmana doamnă. Doar că trebuie să faci ce doreşti şi cum îţi spune el – ceea ce înseamnă să faci pur şi simplu ce-ţi place.

— Trebuie să rămân în apropierea lui. Din când în când va trebui să merg la el. Dar asta înseamnă să fac ce vreau eu. Norocul este, zâmbi Milly, că-mi place să-i fac câte-o vizită.

Doamna Stringham era de acord; se cramponă de acea interpretare a situaţiei lor care părea să ofere cele mai multe şanse de reuşită.

— Un lucru o să fie minunat şi sunt sigură că este exact faptul la care se aşteaptă el din partea mea: să te ajut să faci ce-ţi place.

— Şi puţin, nu-i aşa, râse Milly, să mă scuteşti şi de consecinţe? Bineînţeels, adăugă ea, că pe primul plan vor
i i lucrurile care-mi fac plăcere.

— A, cred că vei găsi câteva, zise doamna Stringham mai cu inimă. Cred că există într-adevăr une.'le – ca de pildă acesta. Vreau să spun, explică ea, prietenia care s-a creat. Între mine şi el

— Fiindcă am vrut, reflectă Milly, ca dumneata să fii liniştită în privinţa lui, iar el să fie la fel în privinţa dumitale? Da – şi mă bucur de asta.

— Despre care din ei vorbeşti? întrebă Susan Stringham, părând că se pierde într-o uşoară confuzie.

Milly se miră o clipă – apoi pricepu.

— Nu de domnul Densher. După care păru amuzată: Deşi, dacă poţi să fii liniştită şi în privinţa domnului Densher, cu atât mai bine.

— A, te-ai gândit la Sir Luke Strett? Fireşte că e un om ales. Ştii, continuă Susie, de cine îmi aminteşte? De celebritatea noastră – de doctorul Buttrick din Boston.

Milly recunoscu meritele doctorului Buttrick din Boston, dar îl alungă din gând după o pauză cuvenită:

— Ce crezi acum, după ce l-ai văzut, de domnul Densher?

Doar după o oarecare chibzuinţă, cu ochii aţintiţi asupra prietenei sale, dădu Susie răspunsul:

— Cred că e un bărbat frumos.

Milly îi surâse, deşi avea puţin aerul unei profesoare faţă de eleva ei.

— Ei bine, cred că de data asta ajunge. Am făcut întradevăr, continuă ea, ce am vrut.

— Atunci, asta-i tot ce vrem şi noi. Vezi că sunt o sumedenie de lucruri.

Milly scutură din cap când o auzi spunând „sumedenie".

— Cel mai bine e să nu ştii – asta le include pe toate.

Eu nu ştiu – nu ştiu. Nu ştiu nimic – decât că eşti alături de mine. Reţine asta, te rog. N-am să uit nimic, la rândul meu, din ceea ce te priveşte. Aşa că e foarte bine.

Vorbele acestea îşi atinseră scopul şi o mai însufleţiră.pe Susie care, fără să-şi dea seama, o luă pe coarda încurajatoare:

— Cu siguranţă că e foarte bine. Ar trebui să înţelegi că el nu vede niciun motiv.

— Pentru care să nu mă bucur de o viaţă lungă şi v frumoasă? Milly aborda făţiş problema, parcă din dorinţa de a pricepe cum stau lucrurile şi pentru a reflecta o clipă. Dor hotărî intr-alt fel: Oh, fireşte, asta o ştiu şi eu – vorbise de parcă afirmaţia doamnei Stringham era fără însemnătate.

Doamna Stringham încercă s-o dezvolte:

— Vreau să zic că nu mi-a spus niciun lucru pe care să ţi-l fi ascuns.

— Zău? În locul lui aş fi spus. (Poate că era dezamăgită, dar se arătă voioasă ca de obicei.) El îmi spune să *trăiesc*… — şi, în chip ciudat, ea lăsă cuvântul în suspensie.

Susie rămase nedumerită.

— Ce altceva doreşti?

— Draga mea, zise fata numaidecât, nu „doresc’4, după cum te-am asigurat, nimic. Totuşi, adăugă ea, trăiesc. A, da, trăiesc într-adevăr.

Vorbele acestea le-au adus din nou faa în faţă, şi doamna Stringham spuse cu tărie:

— Şi eu trăiesc, ai să vezi! — şi din spusele acestea se vedea că îşi recăpătase cumpătul.

Totuşi înţelepciunea – înţelegând prin aceasta atât cât îşi dăduse ea seama – i-a dictat să nu spună mai mult. Ea ajunsese cu ajutorul lui Milly să stăpânească într-o oarecare măsură situaţia; în cele zece minute de discuţie devenise de fapt conştientă că se gândea la o idee nouă. Era de fapt o idee veche cu o valoare nouă: începuse în orice caz în timpul ultimei ore să sclipească, deşi la început slab, lămurind un aspect particular. Se întâmplase astfel, deoarece dimineaţă întunericul se lăsase atât de brusc – o umbră a nopţii, destul de întunecată pentru a da la iveală strălucirea unei stele. Tenebrele puteau să mai persiste, dar cerul se limpezise într-o oarecare măsură; iar steaua lui Susan Shepherd, de acum înainte, va continua să licărească pentru ea. Era acum, după discuţia cu Milly, singura seânteie ce mai rămăsese pe cer. Ea recunoscu, în vreme ce o privea, că de fapt fusese aşezată acolo de vizita lui Sir Luke Strett şi că impresiile ce au urmat imediat n-au făcut decât s-o ţintuiască în acel loc. Reapariţia lui Milly, cu domnul Densher în urma ei – sau, foarte ciudat, poate în urma domnişoarei Croy, domnişoara Croy urmând-o pe Milly – contribuise la acest efect, deşi Susie îşi dădu seama de aceasta doar după ce tenebrele mai dense se risipiră. Tenebrele domniră în ceasul vizitei prietenilor, împrăştiindu-sfe

uşor în timp ce într-una din odăi avansurile remarcabile pe care i le făcea Kate Croy dădeau o anume intensitate faptului că Milly şi tânărul domn erau împreună în cealaltă. N-a dobândit pe dată întreaga intensitate, deoarece sărmana doamnă era încă împresurată de umbre, de umbrele pe care le lăsase în urmă-i celebrul şi mărinimosul doctor.

Adânca semnificaţie pe care împrejurarea în cauză putea într-adevăr s-o aibă pentru o minte informată ni s-ar fi dezvăluit suficient, fără îndoială, – împreună cu alte lucruri ce ne interesează – în două sau trei din acele conversaţii confidenţiale cu doamna Lowder pe care ea şi le permitea acum. Nu fusese încă niciodată atât de bucuroasă că se în credea în vechea ei prietenă; fiindcă dacă n-ar fi existat în situaţia aceasta o persoană în care să aibă încredere, s-ar fi poticnit cu siguranţă în drum. Discreţia nu mai consta în tăcere; tăcerea era dură şi densă; în vreme ce înţelepciunea trebuia să pâlpâie, oricât de şovăitoare, până ajungea să se concentreze într-un punct luminos.

Ea porni spre Lancaster Gate în dimineaţa de după convorbirea amintită; şi acolo, în sanctuarul lui Maud Manningham, îşi descărcă sufletul vorbind despre sine. De mult se obişnuise să-şi descarce periodic sufletul – intervalele depinzând, bineînţeles, mult de ocaziile de a-şi verifica meritul, ocazii care i se iveau în cale prin legi în afara voinţei ei. Pe scurt, nu se dădea în lături să-şi judece cu severitatea cuvenită comportamentul, făcând-o întotdeauna cu toată tăria. Acum însă nimic, după cum avea ea impresia, nu-i mai rămăsese de relatat; era prea cufundată în abisuri şi fatalităţi. Pentru a vorbi despre sine, avea nevoie de o altă persoană, şi primul lucru pe care i-l spuse prietenei ei a fost să aibă bunătatea s-o lase să plângă. Nu putea să plângă în preajma lui Milly, la hotel, de unde plecase tocmai în acest scop; dar plânsul o podidi din fericire de îndată ce avu ocazia. La început plânse şi iar plânse – se limită, la atât; era deocamdată cea mai sinceră exprimare a motivului pentru care venise. Doamna

Lowder, de altfel în mod inteligent, consideră faptul ca atare, deşi mai scria câte un rând, două, după cum îi şi spuse, în vreme ce Susie şedea lângă masa ei. Rezistă lacrimilor, iar răbdarea ei satisfaci! rugămintea deosebit de vie a musafirei:

— N-am să mai fiu niciodată în stare, ştii, să plâng

— Cel puţin niciodată alături de ea; astfel că trebuie să-mi dau drumul când pot. Chiar dacă ea plânge, eu nu trebuie să mă trădez; fiindcă ce

altceva ar fi decât o mărturisire a disperării? Nu de aceea sunt cu ea – sunt cu ea pentru ca să mă port sublim. Şi apoi nici Milly nu plânge.

— Sper din suflet, zise doamna Lowder, să nu aibă ocazia.

— Nu va plânge. Chiar dacă va avea ocazia. N-are să verse o lacrimă. Există ceva care o opreşte.

— A! exclamă doamna Lowder.

— Da, mândria, explică doamna Stringham, în ciuda îndoielii prietenei ei, şi cu aceasta comunicarea ei căpătă o formă substanţială.

Nu mândria fusese aceea, îi dădu să înţeleagă Maud Manningham, care o oprise pe ea să plângă când alte lucruri o îndemnau s-o facă; căci în asemenea clipe, aceleaşi lucruri determinau afaceri, aranjamente, corespondenţă. Făceau să sune soneriile, să circule şervitorii, să se ia hotărâri.

— Aş putea să plâng şi acum, zise ea, dacă n-aş scrie scrisori, vorbe cu totul lipsite de asprime faţă de neliniştita ei prietenă, pentru care îşi întrerupse doar atât cât era strict necesar îndeletnicirea ei.

N-o întrerupse mai mult decât ar fi întrerupt pe acordorul de piane. Acest fapt îi dădu răgaz sărmanei Susie; când doamna Lowder, pentru a salva aparenţele şi a prinde poşta, întâlni la uşă valetul chemat prin apăsarea unui buton ca să ia epistolele adresate şi timbrate, datele situaţiei îi erau oarecum la îndemână. Dar nu avu nevoie decât de două sau trei, dată fiind importanţa lor, pentru ca să pună temelia evenimentului celui mare – convorbirea doamnei Stringham din ziua precedentă cu Sir Luke, care ţinuse s-o vadă în legătură cu Milly.

— A fost chiar dorinţa lui?

— Cred că a fost bucuros. Cu siguranţă că a fost. A stat un sfert de oră. Mi-am dat seama că pentru el a **fost** mult. Îl preocupă, zise doamna Stringham.

— Cazul ei, vrei să zici?

— Spune că nu este un caz.

— Atunci, ce este?

— Cel puţin nu este vorba, explică doamna Stringham, de ceea ce credea ea – sau, în orice caz, a crezut că s-ar putea să fie – când, fără ştirea mea, s-a dus să-l consulte. S-a dus fiindcă era ceva de care se temea şi el a examinat-o conştiincios – s-a convins. Ea greşeşte – n-are ceea ce credea.

— Şi ce credea? se interesă doamna Lowder.

— El nu mi-a spus.

— Şi nu l-ai întrebat?
— Nu l-am întrebat nimic, zise biata Susie. Am luat doar ce mi-a oferit el. Nu mi-a oferit mai mult decât era necesar – e un om minunat, continuă ea. Îl preocupă, cu adevărat, slavă Domnului!
— Probabil că l-ai preocupat tu, scumpa mea, observă Maud Manningham cu amabilitate.'
Vizitatoarea îi răspunse cu candoare:
— Da, draga mea, cred că îl preocup, într-adevăr. Adică, îşi dă seama că pot să-i fiu de folos.
Doamna Lowder pricepu corect.
— De folos în ceea ce o priveşte pe ea.
— Da. Pot să-l ajut în absolut orice vrea sau trebuie să facă. Poate să se folosească de mine până la capăt şi asta, în orice caz, îi convine. Spune că cel mai însemnat lucru pentru ea era să fie fericită.
— Cu siguranţă că e cel mai însemnat lucru pentru toată lumea. Dar atunci, întrebă mărinimos doamna Lowder, de ce să ne prăpădim cu plânsul?
— Numai că, se tângui biata Susie, totul e atât de ciudat şi ne depăşeşte complet. Vreau să spun, dacă nu poate să fie fericită.
— Trebuie să fie. (Doamna Lowder nu cunoştea imposibilul) Va fi cu siguranţă.
— În fine, dacă ne dai o mână de ajutor. El crede că noi o putem ajuta.
Doamna Lowder se gândi o clipă, în felul ei temeinic, la ceea ce credea Sir Luke Street. Se lăsă pe spate, rezerrundn-se de spetează, aidoma unei pitoreşti matroane cu ceroei la o tarabă în piaţă, în vreme ce prietena din faţa ei dădea glas problemelor, azvârlea componentele cazului, tuia câte una, în poala ei largă.
— Dar numai de aceea a venit la tine – ca să-ţi spună că ea trebuie să fie fericită? — Că trebuie să i se făurească fericirea – tocmai aici e problema. Părea să fie de ajuns, după cum îmi spunea, continuă doamna Stringham; după părerea lui, este o chestiune importantă şi cu totul posibilă:
— A, dacă o face el posibilă!
— Vreau să spun că face din ea o problemă deosebită. Mi-a dat-o în seamă, adică mi-a arătat rolul ce-mi revine mie. Restul îi aparţine lui.
— Şi care e restul? întrebă doamna Lowder.
— Nu ştiu. E treaba lui. Are de gând să n-o scape din vedere nicio clipă.
— Atunci, de ce spui că nu este un „caz”? Trebuie să fie un caz special

Totul în atitudinea doamnei Stringham mărturisea că aşa era.
— Important e că nu este cazul pe care l-a presupus ea.
— E altul?
— Altul.
— Examinând-o pentru ceea ce presupunea ea, a descoperit altceva?
— Da.
— Şi ce a descoperit?
— Ah, exclamă doamna Stringham, dee Domnul să nu ştiu!
— Nu ţi-a spus?
Dar biata Susie îşi revenise.
— Vreau să spun că dacă există ceva, o să aflu la timp. Acum, stă şi reflectează – dar mă pot bizui pe el – fiindcă îmi dau seama că el se bizuie pe mine. Stă şi reflectează, repetă ea.
— Cu alte cuvinte, nu e sigur?
— Ei bine, o ţine sub observaţie. Cred că asta intenţionează. Ea va pleca, dar urmează să se întoarcă La el peste trei luni.
— Între timp, zise Maud Lowder, el n-ar trebui, cred, gă ne sperie.
Asta o întărâtă puţin pe Susie, care se şi simţea că este în slujba cauzei marelui doctor; şi dădu la iveală licărirea unui reproş:
— Ne sperie oare dacă ne angajăm să contribuim la fericirea ei?
Doamna Lowder era destul de încăpăţânată.
— Da; pe mine mă sperie. Sunt întotdeauna speriată – aş putea spune – până când înţeleg. Despre ce fericire vorbeşte el?
— A, doar ştii! zise doamna Stringham fără înconjur.
O spuse astfel încât prietena ei trebui să priceapă; ceea ce de fapt şi arătă’după o clipă Ajutată poate şi de o umbră de umor ciudat în această situaţie, ea răspunse înţelegătoare:
— Ei, să zicem că aş şti. Problema este… dar, prea absorbită acum de chestiunea la care se gândea, se opri brusc.
— Vrei să spui, dacă are s-o vindece?
— Exact. Este într-adevăr un leac – şi cel mai bun?
— Cred că am putea să ştim, declară cu delicateţe doamna Stringham.
— Dar nu ştim de ce anume suferă.
— N-ai fost, scumpa mea, niciodată îndrăgostită? întrebă Susan Shepherd.
— Ba da, draga mea; dar nu după sfatul medicului.

Vrând-nevrând, Maud Manningham vorbise pe un ton de veselie care din fericire o însufleţi pe vizitatoarea ei.

— A, fireşte că nu-i cerem lui îngăduinţa. Dar e important de ştiut dacă el consideră că asta ne face bine.

— Draga mea, exclamă doamna Lowder, mi se pare că ştim şi fără el. Aşa încât, dacă asta e tot ce are să ne spună – 1

— Oh, interveni doamna Stringham, nu e totul. Am impresia că Sir Luke ne va spune mai mult; n-o să-mi înşire verzi şi uscate Urmează să-l întâlnesc din nou; aproape că mi-a spus că doreşte acest lucru. Aşa că întâlnirea nu va fi inutilă.

— Şi la ce anume va fi utilă? Vrei să spui că vrea să recomande pe cineva? Nu i-ai. Spus nimic?

Doamna Stringham o lămuri:

— I-am arătat că îl înţeleg. E tot ce am putut face Nu mi-am permis să fiu mai explicită; dar am simţit, cu toate că vizita lui m-a tulburat atâta, o linişte în urma celor aflate de la tine alaltă-seară,

— Te referi la ceea ce ţi-am spus în trăsură după ce am lăsat-o în compania lui Kate?

— Ai observat totul, după cât se pare, în trei minute. Şi acum că el este aici, acum după ce l-am întâlnit şi mi-am făcut o impresie despre el, îmi dau seama, zise doamna Stringham, că ai fost de-a dreptul magnifică.

— Bineînţeles că am fost magnifică. Când oare, întrebă Maud Manningham, am fost altfel? Să ştii însă că Milly nu va fi. Dacă se mărită cu Merton Densher.

— A, e întotdeauna magnific când te măriţi cu omul P” care-l iubeşti. Dar departe ne mai duce gândul! zâmbi doamna Stringham cu mâhnire.

— Lucrurile vor merge într-adevăr departe, dacă înţeleg bine. Ce altceva decât intuiţia mi-a spus-o, când ne-am întors alaltă-seară, ca s-o iau pe Kate? Ani simţit eu ce-am simţit – ceva îmi spunea că omul s-a întors.

— Tocmai de aceea, cum ţi-am spus, eşti magnifică. Dar aşteaptă, zise doamna Stringham, să-l vezi.

— Am să-l văd în curând, vorbi doamna Lowder cu hotărâre. Care este însă impresia ta?

Impresia doamnei Stringham părea pierdută în îndoieli.

— Cum ar putea să ţină la ea vreodată?

Prietena ei, cu felul temeinic cu care judeca lucrurile, spuse:

— Fiind pus în situaţia de a ţine la ea.

— Pentru Dumnezeu, se tângui doamna Stringham, pune-l tu în situaţia asta. Îl ai doar în mână, după cum am ou impresia.

Doamna Lowder o privi în ochi.

— Asta e impresia la despre el?

— E impresia mea despre tine, dragă, li dirijezi pe toţi.

Doamna Lowder rămase cu privirea aţintită, iar Susan

Shepherd în mod surprinzător nu se simţi mai puţin sinceră văzlad că îi făcea pe plac. Dar exista un obstacol considerabil.

— Pe Kate n-o dirijez.

Sugera ceva ce musafira nu aflase încă de la. Fa – ceva ce o făcu pa doamna Stringham să răsufle greu.

— Kate ţine cumva la el?

Faptul acesta, după cum ştim, doamna din Lancaster Gate îl ascunsese până acum, şi întrebarea rapidă a prietenei aduse o schimbare pe faţa ei. Clipi, apoi examină problema cu atenţie; după care, fie că se trădase fără voie, fie că luase doar o hotărâre din cauza mirării doamnei Stringham, acceptă rezultatele. Susan Shepherd desluşi nu numai faptul că se folosea de ele, dar deodată îşi dădu seama că slujeau mai mult decât şi-ar fi închipuit scopului ei. O anumită frământare a ei denota de fapt această schimbare: tăinuia cu putere un adevăr important şi nu i-ar fi plăcut să audă că nu-l tăinuise cu dibăcie. Se simţi cam neroadă că nu se gândise la asta. Se gândi însă, mai ales acum când avusese această nouă şi neaşteptată revelaţie, la minunea disimulării lui Kate. Avu timp să reflec**teze** în vreme ce aştepta un răspuns la exclamaţia **ei.**

— Kate îşi închipuie doar că ţine. Dar greşeşte. Şi nimeni nu ştie. Aceste declaraţii limpezi şi responsabile au fost replica doamnei Lowder; dar nu constituiau întreaga replică: Tu nu ştii nimic – asta trebuie să fie linia ta. Sau, mai degrabă, linia ta trebuie să fie aceea de a nega cu desăvârşire.

— Să neg că ţine la el?

— Să negi şi că şi-ar închipui că ţine la el. În mod cert şi absolut. Să negi şi că ai auzit ceva despre asta.

Susie se gândi la noua ei îndatorire.

— În faţa lui Milly, vrei să spui – dacă întreabă?

— În faţa lui Milly, fireşte. Nimeni altul n-are să întrebe.

— Ei bine, zise doamna Stringham după o clipă, Milly nu va întreba.

— Eşti sigură? se miră doamna Lowder.

— Da, cu cât mă gândesc mai mult. Din fericire pentru mine. Nu mă pricep să mint,

— Eu mă pricep, slavă Domnului! pufni doamna Lowder aproape dispreţuitoare. Când, aşa cum se întâmplă uneori, nu e altceva mai bun de făcut. Trebuie să procedezi întotdeauna cum este cel mai bine. Dai’ poate că şi fără minciuni, continuă ea, putem s-o scoatem la capăt.

I se trezi interesul; prietena ei o văzu, în decurs de câteva minute, mai angajată şi mai înflăcărată – simţi imediat schimbarea. Doamna Stringham, e-adevărat, desluşea vag faptul acesta; îşi dădu seama la început doar că Maud găsise un motiv ca s-o ajute. Motivul era, ciudat lucru, că putea şi ea s-o ajute pe Maud, iar pentru asta dorea să se declare gata chiar şi să mintă. Faptul care reieşi poate cel mai clar a fost că doamna Lowder era puţin dezamăgită, din cauza îndoielii lui Susie asupra trăiniciei sociale a acestei maşinaţii; şi acesta, la rându-i, va deveni un punct de vedere mai solid. Adevărul despre amăgirea lui Kate, aşa cum îl prezentă mătuşa ei, despre amăgirea asupra sentimentelor ei care puteau să fie spulberate – părea să constituie baza pe care era posibilă o conlucrare mai intimă între ele. Doamna Stringham. Se văzu mobilizată pentru spulberarea amăgirii lui Kate – prin meşteşuguri însă pe care deocamdată nu le putea concepe. Sau poate era vorba numai de spulberarea iluziilor domnului Densher? — succesul acesta putând, într-adevăr, să atragă după sine alte succese. În faţa acestei misiuni din nefericire se sperie. Simţea că în sinea ei credea ceea ce credea Milly, şi o să-i vină acum extrem de greu să acţioneze pentru Milly. Toate acestea i se înfăţişau în mod confuz – parcă ar fi fost un nor de întrebări din care fiinţa impunătoare a lui Maud Manningham, aşezată în faţa ei, se înălţa ca o ameninţare din ce în ce mai bine conturată, căpătând de fapt în rolul ei de sfătuitoare eev*a din înfăţişarea unui oracol. De la oracol provenea chemarea – sau în orice caz sensul, un sens în deplină concordanţă cu îndemnul pe care tocmai îl văzuse acţionând. „Da';, era sensul, „am să ţe ajut în privinţa lui Milly, fiindcă dacă izbutesc, aceasta mă va ajuta în cazul lui Kate'* – o părere pe care doamna Stringham era în stare s-o priceapă destul de bine. Se pomeni deodată, foarte ciudat, dispusă să acţioneze spre răul lui Kate, sau cel puţin spre binele lui Kate, după cum aprecia doamna Lowder cu o nobilă anxietate. Pe scurt, se pomeni că nu-i pasă ce se întâmplă cu Kate – convinsă fiind, de fapt, că steaua lui Kate strălucea cu putere. Kate nil era în primejdie, Kate nu era patetică; Kate Croy, orice s-ar fi întâmplat, se descurca şi singură. Îşi dădea acum seama că mintea prietenei ei zbura, cu o iuţeală mai mare ca a propriei ei minţi. Doamna. Lowder ticluise un plan general de acţiune, pe care îl dădu la iveală cu destulă însufleţire când zise:

— Trebuie să mai rămâneţi câteva zile şi trebuie numaidecât să-l întâlniţi amândouă la cină.

Şi mai pretinse că avea meritul, prin instinctul milei, al înţelepciunii prevăzătoare, de a fi contribuit mult cu două seri în urmă la pregătirea terenului.

— Biata copilă, când eram acolo cu ea, când tu te-ai dus să-ţi iei şalul, s-a trădat.

— Îmi amintesc că m-ai făcut după aceea să înţeleg asta. Deşi n-a fost nimic mai mult, observă Susie pe drept cuvânt, decât ceea ce am simţit şi eu.

Dar doamna Lowder o înfruntă în aşa fel, încât se întrebă dacă spusese ceva nepotrivit.

— Presupun că ar trebui să fiu şi eu edificată asupra lucrurilor la care poţi renunţa cu atâta nobleţe.

— Să renunţ? repetă doamna Stringham. Dar nu renunţ la nimic – nu mă las.

Prietena ei se arătă nerăbdătoare, întorcându-se iarăşi, oarecum ţeapănă, spre masivul pupitru ferecat în alamă şi împingând cu mâna nişte obiecte aşezate pe el.

— Atunci renunţ şi eu. Ştii cât de puţin am visat pentru ea o persoană ca domnul Densher. Ştii ce plănuisem pentru ea.

— A, ai fost grozavă, şi zicând asta Susie era absolut sinceră. Un duce, o ducesă, o prinţesă, un palat: m-ai făcut şi pe mine să cred. Dar ne ciocnim de faptul că ea nu crede. Din fericire pentru ea, se pare că nu şi. Ie doreşte. Atunci ce-i de făcut? Te asigur că am avut şi eu multe visuri. Dar nu mai am decât unul singur.

Tonul doamnei Stringham, când rosti aceste ultime cuvinte, exprima atât de bine gândul ei, încât doamna Lowder arătă că pricepea. Mai stătură câteva momente, cereetând problema.

— Să aibă în viaţă ceea că-şi doreşte?

— Dacă asta are s-o ajute cu ceva.

Doamna Lowder păru să se gândească cum putea s-o ajute; dar când vorbi, spuse deocamdată altceva:

— Ştii, mă enervează puţin – bineînţeles că sunt o netrebnică. Şi mi-au trecut prin minte tot felul de lucruri. Dar nu înseamnă că nu trebuie săavem bun-simţ.

— Adică s-o luăm, încheie doamna Stringham, aşa cum este.

— Şi pe domnul Densher trebuie să-l luăm aşa cum este. După care doamna Lowder râse sumbru: Păcat că nu e mai potrivit!

— Ei da, dacă ar fi mai potrivit, replică prietena ei, ţi-ar fi plăcut pentru nepoata ta; şi în cazul acesta, Milly ţi-ar face greutăţi.

— Îmi face şi aşa – nu că ar avea vreo importanţă acum. Dar am văzut-o pe Kate şi pe ea, atunci când ai venit la mine, stând una lângă alta. Am văzut-o pe Kate

— Ţi-o spun deschis – ajutând-o pe Milly; şi când zic asta, continuă doamna Lowder, o să deduci probabil singură că era în parte motivul pentru care m-am bucurat că ai venit. Aşa că vezi la ce renunţ. Să ştii că renunţ. Dar când adopt atitudinea aceasta, declară ea în continuare, o adopt cu mărinimie. Aşa că îmi iau adio de la tot. Adio de la domnul Densher. Oh, Doamne! îngăimă ea.

După un minut, Susie spuse:

— Chiar şi ca doamna Densher, copila mea va fi cineva.

— Da, nu va fi o oarecare. De fapt, zise doamna Lowder, vorbim în vânt.

— Lăsăm totul la o parte, aprobă prietena ei cu tristeţe.

— Este totuşi interesant, trecu doamna Lowder la o altă idee, că nici el nu e un oarecare. Revenea la întrebarea pe care o mai pusese şi la care prietena ei nu răspunsese: De fapt, oe crezi despre el?

Auzind întrebarea, din motive ce nu-i erau nici ei tocmai clare, Susan Shepherd rămase prudentă. Aşa încât preferă o apreciere generală:

— E simpatic.

Şi rămase uitându-se la doamna Lowder cu acea stăruinţă excesivă la care recurg oamenii când nu sunt tocmai sinceri – împrejurare oe avu efect.

— Da, e simpatic.

Urmarea acestor cuvinte a fost însă pregnantă; aproape determinând-o pe’doamna Stringham să se amuze iarăşi.

— Credeam că nu-ţi place!

— Nu-mi place pentru Kate.

— Dai’ nici pentru Milly nu-ţi place.

Doamna Stringham se ridicase în timp ce vorbea, iar prietena ei se ridică şi ea.

— Imi place, draga mea, pentru mine.

— Nici nu se putea mai bine.

— Ei da, intr-un fel. Nu e destul de bun pentru nepoată-mea şi nu e destul de bun pentru tine. Sunt mătuşă, sunt nenorocită şi sunt o neroadă.

— A, eu nu sunt – nu sunt defel, declară Susie.

Dar prietena ei continuă:

— Omul trăieşte pentru alţii. Şi tu faci asta. Dacă aş trăi pentru mine, n-aş avea nimic împotriva lui.

Însă doamna Stringham era mai dârză.

— Eu îl găsesc simpatic, indiferent pentru ce aş trăi.

Aceasta o descumpăni pe doamna Lowder. Şovăi doar o clipă, iar apoi se trădă cu un râset:

— Bineînţeles că e foarte bun, în felul lui.

— Asta-i tot ce susţin şi eu, zise Susie cu mai multă rezervă.

Şi problema care se punea – ce anume era domnul Densher „în felul lui’1 – a încheiat practic, cu oarecare lipsă de logică, această primă discuţie a lor.

Important era că acum erau cel puţin informate ui privinţa celebrului medic care, după cum bănuiau, observa, aştepta, studia sau, în orice caz, îşi propunea un asemenea procedeu înainte de a lua o hotărâre. Doamna Stringham înţelese că el reflecta asupra chestiunii într-un spirit pe care, cu acelaşi prilej, în Lancaster Gate, ajunsese să-l intuiască în linii mari înainte de a se retrage. Pricepea felul lui de a judeca. Dacă ceea ce discutaseră putea-într-adevăr să fie realizat – dacă lui Milly, adică, puteau să-i fie alungate gândurile – faptul nu va face niciun rău şi era de presupus că va face mult bine. Dacă nu va fi astfel – dacă printr-o colaborare grijulie dar plină de tact nu puteau să f acă nimic care să contribuie la realizarea intenţiilor – nu vor fi într-o situaţie mai precară decât înainte. În acest ultim caz, tânăra fată ar avea deplină libertate pentru vară, pentru toamnă; Milly şi-ar da toată silinţa să facă întocmai cum i se prescria şi, întorcându-se în cele din urmă la eminentul om, îl va găsi – ârătându-i totodată ceea ce dobândise – şi mai dispus să se ocupe de ea. Mai era limpede pentru Susan Shepherd – acesta fiind şi motivul unei noi discuţii cu vechea ei prietenă – că Milly şi-a adus contribuţia la formarea unui punct de vedere constructiv asupra cazului în general, întrucât declarase sincer şi prompt că intenţiona să meargă să-şi ia rămas bun de la Sir Luke Strett şi să-i mulţumească. A specificat chiar că urma să-i mulţumească fiindcă fusese atât de îngăduitor în privinţa comportamentului ei.

— Vezi, nu ştiam că n-are să mă ia din scurt mai târziu pentru ceea ce mi-am permis.

Atât îi spusese Milly, iar ea a fost cam nechibzuită, zicând:

— A, n-are să te ia din scurt niciodată.

îşi dădu seama de nechibzuinţa ei în momentul următor, când auzi întrebarea tinerei sale prietene:

— De ce nu, la fel ca pe oricine altul care i-a jucat o festă?

— Fiindcă el nu consideră că e o festă. A putut înţelege fapta ta. E în ordine, după cum vezi.

— Da – văd într-adevăr. E mai îngăduitor cu mine decât cu oricine, fiindcă în felul acesta poate să mă amăgească mai uşor. Simulează doar, şi de altfel n-are rost să mă mai dojenească.

Mihnită că a provocat din nou' această răbufnire ce nu prevestea nimic bun, biata Susie se cramponă de singurul ei avantaj:

— Acuzi într-adevăr un om ca Sir Luke Strett că glumeşte cu tine?

Nu putea să se înşele asupra privirii pe care i-o aruncă prietena ei, şi care trăda o percepere ciudată, oarecum amuzată, a felului ei de a înţelege lucrurile.

— El bine, în măsura în care înseamnă că glumeşte când îi este atât de milă de mine.

— Nu-i este milă de tine, ripostă Susie cu ardoare. Doar că, la fel ca oricine, te place.

— N-are de ce să mă placă. Nu e la fel ca oricare altul.

— De ce nu, dacă vrea să lucreze spre binele tău?

Milly îi aruncă iarăşi o privire, dar de data asta însoţită de un surâs minunat,

— Ei, vezi, asta el

Doamna Stringham se îmbujoră, fiindcă asta era într-adevăr. Dar Milly părea să nu observe.

— Să lucreze pentru mine, cu toate acestea – să lucreze pentru mine! Este, bineînţeles, chiar ceea ce vreau. Şi, ca de obicei, o îmbrăţişă pe prietena ei. N-am de gând să mă port urât tocmai cu el.

— Sper şi eu că nu! şi doamna Stringham răspunse sărutului cu un surâs. Nu mă îndoiesc însă că ar trece-o cu vederea! Tu eşti aceea, draga mea, care te deosebeşti de oricine altcineva.

După care, Milly avu ultimul cuvânt:

— Nu înseamnă că oamenii trebuie să-mi ia totul.

Iar doamna Stringham observă resemnată că din discuţie fusese exclusă orice referire la vizita făcută medicului. Era, de fapt, începutul unei curioase independenţe în raporturile dintre ele – o independenţă atât în acţiuni cât şi în obiceiuri – în problema viitorului lui Milly. Fiecare mergea pe drumul ei, cu aprobarea deplină a tinerei fete; căci tocmai pentru acest lucru pledase atât de minunat după prima întâlnire a doamnei Stringham cu Sir Luke. Era

de acord cu ideea ca Susie să aibă alte întâlniri – confidenţiale, importante, personale; era de acord cu felurite idei, dar cel mai mult cu aceea că trebuia să-şi ducă viaţa mai departe de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Din moment ce va fi ajutată, era cea mai bună cale; şi cu toate că însoţitoarea ei nu află nimic de la ea, aceasta era în orice caz atitudinea pe care o luă faţă de sfătuitorul ei medical. Îşi motivă vizita în chipul cel mai simplu; venise să-i spună doar cât de mult o emoţionase bunătatea lui. N-a fost nevoie de o explicaţie lungă, deoarece, după cum spusese doamna Stringham, el a înţeles foarte bine şi i-a răspuns că o ajută cu plăcere.

— Am petrecut un sfert de oră deosebit de plăcut cu doamna aceea foarte vioaie. Aveţi prieteni buni.

— Aşa crede fiecare dintre ei – despre toţi ceilalţi. Dar şi eu cred la fel, continuă Milly, despre toţi. Sunteţi excepţional de buni unii cu alţii. În sensul acesta, îndrăznesc să spun că dumneavoastră sunteţi cel mai bun cu mine.

Cu acest prilej avu şi o impresie extrem de stranie, care constituia în acelaşi timp una dintre cele mai subtile temeri ale ei – presimţirea că dacă ar merge, cum s-ar zice, prea departe, relaţia lor ar putea să devină lipsită de naturaleţe, dacă nu şi de valoare. Dacă ar merge prea departe ar însemna să nu încerce măcar să rămână simplă. El ar fi gata s-o urască dacă ea, luându-i-o înainte de fiecare dată, ar împiedica practicarea unei bunăvoinţe care, neîndoielnic, constituia într-un fel pentru el o metodă superioară. Susie n-are s-o urască, deoarece dorea să sufere pentru ea; Susie nutrea nobila idee că în felul acesta putea cumva să-i facă un bine. Însă nu era de aşteptat ca cel mai mare dintre medicii Londrei să dorească s-o ajute în acest fel. N-ar avea timp, chiar dacă ar dori s-o facă; din care cauză, Milly se simţi în sinea ei pusă în gardă. Faţă în faţă, acolo, cu îndrumătorul ei blând şi puternic, a fost cuprinsă la un moment dat de un nou elan, ca atunci când a avut convorbirea decisivă cu Susie. Însemna acelaşi lucru; şi pe el îl va ajuta dacă era cu putinţă aşa ceva; dar dacă nu era cu putinţă, va face ca lucrurile să meargă bine. N-ar mai fi fost nevoie de multe minute ca, dintr-o dată, să se inverseze api’oape calitatea de medic cu cea de pacient. Ce altceva era el în fond decât un pacient, ce era ea decât un medic, din clipa în care accepta din suflet, odată pentru totdeauna, necesitatea, din clipa în care adopta, odată pentru totdeauna, tactica de a nu-i îngădui să se sperie de subtilitatea ei? Va lăsa pe seama lui subtilitatea; el se va bucura s-o folosească; iar ea însăşi, fără îndoială, se va bucura cu timpul de bucuria lui. Merse până într-

acolo încât îşi închipui că izbânda acestor reflexii au îmbujorat-o o clipă în ochii lui, creând impresia unei înfloriri, a unei relative aparenţe de sănătate; şi se întâmplă într-adevăr după aceea că el insuflă viaţă presupunerii:

— Orice mic ajutor contează, fără îndoială! răspunse el cu voioşie la nevinovatele ei cuvinte de duh. Dar indiferent de ajutor, să ştiţi că arătaţi deosebit de bine.

— Aşa cred şi eu, răspunse ea, de parcă ar fi înţeles atitudinea lui.

Doar că se întrebă ce o fi ghicit el. Dacă ghicise totuşi ceva. Era remarcabil din partea lui. Cât despre lucrurile ce erau de ghicit, el n-ar fi putut —* dacă îşi dădea seama că existau – să ajungă la ele decât prin agerime. Agerimea lui era deci imensă; şi dacă putea să dea naştere la subtilitatea pe care se gândea s-o lase în seama lui, rolul doctorului nu va fi tocmai mic. Nici al ei nu va fi, la drept vorbind, şi îi părea bine chiar de pe acum. Se întrebă dacă în acest caz nu o aştepta şi pe ea ceva interesant. Nu fusese sigură, venind la el, că se simţea „mai bine”, iar el nu folosise, fusese grozav de atent probabil, să nu folosească, acel termen compromiţător; cu toate acestea, ea ar fi fost gata să spună, dintr-o prietenoasă simpatie: „Da, trebuie să mă simt mai bine”, căci el avea simţământul, nesusţinut de nimic, că ceva se întâmplase cu ea. Era o impresie nesusţinută, fiindcă cine ar fi putut să-i spună lui ceva? Susie, er sigură, nu-l văzuse şi existau lucruri pe care era cu neputinţă să i le fi spus la prima întâlnire. Deoarece puterea lui de pătrundere era atxf, de mare, de ce n-ar accepta ea graţios, ca o dovadă că recunoaşte această calitate, noua împrejurare, aceea pentru care era limpede că voia s-o felicite, drept o cauză întemeiată? Dacă cineva lupta pentru o cauză, putea să obţină un rezultat; şi acesta era, în primul rând, un med de a cultiva respectiva cauză.

— Ceea ce mi-aţi spus deunăzi, continuă ea, mi-a dat mult de gândit, şi asta am şi făcut – m-am gândit – întocmai cum probabil aţi dorit. Cred că sunt o persoană care poate fi tratată uşor, surâse ea, din moment ce mi-aţi şi făcut atâta bine.

Singurul fapt ce se opunea reciprocităţii în relaţia cu medicul era că el părea dinainte să cunoască atât de bine toate posibilităţile ei, încât ea nu avea plăcerea să desăvârşească cu adevărat această reciprocitate.

— A, dimpotrivă, e foarte dificil să fiţi tratată. Am 1 nevoie în cazul dumneavoastră, vă asigur, de întreaga mea iscusinţă.

— Bine, vreau să spun că măcar nu e zadarnic. (în tot acest timp nu crezuse câtuşi de puţin în răspunsul lui, convinsă fiind că dacă era într-

adevăr dificil, ar fi fost ultimul lucru pe care i l-ar fi spus.) Fac, zise ea, ce-mi place.

— Atunci e aşa cum îmi place mie. Dar trebuie, deşi avem o vreme atât de bună, să plecaţi numaidecât. Şi pentru a întări această idee, când ea îi replică prompt că plecarea ei – în Tirol, iar apoi la Veneţia – era stabilită pentru data de paisprezece, îi zise plin de însufleţire: La Veneţia? Perfect, fiindcă atunci o să ne întâlnim. Nădăjduiesc să ajung acolo prin octombrie, când cred că o să am trei săptămâni libere; trei săptămâni în care, dacă reuşesc să fiu liber, nepoată-mea, o tânără care mă ţine din scurt nu glumă, are să mă ducă pe unde vrea ea. Îmi spunea ieri că are impresia că va alege Veneţia.

— Atunci e minunat. Aştept să veniţi şi dumneavoastră. Şi dacă există ceva ce aş putea să aranjez dinainte pentru dumneavoastră…!

— Vă mulţumesc. Nepoată-mea, după câte văd, se ocupă de toate. Dar va fi straşnic dacă vă găsesc acolo.

— Cred că vă fac impresia, zise ea după o clipă, e sunt într-adevăr uşor de tratat.

Dar el clătină iarăşi din cap; nu era de acord,

— Încă n-aţi ajuns acolo.

— Trebuie să fii atât de grav pentru asta?

— Ei bine, nu cred că am ajuns vreodată acolo – la „uşurinţa11 tratamentului. Mă îndoiesc că e posibil. Dacă este totuşi, încă n-am găsit pe nimeni destul de grav*. Uşurinţa, vedeţi, este pentru dumneavoastră.

— Înţeleg – înţeleg.

Urmă o pauză ciudată, plină de amabilitate, dar totuşi şi de puţină stinghereală; după care Sir Luke întrebă:

— Şi doamna aceea isteaţă – vă însoţeşte?

— Doamna Stringham V A, desigur. Va rămâne cu mine, sper, până la sfârşit.

Faţa lui nu trădă nimic.

— Până la care sfârşit?

— Ei bine – până la sfârşitul sfârşitului.

— A, atunci, râse el, sunteţi norocoasă. Sfârşitul sfârşitului e foarte îndepărtat. Aceeta, sper că ştiţi, zise Sir Luke, este doar începutul. Iar următoarea întrebare pe care o riscă ar fi putut să dezvăluie ceva din speranţa lui: Numai dumneavoastră şi ea?

— Nu, încă alte două prietene; două doamne pe care le-am întilnit aici mai des decât pe oricine şi care sunt tocmai persoanele potrivite pentru noi.

El rămase pe gânduri.

— O să fiţi patru femei, atunci?

— Ah, zise Milly, suntem văduve şi orfane. Dar cred, adăugă pentru a spune ceea ce îşi dădea seama că îl va linişti, că în timpul călătoriei nu vom fi neatrăgătoare pentru domni. Când vorbiţi de „viaţă”, cred că vă-referiţi mai cu seamă la domni.

— Când vorbesc de „viaţă”, răspunse el după o clipă în care, poate, îi aprecie vioiciunea spiritului, când vorbesc de viaţă, cred că mă refer mai mult decât la orice la partea ei frumoasă, la pi’ospeţimea dată de tinerele de vârsta dumneavoastră. Deci continuaţi să fiţi aşa cum sunteţi. Văd din ce în ce mai bine cum sunteţi. Nu puteţi fi, se încumetă el să spună cu afabilitate, mai mult decât atât.

Ea se arătă deosebit de senină.

— Una dintre însoţitoarele noastre va fi domnişoara Croy, care *a* venit cu mine aici prima oară. Prin ea viaţa se manifestă cu toată splendoarea şi o parte din această splendoare este tocmai devotamentul ei faţă de mine. Dar. Mai presus de orice, e minunată în sine. Aşa că dacă doriţi, zise ea fără înconjur, s-o întâlniţi pe ea…

— Am să fiu bucuros să întâlnes-c pe oricine care vă este devotat, fiindcă, evident, va fi foarte plăcut să particip şi eu. Prin urmare, dacă are să fie la Veneţia, am s-o întâlnesc?

— Vom aranja – n-am să uit. Mâi are şi un prieten case. S-ar putea să fie acolo, se pomeni Milly că spune. E posibil să vină fiindcă o urmează mereu.

Sir Luke se miră.

— Adică se iubesc?

— El o iubeşte, surâse Milly; dar ea nu. Nuse sinchiseşte de el.

— Dar ce cusur are el? se arătă curios Sir Luke.

— Niciunul, doar. Că nu-i place.

— Este prezentabil? stărui Sir Luke.

— A, e foarte drăguţ. E deosebit de drăguţ. Într-adevăr.

— Va fi şi el la Veneţia?

— Ea îmi spune că se teme că va fi. Căci dacă ei va veni acolo, are să fie tot timpul în preajma ei.

— Iar ea va fi tot timpul în preajma dumneavoastră.

— Fiindcă suntem prietene foarte bune – da.

— Ei bine, atunci, zise Sir Luke, n-o să fiţi patru femei singure.

— A, nu; recunosc şansa domnilor. Dar nu va veni, continuă Milly în felul ei minunat, pentru mine.

— Nu, înţeleg. Dar nu puteţi să-l ajutaţi?

— Dumneavoastră nu puteţi? întrebă Milly în chip bizar, după o clipă. Iar apoi explică glumeţ: Vă pun, vedeţi, în legătură cu anturajul meu.

Poate că tot în glumă prietenul ei intră acum şi el în joc:

— Dar dacă acest domn nu face parte din anturajul dumneavoastră? Vreau să spun, dacă este în acela al

— Cum se numeşte? — domnişoarei Croy? în afară de cazul că şi pe dumneavoastră vă interesează persoana lui.

— A, fireşte că mă interesează!

— Credeţi deci că ar fi vreo şansă pentru el?

— Îmi place destul, zisa Milly, pentru ca să sper.

— Atunci e foarte bine. Dar, mă rog, întrebă apoi Sir Luke, ce am eu de a face cu el?

— Nimic, zise Milly, decât că dacă veţi fi acolo, s-ar putea tot aşa de bine să fie şi el. Şi, de asemenea, în sensul că nu vom fi în acest caz doar patru femei plicticoase.

El consideră că în momentul acesta ea îi punea puţin la încercare răbdarea.

— Dumneavoastră sunteţi cu adevărat cea mai puţin „plicticoasă” femeie pe care am întâlnit-o în viaţa mea. Înţelegeţi? Nu există niciun motiv să nu aveţi o viaţă într-adevăr splendidă.

— Aşa-mi spune toată lumea, zise ea prompt.

— Convingerea – puternică de când v-am văzut prima oară: – îmi este întărită după ce am întâlnit-o pe prietena dumneavoastră. Nu există nicio îndoială. Aveţi lumea întreagă în faţă.

— Ce v-a spus prietena mea? întrebă Milly.

— Nimic ce nu v-ar fi făcut plăcere. Am discutat de dumneavoastră – şi cu toată sinceritatea. N-o tăgăduiesc. Dar îmi dovedeşte că nu vă cer imposibilul.

Ea era acum în picioare.

— Cred că ştiu ce îmi cereţi,

— Pentru dumneavoastră, continuă el, nimic nu e imposibil. Aşa că mergeţi înainte. O spuse apoi din nou – dorind atât de mult ca ea să-şi dea seama că astăzi o înţelegea: Sunteţi sănătoasă.

— Ei bine, zâmbi ea, păstraţi-mă aşa.
.
— Oh, veţi fi departe de mine.
— Păstraţi-mă, păstraţi-mă, continuă ea simplu, privindu-l cu ochii galeşi.
Şi îi dădu mâna ca pentru rămas bun, iar el timp de o clipă i-o reţinu. Ceva, în vreme ce părea să se gândească ce se mai putea spune, îi veni în minte – deşi era un lucru din care nu se putea desprinde prea mult.
— Bineînţeles, dacă aş putea să fac ceva pentru prietenul dumneavoastră, vreau să spun domnul de care vorbiţi. „şi îi dădu să înţeleagă, pe scurt, că era dispus să facă ceva.
— Oh, domnul Densher? şi o spuse de parcă uitase de el.
— Domnul Densher – aşa îl cheamă?
— Da – dar situaţia lui nu e atât de nenorocită.
într-o clipă se îndepărtase de problema aceasta.
— Fără îndoială – dacă dumneavoastră vă interesaţi de el. Ea se îndepărtase, dar parcă el îi citise în ochi
— Deşi se îndepărtaseră şi ei – un motiv ca s-o cheme înapoi: Totuşi, aş putea să fac ceva…?
Ea se uită la el, gânditoare, zâmbind.
— Teamă îmi este’că nu se poate face absolut nimic.
XXEV
Ca niciodată, în această dimineaţă se simţea într-adevăr acasă; bucuroasă şi recunoscătoare că întreaga căldură a verii meridionale mai sălăşluia încă în camerele înalte şi ornamentate – încăperi de palat cu pardoseală răcoroasă de piatră, în al căror luciu de o viaţă se oglindeau lucrurile şi unde soarele de pe apa vălurită a mării, strecurându-se prin ferestrele deschise, trecea jucăuş peste „subiectele” pictate pe tavanele splendide – medalioane purpurii şi cafenii, zugrăvite în vechi şi rezistente culori melancolice, toate parcă din aur vechi şi învăpăiat, dăltuite şi împanglicate, toate purtând patina timpului şi toate înflorate şi dantelate şi aurite, aşezate în marea lor concavitate sculptată şi pictată (un cuib de heruvimi albi, prietenoase creaturi aeriene) şi admirate cu ajutorul celui de-al doilea şir de geamuri mai mici, deschideri ce dădeau direct în stradă, făeând din acel loc – cu toate că gliidurile Baedeker şi fotografiile prietenilor lui Milly supărau ochiul – un apartament fastuos. Era în sfârşit, deşi locuia în palat de trei săptămâni, o adevărată luare în stăpânire; poate fiindcă era pentru prima

oară singură – cu adevărat singură – de când. Părăsise Londra şi pentru prima dată îşi dădea pe deplin şi fără stânjeneală seama de ceea ce marele Eugenio făcuse pentru ea. Marele Eugenio, recomandat de arhiduci şi de americani, intrase în serviciul ei tocmai la timp – venise din Paris după o sumedenie de *pourparler*-uri cu doamna' Stringham, şi ea îi acordase mai mult decât oricând mână liberă, anume pentru ca s-o escorteze pe continent şi s-o înconjoare cu grija lui, iar el îi dedicase, din clipa când s-au. Întâlnit, toate comorile experienţei lui. Îl apreciase dinainte drept poliglot şi universal, foarte scump; şi foarte iscusit, probabil un escruc versat până-n măduva oaselor; căci ducea întotdeauna la inimă o mână de italian frumos manichiurată, iar pe cealaltă şi-o îndesa drept în buzunarul ei, care, după cum îşi dădeau amândoi seama, i se poti'ivea ca o mânuşă. Remarcabil era că aceste elemente ale cunoaşterii comune se constituiseră curând într-o legătură indestructibilă, formaseră temeiul unei relaţii îmbucurătoare, fiind acum într-un chip ciudat, grotesc, încântător tocmai ceea ce menţinea mai ales încrederea dintre ei şi o exprima cel mai bine.

Ea văzuse destul de iute ce se întâmplă – era din nou un fapt obişnuit. Eugenio, într-o convorbire de cinci minute, o înţelesese, îşi dăduse seama, ca toată lumea de altfel, nu atât că trebuia să fie protejată cu grijă, cât mai ales că trebuia să fie părăsită cu încetul. Toată lumea o înţelegea, toată lumea pricepea ideea aceasta; dar pentru nimeni încă, simţea ea, n-ar fi constituit o legătură atât de strânsa şi în faţa nici unui alt fapt nu s-ar fi predât atât de răbdătoare. Cu graţie, respectuos, desăvârşit – întotdeauna în poziţia de rigoare şi având alura, cu părul lui des. Îngrijit şi alb, cu faţa netedă şi grasă şi ochii negri, profesionali, aproape teatrali, ca ai unui faimos tenor, prea vârstnic acum pentru a iubi, dar posedând încă arta de a face bani – îi dădea de înţeles, din când în când, că ora, dintre toţi clienţii glorioasei sale cariere, aceea căreia îi purta interesul cel mai personal şi mai patern, în serviciul celorlalţi fusese pentru bani, dar faţă de, ea avea un sentiment deosebit. Încrederea se întemeia astfel în întregime pe faptul că ea era convinsă de aceasta; nu exista nimic de care să fie mai sigură. Sentimentele acestea şi le transmiteau de fiecare dată când stăteau de vorbă; el tăinuia profunzimi, dar această intimitate trăia la suprafaţă. Eugenio îşi luase locul, printre aceia care o vor însoţi până la capăt, iar meditaţia îl aşeza, cât priveşte funcţia finală, mereu alături de biata Susie – pe cuie acum o compătimea mai mult decât oricând, fiindcă îi era atât de milă şi trebuia să vorbească atât de puţin despre aceasta. Eugenio avea tactul

obişnuit al unui moştenitor – o calitate pe care şi-o putea asuma în mod cert; în vreme ce pe Susie nu putea s-o vadă, după moartea ei, în nicio calitate, Susie fiind stăruitor, exclusiv preocupată de durata ei precară. Era un principiu în' care, la drept vorbind, Milly simţea acum, într-un nou avânt al imaginaţiei, că i-ar fi plăcut ei însăşi să creadă. Eugenio făcuse într-adevăr pentru ca mai mult decât îşi dădea probabil seama – în fond nu ştia nici el totul – prin faptul că la sfârşitul toamnei, la un cuvânt spus în treacăt de ea, o instalase atât de admirabil, atât de perfect. Cuvintele ei spuse în treacăt, ca o aluzie generală, fuseseră:

— La Veneţia, te rog, dacă e posibil, şi nu în vreun hotel nesuferit sau vulgar; ci dacă s-ar putea aranja – mă înţelegi – o locuinţă veche şi frumoasă, cu totul independentă, pentru câteva luni. Să aibă multe odăi, şi cu cât va fi mai interesantă, cu atât mai bine; o parte dintr-un palat istoric şi pitoresc dar strict inodor, unde să fim izolaţi, şi un bucătar, mă înţelegi? — cu servitori, fresce, tapete, antichităţi, ceva care să semene cu o reşedinţă permanentă.

Dovada că el o înţelegea din ce în ce mai bine se afla în toată locuinţa, în privinţa desăvârşitei alegeri a căreia ea nu pusese de la început nicio întrebare. Îi arătase destul ce credea despre locuinţă, iar îngăduinţa ei îl bucura; ea va lua cunoştinţă destul de curând de acea parte a tranzacţiei care o interesa mai ales, iar legătura lui cu valorile pe care ea atunci le va găsi consemnate nu se putea să nu devină, cum s-ar zice, încă şi mai mult aceea a unui moştenitor. Oameni încântători, lucizi, ţiubitori ai Veneţiei, îi cedaseră casa lor şi fugiseră departe, în alte ţări, ca să-şi ascundă ruşinea pentru ceea ce, deşi pentru scurt timp, înstrăinaseră, cât şi pentru ceea ce, în chip oricât de durabil, câştigaseră. Ei păstraseră cu sfinţenie, iar ea acum – toiul ei era netrebnic – îşi însuşea şi se bucura să folosească bunurile lor. Palazzo Leporelli îşi păstra încă istoria în poală, ca un idol pictat, o marionetă solemnă încurcată de ornamente. Încărcat de tablouri şi relicve, bogatul trecut veneţian, caracterul de neşters al locului erau aici o prezenţă pe care oamenii o venerau şi o slujeau; ceea ce ne poartă înapoi la adevărul menţionat acum **o** clipă – faptul că, mai mult ca oricând în această dimineaţă de octombrie, chiar dacă nu era decât o novice stângace, Milly păşea agale dintr-o parte într-alta, asemenea unei preotese celebrând un cult. Desigur că starea aceasta izvora din dulcea solitudine pe care o trăia din nou şi o îndrăgea în ceasul de acum; era de altfel întotdeauna o necesitate a firii ei când lucrurile îi vorbeau cu mult tâlc. Cel mai bine îi vorbeau în tăcere;

printre glasuri impresia se irosea. Glasurile o împresurau de săptămâni, şi încercase să asculte, le cultivase şi răspunsese la iindu-i; au fost săptămâni în care alte lucruri ar fi putut s-o împiedice să le audă. Mai mult decât făgăduise sau ameninţase la început perspectiva, simţea că păşeşte în mijlocul mulţimii de oameni cu o escortă numeroasă; cele patru doamne pe care le descrisese lui Sir Luke Strett ca o falangă oarecum închisă şi detaşată s-au dovedit a fi în fond ca un bulgăre de zăpadă care se rostogoleşte, sortit cu fiecare zi să parcurgă tot mai mult teren. Susan Shepherd comparase această parte a excursiei cu faimoasa călătorie a împărătesei Ecaterina prin stepele Rusiei; la fiece cotitură a drumului apăreau reşedinţe, ţărani aşteptând să-şi prezinte omagiile în limba vorbită la Londra, în fine, vechi prieteni de ai doamnei Lowder, de ai lui Kate Croy şi de ai ei stăteau la pândă; când omagiile nu erau adresate în limbaj londonez, erau exprimate în idiomurile mai accentuate ale centrelor americane. Şuvoiul se umflă chiar prin relaţiile mondene ale lui Susie astfel încât existau zile la hoteluri, la picnicuri în Dolomiţi, în vaporaşele de pe lacuri, când ea aproape că putea să restituie cu dobândă mătuşii Maud şi lui Kate marea datorie contractată prin „succesul" londonez căruia ele îi netezişeră calea.

Puţin a lipsit ca succesul doamnei Lowder şi al lui Kate, în toiul asaltului dat de compatrioţii lui Milly şi ai doamnei Stringham, să atingă într-adevăr nota desăvârşirii; se răspândi aproape la fel de rapid ca şi vâlva, peste mare, a ultimului mare roman american. Cele două doamne erau „atât de deosebite" – deosebite, destul de lesne de observat, de doamnele care le apreciau astfel, fiind tot timpul vorba mai ales de doamne, chiar şi câte douăsprezece deodată, care se aflau în apartamentul lui Milly, subliniind acea morală şi multe altele. Persoanele din compania lui Milly au fost aclamate nu numai fiindcă erau cu desăvârşire fascinante şi cele mai simpatice persoane cunoscute până acum celor ce aclamau, dar şi ca ajutoare făţişe, din punct de vedere monden, ale tinerei excentrice, ca fiinţe care o iniţiau categoric – şi îi netezeau calea şi poate îi înfrânau excentricităţile. După părerea ei, scurtele absenţe creau acum deosebiri mari, şi faptul că inspira din nou aerul de acasă o făcea să simtă că acum se înfăţişa compatrioţilor ei ciudată şi străină. Stârnea, se pare, acestor critici o curioasă suspiciune, o bunăvoinţă determinată de lipsa unei depline încrederi; ceea oe arăta că este o persoană prea simplă şi prea nepotrivit înveşmântată pentru a oferi o distracţie adevărată, şi totuşi prea bogată şi

prea anturaiă – un vicleşug intuitiv al ei izbutind să creeze această ultimă impresie – pentru a oferi o tovărăşie cu totul anostă. Compatrioţii, pe scurt, după câte înţelegea ea, îi aprobau prietenele datorită înţelepciunii lor de experte; în pofida acestei perspicacităţi critice, însă, compatrioţii se dovedeau a fi un grup de inocenţi. Înţelegea lucruri, în aceste zile, pe care nu le-a înţeles înainte şi n-ar fi putut să spună de ce, decât motivând printr-un principiu prea înspăimântător pentru a fi menţionat; îşi dădu astfel seama că nici Lancaster Gate nu era ceea ce considera New York-ul că este şi că nici New York-ul nu era aşa cum şi-l imagina cu dor Lancaster Gate în timp ce cocheta cu ideea unei serii de vizite în America. Planul ar fi putut să fie conceput în mod umoristic din partea doamnei Lowder, în scopul îmbunătăţirii poziţiei ei mondene – şi conţinea cu adevărat, în acest sens, sugestii ce erau poate doar cu o jumătate de secol prea timpurii; iar Kate Croy asista la toate acestea cu o degajare calmă şi stăpânită care mergea atât de bine, cum spuneau ceilalţi, cu genul ei deosebit de frumuseţe, un gen ce te făcea să te gândeşti că rezolva într-adevăr controverse, speculaţii, aspiraţii prin câteva cuvinte rostite foarte limpede şi inteligent, însă atât de simplificate ca sens, încât sunau, chiar şi atunci’ când erau inofensive, ca un argou cam exagerat. De altfel Kate pretinse că şi ea voia să meargă în America; doar că, în compania acestei tinere, Milly se comporta mereu, şi mai mult decât oricând în ultima vreme, conform teoriei confesiunilor intime, a ironiilor discrete rostite cu francheţe, şi care constituiau o compensaţie pentru, schimonoselile lor în public atunci când, faţă în faţă, îşi scoteau obosite măştile.

Scoaterea măştilor devenise în cele din. Urmă forma pe care o luau clipele petrecute împreună, momente într-adevăr nu prea frecvente şi care nu se prelungeau, datorită ostenelii pe care o simţea Milly ori de câte ori, după cum spunea chiar ea, scăpa din jug. Îşi agitau măştile, perechea aceasta independentă, cum ar fi agitat evantaie spaniole; zâmbeau şi suspinau când şi le desprindeau; însă destul de ciudat, gestul, zâmbetele, suspinele – se putea bănui că erau cea mâi însemnată realitate în întreaga situaţie. Destul de ciudat, spunem, fiindcă fiecare din ele ar fi constatat că volumul general al efuziunii nu era proporţional cu uşurarea sufletească. Când îşi atrăgeau atenţia una alteia asupra faptului că încetaseră de a 96 preface, mai cu seamă atunci plana în atmosferă ceea ce îşi tăinuiau. Exista o diferenţă, neîndoielnic, mai ales în avantajul lui Kate: Milly nu prea

înţelegea ce putea să tăinuiască prietena ei, oe fapte deţinea ea în fond, care să necesite atâta reţinere; în vreme ce era limpede ca lumina zilei pentru Kate că biata Milly avea de ascuns o comoară. Nu era comoara unei afecţiuni timide şi vrednice de dispreţ – tăinuirea în acest caz aparţinând cu totul altei faze a unor asemenea stări; era mai degrabă un principiu al mândriei, relativ îndrăzneţ şi necruţător, un principiu care vibra ca un resort de oţel la cel mai mic zgomot vădind apropierea unui pas., cu atâta străşnicie era păzit adevărul despre concepţia fetei asupra validităţii ei; astfel era o soră uimită şi miloasă sortită să o privească trist pe Milly din celălalt capăt al şanţului de fortificaţie P’f care ea îl săpase în jurul turnului. Anumite aspecte ale legăturii dintre aceste tinere ne apar, în lumina de amurg care le împresoară, ca într-o scenă obscură dintr-o piesă de Maeterlinck; avem desigur imaginea, în delicata înserare, a figurilor atât de mult legate una de alta şi totuşi atât de opuse, atât de atente una la cealaltă; aceea a prinţesei stranii şi palide, în veşmânt negru cu pene de struţ, împodobită cu amulete, memento-uri, relicve, de obicei aşezată, de obicei liniştită, şi pe aceea a doamnei de la curtea ei, în picioare, fără astâmpăr rotindu-se agale şi schimbând cu ea din timp în timp, peste apa neagră brăzdată de lucirile serii, întrebări şi răspunsuri. Doamna cu plete groase şi întunecate lăsate pe spate, trăgând prin iarbă o trenă bogată, face întregul înconjur o dată şi încă o dată, iar frânturile de discuţie, din care abia mijeşte câte o aluzie, par mai degrabă să învăluiască decât să le elibereze gândul. Se întâmplă astfel, deoarece atunci când ajung să nu mai ti’ebuiască să ţină cont de alţii, se întilnesc într-o atmosferă ce parcă le aşteaptă cu înfrigurare vorbele. O asemenea impresie era de fapt gravă şi putea să fie chiar tragică; aşa încât, destul de limpede şi în mod sistematic, până la urmă începură să-şi măsoare cu grijă vorbele.

Nu era posibilă o exprimare grosolană, mai ales faţă dttmilly, a probabilităţii că „de n-ar fi atât de mândră, ar putea să fie compătimită într-un mod care să aducă mai multă mângâiere – mai multă mângâiere persoanei care compătimeşte; nu putea exista o dovadă spusă, şi nicio demonstraţie mai pregnantă decât atitudinea mereu plină de consideraţie că acest minunat amestec de slăbiciune şi putere, de primejdie, dacă aceasta din urmă exista, şi de posibilitate de opţiune, o făcea, o menţinea irezistibil de interesantă. Dificultatea lui Kate în această situaţie era, la urma urmelor, în mare măsură cea a doamnei Stringham, iar Susan Shepherd însăşi, în tabloul nostru de MaeterJinck, ar fi putut foarte bine să se profileze în

amurg lângă şanţul de fortificaţie. În orice caz, se poate spune că sinceritatea lui Kate în ceea ce o priveşte pe Milly era profundă, în tot acest timp, iar imaginaţia ei compătimitoare se înflăcăra plină de avânt; de asemenea că toate acestea îi confereau o virtute, un cuget curat, o încredere în sine, oa să spunem aşa, care mai târziu îi vor fi preţioase. Cu inteligenţa-i ascuţită, ea sesiză logica duplicităţii lor comune; trecea neajutată prin aceeaşi grea încercare ca şi cealaltă însoţitoare tăcută a lui Milly, îşi dădea seama uşor că a vorbi explicit însemna pentru fată a trăda bănuieli, gratitudine, crâmpeie din contrastul între norocul şi teama ei, fiindcă acestea toate i-ar fi contrazis bravada permanentă. Astfel se prezenta situaţia, observa Kate cu uimire: dacă recunoştea însemna să provoace avalanşa – avalanşa la care Milly era tot timpul atentă şi care putea fi stârnită de cea mai uşoară suflare; deşi ar fi fost probabil mai puţin stârnită de suflarea propriei ei tânguiri înăbuşite decât de aceea a milei zadarnice, de simplele presupuneri neputincioase şi de curiozitatea altora. Cu atâtea lucruri tăinuite, retragerea lor pentru a-şi smulge masca trebuia aşadar să caute sprijin, după cum am dat de înţeles, într-un pretext – în mod onorabil reprezentat de bucuria ce însoţea încetarea sporovăielii. Sporovăiala le acompania într-adevăr tot timpul paşii, dar când rămâneau faţă în faţă o considerau înadins trebuincioasă pentru a avea la îndemână un subiect de conversaţie. Fericirea de a scăpa din jug: aceasta era morala întâlnirilor lor; dar morala acesteia, la rându-i, era că nici măcar nu se puteau întreba una pe cealaltă de ce trebuia purtat jugul. Milly îl purta în general ca o armură.

Ea era liberă acum, din anumite motive, cum nu mai fusese de săptămâni; adică scăpa întotdeauna din jug, când era singură, iar însoţitoarele ei nu i se păruseră niciodată atât de inexistente. Avea impresia că din nou, în mod tacit şi minunat, Eugenio o înţelesese, preluând ideile ei fără o vorbă şi cu strălucire şi cutezanţă în numele, să zicem, al unei zile frumoase. „Da, găseşte-mi o oră de singurătate; du-le de aici – indiferent unde; absoarbe-le, amuză-le, reţine-le; îneacă-le, ucide-le, dacă vrei: pentru ca să pot, cât de puţin, absolut singură, să-mi dau seama unde mă aflu.” Era conştientă de nerăbdarea cumplită ce o cuprindea, căci o lăsa pe Susie ca şi pe celelalte în grija lui – pe Susie care şi-ar fi dat şi viaţa pentru ea; o lăsa în. Grija unui monstru mercenar cu ajutorul căruia îşi mai cumpăra astfel câte un răgaz. Ciudate erau întorsăturile vieţii şi capriciile slăbiciunii, ciudate străfulgerările fanteziei şi amăgirile speranţei; însă îndreptăţite, cu toate acestea – nu-i aşa? — acele experienţe care constau, în cel mai rău caz, doar

din a te înşela pe tine însuţi. Se juca acum cu gândul că Eugenio ar putea s-o ajute în toate privinţele. Prin observaţii de fapt nerostite o făcuse să înţeleagă ideea, nesesizată de ea până atunci, de a se folosi din plin de bogăţia ei pentru a para loviturile sorţii. Reieşea că este absurd ca ea, având atât de mulţi bani, să aibă nevoie – să aibă mai multă nevoie de o viaţă, un destin, o conştiinţă decât de o casă, o trăsură sau un bucătar. Parcă i-ar fi dat să înţeleagă în ce măsură putea el, prin abilitatea lui de profesionist, să întreprindă ceva pentru ea; temeinicia acestor iniţiative, ea putea de altfel s-o compare îndeaproape cu fragilitatea faptelor lui Sir Luke Strett care – cel puţin în dimineţile frumoase din Palazzo Leporelli – purtau amprenta diletantismului. Sir Luke nu-i spusese: „Plăteşte bine şi lasă restul pe seama mea!” aşa cum îi spunea Eugenio. Sir Luke vorbise într-adevăr de bani, dar gândindu-se la altfel de plată. Erau sume cărora nu li se spunea pe nume şi care nu se calculau, iar în afară de aceasta ea nu era sigură că le avea la dispoziţie. Eugenio – aceasta era diferenţa – putea să spună lucrurilor pe nume, putea să facă anumite calcule, iar preţurile lui erau ceva de care nu se lăsase niciodată înspăimântată. Fusese dispusă – doar Dumnezeu ştia! — să plătească atât cât trebuia pentru orice, pentru tot, iar acum i se înfăţişa pur şi simplu un nou punct de vedere asupra cantităţii necesare. O amuzau – căci nu avea încotro, din moment ce Eugenio era acolo pentru a iscăli chitanţe – posibilităţile de a onora nota de plată. Era mai dispusă ca oricând să plătească atât cât trebuia, şi dispusă la fel de mult ca întotdeauna să plătească prea mult. Care altul – dacă acestea erau problemele în care slujitorul tău de încredere nu este la înălţime – era rostul de a fi, cum te numeau prietenele scumpe ca Susie, o prinţesă într-un palat?

, Hoinărea acum singură prin palatul măreţ şi liniştit, în timp ce marea văratecă, mişcând ici şi colo câte o perdea sau un oblon, adia în spaţii voalate. În închipuirea ei se agăţa cu putere de locul acesta; de faptul că poate

Eugenio va izbuti. Se afla în interiorul palatului ca în arca propriului ei potop şi plină de o asemenea duioşie faţă de el – încât de ce n-ar fi fost aceasta suficientă garanţie? Nu va părăsi arca niciodată, niciodată – îşi lua acest angajament; nu dorea altceva decât să rămână acolo şi să plutească mai departe. Frumuseţea şi încântarea, uşurarea pe. Care i-o prilejui pe moment această stare au atins punctul culminant în hotărârea categorică de a-i pune întrebarea lui Eugenio, atunci când se va întoarce, aşa cum n-o pusese încă; deşi intenţia, trebuie să adăugăm, slăbi puţin când, întorcându-

se în marele salon de unde pornise în plimbarea ei plină de meditaţii, îl găsi pe lordul Mark, de a cărui sosire la Veneţia nu avusese cunoştinţă şi care

— În vreme ce un slujitor o urma prin încăperi pustii – fusese rugat s-o aştepte. O aşteptase deci şi o mai aştepta încă – ah, neîndoielnic; niciodată nu-şi dăduse seama atât de pregnant ca acum că era omul care ştia, atunci când trebuia, să arate cât e de răbdător, că putea, într-adevăr, să dovedească recunoştinţă pentru prilejul avut, deşi în acelaşi timp şi un fel de fermitate. Ciudat era, după cum avea să-şi amintească, că ea nu se întrebă imediat ce căuta el acolo, ci abia după cinci minute; şi de asemenea, în mod cu totul de neînţeles, că a fost tot atât de bucuroasă să-l întâiească şi că-l ierta că îi răpise solitudinea, de parcă ar" fi fost deja prezent în gândurile ei sau ar.fi acţionat la sugestia ei. El marca într-un fel, în cel mai bun caz, sfârşitul unui răgaz; se putea să-ţi placă foarte mult lordul Mark şi totuşi să simţi că prezenţa lui restrângea mai mult decât oricine preţioasa solitudine; şi totuşi, deoarece el nu era nici draga de Susie şi nici draga de Kate, nici draga de mătuşă Maud, nici chiar, câtuşi de puţin, dragul de Eugenio, apariţia lui nu ştirbea simţământul că prietenele ei se risipiseră. Nu mai fusese atât de singură cu el din clipele când îi arătase marele portret la Matcham, clipele acelea ce marcaseră punctul culminant al siguranţei ei, clipele când înseşi lacrimile ei, acelea pentru care se ruşinase, erau semnul că înconjura cu bună ştiinţă promontoriul ce o protejase, părăsind golful albastru al ignoranţei relative, şi ajungând să aibă în faţă priveliştea mării zbuciumate. Prezenţa lui acum se raporta la prezenţa lui de atunci, amânt. Indu-i cât de amabil fusese la Matcham şi spunându-i pe neaşteptate, în clipe când putea s-o simtă cu deosebită intensitate, că, în numele amabilităţii de atunci precum şi al frumuseţii lucrurilor pe care şi le aminteau amândoi, el nu se înstrăinase de ea – ba chiar dimpotrivă. Să-i facă o primire elegantă, să-l întâmpine acolo, să-l vadă curios şi fascinat şi, evident:, îneântat că n-a găsit-o în compania altei persoane care să-i' spulbere bucuria – aceste lucruri au fost atât de plăcute în primele clipe, încât ar fi putut să reprezinte pentru ea izvorul unei fericite presimţiri. Ea îi povesti despre prietenii ei, iar el nu stărui să afle mai multe despre ei, deşi îşi motiva apariţia cu totul neanunţată ca rezultat al unui îndemn căruia i s-a supus fără să mai stea pe gânduri. Tremurase de frig la Carlsbad şi i se urâse să stea colo, când a fost cuprins de această pornire; aşa încât, ştiind unde se aflau, luase pur şi simplu primul tren. Li explică apoi cum de ştiuse unde se aflau; auzise – ce putea fi mai firesc? — de la prietenele lor, ale lui Milly şi ale lui. Pomeni

acest lucru, dar tocmai când îl pomeni, tânăira fată în mod ciudat se întrebă în sinea ei care era motivul. Ea remarcă pluralul care o adăuga pe doamna Lowder sau o adăuga pe Kate; dar mai observă pe dată că asta nu-i oferea o explicaţie. Mătuşa Maud îi scrisese; Kate, se părea – şi acest fapt era interesant – îi scrisese şi ea; dar intenţia lor, probabil, nu fusese ca el să vină şi să stea acolo, de parcă ar fi fost mulţumit că întâlnirea cu ele se amâna. El spuse doar.. A!” şi iarăşi „A!” când ea descrise felul cum îşi petreceau probabil dimineaţa, prin grija lui Eugenio şi a doamnei Stringham – de parcă orice propunere să le ajungă din urmă la Rialto sau Podul Suspinelor l-ar fi lăsat deocamdată rece. Tocmai acest fapt, după scurt timp, o împiedică într-un chip de neînţeles dar totuşi destul de insistent să aibă încredere în el. El aflase de la celelalte unde erau, dar în realitate nu pentru ele venise. Era păcat, oricât de curios s-ar părea; fiindcă ea ar fi putut să-i arate – ceea ce era şi mai curios – mai multă încredere dacă el ar fi manifestat o intenţie mai puţin accentuată. Intenţia lui o consterna într-atâta, din clipa când începu s-o bănuiască, încât tocmai de dragul de a-l trata cinstit, de dragul amintirilor comune despre Matcham şi Bronzino ce marcau momentul suprem al destinului ei, ar fi putut să ajungă să stea de vorbă cu el, să-l lămurească, să-i dezvăluie realitatea. Timp de zece minute existase în felul ei sincer de a-l întimpina şi în felul în care asta îl bucura pe lordul Mark ceva din binefacerea unor compensaţii, deşi el nu putea s-o ştie – compensaţii de pildă pentru faptul că ea nu fusese iniţial sigură, la prima cină oferită de mătuşa Muad, că el era suficient de uman. Acel dineu de la mătuşa Maud se adăuga ceasului petrecut la Matcham, se adăuga celorlalte lucruri, ca să consolideze, justificând prezenta ei bunăvoinţă, relaţia dintre ei, făcând ca apariţia lui să devină deodată un fapt/încântător. Uitându-se primprejur, la splendorile palatului, el exclamă:

— Ce templu închinat gustului desăvârşit şi ce expresie a mândriei vieţii – şi cu toate acestea ce cămin plăcut!

Iar ea, pentru ca să-l distreze, se oferi să-i arate casa, deşi îi spuse că, din motive personale, abia se plimbase prin palat, examinând totul cu mai multă atenţie decât înainte. El acceptă fără rezerve oferta ei şi păru să se bucure că o găsea atât de receptivă.

XXV

Milly n-ar fi putut spune ce anume, în acele condiţii, reînnoia întreaga solemnitate, dar după douăzeci de minute îi învălui un fel de tăcere înfiorată de regrete, de parcă ar fi fost stăpânită de o emoţie puternică pe care o

împărtăşea şi musafirului ei. Nu era într-adevăr nimic altceva decât vraja locului – sau doar faptul că se simţeau excluşi şi dezmoşteniţi în prezenţa lui. Vraja îndrepta spre ei o faţă rece în frumuseţea sa, plină de **o** poezie ce nu va fi niciodată a lor, vorbind cu un zâmbet ironic despre **o** viaţă posibilă dar interzisă. Totul **o** copleşi din nou pe Milly: „Ah, imposibilul farmec!” încă **o** dată **i** se păru că farmecul ar fi să stea acolo pentru totdeauna, până la capătul vieţii, ca într-o fortăreaţă; în închipuirea ei nu va coborî niciodată, va rămâne deasupra, în aerul divin şi fără colb, unde va auzi doar clipocitul apei izbindu-se de stânci.

întinsa pardoseală pe care păşeau era situată la înălţime şi acest fapt încuraja trista închipuire.

— Oh, să nu cobor – niciodată, niciodată să nu cobor! zise ea prietenului ei, suspinând ciudat.

— Dar de ce să nu coborâţi, întrebă el, când aveţi în curte scara aceea veche extraordinară? Ar trebui să existe întotdeauna o mulţime de oameni în capul scărilor şi jos, în costume ca în picturile lui Veronese, ca să vă vadă coborând.

Ea clătină din cap uşor dar destul de jalnic, văzând că el nu pricepe.

— Nici măcar pentru oameni îmbrăcaţi csj în picturile lui Veronese. Vreau să spun că adevărata frumuseţe constă în aceea că nu e nevoie să cobor.. De fapt acum nu mă deplasez, adăugă ea. N-am ieşit pe afară, ştiţi. Rămân sus. De aceea m-aţi găsit acasă.

Lordul Mark rămase mirat – el era, ah, da, destul de uman.

— Nu umblaţi pe nicăieri!

Ea privi în jur, la etajul de deasupra apartamentelor în care îl primise, sala, cu arcadele ei gotice, corespunzând cu sala de dedesubt şi dând spre canal. Ferestrele dintre arcade erau deschise, cornişa balconului era largă, unduirea canalului, astfel privit de deasupra, admirabilă, iar fluturarea perdelei albe şi uşoare era o invitaţie, n-ar fi putut spune la ce. Dar misterul pieri peste o clipă; nu se simţise nicicând astfel îmbiată încât să facă din aceasta, şi numai din aceasta, chiar acolo unde se afla, aventura ei. Ar fi – căci ce altceva ar fi putut să însemne? — aventura imobilităţii.

— Umblu doar pe aici.

— Vreţi să spuneţi, întrebă lordul Mark pe dată, că intr-adevăr nu vă simţiţi bine?

Se aflau la fereastră, oprindu-se, zăbovind, având în faţă vechile palate, frumoase dar deteriorate, şi valul molcom al Adriaticei dedesubt; dar după

un minut, şi înainte de a răspunde, ea închise ochii în faţa priveliştii şi copleşită îşi lasă faţa pe braţele-i aşezate pe creasta zidului. Căzuse în genunchi pe perna de la fereastră şi rămase într-o lungă tăcere, cu fruntea aplecată. Ştia că tăcerea ei era în sine un răspuns prea sincer, dar acum nu mai putea să spună că îşi vedea limpede calea. Ar fi făcut ca întrebarea însăşi să fie impasibil de rostit pentru alţii – imposibil, de pildă, pentru un om ca Merton Densher; şi rămase uimită dându-şi seama că din cauza sentimentelor ei faţă de lordul Mai'k era aproape gata să se recunoască învinsă. Se întâmplă astfel, neîndoielnic, fiindcă ţinea atât de puţin la el; să-şi piardă astfel cumpătul în faţa lui, să accepte ca la atingerea lui să i se reverse paharul, ar însemna liniştirea – fiindcă era în fond pentru nervii ei o liniştire – care ar costa-o cel mai puţin. Dacă el venise însă cu intenţia pe care o credea ea sau chiar dacă această intenţie fusese determinată de farmecul situaţiei în care se aflau, el nu trebuia să se înşele în privinţa valorii ei – căci ce valoare avea ea acum? îi trecu prin minte gândul, în vreme ce stătea îngenuncheată, că nu avea niciuna; cu toate că, ţinându-se tare, nevorbind încă, încerca până şi în această stare să recâştige ce se putea din valoarea ei. Şi îi trecu prin minte un gând: valoarea ei, pentru omul care s-ar căsători cu ea, n-ar consta oare tocmai în dezastrul pricinuit de boala ei? S-ar putea să nu mai trăiască mult, însă banii ei vor rămâne. Pentru un bărbat preocupat de banii ei, banii constituind motivul cel mai de seamă pentru „a-i face curte”, orice perspectivă a ei de a nu rămâne mult timp în viaţă putea să fie o atracţie sigură. Un asemenea om, propunându-şi să-i placă, s-o convingă, s-o atragă, să pună stăpânire pe ea pentru o perioadă, mai scurtă sau mai îndelungată, după cum ar îngădui natura şi doctorii, se va mulţumi cu ea, chiar şi bolnavă, şubrezită, dezagreabilă, de dragul avantajelor ulterioare, ea fiind o persoană plină de mărinimie faţă de un soţ năpăstuit şi îndurerat.

Îşi spusese mai demult, fără să se gândească la o anume situaţie, că orice fel de obiceiuri şi-ar fi format în tinereţe, pe acela de a vedea la fiece colţ un peţitor interesat de banii ei nu-l va avea cu siguranţă niciodată, fiindcă era o atitudine pe care de timpuriu o socotise degradantă şi respingătoare. Obiceiul acesta, deci, o caracterizase în fond cât se poate de puţin şi nu ştia de ce se pomenea acum că atribuie cuiva un motiv unt. Nu sălăşluia, motivul urât, în ochii reci, atât de englezeşti, ai lordului Mark; latura lui întunecată, în orice caz, se înfăţişă imaginaţiei ci doar o clipă. Mai mult, bănuiala se simplifica: exista un motiv frumos – de fapt erau două – care

făcea ca intenţia celui ce o însoţea să nu conteze. În primul rând, chiar de-ar vrea s-o ia în căsătorie fără niciun ban, ea nu s-ar mărita pentru nimic în lume cu el; în al doilea rând, avea impresia că era vizibil preocupat de ea, cu amabilitate, în mod uman şi foarte plăcut. Şi mai erau două lucruri: dorinţa lui de a se avea bine, chiar foarte bine cu ea, şi faptul că începea să-şi dea seama că era ameninţată, chinuită, oropsită; dar toate acestea i se contopeau în minte, făcându-l, prin amestecul lor, doar mai sigur că ţinea la ea, după cum probabil îşi zicea în sinea lui. Gândul acesta n-o părăsea – gândul că ea îi plăcea; şi faptul firesc şi uman de a se fi împăcat cu sănătatea ei şubredă Ar fi vrut mai degrabă – se întreba ea – să-l vadă descurajat şi dezgustat? De-ar fi putut să fie destul de impresionat pentru a face ceea ce prefera ea, pentru a nu pune întrebări şi a nu stărui, i-ar fi făcut un serviciu mai mare decât dându-i doar posibilitatea să-l refuze. Şi iarăşi era ciudat că îi apăru acum drept singurul adorator cerb. Ar fi fost şi mai rău dacă ea ar fi vorbit cu alţii, dar în ceea ce-l priveşte pe lordul Mark, nu-i era teamă că el ar fi putut să tresară şi să pălească. Îl va păstra, cu alte cuvinte, ca singura ei relaţie convenabilă, în sensul că era convenabilă pentru el. Priveliştea avea atâta farmec, ceea ce îi înconjura în interior şi în afară contribuia atât de mult ca tăcerea admirativă să fie la fel de naturală ca şi cea de la operă, încât putea să considere că el nu fusese foarte atent la vorbele ei când, în cele din urmă, în loc
■ a spună dacă era sănătoasă sau bolnavă, repetă;

— Mă plimb pe aici. Nu mă mai satur să mă uit-peste tot. N-o să mă satur niciodată – este exact ceea ce mi-am dorit. Ador locul acesta, continuă ea, şi n-am de gând să renunţ la el.

— Nici eu n-aş renunţa dacă aş avea norocul dumneavoastră. Totuşi, numai cu norocul acesta, pentru întreaga viaţă…! V-ar plăcea într-adevăr să trăiţi aici?

— Cred că mi-ar plăcea, zise sărmana Milly Theale după o clipă, să mor aici-

Ceea ce îl făcu pur şi simplu să râdă. Asta voia ea – dacă cineva se preocupa cu adevărat de ea; era o manieră umană, plăcută, fără adâncuri întunecate.

— A, nu e destul de bun, pentru aşa ceva! Pentru asta e nevoie să alegi. Dar nu-l puteţi păstra? Este, ştiţi, genul de loc în care vă şade bine; dumneavoastră desăvârşiţi atmosfera, o completaţi, o populaţi singură, şi aţi putea să faceţi ceva mult mai rău – vreau să zic din punctul de vedere al

prietenilor dumneavoastră – decât să staţi aici trei sau patru luni în fiecare an. Dar nu-mi închipui că aţi putea să staţi aici în restul timpului. Aveţi şi alte meniri.

— Ce meniri mai pot să am, întrebă ea zâmbind, dacă sunt ucisă?

— Vreţi să spuneţi că v-am ucide noi în Anglia?

— Ei bine, v-am văzut şi mi-e teamă. Mă copleşiţi – prea sunteţi mulţi. Anglia e plină de probleme. Aici sunt, cum ziceaţi, la mine acasă.

— A, ha, ha! — râse el de parcă ar fi vrut s-o înveselească. Nu puteţi atunci să-l cumpăraţi? Fiţi sigură că vor fi dispuşi să ducă tratative, dacă e vorba de bani. Adică, de bani destui.

— Tocmai mă întrebam, zise ea, dacă o să fie dispuşi. Cred că am să încerc. Dar dacă am să cumpăr palatul, n-am să mă mai despart de el. (Acum discutau sincer.) Va fi viaţa mea – şi încă plătită. Va deveni marea mea carapace aurită; aşa încât cei ce doresc să mă găsească, trebuie să vină şi să mă dibuiască în ascunzătoarea mea de aici.

— Înseamnă că veţi fi în viaţă, zise lordul Mark.

— Ei bine, nu tocmai moartă, poate, dar chircită, ofilită, secătuită, mişcându-mă prin palat ca miezul uscat al unei nuci.

— Oh, îi replică lordul Mark, deşi n-aveţi încredere în noi, putem să vă fim de mai mult folos.

— În sensul că veţi crede că e mai bine pentru mine să termin odată?

O lăsă acum să vadă că îl îngrijora şi, după ce o privi lung, fără ochelari – ceea ce schimba întotdeauna expresia ochilor săi – îşi puse din nou pince-nez-ul şi reveni

:. A panoramă. Dar panorama, la rându-i, nu-i reţinu atenţia prea multă vreme.

— Vă amintiţi de ceva ce v-am spus în ziua aceea la Matcham – sau cel puţin am dat de înţeles?

— A, da, îmi amintesc tot ce s-a petrecut la Matcham.

E o altă viaţă.

— Sigur că da – vreau să spun, genul acela de existenţă; sau ceea ce voiam atunci să reprezinte pentru dumneavoastră. Matcham, ştiţi, continuă el, este simbolic. Cred că am încercat să vă conving cât de cât.

Ea îşi amintea foarte bine tot ceea ce încercase el – nu-i scăpase absolut nimic.

— Voiam să spun că parcă ar fi fost acum o sută de ani.

— Pentru mine înseamnă mai mult. Îmi amintesc, continuă el, poate tocmai fiindcă mi-am dat foarte bine seama ce s-ar fi putut spune în legătură cu ceea ce făceam. Voiam să ştiţi de la mine că voi fi, poate, în stare să am grijă de dumneavoastră – mai bine. Mai bine, fireşte, decât anumite alte persoane.

— Exact – mai bine decât doamna Lowder, decât domnişoara Croy, sau chiar decât doamna Stringham.

— A, doamna Stringham e fără cusur! corectă pe dată lordul Mark.

O amuza, cu toate că alte gânduri o frământau; şi putea să-i arate în orice caz cât de puţin, în ciuda celor o sută de ani, îi scăpase din ceea ce pomeni el. Atitudinea lui faţă de ea, în aceste momente, făcea ca clipele evocate să-i fie atât de vii în minte, încât aproape îi dădură lacrimile ca şi atunci.

— Aţi putea face atât de mult pentru mine, da. V-am înţeles perfect.

— Am vrut, vedeţi, explică el, să vă dirijez încrederea; vreau să spun în sensul potrivit.

— Ei bine, lord Mark, aţi făcut-o – este exact acolo, încrederea mea, unde aţi dirijat-o dumneavoastră atunci. Singura diferenţă, zise Milly, este că, după cât se pare. Acum nu-mi mai este de folos. În afară de asta, continuă ea, parcă simt că v-aţi hotărit să acţionaţi într-un fel care ar subrrtfna-o puţin.

El nu luă în seamă aceste ultime cuvinte, de parcă ea nici nu le-ar fi rostit şi o privi doar ca şi cum treptat i s-ar fi limpezit un gând.

— Aveţi într-adevăr vreun necaz?

Milly, la rândul ei, trecu peste această întrebare. Pricepând gândul lui, îşi limpezea puţin şi gândul ei.

— Nu spuneţi, nu încercaţi să spuneţi ceva ce este imposibil. Există lucruri mult mai bune pe care le puteţi face.

El privi problema cu hotărâre, iar apoi la fel de hotărât o lăsă la o parte.

— E îngrozitor că nu vă pot întreba ca prieten ceea ce doresc atât de mult să ştiu.

— Ce doriţi să ştiţi? vorbi ea, schimbându-şi brusc atitudinea, cu o undă de severitate. Vreţi să ştiţi dacă sunt grav bolnavă?

Tonul cu care vorbi, eu toate că nu ridică vocea, încărca într-adevăr ideea cu un fel de groază, dar o groază numai pentru alţii. Lordul Mark se înfioră şi se aprinse la faţă – nu avu, evident, ce face; dar nu-şi pierdu cumpătul şi vorbi cu o vioiciune neobişnuită:

— Vă închipuiţi că pot să vă văd suferind fără să spun o vorbă?

— N-o să mă vedeţi suferind – n-aveţi teamă. N-am să fiu o pacoste publică. De aceea mi-ar fi plăcut locul acesta: e atât de frumos în sine şi în acelaşi timp e izolat. N-o să ştiţi absolut nimic, adăugă ea; iar apoi, ca pentru a pune capăt discuţiei: Şi dumneavoastră nici nu ştiţi! Nu, nici chiar dumneavoastră.

Tot timpul el o privi cu ceea ce rămase din expresia lui şi ea văzu limpede că era năucit; fapt care o determină să se asigure că n-a fost lipsită de amabilitate. Va fi amabilă odată pentru totdeauna; şi acesta va fi sfârşitul:

— Sunt foarte grav bolnavă.

— Şi nu faceţi nimic?

— Fac totul, zâmbi ea. Fac chiar şi acum ceva. Nu poţi face mai mult decât să trăieşti.

— Decât să trăieşti cum trebuie, desigur. Dar oare asta faceţi? De ce nu cei-eţi sfatul unui medic?

El privi primprejur, la eleganţa rococo, de parcă ar fi existat zeci de lucruri pe care aceasta nu i le putea oferi, astfel incit îl sugeră cu stăruinţă pe acela care lipsea. Dar ea răspunse recomandării lui cu un surâs.

— Dispun de cel mai bun sfat din lume. Îl urmez chiar şi acum. Îl urmez acum când vă primesc şi discut cu dumneavoastră. Nu se poate, după cum vă spuneam, să faci mai mult decât să trăieşti.

— Oh, să trăieşti! exclamă lordul Mark.

— Ei bine, pentru mine este colosal.

Vorbise în fine parcă în glumă; iar acum, după ce rostise adevărul, după ce el îl află de la ea, cum nu-l mai auzise încă nimeni, emoţia ei se stinse. Aici ajunsese; dar

i se părea că nu va mai spune nimănui adevărul.

— Nu voi fi pierdut, adăugă ea, totul.

— Dar pentru ce să pierdeţi ceva? (Din tonul lui, ea simţi că într-o clipă, el se hotărâse.) Sunteţi singura fiinţă din lume pentru care e cel mai puţin necesar; pentru care, s-ar putea spune, că este de fapt cu totul imposibil; pentru care „pierderea*4 aceasta ar presupune cu siguranţă o foarte mare bunăvoinţă nelalocul ei. Din moment ce credeţi în sfaturi, pentru Dumnezeu, urmaţi-l pe al meu. Ştiu ce e bine pentru dumneavoastră.

A, bănuia ea că el o să ştie. Dar îşi crease singură situaţia aceasta – sau aproape. Vorbi însă cu amabilitate:

— Cred că e bine să nu fiu prea mult necăjită.

— E bine să fiţi adorată. În sfârşit, vorbi deschis: Nimic n-are să vă necăjească mai puţin. Vreau să spun în felul cum o voi face eu. Asta este, persistă el cu hotărâre. Nu sunteţi iubită destul.

— Destul pentru ce, lord Mark?

— Ei bine, pentru ca să vă bucuraţi din plin de iubire.

La urma urmelor, ea nu-şi bătea joc de el.

— Înţeleg ce vreţi să spuneţi. Bucuria aceea deplină ce constă în a te pomeni obligat să iubeşti la rându-ţi. Ea pricepuse, dar şovăia acum. Vă gândiţi că m-aş pomeni obligată să vă iubesc pe dumneavoastră?

— A, „obligată”!

Era atât de subtil şi atât de versat, atât de sensibil la orice ar fi fost cât de puţin ridicol, genul de om căruia nu i se potrivea deloc să exalte pasiunea – îl caracterizau atât de mult toate aceste lucruri la un loc, încât trebuia el însuşi-, în mod absolut, să ţină seama de ele. Aşa şi făcu, printr-o unică intonaţie, admirabil. Lui Milly lordul Mark îi plăcea iarăşi, îi plăcea pentru asemenea nuanţe, îi plăcea atâta încât era dureros să-l vezi cum spulberă totul şi încă şi mai dureros că trebuia să-l socotească printre acele delicii minore ale existenţei la care uneori îşi amintea cu respiraţia întretăiată că trebuia să renunţe.

— Vi se pare de neînchipuit să încercaţi?

— Să fiu atât de favoi’abil impresionată de dumneavoastră?

— Să credeţi în mine. Să credeţi în mine, repetă lordul Mark.

— Să „încerc”, ca răspuns la încercarea dumneavoastră?

— A, în ceea ce mă priveşte, n-ar fi nevoie să încerc! declară’el rapid.

Tonul prompt, categoric, felul său de a răspunde la întrebarea ei, n-au izbutit însă să dobândească o expresie autentică, aşa după cum el însuşi, în clipa următoare, îşi. Dădu seama în mod inteligent, neajutorat, aproape comic —

o nereuşită subliniată pe deasupra de râsul în care izbucni imediat Milly. Pentru a-i sugera o pasiune tămăduitoare şi încurajatoare, vorbele lui erau într-adevăr defectuoase; nu erau suficiente nici ca expresie a unei forţe care să-i copleşească pe amândoi. Şi culmea era că şi el, chiar în procesul convingerii, al auto-convingerii, putea să-şi dea seama de aceasta şi astfel să arate cu atât mai mult că ştia să folosească manierele plăcute. Felul în care Milly îi dovedea cum îl judecă excludea de la sine orice posibilitate ca ea să recurgă la serviciile lui în caz de primejdie, îl punea într-o situaţie de inferioritate cum nu i se mai întâmplase niciodată. Născut să plutească într-

o atmosferă ce-l susţinea, aceasta era probabil prima lui confruntare cu o judecată ce se formase în himina sinistră a tragediei. Întunericul tot mai dens al lumii ei personale i se prezenta lordului Mark, credea ea, ca un element în care era zadarnic să pretindă că se simţea în largul lui, fiindcă era încărcat de deprimare şi de osândă, străbătut de fiorul unei înfrângeri sigure. Aproape fără ca ea să fie nevoită să vorbească şi datorită faptului că într-un asemenea caz nu putea fi redată în cuvinte o impresie atât de intensă, el trebuia să deducă din atitudinea ei că Milly îl vedea speriat – fiind o chestiune minoră dacă era speriat de a trebui să protesteze suficient de fals, sau speriat numai de ceea ce ar putea să devină în cele din urmă dezagreabil într-o căsătorie compromisă. Ea avea impresia, admirabila fată, că el nu bănuise niciodată că va trebui să insiste asupra vreunei probleme mai mult decât îi convenea – mai mult, pe scurt, decât îi permiteau firea, educaţia şi mijloacele lui personale. O asemenea situaţie nu putea să-i placă, şi Milly ar fi fost dornică să-l scutească de ea dacă nu şi-ar fi creat-o singur. Nici unui bărbat, îşi dădea ea seama, nu i-ar fi căzut bine să afle astfel că nu era destul de bun pentru ceea ce ar fi numit realitatea ei. Nu-i venea greu să priceapă că el era capabil să insinueze – dacă şi-ar fi putut exprima simţămintele cele mai ascunse – că în interesul lui era mai degrabă indicată o estompare, o mascare a realităţii supărătoare. El va fi gata să cadă la învoială cu realitatea dacă îi va întinde o mână. Milly, care sesiză felul lui de a privi lucrurile, bazat în chip atât de vizibil pe considerente financiare, nu putea sau nu voia să-i facă hatârul, şi înţelegând asta, după un moment pe chipul. Lordului Mark se întipări ceva ca durerea ascuţită a unei lovituri. A fost singura clipă în care el ar fi putut s-o înduioşeze din nou. Când lordul Mark încercă încă o dată să insiste, n-o mai afectă deloc.

Pentru a schimba decorul, Milly se întoarse de la fereastră, îl conduse prin alte odăi, amintindu-i iarăşi de vraja lăuntrică a palatului, mergând până într-acolo încât să sublinieze din nou concepţia ei independentă, să repete că dacă omul avea o asemenea casă şi o iubea şi o îngrijea cu adevărat, ea îl răsplătea din plin, îl ferea de rău. În timpul acestui sfert de oră, lordul Mark păru să se agaţe cu o mână de posibilitatea pe care i-o oferea ea şi totodată Milly simţea că se cramponează cu cealaltă de propriul lui punct de vedere; el nu era atât de îndurerat ori atât de nerod, la drept vorbind, încât să nu fie în stare să se comporte ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Unul din meritele sale, recunoscut şi de Milly, era că ideea lui despre comportament, atât cea înnăscută cât şi cea dobândită. Se întemeia pe

supoziţia generală că nimic – absolut nimic care să-l afecteze prea mult – nu i se putea întâmplă vreodată. Era, din, punct de vedere social, o părere eficientă ca oricare alta şi îi scotea la liman din aventura lor. La parter însă, pe când şederea lordului Mark se apropia de sfârşit, semnele durerii lui se iviră din nou, manifestându-se în mod ciudat printr-o altă aluzie, probabil foarte sinceră, la starea sănătăţii ei. Poate că voia să vadă ce putea obţine, arătându-se mâhnit din cauză că ea îi dojenise pentru un sentiment de caritate care se ivise în sufletul lui cu atâta nobleţe.

— Ştiţi, e adevărat totuşi şi nu-mi pasă niciun pic că încercaţi să îngheţaţi, sufletul, omului. Bietul om părea să-i arate, plin de curaj, cât de puţin îi păsa: Toată lumea ştie că afecţiunea descoperă adesea lucruri pe care indiferenţa nu le observă. Şi de aceea eu le observ.

— Sunteţi sigur că este aşa? zise fata zâmbind. Eu credeam mai degrabă că afecţiunea e oarbă.

— Oarbă faţă de greşeli, nu faţă de frumuseţi, răspunse lordul Mark pe dată.

— Oare necazurile mele extrem de personale, complicaţiile mele cu totul domestice, despre care îmi este ruşine că v-am spus câte ceva, sunt ele oare frumuseţi?

— Da, pentru cei care ţin la dumneavoastră – aşa cum ţine toată lumea. Totul în jurul dumneavoastră este frumos. Şi apoi nu cred, declară el, că ceea ce îmi spuneţi e serios. E prea absurd să aveţi vreun necaz de orice fel, împotriva căruia să nu se poată face ceva. Dacă nu puteţi avea ceea ce meritaţi să aveţi, cine în lumea asta poate, aş vrea să ştiu? Sunteţi cea mai remarcabilă tânără din vremurile noastre. Vorbesc foarte serios.

Se exprima, la drept vorbind, de parcă aşa ar fi fost; nu înflăcărat, dar limpede – pur şi simplu atât de competent, perfect în măsură să avanseze comparaţii, încât afirmaţia lui molcomă avu forţa nu atât poate a unui omagiu, cât a unei garanţii.

— Noi toţi suntem îndrăgostiţi de dumneavoastră. O să mă exprim astfel, lăsând la o parte orice pretenţie a mea, dacă vă convine mai degrabă. Vorbesc ca unul din cei mulţi. Nu v-aţi născut doar ca să ne chinuiţi – v-aţi născut ca să ne faceţi fericiţi. De aceea trebuie să ne daţi ascultare.

Ea clătină din cap cu încetineală, dar de data asta cu întreaga ei blândeţe.

— Nu, nu trebuie să vă ascult – tocmai asta nu trebuie să fac. Motivul, înţelegeţi, este că pur şi simplu asta mă ucide. Trebuie să fiu ataşată de toţi aşa cum doriţi, fiindcă vă exprimaţi sentimentele atât de frumos. Vă ofer în

schimb cea mai deplină încredere în cazul că… şi se întrerupse o clipă. Dau şi iar dau – asta e; rămâneţi aproape de mine şi o să vedeţi dacă nu e aşa. Numai că nu pot să ascult sau să primesc sau să accept – nu pot să fiu de acord. Nu pot să cad la învoială. Nu pot. Trebuie să mă credeţi. Este tot ce voiam să vă spun, şi nu văd de ce ar strica asta prietenia noastră?

El nu luă în seamă întrebarea – cu toate că, evident, ar fi putut să pară, din anumite motive sau din niciunul, că atât de multe lucruri erau de fapt ratate.

— Aveţi nevoie de un om apropiat.

Reveni la această idee, fie că era de bună-credinţă fie că nu; şi o determină să clatine iarăşi din cap. O ţinea înainte de parcă ar fi avut cele mai bune intenţii.

— Aveţi nevoie de cineva, aveţi nevoie de cineva.

Milly avea să se întrebe mai târziu dacă în acel moment nu fusese pe punctul de a spune ceva categoric şi grosolan, în genul: „Ei bine, în orice caz nu de dumneavoastră am nevoie'1. Se întâmplă însă, şi era mai degrabă regretabil decât supărător sau trist, că el o luă razna în chip atât de dureros, rătăcind într-un pustiu în care nu se putea hrăni cu nimic – că eroarea lui ajungea să fie de-a dreptul o mişelie. Ea îşi mai dădea seama de o cu totul

'altă sferă în care el putea să fie folositor, încât faptul că îl lăsase să insiste o făcea aproape vinovată de lipsă de delicateţe. De ce nu-l oprise când presimţise ce urmărea? Putea acum să-l oprească doar prin aluzia pe care nu dorise s-o facă.

— Ştiţi că n-am impresia că faceţi bine – cu toate că v-am ascultat. Nici asta nu e bine – numai că eu nu ascult. N-ar fi trebuit să veniţi la Veneţia ca să mă vedeţi – şi de fapt nici n-aţi venit pentru asta şi nu trebuie să vă comportaţi ca şi cum ar fi aşa. Aveţi prieteni mult mai vechi decât mine şi mult mai buni. Dacă aţi venit totuşi, n-aţi putut veni – pe drept cuvint şi dacă pot s-o spun în mod onorabil – decât pentru cea mai bună prietenă pe care o aveţi pe lume, aşa cum cred că **este** ea.

După ce sfârşi, el păru – ciudat lucru – că se aşteptase mai mult sau mai puţin la vorbele acestea. Totuşi, o privi foarte stăruitor şi o clipă nu pronunţară niciun nume, fiecare părând hotărât să-l lase pe celălalt să vorbească. Constrângerea subtilă exercitată de Milly a fost msă până la urmă mai puternică.

— Domnişoara Croy? întrebă lordul Mark.

Ar fi fost poate greu să desluşeşti zâmbetul ei.

— Doamna Lowder.

El desluşi într-adevăr ceva, iar apoi se înroşi de-a binelea, fiindcă ieşise la iveală relativa lui simplitate.

— Consider că ea este, în general, cea mai bună. Nu-mi pot închipui că un bărbat ar putea să aibă o prietenă mai bună.

Cu privirile încă aţintite asupra ei, lordul Mark păru să chibzuiască asupra ideii.

— Doriţi să mă căsătoresc cu doamna Lowder?

După care ea socoti că acum el fusese aproape grosolan! Dar nu accepta una ca asta.

— Ştiţi prea bine, lord Mark, ce vreau să spun. Nici vorbă să fiţi alungat într-o lume rece şi nepăsătoare. Cred că pentru dumneavoastră nici nu există o asemenea lume, continuă ea; nu vă aşteaptă decât o lume plină de căldură, atentă şi primitoare, oricând vă veţi hotărî s-o abordaţi.

El nu se clinti în timp ce stăteau unul lângă altul pe pardoseala lustruită, şi de câteva minute îşi luase iarăşi în mână pălăria.

— Doriţi să mă căsătoresc cu Kate Croy?

— Doamna Lowder o doreşte – nu fac niciun rău, cred, spunând asta; ba mai mult, are convingerea că ştiţi că o doreşte.

Ei bine, el arătă cât de frumos ştia să răspundă unor astfel de vorbe; iar ei nu i-a fost greu să-şi dea seama cât de plăcut este să ai de-a face cu un gentleman.

— Sunteţi prea amabilă dacă întrezăriţi asemenea şanse pentru mine. Dar ce rost are să-mi încerc norocul la domnişoara Croy?

Milly se bucură ’că era capabilă să i-o demonstreze pe loc.

— Fiindcă este cea mai frumoasă şi mai deşteaptă şi mai fermecătoare fiinţă din câte am văzut şi deoaiece, dacă aş fi bărbat, aş adora-o pur şi simplu. De fapt o ador şi aşa.

A fost o replică într-adevăr mărinimoasă.

— Ah, dragă domnişoară, multă lume o adoră. Dar asta nu înseamnă că toţi au sorţi de izbândă.

— A, ştiu eu cum e „lumea”. Dacă unul n-are noroc, are altul. Nu văd de ce v-ar fi teamă de altcineva, zise ea, decât în cazul că veţi continua să-mi acordaţi mie o atenţie exagerată.

Astfel vorbi ea, dar îşi dădu seama în clipa următoare cum înţelegea el lucrurile pe care nu le vedea.

— Credeţi – deoarece vorbiţi astfel – că domnişoara pe care o descrieţi la superlativ poate fi cucerită atât de uşor?
— Ei bine, lord Mark, încercaţi. Este o persoană excepţională. Dar nu fiţi umil, încheie aproape veselă.
Se păru că, în fine, el nu mai putu îndura.
— Dar, într-adevăr, nu ştiţi?
Fiind în fond un apel la cea mai simplă perspicacitate pe care ea putea pretinde că o are, o determină fireşte să fie sinceră.
— Ştiu, da, că o anume persoană e foarte îndrăgostită de ea.
— Atunci trebuie să mai ştiţi că şi ea este foarte îndrăgostită de o anume persoană.
— Ah, vă rog să mă scuzaţi! — şi Milly se îmbujoră că i se imputa o greşeală atât de grosolană. Vă înşelaţi foarte mult.
— Nu e adevărat?
— Nu e adevărat.
Privirea lui fixă se preschimbă în zâmbet.
— Sunteţi foarte, foarte sigură?
— Mai sigură nici nu se poate, şi atitudinea lui Milly era convingătoare, când ai toate asigui’ările. Ştiu de la cea mai competentă persoană
El ezită.
— Doamna Lowder.
— Nu. N-aş zice că doamna Lowder este cea mai competentă.
— A, mi se pare ca tocmai spuneaţi, râse el, că la ea totul este desăvârşit.
— Desăvârşit pentru dumneavoastră, răspunse ea acum foarte clar. Pentru dumneavoastră, continuă ea, este sursa cea mai competentă. Ea nu crede ceea ce spuneţi, şi probabil ştiţi şi dumneavoastră ce puţină importanţă acordă ea acestui lucru. Aşa că puteţi să vă conduceţi după ce spunea ea. Iar eu mă conduc… — dar, cu un tremur de netăgăduit în glas, se opri.
— Vă conduceţi după ce spune Kate?
— Întocmai după ce spune Kate.
— Că nu se gândeşte la absolut nimeni?
— La absolut nimeni. Apoi, cu însufleţire1, urmă: Şi-a dat cuvântul de onoare.
— A! zise lordul Mark. Iar apoi adăugă: Şi cum calificaţi cuvântul ei de onoare?
Aceasta o făcu pe Milly să privească uimită – deşi într-o oarecare măsură poate doar din instinctul de a câştiga timp, pentru a-şi da seama în cele din

urmă că era mai „implicată” decât intenţionase.
— Dar, loi’d Mark, dumneavoastră cum l-aţi califica?
— A, nu sunt obligat să spun, Eu n-am întrebat-o. Dumneavoastră se pare că aţi întrebat-o,
Ei bine, acum trebuia să fie în defensivă – mai ales de dragul lui Kate.
— Suntem foarte bune prietene, zise după o clipă; aşa încât, fără ca vreuna să se amestece în treburile celeilalte, ea, fireşte, îmi spune unele lucruri.
Lordul Mark zâmbi, ca şi cum această concluzie n-ar fi stat în picioare.
— Vreţi să spuneţi că, din proprie iniţiativă, v-a făcut declaraţia de care aţi pomenit?
Milly se gândi iarăşi, deşi se simţi mai degrabă stânjenită decât ajutată din cauza felului cum li se întâlniră acum privirile – de parcă fiecare vedea în celălalt mai mult decât spunea. Avu impresia că desluşeşte mai cu seamă ciudata înclinaţie a musafirului de a discredita sinceritatea lui Kate. Pe ea n-o interesa decât s-o „susţină” din răsputeri,
— Vorbesc foarte serios: că atunci când a fspus că n-o interesează nimeni…
— V-a jurat? întrerupse lordul Mark.
Milly nu prea înţelegea pentru ce o strângea astfel cu uşa; dar iarăşi sprijini declaraţia lui Kate.
— Nu mi-a lăsat nicio îndoială că n-ar fi liberă.
Lordul Mark se uită acum ţintă la ca, dar continua să zâmbească.
— Şi, prin urmare, nicio îndoială că şi dumneavoastră n-aţi fi.
Se părea că de îndată ce rosti, aceste vorbe, simţi că săvârşise o greşeală, şi Milly n-ar fi. Putut spune prin ce privire ciudată a ei îl făcu imediat să înţeleagă acest lucru. Oricum, el nu dădu răgaz privirii ei să acţioneze în continuare; se retrase numaidecât, şi cu destulă abilitate, în limitele drepturilor sale:
— Foarte bine, dar de ce oare, dragă domnişoară, să vă jure?
Ea trebuia să înţeleagă că acest „dragă domnişoară’1 se referea la ea; ceea ce o irită, deoarece el ar fi putut acum să-l folosească atât de elegant pentru ponegrită Kate. Încă o dată îi trecu prin minte că trebuia să-şi revendice partea ei din această ponegrire.
— Fiindcă, aşa cum vă spuneam, suntem prietene nedespărţite.
— A, zise lordul Mark, care voia parcă să-i dea de înţeles acum că aceasta ar fi însemnat tocmai absenţa unor asemenea rigori.

El păru însă, într-un fel, să fi obţinut mai mult sau mai puţin ceea ce dorise. Milly simţi, în vreme ce el îi adresă câteva cuvinte de rămas bun, că îi oferise mai mult decât intenţionase său decât era în stare, când îşi va recăpăta stăpînirea de sine, – să justifice în mod teoretic. Destul de ciudat era că despre ea lordul Mark aflase chiar din gura ei – şi, sub influenţa vrajei răscolitoare a acelui loc, cu nemărginită sinceritate – lucruri pe care nimeni altul nu le auzise: nici Kate, nici mătuşa Maud, nici Merton Densher, nici Susan Shepherd. Milly îşi dădu seama că o făcuse, înti’-o clipă, să-şi piardă prezenţa de spirit, iar acum dorea ca el să plece repede, astfel încât să poată fie s-o recapete, fie-să suporte pierderea mai uşor în singurătate. El. Se opri însă, după cum observă Milly, fiindcă zărise în sală pe unul dintre gondolieri care, indiferent ce excursii de grup s-ar fi programat cu participarea celorlalţi gondolieri, fiind întotdeauna cel mai decorativ, cel mai gătit şi mai scrobit dintre ei, rămânea la palat pe baza teoriei că s-ar putea, dintr-un capriciu, ca ea să aibă nevoie de el – ceea ce Lui Milly, în libertatea ei din colivie, nu i se întâmplase niciodată. Pasquale cel oacheş, mergând tiptil în pantofii săi albi pe pardoseala de marmură şi sugerând vederii ei, mereu învăluită de vrajă, n-ar fi putut nici ea spune ce, vreun hindus blând, aproape prea liniştit pentru nervii ei, sau pur şi simplu un marinar desculţ pe puntea unui vas – Pasquale se înfăţişă cu o tavă mică întinsă servil, pe care se afla o carte de vizită. Lordul Mark îşi întârzie plecarea pentru ca să-i dea timp s-o primească; de aceea Milly o citi şi imediat prezenţa ei de spirit primi o nouă lovitură. Acea precară stăpânire de sine pieri într-adevăr astfel încât, chiar în timp ce discuta cu Pasquale, trebuia să-şi dea toată silinţa ca să ascundă dispariţia ei. Efortul a fost totuşi făcut când ea întrebă dacă domnul era jos şi înţelese imediat că el urcase, ll urmase pe gondolier şi aştepta în capul scării.

Cartea a opta

— O să-l văd cu plăcere. După care zise către musafirul ei, în vreme ce Pasquale se îndepărta: Domnul Merton Densher.

— A! exclamă lordul Mark, şi exclamaţia lui răsunând în holul mare şi rece s-ar fi putut să ajungă chiar la urechea lui Densher, ca o apreciere asupra persoanei lui, pe care o mai auzise şi o mai remarcase o dată.

Densher îşi dădu seama din nou că-i era nesuferit hotelul – şi cu atât mai curând, cu cât avusese ocazia mai demult să facă aceeaşi constatare. Năpădit de turma poliglotă – mici burghezi de pe toate meridianele, mai ales germani, mai ales americani, mai ales englezi – hotelul după câte se

vedea, pe măsură ce era atins nervul sensibil corespunzător, răsuna tare şi deloc melodios, răsuna oricum şi în toate felurile, numai în italiană, numai în veneţiană nu. El ştia că veneţiana era cu adevărat un dialect; totuşi reprezenta dialectul pur faţă de unele din dialectele de la hanul plin de forfotă. Îi producea, în „străinătate”, atât plăcere cât şi durere faptul că trebuia să simtă aproape în fiece moment cum mai trecuse prin toate aceste experienţe. Simţise de trei sau patru ori la Veneţia, în anii trecuţi, acea plăcută înviorare de pe urma îndepărtării cu ajutorul vâslelor – a îndepărtării de concertul notelor false din sala trivializată, scăpând de amabilele familii americane şi de hamalii germani bine hrăniţi. De fiecare dată se hotărâse să închirieze o locuinţă mai intimă şi mai puţin costisitoare şi îşi aminti cu duioşie de acele sărăcăcioase dar prietenoase adăposturi, ale căror ferestre le-ar recunoaşte cu uşurinţă, trecând pe canal sau prin *campo*. Cea mai sărăcăcioasă nu-i mai plăcea acum. Dar se pomeni după patruzeci şi opt de ore că se gândeşte la un mic şi independent *quartiere*, departe în josul lui Canale Grande, unde locuise cândva o lună, încercând sentimentul pompei şi al fastului, dar având totodată impresia că se iniţiază în misterele mai simple ale Veneţiei. Îşi aminti timp de o oră cât de hazlii fuseseră acele zile, şi ieşind pe un *traghetto* în faţa casei, observă că pe obloanele verzi ale ferestrelor vechi erau lipite fâşii de hârtie albă care, la Veneţia, sunt o invitaţie pentru chiriaşi. Aceasta s-a întâmplat în cursul primei sale plimbări de unul singur, atât de bogată în impresii pe care le trăia cu intensitate. De când sosise era aproape tot timpul la Palazzo Leporelli undo, vremea fiind urâtă, în ziua următoare întreaga societate a rămas acasă. Episodul s-a petrecut’ pentru el ca un şir de

• re într-un muzeu, deşi fără oboseala din muzeu; şi de asemenea semănase cu ceva căruia pi-intr-un avânt al imaginaţiei mai trebuia să-i găsească un nume. S-ar fi putut -să fie în căutarea acelui nume. În vreme ce hoinărea în voie – constatând că şi după ani de zile nu putea să rătăcească drumul – până în clipele când şi-a aţintit privirea peste apă, asupra micilor fâşii de hârtie.

Era invitat să cineze la palat peste o oră sau două, deşi luase în ziua aceea prânzul acolo – un prânz timpuriu. Plecase apoi cu cele trei doamne – doamna Lowder, doamna Stringham şi domnişoara Kate – şi le însoţise în plimbarea pe apă, cu toţii fiind destul de pătrunşi de vraja Veneţiei, până când mătuşa Maud îl îndemnase să le părăsească şi să se întoarcă la domnişoara Theale. Două împrejurări, legate de felul cum s-a dispus de

persoana lui, îl preocupau şi acum; prima, că stăpâna din Lancaster Gate îi vorbise răspicat în faţa celorlalte două, de parcă ar fi exprimat şi gândul însoţitoarelor ei care nu vorbiseră dar care ar fi putut să fie considerate – da, Susan Shepherd, e a şi Kate – drept participante tainice la planul ei. Ceea (izbutea la fel de puţin să uite era că a procedat în faţa celor două, după cum i se păru – adică mai ales în faţa lui Kate – exact cum i se poruncise; s-a ridicat fără să crâcnească şi a făcut cale întoarsă spre palat. Îl mai obseda

i neă întrebarea dacă arătase ca un neghiob fiindcă procedase astfel, dacă stânjeneala pe care o simţise în timp ce gondola se legăna când dăduse să coboare – nu putea decât să se îndrepte, supuşi, spre un debarcader care nu era dintre cele mai bune – nu le prilejuise cumva prietenelor lui un asemenea amuzament încât să schimbe între -le zâmbete pline de inţeles. O găsi pe Milly Theale, douăzeci de minute mai târziu, singură şi rămase cu ea până

i înd ele s-au întors la ceai. Ciudat era că totul fusese foarte uşor, extraordinar de uşor, şi îşi dădu seama de această ciudăţenie. Numai când se află departe de ea, numai atunci

ii veniră în minte unele lucruri care făceau ca întâmplarea uă-i pară altfel. Atunci, în prezenţa ei, i-a fost atât de uşor, de parcă ar fi stat de vorbă cu sora lui, fără să se. Simtă, dacă ar fi fost să spună adevărul, mult mai emoţionat Continua s-o vadă aşa cum o văzuse la început —

impresia aceea rămânea de neşters. Doamna Lowder, Susan Shepherd, Kate a lui puteau, fiecare de pe poziţia v sa, s-o vadă ca pe o prinţesă, un înger, o stea; dar în ceea ce-l privea, din fericire, ea nu prezenta complicaţii care să creeze vreo stare de jenă; prinţesa, îngerul, steaua erau estompate atât de suav şi de luminos de imaginea micuţei americance care fusese amabilă cu el la New York şi faţă de care, bineînţeles – deşi fără exagerări – dorea să fie amabil la rându-i! Ea apreciase venirea lui, dar nu era nimic în acest fapt – din moment ce ea era întotdeauna acasă – ce nu s-ar fi putut menţine pe mai departe. Singura notă puţin discordantă în această situaţie o crease declaraţia ei că cel mai bun lucru, după cum i se părea, era să rămână acasă. Nu i-a permis lui Densher să spună că asta însemna linişte, insistând că palatul – cu farmecul, arta şi istoria lui – stârnise un vârtej de sugestii care nu se potolea nici p clipă. Să rămâriă între zidurile acelea nu însemna deci o retragere, însemna libertatea tuturor secolelor, o afirmaţie la care Densher răspunse în glumă că pe ei doi vârtej ul i-a făcut să se întâinească sfidând spaţiul.

Kate găsise momentul să-i spună că era ca un văr isteţ care vizitează o verişoară necăjită, şi care se simte plictisit de strădania lui. Şi cu toate că el negă pe dată „plictiseala”, îşi zise că era o impresie pe care poate o făcea, aşa încât se întrebă dacă nu îi apărea şi lui Milly în acelaşi fel. De îndată ce se ivi Kate, ieşi la iveală din nou deosebirea – faptul ciudat, cum simţi numaidecât, că el se înjosise atât de mult. Era o înjosire să facă tot ceea ce plănuise Kate pentru el; nu săvârşea nimic – şi doar astfel intenţionase să trăiască – din ceea ce plănuise. Prin urmare, deosebirea reînnoită, pregnantă, dureroasă era elementul supărător care îl copleşea când părăsi palatul, care îl copleşea şi când trebui să se împace cu gândul că va lua şi cina acolo. Îşi zise că trebuie să se împace cu toate; aceste idei îl preocupau la *traghetto,* chiar în timp ce, gândindu-se să-şi schimbe locuinţa, examina de partea cealaltă a canalului fostul său domiciliu. Fusese potrivit în trecut, era oare şi acum potrivit? Va avea vreun aport în împrejurările de acum de care era conştient? Necesitatea de a se împăca cu situaţia era instinctul – după cum Ştia prea bine – unui om oarecum conştient de faptul că, dacă va renunţa la ceva într-un loc, va trebui să renunţe pretutindeni. Dacă îşi retrăgea mâna, mâna care cel puţin contribuia ca totul să se menţină bine înjghebat, întreaga urzeală ciudată în care era angrenat se va destrăma într-o clipă şi va lăsa să pătrundă lumina. Era într-adevăr o chestiune de nervi; tocmai pentru că era nervos putea să meargă mai departe; dar dacă starea aceasta se va accentua, cu siguranţă că-şi va pierde minţile. Se plimba, cu alte cuvinte, pe o creastă înaltă, abruptă de fiecare parte, unde decenţa – de vreme ce putea suporta să rămână acolo – se reducea la faptul că îşi ţinea capul sus. Kate fusese aceea care-l plasase acolo, şi în unele clipe, pe când îşi aşeza un picior exact înaintea celuilalt, era conştient de dureroasa ironie a felului cum era dirijat de ea. Nu că l-ar fi expus primejdiei – a fi cu adevărat în primejdie împreună cu ea ar fi însemnat cu totul altceva. Era covârşit de un fel de furie pentru ceea ce nu avea; o exasperare, un resentiment ce se plămădea cu’ adevărat din dorinţa lui arzătoare, izvorând din certitudinea că era amânat, surghiunit şi atât de mult manevrat. Ea ticluise totul frumos, dar ce alt sens aveau toate acestea decât că era mereu supus voinţei ei? A vrut să fie de la început, cum zice francezul, *bon prince* cu ea, plin de bună dispoziţie şi generozitate, iar dacă era vorba de încredere – să dispreţuiască lucrurile mărunte, ceea ce caracteriza omul lipsit în general de teamă. Existau destule lucruri – doar Dumnezeu ştia! — căci aceasta era consecinţa situaţiei sale, pe care nu şi le putea permite; dar ce

oare avusese farmec pentru el dacă nu ideea de a trăi generos, pentru a compensa lipsa aceasta într-alt fel? De a nu citi în niciun caz povestea de dragoste a vieţii sale într-o ediţie ieftină! Toate sentimentele lui de la început le retrăia acum, erau de fapt la fel de vii ca întotdeauna – ca atunci când admirase şi invidiase ceea ce numea în sinea lui talentul ei spontan de a trăi, spre deosebire de el care nu era în stare decât de o biată improvizaţie de diletant; numai că faptul îl irita cu atât mai mult cu cât tocmai această calitate a ei ieşea în evidenţă acum într-un chip atât de caracteristic.

într-adevăr, datorită talentului ei spontan de a trăi ajunsese el acolo şi, mai ales, era aşa cum era. Dovada unei anumite reacţii din partea lui faţă de atâta pasivitate* era, fără a se manifesta prea vizibil, faptul că cei puţin îşi dădea seama – ştia cu alte cuvinte cum era el şi cât de puţin îi plăcea această situaţie acceptată din pura slăbiciune. Se simţea în aceste clipe cuprins de melancolie – în acest fel se putea descrie starea lui; acest sentiment era parte din forţa care, în vreme ce dupăamiaza de toamnă se aşternea, îl făcea, stând pe *traghetto*, să fie copleşit de implicaţiile problemei. Problema care-l frământa în vreme ce rămase acolo se asocia cu durerea lui înăbuşită, cu simţământul că îi era aproape ruşine; dar durerea şi ruşinea scădeau pe măsură ce-şi permitea, datorită împrejurărilor, să considere că problema era gravă. Se născuse, în fond, în parte din condiţiile pe care Kate le sfidase aproape cu insolenţă, la care îl lăsase, fără o strângere de inimă, expus în mod ridicol – ridicol în măsura în care el se complăcea. Cât de greu îi venea să se complacă în aceste condiţii simţi până în străfundurile fiinţei înainte de a părăsi locul acela. Problema lui, după cum am numit-o, era interesanta problemă dacă nu cumva nu-i mai rămăsese nici pic de voinţă. De unde putea să ştie – acesta era esenţialul – fără s-o pună la încercare? Era bine că fusese *bon prime*, iar bucuria, ceva din mân~ dria de a fi trăit generos, erau chiar şi acum compatibile cu impulsul de a examina relaţia dintre ei; dar îşi ţinu puţin respiraţia când îşi dădu seama cu o supremă acuitate că, în vreme ce făcuse absolut tot ceea ce voise Kate, ea nu făcuse nimic din ce voise el. De aceea, în sfârşit, ideea lui despre încercarea prin care trebuia să verifice acea posibilitate se asocia insistent, în amurgul cald şi timpuriu vestind apropierea nopţii meridionale – acestea fiind „condiţiile”, aşa cum am arătat – cu licărirea tot mai ştearsă, pe măsură ce se întuneca, a micilor fâşii de hârtie albă pe vechile obloane verzi. Când se uită la ceas, îşi dădu seama că era de un sfert de oră la postul lui de observaţie şi reflectare; dar până să pornească mai departe, găsi

răspuns la ideea care devenise atât de supărătoare. Dacă era nevoie de o dovadă a voinţei lui, dovada îl aştepta pândind acolo, de cealaltă parte a canalului. Un barcagiu de la micul ehei îl poftise de câteva. Ori; dar ca urmare a jocului nervozităţii lui, întoarse spatele acestei posibilităţi. Se va duce acolo, dar mai înainte dădu câteva ocoluri cu pas grăbit, traversând în sfârşit prin Rialto. Apartamentul, din întâmplare, nu era ocupat; *padrona* de pe vremuri era acolo, cu faţa numai zâmbet, dar că îl recunoscu era numai o născocire; se aflau acolo şi străvechile lucruri şubrede, rafinate în deteriorarea lor, primitoare în decăderea lor, faţă de care efuziunile lui au fost înduioşător de autentice; astfel încât, înainte de a porni din nou, hotărâse bă se muts a doua zi.

Seara, ia cină, vorbea amuzat despre aranjamentul acesta – cu toate că avusese la început un ciudat impuls, care însă la palat pieri cu totul, de a trata faptul doar ca o chestiune ce-l privea numai pe el. Necesitatea, oportunitatea de a găsi o asemenea locuinţă o socotise cu totul firească până în clipa când îşi dădu seama deodată, în cursul discuţiei, că incidentul va contribui la un amuzament nevinovat. Aceasta s-a datorat, de fapt, descrierii lui – o evocare a celui mai bizar, mai umil rococo, a unui interior venețian în stil autentic. Arată gazdei sale că încăperile ei înalte, deşi minunate în nenumărate privinţe, nu reflectau de fapt stilul acela; făcu o descriere atât de măiestrită, încât Milly declară pe dată că era datoria lui elementară i-o invite într-una din zile la ceai, Până acum nu-şi exprimase – cu toţii îşi dădură seama – o asemenea dorinţă limpede să meargă undeva, nici măcar să facă un efort pentru o festivitate organizată de parohie sau să vadă un apus de soare autumnal, nici să coboare scările palatului pentru Tizian. Părerea constantă a lui Densher era că el şi Kate se înţelegeau şi fără vorbe, aşa încât putea să surprindă la ea, după cum lesne putea şi ea să surprindă la el, nenumărate indicii ale acestui fapt, întreaga suflare domoală a conştiinţei îhtâmpinând şi îndemnând conştiinţa. Părerea a fost justificată în acea seară, deoarece oferta lui Milly de a-i ţine companie a fost, după câte îşi dădu seama, acceptată de Kate, cu toate că ea nu s-a manifestat în niciun fel. Se potrivea atât de bine cu ceea ce dorise şi prevăzuse ea, încât era – şi aceasta mai cu seamă l-a uimit – îndeajuns de mulţumită şi absorbită acum pentru a nu deduce, din calitatea falsă a răspunsului său, din tonul şi din privirea lui care un moment o căută pe a ei instinctiv, că el răspunse, inevitabil, aproape cu neruşinare, doar pentru a câştiga timp. Incapacitatea ei de a pricepe însemna oarecum un început de avantaj, pe care el contase

— Cel puţin în cazul în care nici ea nu era profund necinstită. Fiind atât de iscusită, ar fi putut, îşi dădu el seama, să priceapă ce important era faptul mărunt pe care el îl vestise; căci ea era în stare, la urma urmelor, Bă observe, să bănuiască şi totodată să-şi tăinuiască bănuiala. Se frământa însă deoarece îi imputa ei acum prea puţină perspicacitate, datorită căreia el se simţea mai puternic. Indiferent de presimţirea ce i-ar fi înfiorat sufletul în legătură cu motivul lui de a-şi schimba locuinţa, ea nu bănuia că el făcea prietenei lor o promisiune amăgitoare. Dar i-o impuse chiar ea; de la început, în perspectivă, existase un anume punct în care amăgirea, pentru a o numi în felul cel mai puţin compromiţător, va trebui să înceapă. Prin urmare, îi sunase j acum fericitul ceas.

El îşi reocupase vechiul apartament din diverse motive, dar cu siguranţă nu-l reocupase pentru ca s-o primească pe Milly Theale; ceea ce conta la fel de puţin în exprimarea bucuroasei sale promptitudini ca şi faptul de a fi – tocmai ceea ce nu încerca să fie – cu totul înrăit şi cu totul mârşav. Atât de rapid era ritmul dramei sale interioare, încât viziunea spontană a imposibilităţii create de rugămintea directă şi neaşteptată a lui Milly a avut efectul, puţin sinistru, de a-l înspăimânta de-a binelea. Îi oferea o măsură a intensităţii, a realităţii motivului său acum pe deplin maturizat. Nu-l îndemna desigur să se împotrivească acestor lucruri, ci le făcea vii de parcă ar fi fost deja învăpăiate de pe urma succesului. Tocmai în faţa învăpăierii succesului începu să-i bată inima aproape de groază. Teama era doar teama fericirii ce trebuia acceptată; chiar şi aceasta era în sine un simptom. Faptul că vizita lui Milly, în această proiectare a necesităţilor, i se părea cum nu se poate mai nepotrivită, o idee cU totul nesuferită şi mai ales una care compromitea, ca s-o spunem pe şleau, jocul lui adoptarea unei asemenea păreri putea fireşte să se identifice cu unul din numeroasele feluri de a fi nerod, inerent situaţiei date. Cu felul acesta însă se împăca dinainte cel mai bine. Motivul său pe deplin maturizat, în privinţa căruia nu-şi permitea să nutrească nicio iluzie, pusese într-un ceas o imaginară stăpânire pe locuinţa sa. Îl vedea aşadar aşezat acolo, deja cu lucrurile despachetate şi instalate, şi împreună cu acest motiv, care era incompatibil cu nevinovăţia lui Milly, cu frumuseţea lui Milly, trebuia un timp, oricât de scurt, să locuiască. Existau lucruri pe care ea nu le va recunoaşte, nu le va simţi, nu le va sesiza niciodată; dar asta nu va schimba cu nimic faptul că, dacă ea se va lovi de ele, nu va fi spre binele nimănui. Discernământul şi scrupulele îi reveneau lui. Asitfel Densher avea în minte toate faţetele situaţiei, în vreme ce Kate,

în mod admirabil, părea că nu are habar de niciuna.. Bineînţeles însă că ea era întotdeauna – oare când nu trebuia să fie acesta ultimul lui cuvânt? — sublimă.

Calitatea ei s-a „relevat sub toate aspectele în restul acestor prime zile; s-a relevat mai ales sub influenţa Faptului că, de fiecare dată când logodnicii smulgeau norocului, în trecerea lui, o jumătate de oră în care să fie singuri, erau sortaţi – deşi Densher simţea că totul i se datora lui – să petreacă o parte din acea rară ocazie miri ndu-se şi uluindu-se de ciudăţenia hazardului. Aceasta s-a întâmplat după ce el, într-un fel, s-ar fi putut presupune că se obişnuise cu situaţia; s-a întâmplat chiar după ce tânăra fată – gata întotdeauna, după cum. Puneam, să aibă ultimul cuvânt – îi dădu prilejul să beneficieze de îndreptarea din partea ei a oricărei aparenţe nepotrivite, un sprijin care-i era de pe acum binecunoscut în legătură cu alte faze ale relaţiilor lor. Astfel stăteau lucrurile şi când el, cu puţină imaginaţie, după cum insistă ea fără nicio rezervă, ar fi putut să înţeleagă, datorită efectelor vizibile ale crizei, care anume idee a doamnei Lodwer determinase această criză. Aşa cum era ideea – şi că se potrivea scopurilor lui Kate, ea o mărturisea deschis – el nu trebuia decât să vadă în ce fel aveau să se desfăşoare până la urmă lucrurile, pentru ca să-şi dea seama* că era în mod izbitor justificată. Răspunsul lui Densher la această dovadă de perspicacitate a fost că, bineînţeles, intervenţia mătuşii Maud nu rămăsese ascunsă nici chiar perspicacităţii lui din clipa când ea îi scrisese, cu o concizie specifică ei, că dacă va găsi de cuviinţă să vină la Veneţia şi să stea două săptămâni, ea îi garanta că n-are să regrete. Trebuia să fii mătuşa Maud, într-adevăr, pentru a face asemenea lucruri într-un asemenea fel; după cum numai unul ca el, trebuia să recunoască, putea să facă alte lucruri, ca acelea la care probabil că li se părea tuturor – nu-i aşa? — că se angajase. Gestul doamnei Lowder fusese fireşte o referire directă la ceea ce ea îi spusese în Lancaster Gate, pe când el se retrăgea, în seara când Milly nu venise din cauză că era bolnavă; se asemăna izbucnirii remarcabile de atunci în ceea ce priveşte măsura bunătăţii pe care i-o atribuia lui. Discuţiile tînărului despre situaţia sa, care se limitau la e\:te – cu mătuşa Maud nu avusese niciuna – e”: au puţin afectate, se poate deduce, de simţământul că nu putea să lase totul, după cum îşi spunea, pe seama altora. Obrazul, când era singur, îi ardea de ruşine la gândul că doamna Lowder îl analizase, îl văzuse aşa cum era şi înţelesese ce s-ar putea face cu el. Nu trebuise decât să fluiere după el pentru ca să vină. Dacă fusese sigură de bunătatea lui,

avusese dreptate, precum declara Kate. Mustrările lui de cuget, atât în ce priveşte maleabilitatea lui. Generală, la rândul ei rod al ideii că, în anume limite, maleabilitatea era un mod de viaţă ca oricare altul şi cu siguranţă chiar mai bun, cât şi în ce priveşte confuzia ce-ar putea domni în legătură cu motivul real al venirii lui – această durere sufletească n-a fost cu totul risipită de stilul, oricât de fermecător ar fi fost el, al versiunilor poetice ale lui Kate. Nici măcar uimirea şi bucuria lui Kate nu puteau să-l împace cu sine însuşi, când exista ceva cu totul deosebit de aceste lucruri oare-l făcea să se simtă vinovat.

Neavând conştiinţa împăcată, între timp Densher căuta să vadă – pentru prima dată în viaţa lui – dacă, într-o anumită împrejurare, un cuget curat putea să fie atât de necesar fericirii, după cum se presupunea în general şi după cum nici el nu se îndoise vreodată că este. Era cu siguranţă angajat într-o aventură – el care nu se considerase niciodată făcut pentru aşa ceva – şi îi era de ajutor faptul că putea, în anumite clipe, să-şi spună că nu trebuia să se lase înfrârit. La hotelul său, singur, noaptea sau în cursul puţinelor plimbări târzii pe care găsea timp să le facă pe alei întunecoase şi întortocheate şi prin pieţe pustii, umbrite de palate dărăpănate, unde se oprea dezgustat de stânjeneala lui şi unde sunetul unui pas rar pe caldarâmul împrejmuit de ziduri era ca al unui dansator întârziat într-o sală pustie – în aceste interludii, prin minte îi treceau gânduri negre încât uneori, pe temeiul principiului că nebuniile care nu durează mult sunt cele mai prielnice, se gândea să, plece imediat – aceasta fiind nu numai posibil dar şi indicat. Nu trebuia însă decât să treacă din nou pragul palatului Leporelli pentru ca să-şi dea seama că toate elementele situaţiei privite în asamblu ofereau, cum ar spune pictorii, un tablou diferit. Atunci
i se părea că plecarea n-ar curma, ci ar face, evident, mai flagrantă nebunia lui; şi mai ales – deoarece de fapt nu „începuse” nimic, ci se supusese doar, consimţise, admisese şi tolerase cu generozitate iniţiativele altora – nu trebuia să se trateze pe sine cu o severitate exagerată. Singurul
lucru limpede, în cazul complicaţiilor, era că orice s-ar fi întâmplat, trebuia să te porţi ca un gentleman – la care se adăuga de fapt adevărul, poate nu mai puţin vădit, că uneori puteai să-ţi alungi plictiseala ce te cuprindea de pe urma complicaţiilor, studiind cum s-ar comporta un. Gentleman. Această problemă, mă grăbesc să adaug, nuîngrijora în ultima instanţă prea mult pe Densher. Trei femei îşi puneau în acelaşi timp

speranţa în el, şi cu toate că o asemenea situaţie nu putea să fie ideală, avea totuşi, slavă Domnului, legea ei imediat aplicabilă. Legea era să nu răspunzi ca un nemernic amabilităţilor. Doar nu făcuse drumul din Anglia pentru a fi un nemernic, Nu se gândise ce putea să dobândească petrecându-şi două săptămâni, oricât de dezavantajat ar fi fost, în preajma lui Kate, la Veneţia, doar-pentru a fi un nemernic. N-o tratase pe doamna Lowder ca şi cum, răspunzând la sugestia ei, ar fi înţeles-o, şi nu făcuse nici aceasta pentru a fi un nemernic. Iar cel mai puţin se aşteptase ca, printr-un revere al sorţii, să capituleze prompt, inevitabil şi deplin – ca gentleman, ah, neîndoios! — sub impresia neaşteptată pe care i-o făcu sărmana, palida şi desăvârşita fiinţă care era

\

Milly, ca stăpmă a unui palat măreţ şi vechi, acord; nd o ospitalitate mai irezistibilă, datorită tuturor condiţiilor., decât cunoscuse el vreodată.

Spectacolul avea pentru el o elocvenţă, o autoritate, o eminenţă – nici nu mai ştia oe epitet să-i dea – la care îşi zise că nu s-a aşteptat. Felul cum l-a întâmpinat, francheţea, drăgălăşenia, tristeţea ei, vioiciunea şi poezia ei tulburătoare – îşi zicea, străduindu-se să găsească cuvinte, ajutate de frumuseţea cadrului în care locuia şi de percepţia, în acelaşi timp, că acest din urmă element câştiga din partea ei, ca efect şi armonie, tot aşa de mult pe cât oferea întreaga ei atitudine avea, în imaginaţia lui, înţelesuri ce sălăşluiau prin preajmă, slujind-o, planând, pierind şi răsărind din nou, tremurătoare ca nişte frânturi stinse şi nedesluşite, sunete de-abia auzite ale unei muzici vechi şi melancolice. Era de fapt bine, se gândea el uneori, că nu putea să pună în contul lui Kate şi al doamnei Lowder, fiindcă aceasta oricum nu se cădea s-o facă un gentleman, faptul că a fost mai degrabă înşelat, neştiind dinainte! Trecuseră cinci zile de când era implicat în toate acestea, fără să rişte, nici chiar faţă de Kate, vreo aluzie la ceea ce ar fi trebuit să ştie şi deci la ceea ce anume îl înşelase. Adevărul era, fără îndoială, că atunci când era vorba să spui lucrurilor pe nume, trăiau cu toţii, ei cinci, într-o atmosferă în ere efectul dezagreabil al împrejurării de a „te lua gura pe dinainte” putea fi lesne produs. Cu fiecare ocazie revenea, împreună cu prietena lui, la miracolul binefăcător al apropierii reînnoite, care avea o dublă virtute în acea atmosferă prielnică. O respira adânc – atmosfera aceea – de parcă nici n-ar fi putut să creadă că există, dar în ciuda acestui privilegiu, timpul trecuse fără să încredinţeze urechii ei vreun comentariu despre stilul rafinat şi fastul vieţii lui Milly, comentariu care ar

fi corespuns recunoaşterii lui admirative. În dosul tuturor lucrurilor se afla amintirea, devenită de-a dreptul o obsesie, că el o cunoscuse primul. Asupra acestei împrejurări insistaseră cu toţii, în absenţa ei, în ziua aceea la doamna Lowder: iar amintirea îşi făcuse. Simţită – influenţa atunci când o vizitase pentru a doua oară. Influenţa aceasta îl însoţise în trăsura înaltă ce huruia, din clipa când

Milly îl luase la plimbare, învăluindu-i pe amândoi de parcă ar, fi fost un covoraş din cea mai fină mătase. Operase ea o legătură evidentă cu ceva din trecut, cu ceva ce le aparţinea. Îşi aminti de mai multe ori cum îşi spusese atunci, în timpul plimbării cu trăsura, că nu se afla acolo, că nu proceda în felul acela din cauza lui Kate şi a ideii lui Kate, ci din cauza lui Milly şi a ideii lui Milly şi din cauza lui şi a ideii lui, fără îndoială, cât şi datorită faptelor mărunte, indiferent care erau ele, din timpul şederii sale la New York.

XXVII

Se ivi în cele din urmă, împreună cu toate elementele ce contribuiseră la crearea ei, o ocazie când obţinu de la Kate, privitor la ceea ce ea numea acum eternul lui refren, un răspuns al cărui efect de a precipita lucrurile avea să-l aprecieze ulterior. Eternul său refren consta în felul cum revenea la întrebarea ce anume îşi închipuia doamna Lowder că avea de profitat din toată situaţia – o idee de a ei atât de greu de împăcat cu şansele pe care ea le oferea pentruca ei să se întâinească. Nerăbdătoare, tânăra fată negă şansele, voind să ştie de la el, cuo ironie fină care-J doborî dintr-o lovitură, dacă îşi închipuia că ocaziile pt care le aveau erau chiar atât de grozave. El o privi adânc în ochi când ea dădu glas acestei idei; era o slabă răzbunare pentru faptul de a-l fi făcut să se înroşească. Din anumite motive deci, odată cu aceasta, asprimea pieri din glasul ei, care deveni dulce şi sincer.

— Pentru ca să ne întâlnim, dragul meu, repetă ea cu înţeles; ţi se pare că avem, în fond, chiar atât de mult de câştigat de pe urma întâlnirilor noastre?

— Dimpotrivă – vai de noi! Tot ce vreau să spun – şi tot ce am vrut să spun din ziua când am venit – este că noi, cel puţin, avem de câştigat mai mult decât mătuşa Maud.

— A, dar vezi, răspunse Kate, tu nu înţelegi ce câştiga mătuşa Maud.

— Exact – şi tocmai fiindcă nu înţeleg unele lucruri, mă fascinează atât aspectul acesta. Ea nu mă lămureşte – e nemaipomenită. Consideră că totul e de la sine înţeles…!

— Consideră că e „de la sine înţeles” să-mi formez, aşa stând lucrurile, unele păreri despre tine. Are toate motivele să creadă, continuă Kate, că ceea ce a h oţărât că e posibil, este într-adevăr posibil; că ceea ce a gândit că este foarte probabil să se întâmple, se şi întâmplă. Foarte caracteristic pentru ea, după cum ţi-ai dat seama cu siguranţă, este că atunci când crede în ceva, mătuşa Maud axe impresia că sileşte lucrul acela să se întâmple intr-adevăr, terorizează de-a dreptul, cu ideea ei, orice altă idee, orice idee contrară, şi totodată pe cei ce o reprezintă. M-am gândit adesea că izbândeşte, continuă Kate să studieze fenomenul, datorită spiritului ei care desfide orice posibilitate de a nu avea întotdeauna dreptate. S-a văzut doar de atâtea ori că, în ciuda tuturor dovezilor, până la urmă tot ea axe dreptate.

Densher, ascultând-o, avu un zâmbet de profundă încuviinţare.

— A, draga mea copilă, dacă tu poţi să explici, eu, bineînţeles, nu e cazul să nu „înţeleg”. Sunt condamnat, explică numaidecât, doar atunci când ceva depăşeşte înţelegerea. Reflectă o clipă, apoi continuă: Crede că ne terorizează pe noi? Şi adăugă, în vreme ce, fără să răspundă, Kate se uita primprejur: Ar putea să i se năzare că ţi-ai schimbat sentimentele faţă de mine? Ştia că o pune la grea încercare – ceva îi spunea; dar era un motiv în plus să vorbească: I-a intrat în cap că îţi displac?

La care întrebare, răspunsul lui Kate sună hotărât:

— Poate că i-ai vârât tu ideea asta în cap!

— Crezi cumva că i-am spus una ca aste? se arătă el uimit.

— Nu, zise Kate, oarecum amuzată de simplitatea lui; nu-ţi cer s-o faci.
— Ah, draga mea, râse Densher, când tu ceri atât de puţin…!

Erau vorbe pline de ironie şi o văzu rezistând impulsului de a-i riposta pe acelaşi ton.

— Sunt deplin justificată în lucrurile pe care le-am cerut, răspunse ea liniştit. Îţi prind şi ţie de minune. Ochii lor se întâlniră din nou plini de înţeles, iar rezultatul a fost că ea continuă: Nu eşti deloc nefericit.

— Serios? întrebă el răspicat.

— De fapt, nu se vede – ceea ce este de ajuns pentru mătuşa Maud. Eşti minunat, eşti nemaipomenit, zise Kate; şi dacă ţii la părerea mea, să ştii că văd cum totul iese cât se poate de bine.

După care schimbă repede vorba, de parcă ar fi lămurit problema, şi îl întrebă cât era ceasul.

— Oh, numai douăsprezece şi zece, îi răspunse el după ce se uită la ceas. N-am stat decât treisprezece minute; mai avem timp.

— Atunci trebuie să mergem. Trebuie să mergem spre ele.

Din locul unde stăteau, Densher măsură cu privirea întinderea vastă a pieţei.

— Mai sunt şi acum în magazin. Vor sta desigur o jumătate de oră.

Bravo! Ei vezi!? zise Kate.

Această convorbire avusese loc în mijlocul pieţei San Marco, întotdeauna ca un mare salon, o încăpere a delectării cu pardoseală netedă şi acoperiş albastru, prielnică discuţiilor; sau mai degrabă, la drept vorbind, nu în mijlocul pieţei, ci în locul unde perechea noastră se oprise dintr-un îndemn comun, după ce ieşiseră din biserica mare ce semăna cu o moschee. Se înălţa acum, cu bolta'şi turnuleţele ei, la mică distanţă în urma lor, iar în faţă aveau spaţiul întins şi pustiu împrejmuit de arcade, în care la ora aceea se concentrau circulaţia şi mişcarea. Veneţia era la dejun, Veneţia turiştilor şi a eventualilor cunoscuţi, dar în afară de stolurile de porumbei enervanţi care culegeau firimiturile permanentei lor ospătări, spaţiul, din faţăera liber şi puteau să vadă că prietenele nu le fuseseră i-ncă, şi se părea că nici nu vor fi prea curând, restituite de prăvălia de dantele, într-una. Din *loggia* unde, cu puţin timp înainte, le părăsiseră pentru ca să dea o raită – expresia era a lui Densher – prin San Marco. Dimineaţa aceea Jună o asemenea întorsătură încât le scoase în cale acest prilej; totuşi aluzia pe care tocmai o adresase lui Kate nu fusese o exagerare a posibilităţilor lor, în general. Cel mai rău lucru ce se putea spune despre posibilităţile lor era că se iveau mai cu seamă în prezenţa – în prezenţa tuturor; „tuturor" însemnând în acele împrejurări şi într-o lume populată Susan Shepherd, mătuşa Maud şi Milly. Dar dovada că şi în prezenţa altora ocazia putea să devină specială era oferită de faptul că mulţumirea lor era compatibilă cu o anume durată a zăbovirii. Doamnele au fost de acord ca ei să nu aştepte în prăvălie; era cel mai mic lucru, bineînţeles, pe care puteau să-l facă pentru ei. În această dimineaţă îi ajutase în fond faptul că atunci când Densher se înfiinţase, cum obişnuia el să spună, la palat, Milly nu putuse ca alte ori să-şi facă apariţia. Obiceiul şi uzanţa păruseră acum bine stabilite; făcând vizite zi de zi – trecuseră opt zile în chip atât de convenabil – prietenele lor, ale lui Milly şi ale lui, dispăreau tot în chip convenabil şi îl lăsau cu ea până la prânz. Astfel se desfăşura perfect operaţiunea în care, după cum spunea el, fusese lansat; de aceea, fără îndoială, speranţele lui Kate erau justificate. El îi apărea într-adevăr doamnei Lowder

— Nu putea să nu-i apară în vreme ce şedea acolo – cu aerul, de altfel de dorit, că nu era atât de mult absorbit de Kate încât faptul să devină alarmant. Nu pierduse prilejul s-o întâ'lnească în fiece dimineaţă pe tânăra gazdă, după cum nu-l pierduse nici Milly; doar astăzi ea nu se simţea destul de bine ca să-l poată primi.

Acest fapt lăsă o urmă; urma se vădi în felul cum

— Adunaţi în camera de gală, palatul fiind la ora aceea inundat de lumină, răcoros şi împodobit ca întotdeauna cu flori în aşteptarea lui Milly – ei, restul, se uitau doar unii la alţii. Era cumplit, cumplit cu siguranţă pentru fiecare, că nu se rosti niciun regret comun. Tânărului nostru i se păru mai ales ciudat că, dacă tânăra fată nu se simţea bine, tăcerea gravităţii, a presimţirilor, a unei semnificaţii anume era tot ceea ce situaţia – situaţia musafiri-

— Putea îngădui, Tăcerea însă continuă după ce grupul celor patru coborî spre gondolă şi ei îşi ocupară locurile. Milly le trimise vorbă că spera ca plimbarea lor să fie plăcută, iar ele, auzind aceasta, din nou schimbară priviri cu înţeles, de parcă şi-ar fi dat seama amândouă ce tâlc avea un asemenea mesaj, care-l inducea în eroare pe Densher. Milly nu dorea să-i strice dimineaţa şi de aceea el trebuia să considere, din politeţe, că situaţia se îndreptase în chip mulţumitor. Lucrurile le-a îndreptat doamna Stringham care, la drept vorbind, o cunoştea pe prietena lor mai bine decât oricare dintre ei. O cunoştea atât de bine, încât ea însăşi, socotind că n-avea rost să rămână acasă, acţiona în desăvârşit acoid cu anumite condiţii relativ obscure, oarecum înfricoşătoare pentru ei. Ea corectase acea notă de neglijenţă care constituia pentru toţi un mic cusur al ocaziei; ea născocise preferinţa doamnei Lowder şi a ei înseşi; îşi amintise că dorinţa arzătoare de a găsi o dantelă fusese până acum mereu dată la o parte de diverse întâmplări; îi venise de asemenea în minte că în ziua precedentă Kate vorbise despre rolul fatalităţii în nereuşita ei de a cunoaşte cu adevărat interiorul bisericii San Marco. Ideea lui Densher cu privire la intervenţia conştientă a lui Susan Shepherd se infiltrase mai demult într-un ungher al minţii lui; ceva ce începuse pentru ei în Lancaster Gate deveni acum un sentiment care prindea contur; acţiunea ei nespus de discretă i se părea în orice caz că urmăreşte în mod subtil, chiar dacă nu evident, propriul său interes. Ca pereche, ca „echipă'1, ei nu erau uniţi cu adevărat; prea multe persoane – cel puţin trei – şi prea multe lucruri se interpuneau; dar între timp se pregătea ceva care îi va apropia şi mai mult. Nu prea ştia nici el ce;

probabil nimic altceva decât că va. Afla la un moment dat – şi când aceasta va constitui o mângâiere – că ea îl înţelesese tot timpul. Avea chiar presentimentul că va veni un moment când înţelegerea tuturor celorlalţi va da greş şi va supravieţui doar perspicacitatea acestei mici şi iscusite fiinţe.

Astfel era astăzi, în prospeţimea ei, atmosfera morală, cum i-xim putea spune, ce plutea în jurul tinerilor noştri prieteni; acestea au fost micile accidente şi forţele tăcute cărora le datorau avantajul de care am văzut că se bucurau intr-un fel şi care păru să dobândească pentru ei un înţeles mai adânc în vreme ce se opriră iarăşi;. Splendida piaţă care, după cum bine se ştia. Fusese de-a lungul anilor martora bucuriei vieţii mai mult decât orice alt loc asemănător din Europa, le oferea, fiindcă nimeni nu-i putea auzi, singurătate şi siguranţă. Aveau impresia, stând în acel loc, că ar fi putut spune orice le-ar fi plăcut; şi că, tot ca urmare a acestui fapt, fiecare din ei ar fi presimţit ce voia să spună celălalt. Lf se părea mai cu seamă.că tocmai aceste gânduri, fiind pe buzele lor în luminoasa atmosferă istorică unde singurul semn perceput de ureche era fâlfâitul porumbeilor, trezeau în inima fiecăruia o spaimă. Era o stare pe care ar fi putut s-o dezvăluie felul cum Densher a spart tăcerea ce se aşternuse după ultimele ei cuvinte.

— Ce voiai să spui adineaori că aş face pentru ca s-o determin pe doamna Lowder să creadă? Eu imul, oricât de stupid ţi s-ar părea, nu înţeleg, din moment ce nu pot să-i spun minciuni, ce rămâne în fond decât minciuna.

Ei bine, ea putea să-l sfătuiască:

— Poţi să-i spui vorbe mărinimoase şi sincere despre Milly – care, la drept vorbind, îţi place atât de mult. N-ar fi minciuni; şi, venind de la tine, ar avea efect. Ştii, nu spui prea multe despre ea. Şi Kate îi înfăţişă rodul observaţiilor ei: De fapt, nu vorbeşti deloc despre ea.

— Aşa ţi-a spus mătuşa Maud? întrebă Densher. Apoi, deoarece fata ezita să răspundă, exclamă: Probabil că aveţi conversaţii extraordinare!

Da, ea ezitase, dar se hotărî:

— Avem conversaţii extraordinare.

Expresia lui, în vreme ce privirile li se întâlneau, dovedea că era dispus să audă mai mult despre ele; dar ceva în expresia ei, se pare, anulă prilejul. Aşa că îi ceru peste o clipă altceva, ceva care îl preocupa de o săptămână, dar pentru care nu avusese încă o ocazie atât de bună.

\

— Ştii cumva, deoarece vă spuneţi asemenea lucruri uimitoare, cum înţelege ea vizita atât de lipsită de temei a lordului Mark de acum câteva

zile? — faptul că a rămas aici, după câte am aflat, doar două sau trei ceasuri, necesare ca să stea de vorbă cu prietena noastră, şi că nu şi-a găsit deloc timp, fiindcă a plecat cu trenul în aceeaşi seară, să întâinească pe nimeni altcineva? Ce crede ea despre faptul că n-a aşteptat să te vadă pe tine sau s-o vadă pe ea – după tocite câte îi datorează?

— A, fireşte că înţelege, zise Kate. A venit s-o ceară pe Milly în căsătorie – n-a venit decât pentru asta. Şi, fiindcă Milly l-a refuzat categoric, nu mai avea altă treabă. Nu putea să se răzgândească pe loc şi să se dea bine pe lângă noi.

Kate se arătă surprinsă că, aceasta fiind o chestiune de bun gust din partea unui asemenea aventurier, Densher nu pricepuse. Dar Densher era absorbit de un alt gând.

— Vrei să spui că atunci când, făcându-mi apariţia, l-am întâlnit în timp ce pleca, tocmai asta se petrecuse între ei?

— Nu ţi-ai dat seama, dragul meu? întrebă Kate.

— Fluşturatic mai este omul acesta! continuă tânărul, uimit.

— A, să nu-l desconsideri! zâmbi Kate. Vrei să spui ca Milly nu ţi-a povestit?,

— Că lordul Mark s-a făcut de râs?

Continuând să zâmbească, tânăra noastră spuse:

— Ştii bine că eşti îndrăgostit de ea.

O privi iarăşi lung.

— Fiindcă l-a refuzat, de ce-ar dovedi părerea mea despre lordul Mark acest lucru? Şi nu sunt obligat să-l admir pentru felul cum s-a comportat faţă de celelalte persoane pe care le-am pomenit, şi nu înţeleg de la tine de ce ar face-o doamna Lowder.

— Ea nu-l admiră – dar puţin îi pasă, îl lămuri Kate. Ştii doar prea bine în oe termeni sunt sumedenie de londonezi, chiar şi atunci când se presupune că se înţeleg foarte bine. El n-are nicio obligaţie faţă de noi – a făcut o încercare. Un om nemulţumit n-are voie, întrebă ea, să mai încerce?

— Şi să se întoarcă după aceea, încrezător că va fi bine primit, la victima nestatorniciei sale?

Kate acceptă, de dragul discuţiei, să fie considerată victimă.

— A, el şi-a încei’cat norocul şi la mine. Aşa că totul este foarte bine.

— Prin faptul că şi tu, vrei să zici, l-ai refuzat?

O clipă, Kate şovăi, şi Densher ar fi putut să se întrebe dacă adevărul pur istoric nu avea să fie puţin forţat. Dar ea vorbi cu imparţialitate:

— N-am lăsat ca lucrurile să ajungă până acolo. L-am descurajat prea mult. Mătuşa Maud, continuă ea acum lucidă ca întotdeauna, consideră că deţine un angajament din partea lui în ceea ce mă priveşte; un angajament care ar fi fost încălcat dacă Milly l-ar fi acceptat. Dar aşa cum stau lucrurile, nu are nicio importanţă.

— Nu e meritul lui că a avut un eşec, zise Densher.

— E totuşi meritul lui, dragul meu, că este lordul Mark. Este exact ceea ce a fost şi ceea ce a ştiut că este. Şi nu e cazul să-l judec eu, după ce l-am tratat cum l-am tratat.

— Ah, zise Densher nerăbdător, l-ai tratat frumos.

— Îmi pare bine, zâmbi ea, că mai poţi să fii gelos. Dar înainte ca el să-i poată răspunde, adăugă: Nu văd de ce te nedumereşte faptul că atitudinea atât de categorică a lui Milly o încântă pe mătuşa Maud mai mult decât poate să-i displacă orice altceva. Ce vede ea oare decât că Milly însăşi consideră relaţia ei cu tine prea preţioasă pentru a fi compromisă? O asemenea recunoaştere din partea lui Milly nu poate decât să-i pară că implică, într-o oarecare măsură, propria ta recunoaştere. De unde ea deduce că, cu cât te interesează mai mult Milly, cu atât mai puţin te interesez eu.

Era iarăşi un moment – ştim că de la început au fost numeroase – când el simţea cu o ardoare ciudată şi derutantă iscusinţa cu care ea ştia să pună problemele. Era ceva care-l şi convingea, dar îl şi silea să reacţioneze. Şi acest efect, oricum s-ar numi, răzbătu acum întonul glasului său:

— Ah, dacă ar avea idee care sunt sentimentele mele faţă de tine!

Declaraţia lui nu era ambiguă, dar Kate ştiu să facă faţă situaţiei.

— Din fericire pentru noi, putem într-adevăr să considerăm că nu ştie. Atât de bine am izbutit.

— Ei bine, zise el numaidecât, iau de la tine ceea ce îmi oferi şi presupun că, pentru a fi consecvent – pentru ca să stau pe propriile mele picioare, dacă poate fi vorba de aşa ceva – s-ar cuveni să-ţi mulţumesc. Numai că ceea ce îmi oferi îmi pare că este, mai mult decât orice, partea din ce în ce mai grea a misiunii mele. Mi se pare că este ceea ce aştepţi de la mine. Nu mi se pare niciodată că ar fi ceea ce aş putea aştepta eu de la tine. Sunt atâtea lucruri pe care nu mi le dăruieşti.

— Adică ce, ’mă rog?

— Eu îţi dau dovezi, zise Densher. Tu nu-mi dai niciuna. *j*

— Ce înseamnă pentru tine dovezi? se încumetă ea să întrebe după o clipă.

— Să faci ceva pentru mine.

Kate era uimită:

— Nu fac asta pentru tine? Vrei să spui că nu înseamnă nimic?

— Absolut nimic.

— Bine, dragul meu, dar eu risc totul.

Se îndepărtaseră agale, când el se opri brusc:

— Credeam că, dimpotrivă, mătuşa ta fiind astfel înşelată nu rişti nimic!

Pentru prima oară de când fusese lansată minunata ei idee, o văzu pe Kate descumpănită. I se păru în clipa următoare că îi displăcea – fie faptul că se afla în această stare, fie că era văzută, deoarece imediat vorbi cu o nerăbdare ce dovedea că se simţea jignită; o aparenţă care îi produse, simţi numaidecât, un sentiment aproape dureros de compătimire.

— Atunci, ce doreşti să risc?

Semnalul primejdiei îl afectă, dar numai, cum ar fi spus el, ca să-i agraveze situaţia.

— Doresc să mă iubeşti. Cum pot simţi în condiţiile acestea că mă iubeşti într-adevăr?

Ah, ea îl înţelegea, cu toate că se ascundea, şi îl făcu să se simtă mai hotărât decât dacă ar fi fost sinceră. Avea tot timpul impresia copleşitoare că ea trăieşte intens – copleşitoare cum fusese din clipa când au prins viaţă sentimentele pe care, chiar la îaceput, în Londra posomorâtă de acum două ierni, şi le transmiseseră unul altuia. N-o considerase niciodată o fiinţă fără apărare, ignorantă şi slabă; iar dacă îi cerea ca între ei să existe o încredere mai profundă, o făcea fiindcă ştia că ea înţelegea şi că putea să-i împlinească dorinţa.

— Aş fi în stare să continui, poate, zise el, dacă sunt ajutat. Dar nu pot continua fără ajutor.

Ea îşi îndepărtă privirile de la el, şi asta îi arătă la ce se gândea.

— Ar trebui să fim acolo – vreau să spun când vor ieşi.

— Nu vor ieşi – încă nu. Şi nu-mi pasă dacă vin. După care adăugă cu francheţe, de parcă ar fi vrut să respingă învinuirea de egoism pe care i s-a păi’ut că vorbele lui, aşa cum sunaseră, ar’fi putut s-o provoace: De ce să du sfârşim odată, şi să le ţinem piept? Vorbele acestea le rosti cu absolută sinceritate. Doamne Dumnezeule, numai de m-ai alege pe mine!

Privirea ei se întoarse spre Densher, şi el putu să vadă cum, la urma urmelor, gustul revoltei lui i se păru lui Kate mai degrabă dulce decât amar. Ca urmare, ea se înfrină pentru o clipă.

— Am mers prea departe, se forţă totuşi să răspundă. Vrei s-o ucizi?

El avu o ezitare ce nu era cu totulnevinovată.

— Adică s-o ucid pe mătuşa Maud?

— Ştii la cine mă gândesc. Am spus amândoi prea multe minciuni.

Auzind acestea, el îşi înălţă capul.

— Eu unul, draga mea, n-am spus niciuna!

Tonul tăios cu care rosti aceste vorbe îi mai domoliră sufletul, dar trebui totuşi să înfrunte privirea pe care ea o îndreptă asupra lui.

— Îţi mulţumesc foarte mult. 1

Expresia ei însă nu izbuti să oprească vorbele care erau pe buzele lui.

— Decât să mă expun celei mai mici bănuieli, mai bine plec chiar în astă-seară,

— Atunci pleacă, zise Kate Croy.

Densher înţelese după câtva timp, în vreme ce se plimbau iarăşi, că ceea ce plana în junii lui derutându-l nu era violenţa, ci mai degrabă liniştea rece a felului cum venise răspunsul ei. Continuau să se plimbe şi o clipă se păru că divergenţa lor se transformă deodată într-o ruptură – de parcă plecarea lui fusese cu adevărat hotărâtă. Apoi, pe neaşteptate, cu multă nesăbuinţă, deoarece acum puteau să fie uşor observaţi de sub arcade, el îşi trecu mâna pe sub braţul ei cu o putere care îi făcu să se oprească iar.

— Am să spun orice minciună vrei tu, orice minciună pe care o cere planul tău, dacă vii la mine.

— Să viu la tine? întrebă ca încet.

— Să vii la mine.

— Cum? Unde?

Kate vorbise încet, dar el era, în starea lui de nesiguranţă, oarecum uimit văzând că nu i se împotrivea.

— În apartamentul meu, care este cât se poate de acceptabil şi la închirierea căruia mai deunăzi te-am avut în minte, după cum poate ţi-ai dat seama. Putem aranja

— Dacă ne luăm inima în dinţi. Oamenii în situaţia noastră pot întotdeauna să se descurce.

Kate îl asculta de parcă i-ar fi dat veşti bune, iar pentru el însemna o încurajare – deoarece trebuia să dovedească mult tact – faptul că ea nu căuta să scape arătându-se scandalizată. Într-adevăr, nu se aşteptase din partea ei la o asemenea manifestare, iar asta nu făcea decât să adauge fiorul unui motiv mai profund gândului său despre posibilităţile lor. Pentru ca s-o

cunoască aşa cum era, trebuia neapărat s-o observe acum stând acolo, fără putinţa de a se ascunde, în lumina revărsată a zilei şi a intenţiei sale admirabile şi necruţătoare. Doar faptul că ea asculta – şi încă îl făcea să se înţeleagă pe sine cum nu i se întâmplase până atunci.

— Am deplina certitudine că nu sunt nebun. Asta e tot ce am de spus şi trebuie să ştii exact cât înseamnă. Alături de tine am să merg cât de departe îmi ceri, am să fac tot ce doreşti. Fără tine – să mă ia naiba î şi trebuie să fiu sigur.

Ea îl asculta atât de atent, încât continuă să-l asculte şi după ce el încetă să mai vorbească. O ţinea strâns de braţ, aproape, şi cu toate că deocamdată se opriseră iarăşi, vorbele lui, în acel loc neasemuit, ar fi putut să fie – pentru alţii care îi vedeau de la distanţă – vorbele unui turist impresionat, adresate altuia mai indiferent, Strmgând-o de braţ, o făcu să se întoarcă, aşa încât aveau iarăşi în faţă biserica San Marco, peste a cărei maiestuoasă pi*ezenţă rătăceau ochii lui, în vreme ce ea îşi răsucea umbrela de soare. Kate se întoarse însă, după care, în fine, se pomeniră cu faţa spre partea opusă a pieţei. Şi de abia acum vorbi:

— Te rog să-ţi iei mâna de pe braţul meu.

El înţelese numaidecât – ea observase că în umbra galeriei tocmai apăruseră celelalte doamne, ieşind de la cumpărături. Astfel încât se îndreptară spre ele, unul lângă celălalt, şi totul era cât se poate de bine. Şi doamnele îi văzuseră şi îi aşteptau, mulţumite, sub una dintre arcade. Iar ei păreau absolut dispuşi să le întâinească, răbdători, cu bună cuviinţă, într-adevăr amabili. Făceau impresia – şi tot datorită dibăciei lui Kate – a doi copii dintr-o epocă supracivilizată, parând o situaţie penibilă. Nu se grăbeau însă – ar fi fost bătător la ochi; astfel ei avu timp să simtă, cum s-ar zice, ceea ce simţea. Simţea atât de limpede – şi cu această stare de spirit apăru în faţa doamnei Lowder – că poseda într-un sens ceea ce dorea. Vor mai urma multe – totul; în niciun caz nu lămurise cu prietena lui toate lucrurile. Dar poseda totuşi ceva real – faptul că ea nu proiectase asupra lucidităţii lui umbra înspăimântătoare **a** unei reprobări ieftine. De acest lucru îi fusese o teamă atât de cumplită, încât risipirea temerii era în sine o binefacere. Primejdia pierise – era în urma lui, acolo în locul acela mare şi însorit. Până acum Kate fusese la înălţime.

XXVIII

Kate fusese la înălţime, după cum se dovedi, pentru ca el să-i poată pune în seara aceea, având motive în plus, o a doua problemă stringentă care îi

stătuse pe buze dimineaţa – problemă pe care cealaltă preocupare după câte îşi dădea seama, o dăduse prin forţa ei la o parte. I se oferise un nou prilej în amurg, când sosind la palat: ca de obicei, află de la doamna Stringham că Milly nu va cina nici de data aceasta cu ei, dar că după toate probabilităţile va coborî mai târziu. O găsi pe Susan Stringham singură în marele salon unde lumânările – chiar mai multe decât permitea de obicei marea dărnicie a prietenei lor – dezvăluiau misterul atotpătrunzător ai stilului; căci Milly devenea pe zi ce trecea într-adevăr splendidă, ceea ce îi uimea pe toţi şi îi făcea s-o tachineze. Avu astfel câteva minute de conversaţie cu buna doamnă înainte de venirea doamnei Lowder şi a lui Kate – minute ce luminau mai departe decât lumânările lui Milly.

— Poate să coboare – e recomandabil, dacă. Într-adevăr nu se simte destul de bine?

Puse întrebarea cu mirarea de care era cuprins întotdeauna când afla câte ceva – deşi se întâmplă rar – din adevărul despre tânăra fată. Se punea bineînţeles problema sănătăţii ei – era în aer, era pe pământul pe care el îl călca, în mâncarea pe care o gusta, în sunetele pe care le auzea, era pretutindeni. Dar era pretutindeni, dându-i impresia că îi cerea lui – delicateţei lui, discreţiei obişnuite a altora precum şi a lui – să nu facă nicio aluzie la ea. În fond nu s-a făcut niciuna în dimineaţa aceea când s-a anunţat că nu va veni – absenţa aluziei, după cum ştim, fiind cu totul nefirească; şi această discuţie confidenţială cu doamna Stringham i-a permis pentru prima oară să-şi deschidă ochii. Îi ţinuse destul de bucuros închişi; cu atât mai mult cu cât acest fapt îndeplinea pentru spiritul său o funcţie folositoare. Dacă voia într-adevăr să nu se ciocnească de situaţia lui Milly, ce dovadă mai bună putea să aibă că atitudinea lui se caracteriza prin corectitudine? Era poate patetic din punctul ei de vedere şi pentru el era poate chiar ridicol; dar nu avea nici măcar curiozitatea pe care ar fi avut-o în legătură cu un prieten obişnuit. Ar fi putut uneori încerca să aibă această curiozitate, pentru a manifesta măcar o bunăvoinţă formală; dar se pare că nu era posibil. Unde, atunci, era duplicitatea? Era cel puţin sigur asupra sentimentelor sale – fiindu-i clar că nu avea niciun fel de sentiment. Toate erau pentru Kate şi nu mai rămăsese nicio fărâmă pentru altcineva. El acţiona pentru Kate şi nicidecum pentru prietena ei. Prin urmare nu-l interesa, fiindcă dacă l-ar fi interesat ar fi fost îngrijo rat, iar dacă ar fi fost îngrijorat, ar fi dorit să* ştie; şi dacă ar fi dorit să ştie, n-ar fi fost cai desăvârşire pasiv, şi tocmai desăvârşita lui pasivitate trebuia să-i reprezinte

onoarea. În acelaşi timp, onoarea lui, trebuie să adăugăm, din fericire nu izbuti să rateze mica sa convorbire cu Susan Shepherd. Un crâmpei din adevăr – se părea că ea atât voise să-i ofere; şi se părea că, în ceea ce-l pri. Vea, putea să fie îndatoritor în limitele unor condiţii normale. Ea nu numai că-i permise, dar îl invită de-a dreptul să-şi deschidă ochii.

— Îmi pare atât de bine că eşti aici.

Nu era un răspuns la întrebarea lui, dar trebuia, deocamdată, să fie de ajuns. Iar restul avea să vină.

El îi zâmbi şi pe negândite se pomeni, ca un fel de consecinţă a comuniunii cu ea, că vorbea pe limba ei.

— Este o experienţă minunată.

— Ei bine, şi faţa ei înălţată se lumină, asta e tot ce doresc să fie pentru dumneata. Dacă nu mi-ar fi teamă, adăugă ea, mi-ar plăcea să-ţi spun unele lucruri.

— Şi mă rog, de ce vă e teamă? o întrebă el încurajator.

— De alte lucruri pe care aş putea să ie stric. În afară de asta, se pare că n-am ocazia. Dumneata eşti, ştii doar, mereu cu ea.

Îl îndemna în chip ciudat, i se păru lui, să-şi menţină zâmbetul forţat, care era cu atât mai forţat cu cât văzu în aceste ultime vorbe o descriere exactă a comportării lui. Era curios că se ajunsese până acolo, dar era într-adevăr mereu cu ea.

— Ah, zâmbi el, cu toate acestea acum nu sunt cu ea.

Nu – şi sunt atât de bucuroasă că am ocazia aceasta.

Se simte cu mult mai bine.

— Mai bine? S-a. Simţit deci mai rău?

Doamna Stringham aşteptă.

— A fost tot timpul minunată – aşa a fost. Este o fiinţă într-adevăr minunată. Dar se simte mai bine.

— A, dacă se simte într-adevăr mai bine…! dar Jse infrână vrând să ia lucrurile uşor şi mai ales să nu se arate ambalat până la mistificare. Cu atât mai mult o să-i simţim lipsa la cină.

Dar Susan Shepherd o ţinea înainte:

— Se menajează. Ai să vezi. N-o, să simţi lipsa nimănui. Vom da o mică serată.

— A, înţeleg, judecind după această splendoare mai bine etalată decât de obicei.

— Ei, dar este într-adevăr frumos, nu-i aşa? Vreau ca totul să fie desăvârşit. Locuieşte pentru prima oară cum

i se cuvine unei fiinţe ca ea; şi prin aceasta – adică punând în evidenţă întreaga strălucire a palatului – este fericită cu adevărat. Este ca o pictură de Veronese – iar eu sunt piticul nelipsit, micul maur, aşezat într-un colţ din prim plan, de dragul efectului. De-aş avea un şoim sau un câine de vânătoare sau ceva de genul acesta, aş face mai multă cinste scenei. Bătrâna menajeră, femeia care îngrijeşte palatul, are un cacadu mare, roşu, pe care aş putea să-l împrumut şi să-l cocoţ seara pe deget.'

Aceste explicaţii şi o sumedenie de altele le dădu doamna Stringham, deşi nu toate îi creau impresia că tabloul îl includea şi pe el. Ce rol putea să-i revină lui, cu atitudinea sa lipsită de cel mai rafinat stil, într-o compoziţie în care. Toate celelalte elemente îl aveau?

.

— Nu vor participa însă la cină puţinii oameni pe care îi aşteaptă; vor veni aici, de la hotelurile unde locuiesc, după aceea; iar Sir Luke Strett şi nepoată-sa, principalii musafiri, au sosit probabil de la Londra doar cum o oră sau două. Pentru el a vrut ea să organizeze ceva – chiar în seara asta. O să-l vedem mai des, fiindcă ea îl simpatizează; şi sunt atât de bucuroasă – şi ea va

ii bucuroasă – că şi dumneata ai să-l întâlneşti. (Buna doamnă, în această privinţă, era insistentă, era aproape nefiresc de voioasă.) Aşa că sper din suflet…!

Dar speranţa i se pierdu cu totul în revărsarea veseliei ei. El reflectă puţin, în vreme ce ea îi. Dădea să înţeleagă, gândi el, mai multe lucruri decât rosteau buzele el

— Ce speraţi?

— Ei, că vei mai rămâne.

— Vreţi să spuneţi după cină?

Densher avea impresia că. Doamna Stringham voia să. Spună atât de multe lucruri, încât el n-ar îi putut sărşi dea'seama unde se s-fârşeau sau unde începeau.

— A, d, esigur. Vom asculta muzică – instrumente minunate şi cântece; şi pe Tasso, însă nu declamat ca în ghiduri. Ea a organizat serata – de fapt şi eu. Mai bine zis, Eugenio. De altfel, şi dumneata faci parte din tablou,

— A, eu! zise Densher, aproape cu gravitatea unui protest real.

— Dumneata vei fi tânărul formidabil care-i întrece pe ceilalţi şi îşi ţine fruntea sus şi înalţă în mână cupa cu vin. Ceea ce sperăm, continuă doamna Stringham, este că ai să ne rămâi fidel – că n-ai venit doar aşa, dintr-un capriciu, pentru câteva zile.

Realităţile mai intime şi meschine ale lui Densher se tulburară neliniştite, îşi dădu el seama, la această atingere, ieşind din starea de relaxare artificială pe care reuşise să le-o impună doar pe jumătate. Cum mai discutau cucoanele din înalta societate, care călătoreau de plăcere şi erau găzduite în tablouri de Veronese, cu bieţii lucrători strâmtoraţi, care îşi sacrificau timpul şi posibilităţile unui câştig modest! Cum luau ele lucrurile de bune, 7şi ce cumplite erau explicaţiile! El nu le putea spune cum încercase să muncească, cum, în parte din acest motiv, se mutase în apartamentul acela, ca să se pomenească totuşi, aproape pentru prima oară în viaţă, lovit de soartă şi să se simtă de prisos; fiindcă aceasta le-ar forma o opinie falsă despre, sursa zbuciumului său, dacă nu şi despre intensitatea lui. Ar adăuga în mod indirect poate, dar infailibil, la povara responsabilităţii conştiente din inima lui, pe care aceste clipe, alături de doamna Stringham, o făceau şi mai apăsătoare. Şi-o atrăsese asupră-şi, responsabilitatea conştientă; lucrul era hotărât şi discuţiile n-aveau rost; şi din nou consternarea persista parcă în atmosferă. Aici ajunsese. Şi, în cel mai bun caz, înainta anevoie.

— Teamă mi-e că n-o să mă înţelegeţi, când vă voi spune că trebuie să ţin cont de nişte lucruri foarte supărătoare. Bătaia de cap, obligaţiile de acasă. Apoi soliei-’ tarea, tensiunea de la Londra.

Dar ea înţelese perfect; ştia să facă faţă greutăţilor şi solicitărilor şi arătă că ele constituiseră tocmai elementul vieţii ei.

— Ah, slujba zilnică şi salariul de fiecare zi, recompensa în aur sau răsplata? Nimeni nu ştie mai bine ca mine cum te preocupă ele în zborul zilelor preţioase şi amăgitoare. Nu tocmai la ele am renunţat? Am renunţat la tot pentru ca s-o urmez pe ea. Aş vrea să simţi ca şi mine. Şi nu poţi, întrebă ea, să scrii despre Veneţia?

Ar fi vrut şi el o clipă să simtă ca ea; zâmbi blând.

— Dumneavoastră scrieţi despre Veneţia?

— Nu; dar aş scrie – cum să nu? — dacă n-aş fi renunţat de tot. Ea este prinţesa mea, şi pentru o prinţesă…

— Omul face sacrificiul deplin.

— Exact. Asta este.

îl obseda gândul că niciun om n-a fost cândva cu mintea atât de răvăşită ca el.

— Înţeleg foarte bine că ea este a dumneavoastră. Numai că, vedeţi, nu este a mea.

Simţise că putea, din onestitate, să rişte această afirmaţie, deoarece avea siguranţa morală că' ea n-o va spune mai departe şi cel mai puţin doamnei Lowder, care ar găsi în acest fapt o implicaţie răscolitoare. Buna doamnă îi plăcea şi din motivul că nu ducea vorba şi îi sugera totodată delicat că dorinţa ei sfioasă era ca el să o ştie. Era în sine o aluzie la posibilităţile existente între ei, la o relaţie binefăcătoare şi flexibilă pentru el, care nu-l va angaja mai mult decât putea să-şi dea seama. Dar chiar pe când se gândea la asta, simţi cât de ciudat era totul. Susan Shepherd dorea deci, după câte se părea, acelaşi lucru pe care îl dorea Kate, numai că îl dorea, se mai părea încă, într-un fel diferit şi dintr-un motiv complet diferit, cu toate că nu mai puţin profund, însemna că doamna Lowder dorea, printr-o atât de ciudată evoluţie a exuberanţei ei, exact ceea ce dorea fiecare din celelalte două; iar el era prins între ele, el se afla la mijloc. Asemenea reflexii creau prilejuri – ei bine, prilejuri să se întrebe dacă n-ar fi fost mai bine să accepte, cu extravaganţă, să fie cu adevărat nerodul pe care îl cerea întreaga uneltire. A încerca să se sustragă şi totuşi a rămâne în continuare implicat era, dintre cele două lucruri, cel mai nerod. Îi părea bine că nu exista niciun bărbat în această situaţie. Se concentră o clipă asupra lui Sir Luke Strett, marele maestru al bâsturiului despre care Kate îi spusese la Londra că este sfătuitorul lui Milly şi a cărui reînnoită intervenţie la o asemenea distanţă – despre care tocmai aflase – trebuia lămurită. În concepţia lui, marii chirurgi londonezi – dacă acesta era chirurg – apăreau tăioşi din toate punctele de vedere; aşa că până la urmă nu va scăpa cu totul de atenţia ironică a sexului din care făcea parte. Cel mai bun lucru era să nu-i pese; în timp ce încerca să nu se sinchisească, pricepu unele lucruri. Înlănţuirea gândurilor i-l aduse şi pe lordul Mark în faţa ochilor. Lordul Mark îl surprinsese de două ori asupra faptului – în absurda sa ipostază; şi asta însemna un ai doilea bărbat. Dai

ii venea relativ uşor să nu-i dea importanţă lordului Mark.

Interlocutoarea lui îşi continua însă ideea, şi pe un ton care să confirme discreţia ei, că Milly nu era prin-' ţesa lui.

— Bineînţeles că nu este. Trebuie să faci mai întâi ceva.

— N-ar trebui mai degrabă ca ea să facă ceva? se arătă el mirat.

Efectul, mai mult decât intenţionase, a fost că ea dădu înapoi.

— Înţeleg. Ei da, fără îndoială, dacă o luăm aşa Veselia ei era deocamdată în eclipsă şi se uită primprejur-, evitându-i privirile, de parcă s-ar fi întrebat ce putea face Milly. Şi totuşi, a vrut să fie binevoitoare.

Remarca ei îl făcu să se simtă imediat un nemernic.

— Fireşte că a vrut. Nimeni n-ar putea să fie mai încântâtor. M-a tratat de parcă aş fi cineva. Numiţi-o gazda mea, o gazdă cum n-am avut nicicând şi nici nu-mi închipuiam că ar putea exista, şi sunt absolut de acord cu dumneavoastră. Fireşte, adăugă aprobând-o, îmi dau seama că este de-a dreptul o viaţă de curte.

Ea îi arătă imediat că asta era aproape tot ce dorea din partea lui.

— Este exact ceea ce vreau să spun, dacă înţelegi o curte cum n-a mai fost niciodată: una din curţile raiului, curtea unui înger. Atât este de ajuns.

— A, bine, atunci vă asigur că e aşa. Numai că viaţa la curte, în general, observă el, nu e cum credem.

— Da, aşa citim noi; dar aici e altfel dedt în cărţi. Tocmai asta e frumuseţea; de aceea şi este ea marea şi unica prinţesă. La curtea ei, zise doamna Stringham, merită să trăieşti. Apoi, de parcă ar fi fost un fapt hotă? * rit: Ai să te convingi singur.

El aşteptă o clipă, dar când vorbi nu spuse nimic care s-o descurajeze:

— Cred că aveţi dreptate. Trebuie să fac mai întâi ceva.

— Ei, ai şi făcut ceva.

— Nu – nu cred. Pot să fac mai mult.

Ei da, părea ea să spună – dacă voia el să fie aşa 5

— Dumneata poţi să faci totul.

„Totul” ’ era cam prea mult în ceea ce îl privea, pentru a fi considerat cu toată seriozitatea, şi trecu modest cu vederea remarca ei, vorbind în clipa următoare, pentru ca să evite vreo nerozie, despre o altă chestiune, legată însă şi ea de subiectul ce-i preocupa:

— De ce a trimis după Sir Luke Strett dacă, aşa cum îmi spuneţi, se simte mult mai bine?

— N-a trimis după el. A venit de bună voie, explică doamna Stringham. El a vrut să vină.

— Nu e cu atât mai grav – dacă lui i se pare că este îngrijorător?

— A venit în primul rând în concediu. Ea ştie asta de câteva săptămâni. După care doamna Stringham adăugă: Dumneata însă poţi să-l ajuţi să se simtă la largul lui.

— Eu? se miră el sincer. (Era un cerc de fuste şi pace!) Ce am eu de-a face cu un om ca el?

— De unde ştii, zise prietena lui, cum e el? Nu seamănă cu niciunul dintre oamenii pe care i-ai cunoscut. E un mare făcător de bine.

— A, atunci se poate descurca şi fără mine. N-am calitatea, ca om din afară, sa mă amestec.

— Spune-i, totuşi, stărui doamna Stringham, ce gândeşti.

— Ce gândesc despre domnişoara Theale? zise Densher privind în gol. Era,. Cum s-ar spune, o treabă cam grea. Dar tot el găsi şi răspunsul adecvat: Nu-l priveşte.

I se păru o clipă şi doamnei Stringham că era răspunsul adecvat. Îşi aţinti asupra lui privirea cu o expresie încă voioasă dar scrutătoare, care arăta aproape eu prisosinţă ce desluşise în vorbele lui; deşi exact cy anume era, Densher avea să înţeleagă doar mai târziu.

— Spune-i atunci asta. Şi atât e destul pentru ca -să ajungă să te cunoască,

— Şi de ce să mă cunoască?

— Dă-i prilejul. Lasă-l să-ţi vorbească. Şi ai să vezi atunci. X

Toate acestea, din partea doamnei Stringham, îl făcură să simtă şi mai acut că se scufundă într-un element de o căldură mai degrabă ciudată decât agreabilă – un simţământ care, în următoarele două sau trei ore, avea să fie alimentat până la saturaţie de multe alte impresii Milly coborî după cină în salon, unde o şi aşteptau vreo şase prieteni – fiinţe ce prezentau se pare interes mai cu seamă pentru doamnele din Lancaster Gate; şi în vreme ce atenţia ei era atrasă de aceştia şi apoi de muzicanţii introduşi de Eugenio dar întâmpinaţi personal de ea, bucurându-se şi de prilejul suprem oferit de sosirea marelui doctor care îşi făcu apariţia ultimul, el avu impresia că ea răspândea, în valuri largi şi calde, farmecul unei blândeţi generale, dătătoare de fericire. Existau profunzimi mai mari, neîndoielnic, pentru unii decât pentru alţii; în ceea ce îl priveşte, i se părea că este pur şi simplu cufundat în farmecul acesta. Se mişca dar nu se auzea niciun clipocit; plutea, înota fără zgomot; şi erau cu toţii, în această privinţă, ca peştii într-un eleşteu cristalin. Efectul acelui loc, frumuseţea scenei, contribuiau probabil mult la această impresie; graţia de aur a odăilor înalte, încăperi ale artei ele însele, contribuia asemenea unui fluid la atmosfera generală şi îi făcea pe oameni să devină domoli, fără a fi însă solemni. Erau doar oameni, după cum spusese doamna Stringham, care stăteau o săptămână ori două pe la hanuri,

oameni care în timpul zilei răsfoiseră câte un Baedeker, căscând ochii mari la frescele de acolo, şi se tocmiseră cu gondolierii pentru câteva centime. Dar Milly, care păşea liberă printre ei, într-o minunată rochie albă, îi pusese oarecum în legătură cu ceva prin care deveneau de o blândeţe şi mai rafinată; astfel încât, dacă tabloul de Veronese despre care discutase cu doamna Stringham nu se constituise întocmai, caracterul relativ prozaic al orelor precedente, urmele insensibilităţii asociate cu „intimidări” au fost în cele din urmă aproape renegate cu nobleţe. Însemna poate ceva pentru el că o vedea pe Milly pentru prima oarăîn alb, iar ea doar acum avea ocazia – circulâbd prin sală şi emanând o lumină intensă – să-i pară o prezenţă ce-şî revarsă farmecul asupra tuturor. Era. Alta, mai tânără, mai frumoasă, iar culoarea părului ei împletit atrăgea mai mult ca oricând atenţia, nu însă în chipul cel mai fericit; totuşi nu-i venea să-şi explice impresiile doar prin aceea că ea părăsise de data aceasta, dintr-un motiv obscur şi totuşi fără îndoială încântător, negrul aproape monastic. Oricât de mult contribuia schimbarea aceasta la valoarea prezenţei ei, Milly n-o făcuse niciodată până acum, la drept vorbind, de dragul lui; şi observă amuzat că ceea ce o determinase să se îmbrace astfel era vizita lui Sir Luke Strett. Dacă ar fi fost gelos pe Sir Luke Strett, a cărui impunătoare figură poate mai puţin asimilată de scenă decât altele avea s-o studieze în curând din cealaltă parte a sălii, faptul ar fi fost neîndoielnic amuzant. Dar nu putea fi gelos, nici chiar pentru a profita de o conjunctură atât de prielnică; se simţea prea mult, cum s-ar spune, „înăuntrul” tabloului; reflectarea de o clipă îl încadră în tablou mai mult decât pe oricine. Felul în care Milly il neglija pentru alte preocupări, în vreme ce Kate şi doamna Lowder, fără a atenua faptul măcar printr-o glumă, il prezentară doamnelor ngleze – aceasta era în sine o dovadă; deoarece nimic oare să ţină de o comuniune apropiată nu se stabilise încă între ei, în afară de o singură, privire vie şi trei vorbe vesele – toate lucruri aparent de o extremă neînsemi. Ătate – pe care conştiinţa ei mărturisită i le adresase în fugă.

în seara aceasta ea făcea onorurile gazdei, îşi dădea Densher seama, la îndemnul uqei idei supreme, o inspiraţie care izvora în parte din starea ei nervoasă, iar în parte dintr-o inevitabilă armonie a firii ei; dar ceea ce it recunoştea în special era personalitatea ei, care ieşi de (îteva ori la iveală în felul de a se manifesta şi pe care părea în chip atât de ciudat să fie în stare, după voie sau dintr-o afinitate instinctivă, s-o înăbuşe sau s-o exi. i’iorizeze. Era tânăra americancă pe care o descoperise iniţial – pe care o descoperise

în anumite clipe, mai. I î es la Nev/ York; era tânăra americancă aşa cum o văzuse încă şi mai clar decât atunci, în ziua când ea l-a intâlniţ la Londra în compania lui Kate. I se păru că are o zestre socială bogată e e. Ş: i ciudată – zestre de care un bărbat, de pildă, şi ca un semn al inferiorităţii lui, nu va putea niciodată să dispună; şi n-ar fi ştiut dacă s-o considere drept consecinţă a unei extensiuni sau a unei restrângeri a „personalităţii*1, interpretând-o drept o derutantă extindere a suprafeţei. Atitudinea ei era. Evident, cât se poate de nimerită, în astă-seară, sub toate aspectele: aceasta i se dezvălui printr-o vorbă rostită de Kate pe când se apropia pentru a-l năpăstui cu e a doua cunoştinţă. Sub pretextul muzicii, el o şterse de lângă doamna spre care ea îl îmboldise la început; şi exista ceva în atitudinea ei care i se păru că stăruie, evaziv, asupra discuţiei lor din Piazza. La ce voia să-l oblige, ca un fel de plată, pentru ceea ce făcuse el acolo? Aşa cum se întâmplau lucrurile, îă era cât se poate de limpede că făcuse ceva; nu numai că fapta lui determinase inteligenţa ei perfectă să acţioneze în interesul lui, dar o făcea pe ea incapabilă să scape, prin vreun efort personal, de logica lui inatacabilă. Astfel, în prezenţa lui şi aproape cie el – căci aşa fusese bineînţeles în tot timpul cinei – ca nu putea să scape în niciun chip, putea să scape mai puţin decât oricând; în felul acesta, lui Kate nu-i râtul nea decât să abordeze făţiş problema, ori să cedeze făţiş, să lupte fără rost, să argumenteze nesincer sau să-şi exprime gândul, urmărind avantajul pe care il avea. O parte a acestui avantaj consta deocamdată – ca o contracarare de scurtă durată şi înşelătoare a intensităţii trăirilor lui – în faptul că mai rămăseseră o mulţime de lucruri în care trebuia să simtă voinţa ei. Aceste indicii îi spuneau doar cât de mult simţea ea, acum când amândoi erau foaiie aproape, voinţa lui; şi pentru el era din nou important că. Tocmai înfăţişarea ei, ce dezvăluia o deosebire la fel de frapantă într-un anumit fel ca şi cea a lui Milly, i-a redat sensul acţiunii lui. Nu-i fusese încă niciodată dat să cunoască, să guste aproape în chip material, cum se întâmpla în aceste clipe, starea care în mod obişnuit se numeşte victorie. Trăise destul de mult pentru a fi uneori „simpatizat", dar încă nu avusese norocul să fie simpatizat în această măsură şi în asemenea împrejurări. Era o simpatie mai mare decât cea pe care i-o purta Milly – sau în orice caz pe care i-o va purta: ceva îi spunea că poate să fie sigur de aceasta Astfel i se lămurea situaţia în vreme ce observă că lui Kate – în comparaţie cu alte dăţi – îi lipsea strălucirea. Ca prezenţă tânără şi deosebit de frapantă, fusese în fond pusă în umbră; din blândeţea pe care o răspândea Milly, ea îşi însuşise

partea ce i se cuvenea j parcă ar fi fost înveşmântată astă-seară în rochia neagră, la prima vedere cu neputinţă de deosebit, pe care Milly o pusese la o parte. Era, îşi dădu el seama, polul opus al efectului pe care îl produsese minunata ei intrare sub ochii mătuşii – n-a uitat-o nicicând – în ziua când tânăra lor prietenă nu izbutise să fie prezentă în Lancaster Gate. Kate se afla acum în starea de eclipsă acceptată – în realitate-tocmai acceptarea ei era impresionantă şi compensa pierderea – sub ochii mătuşii; dar ochii cui nu urmăreau oare o anume ţintă? I se păru totuşi că aproape primul lucru pe care ea i-l spuse dovedi o măiastră încercare de a apărea dacă nu neconvinsă, cel puţin stăpână pe sine.

— Nu crezi că merită acum?

Kate se uită la Milly din locul unde stăteau şi observă cum discuta din nou despre preferinţele ei viitoare cu mica orchestră care se apropiase cu manifestări de deferenţă, înviorate de familiaritatea caracteristică italienilor, exact în tonul vechii comedii veneţiene. Ideea fetei în ceea ce priveşte muzica fusese fericită – se dovedise un adevărat solvent al sfiiciunii, deşi unul nu prea drastic; aceasta se datora pauzelor, bunului simţ, obiceiului de a arăta milă întrunirilor de barbari, ceea ce reflecta bunele maniere ale interpreţilor, chiar dacă erau reprezentanţii unui mediu social cu gust nerafinat, iar melodia apărea debordantă. Îi veni uşor, în orice caz, să-i răspundă lui Kate:

— A, dragă, doar ştii ce părere bună am despre ea!

— Dar este neasemuit de drăguţă, răspunse Kate apreciativ. Totul îi vine atât de bine – mai cu seamă perlele. Se potrivesc de minune cu dantela veche pe care o poartă Te rog să te uiţi bine la ele.

Densher, deşi conştient că le văzuse şi înainte, nu se uitase la ele „bine" ' şi nu admirase cum se cuvenea poezia întruchipată – în privinţa înfăţişării lui Milly, mintea îi revenea mereu la aceasta – care se datora în parte stilului ei. Faţa lui Kate, în vreme ce le examina, îl frapă; şiragul lung, nepreţuit, încolăcit de două ori în jurul gâtului, atârna, greu şi pur, pe pieptul celei ce-l purta – atât de lung încât obiceiul lui Milly, evident inconştient, de a apuca şirul, de a se juca distrată cu el şi a-l răsuci, era, pare-se, o ocupaţie foarte convenabilă.

— E o porumbiţă, continuă Kate, dar parcă pe porumbiţe nu ni le închipuim împodobite cu giuvaere. Cu toate acestea, ei îi vin de minune.

— Da, de minune, e foarte bine spus.

Densher văzu acum cât de bine i se potriveau, dar îşi dădea parcă mai ales seama ce impresie puternică făceau asupra prietenei lui. Milly era într-adevăr o porumbiţă; aceasta era figura de stil potrivită, deşi se referea mai ales la spiritul ei. Dar el ştiu peste o clipă că tocmai acum Kate era, din motive care pentru el rămâneau ascunse, deosebit de mult sub impresia acelui element al bogăţiei lui Milly ce constituia puterea ei – o mare putere şi având ceva de porumbiţă numai în măsura în care îţi aminteai că porumbiţele au aripi şi miraculoase zboruri, după cum aveau şi tonuri de culoare dulci şi glas blând. Lui Densher îi trecu chiar prin minte că asemenea aripi puteau într-un anume caz – cum se întâmplase în cazul care îl privea pe el – să se întindă pentru a ocroti. Nu cuprindeau ele, de altfel, ' extraordinar de mult în ultima vreme şi nu se cuibăreau sub ele Kate şi doamna Lowder, Susan Shepherd şi el, nu se cuibărea îndeosebi el, aflându-şi astfel pentru o vreme tihna? Toate acestea formau o pată mai strălucitoare în lumina generală din care, pe dată, răzbătu glasul lui Kate:

— Perlele au un asemenea farmec încât vin bine oricui.

— Ţie ţi-ar veni deosebit de bine, spuse el sincer.

— A, da, mă văd!

Şi aşa cum se vedea ea, deodată o văzu şi el – ar fi fost splendidă: şi în acelaşi timp îşi dădu mai bine seama la ce se gândea ea. Podoaba regală a lui Milly luase – sub imperiul unei necesităţi nu tocmai tainice – caracterul unui simbol al deosebirilor, deosebiri a căror percepere se oglindea de fapt pe faţa lui Kate. Poate că s-ar fi putut de asemenea citi pe faţa ei că, oricât de bine i-ar fi stat cu perle la gât, perlele erau tocmai ceea ce Densher nu va fi niciodată în stare să-i dăruiască. Nu era ageasta marea deosebire pe care o simboliza în seara asta Milly? I-o arătase inconştient lui Kate, iar Kate absorbi cu toată fiinţa ei înţelesul acesta – că nu putea să aibă cu nimeni mai puţin în comun decât cu o fată frumoasă, măritată cu un om incapabil să-i facă cel mai mic cadou de acest fel. La aceste absurdităţi însă Densher se gândi doar mai târziu. Acum nu se putea gândi decât la ceea ce îi spusese doamna Stringham înainte de cină. Reveni la întrebarea prietenei lui de acum o clipă:

— Merită desigur atenţie, cum zici, în sensul că sunt sigur că se simte mai bine. Acum o oră sau două doamna Stringham era veselă. Ea crede evident că se simte mai bine.

— Ei, dacă vor să spună aşa —!

— Dar tu cum ai spune – în contrast cu ei?

— Eu nu spun nimănui nimic, în afară de tine. Şi nu sunt „în contrast” cu ei! adăugă Kate, manifestând din nou nerăbdare pentru că trebuia să-l dăscălească atâta.

— La asta mă refer, zise el. Cum mi-ai spune mie?

întrebarea o făcu să se gândească puţin.

— Nu se simte mai bine. Se simte mai rău. Dar n-are a face.

— N-are a face? se miră el.

— N-arfe a face în ceea ce ne priveşte, vorbi ea răspicat. În afară de faptul, desigur, că facem pentru ea tot ce ne stă în putinţă. O convingem să vrea să trăiască. Şi, urmărind-o din nou cu privirea, zise: în astă-seară doreşte cu adevărat să trăiască!

Vorbise cu o bunăvoinţă ce avea ciudata calitate de a-i apărea inconsecventă – atât de mult, şi fără îndoială în chip atât de nejustificat, fuseseră vorbele ei limpezi o dovadă a neîndurării.

— E minunat. E frumos.

— E frumos într-adevăr.

El îşi ura oarecum atitudinea neputincioasă; dar Kate, nu-l băgă în seamă.

— O face pentru el – şi făcu un semn din cap spre medicul musafir. Pentru el vrea să fie într-o formă excelentă.1 Dar nu-l poate înşela.

Se uită şi Densher; ceea ce îl îndemnă să spună după un moment:

— Şi crezi că tu poţi? Vreau să spun în ceea ce priveşte sentimentele tale, dacă el va fi cu noi aici. Dacă mătuşa Maud se află în relaţii atât de bune cu el…!

Mătuşa Maud se afla de fapt acum lângă medic şi se străduia vizibil să-l distreze, deşi asta nu-l împiedica să-şi îndrepte privirea într-o anume direcţie – determinat fiind, aşa cum se întâmplă asemenea lucruri, tocmai de atenţia altora – fapt observat de Densher şi remarcat cu promptitudine şi de Kate.

— Se uită la tine. Vrea să-ţi’vorbească.

— Doamna Stringham, râse tânărul, m-a prevenit.

— Atunci, să-ţi vorbească. Poartă-te corect cu el. Iar eu n-am nevoie, continuă Kate ca răspuns la întrebarea precedentă, să-l înşel. Are s-o facă mătuşa, Maud, dacă trebuie. Vreau să spun că, neştiind nimic despre mine, poate să mă vadă doar aşa cum mă vede ea – şi ea mă vede acum atât de bine! El n-are nimic de-a face cu mine.

— În afară de faptul că te condamnă, sugeră Densher.

— Fiindcă nu ţin la tine? Perfect. Ca tânăr strălucit care, decepţionat, se apropie de Milly – în această postură te las pe seama lui.

— Ei bine, zise Densher destul de sincer, cred că pot să-ţi mulţumesc că mă laşi pe seama cuiva care este mai înţelegător cu mine decât eşti tu.

între timp ea o căutase cu privirea primprejur – deoarece doamna îşi schimbase locul – pe prietena doamnei Lowder căreia îi spusese că i-l va recomanda.

— Un motiv în plus să te încredinţez atunci lui lady Mills.

— Ei, aşteaptă.

Nu numai că o remarcase pe lady Mills de la distanţă, şi că nu-l entuziasma deloc că undeva în străfundurile minţii îşi punea problema, în germen, dacă acesta era genul de persoană în a cărei societate se va alia când se vor căsători, dar conştiinţa a ceea ce nu obţinuse de la Kate în dimineaţa aceea, lucru care îl preocupa foarte mult, devenise mai acută tocmai în aceste clipe – ca să nu mai vorbim de conştiinţa faptului că, având în vedere ocaziile atât de rare, trebuia să profite de fiece clipă ivită întâmplător. Dacă mătuşa Maud, din colţul unde stătea cu Sir Luke, observă că era prea puţin „atent11, lucrul putea trece drept o demonstraţie zadarnică din partea unui domn care trebuia să mărturisească faptul nu prea elegant că se răzgândise, pe de altă parte, chiar acum nu-i păsa de mătuşa Maud decât în măsura în care o exprimară următoarele lui cuvinte:

— Cum poate doamna Lowder să creadă că a scăpat de mine definitiv, pasându-mă unei fete care e pe moarte? Dacă ai dreptate într-o privinţă – în privinţa stării de fapt a lucrurilor – greşeşti când te gândeşti că doamna Lowder e mulţumită. Dacă Milly, precum spui, continuă el lucid, nu poate să înşele un mare chirurg sau mai ştiu eu ce este, marele chirurg n-are să-i înşele pe ceilalţi – adică pe cei direct interesaţi. N-are s-o înşele în orice caz pe doamna Stringham, care e cea mai bună prietenă a lui Milly; şi va fi foarte ciudat dacă doamna Stringham o înşală pe mătuşa Maud, care e prietena ei.

Auzind acestea, Kate îi înfăţişă licărirea rece a unei idei care merita să fie auzită.

— De ce să fie ciudat? Mă uimeşte cât de greu te descurci.

Chiar simpla curiozitate în legătură cu felul de a fi al prietenei lui avea acum pentru el o acuitate ce-l răscoli puţin. O comparase cândva, ştim, cu o „carte nouă11, un tom cu filele netăiate de cea mai înaltă şi rară calitate; iar

emoţia lui era, prin urmare, iarăşi şi iarăşi asemenea fiorului oe te cuprinde când întorci pagina.

— Ei, doar ştii cât mă uimeşte felul cum te descurci!

— Nu înseamnă deloc, continuă Kate, că ceea ce numeşti tu înşelăciune din partea doamnei Stringkam ar fi, cum spui, un lucru ciudat. De ce să nu ascundă adevărul?

— Să-l ascundă doamnei Lowder? se miră Densher. De ce ar face-o?

— Ca să-ţi Iacă ţie plăcere.

— Dar cum ar putea asta să-mi facă plăcere?

Kate întoarse capul, ca şi cum s-ar fi săturat până la urmă de stupiditatea lui. Dar îl privi din nou în vreme ce începu să vorbească:

— Ei, atunci ca să-i facă lui Milly plăcere. Şi, înainte ca el să poată întreba, zise: N-ai impresia că nu există lucru pe care Susan Shepherd să nu-l facă pentru tine?

Trebui după o clipă să accepte, atât de bine se potriveau spusele ei cu modul cum îl tratase buna doamnă. Mai ciudat decât orice era din nou felul cum se strân* geau cu toţii în jurul lui. Dar era poveste veche, iar numeroasele lămuriri ale lui Kate îl duceau tot mai departe. Recunoscu însă faptul cu o anumită rezervă:

— Este extrem de amabilă. Numai că ideea ei despre ceea ce este bine s-ar putea să nu corespundă cu a ta.

— Cum poate să fie deosebită dacă se gândeşte să-ţi slujească ţie?

O clipă, numai o clipă, Densher rămase pe gânduri.

— Ah, dificultatea e că eu încă nu-mi dau bine seama, pe cuvântul meu, cum îmi poate sluji ideea ta.

— Te ajută – ai putea spune, zise Kate foarte simplu, să-mi serveşti mie. Te face să câştigi timp.

— Timp pentru ce?

— Pentru tot! se arătă ea la început nerăbdătoare; apoi, ca de obicei, adăugă o lămurire: Pentru tot ce s-ar putea întâmplă.

Densher răspunse printr-un zâmbet care, simţi el în-: suşi, era forţat.

— Eşti criptică, iubita mea!

Aceasta o îndemnă să-şi aţintească privirea asupra lui şi el putu astfel să vadă că, printr-una din acele incalculabile porniri de-ale ei fără de care n-ar fi fost nici pe sfert atât de interesantă, ochii aproape că i se umplură cu lacrimi, dintr-un izvor pe care el îl atinsese prea dur.

— Mă zbat pentru tine cum n-aş fi crezut că am să fac pentru vreo fiinţă omenească.

Vai, vorbele acestea îi merseră drept la inimă şi el se îmbujoră; totuşi, destul de curând, îşi simţi răspunsul pe buze:

— Ei bine, nu insist atât de mult tocmai pentru ca să îndepărtez zbuciumul? Şi permise dorinţei lui insistente să iasă din nou la iveală, după ce toată săptămâna nu izbutise să facă decât un pas sau doi: între timp nu trebuie să existe zbucium. Nu trebuie să fie decât simţământul că trăim unul pentru celălalt.

Răspunsul lui avu doar efectul, la început, că lacrimile lui Kate secară, în vreme ce ea se referi iarăşi la una dintre numeroasele verigi din lanţul strâns al raţionamentului ei.

— Poţi să-i spui orice doreşti, absolut orişice.

— Doamnei Stringham? Nu am nimic să-i spun.

— Poţi să-i vorbeşti despre noi. Să-i spui, îşi urmă ca traşnicu-i gând, că încă mai ţii la mine.

Era într-adevăr atât de straşnic. Încât se simţi amuzat.

— Numai să nu-i spun că tu mai ţii încă la mine.

Ea trecu cu vederea amuzamentul lui.

— Sunt absolut sigură că n-ar spune-o mai departe.

— Înţeleg. Mătuşii Maud.

— Nu prea înţelegi. Nici mătuşii Maud. Nici altcuiva. Kate, deci, îşi dădu el seama, o înţelegea pe Milly mult mai bine decât el, şi o dovedi din nou când adăugă: Acum e momentul potrivit.

Aceasta îl determină în sfârşit să gândească şi i se păru că se face lumină, deşi nu tocmai dintr-o dată.

— Trebuie să-ţi spun că înţeleg. E momentul pentru ceva anume, care, după câte îmi dau seama, crezi că e posibil. Momentul care înseamnă o şansă şi pentru tine.

— O şansă într-adevăr şi pentru mine. Şi încurajată, vizibil, de expresia lui concentrată, îl privi prin atmosfera pe care ea o limpezise în chip dureros. Totuşi mai era încă în gardă: Să nu crezi că am să fac chiar totul în locul tău. Dacă vrei să li se spună lucrurilor pe nume, n-ai decât să le numeşti singur.

în acele clipe el tocmai îşi frământa mintea, căutând lucrurilor un nume; şi nu era decât unul singur pe care, în cele din urmă, înfăţişându-i-se înspăimântător, îl găsi potrivit:

— Fiindcă o să moară, va trebui să mă căsătoresc cu ea?

1 se păru în momentul acela într-adevăr iscusită, fiindcă nici nu tresări şi nici nu-şi potrivi vorbele. Ar fi putut, dacă ţinea la o tăcere de convenienţă, ca o concesie făcută situaţiei lor, să-i răspundă doar din ochi Dar buzele i se mişcară cu îndrăzneală:

— Să te căsătoreşti cu ea.

— Pentru ca, după ce va muri, să am, cum e şi firesc, bani?

Totul i se înfăţişa acum destul de clar şi nu mai avea nimic de întrebat; nu putea decât, să se cutremure la gradul că tot timpul – din cauza neroziei sale, a timidităţii sale – a făcut numai şi numai ce plănuise ea. Acum, când stăpânea adevărul, ciudat era că ea nu putea să se abţină să pronunţe vorbele pe care nu le pronunţase: ele răzbătură din glasul ei controlat şi fără nuanţe, de parcă avea să-i fie ruşine, toată viaţa, dacă ar fi ezitat:

— O să ai, cum e şi firesc, bani. Şi o să fim, cum e şi firesc, liberi.

— Vai, vai! murmură Densher încetişor.

— Da, da, da… Dar se opri brusc. Vino la lady Mills.

El nu se clinti – era prea copleşit de altceva.

— Trebuie deci s-o cer în căsătorie numaidecât?

Nu era nevoie să dea vorbelor sale un ton ironic; cu cât vorbea mai simplu, cu atât părea mai ironic. Dar ea rămase cu desăvârşire impasibilă.

— Nu pot să mă amestec, şi din moment ce nu te lepezi de mine, nu cred că ar trebui să mă întrebi. Trebuie să acţionezi cum îţi place şi cum poţi.

— Departe de mine gândul, reflectă el iar, după cum bine ţi-am arătat dimineaţă, de a mă lepăda de tine.

— Atunci, zise Kate, e foarte bine.

— Foarte bine? Şi, înflăcărându-se plin de nerăbdare: Ai să vii?

Dar trebui să vadă într-o ~clipă că ea nu la asta se gândea.

— O să ai mână liberă, câmp liber şi, ei bine, o şansă ideală.

— Descrierile tale – (şansa ei „ideală” era o grozăvie!) – sunt nemaipomenite. Dar nu pricep cum de, ţinând

25 – Aripile porumbiţei la mine, poate să-ţi placă aşa ceva?

— Nu-mi place, dar sunt o persoană care, slavă Domnului, poate să facă şi ceea ce nu-i place.

Doar ulterior, reflectând, Densher avea să desluşească în vorbele ei o notă oarecum eroică, o notă de tărie ce făcea ca propria lui incapacitate de a acţiona să apară demnă de dispreţ. Totuşi, îşi dădu seama chiar la vremea aceea cât de important era să ştii atât de bine ce vrei. Tot atunci se gândi că, la urma urmelor, şi el ştia ce vrea. Dar cât ui fapt îi dădu glas:

— Nu înţeleg atunci cum poţi să înduri.

— Când ai să mă cunoşti mai bine, ai să descoperi cât de mult pot să îndur.

Şi continuă să-l lămurească, înainte ca el să poată reacţiona la implicaţiile prea numeroase ale vorbelor ei. Faptul că el trebuia s-o cunoască „mai bine" din punct de vedere spiritual după lungul său sacrificiu adus cunoaşterii – acesta, de pildă, era un adevăr pe care nu era pregătit să-l primească drept în faţă. Pe el Kate il mistificase destul, slavă Domnului, dai' totul se întâmplase mai degrabă din cauza generozităţii lui decât a ei. Şi, la urma urmelor, părea Kate să sugereze, la ce se expunea oare? în ciuda acestor întrebări, fata îl dirijă mai departe:

— Tot ceea ce vei avea de făcut este să rămâi.

— Şi să-mi îndeplinesc misiunea sub ochii tăi? — A, nici gând – noi vom pleca.

— Să plecaţi? se miră el. Când să plecaţi şi unde să plecaţi?

— Peste o zi sau două – direct acasă. Mătuşa Maud vrea să plecăm acum.

Vestea îi dădu un prilej serios de reflectare.

— Ce se întâmplă atunci cu domnişoara Theale?

— Ce ţi-am spus. Ea rămâne aici, şi rămâi şi tu cu ea.

Singur? întrebă el uluit.

Ea zâmbi pare-se din cauza tonului întrebării.

— Eşti destul de mare – şi mai e şi nelipsita doamnă Stringham.

Nimic n-ar fi putut să-i apară acum mai ciudat, dacă ar fi putut să facă o evaluare, decât faptul că era în stare să simtă, chiar în vreme ce scotea de la ea aceste indicaţii succesive, că „prevedea ce va spune ea– un instinct compatibil pentru el cu acea absenţă a necesităţii de a o cunoaşte mai bine pe care ea n-o înţelesese cu câteva clipe înainte. Dacă n-ar fi întrezărit că undeva Kate se va poticni, probabil că n-ar fi putut să continue. Totuşi, deoarece ea încă nu se poticnea, n-avea decât să continue.

— E ideea doamnei Lowder să pleci?

— Exact. Fireşte că îţi dai seama ce înseamnă pentru noi. Şi nu mă refer, adăugă, numai la plecarea noastră, ci şi la părerea mătuşii Maud că aşa se cuvine.

— Pricep şi asta, zise Densher după o clipă. Totul este pus la punct.

— Totul.

Cuvântul, pentru scurt timp. Persistă ca un ecou şi Densher ar fi putut să pară că desluşeşte acum cu destulă claritate tot ceea ce însemna. Dar de fapt

se gândi la altceva.
— O laşi aşadar aici să moară?
— A, ea crede că nu va muri. Că nu va muri, dacă rămâne. Vreau să spun, explică ea, că mătuşa Maud crede.
— Şi atâta ajunge?
Totuşi ea încă nu se poticni.
— Nu ne-am înţeles de atâta timp că ceea ce crede ea este lucrul principal pentru noi?
Da, îşi aminti sub privirea ei, dar parcă faptul răzbatea dintr-un trecut extrem de îndepărtat.
— Ba da. Nu pot să neg. Apoi adăugă: Aşa încât dacă rămân…
— Nu va fi, răspunse ea prompt, vina noastră.
— Dacă doamna Lowder, vrei să spui, ne mai suspectează?
— Dacă ne mai suspectează? Dar nu ne va suspecta.
Kate o spuse cu o siguranţă care păru să-i risipească orice îndoială; şi ar fi putut foarte bine să nu mai găsească nimic de întrebat dacă nu i-ar fi trecut prin minte imediat ceva:
— Dar dacă ea nu mă acceptă?
Kate avu o expresie de plictiseală, ceea ce îl fâcu să se simtă uşor lezat în următoarea clipă din cauza răbdării din tonul ei.
— Na-i decât să încerci.
— Fireşte că n-am decât să încerc. Numai că, vezi tu, nu e uşor să ceri în căsătorie o fată pe moarte.
— Pentru tine ea nu este pe moarte.
Provocase în mintea lui Kate acea străfulgerare de *justesse* pe care el ar fi putut s-o admire foarte mult, dacă se gândea bine, deoarece replica ei sesiza adevărul. Era atât de limpede că Milly, în scara aceasta, îi impresionase pe el şi pe prietena lui, care îl privea în ochi urmărjnd impresia lui până în străfunduri, stăpână acum pe situaţie şi triumfătoare. Ea îşi întoarse capul spre locul în care prietena lor putea fi din nou zărită şi îl îndemnă şi pe el să se întoarcă, aşa încât priviră un minut împreună. Milly, din cealaltă parte, îi observă întâmplător şi trimise spre ei, drept răspuns, întreaga sinceritate a surâsului ei, sclipirea perlelor, valoarea vieţii ei, esenţa bogăţiei ei. Acest fapt îi unea din nou, cu feţe devenite grave din cauza realităţii pe care ea o insufla planului lor; Kate însăşi pali puţin şi o vreme rămaseră tăcuţi. Muzica însă, care începu din nou veselă, îi proteja mai mult decât îi întrerupse. Când Densher vorbi în fine iarăşi, era la adăpost:

— Aş putea să rămân, fără să încerc.
— Dacă rămâi, trebuie să încerci.
— Să-i creez iluzia, vrei să spui?
— Nu văd cum ai putea mai mult să-i creezi iluzia.
Densher mai aştepta încă:
— Îţi închipui deci că e posibil ca ea să se ofere să mă ia în căsătorie?
— Nu pot să-mi închipui – dacă vrei să ştii – ce s-ar putea să *nu* ofere!
— În maniera prinţeselor care fac asemenea lucruri?
— În orice manieră doreşti. Aşa că fii pregătit.
Ei bine, părea să fie aproape pregătit.
— Atunci, eu voi fi acela care va accepta. În felul acesta trebuie să se întâmple.
Prin tăcerea ei, deocamdată, Kate trecu cu vederea problema; dar în curând zise:
— Deci, îţi dai cuvântul de onoare că vei rămâne?
Răspunsul lui o făcu să aştepte, dar atunci când veni era limpede:
— R~ Adică fără tine?
— Fără noi.
— Şi voi veţi pleca, cel mai târziu…?
— Nu mai târziu de joi.
însemna încă trei zile.
— Ei bine, zise el, am să rămân, pe cuvântul meu, daca vii la mine. Pe cuvântul tău.
Cartea a noua
Din nou, ca şi mai înainte, ea rămase pe moment încremenită, căutând cu disperare o soluţie. Încremenirea ei însemnă însă mai mult pentru el decât acceptarea; căci acceptarea ei era femeia însăşi, pe când acest aspect era **o** mască, un tertip. Dar căutarea ei n-a fost zadarnică. Ochii, care se roteau prin cameră, se agăţară de un pretext.
— Lady Mills s-a săturat să aştepte: vine – uite – spre noi.
Densher o văzuse de fapt, dar lady Mills trebuia să străbată o anumită distanţă, iar el mai avea timp.
— Dacă refuzi să mă înţelegi, refuz şi eu să te înţeleg. N-am să fac nimic.
— Nimic? — şi parcă voia să-l implore.
— N-am să fac nimic. Am să plec înaintea ta. Am să plec mâine.
Mai târziu avea să-şi dea seama că ea înţelesese că el, cum s-ar zice. Pentru a dobândi o victorie meschină, vorbea serios. Ea o privi iarăşi pe

lady Mills, care se apropiase, dar reveni pe dată la subiectul lor.

— Şi dacă te înţeleg?

— Am să fac orice.

Kate găsi iarăşi un pretext în faptul că prietena ei se apropia; el se juca cinstit cu mândria ei. Nu simţise niciodată, îşi dădu seama atunci, în relaţiile dintre ei, ceva atât de acut – prea acut pentru o simplă drăgălăşenie – ca sentimentul viu că în acest conflict era stăpân.

— Ei bine, înţeleg.

— Pe cuvântul tău?

— Pe cuvântul meu.

— Ai să vii, ?

— Am să vin.

Abia după plecarea lor, înţelese el cu adevărat deosebirea, care se făcu însă cel mai mult simţită în. Apartamentul său vechi şi sărăcăcios. Îşi recăpătase de la început o parte din ataşamentul faţă de priveliştea ce cuprindea podul Rialto, acel arc al amintirilor, iar la stânga se întindea, pierzându-se de-a lungul canalului; privise această scenă dintr-un anume unghi, pe măsura căruia mintea şi mâinile lui o potriveau tot mai mult; dar interesul pe care locul acesta îl prezenta pentru el crescuse dintr-o dată, devenind o forţă care acum îl absorbea cu totul şi de care putea să se elibereze – dacă se putea spune astfel – doar plecând cât mai departe. Ceea ce se petrecuse între zidurile locuinţei sale stăruia acolo ca o obsesie ce răscolea fiecare fibră a fiinţei lui; continua să trăiască, ca un mănunchi de amintiri frumoase, în fiece clipă, în fiecare obiect; făcea ca totul să pară prin comparaţie nesemnificativ şi insipid. Rămânea cu alte cuvinte o prezenţă conştientă şi atentă parcă, activă în’ tr-un anume sens, de care trebuia să ţină de-a pururi seama, în faţa căreia efortul de a fi detaşat era pe cât de zadarnic pe atât de frivol. Kate venise la el; o dată – şi nu pentru că dorinţa lor ar fi fost mai puţin arzătoare, ci din cauza unor obstacole, atât în calea curajului cât şi a discreţiei, care până la urmă n-au putut fi trecute cu vederea; dar venise, de data aceea, ca să fie a lui; iar ceea ce supravieţuia din fiinţa ei, ceea ce amintea şi stăruia, nu putea fi alungat chiar dacă ar fi vrut. Din fericire el nu vroia, deşi un bărbat ar putea să fie aproape înspăimântat de o consecinţă atât de covârşitoare a faptei sale. Fusese viabilă ideea lui, şi o determinase şi pe ea s-o accepte; iar în faţa lui se înălţa, ocupând tot orizontul, succesul acestui fapt. Cu alte cuvinte, ideea lui fiind aplicată se preschimbase dintr-o închipuire luminoasă într-un adevăr

istoric. Fusese pentru el mai înainte doar o idee mult dorită şi în acelaşi timp stringentă, şi stăruise convingător asupra ei pentru ceea ce avea să însemne; aşa încât în prezent, ideea devenită fapt părea să-şi confirme rolul şi să fie prezentă cu insistenţă în memoria şi în cugetul său. Socotise dinainte legământul prietenei lui drept o valoare inestimabilă, iar acum nu trebuia să creadă că stăpânea din plin această valoare. Oare nu valoarea il stăpânea pe el, îl făcea să se gândească nepregetat la ea şi s-o slujească, chibzuind în fel şi chip asupra ei şi asigurându-se, iarăşi şi iarăşi, în toate privinţele?

Avea pentru el – cel puţin acum când mai persista lumina acelor clipe – rolul unei comori păstrate cu sfinţenie acasă, un lucru pe care ştia că-l va găsi la locul său când, la fiece revenire, va întoarce cheia grea şi veche în broasca uşii. Uşa trebuia doar să se deschidă pentru ca el s-o simtă iarăşi lângă el, pentru ca faptul să fie din nou o prezenţă incontestabilă; atât de intens prezent încât s-ar putea spune că niciun alt fapt nu era posibil pentru el decât faptul reînnoit, aproape halucinant, al intimităţii lor. Oriunde ar fi privit, fie că s-ar fi aşezat ori ar fi stat în picioare, oricărui aspect i-ar fi acordat pentru o clipă atenţie, nimic n-avea însemnătate în ochii lui, aşa cum nimic plămădit de timp sau întâmplare nu putea să aibă sau nu va avea vreodată; se afla în faţa ochilor săi aşa cum, la ridicarea cortinei, piesa de pe scenă se înfăţişează seară de seară orchestranţilor, Rămânea astfel, în propriul său teatru, singur-singurel, orchestră permanentă pentru drama instituită, pentru spectacolul care cu siguranţă „va ţine afişul”, cântând în surdină şi agale în felul obişnuit, acompaniind scenele cele mai importante. Niciun alt musafir nu va veni la el; întâlnea oameni, se ciocnea uneori, în Piazza sau în plimbările sale, de unii ce pretindeau că-l cunosc, oameni de care îşi amintea sau pe care-i uitase, de obicei expansivi, uneori chiar curioşi; dar nu le dădea adresa lui şi nu încuraja apropierea; n-ar fi putut nici în ruptul capului, simţea el, să deschidă uşa unei alte persoane. O asemenea persoană l-ar fi întrerupt, i-ar fi profanat taina ori, poate, ar fi ghicit-o; ar fi risipit în orice caz vraja celor ce socotea el – fără să existe vreun semn. Exterior – că se petreceau în sufletul său cu atâta intensitate. Se abandona – şi acest lucru era suficient – sentimentului pe care îl crea angajamentul său reînnoit de a rămâne fidel. Forţa legământului, valoarea serviciului ce trebuia îndeplinit, temeinicia contractului şi, mai presus de orice, modul cum, fiind vorba de un serviciu pentru care preţul numit de el fusese plătit în chip magnific, contra-serviciul lui urma să devină realitate –

asemenea probleme puteau prea bine să-l absoarbă atunci când nu exista nimic din afară care să-i distragă atenţia. N-a existat vreodată o conştiinţă mai concentrată şi mai aţintită asupra celor ce o preocupau; ceea ce înseamnă într-o anumită măsură, după cum spuneam, povara succesului, starea de deprimare – tinzând spre solitudine —ce urmează recunoaşterii supreme. Dacă se cutremura puţin simţindu-se astfel justificat, aceasta se întâmplă deoarece se pierdea fiorul datorat elementului de mister. Luciditatea domnea în locul acestuia, şi el stătea şi contempla tocmai luciditatea. Căuta să iasă din starea sa de nenumărate ori pe zi, încerca să sfarme, prin propria-i voinţă, comuniunea constantă, tăcută. Nu această comuniune tăcută voise ea s-o lase în urmă; era vorba de problema, cu totul diferită, a acelui gen de fidelitate care se mai cheamă şi acţiune prudentă. V

Nimic, o ştia bine, nu semăna mai puţin cu o acţiune prudentă decât această cufundare în amintiri, pe care o trăia la el acasă. Teribil de ciudat era că, pentru a-i fi credincios lui Kate, trebuia negreşit să-şi desprindă ochii, braţele, buzele, de pe ea – trebuia s-o lase în pace. Trebuia să-şi aducă aminte că era timpul să meargă la palat – ceea ce, la drept vorbind, era o binefacere, fiindcă era absolut necesar să se înfrâneze. Însemna, din fericire, că atunci când închidea uşa în urma lui pentru ca să lipsească o vreme, o închidea pe Kate întotdeauna înăuntru. S-o excludă din gând – aceasta se întâmplă mai degrabă după oe se depărta puţin; iar înainte de a ajunge la palait, şi încă mai mult după ce auzea în urmă zăngănitul marelui *portone*, se simţea destul de liber pentru ca să nu i se pară că situaţia lui falsă era prea apăsătoare. Deoarece Kate era în întregime în sărăcăciosul lui apartament şi nici urmă din fiinţa ei nu mai rămăsese pentru măreţele încăperi, doar reflectând mai adânc ieşea la iveală falsitatea; atâta timp cât falsitatea era lăsată în voia binefăcătoarei întâmplări, nu i se înfăţişa şi nu prezenta vreo pretenţie pe care să n-o poată satisface, chiar fără o înrăutăţire a stării sale sufleteşti. De această înrăutăţire îi fusese groază la început; totuşi, ce alt efect avea groaza – în prezenţa zilnică a lui Milly – decât că îl lăsa să scape uşor? Nu va scăpa poate până la urmă; mai era încă destul timp pentru ca ruşinea să se năpustească asupra lui. Totuşi făcea mai degrabă ceea ce îi plăcea, şi asta îi dădea deocamdată o oarecare siguranţă. Oricum, îi plăcea foarte mult să ştie de ce lucrurile erau aşa cum le simţea el: şi o ştia destul de bine, în acest caz, la zece zile după plecarea celorlalte prietene ale lui. Înţelese atunci – chiar şi zicându-şi că puritatea motivului lor era desăvârşită – că nu din cauza lui Kate sau a lui era ciudata relaţie cu

Milly, ca şi relaţia ei cu el, atât de inocentă; niciunul n-o purificase de fapt – dacă era în fond purificată. Milly însăşi făcea totul – cel puţin atât cât îl privea pe el – Milly însăşi, şi casa lui Milly, şi ospitalitatea lui Milly, şi felul de a fi al lui Milly, şi caracterul lui Milly, şi, poate mai mult decât orice, imaginaţia lui Milly, doamna Stringham şi Sir Luke ajutând şi ei întrucâtva: din care cauză avu fericirea de a găsi un bun pretext pentru a se întreba ce mai trebuia să facă. Ceva incalculabil lucra pentru ei – pentru el şi Kate; ceva din afară, ceva ce-i depăşea, ceva peste capul lor şi fără îndoială mult mai bun decât ei; ceea

■ ce nu constituia însă un motiv – fiind ceva incomparabil mai bun – ca ei să nu profite de pe urma situaţiei. A nu profita, atât cât putea să fie profitul avut în vedere, ar fi însemnat să se opună făţiş; iar spiritul generozităţii care se năştea acum în sufletul lui Densher n-ar fi putut să simtă o mai profundă durere decât dacă ar fi trebuit să

i se opună făţiş lui Milly.

Să meargă alături de ea era lucrul esenţial, atât cât putea să meargă ea însăşi; ceea ce, din moment ce stăpânirea iubitului ei palat se prelungea, era posibil doar dacă el rămânea la Veneţia. Rămânerea lui alături de ea era, la prima vedere, cea mai „pregnantă” dintre demonstraţii – motiv pentru care Kate o solicitase; era o demonstraţie atât de pregnantă încât, chiar în seara zilei cânddeveni evidentă, Milly însăşi nu fusese în stare să nu-i ceară lui Densher, îneântător de stingherită, o explicaţie asupra hotărârii lui. Se părea că ţinea ca el să-i dea un nume, astfel ca acum când aveau să fie aproape singuri să poată vorbi de ea pentru a se simţi mai la lai’gul lor, deoarece, la urma urmelor, era un fapt aproape elementar că prezenţa lui, care din cauza absenţei celorlalţi apărea cu totul deosebită, nu putea să nu aibă anumite temeiuri. Ea se întreba doar ce temei avea pentru el şi în ce fel îl va descrie; pentru ea era de ajuns – ar fi fost de ajuns, îşi dădea el seama – chiar dacă ar fi găsit un motiv foarte obişnuit, dacă ar fi spus că aştepta bani sau haine ori scrisori sau poate dispoziţii din Fleet Street, fără de care, cum probabil auzise şi ea, ziariştii nu făceau niciun pas. El nu se coborâse până-ntr-acolo; dar simţise totuşi, în timp ce stătea alături de ea în seara aceea, după ce doamna Stringham îi lăsase singuri – doamna Stringham se dovedise într-adevăr nemaipomenită – o umbră de stinjeneală, mai întunecată decât ar fi putut să simtă Milly. Îşi închipuise înainte, privitor la ceea ce avea de făcut sau de pretins, că dispunea de o atitudine care îl va sluji; dar timp de trei minute se pomeni incapabil de promptitudine, întocmai ca un domn care,

consta tind că i s-au furat banii din buzunar, nu poate face cumpărături. Nu-l ajuta nici chiar certitudinea că, într-un oarecare fel, Kate vorbise în numele lui – sau, mai degrabă, nu într-un oarecare fel, ci într-un anume fel. N-o întrebase, în cele din. Urmă, ce a putut să vorbească în acest sens; nimic nu l-ar fi determinat să întrebe, după ce ea fusese la el; buzele îi erau atât de pecetluite în urma acelui episod, cugetul îi era mult prea domolit, pentru a face vreun reproş la adresa libertăţii ei. Exista ceva ce el putea doar să deducă ulterior din unele probabilităţi, iar când părăsi palatul după un ceas, avu impresia că respirase în atmosfera de acolo adevărul pe care şi l-a imaginat.

Tocmai această impresie îl făcu, în starea lui de stinghereală, să apară nesuferit în propriii săi ochi. Era oribil să cauţi scuze pentru relaţia care implica acest sentiment. Orice relaţie care îl implica era, chiar prin acest fapt, la fel de mult depreciată ca o mâncare pe care trebuia s-o mănânci împreună cu o doctorie. Kate probabil declarase într-una din ultimele discuţii – dacă Milly trebuia să ştie neapărat adevărul – că domnul Densher rămânea deoarece ea găsise de cuviinţă să i-o ceară. Dacă rămânea, însemna că n-o urma pe Kate —sau nu părea în faţa mătuşii ei că face aceasta; iar Kate oprindu-l s-o urmeze, doamna Lowder nu putea să pretindă, făcând scene a căror repetare în acest moment ar fi fost penibilă, că tinăra fată nu-l ţinea la distanţă aşa cum se cuvenea. Ea nu făcea în fond altceva decât să-l ţină la distanţă – nu era oare aceasta o parte din întreaga uneltire? — doar că suspiciunile mătuşii Maud erau de asemenea natură, încât trebuiau în repetate rânduri să fie potolite. El fusese prin urmare destul de înţelegător – aşa cum, la drept vorbind „era cazul să l'ie şi de această dată; consimţise să le facă pe voie, mătuşii şi nepoatei, dovedind cum nu se putea mai limpede că putea trăi şi departe de Londra. A trăi departe de Londra însemna a trăi departe de Kate Croy – ceea ce era un câştig, mult apreciat, spre liniştea lui Kate Croy. A existat un minut în ceasul acesta, din cele trei acordate lui Densher, în timpul căruia el trăi groaza pricinuită de vreo posibilă aluzie a lui Milly la explicaţia prietenei lor, căreia el trebuia să-i răspundă prin vorbe care să n-o nimicească. Nimicind explicaţia ar fi nimicit totul, ar fi nimicit-o probabil pe Kate însăşi, ar fi nimicit mai ales, printr-o încălcare a fidelităţii, mai urâtă decât orice, frumuseţea ultimei lor întâlniri. Îi dăduse cuvântul de onoare că, dacă va veni la el, va acţiona exact în sensul dorit de ea, şi procedase întocmai având în minte destul de clar oe însemna aceasta. Însemna în primul rând că în astă-seară, în marele salon, măreţ în

frumuseţea lui abia luminată, în faţa chipului palid al tinerei sale gazde, sublimă prin încrederea ei sau în orice caz misterioasă în îndurarea ei – însemna că buzele lui vor minţi. Singurul lucru dintre toate care putea să-l salveze de la o asemenea faptă era ca Milly să-l lase în bună pace după ce îl înspăimântase astfel. Ceea ce făcea ca îndurarea ei să fie de nepătruns era faptul că, dacă îl salvase de mai multe ori, o făcuse aparent fără să ştie că era aproape pierdut.

Erau gesturi sublime, nu mai puţin binefăcătoare fiindcă rămâneau obscure; de aceea, încă o dată, avea să simtă că povara devine mai uşoară. Se ţinea pe picioare, cu alte cuvinte, din cauza fericitei ei inspiraţii de a nu-i pune în faţă versiunea lui Kate, ca o versiune de adoptat. Nu putea să mintă cu fruntea sus – simţea că va trebui să cadă în genunchi. Aşa că şedea acolo nervos, mişcându-şi puţin piciorul pe care şi-l trecuse peste celălalt. Ea îl compătimea fiindcă fusese îndepărtat, dar el nu avea ce să mai încuviinţeze, cum să se mai facă de ocară, decât debitând cele trei sau patru inepţii pe care le pregătise oarecum în vederea crizei. Trecând peste aluziile la bani şi haine, la scrisori şi dispoziţii de la directorul său, dădu însă la iveală frumuseţea şansei sale – aflată în faţa lui ca o ispititoare femeie de Tizian – de a se îndeletnici puţin în linişte cu scrisul. Stărui o clipă asupra dificultăţii de a scrie în linişte la Londra; şi se repezi, aproape exploziv, asupra ideii sale de mult îndrăgite de a scrie o carte.

Explozia lumină faţa ei.

— Ai să-ţi scrii cartea aici?

— Sper s-o încep.

— N-ai început-o încă?

— Să zicem că abia acum.

— Dar… de când ai venit?

Se arătă atât de curioasă, încât el nu putea să scape, la urma urmelor, prea uşor.

— Am încercat să mă gândesc acum câteva zile că am spart gheaţa.

Evident, în felul acesta se îngloda de-a binelea.

— Mi-e teamă că noi ţi-am dat peste cap toate planurile aici.

— Bineînţeles că asta aţi făcut. Dar acum mă străduiesc să repar pierderea.

— Atunci, nu trebuie să-ţi pese de mine, să ştii.

— Ai să vezi, încercă să spună el cu dezinvoltură, cât de puţin o să-mi pese de orice.

— O să ai nevoie, se însufleţi Milly, de cea mai mare parte a timpului pentru carte.

El rămase o clipă pe gânduri; se forţă să-şi stoarcă un zâmbet.

— O să mă descurc cu cea mai mică parte. Cea mai mare parte va fi pentru dumneata.

Şi ar fi dorit să-l audă Kate. Nu-l ajută însă faptul că prin asemenea vorbe, în mod vizibil, chiar patetic, o făcea să-şi imagineze că el prefera comoditatea disciplinei. Trebuia să dea uitării, printr-un efort intelectual deosebit, gestul lui Kate prin care-l ţinea la distanţă şi de asemenea legea aspră la care îl supunea. Acesta, în orice caz, era chinul lui – faptul că pe Milly o interesa atât de mult. O interesa atât de mult, încât pe dată îl întrebă dacă apartamentul lui era corespunzător, în timp oe el simţea că, răspunzându-i corect, îşi punea o mască neobrăzată. Va avea nevoie de această mască dacă ea va da iarăşi glas fanteziei de a-i face o vizită la ceai – o situaţie extremă de care îşi dădea seama că nu va fi cruţat. „Sperăm, Susie şi cu mine, să nu uiţi că venim” – situaţia extremă consta doar din a înfrunta această avertizare, dar avea nevoie de întregul său tact. Să facă faţă vizitei lor ca atare – ei bine, indiferent ce-l aştepta, nu va consimţi niciodată, cum ştim, să fie împins; chiar dacă ar fi o demonstraţie figurând în capul listei lui Kate cu obligaţiile ce îi reveneau. Putea să se întrebe cu destulă uşurinţă, în sinea lui, dacă părerea lui Kate despre această obligaţie nu fusese modificată de o întâmplare ulterioară; dar convingerea lui că era foarte probabil să nu fi fost aşa nu avu efect asupra preferinţei sale pentru o comportare plină de tact. Îi plăcea să se gândească la „tact” ca la un reazem în deruta lui de acum; îi uşura situaţia, căci se putea aplica celor sensibili şi celor buni. El nu era inuman, pe scurt, atât timp cât îi era util. Tactul trebuia să-l ajute acum, prin urmare, să nu susţină speranţele lui Milly. Nu voia să fie dur faţă de aceste speranţe, dar şi mai puţin dorea ca ele să înflorească din nou în acest climat; aşa încât se zbuciuma pentru a găsi o cale de mijloc în relaţiile dintre ei. Făcu însă o gafă, care produse o impresie detestabilă.

— Va fi oare prudent să renunţi la obiceiul de a nu părăsi casa?

— Prudent? şi timp de douăzeci de secunde ea privi în gol, palidă.

Vai, dar nu avea nevoie de aşa ceva ca el să se cutremure; se cutremurase de îndată ce pronunţase cuvintele. Făcuse ceea ce, în chip de neuitat, ea îi ceruse la Londra să nu facă; atinsese, acum când erau numai ei doi, un nerv hipersensibil asupra căruia ea îi atrăsese atenţia. Nu-l mai atinsese, din ziua aceea de la Londra, dar se văzu iarăşi prevenit că era ceva şi mai greu de

îndurat. Aşa înc-ît deocamdată nu mai ştia ce să facă. Nu putea să spună răspicat că o credea pe moarte, totuşi nu putea pretinde că o credea indiferentă faţă de unele măsuri de precauţie. Intre timp ea îi reduse posibilităţile de alegere.

— Mă crezi chiar atât de bolnavă?

îşi frământă, în durerea sa, cugetul, dar când roşeaţa din obraji îi ajunse la rădăcina părului, află răspunsul.

— O să cred tot ce-mi spui.

— Ei bine, n-am fost niciodată mai bine.

— A, nu e nevoie să mi-o spui.

— Vreau să zic că sunt în stare să trăiesc.

— Nu m-am îndoit niciodată.

— Vreau să zic, continuă ea, că doresc atât de mult să trăiesc…!

— Şi? întrebă el, în timp ce ea se opri copleşită de intensitatea dorinţei.

— Şi ştiu că pot.

— Orice ai face? încercă el să evite tonul solemn.

— Orice aş face. Dacă vreau.

.

— Dacă vrei?

— Dacă vreau să trăiesc. Pot, repetă Milly.

îşi crease singur situaţia, ca un nepriceput ce era. Şi şovăi pătruns de regret.

— Oh, *asta* o cred.

— Vreau, vreau, declară ea, şi greutatea acestui fapt se preschimbă pentru el doar în lumină şi sunet.

— Trebuie cu orice preţ! se pomeni el spunând, şi simţi că zâmbeşte parcă printr-o ceaţă.

Aceasta o readuse numaidecât la subiectul lor. ’

— Ei bine, dacă o spui, de ce nu putem să-ţi facem o vizită?

— Are să-ţi ajute să trăieşti?

— Oricât de puţin ar fi, o să-mi ajute, râse ca; şi e foarte puţin pentru mine, în general, să stau acasă. Numai că n-aş vrea să pierd ocazia…

— Da? o încurajă, fiindcă ea se opi’ise din nou.

— Ei bine, în ziua când o să ne-o oferi.

Era uimitor ce efect avusese asupra lui acest scurt schimb de cuvinte în momentul acela. Marile sale scrupule se destrămară, cedând imediat locul

unui fapt supărător de ciudat, a cărui natură i-a devenit limpede doar după ce a părăsit-o pe Milly.

— Puteţi veni, zise el, când doriţi.

Ceea ce s-a petrecut cu el însă – dispariţia aproape violentă a oricărui fapt în afară de simţământul realităţii lui Milly – se vădi pe faţa şi în atitudinea lui, şi atât de viu, încât ea putu să creadă că se intâmplase altceva.

— Înţeleg ce simţi – că sunt teribil de pisăloagă şi că, decât să ai atâta bătaie de cap, mai bine pleci. Aşa că n-are importanţă.

— N-are importanţă? Oh! exclamă el, acum protestând de-a binelea.

— Dacă ideea aceasta te alungă, pentru ca să scapi de noi. Vrem să nu pleci.

Era frumos cum vorbea în numele doamnei Stringham.

Oricum ar fi fost, el clătină din cap.

— N-am să plec.

— Atunci, n-am să viu, declară ea voioasă.

— Vrei să spui că n-ai să vii la mine?

— Nu – niciodată. S-a terminat. Dar e foarte bine. Vreau să spun, în afară de asta, continuă ea, că n-am să fac ce nu se cuvine sau ce nu sunt obligată să fac.

— Dar cine te-ar putea obliga? întrebă el în felul său încurajator dintotdeauna. Eşti fiinţa care poate să fie cel mai puţin constrânsă, din întreaga lume.

— Fiindcă ţi se pare că sunt atât de liberă?

— Cea mai liberă fiinţă din lume. Ai totul.

— Ei bine, zâmbi ca, poţi s-o spui. Nu mă pling.

După care el iar se pomeni prins în cursă.

— – Nu, ştiu că nu te plângi.

De îndată ce rosti aceste vorbe, percepu el însuşi mila ce răzbatea din ele. A spune că avea „totul” însemna o amabilitate exagerată, iar faptul de a realiza cu atâta duioşie că ea nu se plângea era de o gravitate înspăimântător de binevoitoare. Îşi dădu seama că Milly simţise deosebirea; ar fi putut la fel de bine s-o laude fără înconjur că privea moartea în faţă. Se uită iarăşi la el o clipă, dar nu se simţi deloc mai bine când ea îi vorbi cum nu se putea mai blând.

— Nu este un merit – când ştii ce ai de făcut.

— Pentru o viaţă de linişte şi belşug? Ei, cred şi eu că nu.

— Vreau să spun pentru ca omul să păstreze ceea ce are.

— A, asta înseamnă succes. Dacă ceea ce ai este bun, zise Densher la întâmplare, merită să încerci.

— Ei bine, aceasta e limita mea. Nu încerc mai mult. După care schimbă vorba: Şi acum să discutăm de cartea dumitale.

— Cartea mea…? Gând urile îi zburaseră în clipa asta departe.

— Da. Trebuie să înţelegi că nici Susie şi nici eu n-am vrea pentru nimic în lume să te deranjăm.

Densher ezită, dar până la urmă se hotărî.

— Nu lucrez la o carte.

— Nu aşa spuneai? întrebă ea mirată. Nu scrii?

Aproape că se simţi uşurat.

— Nu ştiu, pe onoarea mea, nici eu ce fac.

Milly deveni în mod vizibil gravă; astfel că, derutat într-un alt sens, lui îi fu teamă de ceea ce putea să desluşească din vorbele lui. Ea desluşi exact ce anume îl făcea să se teamă, dar din nou onoarea lui, cum o numea el, era salvată – chiar dacă ea nu ştia că i-o pusese în primejdie. Considerând că vorbele lui dezvăluiau faptul că el, la rându-i, putea să se plângă, ea dorea evident să-l îndemne să aibă puţină răbdare, la care era posibil să ajungă cu ajutorul ei indirect. Încă şi mai clar era că Milly voia să fie sigură cât de departe putea să se aventureze; iar el văzu că îşi dădu seama într-o clipă că făcea un fel de încercare.

— Atunci, dacă nu pentru carte…?

— Pentru ce rămân totuşi aici?

— Vreau să spun, având în vedere munca dumitale la Londra – cu toate câte le ai de făcut. Nu înseamnă că-ţi iroseşti timpul?

— Că-mi irosesc timpul? îşi aminti cum îi spuses® Kate că ea ar putea să-i propună căsătoria şi se întrebă dacă în felul acesta avea de gând să înceapă. Simţi că, într-o asemenea eventualitate, el nu va şti cum să se comporte, iar nota neliniştii sale profunde se putu regăsi în răspunsul lui vag: Ei bine…!

— Pun prea multe întrebări? şi ea lămuri situaţia, înainte ca el să poată protesta: Rămâi pentru că trebuie să rămâi.

Densher se agăţă de cuvintele ei:

— Rămân pentru că trebuie să rămân.

Şi n-ar fi putut spune după ce vorbi astfel dacă li era loial sau neloial lui Kate. Într-un fel o trăda; dădea în vileag ceva din planul ei. Înţelese de altfel că Milly consideră vorbele lui drept o simplă afirmare a adevărului. Aştepta

să audă ceea ce Kate probabil îi spusese lui Milly – adică despre permisiunea dată în Lancaster Gate ca el să se apropie mai mult. Pentru ca să rămână prieten fie cu mătuşa fie cu nepoata, nu trebuia să facă nicio mişcare fără această permisiune. Toate acestea Densher le citi în impresia pe care i-o lăsă fetei răspunsul lui; şi îl făcea să simtă că minte, aşa că trebuia să se gândească la ceva care să îndrepte lucrurile. Şi iată la ce se gândi într-o clipă:

— Nu-i de ajuns, indiferent de orice alte complicaţii, că rămân, la urma uimei, pentru dumneata?

— Oh, asta o decizi singur.

Stătea acum în picioare ca să-şi ia rămas bun, şi fiindcă se simţea în sfârşit prea tulburat. Cel puţin vorbele pe care le rostise nu însemnau o lipsă de loialitate faţă da Kate; acesta era tonul pactului lor. Astfel că loialitatea lui era un alt fel de minciună, minciuna mărturisirii nesincere a unui motiv. Rămânea atât de puţin „penti'u” Milly, încât rămânea, în fond, împotriva ei. Nu mai ştia nici el cu toate acestea, şi în cele din urmă, slavă Domnului, nici nu-i păsa. Singurul lucru pe care-l putea spune ar fi îmbunătăţit ori ar fi înrăutăţit situaţia.

— Ei bine, de vreme ce nu plec, trebuie să crezi că am decis!

Nu se duse acasă după ce o părăsi – nu voia să meargă acasă; se plimbă pe ulicioarele strimte şi prin *campi* cu arcade gotice, spre o cafenea mică şi oarecum singuratică unde nu o dată aflase tihnă şi împrospătare, precum şi soluţii care implicau însă în chip neplăcut alte şovăieli. Fapt era că în astă-seară, stând rezemat de spătarul banchetei de catifea, sprijinindu-şi capul de oglinda cu înflorituri, în timp ce privirile nu-i treceau dincolo de fumul de ţigară, şovăielile ce-l aşteptau acolo erau mai puţin jalnice ca de obicei. Şi nu din pricină că, înainte de a se ridica să plece, ar fi ştiut ce avea de făcut; ci pur şi simplu fiindcă acceptarea poziţiei sale dobândi o realitate mai pregnantă prin situaţia căreia tocmai trebuise să-i facă faţă. La palat, cu o jumătate de oră în urmă, când îşi schimbase brusc atitudinea în legătură cu ceea ce i se păruse atât de imposibil, când şi-o schimbase pe loc şi sub ochii lui Milly, acţionase datorită faptului că vedea mult mai departe, că vedea cât de puţin contau imposibilităţile, că în fond nu contau deloc. Nu era o chestiune de pedanterie; când oamenii erau într-un impas ca al ei. Totul era îngăduit. Iar impasul ei devenise acum, ca prin declanşarea unui'resort, propriul lui impas – pe măsură profundei ei dependenţe de el, după cum avea el impresia. Orice va face sau nu va face el, va avea înrâurire directă

asupra vieţii ei, care era astfel cu totul în mâinile lui – şi nu va avea înrâurire asupra nici unui alt fapt. Îi era scris că putea s-o ucidă – în felul acesta citea el destinul în timp ce şedea în colţul său preferat. Teama ce se năştea din gândul acesta îl făcu să lase totul la o parte, îl ţintui de fapt acolo timp de trei ore în şir. Îşi reînnoi consumaţia şi fumă mai multe ţigări decât fumase vreodată. Ceea ce i se limpezi în această primă acuitate a simţirii îi apăru sub forma unei spaime; aşa încât fapta însăşi, bună sau rea – dacă deosebirea mai persista – desluşise în spaima aceasta un foarte viu îndemn la precauţie şi interdicţia de a mai face ceva. Se gândi, în vreme ce veghea acolo, la feluritele moduri în care putea proceda, şi răgazul acesta ar fi putut să-l înveţe cum să meargă în vârful degetelor..

Când se încumetă să părăsească localul, era în posesia adevărului că putea, pe temeiul oricărei alte concepţii, să ajungă la pieiie. Pieirea îi ei'a reprezentată de ideea că ar putea să forţeze, sub orice formă, un gest din partea lui lui Milly. Orice lucru astfel forţat nu putea, într-un fel sau altul, decât să ducă la catastrofă. Era legat de soarta ei, sau soarta ei, fiindcă se putea spune şi aşa, era legată de el, astfel încât un singur pas greşit putea în orice fel să rupă firul. Îl ajutau, ce-i drept, aceste consideraţii, în sensul că în cele din urmă îl linişteau, deoarece îl duceau la concluzia îmbucurătoare că nu trebuia deocamdată să întreprindă nimic, ceea ce concorda în definitiv cu sarcina pe care i-o pusese pe umeri Kate. Nu trebuia decât să nu cârtească fără permisiunea fetei – să nu se mişte, ceea ce era în fond destul de ciudat, fără voia ei, mai departe sau mai aproape, la fel ca şi fără permisiunea lui Kate. La aceasta se reducea înţelepciunea lui – la necesitatea de a fi iarăşi pur şi simplu amabil. A fi astfel însemna acelaşi lucru cu a sta liniştit – stârnind cu grijă cât mai puţină vibraţie. El însuşi se simţea, în vreme ce fuma, închis într-o odaie pe zidul căreia atirna precar ceva preţios. Un pas greşit îl va face să. Se prăbuşească şi trebuia să rămână agăţat cât mai mult posibil. Îşi dădu seama când se îndepărtă din nou că nici Fleet Street, în situaţia aceasta, nu va reuşi să aibă vreo influenţă asupra lui. Directorul său putea să-i telegrafieze că era nevoie de el, dar îi era uşor să rămână surd. Irosindu-şi astfel timpul, banii lui puteau să nu fie deloc mulţi; din fericire însă la Veneţia traiul era ieftin şi, în afară de aceasta, curios era că Milly, într-un fel, îl întreţinea. Cea mai mare cheltuială a lui era de fapt să meargă până la palat la cină. Nu voia, pe scurt, să renunţe şi putea, simţea el, să rămână destul de liniştit.

încercă să procedeze astfel trei săptămâni şi avu impresia, după un timp, că nu dăduse greş. Era o artă delicată, fiindcă nu căuta – ba chiar dimpotrivă – să fie nici distant şi nici posac. O asemenea atitudine n-ar fi însemnat că era „drăguţ"; ori legea ce-i fusese impusă îl obliga să fie curtenitor. Dar şi asta ar fi putut să producă tocmai vibraţia pe care dorea s-o evite; aşa că lăsă lucrurile neschimbate prin faptul că nu ezită şi nici nu se temu, cum s-ar zioe, să meargă pe dramul lui – în sensul că rămase în continuare acolo. Depindea de direcţia în care mergea; şi în privinţa aceasta înţelegea să fie cu băgare de seamă, Călcând în vârful picioarelor, puteai să te întorci ca să te retragi fără a trăda manevra. A avea tact perfect – necesitate pe care o recunoscuse din fericire, după cum ştim de la bun început – însemna a menţine întreaga relaţie în tonalitatea stabilită. Era astfel stabilit că erau prieteni nedespărţiţi, şi mai era de asemenea stabilit că faptul de a fi americancă era pentru relaţia în care erau angajaţi o binefacere de nepreţuit. Dacă odată cu trecerea zilelor, tânăra fată pierdea până la urmă ceva din prerogativele izvorâte din naturaleţea naţională, feminină şi juvelină, dacă ea nu voia şi nu se străduia cu înţelegere şi sensibilitate să pară că le posedă din plin, aceasta nu se datora faptului că Densher n-ar fi tratat-o ca atare, că el, cu alte cuvinte, n-ar fi încurajat-o şi nu i-ar fi amintit că le posedă. Poate că nu-i vorbi deschis despre naturaleţea ei, ca despre'lucrul la care trebuia să renunţe-cel mai puţin; dar vorbea de această naturaleţe cu dezinvoltură, într-un fel care îi plăcea să creadă că era impersonal – menţinând-o astfel vie pentru Milly – căci avea grijă şi să vorbească plăcut. Aceasta a fost în concluzie ideea lor şi totodată cea mai pronunţată convenienţă în relaţiile dintre ei. Tipul de relaţie era atât de elastic, încât putea să fie întins ca să ia orice formă şi totuşi, dacă nu era întins, rămânea supus, normal, se menţinea de fapt în limitele cuvenite. Iar între timp, fără a fi prea tulburat, el avea, slavă Domnului, simţământul celei mai ciudate şi mai conştiente încuviinţări din partea fetei în jocul acesta, avea, impresia că Milly făcea în foarte mare măsură ceea ce dorea el, cu toate că ea nu pricepea tocmai bine de ce. Milly atinse o dată în treacăt această problemă, spunând:

— A, da, îţi place să fim aşa cum suntem, fiindcă este un fel de avantaj pentru voi, pe care noi nu-l apreciem tocmai bine; cred că trebuie să fii englez ca să-l apreciezi!

Şi o spunea, în chip destul de ciudat, fără ca asta să-i afecteze bunătatea. Se putea imagina că Milly procedează – mai bine zis că există – aşa cum

voia el, poate şi numai pentru a vedea unde vor ajunge. Într-adevăr, în vreme ce lucrurile îşi urmau cursul, ei se vedeau participând la jocul acesta; ea ştiind că el încearcă s-o pună de acord cu ideea lui, iar el ştiind că ea ştie aceasta. Dacă adăugăm că el ştia că ea ştie şi că totuşi nimic nu era ratat prin lucrul acesta, obţinem o imagine a felului lor de a proceda. Ceea ce ne pare curios este că succesul pe care el îl dobândea astfel era tocmai un fapt care, spre mulţumirea lui, reprezenta ceva ce îl depăşea, ceva ce o depăşea pe Kate, dar care contribuia la corectitudinea relaţiilor de zi cu zi între el şi Milly. N-ar fi existat armonie, şi cu siguranţă prea puţin din elementul care făcea ca lucrurile să se desfăşoare lin, dacă acel caracter naţional, invocat şi înainte, n-ar fi fost pe cât de impenetrabil pe atât de prezent în fibrele naturii ei. El crea unitatea fiinţei ei şi era singurul lucru de care, în ceea ce o privea, Densher putea să fie absolut sigur.

Se purtă deci în felul acesta zilnic, timp de douăzeci de zile, fără să-i fie şi mai mult frică de vibraţia excesivă care îl determina să rămână vigilent. El trăia în starea aceasta de zbucium, şi o ştia prea bine, doar de la o zi la alta, de la mână până la gură; dar reuşise, credea, să evite o greşeală. Toate femeile aveau alternative, dar alternativa lui Milly va fi, neîndoielnic, şubredă; însă trăsătura naţională era puternică în ea, indiferent dacă îi stăpânea în momentul de faţă întreaga fiinţă sau numai o parte din ea; trăsătura naţională care, la o tânără femeie, făcea ca aerul respirat să fie de fapt rău conducător. Numai într-o anumită ocazie, după ce trecuseră cele douăzeci de zile, mergând la palat pentru a lua ceaiul, a fost întâmpinat cu vestea că *signorina padrona* nu „primea11. A fost anunţat în curte de către unul din gondolieri şi vestea i-a fost adusă, credea el, cu o privire plină de înţeles, pe care cunoaşterea liberului său acces de până atunci, arătată cu atâta ostentaţie, nu se putea să n-o producă. Densher nu fusese la Palazzo Leporelli printre cei ce puteau să fie primiţi, ci îşi luase locul o dată pentru totdeauna printre cei implicaţi şi incluşi, aşa că atunci când a fost înfruntat în chip atât de flagrant, după o clipă crezu că e mai bine să stăruie. Niciuna dintre cele două doamne, se părea, nu primea, şi cu toate acestea Pasquale nu voi să spună că vreuna din ele era bolnavă. Dar nu era dispus nici să spună că vreuna era sănătoasă şi italianul ar fi fost inexpresiv, remarcă Densher în sinea lui, dacă termenul s-ar fi putut aplica vreodată membrilor unei naţii la care inexpresivitatea era doar un lăcaş al tenebrelor – nu o suprafaţă deşartă, ci un loc al retragerii în care ceva obscur, ceva întotdeauna de rău augur trăia în chip de neînţeles. Simţi iarăşi forţa

vetoului prin care, în această casă, era interzis să se menţioneze sau să se cunoască primejdiile la care expusă stăpâna ei. Sănătatea sau boala ei nu erau recunoscute acolo drept un motiv. Dacă ştiau în/sinea lor că este un motiv, era cu totul altceva; fapt de care deveni pe deplin conştient interesându-se în continuare. Apelă laprietenul său Eugenio, după care trimise imediat şi cu care rămase timp de trei minute încărcate de semnificaţie, adăpostindu-se împotriva vremii în galeria unind treptele ce coborau în apă cu curtea; Eugenio pe care îl numea întotdeauna, în reflexiile sale, prietenul lui, deoarece neîndoielnic că i-ar fi făcut de petrecanie dacă ar fi putut. Aceasta crea o relaţie ce impunea un nume special, o intimitate a conştiinţei, de fapt pentru fiecare – o intimitate a ochiului, a urechii, a sensibilităţii în general, a tuturor lucrurilor în afară de glas. În cele cinci săptămâni nu-i fusese deloc străin, cu alte cuvinte, tânărului nostru faptul că Eugenio avea o părere proastă despre el, o părere pe care însă, hotărât, el n-o putea împiedica. Persista şi acum în aer, la fel de clar ca întotdeauna, în vreme ce Eugenio îi răspundea la întrebări în curte.

Dis-de-dimineaţă fusese furtună, prima furtună de toamnă a mării, iar Densher, aproape răutăcios, îl făcuse să coboare pe scara din exterior – urcuşul masiv, elementul măreţ al curţii, ducând spre *piano nobile* unde se afla Milly. Făcuse aceasta deoarece voia să i-o plătească – era singura posibilitate – pentru părerea lui proastă: opinia că, isteţ dar sărac, tânărul din Londra umbla, evident, după averea domnişoarei Theale. Voia să i-o plătească şi pentru implicaţia că el, Densher, îl considera probabil pe cel mai devotat slujitor al domnişoarei (ispitit nu mai puţin de acea deosebită atracţie) drept straniu de superficial dacă se bizuia, în această privinţă, pe impunitate şi prosperitate. Părerea aceasta i se păru josnică lui Densher deoarece era părerea ce s putea potrivi doar altcuiva, şi numai trei lucruri îl opriră să-şi facă dreptate. Unul a fost că aoest critic al său căuta să se exprime printr-o impersonalitate, o inumanitate neîndoielnică a politeţei; al doilea era că rafinamentele de expresie la slujitorul unui prieten nu erau un lucru pe baza căruia un musafir trebuia să ia măsuri; iar al treilea era că atribuirea unui motiv anume nu-i făcea lui, la urma urmelor, niciun rău. Era propria lui greşeală dacă această părere josnică, ce putea să se formeze despre altcineva, se întâmplă să i se potrivească atât de bine. Aparent, nu era chiar atât de deosebit de altcineva, cum s-ar fi crezut. Dacă, prin urmare, Eugenio figura pentru el drept „prietenul meu” fiindcă era conştient că pricepea atâtea lucruri despre el, în cursul convorbirii lor de acum îi dădu

lui Densher să înţeleagă mult mai mult. Nemulţumit fiind de răspunsul gondolierului Densher simţi că bătea la ochi, fără îndoială, prin stăruinţa sa în urmărirea scopului ce i se imputa; şi totuşi, simţea aceasta numai din cauza distanţei tot mai mari, exagerate, care se stabilise între ei. Eugenio reflectase, bineînţeles, că o voi'bă către domnişoaia Theale, de pe astfel de buze, îl va costa slujba; dar putea de asemenea să considere că, atâta timp cât vorba nu era rostită – şi pe baza celor puse la cale de el, era imposibil – el va sta de strajă. Nu mai stătuse încă niciodată astfel de strajă, îşi dădu seama Densher, ca în timpul acestor minute, în *loggia* umedă, unde rafalele furtunii răsunau cu putere; şi tânărul se simţi cuprins, ca urmare a prezenţei sale acolo, de un simţământ brusc şi răscolitor că totul devenise sumbru. Ceva se întâmplase – nu ştia ce; şi nu Eugenio va fi acela care-i va spune. Eugenio îl informă că avea impresia că doamnele – de parcă ar fi fost amândouă la fel de mult expuse – erau „puţiin" ostenite, doar „puţiin, puţiin", fără să pomenească măcar cauza. Unul din semnele firii lui Eugenio, pe care i-o intuia Densher, era că printr-un rafinament ingenios, îi răspundea întotdeauna pe englezeşte când i se adresa în italiană, şi pe italieneşte când i se adresa în engleză. Ca de obicei, Eugenio îi zâmbi acum uşor în timp ce vorbea – dar numai foarte uşor ele data aceasta, potrivindu-şi şi atitudinea, observă tânârul nostru, faptului, oricare ar fi fost «1, care spulbera liniştea.

Această atitudine, în vreme ce rămaseră un lung minut unul în faţa celuilalt, gândindu-se la toate câte nu şi le spuneau, jucă de asemenea un rol în zguduirea bruscă pe care o suportă sentimentul de siguranţă al lui Densher. Era o Veneţie numai a răului care răbufnise pentru ei deopotrivă, aşa încât erau împreună în neliniştea lor, dacă ar fi putut într-adevăr să-şi dezvăluie gândurile; o Veneţie a ploilor reci şi biciuitoare ce curgeau dintr-un cer coborât şi negru, a vântului nemernic ce vuia prin trecători înguste, a încremenirii generale şi a suspendării, cu oameni ale căror îndeletniciri se legau de viaţa pe apă şi care acum stăteau ghemuiţi, fără rost şi fără leafă, plictisiţi şi cinici pe sub arcade şi poduri. Între timp, schimbul mut de idei al tânărului nostru cu prietenul său conţineau referiri atât de profunde, încât dacă tensiunea ar mai fi fost puţin prelungită, ar fi putut să atingă un punct în care erau deopotrivă de vulnerabili. Fiecare avea într-adevăr în minte ceva care ar fi destrămat suspiciunea reciprocă, un. Fapt în prezenţa căruia ar fi putut să devină mai degrabă uniţi decât separaţi. Dar pentru Densher ar fi fost o clipă pe care nimic n-ar fi putut-o destinde – nici măcar buna-

cuviinţă formală cu care interlocutorul său, în cele din urmă, îl însoţi până la *portone* şi pe care o dovedi făcând o plecăciune înainte de a se reti’age. Nu s-a pomenit nimic despre întoarcerea lui, iar aerul se făcu simţit ca un rău conducător de mesaje. Densher ştia desigur, în timp ce porni din nou la drum, că nu simţea lipsa invitaţiei lui Eugenio de a se întoarce; cu toate acestea ştia, în acelaşi timp, că ceea ce i se întâmplase făcea parte din pedeapsa lui. Afară în piaţă, trecând prin poarta de pe uscat a palatului, unde vântul era mai puternic, îşi trase umbrela mai jos. Conştiinţa lui nu putea să fie destul de nevăzută pentru alţii – situaţia nedemnă de a trebui, prin forţa împrejurărilor, să accepte unele lucruri: cum ar fi faptul că o singură persoană foarte perspicace, de care nu se putea debarasa ca de un mişel interesat, nutrea despre el o părere ce nu putea fi atacată, infirmată, ba nici măcar – ceea ce era cel mai rău – luată în seamă. Se ajunsese la o situaţie ciudată, când opinia unui slujitor avea importanţă. Părerea lui Eugenio ar fi contat chiar dacă, întemeiată pe o interpretare josnică a aparenţelor, ar fi fost cu totul greşită. Era cu atât mai dezagreabilă, prin urmare, cu cât interpretarea aparenţelor era pe deplin corectă, deşi nu mai puţin josnică.

Densher o alungă, însă din gând, cu atât mai nerăbdător cu cât era neliniştit şi din alte cauze. Trebuia să meargă pe jos în ciuda vremii şi îşi urmă calea pa străzi întortocheate spre Piazza, unde se adăposti sub galerii. Aici, sub marea arcadă, era îngrămădită jumătate din Veneţia, în vreme ce pe Molo, la capătul pieţei, coloanele vechi ale bisericii San Marco şi ale Leului erau ca rama unei uşi larg deschise furtunii. Şi tot mergând aşa, i se păru ciudat că faptul avea o asemenea importanţă – dacă importanţa nu consta cumva tocmai în împrejurarea că pentru prima oară palatul nu se arătase primitor. Ei’a mai mult, dar totul provenea din acest fapt care investea situaţia cu o notă dură şi risipea vraja. Trebuia să înfrunte acum umezeala şi frigul, şi era ca şi cum ar fi văzut-că se şterge dintr-o dată limita unei credinţe în care trăiau cu toţii. Limita fusese numele dat de el – numele dat lucrului aceluia care, deşi rezistase, nu putea să suporte niciun şoc. Şocul, într-o oarecare măsură, venise, iar el îşi tot frământa mintea în legătură cu aceasta, în timp ce, făcându-şi drum printre hoinarii la fel de lipsiţi de ţintă ca şi el, îşi coborî ochii, fără să vadă, asupra fleacurilor din prăvălii. Existau porţiuni din galerie pavate cu marmură roşie, alunecoase acum din pricina pulberii sărate; şi întregul loc, cu eleganţa lui deosebită, cu graţia şi frumuseţea detaliului, era mai mult ca oricând un fel de imens

salon de primire, salonul de primire al Europei, profanat şi uluit de năpăstuirea sorţii. Trecu pe lângă oameni bronzaţi cu pălării puse pe-o ureche şi cu mânecile largi ale jachetelor atârnându-le neglijent, ce-i făceau să semene cu nişte paiaţe melancolice. Mesele şi scaunele ce se revărsau din cafenele erau strinse, având încă pretenţia că îşi făceau serviciul sub arcadă, iar ici şi colo câte un neamţ cu ochelari şi gulerul de la haină ridicat se înfrupta în mod public din hrană şi filosofie. Densher sesiză toate aceste aspecte, dar făcuse de trei ori înconjurul locului. Înainte de a se opri brusc în faţa cafenelei Florian, care îi reţinu deodată toată atenţia. Zărise o figură în cafenea – descoperise o cunoştinţă în spatele geamului. Cel pentru care se opri destul de îndelung ca să-l privească era aşezat nu departe, la o măsuţă pe care mai rămăsese un pahar pe jumătate gol şi, evident, neglijat; şi cu toate că avea pe genunchi, cum stătea rezemat de speteaza scaunului, un ziar francez – titlul „Figaro” era vizibil – privea ţintă la micul zid rococo din faţă. Densher îl văzu un minut din profil, îl văzu un timp în care identitatea lui produse, chiar dacă foarte rapid, întregul efect al stabilirii relaţiilor – relaţii uimitoare şi spontane; iar apoi, de parcă ar fi fost încă un lucru necesar, examina expresia lui, căci omul întorsese capul, poate ca urmare a simţământului că era observat Acum

ı se înfăţişă lordul Mark în persoană – lordul Mark pe cai’e-l întâlnise cu câteva săptămâni în urmă, în ziua primei vizite a fiecăruia dintre ei la Palazzo Leporelli. Cu acea ocazie lordul Mark tocmai pleca, în timp ce el intra – îşi dăduse seama în hol, în clipele acelea; şi prin urmare nu i-a fost greu să recunoască, peste câteva secunde, aceeaşi forţă potenţială, aşa cum o dădu la iveală această nouă întâlnire.

întregul episod nu dură – şi nici nu putea să dureze – decât câteva secunde; fiindcă el neputând nici să stea acolo şi să privească, şi pe de altă parte nici să dea vreun semn, o porni numaidecât – de data asta spre un alt loc. I se păru totuşi că, atâta timp cât stătuse pe loc, aflase răspunsul la enigma zilei. Lordul Mark îl privise pur şi simplu – după cum îl privise şi el – fără să-l elaseze de la început, ca pe unul din oamenii muiaţi de ploaie ce-şi târa picioarele cu greu. Recunoaşterea, deşi întârziase, venise apoi, neîndoielnic; totuşi nicio intenţie de salut nu izvarâse din aceste certitudini. Se cunoşteau destul de puţin pentru ca vreunul din ei să aibă iniţiativa. Dar nu faptul că niciunul nu salutase avea acum importanţă, ci că domnul de la cafeneaua Florian se afla la Veneţia. Nu se putea să fie acolo de multă vreme; căci altminteri Densher, vizitator asiduu al grandiosului loc al

întâlnirilor, l-ar fi văzut. Lordul Mark făcea vizite scurte; îşi muta cuibul; se gândea, în vreme oe şedea acolo, dacă să ia trenul sau vaporul. Se întorsese pentru ceva – ca urmare a primei sale vizite şi, indiferent pentru ce lucru se întorsese, avusese timp să-l facă. Poate că sosise doar aseară, sau în dimineaţa aceea; dar situaţia se şi schimbase. Era foarte important că Densher găsise explicaţia. Ţinea strins explicaţia, o îmbrăţişa, se bizuia pe ea, în vreme ce continua să se plimbe. Îl făcea să meargă şi iar să meargă – nu-i dădea pace. Dar avea explicaţia – şi asta însemna mult, căci explicaţiilor le putea face cumva faţă. Până şi vremea urâtă era parcă suflul destinului. Vremea se schimbase, ploaia era urâtă, vântul blestemat, marea imposibilă – din cauza lordului Mark. Din cauza lui,*a fortiori*, palatul îi era închis. Densher mai dădu două ocoiuri şi găsi vizitatorul de fiecare dată aşa cum îl văzuse la început. O dată, adică, privea drept în faţă; data următoare răsfoia ziarul „Figaro” pe care îl deschisese. Densher nu se opri din nou, iar el aparent nu-şi dădu seama de trecerea lui, după care mai veni o dată, dar acum lordul Mark dispăruse. Nu rămăsese decât o zi; va pleca în seara aceea; se dusese la hotel să-şi facă bagajele. Aceste lucruri îi erau lui Densher atât de limpezi de parcă i-ar fi fost spuse. Ceaţa se risipise – dacă se putea spune că se risipise; mai exista încă ceva ce el nu înţelegea, faptul esenţial; dar vedea atât de bine împrejurul acelui fapt şi se apropia întratâta de el, încât era aproape lămurit. Se uitase la un om care venise să facă un lucru şi izbutise să-l facă, şi deocamdată asta îi fusese de ajuns. Omul venise din nou ca s-o vadă pe Milly, şi Milly îl primise. Vizita lui avusese loc probabil chiar înainte sau imediat după prânz, şi de aceea găsise el apoi uşa ei închisă.

îşi spuse în seara aceea, îşi mai spunea încă şi a doua zi, că avea nevoie doar de un moţiv, şi fiindcă întrevăzuse unul, acum putea, cum s-ar zice, să-şi vadă de treabă. Stabilise, după cum ştim, că treaba lui era să stea liniştit şi se întreba de ce l-ar împiedica asta să se simtă cu totul nevinovat în ceea ce priveşte criza. Le aeonda aparenţelor întregul avantaj de a fi critice, aşa încât dacă blamul ar cădea asupra lui, să nu simtă că s-a eschivat. Dar nu era el acela care o lezase pe Milly în ziua aceea, iar dacă era supărată, aceasta nu se datora câtuşi de puţin vreunei fapte a lui. Posibilitatea de a vedea astfel situaţia ajunse să însemne pentru Densher, în decurs de câteva ore, un fel de bucurie. Bucuria se intensifică apoi din cauza împrejurărilor evidente – acute, izbitoare, neplăcute pentru el – aleîntoarcerii lordului Mark. Se gândi la acest eveniment în tot timpul următoarelor ore, nu puţine

la număr, ca la o demonstraţie aparent sinistră, chiar pentru propria lui ignoranţă de acum. Nu avea nevoie, ca s-o considere o netrebnicie, ca s-o considere în mod cert de-a dreptul „mizerabilă”, să ştie mai mult despre ea decât ceea ce dedusese din fericire atât de uşor. Nu se putea să pici în casa sărmanei fete în felul acesta, fără să fii prin acest fapt brutal. O asemenea vizită era o descindere, o invazie, o agresiune, constituind exact unul din şocurile nebuneşti de care el însuşi se străduise, cu atât bun simţ, s-o cruţe. Densher ajunsese de fapt până în dimineaţa următoare la ideea – care în situaţia dată ar fi putut să-i’vină în minte imediat – că singurul fel delicat şi onorabil de a te purta cu o persoană într-o asemenea stare era felul în care se purtase el, Merton Densher. Cu timpul – deoarece impresia se adinei – acest simţământ al contrastului, în avantajul lui Merton Densher, deveni un simţământ de uşurare, şi acesta, la rându-i, un simţământ de evadare. Era exact ca şi cum – şi el răsuflă adânc – primejdia cea mare trecuse pentru el. Lordul Mark o îndepărtase, fără a urmări câtuşi de puţin să-i facă acest serviciu. El era acela, nemernicul, care avusese proasta inspiraţie şi care contribuise deci la impunitatea persoanei căreia dorise să-i facă rău, o impunitate ce dovedea o relativă nevinovăţie, fiind aproape o purificare. Persoana căreia dorise să-i facă rău nu putea să fie decât persoana care zăbovea pe acolo în mod atât de inexplicabil. A sta liniştit între timp însemna, pentru această persoană, a continua într-un sens mai larg să ţină seama de un plan; iar a continua astfel însemna, chibzuind bine dacă era lucrul cel mai nimerit, să nu meargă o zi sau două la palat.

Trecură una sau două zile – ba chiar trei; şi efectul lor extraordinar a fost că Densher se simţi, în acel răstimp, spălat de păcate. S-ar fi ivit vreun semn dacă prezenţa lui1 acolo ar fi nimerită; în orice caz, în absenţa acestui semn, nu-şi făcea scrupule. Niciuna din femei nu se gândise probabil că el se va întoarce doar pentru ca să dea cu ochii de Eugenio. Era imposibil să fie din nou refuzat; deoarece acesta îl făcea practic răspunzător, şi el răspunzător nu era. Absenţa lui nu însemna nici neglijenţă, în sensul că, din moment ce nu pătrunsese în palat, singurul mesaj pe care-l putea trimite era speranţa că ea se simţea mai bine. Deoarece însă genul acesta de exprimare îi era cu desăvârşire interzis, nu putea decât să aştepte – şi cu trecerea fiecărei zile, se simţea tot mai hotărât să procedeze astfel. Zilele ân sine nu erau defel plăcute; vântul şi vremea rea continuau, frigul nepotolit de foc din odaie nu prevestea nimic bun; vraja destrămată a lumii din jur se destrăma şi mai mult. Păşea prin apartamentul său şi asculta vântul – asculta de asemenea

clinchetul clopoţeilor şi aştepta să vadă vreun slujitor de la palat. S-ar fi putut să primească un bilet, dar biletul nu venea; erau ceasuri când stătea acasă anume ca să nu-i scape. Când nu era acasă, umbla iarăşi ca atunci când îl zărise pe lordul Mark. Se plimba prin piaţă alături de turma refugiaţilor; cerceta căile de acces şi cafenelele în nădejdea că mişelul, cum îi zicea acum, s-ar putea să mai fie pe acolo. Putea să fie acolo, o ştia, doar pentru a fi primit din noii; iar acest fapt – şi numai gândul ân sine – era intr-adevăr de nesuportat. Lordul Mark plecase însă – era lucru dovedit; cu toate acestea, îngrijorarea lui Densher în această priyinţă, oricum ar fi stat lucrurile, adăuga încă o picătură de amărăciune suferinţei lui de acum. Totul se rezuma la ceea ce făcea pentru Milly—r petrecând zile pe care nici uitarea şi nici evadarea nu puteau să le elibereze de tenta infamiei. Era infamie ca un om ca el să fie nevoit să-şi treacă astfel timpul. Cât de sordid era ca, în timp ce-şi târa sufletul prin ploaie, să fie nevoit să iscodească prin prăvălii şi să se aştepte la posibile întâlniri. Era odios când se pomenea că se întreabă la ce va duce o ântâlnire între el şi un alt bărbat. Cu toate acestea, erau clipe când nu se simţea mai cinstit decât acel bărbat. Şi totuşi, chiar în ziua a treia, când încă nu pri mise nicio veste, ştiu mai bine ca oricând că el nu va da un semn de viaţă pentru nimic în lume.

Se gândi că cele două femei în tăcerea lor. Mai ales Milly din motive personale, doreau probabil foarte mult ca el să plece. Consternarea produsă de motivele ei, împreună cu tot ceea ce se petrecuse, plana în aer; dar nu-i păsa mai mult de ele decât de dorinţa ei, şi avea să rămână acolo în pofida lui Milly, o să rămână în pofida ruşinii, o să rămână probabil în pofida unei experienţe care până la urmă, de atâta suferinţă, va deveni aproape insuportabilă. Aceasta era singura cale, cu toate că se simţea purificat, de a-şi dovedi virtutea în afara oricărei îndoieli, însemna acceptarea unei situaţii dezagreabile, şi tocmai dezagreabilul va fi o dovadă; o dovadă că n-a rămas pentru faptul – agreabil s-ar părea – pe care l-a numit Kate. Faptul pe care l-a numit' Kate nu trebuia să fie situaţia reprobabilă de a rămâne în pofida unor aluzii. În parte din cauza acestei reprobări foarte reale, pentru liniştea ei Kate se ţinea la distanţă. De când fugise', acestea erau primele ore în care impresia lui despre ceea ce făcuse Kate pentru el în ajunul acelui eveniment avea să sufere o atenuare. Era ciudat, era aproape josnic să reflectezi la asemenea lucruri atât de devreme, dar una din ideile care-i trecu prin minte în singurătatea lui era că ea avusese grijă de propria ei persoană. Prin absenţa ei, Kate era complet în afara situaţiei, în aceeaşi măsură în care el

era implicat; iar această deosebire crescu hotărât pe măsură ce zbuciumul său se accentua. Kate spusese în ultima lor convorbire aprigă – aprigă deşi bine mascată, fiecare vorbă de atunci fiind definitivă şi profundă, spre deosebire chiar de vorbele cele mai profunde pe care şi le spuseseră vreodată: „Scrisori? Nici vorbă – acum. Gândeşte-te şi tu. Imposibil.” Aşa incit, deoarece pricepuse destul de bine intenţiile ei – în care desluşi totuşi o ciudată inconsecvenţă – practic ei îşi tăinuiau înţelegerea prin întreruperea corespondenţei. Mai mult, pierzând legătura cu Kate, el respectase legea tăcerii impusă de ea; fiindcă existase neîndoielnic o delicateţe mai subtilă în faptul de a nu-i scrie decât scriindu-i în felul în care ar fi trebuit s-o facă dacă ar fi vorbit despre ei doi. Ar fi fost însă o situaţie tulbure, iar Kate se gândise să fie nobilă; ceea ce, într-o anumită măsură, constituia o modalitate iscusită. Doar că astfel, în momentele grele, ea rămânea relativ la largul ei. Iar el, în aceste condiţii, rămânea deosebit de singur. Rămăsese singur, adică, până în după-amiaza celei de a treia zile, pe înserate, în vreme ce ploua din nou, apartamentul sărăcăcios apărând, fără îndoială, în dezolarea-i caracteristică, de-a dreptul jalnic în ochii altora, când *la padrona,* cu un rânjet, deschise larg uşa şi o introduse pe doamna Stringham. Acest fapt schimbă brusc lucrurile, mai ales când văzu că vizitatoarea lui era împovărată. Împovărarea aceasta se vădea în faptul că pui'ta o pelerină udă, că o lăsă pe buna femeie să-i ia umbrela fără să bage de seamă sau să-i pese, şi că faţa ei sub văl, îmbujorată de vântul aspru, era, ca şi vălul, plină de picături care nu păreau de ploaie, ci lacrimi.

XXXI

Abordară problema aproape imediat; mai târziu avea să se mire cât de puţin ocoliseră subiectul.

— Nu mai vrea să ştie de nimic.

— Vreţi să spuneţi că se simte mai rău?

Sărmana doamnă rămăsese nemişcată din clipa când intrase. Densher, însufleţit pe dală de nerăbdare, plin de curiozitate când dădu cu ochii de ea, îi făcu numaidecât semn *padronei* care aştepta să-i ia mantaua de ploaie şi să se îndepărteze. Doamna Stringham aruncă o privire rătăcită în jur prin vălul ei ud, pe deplin conştientă acum de pasul pe care-l făcuse şi dorind să nu fie zadarnic, dar evident fără să întrevadă încă nimic clar.

— Nu ştiu cum se simte – şi de aceea am venit la dumneata.

— Îmi pare foarte bine că aţi venit, zise el. Am impresia – îmi creaţi această impresie – că v-aş fi aşteptat tot timpul plin de amar.

Ea se uită iarăşi la el cu ochii împăienjeniţi – reţinuse vorba lui.

— Ai fost amărât?

Acum însă, de pe buzele lui, cuvântul nu mai vru să iasă. Ar fi sunat ca o jeluire, iar faţă de faptul pe care îl desluşi din atitudinea doamnei ce-l vizita, ştia că necazul lui era minor. Necazul ei, sub veşmintele-i ude, care îl făceau să se ruşineze pentru că în odaie nu avea foc, era mare şi simţi că îl adu. Sese cu ea. Îi răspunse deci că a avut răbdare şi mai cu seamă că rămăsese tăcut.

— Am tăcut chitic – v-aţi dat seama probabil şi dumneavoastră. Am stat locului timp de trei zile, ca niciodată în viaţa mea. Mi s-a părut că era singurul lucru nimerit.

Această clarificare a atitudinii lui, ca o politică sau soluţie, pentru prietena lui a însemnat numaidecât şi în chip evident o lămurire, căreia la rându-i îi putea răspunde tot printr-o lămurire:

— A fost foarte nimerit. Mă întrebam ce-i cu dumneata. Dar a fost cel mai potrivit lucru, zise ea din nou.

— Şi totuşi, n-a fost de niciun folos?

— Nu ştiu. Mi-a fost teamă că ai plecat. Apoi, deoarece el clătină din cap încetişor şi cu profundă înţelepciune, îl întrebă: Deci n-ai să pleci?

— A „pleca” înseamnă „a sta liniştit’*? întrebă el.

— Oh, mă întrebam, dacă ai vrea să rămâi pentru mine.

— Am să fac orice pentru dumneavoastră. Oare nu numai pentru dumneavoastră aş mai putea acum să fac ceva?

Doamna Stringham reflectă, şi el putu să-şi dea seama şi mai bine de mânglierea pe care i-o aducea. Prezenţa lui, chipul lui, glasul lui, chiar vechiul apartament atât de modest şi totuşi atât de încărcat de semnificaţii, apartamentul în care venise Kate cea minunată – aceste lucruri însemnau pentru ea, acum că le cunoştea, ajutorul de care avea trebuinţă; astfel că stătea încă acolo, absorbindu-le cu privirea. Odată cu aceasta însă, în mod caracteristic, sufletul ei vibră de emoţie. Simţea acum aproape o bucurie personală. Atitudinea ei îi vorbea lui Densher despre cele trei zile pe care şi ea le petrecuse într-un anumit fel.

— Ei bine, orice o să faci pentru mine – este şi pentru ea. Numai că, numai că…!

— Numai că, acum nimic nu mai contează?

Ea îl privi timp de un minut de parcă persoana lui ar fi fost însuşi faptul pe care el îl exprima.

— Prin urmare, ştii?
— E pe moarte? întrebă el în loc de orice răspuns.
Doamna Stringham aşteptă – chipul ei parcă îi cerceta gândurile. Apoi propriul ei răspuns sună ciudat:
— Nici măcar nu ţi-a pomenit numele. N-am vorbit.
— N-aţi vorbit de trei zile?
— Nu mai mult, continuă ea simplu, decât dacă totul s-ar fi sfârşit. Nici măcar cea mai slabă aluzie nu s-a rostit.
— A, zise Densher căutând să priceapă, vreţi, să spuneţi că n-aţi vorbit despre mine?
— Despre ce altceva? Nu mai mult decât dacă ai fi mort.
— Ei bine, răspunse el după o clipă, sunt într-adevăr mort.
— Atunci şi eu sunt, zise Susan Shepherd, lăsând să-i cadă mâinile pe manta.
Era un ton care, o clipă se impuse prin disperarea lui seacă; î'eprezenta în locul acela mohorât, ce nu avea viaţă în afară de aceea pe care o lăsase în urmă Kate – impresie ce se putea transmite uşor, pe căi mistice, vizitatoarei – tocmai neputinţa stingerii acelei vieţi. Iar Densher nu avea nimic să-i opună, nimic altceva decât puterea de. A întreba iarăşi:
— Este pe moarte?
Aceasta însă, de parcă vorbele lui ar fi fost prea dure, ca o durere fizică, o făcu să spună ca şi mai înainte:
— Prin urmare, ştii?
— Da, răspunse el în cele din urmă. Ştiu. Dar sunt uimit că dumneavoastră ştiţi. De fapt, n-am dreptul să-mi închipui ori să presupun că ştiţi.
— Poţi, totuşi, zise Susan Shepherd. Ştiu.
— Totul?
Ochii ei, privind prin văl, ţontinuau să fie stăruitori.
— Nu – nu totul. De aceea am venit.
— Ca să vă spun eu? După care, deoarece ea şovăia, dădu glas, gemând, unei îndoieli: Ah, ah!
Starea aceasta il făcu să se întoarne spre acea parte din el,. Spre ceea ce sălăşluia în sufletul lui, mai mult ca oricând,
27 – Aripile porumbiţei locaşul, sanctuarul prea bine cunoscut al împrejurării ce se afla în posesia lui, faptul, acum o asociere, pentru care în chiriaşe locuinţa aceea. Toate acestea nu se puteau povesti, dar Susan

Shepherd era totuşi atât de iscusită, încât se putea să fi început să intuiască semnificaţia acelei realităţi datorită unui efect ce începuse să opereze. El înţelese, şi aceasta îl emoţionă, că ea nu venise ca să-l judece; venise mai degrabă, atât cât putea să cuteze, pentru ca să compătimească, li arătă propria ei slăbiciune – aceea a mâhnirii; iar pe el îl făcu să-şi dea seama, cu o pornire năvalnică de prietenie, că îi plăcea să fie în preajma ei. Pornirea se înteţi când ea răspunse geamătului săli cu o mângâiere.

— Vom fi în orice caz – dacă asta mai contează – împreună.

Era propria lui pornire generoasă, exprimată de ea.

— Tocmai asta îndrăznesc şi eu să cred. Înseamnă mult pentru mine.

Ea răspunse, de fapt prin tăcerea ei, că era aşa cum considera el; după care, atât cât îi fusese lui teamă de ceva, ştiu că teama îi pieriae. Mingiierea era mare, fiindcă recăpăta ceva preţios peste care, în efortul redobândirii, propria lui mână se strânsese prea imperfect. Kate, îşi aminti el, îi spusese, cu îndrăzneala ei unică şi neasemuită – bazată şi pe motive pe care el atunci nu le cântărise – că doamna Stringham era o persoană care nu cârtea într-un caz extrem, când puteai să ai deplină încredere în ea. Era o altă situaţie care dădea la iveală isteţimea lui Kate.

— Nu aveţi deci o părere prea proastă despre mine?

Iar răspunsul ei sună cu atât mai preţios, cu cât veni fără efuziuni nervoase – de parcă ar fi înţeles ceea ce ar fi putut el să creadă. Doamna Stringham îşi exprimă un gând al ei, şi acest fapt îl ajută:

— Ah, ai fost extraordinar!

/

în clipa următoare îşi dădu seama că stătuseră până atunci neclintiţi. Ea îşi scoase mantaua ajutată de el, deşi atunci când, aeoeptând să ia loc, îşi luă de pe faţă şi voalul, el recunoscu după chipul ei răvăşit că vorbele pe care tocmai le rostise erau singura floare pe care i-o putea oferi. Erau întreaga ei consolare, dar chiar şi consolarea mai depindea încă de evenimente. Ea şedea, în orice caz, împreună cu el în limpezimea cenuşie – tristă ca zorii de iarnă – pe care o produse întâlnirea lor. Imaginea pe care doamna Stringham i-o evocă iarăşi se contură mai ameninţătoare.

— Nu mai vrea să ştie de nimic.

El înţelese acum cât se poate de limpede realitatea şi se părea că în tăcerea lor lăsau să persiste ceea ce întrevedea el.

— Nu vorbeşte deloc? Nu mă refer la faptul că nu vorbeşte de mine.

— De nimic – de nimeni. Iar apoi, dând la iveală ceea ce trebuise să priceapă, zise: Nu vrea să moară. Gândeşte-te la vârsta ei. Gândeşte-te la bunătatea ei. Gândeşte-te la frumuseţea ei. Gândeşte-te la tot ceea oa este. Gândeşte-te la tot ceea ce are. Zace acolo încordându-se şi cramponându-se de viaţă. Aşa că mulţumesc lui Dumnezeu…! încheie sărmana doamnă cu o uşoară inconsecvenţă.

— Mulţumiţi lui Dumnezeu? se miră el.

— Că este atât de liniştită.

El continuă să se mire.

— Este într-adevăr atât de liniştită?

— E mai mult decât liniştită. Este îndârjită. N-a fost niciodată aşa. Deci, îţi dai seama – în toate aceste zile. Nu pot să-ţi spun – dar e mai bine a. Şa. M-ar ucide dacă ar fi să-mi spună totuşi.

— Să vă spună? tot nu pricepea Densher.

— Cum se simte. Cum se cramponează. Cum nu vrea.’

— Cum nu vrea să moară? Fireşte că nu vrea.

Urmă o lungă pauză, în care păreau să se gândească împreună la ceea ce puteau chiar şi acum’să facă pentru a alunga moartea. Dar el nu zise nimic în privinţa aceasta.’ „îndârjirea” lui Milly şi marele palat învăluit în tăcere îi erau vii în minte; vii, împreună cu micuţa femeie din faţa lui, aşa cum probabil aştepta acolo şi asculta.

— Dar ce rău i—aţi făcut dumneavoastră?

” Doamna Stringham privi primprejur, în nedumerirea ei.

— Nu ştiu. Am venit să discut despre ea aici cu dumneata.

El şovăi din nou.

— Mă urăşte mult?

— Nu ştiu. Cum aş putea spune? Nimeni nu va şti.

— Nu va spune niciodată?

— Nu va spune niciodată.

El se mai gândi puţin şi apoi zise:

— Trebuie să fie o fiinţă nemaipomenită.

— Este într-adevăr nemaipomenită.

Prietena lui, la urma urmelor, îl ajuta, iar el chibzui atât cât putu:

— Ar vrea să mă vadă iarăşi?

Susan Stringham îl privi uimită.

— Dumneata ai vrea s-o vezi?

— Vreţi să spuneţi – în starea pe care aţi descris-o? Inţelegând mirarea ei, rămase pe gânduri şi apoi spuse: Nu.

— Aha! suspină doamna Stringham.

— Dar dacă mi-ar îngădui, aş face orişice.

în faţa ochilor ei apăru o clipă imaginea acestei situaţii, care însă se nărui imediat.

— Nu văd ce ai putea face.

— Nici eu. Dar poate că ea ştie.

Doamna Stringham continua să chibzuiască.

— E prea târziu.

— Prea târziu ca ea să ştie…?

— Prea târziu.

Chiar hotărârea disperării ei – era la urma urmelor atât de lucidă – aprinse o flacără în sufletul lui.

— Dar, în tot acest timp, doctorul…?

— Tacchini? A, este bun. Vine mereu. E mândru că afost acceptat şi îndrumat de o celebritate din Londx-a. De fapt, e acolo tot timpul; aşa că nu ştiu ce se alege de ceilalţi bolnavi ai lui. O consideră, pe drept cuvânt, un mare personaj; o tratează ca pe o regină; aşteaptă să vadă ce se întâmplă. Dar ea abia a consimţit să-l primească şi cu toate că i-a spus, generoasă – fiindcă se gândeşte într-adevăr la mine, draga de ea – că poate să vină, că poate să stea de dragul meu, el îşi petrece cea mai mare parte a timpului dind târcoale pe la uşa ei, fuşirându-se prin odăi, îneercând să-mi ţină de urât, în salonul acela înfiorător, cu bârfeli de prin Veneţia şi întâmpinându-mă prin pragurile uşilor, pe scări, cu un zâmbet binevoitor şi nesuferit. Nu vorbim, încheie Susan Shepherd, de e»

— La cererea ei?

— Exact. Nu fac ceea ce ea nu doreşte. Vorbim despre preţul proviziilor.

— Tot la cererea ei?

— Exact. Ea mi-a sugerat acest subiect când a spus, pentru prima oară, că el poate să i’ămână oricât, dacă mi-e mai uşor aşa.

Densher înregistra totul cu atenţie.

— Dar el nu vă aduce nicio uşurare!

— Absolut niciuna. Însă nu e vina lui, adăugă ea. Nimic nu mai poate să aducă uşurare.

— După cum îmi dau seama cu groază, spuse Densher, nici eu nu pot.

— Nu. Dar nu pentru asta am venit.

— Aţi venit pentru mine.

— Mă rog, spune cum vrei. Îl privi o clipă cu ochii plini de lacrimi şi în clipa următoare ceva ţişni din străfundul sufletului ei: Am venit, în fond…

— Aţi venit, în fond, doar pentru prietena noastră. Dar dacă, după cum spuneţi, e prea târziu ca să mai pot face ceva?

Ea continua să-l privească cu nerăbdarea tot mai vizibilă, pe care el o vedea, de a ajunge la adevăr.

— Aşa am spus. Dar, fiindcă eşti aici, şi îşi roti din nou privirile în chip ciudat, fiindcă eşti aici şi ţinind seama de tot, simt că nu trebuie s-o abandonăm.

— Ferească Dumnezeu s-o abandonăm.

Tonul lui o făcu să se aprindă iarăşi:

— Deci dumneata n-ai de gând?

— Cum adică, „n-am de gând”, dacă ea mă abandonează pe mine? Ce pot să fac dacă nu vrea să mă vadă?

— Dar ai spus chiar acum că nu ţi-ar place.

— Am zis că nu mi-ar plăcea, în lumina celor spuse de dumneavoastră. Nu mi-ar plăcea s-o văd aşa cum mi-o prezentaţi. Mi-ar plăcea s-o văd dacă aş putea s-o ajut. Dar chiar şi aşa, urmă Densher neîncrezător, va trebui întâi să-i convină ei. Şi aici, continuă el să explice, e nenorocirea. Ea desigur n-o să vrea. Nu poate să vrea.

Se ridică cuprins de tulburare, iar doamna Stringham îl urmări în vreme ce el umbla prin odaie deznădăjduit.

— Există un lucru pe care-l poţi face. Nu este decât unul singur, şi chiar şi aşa există dificultăţi. Dar e totuşi ceva.

Densher rămase în faţa ei cu mâinile în buzunare şi văzu destul de curând, din privirile ei, ce va urma. Ea se opri de parcă i-ar fi cerat îngăduinţa să dea glas gândului. Şi deoarece el o lăsă să aştepte, auziră, în tăcerea aceea, ropote grele de ploaie pe canal. Ea trebui în cele din urmă să vorbească, dar parcă şi acum, temătoare, dădu glas gândului doar pe jumătate.

— Cred că ştii şi dumneata ce este.

El ştia într-adevăr şi în acelaşi timp, după cum spunea ea – bineînţeles! — existau dificultăţi. Se îndepărtă de ea, gândindu-se un moment la ele, la tot; se duse la cealaltă fereastră şi se uită la canalul care, sub pânza ploii, era mai larg, ca un râu, şi la casele de pe partea opusă, învăluite în ceaţă şi micşorate parcă, ce se vedeau la o distanţă de două ori mai mare decât în

realitate. Doamna Stringham nu spuse nimic; amuţise de parcă acum l-ar fi „avut în mână”, şi el a fost primul care vorbi. Când vorbi, însă, nu răspunse direct la ultima ei remarcă – aceasta fiind doar un punct de pornire. Revenind lângă ea, spuse:

— Lăsaţi-mă să văd, ştiţi, trebuie să înţeleg… — (aproape ca şi cum, deocamdată, ar fi acceptat; voia de fapt, să înţeleagă ce anume spunea Sir Luke Strett referitor la esenţa problemei; dacă ei n-o considerau pierdută, nu trebuia mai ales el să n-o abandoneze?) Nu bâjbâim în întuneric fără el?

— A, el este acela care mi-a mai dat putere. I-am telegrafiat în prima seară şi a răspuns ca un înger. Are să vină, ca un adevărat înger. Numai că nu poate sosi mai devreme de joi după-amiază.

— Ei, asta e ceva.

— E ceva, şovăi ea. Da. Şi ţine la el.

— Sigur că da! Parcă-i văd şi acum chipul când Sir Luke a fost aici în octombrie – în seara aceea când era îmbrăcată în alb, avea musafiri, chemase pe muzicanţii aceia şi mi l-a dat mie în grijă. A fost plăcut pentru amândoi – ea ne-a pus în legătură. M-a rugat să-i arăt oraşul; aşa am şi făcut şi ne-am înţeles de minune. Asta dovecleşte, zise Densher cu un zâmbet fugar şi trist, că ţine la el.

— El ţine la dumneata, se încumetă să spună pe dată Susan Shepherd.

— A, în privinţa asta nu ştiu nimic.

— Ar trebui să ştii. Aţi fost amândoi prin galerii şi biserici; i-ai dăruit timp, i-ai arătat lucrurile cele mai alese şi poate îţi aminteşti că mi-ai spus chiar mie că, de n-ar fi fost un mare chirurg, ar fi putut să fie un mare expert. Vreau să spun un expert în aprecierea frumosului.

— Ei bine, recunoscu tânărul, aşa şi este – în felul cum a apreciat-o pe ea. N-a apreciat-o, continuă el, în zadar. Interesul pe care i-l poartă – de care trebuie să ne folosim cât mai mult – nu poate fi decât o deosebită binefacere.

Mai umbla prin odaie în vreme ce vorbea, cu mâinile în buzunare, şi ea nu observă în timpul acesta, după cum o arătau destul de bine ochii ei, că el încerca să alunge mărturisirea pe care o făcuse cu puţine clipe înainte.

— Îmi pare bine, zise ea, că îţi place Şir Luke Strett!

Tonul cu care vorbise trăda ceva.

— Ei, nu ţin mai mult la el, dragă doamnă, decât dumneavoastră. Cu siguranţă că ţineţi şi dumneavoastră la el. Cu siguranţă că atunci când a fost aici, ne-a plăcut tuturor.

— Dar mi se pare că ştiu ce gândeşte. Şi aş crede, având în vedere că aţi petrecut atâta timp împreună, că ştii chiar şi dumneata, zise doamna Stringham.

Densher se opri brusc, deşi la început fără o vorbă.

— N-ani discutat niciodată despre ea. Niciunul din noi nu i-a pomenit măcar numele şi n-am spus absolut nimic despre ea.

Doamna Stringham îşi înălţă privirea spre el, uitându-se fix, surprinsă de ceea ce auzea. Dar îi veni o idee care, după o clipă, înfruntă uimirea.

— A făcut-o din tact profesional.

— Exact. Dar mai era şi intuiţia mea, şi mai era încă ceva. Şi urmă cu o bruscă ardoare: Mi-a fost cu neputinţă să discut cu el despre ea!

— A! exclamă Susan Shepherd.

— Nu pot să vorbesc cu nimeni despre ea.

— În afară de mine, continuă prietena lui.

— În afară de dumneavoastră.

Umbra unui surâs, licărirea unui tâlc însoţi vorbele ei şi il făcu, din onestitate, s-o privească lung. Şi tot din onestitate – adică din cauza vorbelor lui – el se aprinse la faţă numaidecât; se lepădă astfel, dintr-o dată, de povara înţelegerii dintre el. Şi Kate. Vizitatoarea lui, în timp ce ochii li se întâlniră, ar fi putut să-l urmărească pe când încerca să înăbuşe amintirea ei. Şi trebuia s-o înăbuşe – efortul acesta făcându-l să se aprindă la faţă. Nu putea să-i îngăduie să răzbată la suprafaţă; cel puţin nu deocamdată. Doamna Stringham n-avea decât să creadă ce voia. El încercă să repete afirmaţia, dar în fond o modifică.

— Sir Luke, în orice caz, n-avea nimic să-mi spună şi eu n-aveam, la rându-mi, nimic să-i spun. O disciiţie convenţională era cu neputinţă şi…!

— Iar una adevărată – ea merse drept la ţintă şi cu mare forţă – era categoric cu neputinţă. Cum Densher nu tăgădui, ea trase imediat concluzia: Aceasta dovedeşte ceea ce spun eu – că existau enorm de multe lucruri între dumneavoastră. De n-ar fi fost aşa, aţi fi discutat.

— Poate că, declară Densher, amândoi ne gândeam la ea.

— Nu v-aţi gândit la nimic altceva. Asta v-a legat.

— Ei bine, poate că aşa a fost, recunoscu el – dacă în felul acesta dorea ea să se exprime. Dar reveni exact la ceea ce spusese la început: Habar n-am totuşi ce gândeşte.

Ea îl întâmpină cu întrebarea spre care, după cum observase el, o conducoa încontinuu nuanţa specială a gravităţii ei.

— Eşti foarte sigur? — şi nu putu decât să remarce că, evident, ea era de altă părere.

— Dumneavoastră, după câte înţeleg, credeţi că el îşi închipuie că ea nu mai are nicio scăpare.

Doamna Stringham înregistră afirmaţia, dar o pară.

— N-are importanţă ce cred eu.

— Ei bine, o să vedem, şi se simţi aproape umilitor de superficial.

în ultimele cinci minute, pricepea din ce în ce mai bine că donmna Stringham venise cu ceva, şi niciodată nu avusese o asemenea dorinţă să obţină un răgaz. Ar îi vrut să amâne totul până joi; îi părea rău că era deja marţi; se întreba dacă îi era frică. Dar nu de Sir Luke care trebuia să sosească; nici de Milly, care era pe moarte nici de doamna Stringham, care şedea acolo. Nu-i era însă, ciudat, teamă nici de Kate, deoarece i se păru deodată că prezenţa lui Kate se stinsese, unduind departe. Prezenţa doamnei Stringham prelungindu-se, o inundase cu influenţa ei şi de aceea încetase să mai acţioneze. Era la fel de absentă pentru sensibilitatea lui, cum fusese de la plecare tot timpul absentă în palat, ca ecou sau referire; iar acum pentru prima oară, printre obiectele care îl înconjurau, sensibilitatea lui reacţiona în acest fel. Îşi dădu seama destul de curând că de sine se temea şi că, dacă nu va fi cu băgare de seamă, va deveni inevitabil şi mai înfricoşat.

— Deocamdată, adăugă el, e foarte important că am stat de vorbă cu dumneavoastră.

Ea se ridică incet, la auzul acestor cuvinte care ar fi putut să-i dea de inţeles că Densher va fi cu băgare de seamă. Zăbovea totuşi în odaie, de parcă ar fi observat că, dintr-o dată, el era înclinat s-o îndemne să plece. Dar gestul acesta brusc ar fi fost în situaţia dată atât de izbitor, încât pe drept cuvânt i-ar fi oferit motive să stăruie şi mai mult cu imaginaţia asupra dilemelor lui. Stăruinţa aceasta, îşi dădu el seama, ar fi durat de altfel doar un minut sau două. Pe de altă parte, ea vorbea acum:

— Vrei s-o faci, dacă el te roagă? Adică, dacă Sir Luke însuşi îţi pune problema. Şi ai să-i oferi – ah, vorbea acum serios – prilejul să ţi-o pună?

— Ce problemă să-mi pună?

— Că dacă negi în faţa ei, asta ar putea să mai ajute.

Densher simţi – după cum i se mai intâmplase o dată în acel sfert de oră – că se înroşeşte până-n vârful urechilor. Faptul că s-a înroşit însă, ca un semn că se ruşina, a fost, aşa zicând, trecut cu vederea; i se părea în momentul

acesta mai degrabă un semn al fricii sale. Îi arăta destul de clar de ce îi era teamă.

— Ce să neg?

După această întrebare, o cuprinse din nou şovăiala – căci nu-i dăduse el tot timpul să înţeleagă că ştia?

— Ei bine, ceea ce i-a spus lordul Mark.

— Şi ce i-a spus lordul Mark?

Doamna Stringham era năucită – văzând deodată cât de perfid era.

— Credeam că ştii, şi de data aceasta, ea era aceea care se îmbujoră.

îi era acum şi mai mult milă de ea, dar alte lucruri îl asaltau.

— Înseamnă că dumneavoastră ştiţi…

— Despre vizita lui îngrozitoare? Doamna Stringham îl privi uluită. Doar vizita lui a provocat situaţia.

— Da – înţeleg. Însă dumneavoastră mai ştiţi… — şi şovăi din nou, dar ea voia acum să spună tot ce ştia.

— Mă refer, zise ea domol, la ceea ce i-a spus el. Acel lucru consideram că-l ştii.

— Ah! exclamă el fără să vrea.

Păru să însemne pentru ea, după cum văzu el în clipa următoare, o uşurare, de parcă el ar fi presupus că ea se gândeşte la altceva. Prin urmare, numaidecât lucrurile se lămuriră.

— A, aţi crezut că eu ştiam că e adevărat!

Lămurindu-se, doamna Stringham se aprinse şi mai tare la obraz, iar Densher îşi dădu seama că se trădase. Nu că faptul ar fi avut vreo importanţă, după cum avea numaidecât să-şi dea seama. Aceasta era situaţia reală, în sfârşit, şi dezvăluirea ei, oricum, nu mai putea fi amânată. Mai rămăsese doar ideea ei – aceea pe care ea dorea ca el s-o înţeleagă. Densher îşi exprimase cu zece minute înainte dorinţa de a înţelege, iar ea acţiona, la urma urmelor, pe această bază. Numai că ceea ce trebuia el să înţeleagă nu era un lucru mărunt; se putea să fie mai însemnat decât păruse până atunci.

El mai dădu im ocol prin cameră, fără să răspundă vorbelor ei la sfârşit; mai zăbovi un minut ca un somnambul, cum ar fi zis el, la o fereastră; şi ei i-a fost uşor să vadă că îl încolţise. Îşi dădu seama de aceasta limpede şi neîntârziat; drept urmare, impresia ei că l-a „prins” deveni, la fel de iute, un scrupul, şi zise oarecum în treacăt:

— Adică, el i-a spus că erai în tot acest timp logodit cu domnişoara Croy.

El se întoarse brusc; vorbele acestea sunaseră aproape ca plesnitura unui bici, şi spuse – ca un nerod, după cum îşi dădu apoi seama – primul lucru care-i veni în minte i

— În care timp?,

— A, nu eu spun asta. (Vorbea cu blindeţe.) îţi repet doar ceea ce i-a spus el.

Densher, care îşi trădase tulburarea, îşi recapătă imediat stăpânirea de sine.

— Scuzaţi-mi brutalitatea. Fireşte că ştiu despre ce vorbiţi. L-am văzut pe seară, explică el, în PLazza; l-am zărit doar – prin vitrina lui Florian – fără să stăm de vorbă. De fapt. Îl cunosc foarte puţin şi n-ar fi fost cazul. Doar l-am văzut – probabil că a plecat în seara aceea. Dar ştiam că n-a venit degeaba şi m-am tot întrebat de ce o fi venit.

A, şi doamna Stringham se întrebase.

— A venit fiindcă era exasperat.

Densher încuviinţă:

— A venit ca să-i spună că ştie mai bine decât ea pentru cine. Acum câteva luni, crezând că tot ce zboară se mănâncă, l-a refuzat pe el.

— Cum le mai ştii dumneata pe toate! — şi doamna Stringham aproape zimbi.

— Ştiu – dar nu ştiu la ce-i folosesc lui toate acestea.

— Folosul, crede el, dacă are răbdare – nu prea multă – se va ivi, poate. El nu ştie ce rău i-a făcut. Numai noi, vezi dumneata, ştim.

înţelegea, însă tot se mai mira.

— Ea nu i-a arătat – ceea ce simţea?

— A fost în stare – sunt sigură – să nu arate nimic. El i-a dat o lovitură, şi a primit-o fără să. Crâcnească. Doamna Stringham vorbea în deplină cunoştinţă de cauză şi-şi exprimă din nou admiraţia: E nemaipomenită.

Densher încuviinţă, din nou grav.

— Nemaipomenită.

— Iar el, continuă ea, e un nerod fără pereche.

— Un nerod fără pereche. O clipă, gândindu-se la tot, la lovitura stupidă a sorţii, se uitară unul la celălalt. Şi totuşi, e considerat teribil de deştept.

— Teribil de deştept – e părerea lui Maud Lowder. Şi la Londra, zise doamna Stringham, a fost amabil cu mine. Ar putea să fie de compătimit – are o conştiinţă atât de curată!

— E un tont şi jumătate.

— Da, însă – mi-am dat seama din puţinele lucruri pe care, ea mi le-a spus ia început – lui Mihy n-a vrut să-i facă niciun rău. Absolut niciunul.

— Asta înseamnă să fii un adevărat tont, spuse Densher. Voia să-mi facă rău doar mie.

— Şi bine lui – credea că aceasta va fi urmarea. I-a fost cu neputinţă să înghită, continuă doamna Stringham, ceea ce se întimplase la ultima lui vizită. A fost atunci prea din cale. Afară de umilit.

— A, am văzut.

— Da, şi te-a văzut pe dumneata. Te-a văzut că eşti primit, cum s-ar zice, în timp oe el era dat afară.

— Perfect, zise Densher – acum pricep totul. Şi de asemenea a aflat între timp pentru ce eram primit atunci. Pentru ca să rămân toate aceste săptămâni. Şi gândul acesta l-a frământat.

— Exact – era de neîndurat. Dar şi acuma, zise doamna Stringham, se mai frământă.

— Numai că, în fond, vorbi Densher, care şi el în momentele acestea se l’rământa mai mult decât înainte, numai că, în fond, cum s-a întâmplat să afle? Adică, să afle destul de mult.

Ce înseamnă destul de mult? întrebă doamna Stringham.

— Nu putea să acţioneze – numai astfel putea să fie în siguranţă – decât în deplină cunoştinţă de cauză.

El continua să raţioneze fără să ia în seamă întrebarea ei; dar găsindu-se faţă în faţă, se petrecu totuşi ceva între ei. Acest fapt, după o clipă, o determină să întrebe:

— Ce înţelegi prin deplină cunoştinţă de cauză?

— Unde a fost el din octombrie? ocoli Densher răspunsul.

— Cred că în. Anglia. A venit de fapt, am motive să cred, direct de acolo.

— Anume pentru ca să facă un asemenea lucru? Atâta drum pentru o jumătate de oră?

— Ei bine, ca să facă iarăşi o încercare – cu ajutorul unui nou fapt, poate. Ca să se justifice în faţa ei, probabil o încercare diferită de cealaltă. A avut în orice caz să-i spună ceva şi n-a ştiut că prilejul se vă reduce la o jumătate de ceas. Sau poate o jumătate de ceas a fost suficient. A fost, într-adevăr! zise Susan Shepherd.

Densher era atent şi înţelese prea bine; totuşi, pe când ea îi spunea mai mult decât îndrăznise el să ape – punând câteva puncte pe i – în mintea lui roiau alte întrebări. Până acum fuseseră într-un mănunchi, încâlcite şi

tulburi; dar ie desprinseseră una câte una, prezentându-se pe rând. Prima întrebare pe care i-a pus-o a fost directă:

— Aţi primit ştiri în ultima vreme de la doamna Lowder?

— A. Da, de două sau de trei ori. Aşteaptă, fireşte, veşti despre Milly.

O clipă ezită, dar apoi întrebă:

— Aşteaptă cumva şi veşti despre mine?

Prietena lui chibzui o clipă, ca şi el.

— Nu i-am dat nicio veste care să nu fie bună, Aceasta cred că a fost prima.

— Aceasta? întrebă el, dus pe gânduri.

— Faptul că lordul Mark a fost aici şi că ea este aşa cum este.

El continuă să mediteze:

— Ce v-a scris despre el? Că le-a intâlnit acolo?

— N-a pomenit de el decât o dată – în penultima scrisoare. Atunci a spus ceva.

— Şi ce anume?

Doamna Stringham vorbi cu mare efort:

— Ei bine, se referea la domnişoara Croy. Crede că ea se gândeşte la el. Sau, mai bine zis, că el se gândeşte la ea – doar că de data asta se vede că a atras atenţia doamnei Lowder în mod deosebit, fiindcă lui i se pare că are şanse mai mari.

Densher asculta cu ochii în pământ, dar şi-i ridică numaidecât pentru ca să vorbească, iar pe chipul lui se vedea că îşi dă seama de ciudăţenia întrebării sale:

— Vrea să spună că a fost încurajat să o ceară în căsătorie pe nepoata ei?

— Nu ştiu ce vrea să spună.

— RBineînţeles că nu, îşi reveni el, şi n-ar trebui să vă necăjesc cu întrebările ca să deduceţi ceea ce nici eu nu sunt ân stare să deduc. Numai că am impresia totuşi, adăugă, că pot să deduc.

Ea vorbi puţin sfioasă, dar riscă totuşi:

— Aş zice că şieu deduc.

Era în atitudinea ei ceva ce – şi conştiinţa lui o înregistra ca atare – din clipa sosi iii ei păru să-i indice, cât priveşte lucrurile ce-l interesau, saltul mare pe care îl făcuse intuiţia ei. Se despărţiseră acum patru zile cu multe lucruri adânc tăinuite. Dar acum aceste lucruri apăreau din confuzia lor şi nu el a fost acela care le scosese la iveală atât de iute. Femeile erau minunate – cel puţin ea era. Dar nu mai puţin era Milly, sau mătuşa Maud;

şi, mai mult decât orişicare, Kate a lui. Ei bine, el ştia ce să creadă despre cercul acesta de femei. Şi ce mai femei! Era şi el amestecat cu multă dibăcie. Simţământul acesta, la rându-i, ar fi putut să se lege uşor de faptul că puse o întrebare vizitatoarei, fără să ia în seamă remarca ei:

— Domnişoara Croy i-a scris între timp prietenei noastre?

— ’ Oh, completă doamna Stringham, este şi prietena ei. Dar niciun cuvânt, după câte ştiu.

Fusese sigur că nu i-a scris – lucrul fiind, la urma urmelor, doar puţin mai ciudat decât acela că el, timp de. Şase săptămâni, nu pomenise niciodată de domnişoara Croy în prezenţa lui Milly. Era, la drept vorbind, doar puţin mai ciudat decât faptul că nici Milly n-o pomenise. Cu toate acestea, şi chiar dacă părea de neînţeles, obrajii lui s-au învăpăiat încă o dată din cauza tăcerii lui Kate. Fugi însă de gândul acesta cât putu mai iute şi cel mai departe ajunse când reveni pentru o clipă la omul pe care îl judecau:

— Cum a reuşit el să ajungă la ea? Milly n-avea decât să spună – având în vedere cele ce s-au petrecut între ei – că nu poate să-l primească.

— A, ea încerca să fie amabilă. Era mai bine dispusă, explică buna doamnă uşor stânjenită, decât de rândul trecut.

— Mai bine dispusă?

— N-a fost prevăzătoare. Intervenise o schimbare.

— Da. Însă nu o anumită schimbare.

— Însă nu o schimbare care s-o determine să fie aspră. Perfect. Putea să-şi permită să fie tocmai contrariul. După care, deoarece el nu spuse nimic, îşi lămuri în continuare gândul: Te-a avut pe dumneata aici timp de şase săptămâni.

Vai, se tângui încetişor Densher.

— Şi apoi, cred că el i-a scris mai întâi – i-a scris, v reau să spun. Pe un ton care să-i netezească drumul. În aşa fel încât să-şi asigure bunăvoinţa. Apoi pe loc…

— Pe loc, interveni Densher, s-a demascat? Nemernicul!

Susan Shepherd păli uşor, deşi îşi aţinti şi mai mult, pare-se cu speranţă, privirile asupra lui.

— A, a plecat fără vâlvă.

— Şi probabil că a plecat şi fără nicio speranţă.

— Desigur.

— Atunci a fost într-adevăr doar o răzbunare josnică. Oare n-a cunoscut-o, întrebă tânărul, n-a văzut-o el cu săptămâni înainte, n-a judecat singur, nu

şi-a dat seama că ea nu avea. Dacă voia să-i facă curte, mai mult de câteva luni. De trăit?

Drept răspuns, doamna Stringham îl privi la început în tăcere; şi aceasta dădu mai multă forţă vorbelor ei pl ine de semnificaţie:

— Fără îndoială că şi-a dat seama de ceea ce spui. Aşa după cum şi dumneata ţi-ai dat seama.

— S-a gândit la ea, adică, tocmai pentru că…!

— Tocmai de aceea, întări Susan Shepherd.

— Câinele! zise Merton Densher.

După ce rosti vorba aceasta, se îndepărtă cu obrazul învăpăiat, conştient iarăşi de o intenţie în rezerva vizitatoarei sale. Se înserase de-a binelea şi, după ce scrută încă o dată întunericul de afară, se întoarse spre doamna Stringham:

— Să aprindem luminile – o lampă, sau lumânări?

— Pentru mine, nu.

— Nimic?

— Pentru mine, nu.

Mai zăboviră la fereastră o clipă; apoi îi dezvălui prietenei sale un gând:

— Probabil că a cerut-o în căsătorie pe domnişoara Croy. Asta s-a întâmplat.

Rezerva ei continua.

— RDumneata trebuie să judeci.

— Bineînţeles că judec. O fi judecat şi doamna Lowder, poate – numai că ea, biata doamnă, a judecat greşit.

Probabil că refuzul domnişoarei Croy i s-a părut lui, continuă Densher să explice, un fenomen care presupune existenţa unui motiv.

— Şi dumneata i-ai apărut foarte clar drept motiv?

— Nu prea clar – de vreme ce stau aici şi de vreme ce, din cauza aceasta, faptul că a dat buzna la domnişoara Theale este semnificativ. Dar destul de clar. El crede, urmă Densher sigur de sine, că am putut să fiu un motiv în Lancaster Gate, şi în acelaşi timp să plănuicsc ceva la Veneţia.

Doamna Stringham îşi luă şi ea inima în dinţi.

— Să plănuieşti ceva? Ce săplănuieşti?

— Ştie Dumnezeu 1 Vreo „uneltire”, cum se zice. Vreo mârşăvie. Vreo duplicitate.

— Ceea ce, desigur, observă doamna Stringham, este

0 presupunere monstruoasă.

După un minut de consternare: – lung, evident, pentru amândoi – el se depărtă iarăşi şi câteva clipe privi afară cu mâinile în buzunare. Ceea ce nu era un răspuns, o ştia foarte bine, la vorbele rostite de ea şi părea să afirme chiar, pentru propriile lui urechi, că niciun răspuns nu era posibil. Ea îl lăsă în pace şi lui îi păru Wne că ea refuzase, pentru restul discuţiei lor, avantajul lămuririlor. Ar fi fost un avantaj doar pentru ea. Totuşi doamna Stringham a beneficiat chiar şi de absenţa lămuririlor. Asta se văzu din tonul ei când, în cele din urmă,

1 se adresă – atât de diferit şi conspirativ – în cuvinte pe care le mai folosise:

— Dacă Sir Luke însuşi ţi-o cere, ca un lucru pe care ai putea să-l faci pentru el, ai să negi în faţa lui Milly faptul pe care a fost îndemnată să-l creadă în chip atât de îngrozitor?

Ah, cât de bine ştia el că dă înapoi! Dar în cele din. Urmă zise:

— Sunteţi, deci, absolut sigură că ea l-a crezut totuşi?

— Sigură? Doamna Stringham invocă întreaga lor situaţia: Judecă şi dumneata!

îi trebui iar citva timp ca să chibzuiască.

— Dar dumneavoastră aţi crezut?

Era conştient că întrebarea lui o punea la grea încercare; se mai linişti puţin gândindu-se că răspunsul era probabil dureros pentru felul ei discret de a fi. Ea răspunse totuşi, iar de data aceasta el se văzu pus la o încercare şi mai grea.

— Ceea ce cred eu va depinde inevitabil mai mult sau mai puţin de modul cum vei acţiona dumneata. Poţi să rezolvi lucrurile foarte bine – dacă vrei. Făgăduiesc că te voi crede dacă, pentru a-i salva viaţa, consimţi să tăgăduieşti.

— Dar ce anume trebuie – naiba s-o ia de treabă! — să tăgăduiesc?

Parcă nădăjduia că indicaţia ei va fi restrictivă; dar ea dădu un răspuns general:

— Totul.

Până acum, totul nu i se păruse a fi atât de imens.

— Ah! se tânguj el simplu în umbrele înserării.

XXXII

Ziua de joi, apropiindu-se tot mai mult şi. Aducându-l pe Sir Luke Strett, a adus din fericire şi domolirea altor restrişti. Vremea se schimbă, furtuna îndărătnică se potoli, iar strălucirea soarelui de toamnă, zădărnicită timp de

multe zile, dar acum fierbinte şi aproape răzbunătoare, îşi redobândi drepturile şi, cu un imn de triumf ce se putea aproape auzi, o inundaţie de sunet viu ce se contopea cu o culoare vie, puse deplină stăpânire pe oraş. Veneţia strălucea şi clipocea şi chema şi răsuna iarăşi; aerul era ca o bătaie din palme, iar rozul, galbenul, albastrul şi verdele ca marea, risipite peste tot, erau ca o etalare de ţesături viu colorate, de mândre covoare aşternute pe jos. Densher se bucura de toate acestea când plecă la gară ca să-l întâmpine pe celebrul doctor. Se duse după ce chibzui bine, dându-şi seama că era în prezent singura modalitate de acţiune. Aici l-a adus evenimentul – acolo unde niciun alt eveniment din viaţa lui nu-l adusese vreodată. Neîndoielnic, din ziua când s-a născut, a gândit mult mai mult decât a acţionat; dar îşi amintea de unele gânduri – câteva din ele care în momentul când i-au trecut prin minte l-au emoţionat aproape ca nişte aventuri. Însă nu cunoscuse vreodată nimic asemănător cu ceea ce trăia acum, în privinţa înfrânării impulsului, hazardului, a îngrădirii câmpului de acţiune – a îngrădirii cu alte cuvinte a libertăţii. Foarte ciudat era că dacă, doar cu puţine săptămâni în urmă, simţise că sosirea lui era mai ales o aventură, nimic nu putea să semene mai puţin cu o aventură decât şederea aici. Ar fi o aventură să se desprindă de toate, să plece, să se întoarcă, mai ales la Londra, şi să-i spună lui Kate Croy cum a procedat; dar a continua ca şi până acum însemna a rămâne obligat şi implicat în mod aproape meschin. Mai cu seamă acesta a fost rezultatul vizitei doamnei Stringham, ce-l lăsase cu gustul amar al faptelor pe care nu putea să le săvârşească. Îi arătase clar care erau ele şi totodată îl lipsise de ideea, de cealaltă idee – ce ar fi putut eventual să facă pentru a ăsi un refugiu.

Ştia că doar se amăgea că e liber mergând la gară să-l intâmpine pe Sir Luke. În orice caz, nu cumpănise încă atât de mult vreo acţiune la fel de liberă. Ce altceva însemna situaţia lui odioasă decât că îi era în continuu frică? împietri la gândul că era ca şi cum ar fi trebuit să plătească bir unui tiran. Nu-şi dorise niciodată ca teama să pună stăpânire pe viaţa lui. Dar iată că acum ajunsese să fie la cheremul împrejurărilor. Îi era teamă, de pildă, că un avans făcut distinsului său prieten ar putea să se dovedească a fi pentru el oarecum o promisiune sau un angajament. Îi era teamă de aceasta ca de un curent care îl va duce prea departe; totuşi, se gândea cu aceeaşi oroare că într-altfel ar putea să devină meschin din cauza fricii. Se gândi mai ales că, orice s-ar întâmplă, faimosul doctor îi arătase o bunăvoinţă pronunţată după serata de la palat, după acel sacrificiu de scurtă durată al prietenei lor de

dragul societăţii, iar rugămintea doamnei Stringham îi dezvăluise faptul acesta cu şi mai multă claritate. Comentariile doamnei Stringham asupra relaţiei pe care Milly o stabilise între el şi medic îl făcură, neîndoielnic, să înţeleagă unele lucruri la cai'e până atunci nu se gândise. De fapt, tot feăutând o şansă de a retrăi unele impresii care îi scăpaseră – în acel spirit care, fără îndoială, în măsura în care exista, reprezenta o tentativă da a-şi câştiga libertatea – Densher, ajungând devreme, păşea pe peron în aşteptarea trenului. Numai după ce trenul sosi şi el se postă la uşa compartimentului lui Sir Luke şi după cele ce urmară – doar pe măsură ce situaţia evolua – simţământul unei relaxări răpi temerilor şi şovăielilor sale şi bruma de demnitate pe care o puteau pretinde. N-ar fi putut spune dacă atitudinea vizitatorului exprima lipsa oricărei amintiri care să indice că se aştepta la ceva, sau dacă vădea mai degrabă renunţarea la orice uimire în faţa realităţii.

Sir Luke îl uitase complet – aşa înţelese Densher – pe tânărul remarcabil care îl însoţise rândul trecut, deşi îl cercetă numaidecât cu o privire calmă şi pătrunzătoare. Tânărul se simţi observat, iar faptul i se păru imediat o dovadă de splendidă economie. Faţă de risipa cu care avea de a face, demonstraţia aceasta era de natură să-i dea o nobilă lecţie. Eminentul călător folosise orele în tot timpul călătoriei cu trenul după bunul său plac, fără să se gândească nicio clipă la ceea ce îl aştepta la sosire, îl aştepta un caz cu totul deosebit la care, într-un fel curios, remarcabilul tânăr lua totuşi parte în mod indirect; dar singura tresărire pe care Densher, aflat pe peron, o stârni pe chipul acela calm, a fost primul semn al cunoştinţei reînnoite. Dacă dăduse uitării problema când plecase din Anglia, va da uitării acum, peste un minut, orice altceva ar fi dorit. Înţelegerea acestui lucru deveni pentru Densher un simbol al întregii semnificaţii a vizitei medicului, în măsura în care îl interesa pe el. Se vedea, medită în continuare tânărul nostru, tot ceea ce, aflindu-se faţă în faţă cu faptele, Sir Luke Strett părea să accepte – chiar dacă numai pentru a nu se obosi să minimalizeze lucrurile; numai că nu înţelegea în ce fel se gândea Sir Luke să se folosească de aceasta. Densher începu să se întrebe, pe treptele exterioare, impozante ce coborau spre apă, ce va gândi el despre anomalia de a fi nevoiţi să se despartă acolo. Eugenio venise şi el pe peron, stind în urmă respectuos, iar după ce ieşiră din gară impreună, gondola de la palat, la indicaţia lui, se apropie cu sprinteneala-i caracteristică dar şi cu demnitate. Lui Densher nu-i păsa acum deloc că îi avea pe cei trei emisari ai lui Milly drept spectatori

Ja situaţia de a trebui să refuze un Joc pe pernele adinei şi negre, lângă oaspetele poftit la palat, şi era important, mai ştia el, că lăsase în urmă această susceptibilitate. Zâmbi uşor de pe trepte – n-aveau decât să vadă, netrebnicii, că era exclus.

— Nu merg acum acolo, zise el, dând din cap trist.

, A! exclamă Sir Luke Strett, fără să mai lungească vorba; aşa încât situaţia era straşnică, se gândi Densher, şi apărea ca ceva cu totul inevitabil şi firesc.

Prietenul său nu păru nici măcar să presupună că refuza să meargă din consideraţie pentru momentul critic în care se afla Milly. De altfel, el nu prea dădu importanţă celor ce au urmat – după ce ambarcaţiunea clasică, supunându-se mai ales neasemuitei bătăi a vâslei lui Pasquale aflat la pupă, executase o manevră de retragere, prezentind un spate, aşa zicând, cu adevărat graţios datorită cocoaşei înalte şi negre de la *felre*. Densher o urmări cum se îndepărtează – auzi strigătul lui Pasquale, care răzbătu până la el peste apă atunci când execută o cotitură bruscă şi hotărâtă spre un braţ al canalului, o scurtătură spre palat. El nu avea o gondolă proprie; nu avea obiceiul să angajeze vreuna; şi umilit – căci era ceva într-adevăr umilitor la Veneţia – o porni pe jos, după ce stătuse un timp. Parcă înlemnit, acolo unde îl părăsise musafirul poftit la palat. Era destul de ciudat, dar se pomeni ca niciodată, şi într-un fel cum nu şi-ar fi putut închipui, în prezenţa adevărului celui mai adevărat despre Milly. N-ar fi putut prezice ce efect puternic va avea deosebirea creată numaidecât – căci i se înfăţişă foarte viu în vreme ce auzi strigătul lui Pasquale şi văzu barca îndepărtându-se – de apariţia, chiar acolo, a personajului chemat în ajutorul ei. El nu numai că nu ştiuse niciodată ceva sigur despre starea ei – ceea ce era o mare binefacere; nu numai că. La fel cu toţi ceilalţi, dăduse târcoale în afara unui cerc impenetrabil, înăuntrul căruia domnea o existenţă nebuloasă şi costisitoare, formată din zâmbete şi tăceri, din confabulaţii şi nepreţuite aranjamente, toate forţate şi gata să se destrame; dar asemenea tuturor celorlalţi, după cum îşi dădea acum seama, cultivase în mod susţinut tăinuiri de dragul bunelor maniere ale fiecăruia, al milei fiecăruia, al idealului generos al fiecăruia. Era o conspiraţie a tăcerii, cum s-ar spune, de la care nimeni nu făcuse excepţie, marea întinare a morţii pe pânza tabloului, umbra durerii şi a groazei negăsind niciunde o suprafaţă a spiritului sau a vorbirii care să consimtă s-o reflecte. „Doar simţul estetic al omenirii…!” îşi spusese tânărul nostru de mai multe ori, lăsând necompletată afirmaţia, dar

referindu-se astfel destul de clar la insulta chiar şi la adresa bunului gust, implicată în necesitatea de a înţelege. Fusese deci o stai’e de fericire iluzorie, cultivată cu bună ştiinţă, din care certitudinea fusese alungată ca o fiară primejdioasă. Iar acum certitudinea, stând tot timpul la poartă, intrase în persoana lui Sir Luke Strett şi într-o asemenea măsură, încât ocupase întregul spaţiu. Nervii lui Densher, precum şi bătăile inimii sale, măsuraseră schimbarea înainte ca el să pornească mai departe.

Aspectele suferinţei fizice, ale durerii de netămăduit, ale şansei în chip cumplit restrânse, deveniseră dintr-o dată intense, şi în acest fel avea să le simtă de acum înainte. Limpezirea atmosferei, pe scurt, prilejuind vizibilitatea şi făcând-o chiar inevitabilă, singurul lucru pentru care putea să fie recunoscător erau umerii laţi ai lui Sir Luke care – dacă reuşea să-i aibă drept scut – puteau într-o anumită măsură să se interpună. Densher n-a fost, însă, nici pe departe sigur în primele două zile că avea să-l mai întâinească pe distinsul său prieten. Că nu putea, din niciun motiv, întemeiat, să se întoarcă la palat îi era tot atât de limpede, ca şi celălalt aspect al situaţiei sale – publicitatea făcută proscrierii lui deoarece nu plecase. Fusese văzut destul de des în gondola Leporelli. Deoarece, după câte se părea, nu-i era dat să-l întâinească pe Sir Luke prin oraş, pe unde medicul nu va avea probabil nici timp nici chef să hoinărească, nu se va mai întâmplă nimic între ei – doar dacă faimosul om, în mod cu totul surprinzător, îi va face o vizită. Acest gest, reflectă Densher, nici măcar nu va depinde pur şi simplu de hotărârea doamnei Stringham de a-l pune, cum s-ar zice, în mişcare. Va depinde însă – fiindcă pentru ea în fond avea mare importanţă – de faptul dacă ea va încerca şi să-şi transpună ideea în fapt; şi va depinde mai cu seamă de cum va considera Sir Luke o asemenea propunere. Densher avea, în această privinţă, părerea sa despre intensitatea reacţiei la care se putea aştepta din partea lui Sir Luke, ca să nu mai vorbim de genul acestei reacţii. Îşi avea părerea sa despre capacitatea unui astfel de personaj de a înţelege măcar un atare apel. În ce măsură putea Sir Luke să fie pregătit şi ce importanţă, la urma urmei, putea să-i acorde? Densher îşi puse aceste întrebări, aşteptându-se de fapt la tot ce putea fi mai rău. Nu-l va întâlni pe celebrul bărbat decât dacă celebrul bărbat va veni să-l vadă, iar celebrul bărbat nu putea să vină ia el decât cu un scop imposibil de presupus. Prin urmare nu va veni deloc şi prin urmare nu mai avea nicio nădejde.

Densher nu spera câtuşi de puţin într-o asemenea vizită; dar îi stăruia în minte gândul că existau puţine prilejuri de uşurare sufletească pe care îşi

permitea acum să le scape din vedere. Nimic în situaţia lui nu putea să fie atât de ciudat ca faptul că, incontestabil înfricoşat de sine însuşi., nu-i era frică de Sir Luke. Avea o impresie de care se crampona, bazată pe amintirea clipelor petrecute în tovărăşia lui, şi anume că va fi lăsat în pace. Adevărul despre Milly, ce se afla în posesia medicului, deveni prin prezenţa acestuia numele şi forma deocamdată a tuturor lucrurilor din acel loc; dar nu sălăşluia, în ciuda situaţiei schimbate, pe faţa lui, faţa pe care r-îndul trecut o îndreptase spre Densher atât de sincer şi de natural. Prezenţa lui în prima ocazie, nu ca rezultat al unei chemări ci al unei fantezii prieteneşti din partea lui, avusese o cu totul altă valoare; şi cu toate că tânărul nostru nu socotea acea valoare recuperabilă, în imaginaţia lui încerca o reînnoire a vechiului contact. Nu-şi propusese, cum se exprima în sinea lui cu tărie, să fie un hapsân, dar exista ceva „la urma urmelor, ce-şi dorea mult; era ceva – gândul acesta nu-l părăsea – ce Sir Luke ar fi putut să-i ofere dacă n-ar fi fost imposibil. Au fost zilele lui cele mai rele, vreo două sau trei; zilele în care până şi presimţirea tensiunii de la palat nu-i alunga impresia că soarta îşi râdea de el. Nu fusese niciodată, socotea el, atât de nenorocit. În condiţii sordide, fără cărţi, fără societate, aproape fără bani, n-avea altceva de făcut decât să aştepte.

Principalul său sprijin era, într-adevăr, ideea obsedantă de a aştepta ca situaţia sa disperată să-l degradeze şi mai mult. Soarta va născoci, dacă îi dădea răgaz, cine ştie ce rafinament al ororii. Deocamdată născocea doar această evitare din partea lui Sir Luke. Gând sosi cea de a treia zi fără ca să primească vreo veste, ştiu ce trebuia să creadă. Nu-i dăduse niciun răspuns doâmnei Stringham atunci când îl vizitase, niciun răspuns care ar fi întărit speranţa ei, iar ultimatum-ul ce-l aştepta, potrivit spuselor ei, în clipa când va fi gata, nu urma deci – chiar şi numai din motivul că ea nu avea puterea să răspundă pentru el – să mai fie prezentat. Prezentarea lui, ştia Dumnezeu, el nu o dorea.

Nici Sir Luke, ne grăbim să declarăm – după cum înţelese şi Densher destul de curând – nu i se înfăţişă până la urmă ca să-i prezinte acea idee. Căci se afla într-adevăr din nou în faţa lui, tocmai când prietenul nostru îmbrăţişă posomorit părerea că limita puterii lui de a se sustrage de la obligaţiile londoneze ar fi fost atinsă. Patru sau cinci zile, în afară de călătorie, reprezentau cel mai mare sacrificiu imaginabil – pentru un cap neîncoronat – din partea uneia dintre somităţile medicale ale lumii; aşa încât, într-adevăr, când personajul în cauză, după un clinchet al clopoţelului,

apăru impozant în prag, în mintea lui Densher' se întipări o imagine care, timp de o clipă, îl arse ca focul. Faptul vorbea, printr-un singur cuvânt îngrozitor, de magnitudinea – se feri s-o numească altfel – situaţiei lui Milly. Celebrul om nu plecase deci, şi o imensă capitulare în faţa necesităţii imense era astfel exprimată, încât un oarecare efect, un ajutor, o nădejde făceau, în chip izbitor, parte din acea expresie. I se păru deci, reacţionând împotriva dezamăgirii, că ar fi fost conştient de zeci de lucruri deodată – cel mai de seamă fiind că, deoarece Sir Luke se-mai afla încă acolo, însemna că ea era salvată. Dar avea totodată simţământul la fel de acut că pentru el, evident, criza se va prelungi şi nu va îmbrăca niciun pic de simplitate sănătoasă. Nu numai că oaspetele nu venise să pălă vrăgească despre Milly, dar nu venise nici măcar să pomenească de ca; venise ca să-i arate fără înconjur că în puţinele zile cât mai rămânea, fiindcă sfârşitul şederii sale era aproape, trebuia să se vorbească cât mai puţin despre acel subiect. Demonstraţia, aşa cum se prezenta, era în concordanţă cu întrevederile lor anterioare şi faptul că se cunoscuseră mai înainte îl determinase să vină. Avea să rămână doar până sâmbăta viitoare, dar erau **o** serie de lucruri interesante pe care voia să le revadă între timp. Pentru aceste lucruri interesante, pentru Veneţia, pentru o hoinăreală, două, cum zicea el, şi câte un comentariu, îl căutase pe Densher – producând în sufletul acestuia din urmă, de îndată ce situaţia, după încă douăzeci şi patru de ore, se clarifică, cea mai absurdă şi totuşi cea mai binefăcătoare repulsie. Aparent, nimic n-ar fi putut să fie mai îngrozitor – şi Densher era foarte conştient de aceasta – decât alinarea pe care o află, în aoea scurtă perioadă, prin excluderea oricărei referiri la palat, prin aceea că nici nu auzea veşti şi nici nu le cerea. Acest lucru îi veni în minte la intrai'ea oaspetelui, chiar în secundele de încordare ce legau în mod direct şi cu tărie acest fapt de starea lui Milly. Venise să spună că o salvase

— Venise, ca din partea doamnei Stringham, să spună cum putea să fie salvată – venise, în pofida doamnei Stringham, să spună că era pierdută: vibraţiile distincte ale speranţei, ale fricii, simultane cu toate că erau distincte, şi-au contopit identitatea într-o zvâcnire concomitentă a inimii, persistând şi după încetarea tuturor acestor vibraţii. Avea un efect minunat asupra lui – acesta era adevărul – faptul că Sir Luke părea calm

Rezultatul a fost impresia foarte ciudată de pace binefăcătoare după o furtună. Densher încerca, de săptămâni după cum ştim, să rămână liniştit în chip superlativ, şi încerca mai ales în singurătate şi tăcere; dar starea aceea

’âi apărea acum ca fierbinţeala febrei. Liniştea adevărată i-o dădea această deosebită formă a. Tovărăşiei. Se plimbau amândoi şi discutau, priveau iarăşi tablouri şi retrăiau impresii – Sir Luke ştia exact ceea ce dorea; umblară pe la neguţătorii de antichităţi; poposiră la Florian ca să se odihnească şi să ia o băutură răcoritoare; binecuvântară mai ales vremea splendidă, o baie de aer cald, un spectacol măreţ al luminii de toamnă. O dată sau de două ori, în timp ce se odihneau, celebrul om închise ochii – rămînând aşa câteva minute în vreme ce însoţitorul său, puţind să-i observe acum mai bine chipul, îşi aminti de nopţi albe. Da, stătuse noaptea trecută treaz alături de ea – el în persoană, ore în şir; dar numai atât dezvălui, şi aceasta avea. După cât se pare, să rămână singura lui aluzie. Un lucru extraordinar era că Densher putea s-o priceapă perfect ca o dovadă, putea să încremenească în faţa imaginii care se desprindea din ea; şi că totuşi nu putea, în acelaşi timp, să oprească o vibraţie a i’eacţiei lui faţă de eliberarea acceptată. Eliberarea era o experienţă ce-şi cerea drepturile, iar el ştia şi acum de ce, în pofida meritelor lui, în pofida nebuniei lui, în pofida tuturor, sperase din tot sufletul în această eliberare. Sperase, stătuse în odaia lui aşteptând-o, deoarece presimţise că avea, dacă va veni, puterea de a-l izbăvi. Era într-adevăr izbăvit; tratat în singurul mod care nu-i îngreuna responsabilitatea. Interesant era că aceasta nu se întâmplă conform unui sistem sau pe temeiul vreunei cunoaşteri intime; tocmai prin faptul că era om de lume, cunoştea lumea şi percepea realitatea, Sir Luke îi făcea bine. Fuseseră până acum prea multe femei în toată situaţia aceasta. Părerea unui bărbat despre ca, părerea unui alt bărbat, schimba atmosfera; şi se întreba ce alt bărbat, de-ar fi fost să aleagă, ar fi servit mai bine scopurilor sale. Sir Luke era generos şi degajat – acestea erau lucruri demne de reţinut; ştia ce anume avea importanţă şi ce nu avea; făcea distincţie între temeiurile juste şi cele false când era vorba să te agiţi. Erai astfel

— Dacă aveai de-a face cu el sau depindeai oarecum de el – în mâinile lui în orice acţiune ar fi întreprins, şi nu cu mult mai puţin impresionat de mila lui decât ai fi putut să fii de severitatea lui. Şi ce minunat – reieşea limpede – o scotea la capăt când făcea din situaţiile ciudate ceva cu totul firesc. Nimic, de n-ar fi luat lucrurile în mod firesc, n-ar fi putut întrece ciudăţenia neexplicată a faptului, devenit clar, că Densher se detaşase acum complet de bietele doamne de la palat; nimic n-ar fi putut să întreacă anomalia la fel de pronunţată a faptului că celebrul medic însuşi se abţinea să comenteze. Nu făcea caz, ca şi atunci când s-au întâlnit la gară, absolut

de nimic; iar rezultatul, ar fi spus Densher, era relaţia ce se stabilise între ei, semănând mult cu aceea dintre medic şi pacient. Primea de la el sugestia ca şi cum ar fi luat un medicament – numai că sugestia o primea cu plăcere.

De aceea putea să lase totul pe seama discernământului său, de aceea, în timpul celor trei sau patru zile, Densher lăsă absolut totul pe seama lui; punându-şi totuşi» unele întrebări, în ajunul zilei de sâmbătă – sfârşitul anunţat al intervalului. Aşteptând încă o dată sâmbătă dimineaţa, în această din urmă ocazie, reapariţia lui Sir Luke la gară, prietenul nostru trebui să admită că dezinvoltura lui împrumutată slăbea, urmare destul de firească a perspectivei de a pierde un sprijin. Dificultatea consta în faptul că, în sensul în care fusese de iolos, sprijinul era prezenţa personală a lui Sir Luke. Va pleca fără să lase ceva în loc? Şi fără să spargă tăcerea cu privire la misiunea pe care a avut-o? Densher ştia şi mai pu. Ţin decât atunci când a venit să-l viziteze, iar faptul extraordinar într-un astfel de moment suprem era că

— După cum urma să se vadă foarte curând – nicio licărire delumină asupra problemelor care îl preocupaseră timp de o săptămână nu răzbătu din atitudinea lui. Ceea ce făcuse era dovada unei foarte mari griji şi a unui foarte mare onorariu; totuşi, când gondola Leporelli se apropie din nou, şi oarecum tardiv, însoţitorul medicului, privind de pe scările ce dădeau spre apă, studie în zadar, ca şi altă dată, faţa lui distinsă şi opacă. Era ca o lecţie primită de la cea mai înaltă autoritate cu privire la ceea ce era important în situaţia dată, aşa încât opacitatea i se păru lui Densher, deodată, aproape o cruzime, simţind-o înfiorător de compatibilă cu moartea lui Milly. Încordarea continuă şi după ce, timpul fiind scurt, intrară împreună direct în gară, unde Eugenio, care se instalase acolo mai devreme, stătea de pază la compartimentul rezervat. Starea de tensiune la uşa vagonului, deşi dură doar câteva minute, avu un asemenea efect asupra nervilor lui Densher, încât el îndreptă involuntar o privire lungă spre Eugenio, care o înfruntă aşa cum numai Eugenio ştia s-o înfrunte. Atenţia lui Sir Luke era deocamdată concentrată asupra repartizării judicioase a numeroaselor sale bagaje, el fiind în această privinţă, foarte pedant, iar Densher se pomeni, cu toate că rămânea tăcut, chestionându-l pe reprezentantul palatului. Acum nu-l mai umilea; nu-l mai umilea nici gândul că personajul în cauză ştia exact cât de puţin îi satisfăcea curiozitatea. Eugenio semăna în acest sens cu Sir Luke – în sensul lucrurilor extraordinare compatibile cu inexpresivitatea feţei. Acum, după ce Densher desluşi pe chipul lui tot ceea ce îngăduia posesorul

lui, Sir Luke era liber şi îi întinse mâna pentru a-şi lua rămas bun. Oferi mâna la început fără o vorbă; doar când îi întâlni ochii, tânărul nostru putu să vadă că nu-l priviseră nicicând atât de intens. Sir Luke nu privea mai sever acum decât alteori; dar îl privea îndelung, şi chiar şi un crâmpei dintr-o asemenea privire putea să însemne în cazul lui totul. Însemna, crezu Densher timp de zece secunde, că Milly Theale murise; aşa încât vorbele, în cele din urmă rostite, îl făcură să tresară:

— Am să mă întorc.

— Înseamnă că se simte mai bine?

— Am să mă întorc în luna aceasta, repetă Sir Luke fără să ia în seamă întrebarea. Dădu drumul mâinii lui Densher, dar îl ţinea în loc. Îţi aduc un mesaj din partea domnişoarei Theale, urmă el, de parcă n-ar fi vorbit despre ea. Sunt împuternicit să te rog să te duci s-o vezi.

! Respingerea presupunerii anterioare a lui Densher era atât de violentă, încât o trădă privirea sa uimită.

— Ea mă roagă?

Sir Luke se urcase în vagon, a cărui uşă fusese închisă de conductor; dar vorbi de la geam, încovoindu-se puţin fără să se plece însă în afară.

— Mi-a spus că ar dori-o şi i-am promis, întrucât mă aşteptam să te găsesc aici, că am să-ţi dau de ştire.

De pe peron, Densher asculta, dar vestea îl făcu să se învăpăieze la faţă la fel ca atunci când o ascultase pe doamna Stringham. Mai era şi năucit.

— Atunci, poate să primească…?

— Poate să te primească pe dumneata.

— Şi că întoarceţi…?

— A, fiindcă trebuie. N-are voie să se deplaseze. Trebuie să rămână aici. O să vin s-o văd.

— Înţeleg, înţeleg, zise Densher, care într-adevăr înţelegea semnificaţia vorbelor rostite de Sir Luke, şi chiar mai mult.

Ceea ce doamna Stringham anunţase şi ceea ce sperase că nu va trebui să înfrunte, prin urmare se întâmplase totuşi. Sir Luke i-o rezervase pentru ultimele clipe, şi felul incolor, laconic în care îi comunica – tonul unui bărbat de lume către altul care, după toate cele întâmplate, va pricepe – era doar modalitatea caracteristică a rugăminţii lui. Densher trebuia să înţeleagă multe; şi cel mai important lucru, cu siguranţă, era să arate că înţelegea.

— Sunt deosebit de onorat, şi am să merg chiar astăzi.

Asta era ceea ce spuse, dar când se opri, în vreme ce continuau să se privească, trenul se urni încet, scârţâind. Nu mai era timp decât pentru câteva cuvinte, iar tânărul le alese, din alte douăzeci, cu intensă concentrare:

— Prin urmare, se simte mai bine?

Expresia de pe chipul lui Sir Luke era minunată.

— Da, se simte mai bine.

Şi rămase cu această expresie la geam, în timp ce trenul se îndepărta, mai reţinându-l astfel de Densher. Era singura lui aluzie la subiectul pomenit, pe care până acum îl evitaseră cu atâta succes. Ea ilustra totul şi niciodată n-a trebuit vreun chip să ilustreze mai mult. Astfel reflectă cu amar Densher, rămas pe loc după ce ti’enul plecase; astfel reflectă el, întrebându-se în ce abis era azvârlit, conştient totodată că în timp ce se retrăgea ochii lui Eugenio îl urmăreau cu asiduitate.

Cartea a zecea

— Au trecut deci – cât spuneai? Două săptămâni? Fără să dai vreun semn de viaţă?

Kate îi puse limpede întrebarea în amurgul de decembrie din Lancaster Gate, dorind să ştie când se întorsese; dar el văzu numaidecât că era admirabil de fidelă, ca întotdeauna, instinctului ei – ceea ce era de asemenea un sistem – de a nu admite că între ei ar putea să existe mici resentimente sau fleacuri care să zdruncine încrederea reciprocă. Acest singur fapt şi frumuseţea lui reînnoită l-ar fi răscolit până în străfundul sufletului acum când o vedea iarăşi, dacă altceva, ceva la fel de impresionant dar cu totul diferit, nu l-ar fi răscolit şi mai mult. Văzând-o, înţelese ce a însemnat despărţirea lor; şi se reînţâlneau asemenea unor persoane ale căror peripeţii în timp şi spaţiu, fiind de natura primejdiilor şi exilului, avuseseră un caracter deosebit de ciudat. Se întreba dacă era şi el la fel de schimbat pentru Kate, cum ea însăşi îi apăruse pe dată, căci observă cu înfiorare că ea – judecind chiar şi după o primă privire – nu fusese niciodată atât de frumoasă. Schimbarea ei îi apăru ca o floare care se desfăcea în lumina focului şi a lămpii ce îi trimiteau un bun venit prin ceaţa Londrei; totodată schimbarea în sine – datorată în parte impresiei că era mai vârstnica într-o măsură pe care doar câteva luni n-o puteau explica – era rodul relaţiei lor intime. Era alta, fiindcă ei hotărâseră împreună să fie aşa şi ea putea acum, ca o dovadă a înţelepciunii lor, a izbânzii repurtate, a realităţii celor întâmplate – a ceea ce de fapt, pentru spiritul fiecăruia, se

mai întâmplă încă – să i-o arate cu mândrie. Faptul că el se întorsese şi că totuşi un număr de zile păstrase tăcere eraf şi-a dat bine seama, prima problemă pe care va trebui s-o explice; preocupat de gândul acesta, îşi descărcase sufletul trimiţindu-i în sfârşit doamnei Lowder câteva rânduri, ce avură ca rezultat vizita lui de acum. Îi scrisese mătuşii Maud, fiindcă i s-a părut mai delicat; şi ar fi trebuit, fără îndoială, să se remarce că nu a fost nevoit să facă un efort, pentru a nu-i scrie lui Kate. Veneţia rămăsese în urmă acum trei săptămâni – şi el nu *se* grăbise să vină; dar i se părea că şi la Londra trebuia să se conformeze legii lui Kate. În acest fel putea, având încredere în fermitatea lui Kate, să apeleze la simţămintele ei în situaţia dată şi să-şi explice delicateţea exagerată. Venise să-i spună totul, atât cât le-ar fi îngăduit ocazia; şi dacă era foarte limpede că drumul făcut alene, aşteptările lui, întârzierea de a redeschide punţile comunicării fuseseră în concordanţă cu această hotărâre, la fel de clar era că inconsecvenţa constituia neîndoielnic doar unul din accidentele stării lui de încordare. Orânduia în minte totul, tot ceea ce-i va spune. Aceasta cerea timp, iar dovada era că, aşa cum îşi dădu seama la faţa locului, n-ar fi putut să aducă totul cu el înainte de această după-amiază. Adusese cu el într-adevăr totul, până la ultima silabă, iar din cantitatea aceea nu era greu – după cum şi constată – să extragă, pentru lămurirea lui Kate, motivul său principal.

— Două săptămâni, da – s-au împlinit două săptămâni vineri; dar n-am făcut decât să mă conformez, înţelegi, sistemului nostru minunat.

Se justifica atât de uşor, încât faptul o împiedică să spună că nu înţelegea. Sistemul lor minunat îşi mai păstra valoarea pentru ea; şi tocmai o chezăşie a faptului că şi pentru el mai păstra aceeaşi valoare i-ar fi cerut probabil Kate. Densher nici n-a trebuit să mai dea explicaţii, în afara observaţiei că desigur ea îşi amintea că minunatul lor sistem nu încuraja deloc tranziţiile rapide.

— Nu puteam – ştii doar – să mă reped; şi cred că, instinctiv, am întârziat pentru a minimaliza, pentru tine cât şi pentru mine, impresia că mă pripesc. Aşa se cuvenea. Dar ştiam că ai să înţelegi.

Pe dată se păru că ea înţelegea atât de bine, încât aproape că-l rugă să înceteze cu explicaţiile – privindu-l totuşi, îşi dădea el seama, de parcă respectarea celor cuvenite i-ar fi arătat în mod pregnant cât de mult reuşise să-l’formeze. El ar fi putut să-i pară un expert în intuirea întâmplărilor neaşteptate, chiar în măsura în care la Veneţia ea i se păruse lui expertă. El zâmbi, exprimându-şi

29 – Aripile porumbiţei rugămintea de a reînnoi totul, în etape şi eu paşi prudenţi, astfel încât să devină ceva nuanţat şi, cum s-ar zice, dozat; însă Kate – cu toate că reacţia ei era subtilă – îi întâmpină zâmbetul aşa cum întâmpinase apariţia lui înainte cu cinci minute. Gravitatea ei duioasă din clipa aceea – care nu era totuşi solemnitate, ci expresia unei conştiinţe pline până la refuz de viaţă însă nedoriid să se reverse – nu atenuase bucuria revederii; atenuarea fiind produsă mai mult de prezenţa în odaie, timp de câteva minute, a valetului care-l introdusese şi care fusese întrerupt în pregătirea ceaiului. Doamna Lowder răspunsese' scrisorii trimise de Densher, invitându-l la ceai, duminică la cinci. Kate îi telegrafiase, fără să semneze. „Vino duminică cu un sfert de oră mai devreme, ceea ce ne va ajuta"; aşa că sosise cu scrupulozitate la cinci fără douăzeci. Kate era singură în odaie şi nu întârzie să-i spună că, din fericire, mătuşa Maud va fi în răstimpul acela

— Deşi nu prea lung, dar preţios – ocupată cu o slujnică, bătrână, ieşită la pensie, care-i făcuse o vizită şi care până într-o oră va trebui să plece acasă, spre o suburbie a oraşului. Le rămânea deci un răgaz după retragerea valetului, şi a existat o clipă când, în pofida minunatului lor sistem, în pofida proscrierii acţiunilor pripite, a convenienţelor, acest răgaz se anunţă într-adevăr preţios. Şi totul fără să fie ştirbită – ceea ce îi imprima nota de nobleţe – distinsa sobrietate a lui Kate şi minunata ei stăpânire de sine. Dacă el era discret, ea avea un fel de a fi perfect, ceea ce dovedea că ţinea la etichetă. Doamna Stringham, mai observă el, pentru a sfârşi cu problema întârzieriî sale, îi scrisese probabil doamnei Lowder despre plecarea lui din Veneţia; aşa încât nici prin minte nu-i trecuse să le înşele. Ştiau doar că nu mai era acolo.

— Da, ştiam.

— Şi continuaţi să primiţi veşti?

— De la doamna Stringham? Desigur. Adică mătuşa Maud primeşte.

— Atunci, aveţi veşti reoente?

Faţa ei exprimă mirarea.

— Din ultima zi, sau din ultimele două, cred. Dar ti nu ai?

— Nu – n-am primit nicio veste. Şi abia acum simţ câte avea să-i spună. Nu primesc scrisori. Dar am fos sigur că doamna Lowder primeşte. După care adăugă Atunci, fireşte că ştii. Aştepta ca ea să dea în vileag cee; ce ştia; dar rămânând tăcută, ea vădi doar mijirea une uimiri pe care n-o putu

înfrâna. Nu-i mai rămânea deci să întrebe ceea ce dorea să ştie: Domnişoara Theak mai este în viaţă?

— Nu ştii? făcu ochii mari Kate.

— Cum să ştiu, draga mea, când sunt departe de toate? Şi el însuşi privi mirat, de parcă ar fi căutat o lămurire. A murit? Iar apoi, în timp ce ea, cu ochii aţintiţi asupră-i clătina încetişor din cap, rosti cuvintele stranii: încă nu?

Pe chipul lui Kate se văzu că era pornită să-i pună mai multe întrebări, dar întrebarea pe care o puse numaidecât a fost:

— E cumplit?

— Că moare, fiind atât de conştientă şi cu totul neputincioasă? Densher trebui să reflecteze o clipă. Ei bine, da – fiindcă mă întrebi – e cumplit pentru mine, în măsura în care, înainte de a mă întoarce, am putut să văd câte ceva. Dar nu cred, continuă după o clipă, – deşi am să încerc – că voi putea să-ţi spun exact ce a însemnat, ce înseamnă pentru mine. De aceea poate ţi s-a părut, explică el, că speram să se fi terminat odată.

Ea îl asculta calmă, dar Densher văzu că, dacă îi va spune totul, va oscila între dorinţa şi refuzul de a afla; între curiozitatea care, în mod firesc, o mistuia şi, dimpotrivă, scrupulele iscate de respectul faţă de nenorocire. Cu cât Kate îl studia mai mult – şi niciodată nu-i simţise privirile astfel aţintite asupra lui – cu atât alegerea unei atitudini devenea mai imposibilă pentru ea. Exista probabil tui sentiment predominant, dar nu era curiozitatea. Această intuiţie deveni din ce în ce mai puternică, iar el şi-o închipui chiar o clipă izbucnind mirată, dacă va merge prea departe: „Ce lucruri îngrozitoare tot spui?” Va suna – nu era liber s-o spună limpede chiar el? — ca o repudiere, din milă şi ruşine, a tot ceea ce se petrecuse între ei ia Veneţia. Nu că ea va dovedi în vreun fel că regretă; nu că se va lăsa stăpânită de remuşcare şi groază: dar presimţea – da – că nu va dori să afle detalii, că d fapt le va respinge şi, dacă el va avea generozitatea să înţeleagă aceasta, va prefera să-l ştie discret. Nimic însă ’ nu-i era mai limpede decât că, în acelaşi timp, va fi discret doar în măsura în care îi convenea lui. Se răzvrăti în sufletul său fiindcă nu putea să-i vorbească deschis. E;: fusese destul de sinceră cu trei luni în urmă faţă de el Era la fel şi acum, dar numai în sensul că îl trata e mărinimie.

— Îmi închipui, zise ea cu multă înţelegere, ce groaznic trebuie să fi fost pentru tine.

El însă nu-i răspunse – existau alte lucruri pe care voia să le clarifice mai întâi:

— Nu există nicio posibilitate, din câte ai aflat? Vreau să spun, ca’ să trăiască. Şi trebui să insiste, întrucât e i spunea prea puţin: E pe moarte?

— E pe moarte.

I se părea ciudat că aici, în Lancaster Gate, i se puteau da asigurări despre starea lui Milly; dar exista oare ceva, privitor la Milly, care să nu fie ciudat? Nimic nu era mai ciudat decât propriul său comportament – cel prezent, ca şi cel trecut. Dar n-avea încotro.

— Sir Luke s-a întors la ea? întrebă el.

— Cred că este acolo acum.

— Atunci, zise Densher, înseamnă că e sfârşitul.

Ea chibzui asupra acestui răspuns; dar schimbă vorba după o clipă:

— N-ai de unde să ştii, decât doar dacă l-ai întâlnit, că mătuşa Maud a fost pe la el.

— Ah! exclamă Densher, fără să mai adauge însă altceva.

— Ca să afle veşti adevărate, adăugă feate după o clipă.

— Pe ale doamnei Stringham nu le-a considerat adevărate?

— Poate că numai eu nu le-am considerat. Când mătuşa Maud a încercat iarăşi, acum trei zile, să stea de vorbă cu el, a aflat de plecarea lui. Pornise, cred, cu câteva zile înainte.

— Şi nu s-a întors încă?

Kate clătină din cap:

— Mătuşa Maud a trimis ieri pe cineva să se intereseze.

— Atunci n-are s-o părăsească, deduse Densher, **cât** timp mai e în viaţă. Va sta până la sfârşit. Este un om extraordinar.

— Eu cred că ea este, zise Kate.

Se priviră iar unul pe altul îndelung; iar el, lucru ciudat, nu putu decât să spună:

— Ce ştii tu!

— Ei bine, este la urma urmelor prietena mea.

Era oarecum, având în vedere generoasa ei reţinere, răspunsul la care se aşteptase cel mai puţin; şi vorbele ei răscoliră o clipă vechea lui impresie că era o fiinţă plină de surprize.

— Înţeleg. Ai fost probabil sigură. Ai fost într-adevăr sigură.

— Fireşte că am fost.

Din nou se aşternu tăcerea, dar nu peste mult timp Densher zise:

— Dacă nu crezi că veştile doamnei Stringham sunt „adevărate”, ce părere ai de veştile lordului Mark?

Ea nu avea nicio părere.

— Ale lordului Mark?

— Nu l-ai întâlnit?

— Nu, de când a fost la ea.
— Ai ştiut deci că a fost la ea?
— Bineînţeles. De la doamna Stringham.
— Şi ai ştiut, continuă Densher, şi restul?
— Ce rest? se miră Kate.
— Totul. N-a mai suportat vizita lui – ceea ce s-a întâmplat atunci a ucis-o pur şi simplu.
— A! exclamă Kate cu seriozitate. Dar păli, şi el văzu că, indiferent cât de neştiutoare ar fi fost în această privinţă, nu se prefăcea. Doamna Stringham n-a spus asta.
Densher observă totuşi că ea n-a întrebat ce se întâmplase atunci; şi continuă s-o lămurească:
— Rezultatul a fost că nu i-a mai păsat de nimic. A încetat eu desăvârşire să mai lupte şi de aceea e acum pe moarte.
— Ah! suspină încetişor Kate încă o dată, dar atât de lin încât el vorbi mai departe.
— E uşor să ne dăm seama că a trăit numai datorită voinţei – tocmai ceea ce mi-ai spus iniţial despre ea.
— Îmi amintesc. Aşa e.
— Ei bine, voinţa ei la un moment dat s-a frânt, iar prăbuşirea a fost determinată de lovitura mârşavă a acelui om. I-a spus, mişelul, că noi eram logodiţi în secret.
Kate îi aruncă o privire cruntă.
— Dar el nu ştia!
— Nu contează. Ea însă a ştiut când el a plecat de acolo. Şi apoi, adăugă Densher, el ştia totuşi. Când l-ai văzut ultima dată? o întrebă.
Dar ea era absorbită de imaginea ce-i apăruse înaintea ochilor.
— Asta i-a agravat situaţia?
O urmări cu privirea în vreme ce ea încerca să’ priceapă – faptul dădea o notă particulară frumuseţii ei sumbre. Apoi vorbi aşa cum vorbise şi doamna Stringham:
— N-a mai vrut să ştie de nimic.
— Biata Milly! exclamă Kate.
Deşi era puţin, frumuseţea lui Kate investea aceste cuvinte cu o anumită eleganţă; aşa încât el continuă să-i explice.
— Ea a aflat prea devreme – fiindcă, bineînţeles, ne gândeam că s-ar fi putut chiar să nu afle niciodată. Şi a fost într-adevăr sigură – prin tot ceea ce

am făcut – că nu era între noi, cel puţin în ceea ce te privea, nimic care să constituie pentru ea un avertisment.

— Nu prin ceea ce ai făcut tu – indiferent ce ai fi făcut – a avut ea această certitudine, vorbi Kate după ce chibzui puţin. Ci prin convingerea pe care i-am insuflato eu.

— A, foarte frumos din partea ta, zise Densher, că îţi recunoşti contribuţia!

— Îţi închipui, întrebă Kate, că am de gând s-o neg?

Expresia şi tonul ei îl determinară o clipă să regrete comentariul pe care îl făcuse spontan, ca urmare a ceea ce ar fi numit el francheţea lui Kate. Francheţea era, evident, tot ceea ce putea pretinde loialitatea lui. Dar era. Deocamdată, ceva oarecum în afara problemei.

— Nu-mi închipui nimic, bineînţeles, decât că recunoaştem, ne luăm răspunderea, sau mai ştiu şi eu cum să-i zicem, împreună. Nu e cazul să ne delimităm contribuţia sau să facem vreo distincţie răutăcioasă între impresiile pe care am urmărit să le producem.

— Tu nu ai urmărit să produci impresii, zise Kate.

Densher răspunse cu un zâmbet, pe care el însuşi îl simţi straniu, tocmai fiindcă era atât de forţat.

— Să lăsăm asta!

Atunci, fără a mai cerceta problema, ea avu o altă idee – o idee izvorâtă, după cum se vedea, din imaginea pe care el tocmai o evocase.

— N-ar fi fost prin urmare posibil să negi adevărul informaţiei? Vreau să spun al informaţiei lordului Mark.

— Pentru cine să fi fost posibil? se miră Densher.

— Pentru tine.

— Să-i spun că el a minţit?

— Să-i spui că s-a înşelat.

Densher privi în gol – era năucit; acest „posibil’1 pe care îl propunea Kate fiind tocmai alternativa pe care trebuise el s-o înfrunte la Veneţia şi s-o alunge cu desăvârşire. Foarte ciudat era că părerile lor se deosebeau radical.

— Şi să mint, adică, eu? Cred că mai suntem, draga mea copilă, încă logodiţi.

— Bineînţeles că mai suntem încă logodiţi. Dar ca să-i salvezi viaţa!

El se gândi puţin la felul cum punea ea problema. Nu trebuia, fireşte, să uite că ea simplifica întotdeauna şi se gândi iarăşi cât de uşoare erau multe

lucruri pentru ea, având în vedere energia ei, comparată cu a lui; era tocmai gândul care, de atâtea ori înainte, îi stârnise admiraţia.

— Ei bine, dacă vrei să ştii – şi vreau să fie limpede – nici măcar nu m-am gândit serios să neg. Problema – ca posibilitate ele a o salva – mi s-a pus destul de hotărât; dar după ce am reflectat, n-am putut decât s-o alung. Şi apoi, adăugă el, n-ar fi avut niciun rost.

— Vrei să spui că n-ar fi avut încredere în rectificarea ta? Răspunsese atât de prompt, încât i se păru deodată că vorbele îi scăpaseră; dar se opri sub povara tuturor lucrurilor pe care voia să le spună, iar ea, între timp, continuă: Ai încercat?

— Nici măcar n-am avut prilejul.

Kate îşi păstră atitudinea minunată, ca şi cum ar fi avut toată situaţia în faţă, menţinând-o însă în acelaşi timp la distanţă.

— N-a vrut să te vadă?

— Nu, după ce prietenul tău a stat de vorbă cu ea.

— N-ai putut să-i scrii? întrebă ea după o ezitare.

Rămase acum şi el pe gânduri, dar era o deosebire,

— N-a mai vrut să ştie de nimic.

Aceste vorbe au oprit-o câteva clipe să mai spună ceva; amândoi erau acum prea gravi pentru a-şi exprima compasiunea doar în treacăt. Dar curiozitatea ei cerea măcar un minimum de lămurire:

— A refuzat chiar şi să te lase să-i vorbeşti?

— Draga mea, răspunse Densher, era îngrozitor de bolnavă şi inabordabilă.

— Bine, dar la fel era şi mai înainte.

— Ceea ce n-a împiedicat-o să stea de vorbă? Nu, recunoscu Densher, n-a împiedicat-o; şi îţi spun drept că este o fiinţă minunată.

— Este nemaipomenită, zise Kate,

O privi o clipă

— Şi tu eşti, draga mea. Dar asta e, stinşi el, şi n-ai ce-i face.

Densher crezuse că ea va analiza totul mai profund; că-l va întreba mai ales două sau trei lucruri în special, îşi închipuise că dorea chiar să ştie şi să afle cât de departe, folosind o expresie odioasă, au mers el şi cu Milly şi deci cât de mult s-au apropiat. Se întrebase dacă era pregătit s-o audă punându-i asemenea întrebări şi trebui să-şi răspundă că era pregătit, bineînţeles, pentru orişice. Nu era oare pregătit s-o audă afirmând că cele două sau trei profeţii ale ei avuseseră timp să se adeverească? Se crezuse

gata să mărturisească în ce măsură propunerile, făgăduite de cele mai îndrăzneţe profeţii ale lui Kate, prinseseră viaţă. Dar îi veni în minte gândul fericit că, în privinţa acestor lucruri, promptitudinea lui nu va fi pusă la încercare. Stăruinţa lui Kate în legătură cu ceea ce avusese loc rămase admirabil de generală, încât şi întrebările ei de acum erau lipsite de intransigenţă.

— Aşa că, după intervenţia lordului Mark, nu v-aţi mai întâlnit?

Aici voise şi el să ajungă.

— Ba da; ne-am mai întâlnit o dată – dacă se poate numi întâlnire. Am rămas acolo – n-am plecat.

— Aşa se şi cuvenea, zise Kate.

— Exact – (simţea că se descurcă minunat) – asta am şi vrut. A trimis după mine, m-am dus s-o văd şi în aceeaşi seară am plecat din Veneţia.

Kate aştepta.

— N-ar fi fost tocmai aceea şansa ta?

— Să dezmint povestea lordului Mark? Nu, nici chiar dacă acolo, înaintea ci, aş fi vrut s-o fac. Ce’ importanţă mai avea? Era pe moarte.

Intr -un fel, Kate tot, mai stăruia.

— De ce nu, tocmai fiindcă era pe moarte? Dar, prudentă, adăugă: Bineînţeles, îmi dau seama că văzând-o puteai să judeci mai bine.

— Bineînţeles că văzând-o puteam să judec mai bine. Şi am văzut-o, într-adevăr! Dacă însă te-aş fi renegat, zise Densher cu privirile aţintite asupra ei, aş fi mers cu ideea până la capăt.

Ea încercă o clipă să-i citească intenţia pe chip.

— Vrei să spui că, pentru ca s-o convingi, ai fi insistat sau, într-un fel, ai fi dovedit…?

— Vreau să spun că, pentru a te convinge pe tine, a, ş fi insistat sau, într-un fel, aş fi dovedit…!

Kate păru acum nedumerită.

’ – Să mă convingi pe „mine”?

— N-aş fi negat în asemenea condiţii, doar ca să-mi Iau pe urmă cuvântul înapoi.

Acum ea pricepu şi obrazul i se învăpăie.

— Aha, ai fi terminat cu mine pentru ca să faci din dezminţirea ta un adevăr? Te-ai fi „descotorosit” de mine, înţelese ea perfect, ca să-ţi salvezi conştiinţa?

N-aş fi putut să fac altfel, zise Merton Densher. Aşa că, vezi ce bine a fost că nu m-am angajat, şi cât de puţin putea să-mi treacă prin minte una ca asta. Dacă te vei mai gândi vreodată că aş fi putut să fac aşa ceva, adu-ţi aminte ce ţi-am spus.

Kate rămase iarăşi gânditoare, dar ajunse la altă concluzie decât se aştepta el:

i — Te-ai îndrăgostit de ea.

i — Ei bine, spune-i şi aşa – de o femeie pe moarte. Do ce să te supere, şi ce contează?

, întrebarea aceasta izvorî direct din profunzimea relaţiei lor şi din necesitatea ce le stătea în faţă şi de care, de la început, de când intrase în odaie, se pomeniseră constrânşi; dar trăiau cel mai extraordinar moment.

— Aşteaptă până va muri! Doamna Stringham, adăugă Kate, urmează să telegrafieze. După care, pe un ton diferit: Atunci pentru ce, întrebă, a trimis Milly după tine?

— Am încercat şi eu să înţeleg înainte de a mă duce. Trebuie să-ţi spun însă că nu m-am îndoit că o făcea pentru ca să-mi ofere, cum zici, o şansă. Credea, presupun, că s-ar putea să neg; şi aveam, cred, mergând la ea, certitudinea că are să mă pună la încercare. Voia să afle de la mine – miram dat seama – adevărul. Am stat de vorbă douăzeci de minute, însă nu mi l-a cerut.

— Nu voia adevărul, scutură din cap Kate. Te voia pe tine. Ar fi acceptat de la tine ceea ce puteai să-i oferi şi ar fi fost bucuroasă chiar dacă ştia că e ceva fals. Ai ft! putut s-o minţi din milă şi ea te-ar fi văzut şi ar fi înţeles că minţi şi totuşi – fiindcă o făceai din duioşie – ţi-ar fi mulţumit şi te-ar fi binecuvântat şi ar fi ţinut şi mai mult la tine. Fiindcă aceasta era puterea ta, dragul meu – faptul că te iubeşte cu ardoare.

— Ah, „puterea” mea, murmură Densher cu răceală.

— Ce altceva, din moment ce a trimis după tine, putea să-ţi ceară? Iar apoi – fără ironie – în timp ce el mai aşteptă o clipă, zise: Voia doar să te mai vadă o dată?

— N-a avut nimic să-mi ceară – nimic, adică, decât să nu mai rămân. A vrut într-adevăr, pentru acest motiv, să mă vadă. Şi-a închipuit la început – după ce el i-a vorbit – că am avut bunul simţ să plec. Apoi fiindcă n-am plecat – având bun simţ într-alt sens – a aflat, după mai multe zile, că mai eram la Veneţia. Asta, zise Densher, a afectat-o.

— Fireşte că a afectat-o.

I se păru iarăşi, cu toată demnitatea ei, că o luase gura pe dinainte.

— Dacă stăteam pentru ea, voia să se termine, voia să ştiu cât de puţină nevoie era să rămân. Şi ca un fel de a-şi lua rămas bun, ţinea să mi-o spună personal.

— Şi ţi-a spus-o?

— Faţă în faţă, da. Personal, aşa cum şi-a dorit.

— Şi cum ai dorit şi tu, bineînţeles.

— Nu, Kate, răspunse el cu întreaga consideraţie pe care o aveau unul pentru celălalt; nu cum am dorit. N-am dorit câtuşi de puţin.

— Te-ai dus doar ca să-i faci pe voie?

— Ca să-i fac pe voie. Şi, bineînţeles, să-ţi fac şi ţie pe voie.

— A, pentru mine, desigur. Îmi pare bine.

— Îţi pare bine? repetă el distrat.

— Vreau să spun că ai făcut foarte bine. Mai ales fiindcă ai rămas acolo. Dar asta a fost tot ce ţi-a şpus? continuă Kate. Că nu trebuia să aştepţi

— Asia a fost într-adevăr totul – şi mi-a vorbit cu multă bunăvoinţă.

— A, bunăvoinţă, fireşte, din moment ce-ţi cerea un asemenea – da, un asemenea efort. Nu trebuia să aştepţi – asta era problema, adăugă Kate, s-o vezi murind.

— Asta era problema, aprobă Densher.

— Şi a fost nevoie de douăzeci de minute?

El reflectă puţin.

— N-am calculat exact. I-am făcut o vizită – ca oricare.

— Ca oricare altă persoană?

— Ca oricare altă vizită.

— Aha! zise Kate. Ceea ce avu ca rezultat, pare-se, că il opri să mai vorbească – o oprire de care ea profită ca să continue, apropiindu-se foarte mult de acel gen de' interogatoriu în vederea căruia el îşi oţelise sufletul: Te-a primit – în starea în care era – în camera ei?

— Nici vorbă, zise Merton Densher. M-a primit ca de obicei: în splendidul *salone*, în rochia ei dintptdeauna, în veşnicul ei colţ de pe sofa. Şi chipul lui, o clipă, îi redă scena, după cum al ei, în aceeaşi măsură, o cuprindea cu privirea. Îţi aminteşti ce mi-ai spus la început despre ea?

— Ei, am spus atâtea lucruri.

— Că nu va mirosi a medicamente, că nu va avea iz de doctorii. Aşa a fost.

— Aşa că era de-a dreptul plăcut?

l-a trebuit mult timp ca să răspundă, preocupat în parte de gândul că nimeni, în afară de Kate, nu putea pune o asemenea întrebare cu tonul perfect potrivit. Ea însă aştepta cu răbdare.

— Nu cred că aş putea încerca să-ţi spun acum ce a fost. Într-o zi – poate. Fiindcă va merita.

— Într-o zi – desigur. Şi părea să considere că era o promisiune generoasă; dar deodată zise: Se va însănătoşi.

— Ei bine, zise Densher, ai să vezi.

O clipă, ea păru că încearcă.

— Şi-a manifestat în vreun fel simţămintele? Vreau să spun „explică ea, simţământu că a fost indusă în eroare.

Fireşte, nu stărui; dar el tocmai pomenise că ar fi preferat să treacă peste toate astea.

— Nu şi-a manifestat decât frumuseţea şi tăria.

— Atunci, întrebă Kate, care e rostul tăriei ei?

El se uită împrejur, de parcă ar fi căutat un rost pe care să-l numească; dar curând renunţă.

— Trebuie să moară, draga mea, în felul ei extraordinar.

— Fireşte. Dar nu înţeleg atunci ce dovadă ai că s-ar fi îndepărtat vreodată de tine.

— Dovada că zile în şir a refuzat să mă vadă.

— Dar era bolnavă.

— Asta n-a împiedicat-o – aşa cum ai spus tu însăţi mai înainte – în alte daţi. Dacă ar fi fost numai boala, pentru ea n-ar fi avut importanţă,

— Te-ar fi primit totuşi?

— M-ar fi primit totuşi.

(— A, bine, zise Kate, dacă ştii…!

— Bineînţeles că ştiu. Mai ştiu însă şi de la doamna Stringham.

— Şi ce ştie doamna Stringham?

— Totul.

Ea continua să-l privească.

— Totul?

— Totul.

— Fiindcă i-ai spus?

— Fiindcă şi-a dat seama singură. Nu i-am spus nimic. E o persoană care înţelege lucrurile.

Kate rămase pe gânduri.

— Fiindcă îi placi şi ei. Este şi ea nemaipomenită. Vezi ce înseamnă să te intereseze un bărbat. Înseamnă întotdeauna foarte mult. Aşa că nu trebuie să-ţi fie teamă,

— Nu mi-e teamă, zise Densher.

Kate se mută din locul ei, uitându-se la ceas, care arăta orele cinci. Îşi îndreptă apoi atenţia spre masa pregătită pentru ceai, unde ceainicul mare de argint al mătuşii Maud, pus pe spirtieră, pe care ea nu-l observase destul de devreme, sfârâia prea tare.

— Totul este cât se poate de minunat! exclamă ea punând prea multe frunze de ceai în ceainic – lucru pe care prietenul ei îl observă; o privi o clipă în timpul acestei îndeletniciri, apropiindu-se de masă în vreme ce ea turna ceaiul aburind. Bei?

— N-ar fi mai bine să aşteptăm? şovăi el.

— Pe mătuşa Maud? Ea înţelese că el dezaproba, după vechea lor lege, trădarea notei de intimitate. A, nu trebuie să-ţi mai pese acum. Am reuşit!

— Am înşelat-o?

— E mulţumită. I-ai împlinit voia.

Densher îşi primi ceaşca de ceai în mod automat. Se gândea la altceva, iar gândul lui, după un moment, ieşi la iveală:

— Ce nemernic mai sunt!

— Nemernic?

— Dacă am făcut pe voia atâtor oameni.

— A, zise Kate cu o licărire de voioşie, ai făcut totul pentru ca să-mi faci mie pe voie. Dar în voioşia ei, reveni la problema lor. Nu înţeleg însă… spune, nu doreşti puţin zahăr?

— Te rog.

— Nu înţeleg însă, continuă ea după ce-l servi, ce-a putut s-o convingă. Dacă te-a abandonat zile în şir, de oe s-a întors la tine?

Şi puse întrebarea ţinând ceaşca în mână, dar îl găsi destul de pregătit, cu toate că lui i se părea un fapt de o ciudăţenie plină de ironie să intre în asemenea detalii la ceai.

— Sir Luke a convjns-o să revină. Vizita lui, prezenţa lui acolo, a fost cauza.

— A readus-o deci la viaţă.

— Ei bine, la ceea ce am văzut.

— Şi a intervenit pentru tine.

— Nu cred că a intervenit. De fapt, nu ştiu ce a făcut.

— Nu ţi-a spus? se arătă Kate mirată.

— Nu l-am întrebai. L-am întâlnit din nou, însă n-am vorbit de ea.

Kate îl privi uimită.

— Atunci de unde ştii?

— Înţeleg. Simt. Eram cu el iarăşi la fel ca mui înainte…

— A, şi i-ai făcut şi lui pe voie. Aşa e?

— El a înţeles, zise Densher.

— Ce să înţeleagă?

El aşteptă o clipă.

— Că am avut cele mai bune intenţii.

— A, şi a făcut-o şi pe ea să înţeleagă? Pricep, vorbi tot ea, fiindcă el nu zicea nimic. Dar cum a convins-o?

Densher tuse ceaşca pe masă şi se ridică.

— Întreabă-l pe Sir Luke.

Piămase în faţa focului şi trecu un timp fără ca vreunul din ei să rostească vreun cuvânt.

— Principalul este, reluă Kate discuţia, că ea are o mulţumire. Şi tocmai pentru asta, continuă uitându-se spre el, am acţionat eu.

— E mulţumită că moare în floarea tinereţii?

— Ei bine, e împăcată în ceea ce te priveşte.

— Ah! „împăcată”, murmură el cu ochii ţintă la foc.

— Împăcată că a iubit.

— Înseamnă oare că e împăcată? şi Densher îşi înălţă privirile spre ea.

— Fiindcă a fost iubită, continua ea. Pentru că şi-a împlinit pasiunea, încheie ea. Altoeva n-a vrut. A avut de la viaţă tot ce şi-a dorit.

Lucidă şi mereu gravă, vorbise cu o splendidă autoritate, căreia el deocamdată nu-i putea răspunde prin vorbe. Nu putu decât s-o privească din nou, deşi cu simţământul că o îndemna, chiar mai mu. T decât avea de gând, să-i considere tăcerea drept încuviinţare. Într-adevăr, ca şi cum asta ar fi înţeles din atitudinea lui, ea părăsi masa şi veni la foc.

— Poate ţi se pare hidos că acum, că totuşi, şi accentua cuvântul, am pretenţia să trag concluzii. Dar noi n-ani dai greş.

— Ah ’ murmură el iarăşi.

Kate era din nou lângă el, lângă el ca la Veneţia, în ziua când venise la el, şi amintirea care se ivi atât de rapid dădu forţă şi bogăţie faptului. Nu putea nega în aceste condiţii nimic din ceea ce spunea ea, iar ceea ce spunea se baza, evident, pe ceea ce ştia.

— Am reuşit. Vorbi cu privirile adâncite intr-ale lui: Nu te-a iubit degeaba. El se înfioră, dar ea stărui. Şi nici tu nu m-ai iubit degeaba.

XXXIV

Densher avea să rămână mai multe zile sub impresia profundă a acestui episod neconcludent, prelungit în chip atât de fericit de la un moment la altul, dar întrerupt în punctul său culminant, cum s-ar putea spune, de apariţia mătuşii Maud, care îi găsi pe amândoi stând lângă foc. Consecinţele discuţiei, oricât de pregnante, au fost totuşi în mod ciudat mai puţin pregnante pentru Densher decât cele ale discuţiei cu doamna Lowder, pentru care în curând ea îi oferi – sau pentru care mai degrabă Kate îi oferi – din plin prilejul. Ceea ce se întâmplă când în fine sosi şi ea, o făcu, îşi dădu el imediat seama, să-şi dorească o discuţie cu el între patru ochi. Când uşa se deschise, Kate şi el se despărţiră oarecum brusc, aşa încât ea îşi mută ochii frumoşi şi neîndurători de la unul la celălalt; dar efectul se pierdu, după părerea lui, în clipa următoare, în efectul pe care îl avu deosebita agerime a lui Kate – îi vorbi imediat nţătuşii ei despre ceea ce era de primă importanţă pentru ea, invitând-o deci la o conversaţie intimă cu ei. Şi făcând-o cu atât mai bucuros cu cât faptul pe care îl pomeni indignată îi dădea un sprijin solid:

— Ai înţeles, dragă mătuşă, că sunt trei săptămâni…?

Iar apoi rămase în umbră, de parcă ar fi lăsat-o' pe doamna Lowder să judece singură această ciudăţenie. Densher observă bineînţeles numaidecât că linia pe care trebuia s-o urmeze pentru a o apăra pe Kate consta în a exploata din plin acest fapt; iar după ce confirmă spusele lui Kate, gazda ajunse să-şi dea seama din nou de ce puţin zel dădea dovadă Densher; iar armele lor erau, cum s-ar spune, acum aproape tocite. Kate se dusese puţin mai departe, de parcă n-ar fi fost nevoie de o prea accentuată manifestare pentru ca să se observe că situaţia ei personală era delicată. În absenţa mătuşii ei îi ţinuse de urât oaspetelui – un oaspete pe care cândva fusese bănuită că îl încurajează prea mult şi care acum se întoarse la ele ca pretendent ghinionist la mâna altei tinere persoane. Nu că soarta celeilalte persoane, minunata ei prietenă, prin tragismul ei, n-ar fi interesat-o şi pe ea; numai că acceptarea domnului Densher ca sursă de informaţii nu putea să nu fie oarecum penibilă. Ea născoci situaţia aceasta penibilă sub ochii lui Densher, iar el se minună la rându-i că izbutise s-o creeze atât de prompt. Era ca norul gingaş ce pluteşte în jurul unei zeiţe într-o legendă, iar tânărul

îşi dădu doar vag seama în ce moment al vizitei ea se topise în acel nor, din prudenţă, pierind din faţă ochilor.

Pe dată începu să-l preocupe o altă chestiune – realitatea remarcabilei schimbări, nici mai mult nici mai puţin, pe care evenimentele de la Veneţia o introduseseră în relaţia lui cu mătuşa Maud şi pe care cele trei săptămâni de despărţire o făcuseră să se maturizeze pentru el din plin. Ea nu se aşeză la masă pentru a lua ceaiul înainte de a-i sugera lui că se afla în raporturi cu totul noi. Faţă de ea şi nici nu putu să-l facă să mai bea o ceaşcă fără ca să pară ea însăşi, cu bună ştiinţă, că defineşte şi stabileşte aceste raporturi. Da, regreta, dar şi înţelegea că ceea ce s-a întâmplat îl obligase să rămână la distanţă; speraseră – după ce auziseră de la biata Susie că a plecat – să-l vadă mai curând; le-ar fi interesat, fireşte, fiindcă el venea direct de la faţa locului. Totuşi nu era nevoie să i se aducă aminte că tocmai scena întâmplărilqr – înţelegând prin aceasta tragedia care îl reţinuse şi îl absorbise atât de mult, amintirea, umbra, tristeţea ei – făcuse din el un singuratic. Astfel i-l înfăţişă ea pe Densher lui însuşi, cum s-ar zice, în postura în care îl acceptase, şi cJ sa pomeni acceptând tocmai elementul de adevăr din acest personaj. Îi trata ca pe un om năpăstuit şi distrus, cu nădejdile spulberate, care suferise o pierdere; iar el simţind că asta deschidea un nou capitol al sincerităţii faţă de ea, înţelegea totodată că îi netezea şi calea spre Kate, care va deveni accesibilă aşa cum încă nu fusese până atunci; noua lui ipostază îl făcea să apară în Lancaster Gate într-o lumină cu totul potrivnică oricărei alte legende. I-a fost numaidecât clar că, dacă i s-ar acorda importanţă, aj: putea să „exploateze” această situaţie; n-avea decât să folosească fără rezerve casa ei pentru a-şi manifesta atitudinea ce-i fusese impusă şi putea chiar să nu mai plece de acolo. Mai ciudat decât orice a fost că, până la sfârşitul săptămânii, rămase prizonierul impresiei că s-a supus opiniei doamnei Lowder Luase cunoştinţă de opinia aceasta într-un anumit moment, ceea ce l-a făcut să parcurgă un drum fără întoarcere. Existau ceasuri când se întreba ce se alesese din sinceritatea lui; existau altele când se gândea că o păstrase în întregime. Nu era însă cu totul sincer faţă de bogăţia de sentimente a mătuşii Maud. Ea era teribil de sentimentală şi păcatul lui cel mai mare era că accepta sentimentalismul ei. El însuşi nu era sentimental – totul părea prea real, dar nu era mai puţin adevărat că trecuse printr-o încercare grea.

Adevărul era că atunci când i-a spus duminică aproape’ cu dezinvoltură, stând pe sofa în faţa ceaiului: „Nu vreau să te îndoieşti, dragul meu, că sunt

alături de dumneata până la capăt!” – singura soluţie a fost să fie de acord cu ea. Mătuşa Maud era alături de el până la capăt – sau s-ar putea să fie – într-un fel în care Kate nu era; şi dacă astfel compania ei devenea mai reconfortantă, trebuia să înlăture întrebarea de ce n-ar fi. Oare îi dădea el în vreun fel de înţeles că, după cele petrecute la Veneţia, în mintea lui stăruia o impresie care nu era reală? Oare cum ar fi putut el să facă aşa ceva, când această impresie, zi de zi, constituia cea mai intensă realitate a vieţii lui? În fond, doar atât exista între ei, iar întâlnirile lor, repetându-se de două sau trei ori, făceau să-i treacă timpul. Existaseră ocazii – două, şi apoi inc;, una în treacăt – în care venise şi plecase fără să pomenească de Kate. Acum când, aproape pentru prima oară. Era liber să întrebe de ea, evoluţia ciudată a lucrurilor dădea situaţiei o notă falsă. O altă împrejurare ciudată, era că atunci când discuta cu mătuşa Maud despre MLiy, niciun alt subiect nu părea să se mai ivească. Se ducea pe la ea cu acest scop, aproape mărturisit, şi era ciudat că tocmai starea nervilor lui o făcea necesară. O simpatiza pe doamna Lowder mai mult; se comporta, îşi zicea el, de parcă ţinea la ea mai mult. Fapt era că ea îl încuraja. Nimic nu putea fi mai amplu decât viziunea ei, decât debitul ei verbal, decât compasiunea ei. Sa părea că era mulţumită, că se bucură să-l vadă aşa cum era; iar acest fapt avea şi el consecinţele lui. Ultimul lucru care ar fi putut să pară verosimil era schimbarea prin care începuse să fie absolut sincer cu această femeie; ceea ce într-adevăr nu s-ar fi întâmplat dacă – printr-o altă monstruozitate – n-ar fi încetat de a fi sincer cu Kate. Astfel că a treia oară mai ales, aflându-se singur cu ea, se pomeni că-i spune femeii mai vârstnice ceea ce-i fusese cu neputinţă să-i spună celei tinere. Doamna Lowder îi provocă de fapt, în legătură cu ceea ce trebuia să-i tăinuiască, doar o clipă de stânjeneală. În prima duminică, după ce Kate se retrase, ea îşi exprimă regretul că el nu putuse să rămână până la capăt. Lui Densher îi veni greu să-i explice motivul, dar în cele din urmă îi veni într-ajutor.

— N-ai putut pur şi simplu să suporţi?

— N-am putut pur şi simplu să suport. În afară de asta, vedeţi… dar se opri.

— În afară de asta, ce anume? Pe punctul de a spune mai multe – el întrezări însă primejdii; din fericire însă ea îl ajută iar: în afară de asta – a, ştiu! — bărbaţii n-au, în multe privinţe, curajul femeilor?

— N-au curajul femeilor.

— – Kate sau eu am fi rămas, declară ea, dacă n-am fi venit pentru motivul special pe care l-ai apreciat atât de sincer,

Densher nu-i spuse nimic despre aprecierea lui: oare n-o arătase îndeajuns prin comportarea sa, de atunci până acum? Dar zise pe dată – nu putu să nu zică:

— Nu mă îndoiesc că domnişoara Croy ar fi rămas.

Şi din nou îşi dădu seama că Susan Shepherd era o minune de femeie. Nu făcea decât să-l apere – nu făcuse altceva decât să continue jocul. Deşi comunica din plin cu prietena ei din copilărie, era limpede că până acum nu-i încredinţase acestei doamne nimic care să-l compromită. Renunţarea lui Milly o prezentase doar ca o schimbare în rău; pomenise de descinderea lordului Mark, deoarece s-ar fi aflat şi dacă n-ar fi pomenit, aşa încât n-avea rost să ascundă faptul; dar trecuse sub tăcere unele explicaţii şi relaţii şi – cine ştie? — poate că binecuvântatul suflet puritan născocise chiar cu bune intenţii şi unele poveşti. De aceea se simţea degajat. De aceea mişcându-şi mereu piciorul, aşa cum stătea picior peste picior, cufundat într-unul dintre fotoliile adinei, tapiţate cu satin galben, accepta în frământarea lui consolarea ce i se oferea. Mătuşa Maud puse/e adevărat, întrebări pe care Kate nu le pusese; dar deosebirea era că, venind de la ea, întrebările îi făceau de-a dreptul plăcere. Părăsind Veneţia, luase hotărârea s-o considere pe Milly moartă pentru el – acesta fiind singurul mod imaginabil de a trece peste o perioadă de aşteptare. O părăsise pentru că aşa dorise ea, iar el nu trebuia, cum se spune în America, să scormonească lucrurile;ceea ce îi impuse necesitatea şi mai stringentă de a se adapta acestui interval. Încordarea aşteptării constituia cea mai odioasă durere pentru el şi va încerca să şi-o alunge din suflet; ultimul lucru pe care-l dorea era să nu fie conştient de existenţa lui Milly – ceea ce dorea să ignore era propria ei conştiinţă chinuită, după câte îşi dădea seama torturată de suferinţa ei. Zăbovise prin Londra cu bună ştiinţă, în vreme ce suferinţa persista – ce putea asta să însemne decât că-şi făcea viaţa imposibilă? Intenţiona prin urmare să se autoconvingă – şi într-un fel care încă nici lui nu-i era clar – că simţământul aşteptării trecuse. „Ce mai am eu de a face”, îşi zicea el zbuciumat, „cu toate astea? Mai bine să consider că s-a sfirşit – aşa cum e posibil să se întâmple în orice clipă – şi atunci voi fi iarăşi bun la ceva, cel puţin pentru cineva Aşa cum stau lucrurile, nu sunt bun de nimic, pentru nimeni, şi cel mai puţin pentru ea.” Şi asta încerca mereu, în măsura în care faptul că închidea ochii şi păşea înverşunat prin odaie putea însemna o

încercare; numai că planul era dus la îndeplinire, cum e uşor de ghicit, fără un succes deosebit şi fără o perseverenţă deosebită. Zilele, fie că se scurgeau repede fie că se lungeau, erau o realitate neîndurătoare; înăbuşirea anxietăţii era ceva iluzoriu; gustul vieţii era gustul aşteptării. Toată viaţa lui, pe scurt, se baza pe această aşteptare; şi nu era nevoie să ai mult discernământ ca să-ţi dai imediat seama că tocmai acesta era motivul pentru care găsea atâta consolare în compania doamnei Lowder, cum îi şi spuse de altfel.

Ea îl ajuta să se ţină tare, fiind în tot acest timp destul de subtilă – şi o vedea dându-şi seama că şi el dorea acest lucru – ca să nu insiste asupra stării lor de tensiune. Putea obţine un oarecare succes devenind util mătuşii Maud, în lipsă de altceva mai bun; în compania ei încordarea nervoasă îi slăbea, chiar în vreme ce pretindeau că au urmărit tragedia până la capăt. Vorbeau de fata ce era pe moarte la timpul trecut; nu spuneau altceva mai rău despre ea decât că fusese pur şi simplu uluitoare. Pe de altă parte însă – şi acest lucru nu putea să-i aducă lui Denshşr deplina împăcare cu sine – insistau destul de mult că „uluitoare'1 era cuvântul potrivit. Şi într-adevăr recunoaşterea lucrului îl liniştea cel mai -mult; reveneau în repetate rânduri asupra ideii acesteia; discutau sfidând timpul, şi mai ales, după cum am observat, el îi vorbea despre suprema lui impresie aşa cum nu-i vorbise lui Kate. Doamna Lowder părea aproape să savureze perfecţiunea patosului; şedea în faţa scenei, deoarece el nu putea să nu i-o prezinte, aşa cum s-ar fi aşezat soţia unui cetăţean de vază în stal sau în lojă, în timpul unei piese care-i făcea pe oameni să plângă. Cel mai mult o impresiona dorinţa aprigă de a trăi a sărmanei Milly.

— A, da, a dorit, a dorit, într-adevăr. Cum să nu dorească oare când putea să aibă totul de la viaţă? Numai banii ei, draga de ea, dacă nu e odios în asemenea clipe să pomenim de asta…

Mătuşa Maud însă i-a pomenit – iar Densher a priceput foarte bine – doar ca ceva ce dădea poezie vieţii de care Milly se agăţa cu toată puterea. Era o imagine despre „ceea ce ar fi putut să fie", în faţa căreia buna doamnă tăcu iarăşi, cu ochii înlăcrimaţi. Ea văzuse într-un anumit fel aceste posibilităţi, ele având pentru ea o anume utilitate socială, şi deo'arece în privinţa aceasta ideile lui Milly concordau atât de mult cu ale ei, ce altceva însemna cruzimea evenimentului decât o cruzime îndreptată împotriva ei înseşi? Faptul ieşi la iveală, atunci când Densher aminti, acesta fiind cel mai înfiorător lucru, despre groaza de neînchipuit ce o cuprinse pe tânăra lor

prietenă când îşi văzu sfârşitul, oricât de mult ar fi încercat să şi-o învingă; faptul ieşea adesea la iveală, fiindcă vorbindu-i de Milly, Densher îşi găsea o foarte ciudată alinare. Descria totul cu o mare forţă, parcă s-ar fi condus după principiul că nu trebuia să se eschiveze cel puţin din punct de vedere spiritual. Milly ţinuse cu ardoare la visurile ei de viitor şi se despărţise de ele fără să ţipe, ci rămânând îngrozitor, cumplit de tăcută, aşa cum ne-am închipui o tânără şi nobilă victimă a eşafodului în Revoluţia Franceză, despărţită în celula închisorii de un obiect pe care îl ţinuse strâns în mână pentru a se apăra. Într-un moment de detaşare, îi prezentă astfel doamnei Lowder situaţia, dar nu se simţise nicio clipă suficient de detaşat pentru a fi în stare să facă o asemenea descriere şi lui Kate. Tocmai bravada lui Milly fusese într-adevăr eroică; în cel mai înalt grad eroică – şi mătuşa Maud înţelese – atunci când Densher îşi luase rămas bun de la ea. El îi povesti, întru totul spre gloria fetei, cum fusese primit în acea ocazie cnroi lăsase neîndoielnic impresia unui fast princiar.

Fastul a continuat să dăinuie în faţa focului, în marea odaie aurită, toată numai arabescuri şi heruvimi, toată numai veselie, scăldată la ora aceea în bogăţia soarelui de toamnă, iar situaţia – ei bine, spuse Densher de hatârul delicioasei bârfeli londoneze – era sublimă. Bârfeala, fiindcă de asta era vorba în Lancaster Gate, n-a fost mai puţin delicioasă din cauză că el aruncase asupra lucrurilor un văl argintiu, dar pe de altă parte nici vălul-astfel nu era prea mult dat la o parte. Adevărul este că el însuşi, în unele clipe, contempla din nou scena de parcă ar fi citit-o într-o carte. Vedea un tânăr, departe, într-o împrejurare de neînchipuit, îl vedea silit să tacă, pasiv, cu respiraţia tăiată, înţelegând pe jumătate lucrurile, totuşi vag conştient de un fapt covârşitor şi, ca să nu-i scape, ţinându-şi firea printr-un efort dur ros. Tânărul văzut astfel, în aceste clipe, era prea îndepărtat şi prea ciudat pentru a-l identifica; şi, totuşi, dupa ce *i* plecat, Densher şi-a recunoscut propria-i faţă. Şi a dat seama atunci de ce anume fusese conştient tânărul şi după aceea, zi de zi, avea să aprecieze cât de puţin îi scăpase. Acum, aflându-se acolo cu doamna Lowder, ştia că descifrase totul; şi-o spuseră fără vorbe în vreme ce priveau unul la altul cu înţeles. Până la acest punct putea să ajungă comuniunea lor; dar era suficient pentru ca ea să cunoască esenţa. Esenţa era că lui i se întâmpiase. Ceva, prea frumos şi prea sfânt pentru a fi descris. I usese, acum că retrăia totul, absolvit, sfinţit, binecuvântat; dar nu putea să exprime coerent toate acestea. Ar fi fost nevoie de o explicaţie – fatală pentru încrederea doamnei Lowder în el – a

naturii răului pricinuit lui Milly. Astfel că, în ceea ce priveşte admirabila scenă, stăteau doar la uşă. Aveau sentimentul prezenţei dinăuntru – simţeau tăcerea apăsătoare; după care, relaţia lor fiind consolidată, se îndepărtară.

Pentru zbuciumatul nostru prieten, acest lucru în sine deveni la sfârşitul săptămânii însuşi principiul reacţiei sale; astfel că se trezi într-o dimineaţă cu un? entiment atât de puternic că a jucat un rol, încât simţi nevoia, pentru a-şi putea păstra respectul de sine, să-l conteste. Nu afirmase câtuşi de puţin în Lancaster Gate că, fiind un om urmărit – un om urmărit de o amintire – era totuşi inofensiv. Dar măsura în care doamna Lowder accepta, admira şi explica noua lui ipostază, îl încărca de fapt cu povara unei declaraţii. Ceea ce el nu afirmase câtuşi de puţin, felul ei de a fi afirma necontenit – şi tocmai ca pe un om obsedat şi inofensiv îl domina ea. I se oferea însă, în sprijinul său, un element cum ar fi simpla onestitate, iar până să se îmbrace, el aflase deja remediul adecvat.

Se găseau în pragul Crăciunului, iar vremea era în anul acesta la Londra, ca în atâţia ani, deprimant de blindă; aerul lipsit de adiere era molcom, lumina învăluia totul într-un cenuşiu dens, marele oraş părea pustiu, iar în parc, unde iarba era verde, unde păşteau oile şi păsările ciripeau pe felurite voci, pasul hotărât se lenevea şi întinderile nedesluşite deveneau intime. În dimineaţa aceasta, încă înainte de a pleca, ideea sacrificiului său pentru a-şi salva onoarea nu-l părăsi nicio clipă, iar apoi o luă cu el la cel mai apropiat oficiu poştal şi o concretiză cu fermitate într-o telegramă. Era un sacrificiu doar pentru că îl simţise, din anumite motive, ca pe un efort. Efortul se datora rezistenţei la care se putea aştepta din partea lui Kate, la fel ca şi cu prilejul rugăminţilor din trecut; ceea ce constituia exact motivul pentru care – poate fără să-şi dea seama – scrise telegrama pe un ton persuasiv. Ca amintire a unor clipe tandre, pentru tânăra femeie de la. Ghişeu trebuia să fie puţin criptică; dar o bună parte din telegramă exprima o dorinţă aprigă, şi îl costă câţiva şilingi. A existat de asemenea un moment mai târziu, în aceeaşi zi, când în vreme ce străbătea foarte absorbit una din aleile parcului unde obişnuia să se plimbe cu Kate, un critic cinic ar fi putut presupune că Densher se gândea ce posibilitate exista să-şi primească banii înapoi. El aştepta – dar aşteptase şi mai demult; Lancaster Gate ca primejdie era pe aproape – dar Kate înfruntase acea primejdie şi altă dată. În afjiră de asta, primejdia era mai mică acum, după ciudata întorsătură pe care o luase situaţia lor; cu toate acestea, avea un aer tot mai grav în vreme ce zăbovea şi privea atent în jur.

Kate veni în cele din urmă din direcţia de unde el se aşteptase cel mai puţin, de parcă ar fi venit de la Marble Arch; dar sosirea ei însemna un răspuns – acesta era lucrul de seamă; un răspuns întipărit pe faţa ei şi plăcut pentru el, chiar şi după răspunsurile mătuşii Maud, cum nu mai fusese nimic altceva de când se întorsese la Londra. Ea nu-i răspunsese, era adevărat, la telegramă, iar lui începuse să-i fie teamă – deoarece Kate întârzia – că presimţind ce anume urmărea el, ea hotărâse – deşi nu i-a venit uşor – să-l lipsească de acest prilej. El va avea, fireşte – ştia Kate – şi alte prilejuri, dar poate credea că cel de acum prezenta un pericol deosebit. Densher îşi dădu seama că de aceea pregătise ocazia aceasta cu atâta grijă şi se bucură, chiar în vreme ce aştepta, de condiţiile mai simple şi mai prielnice în care se întâlneau acum. Cu toate că era poate cea mai scurtă zi a anului, printr-un capriciu al vremii le era, în acelaşi loc, api’oape la fel de propice ca şi zilele după-amiezilor însorite de la primele lor întâlniri. Copacii ce se înălţau din sol întindeau crengi desfrunzite deasupra scaunelor pe care stătuseră odinioară şi pe care, aşezându-se iarăşi – fiindcă puteau, fireşte, s-o facă – vor retrăi limpezimea de la începuturile prieteniei lor. Tocmai această amintire se vădea pe chipul lui Kate în vreme ce, cu pas grăbit, se îndrepta spre el. Pasul ei grăbit îi ajută când, în cele din urmă, se apropie de el; îl ajută la început chiar şi prin faptul că îl făcu să-şi dea seama din nou cât de frumoasă era. Îşi aducea aminte că nu o dată, în anumite clipe, Kate i se păruse mai frumoasă decât oricând; s-a întâmplat astfel în neuitata ocazie a apariţiei ei, sub ochii mătuşii, în Lancaster Gate, în ziua’ când el a luat masa acolo după ce s-a întors din America; sau în acelaşi loc, cu două duminici în urmă, când a fost izbit de înfăţişarea ei, în lumina în caro îi apăruse’după ce s-a întors de la Veneţia. Într-un minut sau două îşi dădu seama, ca şi altădată, de pecetea pe care o imprima momentul asupra impresiei.

Indiferent ce determinase acel fenomen în celelalte daţi care îi veniră în minte, acum impresia părea să aibă o legătură imediată cu un efect pe care îl simţise de mai multe ori în ultima săptămână, doar că mult mai pu~ ternic. Observase acest efect şi îl numise: era atitudinea pe care o luase prietena lui în faţa intensităţii reacţiei lui la bunăvoinţa cu care îl primise doamna Lowder şi pe care ea nu se putea să n-o fi observat. O observase într-adevăr şi i-o arătase cu nobleţe; îşi luase, în cinstea acestui fapt, un aer subtil de seninătate studiată, un aer aproape de veselie faţă de felul cum lucrase timpul. Totul, desigur, era relativ, fiindcă un nor întunecat plana deasupra

lor; dar felul cum aproba ea purtarea lui atenta faţă de mătuşa Maud, pentru ca să-i câştige încrederea, avea aproape o notă de voioşie. Kate consfinţise astfel, prin propria-i atitudine, această purtare atentă, deşi putea să fie ofensatoare pentru ea; şi într-adevăr, nimic mai mult decât o asemenea demonstraţie n-ar fi putut să-i ofere lui, dacă ar mai fi fost nevoie, măsura superiorităţii ei. Fără îndoială că superioritatea dădea, în această după-amiază de iarnă, pasului ei o hotărâre domoală şi ochilor ei un curaj fermecător nr

— Un curaj care se întipări şi mai adânc în ei când el abordă, după un scurt timp, problema care îl interesa. Densher întârzie destul de mult până să-i spună, trecându-i mâna pe sub braţ şi luând-o pe cărările pe care le cutreieraseră mai demult, că nu putea pretinde să nu fi avut în ultima vreme momente când n-a crezut că va mai fi vreodată atât de fericit. Ea îi răspunse, lăsând la o parte motivele îndoielilor lui, oricare ar fi fost ele, că avea încredere în marea fericire ce-i aştepta, numai că trebuiau să aibă răbdare; în acelaşi timp, se simţea deosebit de bucuroasă să facă împreună o plimbare. St prefăceau doar, fireşte, după ceea ce avusese loc între ei, că nu se puteau întâlni acasă; ea vorbea de posibilităţile lor ca şi cum ele n-ar fi suferit în nicio privinţă. Densher îi spuse curând că dorea ca aceasta de acum să nu fie deloc ştirbită; şi într-un loc liniştit, sub un uriaş copac desfrunzit, o imploră din inimă:

— Ne-am jucat fiecare îngrozitorul rol şi am pierdut. Suntem datori faţă de noi înşine, suntem datori faţă de sentimentele pe care le avem pentru noi şi unul pentru celălalt să nu mai aşteptăm nicio zi. Căsătoria noastră va îndrepta – oarecum fundamental, nu-ţi dai seama?

— Tot ceea ce este rău, şi nu pot să-ţi spun cât sunt de nerăbdător. Nu trebuie decât s-o anunţăm – cugetul are să ne fie uşurat.

— S-o anunţăm? întrebă Kate: vorbea de parcă n-ar fi priceput, deşi îl ascultase calmă.

— S-o facem atunci – mâine dacă vrei; s-o săvârşim şi să se anunţe că s-a făcut. Este cel mai simplu lucru – după aceea nimic nu mai contează. Vom fi atât de îndreptăţiţi, zise el, încât vom fi şi puternici; o să ne mirăm doar de vechea noastră teamă. Ne va părea o nebunie hidoasă. Va fi ca un vis urât.

Ea îl privea neclintit – era privirea cu care venise la chemarea lui; dar el simţi acum strania răceală a isteţimii ei.

— Dragul meu, ce ţi s-a întâmplat?

— Ei bine, nu mai pot suporta. Doar atât s-a întâmplat. Ceva a plesnit, s-a frânt în mine, şi iată-mă. Trebuie să mă accepţi aşa cum sunt.

El o văzu încercând câteva clipe să pară că reflectează; dar mai văzu că nu ia în considerare ceea ce spusese el. Totuşi o observă, simţi după aceea – o auzi, cu vocea ei limpede – cum încearcă să fie bună cu el.

— Ştii, nu văd ce s-a schimbat. Un zâmbet ciudat îi lumină faţa. Ne-am înţeles atât de bine, şi deodată mă părăseşti?

îl făcu s-o privească neputincios.

— Zici atât de „bine”? Ai nişte idei. Zău aşa…!

— Atunci „perfect” – din punctul meu iniţial de vedere. Gândesc la fel ca şi altă dată; şi trebuie să motivezi mai. Serios, dragul meu, faptul că tu gândeşti altfel. Mi se pare, continuă ea, că având în vedere ceea ce este între noi, e mai bine să aşteptăm. Cred că nu dorim să ne purtăm ca nişte smint i în vreme ce vorbea, apărea tot mai limpede hotărârea *ei* neabătută; şi cuprins de o curioasă resemnare şi neputinţă vedea cum Kate degajă hotărârea aceasta în jurul ei, în atmosfera blândă şi încărcată de amintiri. O adusese acolo pe Kate ca s-o înduplece, dar era de neînduplecat

— Nu pentru că n-ar fi înţeles. Înţelegea totul – chiar şi lucrurile pe care el nu voia să le înţeleagă; iar îşi avea motivele ei tăinuite, pe care intuindu-le, simţi că i se face rău. Îl privea din nou cu zâmbetul ei straniu şi plin de înţelesuri.

— Fireşte, dacă ştii într-adevăr ceva…?

Din punctul ei de vedere, înţelese Densher deodată, nu se putea ca el să nu ştie. Dar nici măcar nu pricepea ce voia ea să spună şi o privi doar posomorit. Figura lui posomorită n-o tulbură însă.

— Cred că ştii, dar eviţi să-mi spui. Rezerva ta faţă de mine, dragul meu, e un scrupul exagerat. N-aş avea nicio rezervă, când ar fi vorba să ascult, aşa că dacă poţi să-mi spui că ştii…

— Ei bine? întrebă el, deoarece ea nu adăugă ce anume depindea de asta.

— Ei bine, atunci am să fac ce vrei. Nu va trebui, fii sigur, să aşteptăm; şi înţeleg la ce te gândeşti când spui că ar fi mai bine să nu aşteptăm. Nici măcar nu-ţi cer, continuă ea, o dovadă. Sunt mulţumită cu certitudinea ta morală.

Acum înţelese —” cu forţa unei avalanşe. Ea spunea un lucru limpede, la fel de limpede ca şi faptul că sângele, în vreme oe pricepea, îi învăpăie chipul.

— Nu ştiu absolut nimic.

— N-ai nicio idee?
— N-am nicio idee.
— Aş consimţi, zise ea, aş anunţa-o mâine, chiar astăzi, m-aş duce acasă în clipa asta şi aş anunţa-o pe mătuşa Maud, ca idee: vreau să spun că o idee venind direct de la tine, o idee a ta pe care mi-ai transmis-o de bună credinţă. Asta e, dragă! şi zâmbi iarăşi. Eu zic că ne înţelegem.

Dacă era într-adevăr aşa cum spunea ea, rugămintea lui fusese respinsă, iar el nu putea decât să stea în faţa ei, cu patima-i irosită exprimată pe chip, deoarece în dimineaţa asta acţionase minat de patimă. Ea pricepu totul, urmărindu-şi interesul – ideea pe care el n-o avea şi ideea pe care o avea, şi faptul că el nu stăruia când se punea problema, şi efectul prezenţei ei asupra lui, şi groaza lui de luciditatea ei. Toate formau pentru el un amestec ce s-ar fi putut chema furie, dar care se preschimbă repede în gândire la rece, gândire ce îl conducea spre ceva ca nişte zori noi şi tulburi. Asta o impresionă şi ea avu una din pornirile foarte sincere care altădată salvaseră situaţia dintre ei. După ce se apropie de el, când puse mâna pe el şi îi îndemnă, aplecându-se spre el, să se cufunde alături de ea în vechile lor scaune, ea împiedică irezistibil irosirea patimii lui. Îi stăpânea pasiunea.

XXXV

Ei îi spusese în parc, fiind provocat, că nu se „întâmplase” nimic care să constituie un motiv pentru ceea ce îi cerea ei – nu se întâmplase, adică, de când, după întoarcere, îi povestise recenta lui experienţă. Dar în câteva zile – până în dimineaţa de Crăciun – deveni conştient, pregătindu-se din nou s-o vadă, că situaţia se schimbase. Ceva i se întâmplase într-adevăr, şi după ce s-a gândit o noapte, simţi că era nevoie mai ales, dacă nu în mod absolut, de restabilirea imediată a relaţiei cu ea. Îşi dăduse seama de acest fapt acolo – în micul lui apartament – în ajunul Crăciunului, şi atunci nu înţelesese şi consecinţa imediată. În măsura în care îi apreciase atunci şi în decursul următoarelor ore semnificaţia – un proces nemilos care îl ţinuse treaz toată noaptea – eventualele consecinţe i se păreau atât de numeroase, încât îl puteau duce „la disperare. Ele îi frământau cugetul noaptea, în vreme ce orele se scurgeau anevoie; inteligenţa lui şi imaginaţia lui, sufletul lui şi întreaga lui simţire nu fuseseră niciodată atât de intens angajate. Dificultatea, deocamdată, era că în faţa lui se aflau mai multe alternative şi că nu se punea problema să treacă de la una la alta. În situaţia dată, ele nu puteau să fie comparate şi luate în considerare; erau, printr-un straniu efect, apropiate ca doi monştri şi parcă ar fi simţit pefiecare obraz răsuflarea lor

fierbinte şi privirea ochilor enormi. Uitându-se drept în faţă, îi văzu deodată; nu şi-ar fi întors în înfrigurarea lui capul niciun pic. Astfel s-a întâmplat că agitaţia îi era parcă înmărmurită – nu se manifesta, în orele ce treceau alene, într-o mişcare fără astâmpăr. Zăcu multă vreme, după toata cile se petrecuseră, pe canapeaua pe care, stingând cu o singură mişcare lumina albă a convenienţei atât de detestate, se aruncase fără să se dezbrace. Cu privirile aţintite asupra zilei înmormântate, aştepta să treacă timpul; odată însă cu ivirea zorilor Crăciunului, întârziate şi cenuşii, simţi că. Era oarecum hotărât. Înţelepciunea cea mai firească îşi spusese cuvântul – şi anume că a fi în siguranţă, când aveai îndoieli, nu însemna să acţionezi; şi poate că ceea ce îl ajută cel mai mult era tocmai firescul acestei judecăţi. Numai că în situaţia lui nu se punea astfel problema – în nicio altă situaţie din viaţa lui nu se pusese mai puţin astfel; şi printr-o strânsă asociaţie de idei, trecând de la un fapt la altul, ajunse la o anumită hotărâre. După ce termină cu baia şi cu micul dejun, acţionă aşadar pe temeiul caracterului cu totul deosebit al situaţiei care – simţea el – era semnul distinctiv al crizei sale. De aceea, îmbrăcat mai elegant decât de obicei, chiar şi ca pentru biserică, păşi în ziua de Crăciun.

Acţiunea pentru el conţinea, pare-se, când se punea problema, o anume complexitate. Ar fi trebuit să ştim, mergând alături de el, că iniţial hotărârea lui nu fusese să bată la uşa lui Sir Luke Strett şi că totuşi această măsură, deşi subordonată, era presantă. Principala lui hotărâre se referea la o altă chestiune, la care se adăuga acum, odată ce pornise, nerăbdarea; dar îşi dădea seama că trebuia să facă un compromis cu ora, poate prea timpurie. Aceasta, cât şi agitaţia lui, îl determinară să nu ia o trăsură; şi adevărul este că nici nu existau trăsuri în acel deşert cenuşiu şi sărbătoresc. Piaţa mare în care locuia Sir Luke nu ora aproape, dar merse pe jos până acolo fără a zări o trăsură măcar. Avu astfel răgazul să-şi cântărească bine părerea – la care ajunsese după frământările sale din noaptea precedentă; dar complexităţii de care s-a pomenit avea să i se ofere, în următoarele minute, un alt element de asimilat. În faţa casei lui Sir Luke staţiona o trăsură – la vederea căreia îi tresări inima, şi deocamdată se opri brusc. N-a fost o pauză lungă, dar a fost totuşi îndeajuns prelungită pentru ca prin minte să-i treacă o idee ce-i tăie răsuflarea. Trăsura, care putea la acea oră şi în acea zi să fie a lui Sir Luke, îl izbi ca un semn că marele doctor se întorsese. Aceasta va dovedi altceva, la rându-i, cu şi mai multă putere, şi în timp ce percepea temător asociaţia dintre cele două lucruri, simţi că păleşte. Mintea lui sări o clipă ca un

proiectil care întâlneşte deodată un altul; se concentră asupra ciudatului adevăr că mai mult decât s-o vadă pe Kate Croy, dorea să vadă martorul care tocmai sosise de la Veneţia. Voia, hotărât, să fie în prezenţa lui şi să-i audă vocea şi aceasta îi produse o încordare în minte, după care avu brusc o idee. Din fericire pentru el, pe dată interveni ceva în care străfulgerarea ideii se stinse. Îşi dădu seama în clipa aceea că faţa vizitiului de pe capra trăsurii îi era cunoscută, că nu văzuse niciodată, după câte îşi amintea, trăsura celebrului doctor. Trăsura, observă el în vreme ce se apropia, nu era alta decât a doamnei Lowder; chipul omului de pe capră era chiar chipul pe care, cu ocazia vizitelor în Lancaster Gate, avea impresia că-l observase vag aşteptând afară. Apoi deduse restul: doamna din Lancaster Gate, la un îndemn nu tocmai deosebit de al lui, venise să afle veşti; şi era limpede că primea veşti, deoarece trăsura ei staţiona acolo. Sir Luke prin urmare se întorsese – numai că acum doamna Lowder era aceea care stătea de vorbă cu el.

Sub influenţa acestei ultime reflexii, Densher mai întârzie; şi în timp ce întârzia, îi trecu prin minte alt

v

\

gând. Era în toate privinţele – dată fiind propria lui contribuţie – o situaţie presantă; şi într-o situaţie presantă ar fi putut să vină cu mătuşa ei şi Kate, ca să se lămurească mai repede. Deci se putea ca ea să fie în trăsură – lucim foarte probabil – ceea ce îl făcu, înainte de a se putea înfrâna, să se apropie de geam. Nu acolo dorise s-o vadă; totuşi dacă se afla acolo, nu se putea preface că n-o vede. Îşi dădu seama însă, în următorul moment, că dacă cineva se afla în trăsură, acea persoană nu era Kate Croy. Era, şi faptul îi produse un şoc imens, persoana care ultima oară îşi arătase chipul circumspect de după geamul curat al unei cafenele din Veneţia. Geamul mare de la cafeneaua Florian era mai puţin obscur, chiar când era tras, decât atmosfera Londrei de Crăciun; totuşi cei doi bărbaţi putură să-şi dea seama acum că se recunoşteau. Densher îşi simţi privirea încremenindu-i – ceea ce, îşi aminti el cu dezgust întorcând rapid spatele, părea să se repete” ca un privilegiu special al său. Urcă treptele casei şi apăsă butonul soneriei, simţind cu acuitate că prietenul lui Kate îl urmărea cu privirea de pe o poziţie aproape insolent de avantajoasă. Uită deocamdată de momentul când, la Veneţia, fiind la palat, tânărul încurajat asistase oarecum la plecarea celui încurcat, fiindcă lordul Mark nu arăta mai încurcat acum decât atunci

când şezuse pe bancheta din cafenea. Densher se gândi că el însuşi părea pribeag, câtă vreme celălalt era la adăpost. Se gândi că celălalt – în pofida situaţiei schimbate – era mai la adăpost decât oricând; îl vedea mai ales ca prieten al persoanei ca care îl asociase, în clipa când îl recunoscu. Omul şedea chiar în locul în care, alături de doamna Lowder, Densher se aşteptase s-o găsească pe Kate, şi acest fapt îl identifică îndeajuns. Între timp însă uşa casei se deschise şi se pomeni cu doamna Lowder în faţă. Se bucură că nu era Kate. Era doamna Lowder însăşi, cum nu se putea mai prosperă; şi având destulă prezenţă de spirit atât pentru a decide imediat că lordul Mark, în trăsură, n-avea importanţă, cât şi pentru a-l împiedica pe valetul lui Sir Luke, printr-un cuvânt hotărât, azvârlit peste umăr, să stea acolo şi să asiste la întâlnirea ei cu domnul care sunase.

— Am să-i spun eu domnului Densher; nu-i nevoie să aştepţi!

Şi discuţia urmă prompt şi din plin, pe scări:

— Soseşte, călătorind direct, mâine devreme. N-am putut să nu vin ca să aflu.

— Nici eu, zise Densher simplu, n-am putut. În drumul meu, adăugă el, spre Lancaster Gate.

— Drăguţ din partea dumitale.

îndreptă spre el o privire oarecum radioasă, şi el observă că şi faţa îi radia. El ajunse, după cele spuse de ea mai înainte, să înţeleagă totul şi reflectă asupra acestui fapt, în vreme ce întâlnea atmosfera de milă, prevestitoare de rău, aproape funcţională, care se instala ca un mediu natural al ei în timp ce trata cu el şi care avea însă acum o semnificaţie aparte.

— Prin urmare, ai primit mesajul?

Ştiu atât de bine ce voia să spună şi totodată oe „primise”, şi nu mai puţin ceea ce nu primise, încât doar cu o infimă şovăială forţă nota:

— Da – mi-am primit mesajul.

— Scumpa noastră porumbiţă, cum o numeşte Kate, şi-a strâns aripile minunate.

— Da, şi le-a strâns.

îl chinuia, dar încercă să primească totul conform dorinţei ei, iar ea, evident, luă încuviinţarea lui formală drept stăpânire de sine.

— Dacă nu este şi mai adevărat, adăugă ea, că le-a întins şi mai mult.

El încuviinţă iarăşi, doar formal, cu toate că, destul de ciudat, vorbele se potriveau cu o imagine din adâncurile conştiinţei lui.

— Da, e adevărat – le-a întins şi mai mult.

— Pentru un zbor, sunt sigură, spre o mai mare fericire…

— Exact. Mai mare, aprobă el, dar acum cu o privire care îi dădu ei de gândit.

/

— Aveai desigur, continuă ea cu mai multă rezervă, dreptul la ştiri directe. Noi le-am primit aseară târziu;

altfel nu cred că nu m-aş fi dus la dumneata. Dar, întrebă ea, nu vii la mine?

El stătu pe gânduri un minut, având în faţa ochilor geamul trăsurii. Semnificativul „la mine" ajungând la urechea lui prin ceaţa molcomă, avu pentru el efectul unei lovituri surde în piept. Era mulţumită mătuşa Maud? Era într-adevăr mulţumită, iar măsura acestei satisfacţii, chiar acum, în chip destul de ciudat, îi tăie răsuflarea. Privirea lui, din locul unde se aflau, cuprinse spaţiul în care persoana aflată în trăsură ar fi putut să apară, şi văzu că interlocutoarea sa înţelese din ochii lui întrebarea, căreia de altfel îi dădu imediat glas:

— O să fiţi singură?

Era, ca întrebare spontană şi instinctivă în conexiune cu imaginea condiţiei lui care acum înflorea în mintea ei, aproape o ipocrizie. Părea că el ar fi dorit să vină şi să-şi reverse sufletul în faţa ei, dar tocmai acest lucru nu-l făcu. Nevoia de a-şi revărsa sufletul – care-l copleşise în seara precedentă – îi pierise brusc şi nicicând nu fusese conştient de o rezervă mai profundă.

Intre timp însă ea îi răspunse cu mărinimie:

— Absolut singură. Dacă n-ar fi aşa, nici nu mi-ar fi trecut prin minte; căci sunt, dragă prietene, prea copleşită. Sentimentul care o copleşea, pierindu-i pe buze,

i se dezvălui când ea îi întinse mâna în clipa următoare, strângându-i-o, compătimitor, pe a lui. Dragă prietene, dragă prietene! — era din suflet „alături" de el şi voia să fie încă şi mai mult; ceea ce o făcu să continue numaidecât: Sau n-ai vrea cumva, fiindcă avem un Crăciun trist, să iei masa cu mine în seara aceasta în *tete-a-tete?*

În felul acesta era ocolită problema unei discuţii cu ea – obţinând, spre uşurarea lui, o amânare de câteva ore; dar faptul îl şi mistifica. Ceea ce nu slăbea însă nevoia de a fi prudent.

— Vă supăraţi dacă nu vă dau un răspuns imediat?

— Deloc – lasă chestiunea deschisă: va fi aşa cum vei crede de cuviinţă şi nu e nevoie nici să-mi trimiţi vorbă. Vreau însă să rhenţionez că tocmai astăzi, dacă nu vii, voi fi singură.

Acum cel puţin putea să întrebe:

— Fără domnişoara Croy?

— Fără domnişoara Croy. Domnişoara Croy, zise doamna Lowder, îşi’ petrece Crăciunul cu rudele ei mai apropiate.

îi fu teamă chiar pe când vorbi de ceea ce putea să trădeze chipul lui.

— Vreţi să spuneţi că v-a părăsit?

Chipul mătuşii Maud întâmpină întrebarea cu o expresie în care el văzu o reflectare a evenimentelor. Îşi dădu seama chiar în clipa aceea, aşa cum nu i se mai întâmplase, că de când le cunoştea pe cele două femei, nu s-a creat între ele nicio stare de tensiune mărturisită sau comentată, nicio criză de natură grosolană: ceea ce constituia tocmai o excelentă dovadă a felului în care ştiuse Kate să se poarte. Situaţia dezvăluită prin expresia de acum a doamnei Lowder punea în lumină, prin contrast, un calm artificial; ceea ce ulterior, reflectând pe îndelete, avea să-i înfăţişeze din nou arta, meşteşugul deosebit al fetei, acum atât de bine înţeles şi etichetat, atât de bine cunoscut lui, reprezentând talentul ei de a trăi. Pacea, evident, în una sau două zile – de când n-o văzuse – se destrămase; deosebirile de vedeai sălăşluind în adânc un, tăinuite acolo prin diplomaţia lui Kate la fel de adâncă, fuseseră răscolite, ivindu-se la suprafaţă în urma unei zguduiri neobişnuite; în plus, simţea că prezenţa insolită a lordului Mark, la o asemenea oră şi în acea perioadă, avea vag legătură cu toate acestea. Talentul de a trăi, îşi zise el tot atunci, s-a dovedit probabil şi cu ocazia rupturii sau a situaţiei, în fine, ce intervenise între ele; mătuşa Maud simţind, judecă el, mai degrabă o încordare decât o lovitură. În orice caz, doamna Lowder ţinea pasul cu gândurile lui.

— A plecat ieri dimineaţă – fără consimţământul meu, nu mă feresc să ţi-o spun – la sora ei: doamna Condrip, nu ştiu dacă o cunoşti, care locuieşte undeva în Chelsea. Cealaltă nepoată a mea şi problemele ei – tocmai azi să trebuiască să spun asemenea lucruri! — sunt o adevărată pacoste!

— Kate a fost pur şi simplu chemată. După părerea mea, cu asemenea evenimente ea nu trebuie să aibă aproape nimic de a face.

— V-a contrazis?

— M-a contrazis. Şi când te contrazice Kate…!

— A, îmi închipui.

El ajunsese, în privinţa ipocriziei, la un punct în care se putea întreba dacă puţin în plus sau în minus ar mai avea importanţă. În afară de aceasta, având în vedere intenţia lui, trebuia cu orice preţ să afle. Gestul lui Kate, dacă nu se lămurea, putea să-l deruteze; şi groaza lui de a fi derutat era acum de neînchipuit:

— Sper că nu vă referiţi la evenimente' dezastruoase.

— Nu – doar orbile şi vulgare.

— A! zise Merton Densher.

Sufletul îndurerat al doamnei Lowder, nu era greu de observat, îşi aflase, fiindcă i-a vorbit deschis, o alinare de moment.

— Nenorocirea este că, după cum poate ştii, au un tată groaznic, nesuferit.

— A! zise iarăşi Densher.

— Nici nu se poate spune cât e de mizerabil, dar a venit pe capul lui Marian, şi Marian a ţipat după ajutor.

Densher rămase de-a dreptul uimit; şi curiozitatea lui făcu o clipă un compromis cu discreţia lui.

— A venit pe capul ei – după bani?

— A, pentru asta, fireşte, ca întotdeauna. Dar acum, de sărbători, pentru a găsi adăpost, siguranţă şi mai ştie Dumnezeu ce. E acolo, mişelul. Kate este cu ei. Şi acesta, încheie doamna Lowder coborând scările, este Crăciunul ei.

Se opri iarăşi după ce coborî, în vreme ce el se gândea la un răspuns.

— Crăciunul dumneavoastră este totuşi mai fericit.

— Este cel puţin mai onorabil. Şi întinzându-i iarăşi mâna: Dar pentru ce să vorbesc de necazurile noastre? Vino dacă poţi.

— Mulţumesc. Dacă pot, surâse el uşor.

— Şi acum – probabil mergi la biserică?

îl întrebase cu bune intenţii, mai mult la întâmplare şi pentru a-i sugera un fel de suport moral, ceva mai concret decât ceea ce îi oferise ea până acum. Simţi că aceasta punea capăt discuţiei lor încordate şi se pomeni că primeşte sugestia ei cu bucurie.

— A, da – cred că am să merg; după care, deoarece uşa trăsurii se deschise dinăuntru când ea se apropie, el îşi zise că era liber să plece; auzi uşa în urma lui închizându-se tare din nou, şi trăsura o luă în altă direcţie decât aceea în care se îndrepta el.

De fapt, deocamdată n-avea nicio ţintă; cu toate acestea, după zece minute îşi dădu seama că mergea spre sud. Era, recunoscu el după aceea,

foarte convenabil, deoarece îi venise în minte deodată, chiar în vreme ce mătuşa Maud încheia discuţia, că trebuia să pornească pe un anume drum. Nimic altceva nu trebuia să facă decât s-o urmeze pe Kate, şi nimic nu avusese o influenţă atât de covârşitoare asupra stării lui emotive ca pasul făcut de ea. Complicaţiile ei care, împreună cu toate cele întâmplate, păreau îngrozitoare – ce erau ele, şi încă de o mie de ori mai mari, decât propriile lui complicaţii? Acum trebuia să aibă grijă ca ele să-şi ocupe, fără să treacă nici măcar o oră, locul cuvenit în viaţa lui. Prin urmare, şi-ar fi continuat drumul dacă nu i-ar fi venit dintr-o dată în minte că o minţise pe doamna Lowder – un termen care, folosindu-l, îi crea o răutăcioasă uşurare sufletească – mai mult decât era necesar. La ce biserică se ducea, la ce biserică putea merge într-o asemenea stare nervoasă? Se opri iarăşi brusc, aşa cum se oprise când zărise trăsura doamnei Lowder, ca să-şi pună întrebarea. Şi totuşi în suflet i se aprinse dorinţa de a nu se dezice. Se afla, printr-o fericită întâmplare, pe Brompton Road şi îşi aduse deodată aminte că Oratoriul era pe aproape. N-avea decât să facă o cotitură şi se va pomeni curând în faţa lui. Ajungând la uşă după câteva minute, îşi dădu seama că avusese o idee fericită: se pomeni, înaintând, în mijlocul unei slujbe splendide – mulţimea de oameni i-o adeverea – care strălucea şi răsuna din adincuri depărtate în văpaia luminilor de la altar şi în melodia pe care o înălţau orga şi corul. Nu se potrivea cu ziua pe care o trăise el, dar era mult mai puţin în dezacord decât alte lucruri întâmplate sau posibile. Oratoriul, cu alte cuvinte, era locul potrivit pentru ca să-şi aline sufletul.

XXXVI

Amurgul – un amurg sumbru deşi ora era timpurie – se lăsase când el bătu la uşa doamnei Condrip. Se dusese de la biserică la club, nevoind să se prezinte în Chelsea la vremea prânzului şi amintindu-şi totodată că trebuia să încerce să ia masa singur. Ceea ce nu reuşi, până la urmă să facă pe de-a-ntregul: se lăsă într-un scaun în marea şi obscura pustietate a bibliotecii clubului, unde nu era ţipenie de om, şi după câtva timp, închizând ochii, recuperă un ceas din somnul pe care îl pierduse în timpul nopţii. Înainte însă de a adormi scrise – acesta a fost primul lucru pe care l-a făcut – câteva rânduri pe care reuşi doar cu greu, clubul fiind gol de Crăciun, să le ’ încredinţeze unui comisionar; numai că, din anumite motive, acesta n-a fost în stare să aducă o confirmare a primirii. Când, la orele patru, se afla în faţa lui Kate, în salonaşul doamnei Condrip, răsuflă uşurat aflând că ea primise răvaşul. Îl aştepta şi era deci pregătită, ceea ce simplifică puţin lucrurile –

dacă puţinul acesta, în prezenta situaţie, mai conta. Condiţiile ei de viaţă îi deveniră oarecum clare din clipa când intră, în parte datorită deosebirii, o deosebire netă şi sugestivă faţă de ambianţa în care o văzuse tot timpul până acum. O văzuse numai în locuri prin comparaţie impunătoare – în casa somptuoasă a mătuşii ei, sub copacii înalţi din Kensington şi tavanurile ornamentate din Veneţia. O văzuse la Veneţia într-o importantă ocazie, ca însuşi centrul splendidei Piazza: şi tot la Veneţia o văzuse într-o şi mai importantă ocazie, în sărăcăcioasa lui locuinţă, care i se potrivise însă, căci dincolo de aspectul ei sărăcăcios avea măreţie şi vechime; dar interiorul doamnei Condrip, chiar acum când arăta cel mai bine şi cu toate că nu era de o modestâe flagrantă, se înfăţişa ca un decor aproape grotesc de nepotrivit. Palidă, gravă şi fermecătoare, i se păru numaidecât o distinsă străină – o străină pentru mica stradă din Chelsea – care încerca să se împace cu un ciudat episod şi cu un loc de exil. Faptul extraordinar era că, după trei minute, se simţi mai puţin străin în acel apartament decât ea.

O parte a ciudăţeniei – de aceasta avea să-şi dea seama treptat – izvora parcă dintr-o mare nepotrivire generală impusă camerei înguste de dimensiunile şi cantitatea mobilierului. Obiectele, ornamentele erau, pentru cele două surori, în mod clar relicve şi lucruri ce supravieţuiseră unor zile care, în cazul doamnei Condrip cel puţin, s-ar fi putut numi mai bune. Perdelele care drapau ferestrele, canapelele şi mesele care blocau circulaţia, ornamentele căminului care ajungeau până la tavan şi candelabrul încrustat care aproape cobora până la podea – erau tot atâtea amintiri din locuinţele de odinioară şi tot atâtea legături cu nefericita lor mamă. Oricare ar fi fost calitatea acestor obiecte, Densher putea simţi efectul lor dezagreabil, aproape sinistru, aşa cum blocau, greoaie, declinul zilei cenuşii. Nu reuşeau să se acomodeze sau să facă un compromis; îşi afirmau deosebirea fără tact şi fără gust. Însemna să percepi într-adevăr calitatea lui Kate, ca să le vezi atât de prompt în raport cu ea. Dar că Densher avea această percepţie nu era un lucru nou pentru el şi nici nu era nevoie să i se amintească un asemenea fapt. Ştia doar, printr-o festă pe care i-o juca mereu imaginaţia, că gândindu-se la tensiunea pe care o trăia Kate acum, îi părea foarte rău pentru ea – acesta nefiind însă simţământul care îi hotărâse pasul în dimineaţa asta; dar ştia şi că, în ceea ce-l priveşte, el n-ar fi pus totul, cum s-ar zice, la inimă. El ar fi putut să locuiască într-un asemenea loc; dar nu le era dat acelora de soiul lui să fie exilaţi în vreun loc. Fiind ceva mai necizelaţi, puteau oarecum să se descurce. Căminul său firesc, inevitabil şi

ultim – lăsat, adică, neschimbat – era poate la fel de ciudat şi de imposibil ca şi ceea ce se afla în jurul lor, însă neîndoielnic conţinea volume de proporţii roai mici. Pe măsură ce-ş-i dădea seama că că n-ar fi fost câtuşi de puţin ceea ce era dacă decorul din jurul lor n-ar fi fost atât de nepotrivit, dacă n-ar fi constituit pentru ea un mediu ce te făcea să simţi o strângere de inimă, faptul devenea tocmai esenţa relaţiei ei cu cei de acolo, ceea ce, în mod ciudat, îi dădu numaidecât un sentiment de siguranţă, dar şi de îngrijorare. Dacă el îşi dădea seama cât era ea de străină acolo şi cât de detaşată, chiar fără voie, cum trebuia să le pară celor de acolo, şi mai ales cum trebuiau să-i pară ei lui Kate?

îşi puse aceste întrebări chiar după ce ea aprinse, foarte curând, lumânările înalte de pe cămin. Era singura lumină în afara focului, şi ea le aprinse cu un calm sec care îi permitea, evident, să sugereze că în mâhnirea lor şi în lipsa altei bucurii, de Crăciun căminul le înveselea, după câte se părea, inimile. Cât despre bucurie, aceasta trebuia să constituie, la drept vorbind, date fiind condiţiile, întreaga lor bucurie. Densher îi scrisese că trebuia s-o întâinească neîntârziat şi că spera ca ea să-i poată oferi prilejul; dar înţelese dintr-o privire că graba lui îi şi dezvăluise lui Kate semnificaţia principală.

— N-am putut azi dimineaţă, în cele câteva minute, explică el, s-o întreb pe doamna Lowder dacă ţi-a dat de ştire, deşi după câte am înţeles te-a anunţat; şi de îapt presupun că aşa a fost. N-am întrebat-o fiindcă am rămas atât de uimit în clipele acelea de venirea ta aici, după cum mi-a spus ea, destul de neaşteptată.

— Da, neaşteptată.

Foarte liniştită şi distinsă în lumina slabă a focului, cu mâinile în poală, Kate se gândea la ceea ce-i spusese el, căci îi relatase numaidecât ce s-a petrecut la uşa lui Sir Luke Strett.

— Nu mi-a dat de ştire nimic. Dar n-are nicio importanţă – dacă tu asta vrei să spui.

— Este în parte ceea ce vreau să spun, adeveri Densher; dar după o pauză, în timpul căreia ea aştepta, zise altceva: Ea a primit de la doamna Stringham o telegramă; aseară târziu. Dar mie nu mi-a telegrafiat, biata doamnă. S-a întâmplat, adăugă el, probabil ieri, iar Sir Luke, care se pare că a pornit numaidecât, călătorind direct, va sosi mâine dimineaţă. Aşa încât

doamna Stringham a rămas să facă faţă singură situaţiei. Dar bineînţeles, sfârşi el, Sir Luke nu putea să rămână.

Privirea ei ar fi putut să trădeze vag impresia că el câştiga timp.

— Ai primit o telegramă de la Sir Luke?

— Nu – n-am primit nicio telegramă.

— Nici măcar o scrisoare…? se miră ea.

— De la doamna Stringham, nu.

Şi iarăşi nu izbuti să-şi continue gândul – deşi ea, contenind cu întrebările, îi dădu posibilitatea. Pentru că, de la cine auzise el? Poate că, în cele din urmă, faţă în faţă cu ea, câştiga într-adevăr timp; şi de parcă ar fi vrut să-i arate că respecta dorinţa lui, ea îl întrebă altceva:

— Ai vrea să mergi la ea – la doamna Stringham?

în privinţa aceasta, cel puţin, el nu avea îndoieli.

— Nici gând. E singură, dar e foarte descurcăreaţă şi foarte curajoasă. Şi apoi… — vru să continue, dar se opri brusc.

— Şi apoi, zise ea, mai este şi Eugenio? Bineînţeles că pe Eugenio nu-l putem uita.

Rostise aceste cuvinte în aşa fel încât să nu pară lipsite de blândeţe; iar el se declară cu totul de acord.

— Nu-l putem uita, şi pe bună dreptaţe. Îi va fi de mare ajutor – poate să facă orice. Voiam să spun, continuă el, că vor sosi probabil curând şi nişte rude din America.

Auzind acestea, Kate putu să-i dea o informaţie pe dată.

— Un oarecare personaj care administrează averea lui Milly – principalul ei curator, presupun – tocmai ajunsese acolo, chemat în ultima scrisoare a doamnei Stringham.

— A, deci după ultima discuţie a mătuşii tale cu mine – vreau să spun ultima dată înaintea acestei dimineţi. Îmi pare bine. Aşa că, zise el, sunt destui.

— Da, sunt destui.

Dar se părea că nu acesta era faptul la care se gândeau. Kate se apropie imediat cu un pas de problema ce o preocupa.

— Dar dacă nu ţi-a telegrafiat nimeni, ce te-a îndemnat să mergi azi dimineaţă la Sir Luke?

— Altceva – am să-ţi spun îndată. Tocmai de aceea am vrut să te întâlnesc neîntârziat; despre asta vreau să-ţi vorbesc. Dar aşteaptă. Sunt prea copleşit, continuă el, văzându-te în locul acesta.

Se ridică în timp ce vorbea, dar ea rămase locului neclintită. El se îndreptă spre foc şi, aplecându-se puţin, cu spatele spre cămin pentru a se uita la Kate din locul în care stătea, reveni la problema ce-l frământa:

— Te-a adus aici ceva grav?

Spusese destul pentru a îndreptăţi dorinţa ei de a auzi mai mult; aşa încât, trecând peste întrebarea lui, ea se arătă nedumerită:

— Vrei să spui, dacă îmi dai voie să întreb, că ea fiind pe moarte…?

— Fireşte că poţi să întrebi, zise el după o clipă. Ideea care mi-a trecut prin minte. — am venit anume să ţi-o împărtăşesc. Şi drept să-ţi spun, continuă el, am chibzuit mult azi-noapte şi dimineaţă până să ajung la hotărârea aceasta. Dar iată-mă.

Şi avu un surâs care nu putea, îşi dădea bine seama, să i se pară decât automat.

Ea vorbea mai direct, pare-se, decât el.

— N-ai vrut să vii?

— Ar fi fost simplu, draga mea, şi continuă să zâmbească, dacă ar fi fost vorba într-un fel sau altul doar de „dorinţa" mea. M-am gândit, recunosc, în fel şi chip la ceea ce era bine să fac şi mi se părea ba dificil, ba de rău augur. Mi-am pus problema şi zău că nu eram deloc fericit.

Cuvântul aoesta, după câte se vedea, o intrigă – îl examină prin prisma acelui cuvânt.

— Pari tulburat – te-ai zbuciumat, cu siguranţă. Nu te simţi bine,

— A – destul de bine!

Dar ea continuă, fără să ia în seamă -răspunsul lui:

— Ţi-e silă de ceea ce faci.

— Draga mea fată, simplifici – şi era acum destul de serios. Nu e nici măcar chiar atât de simplu.

Ea avu aerul să mediteze ce anume putea în cazul acesta să fie.

— Bineînţeles că nu pot, neavând niciun indiciu, să ştiu ce este. Dar continua să fie răbdătoare şi neclintită: Dacă într-un asemenea moment, ea a putut să-ţi scrie, atunci sigur că habar n-am. Nu înţeleg, oricât de multă bunăvoinţă aş avea. Iar apoi, deoarece tăcerea lui ar fi putut să-i dea întreaga explicaţie care, spt-e descurajarea lui, plana ameninţătoare în faţa lui, zise: N-ai hotărât ce să faci.

Vorbise foarte blând, aproape înduioşător, şi el n-o contrazise pe dată. Dar tăgădui după ce se uită la ea.

— Ba da, am hotărât. Numai că, văzându-te aici şi înţelegând ce înseamnă pentru tine —!

Iar ochii lui, parcă îndemnaţi de sugestii stăruitoare, se mutară dintr-o parte a odăii într-alta.

— Oribil loc, nu? spuse Kate.

Aceasta îl făcu să întrebe iarăşi:

— Ceva grav te-a determinat să vii?

— Ei, mi-ar trebui la fel de mult timp să-ţi explic, ca şi ţie dacă ai avea ceva să-mi spui. Să nu-ţi baţi capul cu venirea mea aici, continuă ea, şi nici – ceea ce nu ştiu nici eu încă – ce mă mai „pândeşte" în situaţia de acum. Şi te rog să nu uiţi că dacă ai necazuri, la urma urmelor poate că doresc puţin să te ajut şi eu. Probabil că pot chiar să te ajut.

— Dragă copilă, tocmai fiindcă presimt care e dorinţă ta —! Cred că am într-adevăr necazuri – cred că asta e.

Vorbise cu o simplitate atât de bruscă şi de ciudată, încât ea nu putu decât să-l privească uimită – ceea ce el observă imediat. De aceea încercă să pună capăt nelămuririi:

— Şi totuşi, n-ar trebui să am…; – ceea ce suri® însă şi mai confuz.

Kate aşteptă o clipă.

— Este, aşa cum spuneai despre situaţia mea, ceva grav?

— Ei bine, răspunse el anevoie, o să-mi spui dacă vei găsi că este. Adică, dacă vei constata că ideea mea este —!

Vorbea atât de anevoie, încât ea i-o luă înainte.

— Groaznică? Şi o exclamaţie de nerăbdare – care se pierdu într-un râset – îi scăpă în cele din urmă: N-am s-o găsesc nicicum până ce nu. Ştiu despre ee e vorba.

Aceasta îl aduse mai aproape de miezul problemei, dar mai întâi începu să se plimbe de colo până colo, pe covoraşul din faţa ei, cu mâinile în buzunare. Îşi aducea aminte acum de o altă situaţie – ceasul acela la Veneţia, ceasul întunericului şi furtunii, când Susan Shepherd stătuse în locuinţa lui de acolo aşa cum stătea Kate acum, şi el se întrebase, îndurerat ca şi acum, ce putea să spună şi ce nu putea să spună. Totuşi, ocazia de acum, la urma urmelor, era într-un fel mai uşoară. Încercă s-o asocieze cu acest simţământ în timp ce se opri în faţa lui Kate.

— Înştiinţarea de care vorbesc nu poate să aparţină

— În ceea ce priveşte data – acestor ultime zile. Ştampila, care e lizibilă, arată totuşi că aşa ar fi; dar este de necrezut, oricum, că ea a scris…

Se opri, uitându-se la Kate de parcă ea trebuia să înţeleagă.

Era uşor de înţeles.

— De pe patul de moarte? După care căzu o clipă pe gânduri. Nu suntem noi amândoi de părere că n-a existat vreodată pe lume o fiinţă ca ea?

— Ba da. Şi uitându-se pe deasupra capului ei, vorbi destul de limpede: N-a existat vreodată pe lume o fiinţă ca ea.

Kate din scaunul ei, fără să se clintească, îşi înălţă ochii spre Densher, care privea în gol. Apoi, când el îşi îndreptă atenţia din nou spre ea, îl întrebă:

— Şi nu va depinde în continuare puţin şi de ce anume conţine înştiinţarea?

— Puţin, poate – dar nu mult. E o înştiinţare, zise Densher.

— Adică o scrisoare?

— Da, o scrisoare. Adresată mie de mâna ei – fără îndoială de mâna ei.

Kate reflectă.

— Îi cunoşti scrisul foarte bine?

— O, perfect.

Se părea că tonul lui o îndemnă – într-un fel ciudat – să pună următoarea întrebare:

— Ai primit multe scrisori de la ea?

— Nu, doar trei. (Vorbise privind-o drept în faţă.) Şi foarte, foarte scurte/

— A, zise Kate, numărul nu contează. Trei rânduri ar fi destul, dacă eşti sigur că-ţi aminteşti.

— Sunt sigur că-mi amintesc. În afară de aceasta, continuă, i-am văzut scrisul şi în alte ocazii. Îmi amintesc cum o dată, înaintea plecării ei la Veneţia, mi-ai arătat chiar tu una din scrisorile ei tocmai în acest scop. Iar altădată mi-a copiat ceva.

— A, zise Kate aproape zâmbind, nu-ţi cer explicaţii amănunţite. F, suficientă una singură şi bună. După care adăugă, oarecum ca să nu pară nerăbdătoare sau ironică: Şi scrisul arată ca de obicei.

Densher răspunse, parcă pentru a completa descrierea:

— E frumos.

— Da – era cu adevărat frumos. Ei bine, continuă de parcă ar fi vrut să-i mai facă o concesie, nu este o noutate pentru noi că a fost o fiinţă excepţională. Orice e posibil.

— Da, orice e posibil – păru să se agaţe el în chip ciudat de afirmaţia ei. Asta îmi spun şi eu. Văd că îţi dai seama, explică el oarecum vag, şi chiar

mai bine decât mine. Ţ

Ea aşteptă să spună mai multe, dar Densher cu mâinile în buzunare, se îndepărtă iar, îndreptându-se de data aceasta spre unica fereastră a odăii unde, lămpile nefiind aprinse, obloanele nu fuseseră – încă trase. Se uită afară'ân ceaţa luminată de felinare şi rămase cu privirea absorbită de străduţa londoneză sordidă – căci sordidă, alături de celelalte asociaţii din mintea lui, i se părea – aşa cum îi fusese absorbită, în prezenţa doamnei Stringham, de Canale Grande. Şi nu putea uita că data trecută când a trebuit să ia o asemenea atitudine, îl determinase tocmai tăria rezistenţei sale faţă de prilejul de a o trăda pe Kate. Doamna Stringham, cu acea ocazie, se aşteptase ca el să spună că o va face; iar el se încruntase din cauza absurdităţii unei asemenea speranţe. Pe de altă parte, atenţia lui Kate era absorbită în aceste clipe de spatele şi umerii lui care i se înfăţişau atât de familiari – de parcă aceştia ar fi exprimat o referinţă la lucruri nedestăinuite, verigi ce îi scăpau şi care îi vor scăpa de-a pururi, oricât de mult ar fi încercat să le desluşească. Rezultatul frământării ei a fost că îl întrebă din nou:

— Ai primit ceea ce spuneai – azi-noapte?

El se întoarse spre ea.

— Venind din Fleet Street – cu o oră mai devreme ca de obicei – am găsit plicul, împreună cu alte scrisori, pe masă. Dar extraordinar a fost că mi-am aţintit ochii direct asupra lui încă de la uşă. L-am recunoscut, am ştiut ce este, fără să-l ating.

— E firesc. Îl ascultase cu luare aminte, dar tonul lui era atât de neobişnuit, încât adăugă pe dată: Vorbeşti de parcă, în tot acest timp, nu l-ai fi atins.

— Ba da, l-am atins. Am impresia că de atunci nu ating nimic altceva. E în posesia mea absolută, adăugă de parcă ar fi vrut să fie mai clar.

— Prin urmare, unde e?

— A, îl am aici.

— L-ai adus să mi-l arăţi?

— L-am adus să ţi-l arăt.

Vorbi cu o limpezime care avea, printre alte ciudăţenii, aproape o nuanţă de veselie, dar nu făcu niciun gest care să se potrivească vorbelor sale. Chipul ei vădi prin urmare aceeaşi curiozitate, în timp ce al lui, spre nerăbdarea ei, păru inundat, în chip răutăcios, de un alt gând.

— Dar acum că ai venit, simţi că nu vrei să mi-l mai arăţi.

— Vreau teribil de mult, zise el, dar tu nu spui nimic.
În fine, ea îi surise, de parcă l-ar fi socotit un copil neînţelegător.
— Mi se pare că îţi spun tot atât «cât îmi spui şi tu. Nici nu mi-ai spus cum se face că explicaţiile pe care le ceri nu reies din documentul tău. Apoi, deoarece el nu răspunse, îi veni o idee: Vrei să spui că nu l-ai citit?
— Nu l-am citit.
— Atunci, cum pot să te ajut? îl privi ea uimită.
Se îndepărtă iarăşi în vreme ce ea rămase nemişcată, făcu câţiva paşi şi din nou se pomeni în faţa ei.
— Spunându-mi un lucru. Este ceva ce n-ai vrut să-mi spui mai deunăzi.
— Mai deunăzi?
— Prima dată după întoarcerea mea – în duminica aceea în care am Venit la tine. Ce căuta el, continuă Densher, la ora aceea a dimineţii la ea? înseamnă că a fost împreună cu ea acolo?
— De cine vorbeşti?
— De omul acela – lordul Mark. Bineînţeles. Ce sens are?
— A, cu mătuşa Maud?
— Da, draga mea – şi cu tine. P3 aproape totuna; acest lucru nu mi l-ai spus mai deunăzi când ţi-am pus întrebarea.
Kate încercă să-si amintească.
— Nu m-ai întrebat de nicio oră.
— Te-am întrebat când l-ai văzut ultima dată – înaintea sosirii lui a doua oară la Veneţia. N-ai vrut să-mi spui şi, fiindcă vorbeam despre lucruri mai importante, n-am luat în seamă. Dar faptul că nu mi-ai spus ştii, draga mea, rămâne.
Două lucruri părură să atragă în mod deosebit atenţia lui Kate.
— Eu „n-am vrut să spun”, iar tu „n-ai luat în seamă”? (Chipul ei era inexpresiv şi rece.) Vorbeşti într-adevăr de parcă aş tăinui ceva.
— Ei bine, vezi, continuă Densher, nici măcar acum nu-mi spui. Tot ceea ce vreau să ştiu, explică el, este dacă a existat o legătură între gestul lui care, practic, a provocat – fără doar şi poate! — şocul ce a precipitat evenimentul, şi ceva ce s-a petrecut între tine şi el. De unde putea el să ştie că suntem logodiţi?

XXXVII

Kate se ridică încet; era, de când aprinsese lumânările şi se aşezase, prima mişcare pe care o făcea. *
— Încerci să mă acuzi că i-aş fi spus eu?

Nu vorbise cu indignare, ci mai ales cu o palidă spaimă – ceea ce el arătă că a înţeles numaidecât.

— Draga mea copilă, nu încerc să te „acuz” deloc; dar sunt foarte zbuciumat şi mi se pare că nu înţeleg. Oricum, ce are a face nemernicul cu noi?

— Într-adevăr, ce are a face? repetă Kate.

Ea clătină din cap de parcă ar fi avut iarăşi o blinda îngăduinţă faţă de lipsa lui de raţiune. Era în atitudinea aceasta – şi de fapt faţă de raţiunea lui – ceva din suavitatea oarecum de neînţeles cu care înainte, când aveau vreo neînţelegere, ea îşi impunea punctul de vedere. În fond îşi impunea şi acum punctul de vedere, şi el o ştia; totuşi, în mod inevitabil, accepta. Stătea acolo, în apropierea lui, ceva în răbdarea ei sugerând că îşi închipuise, când el îi vorbi mai implorator, că o va săruta. Dar după câte se părea, el nu avea această intenţie; repetă însă întrebarea cu măi mult calm:

— Ce face el, la orele zece în dimineaţa de Crăciun, în compania doamnei Lowder?

— Ea nu ţi-a spus că stă acolo? păru surprinsă Kate.

— În Lancaster Gate? (Densher era la fel de surprins.) Stă? — de când?

— De alaltăieri. A venit înaintea plecării mele. Iar apoi îi explică – mărturisind că era ceva nefiresc: Este un accident – ca şi rămânerea mătuşii Maud în oraş de

Crăciun, dar nu este chiar nemaipomenit. Amândouă am rămas – şi ei îi pare rău acum că am venit aici – furnică niciuna din noi, aşteptând de la o zi la alta veştile p rare le-ai adus, n-am vrut. Să avem lume multă în jurul nostru.

— Aţi rămas ca să vă gândiţi la – Veneţia?

— Fireşte. Pentru ce altceva? Şi puţin, adăugă Kate în chip îneântător – e valabil cel puţin pentru mătuşa Maud – că să ne gindim la tine.

— Înţeleg, chibzui el. Foarte frumos din partea voastră. Dar pentru ca să se gândească la cine, întrebă el, a rămas lordul Mark?

— Faptul că se află la Londra este, cred, ceva cât se poate de firesc. Are o locuinţă pe care a avut deodată ocazia s-o închirieze foarte avantajos – o ocazie pe care, cu lipsa lui de bani, declarată sus şi tare, nu l-a lăsat inima să n-o exploateze, treeând peste orice.

Densher era deosebit de atent.

— Treeând peste orice? Peste ce să treacă?

— Ei bine, nu ştiu. Treeând, să zicem, peste faptul că n-ar trebui să facă una ca asta.

— Să încerce să facă rost de bani?

— Să încerce, în orice caz, să facă rost de bani prin orice mijloace. Se pare însă că, dintr-un motiv oarecare, trebuie să facă ce poate. A plecat din locuinţa sa, cedând-o chiriaşului, iar mătuşa Maud, care e confidenta lui în asemenea chestiuni, i-a spus: „Vino atunci la Lancaster Gate – să dormi cel puţin – până când, la fel ca toată lumea, vei pleca la ţară”. Trebuia să plece! a ţară – cred că la Matcham – ieri după-amiază; cel puţin aşa mi-a spus mătuşa Maud.

Prietenului ei i se păru că, prin această afirmaţie, Kate fusese minunat şi mângâietor de sugestivă.

— Ţi-a spus pentru ca să ştii că nu e nevoie să părăseşti casa?

— Da – în măsura în care i-a intrat în cap că se*j derea lui acolo a fost în parte un motiv pentru mine.

— Şi a fost într-adevăr un motiv?

— Puţin, poate. Cu toate că există aici – după cum ştiam – destule motive şi fără asta. Aşa încât, zise ea cu sinceritate, de fapt nu contează. Mă bucur că sint aici; deşi, cât bine pot eu să fac —! şi îi dădu să înţeleagă că nici asta nu conta. Deci el nu s-a dus, după cum îmi spui, la Matcham, cu toate că s-ar putea, dacă se mai pune totuşi problema, să meargă în după-amiaza aceasta. Cel mai probabil mi se pare însă – şi e într-adevăr, trebuie s-o spun, foarte frumos din partea lui – ca el să fi refuzat, spre deosebire de mine, s-o lase pe mătuşa Maud să-şi petreacă singură Crăciunul. Renunţarea la Matcham de dragul ei este însă un *procedă* care ei o să-i facă plăcere. Nu e de mirare deci că a stăruit, într-o zi posomorită, să-l plimbe cu trăsura. Nu pretind că ştiu, încheie ea, ce se petrece între ei; dar asta e tot ce văd.

— Tu vezi în toate şi ai văzut întotdeauna, vorbi Densher, ceva ce, atunci când sunt cu tine, mi se pare că este adevărat.

Ea îl privi ca şi cum, conştient şi plin de atenţie, ar fi scos ghimpele rezervei din sufletul lui; apoi spuse cu o gravitate calmă, care parcă dezvăluia cât de minunat i se părea ei acel fapt:

— Mulţumesc.

Cuvântul îşi produse, de altfel ca totul, efectul asupra lui. Se mai aflau încă faţă în faţă, aproape unul de celălalt, şi eedând impulsului la care nu cedase cu puţin timp înainte, îşi aşeză mâinile pe umerii ei, o ţinu strâns un minut şi o scutură puţin cu drag, de parcă ar fi vrut să exprime lucruri mai

învălmăşite, toate foarte dificile, decât era în stare să redea prin cuvinte. Apoi, ’ aplecându-se, îşi lipi buzele de obrazul ei. După care se depărta o clipă, păşind iarăşi neliniştit, în vreme ce ea îşi păstra atitudinea în care, pasivă ca o statuie, primise dovada sentimentelor lui. Ceea ce n-a împiedicat-o însă să-i arate, de parcă ceea ce se petrecuse era destul deocamdată, şi mai multă îngăduinţă. Stabilise o conexiune calmă şi lucidă, şi în vreme ce o făcea, se aşeză iar.

Încercam să datez exact ce mi s-a întâmplat pe când erai la Veneţia

:

— A – va să zică asta-mi eşti! exclamă Densher, răsucindu-se pe călcâie. I

— Ei bine, dacă acest „va să zică asta-mi eşti” cum ai bunătatea să zici, se referă la refuzul meu de a avea de a face cu el aşa cum dorea – cum stăruia –, îmi recunosc vina. Ţi-ar fi plăcut, continuă ea, să-i dau un răspuns care l-ar fi oprit să plece?

întrebarea îl îndemnă să reflecteze puţin stânjenit.’

— Ştiai că pleacă?

— Nici gând; dar teamă îmi este că – chiar dacă nu se’ potriveşte ciudatelor tale presupuneri – i-aş fi dat acelaşi răspuns dacă aş fi ştiut. Este o problemă pe care, de când te-ai întors, nu ţi-am mărturisit-o, pur şi simplu fiindcă amintirea ei nu mă face prea fericită. Acum, ’ după ce ţi-am spus ce s-a petrecut, continuă ea, sper că nu-ţi cer prea mult dacă te rog să nu mai pomeneşti de întâmplarea aceea.

— Desigur, zise Densher blând. N-am să mai pome-, nesc. Dar în clipa următoare continuă: El a bănuit; ceva. A ghicit. J

— Dacă vrei să spui, replică ea pe dată, că din nefe-’ ricire a fost singura persoană pe care noi n-am reuşit s-o inducem în eroare, nu pot să te contrazic.

— Nu – bineînţeles că nu. Dar de ce, riscă totuşi Densher, a fost el din nefericire singura persoană —? Nu e un bărbat isteţ.

— E destul de isteţ, se pare; dacă a văzut un mister, ’ o ghicitoare în ceva atât de nefiresc – ţinând seama de toate şi când s-a pus serios problema – ca atitudinea mea. Aşa încât şi-a format o convingere, şi pe baza convingerii a acţionat.

Câteva clipe, Densher păru să-şi concentreze privirea asupra convingerii lordului Mark, de parcă ar fi fost o pată pe obrazul naturii.

— Vrei să spui, fiindcă i s-a părut că-l încurajezi?

— – Bineînţeles că m-am purtat frumos, civilizat. Alt-;

fel ce se alegea de noi? ’

— Ce se alegea…?

— De mine şi de tine. Cum i-am părut lui n-a avut însă impoi’tanţă. Conta cum i-am părut mătuşii Maud. Şi apoi, nu uita că el îşi făcuse singur impresia despre tine. N-ai ce-i face, zise ea, doar eşti, la urma urmelor – ei bine, tu.

— Sunt eu, atât cât vrei tu. Dar când am plecat la

Veneţia şi am rămas acolo – ce părere şi-o fi făcut?

— Faptul că te-ai dus la Veneţia şi că ţi-a plăcut să rămâi – ceea ce nu este în cazul nimănui un lucru nemaiauzit – era explicabil pentru el în alte feluri. Şi apoi, ar fi putut s-o considere drept o disimulare.

— În pofida doamnei Lowder?

— Nu, zise Kate, acum nu în pofida doamnei Lowder. Înainte de cea de a doua descindere a lui, cum îi spui tu, mătuşa Maud nu l-a convins – cu atât mai mult cu cât refuzul meu n-a ajutat. Dar s-a întors convins. Iar apoi, fiindcă prietenul ei părea încă năucit, zise: Vreau să spun, după ce a văzut-o pe Milly, a vorbit cu ea şi a plecat. Milly l-a convins.

— Milly? repetă Densher, nedumerit.

— Că erai sincer. Că pe ea o iubeai. Vorbele acestea fuseseră rostite în aşa fel, încât el se răsuci iarăşi şi se pomeni la fereastră. Mătuşa Maud, după ce el s-a întors aici, continuă Kate să-i explice, a aflat de la el. Şi de aceea eşti acum în termeni atât de buni cu mătuşa Maud.

O clipă el privi afară tăcut – după care zise:

— Şi de aceea eşti şi tu.

Aceste cuvinte, prin tonul lor extrem de categoric, conţineau aproape o notă de învinuire, sau mai degrabă ar fi conţinut dacă n-ar fi predominat nota de adevăr. Erau tăioase, pentru că erau adevărate, dar adevărul lor părea să le impună ca un argument atât de concludent, încât nu duceau la nicio urmare din partea vreunuia din ei. Aici rezida, în vreme ce se înfruntau fără să-şi vorbească, gravitatea întregii situaţii. Parcă ar fi existat o primejdie, pe care un cuvânt greşit putea s-o declanşeze. De aceea Densher procedă în cele din urmă mai chibzuit: aşa cum stătea în faţa ei, scoase port-vizitul din buzunarul de la piept al vastei şi luă o scrisoare împăturită, asupra căreia Kate îşi aţinti privirea. Puse la loc. Port-vizitul şi cu un gest, nu mai puţin ciudat fiindcă era vizibil spontan şi inconştient, duse la spate mâna cu scrisoarea. Şi în cele din urmă vorbi cu totul altceva:

— Am înţeles bine de kt doamna Lowder că tatăl tău se af lă în aceas tă casă?

La fel cum nu avusese niciodată nevoie de mult timp pentru ca să-i dea răspuns la astfel de digresiuni, îi răspunse şi de data aceasta imediat.

— Da. E în casă. Dar nu trebuie să ne temem că ar putea interveni, vorbi ea de parcă la asta s-ar fi gândit el. E în pat.

— E bolnav?

Ea dădu din cap eu tristeţe.

— Tata nu e niciodată bolnav. E un miracol. Este doar – etern.

Densher reflectă.

— Pot în vreun fel să te ajut în privinţa lui?

— Da. Şi i-o spuse pe şleau, plictisită aproape cu seninătate: Făcând ca vizita ta să treacă neobservată atât de el cât şi de Marian.

— Înţeleg. Nu mă pot suferi. Totuşi nu puteam

— Nu-i aşa? — să nu vin.

— Nu, nu puteai să nu vii.

— Dar trebuie, pe de altă parte, să plec câi mai curând posibil.

În primul moment, aproape că se supără:

— Nu mă face să spun vorbe grele. Am şi aşa destule necazuri.

— Ştiu – ştiu! căută s-o împace. E vorba doar că sunt atât de necăjit din cauza ta. Când a venit?

— Acum trei zile – după ce nu a văzut-o de peste un an, după ce, pare-se, a încetat să-şi mai amintească de la; şi intr-o asemenea stare, încât era imposibil să nu-l primească.

— Vrei să spui. Atî de lipsit —? ezită Densher.

— Nu, nu de hrană, ori de lucruri trebuincioase şi niei măcar de bani. Arăta splendid ca întotdeauna. Dar era – ei bine, îngrozit.

— Îngrozit de ce?

— Nu ştiu. De cineva – de ceva. Vrea, zice, să stea liniştit. Dar liniştea lui e inspuimântătoare.

Ea suferea, dar el nu putea să nu-i pună întrebări.

— Ce face?

Kate şovăia.

— Plânge.

Din nou trecu o vreme până s-o întrebe, dar totuşi se incumetă:

— Ce-a păţit?

Kate se ridică încet şi din noii stătură unul în faţa celuilalt. Ea se uită drept în ochii lui şi era mai palidă decât înainte.

— Dacă mă iubeşti – uite – nu mă întreba de tata.

El aşteptă iar o clipă.

— Te iubesc. Sunt aici pentru că te iubesc. Ţi-am adus asta pentru că te iubesc.

Şi luă de la spate mâna în care ţinea scrisoarea.

Însă numai ochii ei – cu toate că i-o întinse – acceptară oferta.

— Cum, nici n-ai rupt măcar sigiliul!

— Dacă aş fi rupt sigiliul, precis aş şti ce e înăuntru. Am adus-o ca să rupi tu sigiliul.

Ea păru – fără să fi atins încă scrisoarea – neobişnuit de gravă.

— Să rup sigiliul unei scrisori pe care ai primit-o de la ea?

— Tocmai fiindcă este de la ea. Voi fi de acord cu părerea ta, oricare ar fi ea.

— Nu înţeleg, zise Kate. Ce părere ai tu? Iar apoi, deoarece el nu răspundea: Cred că ştii. Bănuieşti ceva. Nu e nevoie să citeşti. Este tocmai o dovadă.

Vorbele îi sunară ca o acuzaţie, dar o acuzaţie pentru care ea îl pregătise şi care putea fi întâmpinată doar într-un singur fel:

— Am şi eu intuiţie. Mi-a trecut prin minte ceva în vreme ce îmi frământam cugetul, azi-noapte. Ideea mi-a venit într-un târziu. Ridică scrisoarea şi păru acum mai mult să insiste decât să mărturisească: Scrisoarea a fost expediată astfel încât să sosească la o anumită dată.

— – în ajunul Crăciunului?

— În ajunul Crăciunului.

Pe chipul ei se aşternu deodată un zâmbet ciudat.

— Sezonul darurilor! După care, deoarece el nu zise nimic, continuă: Şi a fost scrisă cât timp mai putea scrie şi păstrată pentru ca să sosească la timpul stabilit?

Întâlnindu-i doar privirea în vreme ce reflecta, el din nou nu răspunse nimic, ci doar zise:

— Ce înţelegi prin dovadă?

— Ei, dovada iubirii ei frumoase pentru tine. Dar n-am să rup eu sigiliul.

— Refuzi categoric?

— Categoric. Niciodată. După care adăugă, în chip ciudat: Ştiu şi fără să deschid scrisoarea.

— Şi ce ştii ’? întrebă el rămas pe gânduri.
— Îţi aduce la cunoştinţă că ai devenit bogat.
El reflectă de data aceasta mai îndelung.
— Mi-a lăsat moştenire averea ei?
— Nu toată, fără îndoială, fiindcă e imensă. Dar mulţi bani. Nu vreau, continuă Kate, să ştiu câţi. Şi iarăşi surise ciudat. Am încredere în ea.
— Ţi-a spus? întrebă Densher.
— Niciodată! şi Kate se îmbujoră la gândul acesta. N-ar fi fost cinstit din partea mea. Şi să ştii, adăugă ea, că m-am purtat cinstit.
Densher, care o crezuse – nu putea să n-o creadă – continua s-o privească ţinând scrisoarea în mână. Acum era mult mai liniştit, de parcă suferinţa ar fi trecut.
«— Faţă de mine te-ai purtat cinstit, Kate; şi de aceea – fiindcă vorbim de dovezi – vreau să-ţi dau una. Am ţinut să vezi – şi chiar înaintea mea – ce consider că e sfânt.
Ea se încruntă uşor.
— Nu înţeleg.
— Mi-am impus un tribut, o jertfă prin care să-mi pot exprima în mod special preţuirea.
— Ce preţuire? întrebă ea, în vreme ce el se oprise din vorbit.
— Preţuirea caracterului’ admirabil al sacrificiului tău. Ai fost în stai*e de un act de splendidă generozitate la Veneţia.
— Şi privilegiul pe care mi-l oferi în privinţa documentului este răsplata?
El făcu o mişcare.
— E tot ce pot face, ca simbol al atitudinii mele.
Ea îl privi lung.
— Atitudinea ta, dragul meu, dovedeşte că îţi este teamă de tine însuţi. A trebuit să faci un mare efort. A trebuit să-ţi calci pe inimă.
— Aşa îmi răspunzi?
Kate se uită o clipă stăruitor la scrisoarea pe care mâna ei se abţinea încă s-o atingă.
— Doreşti neapărat s-o iau eu?
— Doresc neapărat s-o iei tu.
— Să fac ce vreau cu ea?
— În afară, bineînţeles, de a da în vileag conţinutul ei. Trebuie să rămână – iartă-mă că-ţi atrag atenţia – între noi doi.
Ea avu o ultimă şovăire, dar şi-o învinse numaidecât.

— Trebuie să ai încredere în mine.

Luând de la el scrisoarea sacră, o ţinu un timp în mână, în vreme ce ochii îi rămaseră iarăşi aţintiţi asupra frumosului scris al lui Milly despre care discutaseră mai înamte.

— A o avea în mână, declară ea, înseamnă a şti.

— A, eu ştiu! zise Merton Densher.

— Ei bine, dacă ştim amândoi —!

Ea se şi îndrepta spre focul de care se apropiase tot mai mult şi, cu un gest rapid, azvârli plicul în flăcări. El vru parcă – dar numai pe jumătate – s-o împiedice. Dar se opri, şi oprirea lui a fost atât de promptă, pe cât de hotărâtor fusese gestul ei. Nu făcu altceva decât să urmărească, împreună cu ea, cum ardea hârtia; după care privirile li se întâlniră iar.

— O să ţi se comunice totul, zise Kate, de la New York.

XXXVIII

După ce primise, două luni mai târziu, veşti de la New York, ea îi făcu într-o dimineaţă o vizită acasă – venind, nu ca la Veneţia, la rugămintea lui stăruitoare, ci dintr-o nevoie recunoscută în primul rând de ea, însă şi ca rezultat prompt al unei misive. Era vorba de un bilet de la Densher, însoţind o scrisoare ce trebuia predată „personal", adresată lui de o eminentă firmă juridică americană, de a cărei faimă crescândă aflase în timpul cât fusese la New York şi al cărei conducător, ca executor principal al testamentului generos al lui Milly Theale, fusese din timp identificat în Lancaster Gate drept domnul care se grăbise să plece spre miazăzi, înainte de moartea tinerei fete, pentru a veni în ajutorul doamnei Stringham. Felul cum a pi'ocedat Densher la primirea documentului în cauză – o procedură în privinţa consecinţelor căreia hotărârea sa avusese timp să se maturizeze – a reprezentat, la drept vorbind şi în mod foarte ciudat, prima referire la Milly sau la ceea ce ar fi putut sau n-ar fi putut Milly să facă, din clipa când priviseră împreună cum se mistuia în micul şi banalul cămin din Chelsea opera nedezvăluită a mâinii ei. Se despărţiseră atunci imediat, din respect faţă de responsabilitatea pe care Kate spunea că o poartă pentru vizita lui, iar când se întâlniseră iar, subiectul devenise actual – cel puţin până la sosirea unor veşti noi – doar prin modul insistent cum îşi exprima, tăcut, absenţa. Nu se văzuseră prea des în aceste săptămâni, cu toate că întâlnirile, în timpul lunii ianuarie şi al unei părţi din februarie, deveniseră într-adevăr pentru ei o problemă relativ uşoară. Şederea lui Kate la doamna Condrip se prelungea cu îngăduinţa mătuşii ei, ceea ce l-ar fi intrigat dacă nu i s-ar fi

dezvăluit în Lancaster Gate, fără să fi întrebat, natura esoterieă a acestei îngăduinţe.

— Este ideea ei, îi spusese doamna Lowder de parcă ar fi dispreţuit, de fapt, ideile – ceea ce nu era adevărat; iar intenţia mea este s-o las să facă ce vrea până când se satură. S-a săturat într-adevăr – şi destul de devreme; dar fiindcă e teribil de mândră, se va întoarce când va găsi un motiv fără legătură cu dezgustul ei, pe care să-l poată folosi. Spune că e vacanţa ei, pe care o petrece cum pofteşte – un concediu la care, o dată pe an sau cam aşa, după cum zice ea, chiar şi slujnicele de la bucătărie au dreptul. Aşa încât privim toată povestea din acest punct de vedere. Dar cred că n-o să ne mai luăm curând un asemenea concediu. Şi apoi ea se poartă frumos; vine adesea – ori de câte ori îi dau vreun semn de viaţă; şi s-a purtat în general frumos cu mine în aceşti doi ani, aşa încât, ca să fiu cinstită la rândul meu, nu mă plâng. Este, sărmana de ea, în mare măsură ceea ce am nădăjduit că va fi; deşi nu e nevoie, nu-i aşa, sfârşi mătuşa Maud, să-ţi spun dumitale, care eşti un om deştept, ce anume am nădăjduit.

în parte tocmai pentru a înlătura o asemenea ocazie, apariţiile lui Densher după Crăciun în casa bunei doamne s-au rărit simţitor. Acel stadiu al situaţiei sale care, după întoarcerea de la Veneţia, le făcuse să fie scurt timp aproape frecvente, era acum depăşit şi, odată cu aceasta, dispăruse şi imboldul care acţionase atunci. Un alt stadiu îi luase locul, pe care i-ar fi fost greu să-l numească sau să-l definească, dar al cărui flux cresoând o ocolea complet pe doamna Lowder. A existat un moment oând părea posibil ca doamna Stringham, întorcându-se în America, să se oprească în drumul ei la Londra şi să fie găzduită la vechea ei prietenă; în acest caz, el fusese gata să se ocupe de ea, dând dovadă chiar şi de zel. Dar primejdia trecuse

— O simţise ca o primejdie, şi acea persoană pe care ar fi dorit cel mai mult s-o întâinească din întreaga lume, plecă cu vaporul spre America de la Genova. Aşa că el îi scrisese, spărgând astfel, după moartea lui Milly tăcerea – a cărei semnificaţie fusese atât de bine înţeleasă înaintea acelui eveniment. Ea îi răspunsese de la Veneţia de două ori şi avusese timp să-i răspundă încă de două ori de la New York. Ultima ei scrisoare din cele patru venise cu aceeaşi poştă ca şi documentul pe care el l-a predat lui Kate, dar pe aceasta nu i-a arătat-o. Corespondenţa lui cu însoţitoarea lui Milly îi şi apăruse ca un indiciu – ca un factor, ar fi scris el în ziarul său – al perioadei indiferent dacă era lungă sau scurtă, pe care o avea în faţă: dar deocamdată unul din gândurile sale cele mai presante se referea la împrejurarea că nu-i

pomenise încă nimic lui Kate. Ea nu-i pusese nicio întrebare, niciun: „Nu primeşti vreo veste?” – aşa încât n-a ajuns în situaţia de a pomeni oeva. Socotea că era un noroc, fiindcă ţinea la secretul lui. Tot secret considera în sinea lui a fi şi comunicarea peste Atlantic, recunoscând fără să se înfioare măcar că era singura relaţie în care nu era cinstit. Avea, de fapt, în legătură cu această relaţie, o imagine vie în minte – o vedea ca o mică stâncă înălţându-se în pustiul apelor, în întinderea cenuşie şi nesfârşit de adâncă a sincerităţii. Faptul că făcuse, în diverse prilejuri, câte o plimbare alături de Kate pe drumuri lăturalnice, plimbare care de fiecare dată se dovedise a fi mai remarcabilă prin ceea ce nu-şi spuneau decât prin ceea ce îşi spuneau – acest fapt nu reuşi să-i atenueze ciudata impresie că era dat în vileag. Sălăşluia ceva în străfundul sufletului său ce nu dezvăluise nimănui – şi mai cu seamă aceleia care îl însoţea în aceste plimbări; dar era totuşi obsedat, trăind sub umbra acestei tăinuiri, de presimţirea sinistră a publicităţii. Era ca şi cum ar fi invocat acel lucru odios, fiind, ca un nerod, de bună credinţă; şi era destul de ciudat că, ţinându-se de stâncă lui ce răzbătea din adâncul apelor şi de Susan Shepherd, putea să-şi închipuie că rămânea ascuns vederii. Era neîndoielnic, credinţa pe care o nutrea în puterea ei sau în delicata ei înclinaţie de a-l proteja. În orice caz, numai Kate ştia – ceea ce într-adevăr ştia – şi era totodată ultima persoană interesată s-o spună; totuşi, se părea că fapta lui, atât de strâns legată de a ei, cate n-avea să mai fie niciodată amintită sau reluată, fusese spulberată în lume pe aripile vântului. Atitudinea lui cinstită, cum o considera el, faţă de Kate, constituia tocmai elementul ameninţător; în aşa măsură încât resimţea uneori, în legătură cu impulsul lor final sau remediul lor final, necesitatea de a îngropa, în orbirea întunecată a îmbrăţişării lor, adevărul de netăgăduit despre ei doi.

Lăsând la o parte faptul că în aceste zile ocaziile de a «o îmbrăţişa rămâneau limitate, era totuşi expedientul intim la care în fond recurgeau. În împrejurări ce făceau ca totul să aibă importanţă, avea valoare faptul că de trei ori în Battersea Park – unde doamna Lowder nu se plimba niciodată cu trăsura – el o ţinuse strâns îmbrăţişată pe alei retrase. În împrejurările de acum, oa putea să lipsească fără să se deranjeze să dea lămuriri acasă – ceea ce pentru prima oară le oferea o libertate considerabilă. Densher era convins că ea putea spune întotdeauna în Chelsea – cu toate că el nu stăruia asupra acestui lucru – că fusese prin oraş s-o viziteze, cum se şi cuvenea, pe mătuşa ei, în vreme ce în Lancaster Gate existaseră întotdeauna motive cai’e o împiedicau să susţină că trecuse pe la celelalte rude. Se bucurau

astfel de o libertate pură, negustată încă, pe care, la drept vorbind, nu se sfiau să arate în fel şi chip că o îndrăgeau. O arătau în fel şi chip, dar nu se foloseau din plin de ea – un fapt de neînţeles, pe care se întreceau amândoi să-l considere firesc. Aşa cum îi spuse prietena lui, genul de favoare de care se bucura acum în Lancaster Gate, minunata şi călduroasa primire ce i se făcea, le tăia oarecum craca de sub picioare. Acolo aveau înspăimântător de multă încredere în el – ei da, izbutiseră prea bine. Nu putea, pe scurt, să-şi dea întilnire cu ea fără s-o înşele pe mătuşa Maud, şi nu putea pe de altă parte să caute societatea acelei doamne fără să-şi lege mâinile. Kate pricepea ia ce se gândea el, după cum pricepea şi el la ce se gândea ea când îi mărturisi că, într-un fel nu mai puţin penibil, se bucura şi ea de încrederea mătuşii Maud. În prezent era tratată cu deosebită generozitate; şi mărturisi că îşi făcea scrupule deoarece îşi folosea greşit libertatea. Doamna Lowder găsise în fine – şi de data aceasta cu totul inconştient – calea de a-i deruta. S-au întâlnit totuşi şi în cartierul din sudul oraşului, pentru a sublinia, spre binele comun „morala înârângerii lor. Traversau râul; hoinăreau prin împrejurimile sordide, nevăzuţi; iarna era blândă, aşa încât, urcându-se în tramvaie, se plimbau până la Clapham sau Greenwich. Şi totuşi, dacă orele petrecute împreună n-au fost niciodată numărate, lui Densher i se păru că, datorită unei legi ciudate, tonul lor – nici nu ştia cum să se exprime – n-a fost nicicând atât de molcom. Faptul că nu discutau despre ceea ce ar fi putut să discute îi purta pe alte tărâmuri; păreau să utilizeze o insistenţă îndărătnică pentru a compensa prin altceva ceea ce ignorau. Ascundeau preocuparea pentru lucruri nesemnificative prin farmecul felului lor de a fi; cultivau intenţionat o curtoazie pe care mai de mult o lăsaseră să vină de la sine; adesea după ce o părăsea pe Kate, el se oprea brusc, îndepărtându-se apoi cu simţământul că amândoi se schimbaseră. Ar fi descris schimbarea lor – dacă ar fi trebuit s-o descrie – spunând că erau teribil de politicoşi. Ceea ce, având în vedere intimitatea şi familiaritatea lor, era oarecum caraghios. Ce primejdie îi ameninţa oare de a deveni necioplіţi – după ce fiecare, de mult timp, îl făcuse pe celălalt să fie grozav de tandru? Aceste probleme îl preocupau pe Densher când se întreba de ce anume se temea.

Cu toate acestea, starea de tensiune îşi avea farmecul ei – atât de interesantă era o fiinţă care îl readucea la ea pe căile cele mai diverse. Din nou se manifesta talentul ei de a trăi, care o făcea să fie mereu alta în împrejurări diferite. Nu renunţa la tradiţia lor.; făcea doar din ea ceva nou. Sincer vorbind, însă, nu fusese niciodată mai agreabilă şi, oarecum prozaic

exprimat, nu fusese niciodată mai plăcut să stai în tovărăşia ei; Densher simţea că relaţia lor avea o bază astfel definită şi ezita chiar să aprecieze dacă aceasta era redusă sau extinsă de parcă, în orice caz, el ar fi admirat-o aşa cum prebabil era admirâtă de oamenii pe care îi întâlnea „în lume". În fine, nu se gândise că ea va mai putea să-i rezerve ceva nou; totuşi a putut s-o facă – astfel încât în tramvaiul din Borough avea senzaţia că stătea alături de ea la masă. Ce fiinţă ar fi ea dacă ar fi într-adevăr bogaţi – cu ce geniu pentru aşa-numita viaţă în/înalta societate, cu ce prezenţă pentru aşa-numita casă mare, cu ce graţie ar onora aşa-n urnitele situaţii sus-puse! Ar fi putut regreta numaidecât, meditând astfel, că nu erau prinţi sau milionari. Ea îl tratase de Crăciun cu o gingăşie care lui i se păru atunci ca o catifea fină, menită să cadă în falduri grele, dar puţin întinsă şi subţiată; acum avea impresia că între ei exista o relaţie multilaterală, aşa cum numai una superficială putea să fie. În afară de aceasta, ea nu avea tot timpul nimic de spus despre ceea ce se petrecea aciisă. Pleca de acolo şi se întorcea, dar singurul lucru care aducea cu o aluzie era privirea ei când îşi luau rămas bun. Privirea ei însemna o interdicţie repetată: „Doar eu trebuie să văd şi să ştiu – aşa că nu te atinge. E ceva ce ar pricinui vechea nenorocire pe care o înving, în felul meu, stând alături de ea. Pleacă acum – lasă-mă în pace! — ca să stau din nou alături de ea. Ca să-ti fie milă de mine – dacă asta doreşti – trebuie să crezi în mine. Dacă am putea într-adevăr să rezolvăm unele lucruri, ar fi cu totul altceva."

O urmărea cu privirea când pleca, înţelegi nd cu câtă demnitate îşi purta ea povara. Imaginea era tulbure şi confuză, dar cât de dârză era şi cum mergea cu capul sus! în asemenea clipe el ar fi putut, ameţit, să se clatine puţintel, asemenea unui obiect din coşul pe care ea îl purta în echilibru pe cap. Fără îndoială că datorită unei asemenea impresii simţea el că săptămânile, înainte ca ea să urce la el, s-au scurs aproape ameţitor de repede. Dar aceste săptămâni conţineau o contradicţie, căci deşi se ştia că perioadele aşteptării fac în general ca timpul să treacă anevoie, în cazul acesta tocmai aşteptarea făcea ca iuţeala să-l supere. Secretul acestei anomalii, sincer vorbind, era că el îşi dădea seama, în vreme ce zilele se topeau una câte una, că ceva cu totul deosebit pierea împreună cu ele. Acel ceva era doar un gând, dar se referea tocmai la o anume prospeţime şi delicateţe ce făceau ca elementul preţios, de orice fel ar fi fost el, să fie mai cu seamă devorat de timp în zborul lui. Gândul era numai al lui, şi prietena lui intimă era ultima persoană căreia ar fi putut să i-l împărtăşească. Îl

tăinuia ca pe un lucru dureros şi îndrăgit; îl lăsa în urma lui când pleca, dar se întorcea acasă mai repede, ştiind că îl va regăsi. Apoi îl scotea din colţul lui sacru şi din învelişurile lui fine; le dădea la o parte una câte una, mângâindu-le, mângâindu-l pe el, aşa cum un părinte, nedumerit şi iubitor, ar fi luat în braţe un copil infirm. În felul acesta i se înfăţişa, inspăimântat fiind că altcineva ar fi putut să-l vadă. În acele clipe se gândea că nu va şti niciodată, niciodată ce fusese în scrisoarea lui Milly. Intenţia anunţată în scrisoaise o va cunoaşte probabil; numai că era, lăsând deoparte profunzimile spiritului său, partea cea mai simplă a problemei. Partea care era pentru totdeauna pierdută se referea la interpretarea dată de Milly faptei ei. Interpretarea conţinea posibilităţi pe care, tot întrebându-se, imaginaţia lui le amplificase şi le rafinase. Făcuse din ele o revelaţie a curei pierdere era ca priveliştea unei perle nepreţuite azvârlile în faţa ochilor

— După ce făcuse legământul să n-o salveze – în adâncurile mării, sau mai degrabă parcă s-ar fi jertfit ceva ce palpita, ceva ce, cu urechile spiritului, s-ar fi putut auzi ca un vaiet slab şi îndepărtat. Acesta era sunetul pe care îl îndrăgea când era singur în tăcerea apartamentului său. Căuta tăcerea, şi veghea asupra ei, aşa încât tăcerea să domnească acolo până ce sunetele inevitabile ale vieţii, prin comparaţie dure şi stridente, o vor înăbuşi şi o vor curma încă o dată – neîndoielnic prin acelaşi proces prin care, în mod insinuant, vor tămădui durerea din sufletul său, oarecum contopită cu ea. Tăcerea sacră devenea şi mai adâncă prin imposibilitatea lui de a se plânge. Îi dăruise bietei Kate libertatea.

Când veni la el, în împrejurarea de care am pomenit, remarcabil şi evident apăru faptul că era cu totul stăpână pe situaţie. Aceasta ar fi marcat pe dată – dacă n-ar fi existat altceva care s-o releve – diferenţa dintre relaţia lor actuală şi cea de mai înainte, la ultima lor întâlnire de la Veneţia. Atunci fusese ideea lui, iar pasul de acum era făcut din iniţiativa ei; puţinele trăsături pe care le aveau cele două ocazii în comun i se părură, din primul moment, aproape patetic de clare. Ea avea acelaşi aer grav, e* şi mai înainte; privi împrejur ca să şi-l ascundă, ca şi mai înainte; se prefăcea, ca şi mai înainte, într-o atmosferă în care vorbele ei păreau fără noimă, că o interesa locul şi că era curioasă să-i examineze „lucrurile”; iar felul cum – după oe nu izbuti să-. Şi ridice dintr-o dată vălul şi el spuse că ar face mai bine să şi-l scoată – aprobă sugestia lui în faţa oglinzii, trezi o anume amintire. Toate aceste lucruri erau fără rost. Cert era însă că după primele cinci minute, lui i se păru că îi oferea acel element al liniştirii de care

înainte se îngrijise el. Kate era acum aceea care, mai presus de orice, avea prezenţă de spirit. Şi se folosi foarte prompt de ea.

— Vezi, n-am ezitat de data aceasta să-ţi rup sigiliul.

Căci din clipa când intrase, pusese pe masă plicul lung, îndesat, pe care el i-l trimisese într-un alt plic de format mai mare. Eî însă nici nu. Se uită la plic, convins că nu mai dorea s-o facă niciodată; de altfel plicul zăcea pe masă cu adresa la vedere. Astfel că ei nu. „văzu” nimic. Şi remarca ei îl îndemnă doar s-o privească în ochi, fără să se apropie de obiectul indicat.

— Nu este sigiliul „meu”, dragă; iar intenţia pe care am încercat s-o exprim în scrisoare a fost să ţi-o predau ca şi cum n-ar fi a mea.

— Vrei să spui că este a mea?

— Ei bine, să spunem, dacă vrei, că e a lor – a oamenilor de treabă din New York, autorii comunicării. Dacă sigiliul e rupt, foarte bine; dar să ştii că am fi putut, adăugă el imediat, să trimitem scrisoarea înapoi, intactă şi neatinsă. Doar însoţită, zâmbi el cu sufletul la gură, de o scrisoare deosebit de amabilă.

Kate îi înregistra spusele cu clipirea dârză prin care un pacient curajos semnalează mâinii examinatoare a medicului că a atins locul sensibil. Observă numaidecât că ea era pregătită să audă orice şi, odată cu dovada grăitoare că era prea inteligentă ca sa nu fie pregătită, întrezări licărul unor posibilităţi. Ea era – aşa zieând – destul de inteligentă pentru orişice.

— Asta propui să facem?

— A, e prea târziu – cel puţin în mod ideal. Acum că ştim —!

— Dar nu ştii, zise ea foarte blind.

— Mă refer, continuă el fără s-o ia în seamă, la ceea ce ar fi însemnat să procedez în mod elegant. Puteam să-l fi trimis înapoi fără vreo luare la cunoştinţă, doar cu asiguiarca celei mai înalte consideraţii, iar dovada acestui fapt fiind starea plicului – lucrul m-ar’fi mulţumit.

Adică starea plicului să dovedească un refuz, reflectă ca, care nu se bazează pe insuficienţa sumei?

Densher zâmbi din nou, parcă faţă de jocul atât de capricios al dispoziţiei ei.

— Ei bine, da – ceva de felul acesta.

— Aşa încât dacă am luat cunoştinţă – în ceea ce mă priveşte – înseamnă că se ratează frumuseţea gestului?

— Sunt dezamăgit. Întrucât mărturisesc că am nutrit speranţa că o să mi-l înapoiezi aşa cum l-ai primit.

— N-ai exprimat speranţa aceasta în scrisoare.
— N-am vrut. Am vrut să las totul pe seama ta. Am vrut – a, da, dacă asta vrei să mă întrebi – să văd ce o să faci.
— Ai vrut să vezi cât de nedelicată aş putea să fiu?
— El continuă, cuprins de un fel de uşurare —: în prezenţa unui fapt ce parcă plana în atmosferă şi încă nu avea nume:
— Ei bine, voiam – prilejul fiind atât de bun – să te pun la încercare,
Kate rămase uimită – chipul ei o arăta – de expresia lui.
— Este într-adevăr un prilej bun. Mă îndoiesc, zise ea cu ochii aţintiţi asupra lui, că a existat vreodată altul mai bun.
— Cu cât mai bun prilejul, cu atât mai bună verificarea!
— De unde ştii, întrebă ea drept răspuns, de ce sunt în stane?
— Nu ştiu, draga mea! Dar dacă sigiliul n-ar fi fost rupt, aş fi ştiut mai devreme.
— Înţeleg, zise Kate care începuse să pătrundă sensul vorbelor lui. Dar nici eu n-aş fi ştiut. Şi nici tu n-ai fi ştiut ceea ce ştiu eu.
— Ţi-o spun deschis, replică el, că dacă te simţi obligată să-mi risipeşti neştiinţa, te rog foarte mult să n-o faci.
— Ţi-e teamă de rezultat? şovăi ea. N-o poţi face decât orbeşte?
El aşteptă o clipă.
— Ce anume să fac?
— Singurul lucru din lume la care cred că te gândeşti. Să nu accepţi, – ceea ce a făcut ea. Nu există vreun termen legal în asemenea cazuri? Să nu preiei moştenirea.
— Ai uitat ceva, zise el după o clipă. Rugămintea mea să fii alături de mine când voi proceda aşa.
Mirarea o făcu să pară mai domoală dar, în acelaşi timp, n-o împiedica să se arate hoţărită.
— Cum pot să fiu alături de tine într-o chestiune cu care n-am nimic de a face?
— Cum? Doar printr-o singură vorbă.
— Şi ce vorbă?
— Consimţământul tău să renunţ.
— Consimţământul meu n-are sens dacă nu te pot împiedica.
— Poţi să mă împiedici foarte bine. Să înţelegi bine acest lucru, zise el.
Ei i se părea că întrezăreşte o ameninţare,
— Vrei să spui că n-ai să renunţi dacă nu consimt eu?

— Da. N-am să fac nimic.
— Asta, după câte înţeleg, înseamnă acceptare.
Densher se opri.
— Nu fac nimic formal.
— Nu te vei atinge – asta cred că vrei să spui – de bani.
— Nu mă voi atinge de bani.
Tonul cu care îi vorbise – cu toate că treptat ajunsese la răspunsul acesta – făcea ca situaţia să fie şi mai apăsătoare.
— Cine, în cazul acesta, se va atinge?
— Oricine doreşte sau poate.
Din nou, câteva clipe, ea nu spuse nimic: ar fi putut spune prea mult. Dar când vorbi din nou, se orientase:
— Cum altfel aş putea să mă ating de ei decât prin tine?
— Nu poţi. La fel cum nu pot nici eu să renunţ decât împreună cu tine.
— A, nici vorbă! Nimic nu este în puterea mea.
— Eu sunt în puterea ta, spuse Merton Densher.
— În ce fel?
— În felul în care o arăt – şi aşa cum am arătat-o întotdeauna. Când am arătat eu, întrebă el cu o nerăbdare subită şi glacială parcă, altceva? Cu siguranţă că îţi dai seama – aşa încât nu trebuie să pretinzi că mă menajezi – cât de mult mă „stăpâneşti”.
— E foarte frumos din partea ta, dragul meu, râse ea nervos, că mă lămureşti atât de bine.
— Nu te lămuresc deloc. Nici măcar nu ţi-am vorbit despre şansa, după cum spuneam acum câteva clipe, pe care am întrezărit-o pentru tine retumând scrisoarea. Libertatea ta este deci deplină.
Ajunseră să se privească cu chipuri palide şi tot ceea ce nu fusese spus li se reflecta în ochi cu groaza obscură a înteţirii conflictului. Ceva se ivise între ei într-una din scurtele lor tăceri – parcă şi-ar fi adresat unul altuia rugămintea să nu spună tot adevărul. Se aflau faţă în faţă cu această necesitate, dar care din ei trebuia s-o înfrunte primul?
— Mulţumesc! răspunse Kate vorbelor lui despre libertatea ei, dar fără să reacţioneze într-alt fel, deocamdată; din fericire nu le venea în minte niciun comentariu ironic, iar în următoarele clipe atmosfera se -mai limpezi puţin.
Efectul se vădi în felul în care curând vorbi el iarăşi.
— Îţi dai foarte bine seama că pentru asta am lucrat împreună.

Ea înregistră însă remarca de parcă ar fi fost cu totul obişnuită; era din nou preocupată de o idee pe care voia s-o sublinieze.

— E adevărat – şi în acest caz e teribil de interesant – ică nici măcar nu ai curiozitatea să afli ce a făcut ea pentru tine?

— Vrei să jur? întrebă el.

— Nu – dar nu înţeleg. Mi se pare că în locul tău…'

— A, interveni el, oe ştii tu despre locul meu? Scuză-mă, adăugă imediat, dar preferinţa mea e cea pe care am exprimat-o.

Kate avu însă peste o clipă un gând curios

— Dar faptele nu vor fi publicate?

— Publicate? — se înfioră el.

— Adică, n-ai să le vezi în ziare?

— A, niciodată! Am să ştiu cum să mă feresc de aşa ceva.

Subiectul părea încheiat, dar în clipa urmăoqre ea stărui iarăşi:

— Vrei să te fereşti de orice?

— De absolut orice.

— Şi nu simţi nevoia să ştii mai precis la ce mă rogi să te ajut să renunţi?

— Îmi dau seama destul de bine, chiar fără să ştiu precis. Sunt înclinat să cred că suma de bani nu este mică.

— A, va să zică aşa! exclamă ea.

— Dacă a vrut să-mi lase o amintire, urmă ei liniştit, cu siguranţă că n-a fost modestă.

Kate aşteptă puţin, de parcă s-ar fi gândit cum să se exprime.

— E demn de ea. Dovedeşte cum a fost ea însăşi – dacă îţi aminteşti ce am spus odată că înseamnă asta.

El şovăi ca şi cum ar.fi fost multe de zis. Dar îşi aminti unul din lucrurile acelea:

— Nemaipomenită?

— Nemaipomenită.

Un zâmbet fugar – mic de tot – flutură pe obrazul ei, dar pieri înainte ca ameninţarea lacrimilor, ceva mai puţin nesigură, să se arate pe chipul lui. Ochii lui se umplură de lacrimi – dar asta o îndemnă să continue. Kate spuse blând:

— Cred că în fond îţi este frică. Adică, explică ea, îţi este frică să cunoşti întregul adevăr Dacă eşti îndrăgostit de ea şi fără să cunoşti adevărul, ce ai putea să mai fii? Şi îţi este frică – oe minunat! — că eşti îndrăgostit de ea.

— N-am fost niciodată îndrăgostit de ea, zise Densher.

Ea reflectă, iar după câteva clipe îi spuse:

— Cred că n-ai fost atât timp cât a trăit. Cred că aşa a fost, cel puţin în perioada cât ai stat acolo. Dar te-ai schimbat – cum era şi firesc – în ziua când ai văzut,o ’pentru ultima oară: a murit pentru ca s-o poţi înţelege. Din ceasul acela ai iubit-o cu adevărat. Kate se ridică încet. Şi eu o înţeleg acum. A făcui.o pmli u nul I lânr. Linse ridică pentru ca să stea faţă în ftttţii cu -ii, hi K» il** i continuă ideea: Obişnuiam s-o numesc, twmmli’i «v num

— Negăsind un nume mai potrivit – o porumbiţu. Ki Uim-, şi-a întins aripile larg şi iată cât au cuprins. Ne ucrol\,: t.

— Ne. Ocroteşte, adeveri Densher.

— Iată ce îţi ofer, sfârşi Kate, grav. Lată ce am făcui pentru tine.

Privirea lui molcomă şi stranie secă, într-o clipa, lacrimile.

— Să înţeleg atunci că —?

— Că sunt de acord? Ea clătină din cap cu gravitate. Nu – fiindcă înţeleg. Vrei să te căsătoreşti cu mine, dar fără bani. N-ai să te căsătoreşti dacă îi avem. Dacă cu nu sunt de acord, nici tu nu eşti.

— Deci, mă pierzi? Şi el dovedi, cu toate că vorbi deschis, un fel de groază în faţa perspicacităţii ei uimitoare. Ei bine, nu pierzi nimic altceva. Îţi cedez absolut toţi banii.

Francheţea lui fusese promptă, dar de data asta Kate n-avea niciun zâmbet de irosit.

— Exact ~r~ şi prin urmare trebuie să aleg.

— Trebuie să alegi.

Lui Densher i se părea ciudat că ea se afla în locuinţa lui şi trebuia să aleagă, în timp ce el, cu o încordare ce depăşea în intensitate orice altă emoţie ce-i întretăiase vreodată răsuflarea, aştepta hotărârea ei.

— Un singur lucru poate să te salveze de la alegerea mea, zise Kate.

— De la hotărârea că trebuie să mă supun ţie?

— Da, şi ea făcu un semn spre plicul lung de pe masă. De la hotărârea că trebuie să predai asta.

— Şi care e acel lucru?

— Cuvântul tău de onoare că nu eşti îndrăgostit de amintirea ei.

— Ah! — amintirea ei!

— A, şi Kate făcu un gest larg, nu vorbi de parcă n-ai puteă să fii. Eu una aş putea, dacă aş fi în locul tău; pentru un om ca tine ar fi posibil. Amintirea ei e dragostea ta. Nici n-ai nevoie de alta.

El o ascultă până la capăt în tăcere, urmărindu-i îndeaproape chipul, fără să se mişte. Apoi zise doar atât:

— Dacă vrei, mă căsătoresc cu tine Deşte o oră.

— Aşa cum am fost noi?

— Aşa cum am fost noi.

Dar ea se întoarse spre uşă şi teiul în care clătină din cap însemna sfârşitul.

— N-o să mai fim niciodată aşa cum am fost.

Lector: MARIA VONGHXZAS Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK *

Tiraj 50 130 ex. Broşate. Bun de tipar 29.0S.1979, Coli tipar 32,5,

*

Comanda nr. 90 020 CombinatulPoligrafic „Casa Scânteii" Bucureşti – . Piaţa Seânteii nr. 1 Republica Socialistă România